

Doru I. Pop

Punct Autobiografic

- roman -

ediție integrală

Baia Mare, 2024

volumul I

Trecutul unei iluzii

Prefață

A scrie un roman autobiografic e un lucru extrem de greu. În primul rând, oricând l-ai scrie, e o distanță față de evenimente, ținând cont de natura „retro” a relatării. Apoi, pe lângă inexactitățile cauzate de *distanța* față de evenimente, care permite denaturarea, estomparea, falsitatea etc., e și *nuanța*, *amprenta*, *specificul* epocii în care scrii – care, la mine, vai, s-a dovedit a fi o cu totul alta față de cea în care am trăit o bună parte. Acum, când le pregătesc pentru tipar, e, iarăși, o altă epocă – tot aceea de acum un sfert de secol, dar mult mai profundă, în criză, în neajunsuri: adică capitalismul și-a epuizat toate posibilitățile – poate mai rău ar fi în război.

La astea se adaugă – cum ar vrea autorul să redea totul: amănunțit, lapidar, obiectiv sau nu, să țină cu un anumit curent politic, etc.

Simt o datorie morală să redau totul cum a fost, sub toate aspectele: de la natură, uman, stări sufletești, la descrierea personajelor, întâmplărilor, până la politic.

În timpul acesta am făcut o întoarcere *bruscă* și *ireversibilă*¹ de la capitalism – căci mai nutream iluzia că societatea liberă ar

---

1 Poate nu de amploarea convertirii lui Pavel din Tars, pe drumul Damascului, când i-a apărut, clar, chipul lui Cristos, dar oricum, clară și importantă pentru mine. Și logică.

putea fi ceva echilibrat, prosper și uman – spre ideile de stânga, socialiste, mult mai juste. Redau textul ca și învățătură de minte – să nu pățească alții la fel.

Cu speranța că voi oferi ceva plăcut, încep transcrierea și corectarea finală a acestui roman.

Doru I. Pop,
Ferneziu, 17 octombrie 2017

Post Scriptum

Un roman scris la timpul prezent, chiar pe multiple planuri, pare ușor de conceput. Și unul liniar, în care pornești cu descrierea de la un anumit punct din spațiu și timp, totul gravitând în jurul firului, acțiunii care înaintează în timp.

A scrie retrospectiv, însă, o poți face și paralel – pe multiple planuri, dar e ca și cum te-ai situa cu picioarele pe un teren solid, pe o insulă, și ai arunca undița cât mai departe cu putință. În primul rând, între tine și vârful firului – respectiv acul, care scormonește marea trecutului, aruncând afară diferite lucruri, stări etc., e o legătură. Apoi, totul nu se poate face decât succesiv, dar succesiunea, ori de câte ori te întorci la trecut, nu se poate decât *cronologic*. E ca și cum ai pescui în toate cele patru puncte cardinale, dar aruncând pe rând undița. De ce cronologic?... Poți să o faci pe „felii” – arunci în trecut, în timpul armatei, undița, apoi descrii totalitatea locurilor de muncă, totalitatea femeilor, etc. Succesiv, cronologic și pe multiple planuri – situat pe terenul solid al prezentului, al analizei, unde ochiul vigilent al criticii, poate chiar al maturității, va da o notă bună demersului.

· 1 ·

22 decembrie 1989

Ura! Suntem liberi! Tiranul a căzut! Dictatura a căzut!

Până acum câteva minute ar fi fost imposibil să strigăm așa ceva, nu atât din frică față de organele de represiune ci, mai ales, că nu știam ce-nseamnă totalitarism, comunism, neștiindu-le esența, nu le puteam raporta la sistemul democratic, prezent aiurea și nu la noi, să vedem ce mare „generator” de îngrădiri ale libertății umane a fost (ne era interzis să desenăm zvastici, să aducem elogii sau să pomenim despre ascensiunea fascismului, erau ei, extrema dreaptă, huliți, înfierăți ca mari criminali,) pe când cei care se situau în cealaltă extremă, comuniștii, nu dădeau suficiente explicații despre ei, să se cunoască istoria (ascensiunii și practicii lor) așa cum a fost. Până la urmă, cu toată justificarea ajungerii la putere, pe un fond de criză capitalistă, cu toate realizările practice, plus utopia de viitor, ascunse, umbrite de o propagandă totală – în momentul când s-a produs colapsul – după o stagnare destul de lungă – lumea a trebuit să afle și

despre victimele și abuzurile care adumbreau glorioasa epocă, realizările – oricât ar fi fost de mari – o lumină strict negativă a planat deasupra comunismului, în general, făcând să se cațere iarăși, paradoxal și justificat, la putere, o juntă primitivă care condamna, cel puțin la suprafață, comunismul – numit fascismul roșu.²

Cum ar fi trebuit să încep și cum ar trebui să descriu în continuare această zi extraordinară, unică și incredibilă?... A existat prin tot ce s-a-ntâmplat atunci, prin splendida izbucnire spre libertate a unui popor calm, supus, poate prea ascultător, care nu mai vroia totalitarismul. Pentru prima dată s-a produs o uriașă și inanihilabilă fisură în sistemul totalitar din România; partea nevăzută, în umbră atunci, a unei lumi, se arată unei alte lumi, întregi - pentru ca aceasta să știe că ea există dincolo de fastul și voința sfidătoare de dominație a cuplului prezidențial, parțial și a păturii conducătoare, o anumită burghezie care, teoretic, nici nu exista. Un ziar comunist era plin de elogii, fotografiile reușite, fraze pompoase, strălucitoare etc., toate de un lux exacerbat, iar fața ascunsă, mizeria, constrângerea forurilor regimului totalitar - toate acestea trecute cu vederea, neexistând, deci.³

După această dezvăluire, se mai stabilise ceva: la mijloc stăteau victimele, realizate prin abuz, tăcere, pe baza unei balanțe care ținea pe nedrept cele două părți ale sistemului – fastul, puterea, pe de-o parte – mizeria, dincolo, într-un nefiresc,

---

2 Din păcate, poporul român a căzut dintr-o extremă în alta. De la un sistem naționalist-stalinist, închistat, poate prea tare, în niște dogme, puțin prea rigid – orice scop ar fi urmărit – la un regim al libertății absolute, al societății necontrolate de nimeni, al justificării porcăriilor, pierderilor, în dauna celor mulți și cinstiți.

3 Unui regim care se pretinde perfect îi poți reproșa, justificat, o oricât de mică fisură, neajuns, mizerie, imperfecțiune, în cadrul existențial. Unui regim – cum e capitalismul de azi din România, o imensă budă cu rahat, ce să-i mai pretinzi? Nici n-ar recunoaște.

totuși (din punct de vedere al umanului, desigur), statu-quo al existenței, până când totul a fost făcut scrum, sau a sărit în aer, de o mână nevăzută.⁴

Ar părea, pentru început, nefirească acea „rotire de cadre”- folosesc expresia fără a întina memoria Revoluției, printr-un termen mai mult birocratic, ci tocmai invers, să/i lovesc pe ei, conducătorii (directorul, în mijlocul nostru, obligându-l să preia comanda și tonul, la marșul însoțit de cântecul deosebit de valoros, devenit atunci imn-simbol al Revoluției române, „*Deșteaptă-te, române!*” – de la exploatarea minieră până în centul orașului, unde se aflau Palatul Administrativ, Securitatea, precum și celelalte organe ale sistemului represiv); centru devenit liber, pentru prima dată, de TAB-urile Securității, deși, cum se va vedea mai târziu, pericolul mai plana asupra situației Revoluției – și poate că destinul a dorit ca acesta să nu devină realitate.⁵

Primele impresii, starea noastră euforică - căci atunci de așa ceva putea fi vorba -, deși, alături de bucurie, pe fețe ni se putea citi nedumerire, pe fondul unei idei care părea să ne pătrundă în conștiințe și să se stabilească acolo definitiv: incredibilul, căci minunea se produsese. Dictatorul fugise⁶; prin crăpătura, în crusta incredibil de groasă, până mai deunăzi, a totalitarismului, răzbăteau razele sfinte ale Libertății.

4 Trecând prin mai multe tipuri de regimuri, putem trage o concluzie sănătoasă: omul e un escroc, totul e o luptă. Ce-i cîștit în ziua de azi, de la dorința de îmbogățire a unora, luxul afișat, până la sarcasmul altora? Când vezi cum se bătaie câte un rahat, când vrei să-i pui adevărul în față – întru apărarea propriei îmbuibări, atunci, vorba unora, pe ce-ți vine să pui mâna?

5 Din păcate, zeci de ani după aceea, starea de haos și nesiguranță a rămas amprenta unei societăți rudimentare, unde, fără nici o morală, oricine poate face rău oricui.

6 Asta ar trebui să se aplice tuturor porcilor cocoțați la putere și văzuți zei, mai ales patronilor din ziua de azi.

„Frați români! Cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns aici!” Astfel se adresase Mircea Dinescu de acolo, din inima țării, București, întregului popor român deznădăjduit de atâta așteptare și, totuși, cu speranța că, odată și odată se va produce minunea. Și a fost Lumină. Minunea s-a produs. Nu-mi vine să cred⁷.

Am 25 de ani. Tirania a căzut. E așa de incredibil, ca și cum mi-ar spune cineva că voi deveni cel mai bogat om de pe planetă. Mai mult, căci chiar dacă potențialitatea unei asemenea îmbogățiri era departe de mine (totuși), vagă, nu-mi părea atât de ireală ca ruperea zăgazurilor totalitarismului, căci aceasta, în cazul comunismului, nu se mai întâmplase nicăieri în lume, după război, după Ialta.⁸

Suntem un singur popor. Întotdeauna, în Cartea veșnică a Istoriei, îi vom scrie numele cu litere de aur: Poporul român.⁹

Toate lozincile – tăblării ale dictatorului au căzut cu un zgomot sec (care nu exprima nici cea mai mică părere de rău, ci doar scrâșnet de măsele) la pământ. Am adus o scară și două răngi, împreună cu alți colegi, dar mulți s-au oprit pe drum, retractându-și entuziasmul inițial cu o teamă strecurată-n suflet: dar dacă *nu vom învinge*? (șuier real de gloanțe, torturi, carceră pe pielea noastră, parcă le și vedeam aievea). Dar Istoria a fost să nu fie așa. Acolitul-șef a fugit, iar noi i-am smuls și

7 Nu știm ce putere are obișnuința în viața omului. Un lucru e cert. Omul are nevoie de simboluri. Poate și rău fără de rău e tragic. Peste ani – la polul opus, voi vedea, cu groază, cum poporul a ales simboluri, oficial, diametral opuse – neputând trăi fără ele. Acestea au fost patronii și ciracii lor. Atunci bucuria a fost sinceră. Dacă ar fi știut poporul ce-l așteaptă sub capitalism, ar fi renunțat la acel „nou drum”.

8 Memoria omului, fiind scurtă, desigur, omul uită caracteristicile altei societăți – mai mult nici nu crede c-ar fi posibil, poate pe această bază, a permanenței celui-lalt, ca acesta – cel precedent – să revină.

9 Din păcate datorită, în special, suferințelor îndurate de-a lungul istoriei.

sfâșiat steagul ideologic, iar de pe obrazul sfânt și îmbujorat al drapelului nostru, aceleași semne – secera și ciocanul, într-o întreagă stemă – ale ideologiei comuniste.

Marea pancartă de la intrarea în vestiarul nou al minei, situată între etajul 1 și 2, cade cu zgomot sec. Inginerul-șef H..., în mod poate inconștient, dă, totuși, zâmbind, indicații, cu jumătate de gură. Pierderea prudenței ori, pur și simplu, trecerea de partea demonstranților?!¹⁰

Au pătruns oameni neînarmați în sediul Securității; erau plini de gânduri bune, și nu de ură – de ce, se va vedea mai târziu.¹¹

Semnal de alarmă, dat de fapt pentru foștii torționari (dacă ar fi existat) pentru a se schimba, cameleonic, concepțiile politice și pielea, desigur.

Nu au răspuns armat, dar nici n-au dat socoteală în fața judecății poporului pentru abuzurile săvârșite - unii numindu-le chiar crime.¹²

Tot ce s-a petrecut în ziua aceea mi se pare atât de incredibil, așa de mult m-a surprins după izolarea și cizelarea în tiparele obedienței nefirești, încât redactez textul ca și cum l-aș fi trăit în vis, într-un vis, dar totuși de o perfect de nebunească luciditate. Atunci trebuia să fim și realiști.

10 Deși tot degeaba, până la urmă. Se mai desprinde un fapt: dar și dacă nu câștigam am fi „îmbulinat-o”. Dar superficialitatea, renunțarea la pedepse, lupte adevărate, dovedesc că a fost o mascaradă regizată, pe fondul exploziei generale.

11 La majoritatea, din neștiință, ori poate plictis, poporul român necerând judecarea acoliților comuniști.

12 Abuzuri existente – dincolo de logică, tocmai prin asta – nu victime, firești în orice regim. Despre unitățile economice oprite de capitalism, cu tot cortegiul de suferințe rezultat – cine va vorbi vreodată?

*

Doar steagul tricolor flutura mândru în aerul curat deasupra mașinii care ne ducea în oraș, în acea zi de Decembrie însângerat. Socialismul rămăsese – și fusese de fapt lăsat, undeva, în urmă, poate prea devreme – ca și cum n-ar fi fost. Sărbătoream, atunci, nu doar moartea dictatorului¹³ (a cărei firească împlinire o și simțeam deja, deși nu avusese, însă, loc), ci, împreună cu sistemul cu care era asociat și-n numele căruia vorbea: socialismul.

*

Au vorbit foarte mulți în tumultul acelei după-amiezi. Rețin două expresii: apelul dat de unul dintre generalii de Securitate, ca trupele sale să treacă de partea poporului - chiar așa a spus, că „Securitatea nu poate să nu fie alături de popor în asemenea momente”, precum și fantastica afirmație, tot a unui general, care, devenită de atunci leit-motivul existenței noastre, zicea că „țara asta nu a fost niciodată comunistă”.

În rest, palpitații, emoții, temeri și rugă adresate lui Dumnezeu, ca Revoluția să reușească – nu au fost atât de siguri în izbândă, chiar dacă aveau dreptatea de partea lor. Manifestanții – mulțimea fremătândă, un murmur de dezaprobare și furie (nu se înțelesese bine la radio): - cum, s-a sinucis?!¹⁴ Verva, dorința de a face ceva, dar toate astea amestecate cu lipsa de experiență și maturitate politică.

---

13 Acum, peste ani, aș explica în felul următor: și dacă nu ar fi învins demonstranții, totți ar fi încurcat-o și că, atunci, nu se putea crede în prăbușirea sistemului care părea veșnic. Nu putea fi imaginată altă variantă, iată ce face propaganda: să prezinte un *sistem unic și strălucitor*.

14 E vorba de Ceaușescu.

*

Poliția era dezarmată. Când am trecut pe lângă sediul aflat în „amonte”, la câțiva pași de Palatul Administrativ, am văzut că mai toți milițienii (unii chiar civil îmbrăcați) stăteau la geam și ne priveau. Ne priveau inofensiv, ai zice, pe noi, care mergeam să ne luăm rația de libertate.

Copiii, pe stradă, arzându-i portretele¹⁵, toate încăperile Palatului Administrativ devastate, mai ale cele special amenajate pentru propagandă, nenumărate hârtii împrăștiate pe jos... Ce putea fi mai elocvent pentru a exprima furia justă a poporului?

Primele filmări libere, netrucate, un grup de la Faimar apărând instantaneu, cu o pancartă improvizată, pe care scria „Libertate” – nu mai văzusem așa ceva, fac parte pregnantă din evoluția acelei seri.

Mai mult, un grup de țigani, desculți chiar, și foarte rudimentar îmbrăcați unii dintre ei, și-au făcut apariția, constituind, fără îndoială, pitorescul acelei seri, bătându-se cu pumnii în piept că sunt alături de Revoluție, venind chiar din Hatvan¹⁶, cartierul deochiat al orașului. Era necesară aderența lor, deoarece se zvonise că, la periferia orașului, înspre gara CFR, deja, cete de vagabonzi sparg și devastează magazine, care nu puteau fi alcătuite, în majoritatea lor, decât din țigani.¹⁷

*

S-au ținut cuvântări, s-au constituit consiliile locale de FSN, am fost asigurați că va veni armata, existau temeri, căci noi,

15 Ibidem.

16 Șaizeci (magh.) sau cartierul Vasile Alecsandri.

17 Și, totuși, acei modești tuciuiri, cu pantaloni de costum cârpiți de câțiva ani, de culori închise pe ei, goi până la brâu, erau, desigur, mai sănătoși fizic și moral decât bărbații grași, tatuați, bărboși, de orice etnie – fie și români, mai ales, născuți de capitalismul barbar și împutit de după '90.

în furia noastră de a lichida totalitarismul, venisem cu mâinile goale și nu ajungea atât. Tancurile și toate armele, în general, în loc să aparțină poporului, aparțineau puterii conducătoare.¹⁸ Cu o seară înainte, de pe aceleași arme înstrăinate s-a tras din belșug asupra poporului. Acel sânge vărsat ar fi trebuit răzbunat. N-a fost să fie așa. În cazul unui popor superficial, Dumnezeu a ținut cu conducătorii.

Îmi amintesc cu câtă ură eram gata-gata să-i facem de petrecanie unui echipaj auto de poliție, care se nimerise întâmplător printre noi, erau din aceeași oală toți, purtau stigmatul urii și-al vinovăției pe umerii pătați, după ce 45 de ani batjocorisera un popor. Nu am părăsit Piața Victoriei din Baia Mare, devenită Revoluției mai târziu, căci acum purta numele lui Gheorghe-Gheorghiu Dej, primul președinte comunist. De fapt, Piața Victoriei era mai în jos, ei bine, nu părăsim Piața Palatului până nu ni se dau asigurări că totul e în ordine. Există aici o sintagmă extraordinară a Revoluției, trează și azi în mintea mea: am fost asigurați că:

- Aici, la Baia Mare:
- Miliția e cu noi!
- Armata e cu noi!
- Dumnezeu e cu noi!

În acest timp erau scoși în evidență, adică în fața balconului, câțiva dintre liderii politici, un ofițer, avea vestonul desfăcut, fără chipiu, destul de jovial (cum aveam să văd la televizor, între mai multe peregrinări, dimineața, un ofițer cordial, neîncheiat la veston, obosit, dar zâmbind, totuși).

---

18 E delicată treaba cu persoanele și instituțiile reprezentante. Pot și nu, în același timp, să fie ale cui îi reprezintă. Când o pătură de sus, în detrimentul și împotriva poporului, face uz de ele, e clar că reprezintă acea pătură care s-a separat de popor. Vezi după anii '90 și cazul represiunii capitaliste.

*

Mai rămăseseră câteva zeci de adolescenți și tineri sub ferestrele Palatului Administrativ. S-a intonat „O, ce veste minunată”, ca o sfidare la adresa fostului regim. (Aveam să văd ceva similar, mult mai târziu, la TV, despre același eveniment, dar în Piața Revoluției din Timișoara, tineri strigând sacadat, uitându-se spre balconul puterii, sfidându-o: „Există Dumnezeu!”.¹⁹) Și ce veste putea fi, într-adevăr, mai minunată, decât cea a căderii, în ajun de Crăciun, al unui regim al terorii și al minciunii organizate!

*

Când am început să ne răspândim, vroiam să dau fuga până acasă, să-i felicit pe ai mei, dar fiindcă cu un asemenea eveniment te întâlnești foarte rar, m-am hotărât să rămân. Urma să plec la mine acasă, să mă îmbrac în haine de gărzi (se făcuse o listă în acest sens) și să apărăm principalele puncte alimentare și ordine în oraș.

*

Venise un pluton de vreo 30 de soldați, bine înarmați, într-o mașină descoperită, pe două rânduri, iar în față un tânăr și chipeș locotenent, îmbujorat, cu steagul Revoluției în mână. Uniformizarea militară nu conta, toți erau trup și suflet cauzei Revoluției. După o scurtă cuvântare a militarilor din unul din balcoanele secundare (de fapt, o terasă de deasupra intrării, transformată, ad-hoc în balcon), se ia o cruce din lemn, pe care era scris numele vinovatului Ceaușescu și i s-a dat, în

---

19 Asta n-a putut determina – cum aveam să află peste ani – regimul capitalist instaurat, să fie și uman.

numele poporului român, foc. Noi l-am și condamnat, după ce, în prealabil, am cerut asta strigând din rășputeri: „Ceașescu judecat / pentru sângele vârsat”, plus o expresie care se potrivea, mai ales, zonei noastre geografice: „Ceașescu Nicolae / judecat la Baia Mare”.²⁰ Știam că va fi condamnat la moarte.

*

A trecut camionul cu soldați foarte aproape de noi, eu stăteam în fața cinema-ului „Dacia”, de fapt pe platforma unde se lipeau afișele și strigam; un strigăt izbucnit din negura istoriei poporului român, credeam eu atunci: Armata e cu noi! Puteau să fi fost și securiști deghizați să tragă în noi, dar n-a fost, am avut noroc.

*

Dimineața, când m-am întors din schimbul de noapte, în care nu se întâmplase nimic deosebit (doar două incidente care, deși nu m-au vizat direct, din fericire, ar fi putut avea urmări catastrofale pentru mine, ca persoană fizică). Pe la două noaptea mi s-a oprit inima în loc, iar sângele mi-a înghețat în vine, când teroriștii se-ndreptau spre Televiziune, iar unul dintre revoluționari implora: ieșiți, oameni buni, care cu ce puteți (unii chiar cu o lumânare – simbolic, bineînțeles), nu se poate să pierdem dintr-o dată totul. Atunci, într-adevăr, aveam impresia că Revoluția se reduce la camera aceea de la Televiziune. Și la câțiva revoluționari care erau acolo. Eu, împreună cu ei, simțeam că mor, efectiv, că mă sufoc, ca în adolescență, când visam și simțeam la fel, fiind pe punctul de a trece dincolo de faringele extrem de îngust al morții. Pe ecran se vedea imaginea unui căpitan cu pistolul-mitralieră în poziția „la

---

20 E o minune cum de-a căzut. La început ne-a fost frică, deși se auzise de masacrele de la Timișoara, București. În orice regim, orice putere paralizază.

piept”, ținându-l fix, strigând, dând asigurări că apără Revoluția. Eram la magazinul „Albina”, în cartierul în care locuiam, Săsar, în partea de Vest, Nord-Vest a orașului, împreună cu personalul de acolo. Ne-am destins toți, după această „fază”.

Al doilea moment penibil a fost acela când, chemat fiind la Palat, deoarece schimbul de gardă fiind gata, iar acum se ivea pericolul să fim atacați de trupele de Securitate, am alergat într-acolo, spre Centru – foarte repede, pe Bulevardul Independenței în sus. În timpul fugii mele liniare pe Bulevard, am simțit șuierul gloanțelor și răceala morții în spatele și carnea mea, eram total descoperit, cum alergam așa, pe un bulevard larg, cu clădiri doar într-o parte, pe cealaltă parte era râul, putea orice mașină, oricând, să treacă pe lângă noi, mai ales venind din spate, și să tragă. Mai ales că auzisem că la E.P. Săsar, în partea de Vest a cartierului meu, cum alergam cu o zi înainte, deci înainte de Victoria Revoluției, se aduseseră arme și muniție, acum astea cine știe în ce scopuri puteau fi folosite de către șefii de acolo, până a deveni cameleonici – a se (de)da după situația pe cale să învingă.

*

Ajuns în centru, (văd) lumea din nou adunată, zarva și tumultul izbucniseră iarăși – era dimineată – dar și primejdia era crescândă. Se așteptau trupele Securității din Șomcuta Mare, un orașel la vreo 30 km de municipiu, fost, pe vremuri, reședință de raion, cele locale tăcând mâlc – spunându-se că ar fi rămas fidele lui Ceaușescu. Fusesse pus de-a curmezișul străzii din fața Centralei Minelor, de fapt cea de-a patru latură care închide Piața devenită a Victoriei, și vizavi de sediul Securității, un tir, pentru a se opri năvălirea „gărzilor” Securității.

Îmi amintesc câtă teamă, dar și surescitare trezise descoperirea unui automobil de tip „Dacia” chiar în fața aceluiași institut,

a cărui capotă din față, la motor, fusese ridicată în sus. Fumega, se bănuia că are exploziv înăuntru. Pe cine să arunce în aer? Era gol.²¹ Atunci am început să-mi dau seama, iar mai târziu să-mi întăresc convingerea, cu câtă ușurință se colportează pentru naivi și creduli știrile, în timpul unor astfel de evenimente, în folosul „foștilor” și a „propulsorilor” noii puteri.

Curiozitatea mă apropie de mașină, cât și de Institut, deși la un moment dat se vehicula că înăuntru ar fi securiști (nu știu cum ar fi ieșit afară, dacă, într-adevăr, ar fi fost, cred că, asemenea sobolanilor, dar, mai ales, cred că atunci, la starea aceea a mulțimii – furie și teamă – n-ar fi scăpat vii de furia acesteia.

Printr-un megafon s-a făcut cunoscut poporului: - Avem soldați cu muniție suficientă la fiecare geam, nu vă fie teamă, avem chiar doi-trei soldați la geamuri, dacă vreți, însă un singur lucru vă rog, în cazul în care Securitatea chiar va veni, populația civilă să se retragă pe străzile mărginașe, pentru ca armata să-și poată face datoria.

Nu îmi mai este frică. Vâltoarea evenimentelor care se petrec la acea oră în țară – deși lipsisem ultimele 2-3 ore din fața televizorului, știam totuși că nu era liniște, Revoluția nu învinsese încă – mă învolburau, înconjurau și încurajau sufletește, făcându-mă să privesc moartea drept în față. Totuși, pentru circa o oră trebuie să plec, să-mi iau rămas-bun (de la cine?!). Aveam o ființă care, de altfel, nu prea mă iubea, dar căreia, în asemenea momente, speram să-i dobor trufia, să-i dobândesc clemența, măcar în împrejurările respective – Dumnezeu, mai ales, ar fi trebuit s-o înduplece.²²

---

21 Cum am mai spus, să nu spună cineva că puterea, oricare ar fi ea, nu emite teroare, teamă, prin forța și univocul, totalitarismul ei.

22 Vax. De câte ori am mai pățit – ființa numită femeie n-a dat dovadă nici de logică, nici de sentimente, confirmându-se dictonul că nu se ntâmplă nimic bun în acea țară.

După câteva zeci de minute de dragoste, ar fi trebuit să merg să înfrunt gloanțele. M-aș fi putut întoarce pe sau sub scut²³, în acest din urmă caz aducându-i laurii victoriei. Dar n-a fost să fie așa. Nici măcar într-al 12-lea ceas nu a cedat (deși poate acum nu prea regret că n-am avut-o atunci, în noaptea Revoluției, din noianul de evenimente posibile pentru mine și pentru țară – acesta a fost cel mai bun, **n-am avut atunci o femeie**, dar nici Revoluția **n-a fost scăldată în sânge**). Totuși, dacă zeii n-au contribuit la îngâmfarea ei, își va lua răsplata și pentru asta, trecerea de partea inamicului (veți vedea mai târziu de ce spun asta).

M-am întors, așadar, la dispoziția Revoluției. Cu trupele de Securitate n-am mai avut treabă.²⁴ (Aveam să află peste câteva zile că au încărcat toate armele individuale într-un camion hodorogit și s-au pus să mărsăluiască spre Baia Mare, pentru a ajunge la unitățile militare ale Armatei române. De TAB-uri și alte tanchete cu arme ultramoderne, sofisticate, nu putea fi vorba. Cu atât mai bine, într-un fel, căci tancurile armatei, dispuse gata de luptă în S-V orașului, le-ar fi distrus.

*

Voi trece acum la descrierea întâmplărilor din ultimul an al vieții mele de până acum, 1990, soldat și concretizat prin așteptări febrile, prin încercări de a trece dincolo, de a-mi face un alt rost. De fapt, nu m-am apropiat o singură dată de graniță, poate **sunt un laș**, dar am încercat în dreapta și în stânga. Mănânc aceeași pâine neagră pe care o mănâncă 20 de milioane de români, privesc în ciudat la burghezia conducătoare, poate

23 Aluzie la o expresie din Grecia antică.

24 N-a fost nici Revoluție violentă, dar nici o **adevărată schimbare**. O rotire de cadre, o ajustare, o primenire gen „pleacă ai noștri, vin ai noștri”.

3 milioane – deși sunt tânăr, mă gândesc la viitorul nu prea trandafiriu al acestei țări. Dar am măcar dreptul la gândire. Anul a debutat cu fum, miros de praf de pușcă, lumânări aprinse pe marginea drumului, lângă tufe de trandafiri, cu drapele tricolore curate, în bernă, fără stema vechiului regim, cu multe speranțe și cu o Revoluție furată.²⁵

---

25 Din păcate, peste ani, toate astea s-au adevărat (oct. 2017).

· 2 ·

1990

Există câțiva bărbați, cred că șase, la „întreprinderea mea”, care sunt niște hoituri, aproape, din punct de vedere fizic, dar care-și permit luxul de-a avea femei de mână întâi. Deși scara valorilor nu concordă, adică locul întâi la bărbați, dar să nu zicem chiar locul întâi, căci acolo n-ar fi concentrate super-valorile, ca la femei, desigur – (am văzut o culturistă extraordinară, cu mușchi uriași, sex și anus aproape „scobite” în masă, perfect formată, cu „șanțuri și văi adânci”, prin masa splendidă, o talie de vis, vă dați seama că nici o altă femeie nu putea sta cu ea pe același podium, dar, mă rog, astea sunt excepții, la fel și la bărbați), dar, chiar dacă nu locul I, în comparație cu celelalte locuri, este valabilă constatarea, de fapt mă doare pe mine inima, când văd câte un bărbos²⁶ sau vreo altă lighioană masculină, cu femei de excepție, de vis. Și invers, vă asigur.

De fapt, ce aveau acești bărbați, de ce mă supărau atât de tare? Ajungeam la situația paradoxală de a constata următoarele: Vedeam că sunt la fel ca oricine (mănânc, elimin excrementele,

---

26 Neregulă din păcate amplificată odată cu trecerea timpului. Când rescriu romanul, numărul bărboșilor e imens, având conotații la o anumită clasă, pecuniar și cu comportare josnică, imorală. Așa că de sintagma „are suflet” nu putea fi vorba – dincolo de aspectul fizic, deplorabil.

dorm etc.), dar ei stau la masa plăcerii cu ființe superioare lor (doar finețea pielii era un „termen” în plus la afirmația mea, pe lângă frumusețea propriu-zisă), apoi erau bătrâni unii, și chiar cu păr alb, alții. În timp ce **eu le eram superior**. Dar, pe de altă parte, nu. Ceva mă trăgea în sus și altceva, simultan, paradoxal, deși meritam să fiu urcat și să mi se dea ce merit, îmi arunca noroi în obraz; se năștea atunci o situație stranie, ca și cum șacalii ar fi smuls de pe mine, în timp ce încercam să ajung la limanul luminos. O imensă amărăciune îmi acoperea sufletul. Un gol, un pustiu, un sentiment – înjosindu-mă, pe seama durtății umane – de renunțare la toate care au precedat și urmat, de fapt, deselor mele „decăderi”.

Căci, mă întrebam: dacă femeia reprezintă, într-adevăr, o artă, cum este posibil lucrul acesta, ca un bărbat păros, urât, cu dinți căzuți, să posede un trup alb, frumos, strălucitor, îmbrăcându-le o transparență extraordinară, conferindu-le, conturându-le extraordinar personalitatea?

NOTĂ

Și atunci mă întrebam: Dacă sunt superior lor, de ce nu am o femeie, superioară chiar femeilor lor, admitând varianta că, dacă ei și-au luat femei mai presus decât ei, atunci cum ar trebui să arate a mea? Sau, măcar, ca ale lor, pentru că nu le merită – să fie a mea.

Și atunci, dintr-o dată, mă autoînjoseam. Mă uitam la mine (într-o zi, plecând la țară, cred că era la vreo patru luni de la Revoluție, m-am uitat, brusc, efectiv, într-o oglindă, să văd, am mâini, picioare, trup ca alți oameni? Sau, dacă nu-s cumva inferior, căci nu-mi puteam explica faptul că, deși sunt la fel ca ei, eu nu merit o femeie).

Ori, mai mult, credeam că nu sunt destul de feminin, tendința mea spre perfecțiune, precum și dreapta judecată îmi

spuneau că o femeie trebuie să „tragă” tot la ceva fin, frumos.²⁷ Dar atunci vedeam realitatea crudă, dureroasă.

Paradoxul se întetea. Durerea din inima mea creştea. Şi ajungeam la amărăciunea descrisă mai sus.

Şi orice ar zice, şi oricât m-ar condamna „politrucii” întru ale artei şi falşii „posesori” de valori, această crudă realitate a zilelor noastre infirmă unul dintre principiile care au stat la baza ascensiunii şi perpetuării artei, în toate timpurile, căci înseamnă că arta nu există, ori tocmai omenirea recunoaşte arta – ori că femeia este o artă, în care sunt concentrate toate celelalte – perorând (degeaba) la nesfârşit, şi pe bună dreptate, despre calităţile şi superioritatea femeii, pe când ea îşi duce traiul alături de un neghiob, un imperfect, un parşiv, în ultimă instanţă. Căci, închipuiţi-vă sărutul lor! Îmbrăţişările dintre un schelet şi o fiinţă foarte frumoasă – şi îmi veţi da dreptate, spunând că nu e drept şi plăcut ochiului – şi poate nici lui Dumnezeu – să se întâmple aşa.

Şi mai era ceva. Acele femei stăteau la serviciu în haine „civile”, erau tot timpul în societate. Un pardesiu mulându-se pe corp, o eșarfă care le completa gingăşia, părul făcut într-un anumit fel, care le sublinia aerul gânditor, precum şi frumuseţea, toate acestea le situau pe culmile societăţii, pe când bărbaţii lor se înjoseau, pe lângă faptul că şi fără asta erau la fel – tot timpul murdari şi spurcaţi, coborând în mină, făceau „armată” de cea mai joasă speţă, erau nişte rahaţi, într-un cuvânt, dar meritau îmbrăţişările acelor femei, fineţea pielii, trupurile lor, cu un cuvânt, meritau asta. De ce?

---

27 Neajuns amplificat peste timp, m-a făcut să concluzionez: o femeie, deşi fină, desăvârşită de la natură, nu are gusturi, este atrasă exact de contrariul, de hoituri, împutiţi inestetici. Şi eu, care făceam atâtea eforturi, eforturi de a mă prezenta în faţa lor cât mai integru şi luminos, moral şi fizic. Nu aveau simţul esteticului şi nici al umanului, desigur, prin asta.

NOTĂ

Voi explica această sintagmă: „*transparența extraordinară*”. Inițial am compus expresia *pulbere de vis*, dar cuvintele *pulbere* ori *praf* exprimă ceva căzut, sfărâmat, o discontinuitate, ori trebuia altceva, pentru a reflecta adevărul. Acest cuvânt, alături de „*mulaj de lumină*” ori „*veșmânt de sărbătoare*”, sunt extraordinare. Nu explică doar faptul că, o femeie, fiind o artă, trebuie să atragă nu numai prin îmbrăcămintea, mereu de sărbătoare, pe care-o poartă, și care-i conferă, astfel, o personalitate splendidă, ci și dezbrăcată, ar trebui să fie deosebită (de fapt, la baie ori la soare, în halat de lucru, era „deposedată” de orice valori), altfel rămânea ce era – o femeie și nimic mai mult, de aceea s-a ncerat *fuga de realitate*, prin adoptarea de culori deschise, haine mereu noi, ciorapi pe corp, cu nervuri, tocmai pentru a elimina deficiențele (păr, piele „colorată” neuniform etc.), pentru a elimina realul și a ne convinge încă o dată – prin tendința spre „*sferele înalte*” ale valorilor, că femeia este o artă; și atunci, în general, tendința spre perfecțiune, spre mai frumos, hainele de sărbătoare, ținuta mândră, fața tot timpul pregătită pentru ceremonial, fără barbă – spre deosebire de bărbat – ascunderea deficiențelor fizice de orice natură, dacă acestea mai existau, toate astea – într-un cuvânt – ca un „înveliș de lumină” ireal, care conferă femeii ceva superior²⁸ și face să fie atât de controversată problema împerecherii și a meritelor partenerului.

---

28 Utopizare din păcate accentuată azi prin conotațiile cu o anumită clasă de care ar vrea să aparțină toate: patronatul. La dificultatea vieții se adaugă dorința repede de îndeplinit de a nu pune mâna pe nimic – a se îmbogăți repede – luxul exorbitant – folosit ca scut și justificare pentru aceste noi stăpâne, cu nume pe măsură: Oana, Mirabela, Andreea, respectiv Zăvoranu, Columbeanu etc., cu unghii de o palmă, cercei enormi, buze violent vopsite, ca niște ventuze, umblând cu huidumele, bo-râții momentului, mă fac să-ntreb: Sunt – se consideră și ele oameni și ar fi fost la fel în alte regimuri, dacă s-ar fi născut atunci, și: în cadrul unei Revoluții, ar merita să fii uman cu ele?

*

Cine erau aceștia?

Un lăcătuș de mină bătrân, cu mustață, tot timpul îmbrăcat modest, fumător, mai ales că nici nu-și spăla dinții.²⁹ Ea, frumoasă, plinuță, îmbrăcată la modă, tot timpul civilă, având un serviciu ușor, superioară lui din toate punctele de vedere. Cum era posibil coitul?

Ce avea acel bărbat – atât de jos situat pe scara valorii masculine și umane – de o posedea? Ce altceva decât ironia sorții de partea lui?!

Un subinginer de mină bătrân, cărunt, buzat, puțin crăcănat, fumător, slab. Nevasta, șefa biroului P..., frumoasă, cu părul negru, vopsit, chica într-o parte, fața rotundă, fină, ca la 25 de ani, trupul aproape perfect, îmbrăcată după ultima modă, frumoasă. Deci, de ce?

Un alt subinginer, la suprafață, brunet, bătrân, aproape de damblagire, nu prea simpatic, mai degrabă urât, dar avea o nevastă, o blondă de excepție, frumoasă, perfectă, aproape. Cum era posibil contactul sexual? De ce o merita? Ce găsea la el?

Și, în sfârșit, rahatul, escrocul, omul de nimic, lăcătușul I.F., care nu merita nici măcar să mănânce din closet,³⁰ nu să aibă o asemenea femeie.

Mai scund decât ea, reușise, totuși, de-a lungul timpului, să-i ajungă la sex, ca dovadă nașterile ei (doi copii, dar care, mai târziu, mari fiind, au murit).

Total nepotriviiți. Se potriveau, totuși, în virtutea prostiei, a lașității „emanate” de pătura de jos și mijloc a poporului, prin

29 Dar, să nu uit. Avea și o mustață pleoștită, chiar dacă mic, nu cu mult mai mare decât un pumn, un cap turtit, parcă era un „craniu micșorat la Auschwitz”.

30 Sau numai din closet ar merita să mănânce, conform unui dicton popular.

care se fugea din fața realității uneori mascându-se nepotrivirile – ori se încerca cu orice preț soluții de împăcare și conviețuire mai departe (e păcat de Dumnezeu să-ți lași consoarta, alesul), ori să-ți înșeli „fraierul”, așa urât cum e – și de aceea vezi pe stradă numeroși bărbați – pigmei, alături de femei – gigant, cărora nu le-ar ajunge nici măcar sub coapsă ori să le lingă ceva,³¹ excepții care-și fac o regulă a lor, desigur, și asta vreau să demonstrez, mai ales că, la polul opus, situația este aceeași – bărbați înalți, de multe ori femei mici, neimportante care, cu figuri șterse, de-abia se „ridicau” la umerii lor – așa că am dreptate, există această conviețuire, în timp ce alții nu meritau nimic, și aici condamn sistemul, voi lovi în orice formă de organizare rigidă, dogmatică, perimată, a oricărui aspect al vieții, fie chiar religios, care nu recunoaște ordinea firească în natură – și nici drepturile justificate ale **unora**, plus împreunarea și succesiunea valorilor.

Căci ea era splendidă, trupul, fața, impozanța, totul. El, un rahat. Nu se distingea cu nimic, absolut prin nimic, doar cu o „răceală”, o indiferență și un aspect „uscat”, în comportament și sentimente, care dovedea că este o „secătură”, în fond, mai ales după „ascensiunea socială”. Da, căci din păcate, aici nu au învins frumusețea, cinstea, inteligența, ci, în fața acestor valori, a învins nimicul, mizeria, contrapuse ca adversar și înlocuitor firesc. Da, nu sexul celor 25 de ani³² fusese mai tare, ori îmbrăcăminte la „dungă” și comportamentul impecabil, ci prostia, urâtenia, negliobia, cuplate cu credința că trebuie să-ți urmezi bărbatul.

Căci, da, câteva aparate din străinătate și-au spus cuvântul. Și poate că ați citit, dragii mei lectori, două din cărțile

---

31 Situație perpetuată și azi – 2017 – prin aceste nepotriviri crase. Uitați-vă bine pe stradă, le veți vedea.

32 Deși, vai, la vârsta aceea ar fi trebuit să știu o lege: nu avuția determină iubirea, atașamentul, dacă o femeie vrea să calce strâmb, o face, cu toate bogățiile din jur.

de referință ale literaturii române, ca să nu exemplific cazul, făcând apel la literatura universală, ați citit, așadar, „*Cel mai iubit dintre pământeni*” și „*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*”, să vedeți cât de intim poate fi un bărbat cu femeia lui, cât de mult, împreună, și mai ales noaptea, în cea mai strictă intimitate, pot depăși hotarele realului, cât de multe și mute fire, legi nevăzute, legi ale iubirii îi leagă, care-i face – unul pe celălalt – să se zeifice, să o crească în ochii partenerului, înlăturând, ori chiar anulând defectele.³³

De fapt, pe baza nedreptăților de mai sus, actul sexual, căci este un viol, oricât de multă consistență, plus consimțământ al femeii ar exista la mijloc, mi se pare o profanare, o infracțiune, la urma-urmei, mai ales făcute de o persoană care este o nulitate din toate punctele de vedere.

Așadar, asta a prevalat, bucurându-se de ea, având-o tot timpul, uneori urmărind-o pas cu pas, (cu ochii dulci, oare cum avea un monstru sentimente?) era bărbatul nemeritat al unei femei superioare lui.

Ea, ca o sfidare a ordinii normale de selectare și împreunare a valorilor, îl urma – cum să nu-l urmeze – și cât de dulce a fost apropierea, când el trebuia să vină cu câteva dulci nimicuri, care, atunci, nu se aflau în acea țară blestemată în care locuiam, ce preț mare aveau, cât de mult a profitat intrusul, oferindu-i-se o astfel de femeie, cât de mult a păcătuit în fața zeilor, culcându-se cu o astfel de femeie, posedând-o. Sper ca odată să plătească. (A plătit. Peste ani, a murit divorțat, slab și alcoolist).

---

33 Și, totuși, în ciuda acestora, poate pleca într-o noapte, femeia iubită, conform cântecului auzit peste ani: „*tot ce-a fost frumos, ține puțin / pleacă într-o noapte*”... Deși manea, exprimă un trist adevăr. De aici și expresia: urmele păsării în văzduh, urmele șarpelui pe stâncă, urmele bărbatului în femeie. O femeie e ceva real și *mereu* prezent.

*

Aceștia nu erau toți. Mai sunt și alții – dar, cele mai strigătoare la cer situații sunt astea. Și mă îngrijorez că, doar aici, întreprindere prin excelență nu prea „feminină”, există această realitate pe care am reușit s-o descopăr. Darmite în altă parte, unde „fraierii” sunt cât de cât prezentabili – mascându-și defectele, dar tot niște rahați, în fond.

*

NOTĂ

De fapt, urăsc birocrăția – acea îmburghezire rapidă, nejustificată, exagerată a unora, și asta este un rechizitoriu împotriva lui – a unui astfel de sistem – indiferent dacă fraierii descriși mai sus ar fi existat sau nu.

În timp ce eu duceam tuburi de oxigen, câte două o dată, în barem, altul nu însemna nimic, posedă femeii, chiar dacă nu le-a meritat, și îl puteam distruge – fizic și spiritual, de zeci de ori.

Deși era slab – nu avea nici fund în pantaloni – extrem de urât, deci – s-a culcat cu o femeie superioară lui, cu niște coapse perfecte, posedând-o.

În timp ce eu aveam mâinile zdrelite, după o zi de muncă, și tremur în fața șefilor, nu meritam o relaxare, posesia unei femei, de câte ori urlam, gândindu-mă la asta și la nedreptatea ce mi se croia (...) – deși societatea cerea de la mine totul – (program, exigențe în îndeplinirea lui, pricepere, forță fizică etc.) Ca și cum ai fi cel mai zdravăn bărbat, să ți se ceară totul și, pe lângă lipsurile socio-materiale, să nu ți se dea o femeie, ca și cum aici nu ai mai însemna nimic, ca bărbat. Cum puteam să mă-mpac cu acest contrast – batjocură, aruncat mie de ironia sorții?

*

NOTĂ

De câte ori îl vedeam la apel, cu haine murdare, spurcate, pe „trunchiul” de copil, mai ales când îi vedeam umerii înguști, mă întrebam: acest jeg, cu cizme murdare, căruia îi pute gura, cum o merită pe femeia aceea?

De fapt, aici două lucruri mă înnebuneau, reminiscențe ale pierderilor și ale inferiorităților mele din trecut:

- deși știam că la ora aceea este „civilă”, iar el militar, îmi puneam problema astfel: chiar numai opt ore el este inferior ei, dar îl acceptă, pentru a-și reveni mai târziu și a poseda acea artă, care-i ea, femeia. Iar apoi era faptul că eu mă înjo-seam, coborând jos, purtând haine nespălate, nu mă puteam imagina să am, **în acel timp**, când îmbrățișam cea mai de jos condiție proletară, o nevastă stând acasă, civilă, îmbrăcată ca de sărbătoare, superioară mie, în momentul acela prin care treceam. Aici este influențabil faptul că vedeam diferența mare dintre omul – nuntaș, trăind pentru câteva ore în utopie (mai ales tânăr, dimineața cu trup perfect, îmbrăcat impecabil), să te întorci de la nuntă cu o femeie tânără, să fie în mai – iulie,³⁴ să duci o viață extraordinară, pe culmile perfecțiunii, cu acea atmosferă de destindere ireală, care nu semăna cu alte aspecte ale vieții, de fapt despre asta voi scrie³⁵ când voi vorbi despre puțină și trista mea experiență în domeniu.

Și, deci, diferența dintre omul-nuntaș, omul de fiecare zi de pe stradă și omul – vagonetar, dormind în breșă, ori făcând-și necesitățile în fundul unui breș. De fapt, în ultimul timp s-a-ncecat o abandonare și o disprețuire a realului, toc-mai prin faptul că era foarte mizer și incomod. Mergeți și vedeți – convingeți-vă! 70% din personalul TESA ori cu munci ușoare au peste 1,65 m înălțime ori au corpul format de mâna întâia, cu haine de lux. Femeile de serviciu și cei din speța slugarnicilor de profesie vor fi mici de statură, grase, prea slabe ori

34 Cred că veșnic – socialismul va rămâne „ancorat” de acele luni – și nu numai, clasicul, iar, în comparație cu valorile borâților de azi. Curățenia a existat dintotdeauna – dar nu așa cum o percep ei, pentru clasa lor de paraziți și porci.

35 Deși anul 1984, cronologic, precede aceste însemnări, așa au fost scrise.

gheboșate. Vor fi îmbrăcate ca vai de lume. Trebuie opt ore să ia niște haine puturoase, să se despovăreze de artă, căci există și femei la munci grele, făcând parte din pătura de jos, aruncând ciorapii cu nervuri, dacă cumva au venit cu așa ceva la serviciu, și să intre în real, ori în mizer – cum vreți, depinde cum se numesc cele două stări antagonice ale existenței: mizeria și splendoarea. Și o încărcătoare dintr-un depozit poate face acesta, dar, de la un timp, poate deveni un plictis, va pierde ritmul, căci sunt destui factori care să o determine la asta, și se va întoarce tot la sacoșa ultrauzată și pantalonii scofâlciți care o aranjează ca vai de lume. Priviți majoritatea minerilor și vă veți convinge!³⁶

Al doilea lucru care mă plasa în inferioritate era faptul că, mic fiind, consideram bărbatul, omul matur, ca ceva imens. Mai ales afirmații ca ale unui coleg, prieten și vecin, de copilărie, care zicea, așadar: sexul unui bărbat trebuie să fie cel puțin de ..., atât, și nu mai puțin, și vă dați seama ce dimensiuni apocaliptice a căpătat aceasta pentru mine! Tot unul dintre apologeții sexului mare, alt văr, spunea odată, unchiul, (adică taică-meu) are doar atât sexul cât al meu, el era în clasa a VII-a, și, deci, îmi închipuiam ca ceva extraordinar de mare un sex de bărbat – adevărat, ca ceva impetuos, dar năvalnic și vijelios, totodată (și) contactul sexual efectuat cu un sex de dimensiuni respectabile, de către un bărbat „uriaș”.

Și, deși eu azi sunt mai masiv decât mulți bărbați, iar sexul destul de bun, îmi rămâne în minte figura lor dominantă, statura **mai mare** decât a mea și, bineînțeles, sexul. Mai ales că, atunci fiind moda pantalonilor pe corp, bărbații aveau ce arăta, făcând din asta, pe lângă fală, aproape o regulă generală. Eu și azi, pe acei oameni, mai ales care m-au dominat, batjocorindu-mă, unii, deși știam că pe cei mai mulți printr-o simplă lovitură de pumn – să nu se înțeleagă că am fost violent – i-aș fi rezolvat, îi văd mai presus și mai solizi decât mine. Și de aici, alt

36 Să păstrezi ritmul sau să te ridici de pe marginea șanțului e foarte greu. Printre puținii care au făcut-o, dar, din păcate și cu rezultate dezastruoase pentru omenire, a fost și Hitler. Azi e și mai greu. Patronii ar stoarce – porcii – și ultima picătură de vlagă din om. Rezultatele, vorba țiganului – „mai zică și altul”.

contrast, provenit din spectrul înjosirii mele, căci, deși am trecut prin liceu, armată, temniță, muncă înjositoare, societatea împingându-mă în efectuarea acestora, eu credeam că nu le-am făcut – încă mă simt un copil, parcă au fost un vis, toate (oh, așa va fi și după ani și ani, când viața va fi aproape trecută?) – tocmai pentru că imaginea mea de atunci, despre torționarii mei, îi prezintă ca pe niște ființe superioare, și de aici și despre om, îl consideram șablon unic, mare, aspru și dominant. Atunci și dușmanul, rivalul meu de mai târziu, ar fi trebuit să aibă aceste calități, pentru a poseda o femeie de „mâna întâi”, dar nu le avea... paradoxul se adâncea.

*

De ce scriu toate astea? Pentru că azi, la atâta timp,³⁷ când privesc în urmă, gândindu-mă cu ură și furie la tot ce mi s-a întâmplat, trăiesc ca și atunci, într-o izolare cvasitotală, și nu „m-am ajuns”, pentru că trăiesc într-un regim de mizerie, căci, în timp ce salariul brut, mediu – nu depășește 10.000 lei, un apartament, cu tot dichisul, costă cel puțin 500.000!³⁸

37 Adică 1991. Ce să zic de **azi**, 29 noiembrie 2017?!

38 Raport, din păcate, oricare ar fi banii, valabil și azi, 2017.

Cele trei femei care mi-au influențat adolescența au fost extraordinare: fiecare venea să umple un gol pe care se cuvenea să-l completez cu forma pe care vârsta mea de atunci o căuta cu înfrigurare. Căci fiecare se situa în partea opusă celeilalte și, împreună, alcătuiau un centru misterios al unui triumghi magic, numit frumusețe(a) feminină. Căci dacă D... era tipul femeii care îmbina perfect calitățile intelectuale cu spontaneitatea și armonia mișcărilor, la un trup frumos (avea părul negru, pielea albă și coapse prelungi, fiind înaltă, iar șoldurile – frumos arcuite – o frumusețe de vis). La început se legase de mine - verbal, desigur. Fiind foarte serioasă, căuta orice prilej să intre-n vorbă cu mine. Mai ales referitor la niște pantaloni de catifea galbeni, pe corp, pe care-i aveam, spunea, cu voce destul de dură: „Ce-i cu nădragii aceștia la școală?” Nici nu știu dacă aș fi putut să mă descurc cu ea în intimitate, fie și chiar simple săruturi, dar, în primul rând, societatea fiind mai rigidă, dacă ar fi dus ideea mai departe.

F... era exact la polul celălalt, al senzualității prin explozia rotunjirii formelor, sânilor – extraordinar de frumoși, perfect rotunzi – al coapselor imense, proporționale, totuși.

Am văzut-o în câteva poziții de excepție, pe lângă apariția zilnică, care ar fi părut monotona, dacă nu scotea tot timpul în evidență formele, căci erau date când se îmbrăca în rochii scurte, ori strâmte, pantaloni pe corp care-i dezvăluiau buclele de vis. Nu-mi venea să cred că există așa ceva! Era unică și superbă, i-aș fi profanat trupul cu forța și pasiunea adolescentului de 17-18 ani. Dar n-a fost să fie așa. Urmăririle, atât de spectaculoase, s-au terminat prin eșec. N-am avut-o niciodată.

De câteva ori am inventat pretexte. De a o însoți până acasă. Prima dată, chiar la nici 17 ani, seara, într-un septembrie frumos, dar nici măcar n-am atins-o. Apoi, și aici va fi singura dată când, într-adevăr, aş fi putut să fac ceva, momentul era și propice, primăvara vieții venise – deși cu timidități și stângăcii, mult haos și dezordine – dar poate aş fi mers până în capăt, la terminarea liceului. Era o seară de vis, cu pomi înfloriți, ea foarte amabilă (nu știu de ce afișa această amabilitate, mă tem, gândesc eu azi, ca o contracarare, o apărare la **posibilele** mele avansuri – și nu ca o oferire), așadar, cred că nu m-ar fi acceptat fără împotrivire – iar eu nu am reușit decât să-i duc mâna peste umeri, la o trecere de țară (era un gard viu, care despărțea un teren, o livadă, de un drum de la țară, pe care urma să mergem) și să parcurgem așa câțiva pași. Atât. Apoi, într-o zi din vara aceea fierbinte, era prin august, am încercat, totuși, imposibilul: sărutul. Mi-a ripostat dur, violent, cu amenințări chiar. Nu mi-a mai pomenit nimic după aceea, cred că mă considera un factor neînsemnat în viața ei. (Veneam din oraș, era cald, într-un loc, un fel de depresiune, unde drumul era acoperit de coroanele copacilor, am încercat să o sărut, de fapt dacă ea era de acord aş fi avut o ocazie fericită să o posed, chiar).

Am ajuns, cu toate astea, să o venerez. Îmi amintesc de câte ori am văzut-o în situații de excepție, îmbrăcată cu haine care mă făceau să „înnnebunesc” când îi vedeam corpul. Fetișizam hainele ei, aş fi dat orice să-i am, de exemplu, pantalonii de trening albaștri, cu care apăruse în toamna anului 1982, ori cu cei maro, din primăvara anului 1985, care-i scoteau în evidență fundul enorm,³⁹ dar splendid.

---

39 Într-adevăr, cine ar fi avut atunci treninguri de „supra” cu dungă – albastru-deschis și roșu, roz, se considera cineva – se „dădeau” pe sub mână. Un neajuns al perioadei comuniste – ar fi trebuit să se fabrice în serie – n-a fost așa; însuși Nicu Giurgi avea un astfel de trening, când l-am văzut prima dată.

Aneta întruchipa frumusețea pură, nevinovăția, candoarea vârstei de 17 ani. Ne vedeam adesea în liceu, primele dați aproape că nu știam cine-i, privind din depărtare spre clasa ei, abia mai târziu am îndrăznit să mă apropiu și, timid, să-i adresez câte un cuvânt. Mă atrăgea privirea, zâmbetul și, mai ales, sfiala ei tinerească, precum și multitudinea de înfățișări pe care o lua persoana ei – mai bine-zis măștile care-i ascundeau misterul și farmecul tinereții, căci într-o zi o vedeam, se prezenta, parcă, într-un anume fel de frumusețe, pentru ca, în ziua următoare, sau nu mult mai târziu, în orice caz, să-mi apară altfel, tot tulburătoare. Deși totul n-a fost decât un joc nevinovat, superficial, adolescentin, copilăros, chiar, nesincer și neserios – din partea ei, în fond, care, în afară de reveria care mi-a cauzat o serioasă inspirație poetică, erotic – din acest punct de vedere material – nu s-a soldat cu nimic.

Azi, când mă gândesc la ea, nu pot să nu-mi aduc aminte de Soarele de atunci, de lumina din sufletul meu, de peisajele extraordinar de frumoase ale meleagurilor natale, de singura vizită pe care i-am făcut-o acasă, de faptul că părea la fel de tulburătoare ca oricând, iar sânii – două păsări zbatându-se speriate – frumoși, tinerești, și un sutien... roșu, pe care-l avea. S-a prefăcut – o mască a ipocriziei și amabilității pe față - eram cu cineva, un prieten chel, venisem cu bicicleta -, era cu vărul său, în spatele casei, când am ajuns, se scuza ea, râzând.

Atât îmi amintesc de atunci, precum și verdele crud din jurul meu, timiditatea și nehotărârea mea în a o aborda. O iubeam la nebunie și nu îndrăzneam să i-o spun.

Îmi amintesc – și cred că a fost primul renghi al geloziei și al pierderii în dragoste, când am văzut-o, la nici 2 luni de când o cunoscusem, la autogară, cu cineva, cu un altul – iar

eu nu acceptam asta, nu aveam cum, mai ales că tipul era ordinar, ba chiar antipatic. Îmi trecuse un junghi prin inimă – primul din multele care aveau să urmeze – să le primesc în viața asta; devenisem furios, iar mai târziu cineva o văzuse în oraș cu un altul, iar eu, văzând-o la liceu – cochetând cu un molâu și prostănac, zile de-a rândul. Atunci, pe lângă primele înfrângeri care începeau să se contureze la orizont, am început să întrevăd paradoxul care, mai târziu, devenise fapt împlinit în viața mea: femeile frumoase pe care le-am pierdut, aveau bărbați de mizerie. Înfrângerea și aruncarea în afara societății atunci începuse.

Și, încă ceva despre situația de atunci.

Cred că trebuie să ai o senzație rară, uneori o dată în viață, când totul, inclusiv vântul care suflă vara, îți transmite numele iubitei, iar depărtările devin neînsemnate, căci, mai ales atunci, nu mă gândeam la ea, ori la apropierea dintre noi, ca la ceva material, cred că nici nu era „vorba” despre sex în iubirea înflăcărată pe care i-o purtam, ci la dragostea pură, imaterială, poetică – atât doar că, totuși, persoana ei **fizică** mă tulburase atât, determinându-mi acea stare de visare și inspirație poetică.

Nu știu de unde am văzut-o prima dată. O clădire de cărămidă roșie, neterminată, pătrată, pe care am numit-o „cetatea” – și sub care, mai jos, de fapt, se găsea casa ei, pe un drum mai îngust, pornit de la șoseaua națională și care de la mine nu se vedeau. Știam – văzusem „cetatea” dar, apoi, într-o zi am observat că se vede și de la noi. Mai precis de la locul numit „terti” și, unde, într-o zi, eram cu taică-meu la muncă, am observat asta. Și, deși nu era vorba de alt meleag, dar oricum nu aveam, de aici, nici un reper sentimental față de el, dintr-o dată, zărind acea clădire roșie, știind ce se mai află acolo, depărtările au devenit minime, iar zărilor mă umpleau de

lumină. Totul părea să fie al meu, aveam doar vise și dorința de a stăpâni totul, de a zbura cât mai sus, în suflet. Cred că asta au simțit marii exploratori ai pământului și cosmosului, când decideau să stăpânească – desigur, prin cucerirea fizică – depărtări imense.⁴⁰

De câte ori am privit cu nostalgie spre acel loc, având în minte imaginea acelei fete dragi, pe care nu aveam să o cuceresc niciodată.

*

Care erau fetele frumoase, fetele mai deosebite pe care le aveam la liceu, despre care merită să scriu acum?

În primul rând, despre Adela, una din colegele mele de clasă, o fată brunetă, extraordinar de frumoasă, care se îmbrăca simplu – de o simplitate în gesturi frapantă, dar atât de frumoasă, prin naturalețea și spontaneitatea sa – și, totuși, de un aer aristocratic; mi-ar face plăcere să o întâlnesc. Sper ca, la întâlnirea de 10 ani, să vină.⁴¹ I-am dat un singur sărut - sau, mai bine-zis mi l-a dat, la petrecerea de sfârșit de liceu. Un sărut nespus de dulce - pe care azi, după zeci de ani, nu-l mai țin minte, adică nuanța, aroma sa – și care nu s-a mai repetat. (Colegul meu, Nelu, promise și el unul, și a exclamat același lucru, dar, din păcate, niciunul dintre noi – mormoloci cum eram – nu a avut tupeu să o invite pentru o noapte, să fie numai a lui, frumoasa Adela).

Gabi, o altă frumusețe, părea o Venus blondă, sculptată în piatră, în piatra nemuritoare a unui munte semeț, era extraordinar

---

40 Din păcate, după aceea, practicul implica și negativ: deziluzii, altă lovitură, deci, a persoanei iubite, suferințe cauzate de asta – un sentiment de teamă, deznădejde, renunțare, în cazul aventurii și avântării, implicit, în Cosmosul imens – sau oriunde, în călătorii mai mici. Asta nu înseamnă că cercetarea și iubirea nu sunt necesare.

41 Din păcate, n-a fost așa.

de frumoasă, doar puțin tăcută. Avea un trup superb – masiv, dar proporțional, totodată, pantaloni de culoare deschisă – treninguri roz, mai ales – era colosală așa. De aceea, de-abia azi, când am pierdut-o, îmi dau seama ce frumusețe a fost.

Dintre cele mai în vârstă, Ani, a fost și ea extraordinară, cu părul lung, șaten, cu corp puternic, frumos format – cum se mai mulau și ieșeau în evidență, astfel, arcuindu-se fesele tinerelor de atunci, sub fustele elastice de uniformă, zică cine ce-o vrea, că n-a fost așa – era, așadar, o culme a frumuseții naturale, feminine. Populară și foarte accesibilă, pe lângă asta – îmi pare rău că nu mi-am apropiat-o.⁴²

Și a fost Tania, extraordinara, unica, splendida fată de 16 ani, cu trup de marmură, ochi visători și păr de vis căzându-i pe umeri. Nu exista o alta cu corp ca al ei și nici o mai singuratică, greu de cucerit și, totuși, la îndemâna oricui, femeie.

Purta pantaloni trapezi maro, pe corp – un corp incredibil, dar ar fi fost accesibilă pentru un zeu care ar fi pus totul în fața ei, căzându-i în genunchi și rugându-se să fie acceptat – cu prețul oricăror sacrificii și umilințe – dar lăsat să fie iubit de ea. Ce ar fi fost prețul acestui imens contrast? Proprie, a ei frumusețe. O voi căuta cât de curând – sper să o iubesc!

*

---

42 Toate astea, despre care vorbesc, păreau parcă a fi fost sculptate în stâncă, prin seriozitate, armonie – atât de reușite exemplare feminine au fost. Azi, datorită băștânelii și nebuniei capitaliste rar mai vezi asemenea corpuri – haine largi – par a fi și nu, în același timp, bine, real conturate. La fel ca teoria cuantică – a existenței unei particule în două locuri deodată.

1991

Am să vă mai destăinui ceva, mergând înainte, pe firul istoriei. Știți, cumva, cine a tras la Timișoara, Brașov, Cluj, București etc. în timpul Revoluției?

- Conducătorii acelui partid, care era atunci la putere. Când – după zeci de ani de regim, în sistemul lor, le-a fost primejduită situația, privilegiile, pe nedrept cucerite, zic unii cu ajutorul tancurilor sovietice.

Se va scrie mult – se va vărsa multă cerneală, despre legitimitatea sau nu – a acelei orânduiri, impuse, e drept, din afară, cu ajutorul rușilor – despre abuzurile săvârșite, desigur, când schimbi o clasă, se-ntâmplă și așa ceva, darmită când vrei să schimbi totul sau multe, în societate, de la hainele, felul de-a fi al oamenilor, la șantiere, fabrici etc...

Toate au fost, desigur, atunci; ca și acum sau, ca si la început de secol XX, când aud de regi, monarhii de drept divin, mă apucă greața.

Estul ar fi fost o îngrămădire de colibe - fără comunism - dovadă stau numai uriașele – ca număr – blocuri de locuit, din toată țara – era culmea să le distrugi și pe acelea, alături de fabrici.

Dar, dacă a fost un dezastru, suferit de țară, ar fi trebuit să se-nceapă cu **șefii de atunci**, pedepsirea lor – or, la fel ca mai

târziu, patronii plini de fumuri și ireal, șefii de atunci, cei care au preluat puterea, au lăcomit la bani. Au vorbit doar în numele unor valori **abstracte**, ca libertate, libera inițiativă, prosperitate – fără aplicarea legii, totul poate lua forme hidoase.

Cât privește puținii șefi închiși, sigur că totul a luat sub imperiul revoltei populare, o turnură mai adâncă. Mulți și-au temut pielea; care au fost implicați, totuși, au regretat – ce bine era dacă n-ar fi fost Revoluția – acel vis urât, care le-a încurcat puțin socotelile, dar s-a ajuns la liman, compromisuri peste compromisuri, specifice poporului român – care a suferit – așa că nu există eliberarea lor, cum trăncăneau unii, ca C.V. Tudor, pentru eliberarea Biroului politic.

(rescrisă 2 decembrie 2017)

*

Îmi amintesc cât de profund șocat am fost văzând de mai multe ori filmul procesului – o piesă-documentar extraordinară, mai ales sfârșitul – pereții și pământul înghețat, cu cadavrele deasupra – la atât se reducea puterea dictaturii, iar apoi, zile în șir, trecând pe lângă pavilionul pustiu de lângă blocul unde locuiam, aveam în minte doar acea imagine, căci pereții cu mortarul căzut, geamurile sparte, cenușiul peisajului, deci, totul era foarte trist, de parcă aici s-ar fi dat lupte înverșunate – și de aceea ar fi acum toate așa.

(După ani de zile aveam, ireversibil și dureros, ca și concepție și, respectiv, schimbarea ei, certitudinea că totul e o luptă. La atât s-a redus dictatura, luxul, uriașa propagandă, cărțile tipărite în milioane de exemplare, un răsfăț al vieții, pentru dictator. Din păcate, o societate mai absurdă și mai cruntă a fost instaurată: cea a neputinței de a acționa, de a face

ceva folositor, de a echilibra societatea, a ajuta și semenul căzut, poate, pe nedrept, în noroi: capitalismul barbar).

În rest, ce să mai spun: pe lângă speranța și dorința de a începe anul bine, chiar îl și începusem, făcând din nou antrenament, mi s-a-ntâmplat un lucru neprevăzut: o fantastică decădere atât fizică, cât și psihică; am lăsat baltă totul, nu mai aveam chef să fac mișcare, nu mai puteam suporta mina, peisajul cazon de acolo, cu mineri jechoși și zdrențuiți, toată acea mizerie a priveriștii, cu un aspect atât de puțin asemănător cu viața intimă, am cerut o săptămână de concediu, pentru a putea studia și a putea vizita sediile partidelor proaspăt înființate: PNT și PSD. Încă mai speram într-o pedepsire dreaptă a conducătorilor din vechiul regim. Nu voi comenta acele evenimente politice – istoricii o vor face mai bine decât mine – iar ce nu m-a impresionat ori afectat – orice întâmplare la care nu am participat, efectiv și afectiv, nu ar produce decât o descriere jalnică, deloc literară, ori importantă, măcar, prin amănuntele și adevărurile istorice.

Atât doar că, la 12 ianuarie, a fost furată Revoluția. Cu roade, cu totul, cu mugurii fragili ai dreptății, care se pregăteau să apară. Nu era rău și, dacă istoria ar fi cerut-o să plătească, cu execuția a 10.000 de foști șefi, alți 90.000 cu temniță. Și încă pe viață, iar celelalte structuri lichidate, poporul însuși, în cunoștință de cauză ar fi cerut, impetuos, asta. Am fi pornit la drum curați. Efortul suprem al reconstrucției ar fi fost ajutat de acte gratuit, în folosul țării. Altfel trăiam un sentiment de adâncă frustrare – nu meritam eforturi inutile.⁴³

---

43 Atunci s-a constituit marele compromis al Istoriei: prin câștigarea lui Iliescu, generația comunistă – garnitura a II-a, în special cea născută între 1950-1957, a pus mâna pe structurile economice, devenind patroni. La ei s-a adăugat clasa istorică, burgheză, regele, foștii proprietari etc., plus, în lipsa legilor – borâții îmbogățiți peste noapte, maneliștii etc.

Se striga în acea primăvară, mereu, „jos comunismul”; participam și eu, deși indirect, cu însuflețire, mă entuziasmasem, parcă am intrat pe un făgaș a dreptății, care m-ar fi făcut să cred în dreapta pedepsire a vinovaților, smulgerea privilegiilor – implicit, altfel ar fi fost soarta, drumul țării, în capitalismul care începea să se înfiripe.

Într-o zi, pe când, la orele amiezii, în fața blocului de locuit, îmbujorat, simțindu-mă foarte tânăr, în ziua aceea văzusem pe partea decupată a steagului țării chipul lui Eminescu, ceva extraordinar – aș fi crezut c-a fost Revoluție, cu adevărat, deși de-abia după ce a trecut totul, m-am dezmeticit⁴⁴: într-o Revoluție sunt cadavre pe jos, morți sfârtecați, clădiri incendiate și multă, multă răzbunare, mai ales în văzul poporului, nu acest simulacru de Revoluție, cum a fost atunci.

*

Deunăzi, un coleg de muncă îmi destăinuie că vrea să „dea” la Academia de Poliție. Își însoțește surâsul triumfător de o dezvăluire senzațională, după ce eu nu am ghicit, pentru nimic în lume, numărul candidaților și numărul locurilor expuse: sunt 40 pe un loc. Am rămas perplex și m-am întrebat – nu fără o ușoară și justificată revoltă, în sinea mea; lucru care mă întreb și azi: - ce i-or fi atrăgând pe tinerii de azi – (1991, n.m.), atât de mulți – câteva zeci, pe un loc, să „dea” la Școala de poliție?

Patriotismul, ideea de utilitate socială, măreția de a apăra țara, dobândite natural, dar, mai ales, păstrate din vechiul regim, cu toată poleiala propagandistică, reprezentând setea de aventură și acționare specifice ființei umane, ori, pur și simplu,

---

44 Cum, treptat, aveam să simt răceala capitalismului barbar, făcută, în general, de cele trei clase descrise mai sus.

setea de înavuțire și dorința de a duce un trai extrem de comod, având prioritate și acces la toate?

Dacă analizăm acești trei factori pe rând, reiese că, oricât de mare patriot ai fi, nu te duci la moarte de bună voie, și nici cu mâinile goale, în primul rând, chiar dacă ai un dușman de moarte, cauți să-l lovești pe acesta, apărându-ți propria piele, totodată, căci nebunia unui act necugetat te poate costa mult. Cât despre ideologia și propaganda excesive, din vechiul regim – și din oricare altul - prezentate obsesiv, eronat, ar fi avut și acestea un rol în tâmpirea și aservirea individului la țeluri comune, de masă, numite „patriotice”, în interesul maselor și al țării, dar, oricum, preferăm viața civilă, fără seisme, decât moartea, căci - deși „dulce ca fierea, mierea e glonțul patriei” - iar moartea tot moarte rămâne și chinul tot chin, în caz de război.

În al doilea rând, am zice că e vorba de setea de aventură și necunoscut, care i-a mânat pe antici, mai ales, făcând să nesocotească primejdiile și moartea sigură, care le stăteau în față, cu câteva ambarcațiuni rudimentare, peste mări și țări.

Acum cred că nu-i vorba de asta – și veți vedea de ce.

În primul rând, a rămas valabilă ideea că, o dată pășit dincolo de pragul școlii militare, mai ales al celei de poliție, scapi de toate grijile, ți se deschide orice ușă, ai de toate; mai mult – și aici nu pentru că mojiul de rând să nu-l deranjeze pe m.s. milițianul – ci, pentru ca acesta din urmă să aibă de toate, li se oferă – cadrelor militare, deci – cartele la magazine „închise”, ca o sfidare a condiției muritorilor de rând, un stat în stat – acest sistem, dolda de bunătați, cum era pe vremea dictaturii, și mai cred că e și acum, pentru ca acești trântori să aibă de toate⁴⁵, destule forțe pentru a strivi tigva omului de rând, la o adică.

---

45 Când mă gândesc cât de facil au ieșit la pensie, ei, ce n-au prins o intervenție militară, în viața lor, te cuprinde groaza ce cacialma imensă a fost „Revoluția” – nu s-a schimbat nimic în favoarea clasei muncitoare, ba, mai rău.

Veți replica, totuși, că dacă nu teama de necunoscut, atunci permanenta primejdie, starea de război, la care se expun(e), totuși, în timpul misiunilor, raidurilor de noapte, când ia contact nemijlocit cu huliganii și vagabonzii, cu sute și mii de manifestanți întărâtați, uneori, cum se întâmplă mai nou, unde respectivul își primejduiește chiar viața.⁴⁶

Nu e vorba nici de temeri, de nici o stare de tensiune, căci până acum se miza pe docilitatea maselor, sub dictatură, iar acum nu se merge la sigur, căci nu se știe dacă va izbucni scandal, la o anumită manifestație, la o anumită oră, noaptea pe stradă, etc...

Dar, într-o țară avansată într-ale scandalului și crimelor, da, sau pe timp de război, dar atunci tot polițistul are câștig de cauză, căci va fi chemat să moară în prima linie muncitorul – soldat. Nu e vorba de greutate, de riscuri, căci, astfel, din poliție s-ar înregistra demisii în lanț, ci de ceva mult mai comod, mai savuros: un trai tihnit, accesul la toate, pe spinarea poporului, dincolo de ușile închise ale poliției, certitudinea că, odată ajuns acolo, totul e posibil: altfel n-ar fi valabilă expresia: mărită-te după cutare, că e polițai (adică face parte dintr-o clasă mai presus decât muritorii de rând).

Unul dintre prietenii mei, azi la școala de poliție, îmi spunea despre Laurean, un fost sg. maj. la Jandarmeria rurală, la D..., e la județ, are funcție mare, această afirmație ar putea fi completată: - e la județ, are funcție mare, e mai presus de noi, un mic Dumnezeu, are de toate...

Vă întreb eu, magnați ai puterii în România, pe spinarea cui au această funcție, această putere de a face totul, de a avea totul?! Dacă nu știți, vă spun eu: pe spinarea poporului muncitor,

---

46 Sunt de acord: să se dea drepturile în funcție de specific, greutate și nimic mai mult, la misiuni mai dificile.

pe care-l tâmpiți și-l îndobitociți, voi șefilor⁴⁷ spurcați, foști și actuali ai puterilor care au fost și sunt în această țară a tuturor posibilităților și încercărilor rele!

Totodată, grupurilor și organizațiilor civile, care pledează pentru democrație, le-aș da un sfat. Alături de reportajele zguduitoare despre mizerie, instabilitate, neajunsuri ale României, să încerce și asta: să bată la ușa fiecărui fost și actual șef îmbogățit (mai ales acum, după atâția ani, n.m.) și să-l întrebe despre avere; ar fi o treabă bună, ca act de justiție, o confirmare a faptului că sudoarea poporului s-a scurs în zadar.

Iar puterii i-aș recomanda câteva lucruri: să mărească, cel puțin dublu, încadrarea minerilor, a constructorilor, a topitorilor, poate vom auzi, într-o bună zi: s-au înscris 20 de inși pe un loc la mina cutare, pentru angajare și, pe lângă faptul că s-ar munci cu tragere de inimă, ar fi un act care ar dovedi că înțelegeți doleanțele celor de jos. Nu-i veți da unui „majur” de poliție cât unui miner. E drept așa. Astfel, veți înceta să vă mai faceți muncile grele din țara asta pe „furate”, cu pușcăriași la blocuri, cu soldați în Valea Jiului, cu mineri și topitori prost plătiți – ce ați câștigat că ați obligat pe cineva să fie sclavul muncii, țara nu, dar voi n-ați avut nimic de pierdut. Faceți asta și țara va înflori. Doar un cetățean liber, bine plătit, într-o țară fără corupție, va munci cu drag. Astfel va înflori și țara. Dacă nu, într-o zi, toate vor lua o întorsătură total nefavorabilă vouă. Lanțurile maselor amorfe de proletari vă vor lovi peste față, zdrobindu-vă țeasta, în care se ascund gândurile voastre draconice, nimicindu-vă pentru totdeauna, dar nu înainte de

---

47 Când te gândești cât de cu mânuși se umblă cu niște escroci care au păgubit țara de milioane, gen Vântu, Remeș, E. Udrea, până a nu se lua măsuri nici în cazul „cazurilor” mici, pentru omul de rând – personal am pățit-o – te apucă disperarea văzând cât de tabu e considerată puterea escrocilor în această țară (n.m., oct. 2017).

a privi libertatea poporului – pe care l-ați urât întotdeauna.⁴⁸
Asta pentru răul pe care l-ați făcut și-l veți mai face poporului.

*

Marți, 2 aprilie 1991.

Ce constatare stupidă! Prins între două menghini, șomer, sau poate trebuie să rabd și să nu plec nicăieri. De fapt, nimic nu e cert, încă. Aș vrea o prelungire a 60-ului% pentru a putea pleca dincolo, fără întrerupere. Doresc atât de mult să plec! Un om care a pierdut totul, în acești ani, nu mai are ce pierde. Nostalgia după o viață de mizerie nu există. Nu are cum să existe. Măcar de-aș izbuti acolo. Dar cine știe, dacă nu mi-e dat să merg tot din ghinion în ghinion. Mă gândesc ce fantastic curs a luat viața și destinul meu. De la acea necugetată și nebănuită – prin proporțiile de mai târziu, cerere de lichidare, unde sunt acum și unde trebuia să fiu. În loc să merg drept înainte, am luat-o pe un drum plin de ocolișuri. Trecând pe lângă câte o fereastră, luminată, la ore târzii, mă izbește în primul rând realul dinăuntru, faptul că se-ntâmplă ceva, acolo trăiesc oameni legați direct de viață, și că – în multe alte locuri – se repetă scene identice, că eu nu le voi putea vedea pe toate niciodată, simultan, și, apoi, părerea de rău că ar trebui să iau și eu parte la una din ele, ori în altă parte; fantastica constatare a lui C. Noica: „*noaptea mergeam pe lângă zidurile tăcute ale unui oraș și deodată m-a cuprins spaima că puteam fi la Moscova, la fel de bine la Berlin, Capetown ori, mai ales, puteam să nu fiu nicăieri*” (citată din memorie).

---

48 Cât de actuală e azi această sintagmă, scrisă acum un sfert de veac – cu cât dispreț privește clasa de sus, a patronilor, în speță, muncitorimea, cât e de izolată de ea.

Asta e: puteam să fiu în toate părțile deodată, numai într-un singur loc, ori niciunde.

De fapt, în septembrie, trecând pentru o singură seară prin Constanța, urmărind o femeie cum cobora dintr-un tramvai întârziat și luând-o de-a curmezișul peste liniile ferate, am avut, dintr-o dată, înțelegerea că acest lucru se petrece, la acea oră târzie, cel puțin în alte câteva orașe mari, unde o femeie tânără, frumoasă se întoarce seara târziu de la serviciu, acasă, emoționată de freamătul și răcoarea mării – aici, al serii – și că participă la o poveste neștiută și nescrisă a nopții, dar care există și frapează, totuși, prin realul ei și că, oricât de puternic dictator aș fi, iar aceste ființe m-ar vedea tot timpul – știind în orice clipă ce fac – eu nu voi ști niciodată nimic despre destinul lor, nici nu voi vedea simultan ce fac. Iată o inferioritate a vanității omenești.

Duminică, 7 aprilie

Simt că nu mai pot. Îmi vine să explodez; o greutate nespus de mare mă apasă. La orizont se proliferază – în locul zorilor ce se anunțau, măreți și senini – depărtările nesfârșite ale Libertății, întunericul și temnița, pierderea libertății.

În loc să pot pleca, să văd mult așteptatul și râvnitul Occident, sunt pe cale de a mi se deschide un proces și de a rămâne pe loc. Ca hipnotizat, într-o zi, fiind trimis de la Centrala Minelor, unde avuse loc o grevă - primele două schimburi nu intraseră - am oprit și schimbul trei, să nu intre în mină, căci orice minune ținuse puțin, totul se rezolvase. O forță colosală, poate psihică, mă făcuse să acționez, astfel influențând un întreg schimb, pe răspunderea mea. Atunci - din păcate, pentru scurt timp, o singură dată - am văzut ce-nseamnă puterea politică. Oricum, cred că mai am patru zile lucrătoare. Dacă nu se întâmplă nimic în acest interval, sunt salvat. Oricum, nu atât lezarea persoanei mele, ca persoană fizică,

mă supără prin acest act ci, mai ales, primejdia pentru pierderea democrației și reinstaurarea unei noi dictaturi. Atunci, lozincile – continuându-le pe cele precedente, ar fi de neînlăturat. Deci, de asta mă tem, puțin, din două aspecte: că puterea conducătorilor a rămas aceeași, că ți se aruncă cu ușurință, în spate, tot felul de acuzații, iar cei care le produc ar vrea să te știe fără apărare și că în oameni a rămas același comportament – teama. În rest, toate bune – propaganda continuă, afișarea valorilor democrației și bunurilor celor care au scăpat și se căpătuiesc în continuare, șefii.

De fapt, că este așa, m-am convins când am auzit vocea de gheață a șefilor spunându-mi: „- Ce-ai făcut, măi nătărăule?” vrând, parcă, să mă-nghită. De fapt, de gheață a fost și transpirația, care mi se prelungea atunci pe șira spinării, în jos. M-am simțit atunci, vă jur asta, fără cea mai mică apărare, ca și sub cea mai atroce dictatură și așteptam, cum aștept și azi, să fiu ridicat. Valorile „democratice originale”, edificate într-un an și ceva, pentru mine nu mai existau. Vedeam doar imaginea șefilor, cruntă, neiertătoare, gata să mă strivească, să mă facă praf, pe mine, care mă considerau o nulitate – care și așa nu existam – și care cutezam să mă ridic împotriva lor.

*

Nu vroiam despăgubiri, nici idee de a emite pretenții pentru daune fizice și morale ale acestei perioade de gulag diabolic, de mai bine de 18 ani de zile.

Nu va fi așa, dar ar trebui, și știi bine că nimeni nu-mi va da înapoi sărutările, plimbările și cărțile necitite, pe care le-am pierdut în acei ani.⁴⁹

49 Deși, vai, am înțeles mult mai târziu ce atroce luptă-i viața, pentru căpătuire, pentru ca unora, doar – aici totul fiind regizat, de altădată pur întâmplător, să le fie bine, patronilor și acoliților lor, în ultimă instanță.

Nici astea și nici energia fizică pe care le-am cheltuit în proporții uriașe scoțând minereu, deși țara devenea tot mai săracă, nici reumatismul intrat în oase, nici femeile pierdute în țara asta, nici zecile de mii de dolari pe care le-aș fi dobândit „dincolo”, prestând o asemenea muncă. Nu mi le va restitui nimeni, nici nu va plăti nimeni pentru asta⁵⁰, pentru daunele aduse mie, ca persoană fizică, cum nu va plăti nimeni pentru mizeria pe care „ruperea” de sistem a adus-o în această țară. Nimeni nu va plăti toate astea – sunt foarte sigur – nu există justiție divină, cu rază de acțiune imediată, până aici, pe pământ, iar aici legea și-o face cel mai tare, în special – adică foștii și actualii șefi. Nici nu am cerut asta. Nici o pretenție. Să plec dincolo, cu câțiva bănuți, iar puținul agonisit să-mi rămână aici, în siguranță, să nu fie devorat de tâlharii care mișună din ce în ce mai numeroși (în această țară).

Așadar, aveam o singură pretenție: să fiu lăsat să plec, acum, în „amurg” de primăvară, acest pământ, care-și adună sevele, care vor țâșni în viață, arbori, spre țării, să-mi fi spus (cineva), deschizându-și brațele larg, pentru a mă lăsa să plec.

- Tinere, nu-ți vom restitui, într-adevăr, niciodată, nimic, din tot ce ai pierdut aici, nici sărutările, nici florile, nici femeile, nici banii necâștigați, nici demnitatea morală, care ți-a fost știrbită. Dar, fiindcă nu ți le putem oferi, deoarece toate au trecut, iar tu, deși ai suferit mult, să-ți fie de bine, îți lăsăm această ultimă posibilitate. În loc de plată, pentru tot răul pe care l-ai suferit, descătușăm porțile existenței tale și-ți dăm darul cel mai de preț, libertatea, acela de-a putea pleca, departe de aici, spre alte civilizații și de a te bucura acolo de tot ce ai pierdut aici.

---

50 Când terminam, spre tipărire aceste rânduri – 4 decembrie 2017 – vedeam că țara nu are nici un viitor. Până în ultimul om a intrat hoția, imposibilitatea de a acționa, a nu mișca un deget, doar trai comod etc.

Dar, se pare că nu este să fie așa; în loc de răsplată pentru toate umilințele și batjocura suferite aici, de când eram mic, în loc de-a mi se oferi zorii libertății, mi se întinde un burete, îmbibat cu fiere. Există, oare, un mijloc mai atroce și mai diabolic de a degrada omul?

În loc de cunună de flori, cunună de spini. Toate astea pentru a nu putea pleca de aici. Urăsc această trinitate: țară – oameni – șefi, sau cel puțin ultimele două, iar, în loc de civilizație, am scris celălalt cuvânt, căci după acesta se ghidează mulți, sunt sau proști sau bogați și-n felul acesta dublu îl iubesc cu adevărat. Ce caut eu printre acești oameni?

*

Copilăria. Originea socială. Părinții. Prietenii. Felul meu de-a fi. Primele impresii. Societatea de atunci

Și acum, câte ceva despre mine. În primul rând, mărturisesc că familia mea nu a făcut parte din nicio burghezie. Asta înseamnă că, în amintirile despre casa noastră, nu va fi strecurată nicio informație de genul: „casă cu portaluri, capiteluri și arcade frumos construite”, ori parcul din spatele casei, umbros, cu alei largi și arbori seculari. Nu am avut profesori angajați special, nici șaretă ori mașină la scară.

Și, normal, toate astea, într-un trecut îndepărtat, aparțineau așa-zisei „burghezii capitaliste”, iar mai nou, fără să o știu, însă, „burgheziei roșii” – și nu clasei muncitoare, trudnicilor de rând. Însă nu ne situasem nici la polul opus. Adică, la starea muncitorului de sfârșit de secol, trăind în bordeie strâmte, de pământ, lucrând în topitorii mizere, unde-și lăsa plămânii și viața.

Familia mea a fost una din miile de familii din perioada post-stalinistă, uniformizate de societate, trăind într-o oarecare comoditate și care, cu un oarecare sacrificiu – de a se încadra în ritmul de atunci, ajunsese la un liman destul de stabil. Comoditatea totală, însă, ar fi implicat un și mai mare

sacrificiu. Existența unei mașini, proprietate personală, nu ar fi însemnat că familia ar fi abandonat munca – cea fizică, desigur - în întregime. Familia începuse bine, într-adevăr. Atunci, la începutul anilor '60, venise „dezghețul”, iar cine era harnic și dornic de muncă își putea încropi, cu mijloace proprii, o casă destul de arătoasă, mai ales că, ca o confirmare a „victoriei socialismului”, cum se spunea în varianta oficială, casele din lut bătut și chirpici, scunde și întunecoase, dispăreau din ce în ce mai mult(e), lăsând loc caselor mari, luminoase, specifice epocii fără precedent de „înflorire a patriei”.

De fapt, partea dinspre tată a familiei, respectiv bunicul, fusese de o condiție proletară frapantă. Lucrase în timpul războiului la mină, iar apoi la topitorie, până la pensionare – toată perioada proletcultismului, vreau să spun că fusese oarecum influențat ideologic și, mai ales, de produsele care s-au fabricat la începutul anilor '50.

Avea o întreagă bibliotecă în casa părintească din acea perioadă – care, paradoxal, nu era nouă, ci din lut, veche, albastră, culoarea de predilecție a caselor din epocile trecute.

Ajunsesse atât de slab, la urmă, acest bunic! Deunăzi, văzându-l într-o poză de familie, plumbul „mâncându-i” carnea, încât mă miram cum poate să fie un om atât de slab. Era și bunică-mea, puțin grasă, zâmbitoare – de unde i se și spunea, în familie, în ocară, de cealaltă bunică și maică-mea: burduhoasa.

A decedat într-un început de iarnă molatic, cu zăpadă apoasă, a anului 1971, la 59 de ani – în poză îl văzusem împreună cu părinții mei și bunica sub niște copaci – era april, poate ultimul an al vieții sale, copacii înfloriți dădeau senzația că au pe ei zăpadă, acea luminozitate stranie a primăverii le conferea asta.

Fusesse dat în ziar anunțul, iar eu îl țin minte în camera mare, acolo, pe „deal”, la ei acasă, țeapăn, în sicriu, unde urma să ajungă și bunica, dar peste 21 de ani.

Îmi făcusem un obicei în a merge să ajut la muncile câmpului, la secerat, mai ales, în acea vară a anului 1986. Bunică-mea îmi depăna vechi amintiri, cu cele menționate, plus una, referitor la vechimea cimitirului din U..., cel de lângă casa lor, pe deal, până atunci fusesse pe cealaltă coastă, spre capătul Vârfului Vii, unde, cândva, fusesse și o biserică. Începuse din 1936 - 1939 - asta văzusem și eu, odată, pe cruci - nu știu cu ce ocazie mă nimerisem pe acolo, într-o zi de vară; pe celălalt îl văzusem prin april 1990, împreună cu taică-meu vitreg, plecasem la un pământ dincolo de vârf. Mai era o piatră din altar și un grup de familie înmormântat acolo, care purta numele Both, de pe la începutul secolului - nume care nu mai era în acel sat.

Bunica spunea despre el c-ar fi avut un auz și o voce muzicală de excepție, avea pielea albă, mustața subțire și răsucită, că-ți venea să fugi cu el în lume – mărturisea ea zeci de ani mai târziu, referindu-se la tinerețe; numai datorită calităților acestea, semănând perfect cu un dac, cu nasul coroiat puțin, adică parcă întrerupt, frânt la mijloc, tipul de țăran respectiv n-ar fi putut pierde nimic în lungul șir evolutiv din caracteristicile genetice inițiale. Chiar o certa pe bunica că nu vrea să cânte cu el, la nunți – apoi, încă o întrebare îmi pun și termin cu această relatare: de ce le-o fi plăcând, până în ziua de azi, poate, căci de cei de azi, cu cablu în urechi, n-am nici o părere, la fel cum nu știu preferințele Evului Mediu timpuriu: de ce le-au atras pe femei bărbații cu mustață, acest element de animalism și nu de *lux*, *utopie*, fie chiar în contextul unei fețe reușite? Greu de spus.

A fost o epocă de liniște, după agitația anterioară, de la schimbarea societăților - asta nu înseamnă, într-un fel, că puteai să faci tot ce vroiai – să strigi, de exemplu, „jos comunismul” – nici vorbă de așa ceva. Atât doar că găseai materiale de construcție, iar controlul dur, exagerat, asupra activităților umane, încetase. Era o proprietate – pe noul fâgaș socialist – fără pasiunile, zdruncinările nebuniei capitaliste, poporul își urma cursul. De aceea și taică-meu s-a însurat atât de repede. La nici 22 de ani. Și până în ziua de azi există o uriașă controversă – nunta fiind făcută la casa părintească din „deal”, s-au mutat la bunicii mei din partea mamei, nu departe de unde stă și azi maică-mea, la casa părintească a ei, veche. Apoi s-au mutat la casa nouă, construită între timp, dincolo de drum și, fiindcă era vremea progresului, puțin mai în sus. Aici nu mai ajungea apa de la râu, cum se-ntâmplase odată, prin 1956, de era apa până la ferestre, iar puii de rață – cloșca fiind o găină, înotau în apă, iar găina stătea pe laviță.

Casa era situată pe câmpia din fața râului, acolo unde începea dealul - acum și pe acela sunt case - atunci doar cea a Herminei, cea care o dăduse „la lege” pe bunica care-i zisese *rongy* (adică cârpă), în momentul când pusese cânepa peste a ei, în râu.

Nu știu cum arăta - ce personalitate aveai dacă locuiai în plin câmp, nici nu știu când fusese construită - poate la începutul anilor '30 - când se căsătorise bunicul, care venise de dincolo de râu, de unde-i fusese casa părintească, aducând cu sine cerga, smulsă de pe frate-său, Grațian, cum cu răutate zicea taică-meu. Nu am ținut minte această casă, deci, după ce a fost gata cea nouă, situată mai sus, dincolo de drum, la marginea proprietății - a fost demolată doar prin 1969.

Dar neajunsul era următorul: ambele părți își revendicau construcția ei, taică-meu, când era beat, spunând „eu am făcut

totul aici, nu-i nimic al vostru, era imaş când am venit, ieşiţi afară!”, iar bunicul, după aceea, referitor la aceste afirmaţii, zicea: „n-a făcut el nimic aici, doar ferestrele le-a pus, după ce a venit”.⁵¹

Iar maică-mea, ca să-i împace, oarecum, spunea: „fundaţia tătuca a făcut-o”, fără a specifica, însă, până unde a ridicat şi pereţii, după aceea.⁵² A fost marea lui greşală că a acceptat să stea împreună cu socrii – chiar în acea cameră, iar apoi, faptul că nu a avut curajul să se mute, când se muşcase, deja, din mărul discordiei.

Aşadar, la 21 de ani şi ceva, căsătorit, după o primăvară de vis, petrecută împreună cu maică-mea (trei cifre enigmatice, 19, 20, 21 mai sau 21, 22, 23 mai 1963, pe reversul – versoul – unei chitanţe pe care am găsit-o cândva, prin podul casei, indică asta), după care a urmat căsătoria.

Toate pozele de atunci îl arată foarte tânăr, cu faţa rotundă, doar în foarte puţine, din profil ori semiprofil, faţa îi apare lunguiaţă - cu nasul îndoit de la mijloc – deşi avea un fel de „ciot”, o proeminenţă pe nas – eu nu - eram „altă variantă genetică”, din aceeaşi speţă – plus că mai greşeşte şi aparatul foto – dacă în fiecare om sunt toate variantele genetice posibile, care au fost în lungul şir de înaintaşi, multe, posibil de a fi în viitor, deci teoretic la fel şi aparatul foto poate scoate - pornind de la un model dat – variante la nesfârşit, aproape cum ar fi vorba de fraţi genetici, reali, cu caracteristici asemănătoare – de parcă n-ar fi fost el.

---

51 Interesant cum, şi de altă dată, nu ştiu după ce criterii împărţind averea, ipote-tic, desigur, taică-meu zicea: „o vacă şi jumătate (din două) sunt ale mele – adică ale lui (n.m.)

52 Amănunt pe care l-am uitat, azi, 5 decembrie 2017, când rescui aceste pagini. Totuşi, o altă inscripţie, găsită după moartea mamei, prin anii 2000, când am făcut curat în întreaga casă - eram cu tatăl vitreg – scria, pe o bucată de eternit – internit, din acoperiş: 25 mai 1967, poate când a fost învelită, sau numai așa, pentru viitor, şi semnătura lui taică-meu!

Era tânăr și plin de viață; îi intrase în cap ideea că poate și știe să cânte la taragot. Făcuse un an la școala de muzică din oraș, motivase abandonul în felul următor: „nu m-a mai lăsat femeia să merg, să nu cumva să merg la curve”. De fapt, o fotografie a acelor ani îl înfățișează stând pe treptele casei, cu taragotul la gură. Părul, pieptănat peste cap, iar o șuviță rebelă revenind peste frunte, cum urma să mai apară și-n alte poze, de mai târziu. Zâmbitor – poza-l prezintă cu o figură foarte capabilă, de artist adevărat. Nu știu, însă, pe ce drum al evoluției, i s-a pierdut auzul muzical.⁵³

A mers în armată relativ târziu. La 25 de ani. A avansat până la gradul de sergent. În aproape toate pozele militare apare la fel, rotund la față, mai ales în cele alb-negru, cu fața foarte albă. Avea ceva din semeția lui Napoleon. Într-o poză – bust apare cu capul descoperit, cu părul ondulat, tânăr, desigur, zâmbind plăcut, specific oamenilor șateni – cum peste ani voi vedea la TV un prezentator – genetic, asemenea lui. Merita, astfel, să fie cel puțin locotenent. Ar fi meritat – în toate componentele – o viață extraordinară, pe un alt nivel. Puțină comoditate, poate inconștiență – nu acționase la timp și saltul n-a fost făcut. După armată nu a intervenit nimic deosebit, cred, până la moartea tatălui său. Avea 30 de ani – vârstă de răspântie – nici nu-i împlinise, de fapt. Și-a făcut poze, în doliu, cu barbă, dar o barbă fină, cu ochii sclipind de inteligență, privind în depărtare. La buza de sus – cum fusese crăpată, într-o altercație cu niște vecini, la un „joc” care se ținea pe câmpul unde fusese casa veche, și despre care voi relata -, se vedea un semn, o dungă groasă pe care nu-i creștea mustața.

53 Referitor la această poziție, cineva zicea: „A fost un om bun. Maică-ta striga pe la râu că i-a fugărit, beat fiind, iar el stătea pe trepte și cânta la taragot – n-a avut treabă cu ei – de parcă sadismul n-ar fi fost inventat (n.m.).

Mai rămăsese - deoarece grajdul, colnița fuseseră transportate dincolo - iar garduri și budă nu erau („vă c...cați înapoia vacii, gros, ca mâna, nici budă n-ați avut”, zicea taică-meu, la beție) - un singur copac - un dud (pomnițar - cum se spunea prin fața locului) imens, la umbra căruia se făceau „jocuri” încă, la începutul anilor '70. Acolo pățise taică-meu - era chiar în 1970 - altercația cu vecinul din spatele casei, Păputea - erau, cred, două tabere, două centre de putere în sat. Eu - dormind în casă, afară doar lumina neonului, liniște peste tot, era în april - aud brusc bubuituri. Dușmanii bombardau cu pietre destul de mari casa. Au fost arătate a doua zi, ca probă - material delict. Atunci s-a ales taică-meu cu buza de sus crăpată, chiar la mijloc, căci fusese lovit cu „farul”, cum răspundea celor ce-l întrebau, neputând zice: parul.

Confruntările dintre cele două familii, peste ani, unul din fiii vecinului le-a văzut: între două familii puternice de ambele părți. Eram cu acel fiu la o nuntă în 1984. Văzând poza, puteai cu ușurință exclama: un avocat, un om de litere, om de artă!

Era, totuși, un om dur, cred eu, fiind sigurul dintre cei trei fii care nu a plâns la sicriul părintesc. Cel mai mic, S..., care avea 23 de ani, plângea în hohote. Celălalt, mijlociul, P..., plângea nici prea tare, nici prea încet, el stătea doar supărat, cu privirea ațintită în pământ.

Pe una din pozele de înmormântare apare și maică-mea, cu chip senin – deși supărată – ca și cerul după furtună, o liniște mare, o împăcare sufletească, o resemnare în fața morții, cum mai târziu am văzut pe chipul fetei generalului Milea – deși, în altă epocă și-n altă clasă socială – și care, cred, poate caracteriza doar caracterele nobile, iar sentimentele, trăirile umane rămân aceleași.

Perioada de vârf a fost pentru el vârsta clasică a tuturor marilor împliniri – Iisus, Alexandru Macedon – adică 33; pare

surprinzător cât de mult s-a maturizat de la 25 de ani până la acea vârstă, amândouă puncte de referință într-o viață. Nu atât prin uzură, ci prin seriozitatea care „emana” de pe chipul său - și veți vedea și de ce. De fapt, a fost și vârsta la care a fost chemat pentru o singură dată, de naș, mai bine-zis de „nănaș”, cum zic țărani prin partea locului, cuvânt care conține toată fala cu care și prin care privește lumea cel ajuns în starea respectivă. Păstrez poza de la cununie. Se însurase unul, „fleoșcuță”, ginere la Puhu, acesta - socrul - fiind unul buzat, cu figură de porc, deși slab, care lucrase în Combinat. Erau cu toții - nașele pe alt rând, el fusese chemat împreună cu vecinul, prietenul de feciorie, „uriașul”, cel care avea valabila nevastă F... - într-un rând, cu lumânări în mână - formând un arc de cerc.

Inteligent, serios, cu şuvița rebelă căzându-i pe frunte, părea gata-gata să explodeze, într-o ținută și exteriorizare pe chip, plină de inteligență, atât era de plin de viață și de sine, totodată, la acea vârstă.

Tot ca un semn al apogeului a fost și călătoria sa la mare. Aici arată amândoi foarte tineri, deși avea 35, iar maică-mea 33 de ani. Faptul că nu s-au îngărașat i-a făcut să pară amândoi așa. Nu știu ce impresie a făcut asupra sa acea modernă recreere, ce gesturi făcea în societate, în varianta de lux a acesteia, dar cert este că, întors înapoi, s-a cufundat din nou în viața ordinară care a început să-l macine.

Și-a venit declinul. Faptul că stătea în aceeași casă - mai mult, în aceeași cameră - cu socrii îl scotea din sărite. Îi considera inferiori, proști, căci, când era treaz era foarte serios, nici nu vorbea cu ei, făcea parte din categoria acelor oameni plini de importanță, inabordabili. Nu știa nimic nici despre faptele din viața lor intimă, deși trăiai o viață în anturajul lor; era, deci, omul care nu putea fi luat la mișto ori silit să-și

dezvăluie aspectele mai puțin observabile ale vieții. De la sine nici vorbă să le dezvăluie. Era un îngâmfat. Era aproape un sacrilegiu să-l întrebi, chiar și ce știai, ori îți era permis, - așa mic, cum erai, un neputincios, deci. De aici ura și disprețul manifestate față de bătrâni.

Și, totuși, era moral, pe undeva. Avea o corectitudine înăscută, care ar fi dorit-o aplicată la lucrurile generale - care implicau o morală. Eram undeva spre vârful Satului nou - departe de casă, într-un huci - huceag - cum se spune prin partea locului. Primăvara, de obicei, făcea ieșirile acelea. Câțiva tineri, mai în sus, vorbeau de femei. Unul îl întreba pe altul: - mă, tu ai văzut p...zică de femeie, în ochii tăi? Lui taică-meu, deși era departe, i se citea pe față neplăcerea, dezaprobarea față de expresia aceea.

Sau când a plecat în delegații prin țară, cu colegii - le dezaproba dorința lor de a ieși în oraș; acolo - căsătoriți fiind, să-și caute femei. Păcat că n-a extins morala la tot comportamentul său.

De fapt, trăia două caractere paradoxale, prin antagonismul lor. În primul rând, cu cât îi disprețuia mai mult, chiar dacă numai prin comportamentul taciturn, glacial, de când era treaz, cu atât ar fi trebuit să ia o hotărâre, tot când era treaz - să spună asta; dar nu a procedat astfel, mai ales că stările de beție, când era cu totul altul, se înmulțeau de la bețiile medii până la cele atroce, când halucina, delira, datorită unor forțe ale răului, extreme, făcându-l să pară o fiară. Dar cum era, atunci?

Era, în primul rând, ca toți oamenii beți, puțin nesigur, ziceai că e vorba de alt om - nu avea aceeași voce, total diferit de omul treaz, deci: își ținea altfel căciula pe cap, uneori plângea. Diferit, deci, de cel treaz, puțin vorbăreț, vorbea mult, uneori. Această stare de beție prostească, uneori, se manifesta și astfel: se ușura pe marginea drumului, indiferent cine trecea, sau cuprindea și izbucniri sentimentale. Plângea, astfel, părăndu-i

rău după taică-său. Nu știu precis cum făcea – imaginea mi s-a mai estompat – dacă plângea cu sughițuri sau nu – dar știu că, dacă azi (1993, n.m.) l-aș vedea, mi s-ar înmuia inima. Îmi spunea, printre lacrimi, suspinând: „tu ce vrei să faci, învață, mă, să fii tare, să nu te temi de nimeni”, timp în care mă privea cu ochii săi severi, expresivi, căci numai slab din fire nu era. Eram prea mic, o nulitate, nu puteam să leg două cuvinte pentru a-i răspunde ceva convingător. Noroc că mă lăsa în pace.

Cealaltă extremă a beției era cea totală și totalitară, care era răsfrângerea caracterului său autoritar, de când era treaz, așa cum un număr pozitiv îl reflectă, valoric, pe unul negativ; când izbucnea în excese de furie nemaipomenite striga, răcnea, băutura purtându-l, de fapt. Își ieșea din fire și nu-i mai stătea nimeni în cale, atât de violent era.

Deoarece era atât de diferit – trăind și observând, probabil (dacă-și mai amintea ceva de când era beat) și el această frapantă duplicitate, desigur, - când era treaz, de omul beat, mă întrebam: cum de nu putea rezista tentației de a merge la băut, foarte serios fiind, numai cu munca în cap, trebuind să meargă la muncă și acasă, de-abia aștepta, și nu la băut, mai ales când știa ce urmează.

După ce era pilit, totul se explica. Era aproape desfrânat într-ale băuturii, dacă pot să spun așa. Comporta o pregătire, intratul în beție, când era semitreaz, atât că vorbea puțin mai repede și era mai abordabil, după care urma beția obișnuită, tâmpă, desfrânată. Extrema răcnetelor venea la urmă.

Uneori, când aveam 10-15 ani, nu s-a pus problema, îmi părea bine când se apropia ora aceea, trei și 17 – căci aveam o adevărată teamă – și vedeam că nu vine de la „lucru” știam că va veni târziu, chiar dacă nu se va culca imediat, mă va întreba ce-am făcut, iar eu puteam să-i spun orice, dar scăpam de munca presantă, îngrozitoare, alături de el, în condițiile în care era

treaz. Nu atât pentru durata muncii - uneori lucra prosteste, până la 12 noaptea⁵⁴ – dar, datorită faptului că-mi pretindea, la vârsta mea inocentă, pricepere și decizii rapide. Construia, de exemplu, suporturi de țevi, iar eu trebuia, repede, să le știu așeza ca un om mare. Pentru asta luam împunsături - deși era un om zgârcit la vorbă – spuse pe un ton de parcă m-ar fi mâncat. Alteori, uitam fazele de acoperire a rădăcinilor pomilor în groapă. Și aici mă alegeam cu blagoslovenii. De multe ori, când lucra undeva, eu plecam „pe vâlcele”, ocolindu-l. Și, totuși, de la o stare de obsesie reală, neputința de-ai suporta pe bătrâni, dar care stare se putea rezolva – a pornit declinul și accentuarea conflictului în familie. Căci vroia să construiască o „căsuță de vară”, cum spun țăranii de prin partea locului acelei case-anexă, pentru locuit în timpul verii și pentru muncile de bucătărie – și nu o singură cameră, în care să locuiești – restul, nenumărate, să le ții goale, cum mai fac demenții acestui popor. Așadar, primăria nu-i dăduse „plan”, iar el credea că bunicul meu a pus o vorbă pentru asta. În ziua aceea a venit foarte nervos acasă și a dormit cu securea sub pat. Nici podul grajdului nu a fost o ascunzătoare pentru bătrâni. Mă gândesc cum s-ar fi apărut, dacă i-ar fi căutat – cu furcile la îndemână – să-l lovească – sau să-l arunce jos, firește, dacă ar fi avut curajul.⁵⁵

De atunci a început să bea mai vârtos; de-o fi fost asta sau alta cauza – iar dacă, în primii zece ani de căsnicie sembăta o dată la 2-3 săptămâni, acum se-mbăta de două ori pe săptămână, turtă.

54 Ce declanșare de energii, ce dezechilibru o fi fost atunci – dacă acea declanșare n-o puteai echilibra, apoi, cu altceva – nu să bei câteva zile – malefic, ca orice desfrâu, de-a lungul istoriei.

55 Peste ani, văd că teroarea pe care o emană patronii este asemănătoare. O forță totală, care emană de la ei și care te strivește. **Nu poți și nu trebuie** să tempotrivești și să-i stai în cale, deoarece reprezintă diavolul.

Trebuiau toți să plece, inclusiv bătrânii. Atunci se lăsa cu capul pe spate, cum stătea la masă, pe scaun – și urla adânc, din străfunduri, ca și cum un izvor nesecat de venin ar fi țâșnit de acolo, otrăvindu-i întregul comportament, făcându-l de nerecunoscut. Cine știe ce refuzări netrăite, cândva, își găseau acum ivirea, din păcate în acest mod. Asta în momentele extreme. De fapt, starea de beție – pe fondul căreia aveau loc cele două extreme menționate – îl făcea mereu arțăgos, pierindu-i buna dispoziție – mai potrivit ar fi să se spună că era morocănos, plus predispus pentru ceartă, de nu știa săraca maică-mea cum să-i intre în voie – acum îmi dau seama de câtă subtilitate și diplomație a trebuit să dea dovadă, sărmana, să-l îmbune, să-l „ghicească” – mai ales când avea și familia în spate – să nu care cumva să dea cu farfuria de pământ, iar toți să trebuiască să plece, indiferent că era vară sau iarnă, ori dacă era trecut de miezul nopții. Îmi aduc aminte de câteva ieșiri nebunești, de genul acesta. Uneori, la mijlocul perioadei când a fost căsătorit, purta toporul cu el. De alte dăți bombarda poarta cu pietre, aruncând după toți din familie, iar colegii mei de clasă, bunii și scumpii mei vecini, mă ironizau, spunând: „(iar) a tras taică-tău cu tunul, aseară”. De cele mai multe ori ne refugiam la un vecin, peste râu, care ne era și unchi, fiind târziu, ascunși în lanul de porumb, lângă râu, adia un vânt călduț, iar cerul era înstelat; noi trăgeam cu urechea, să vedem ce se aude. Doar – doar se va culca și noi vom putea merge acasă.

Uneori mă lua pe mine în brațe, biata maică-mea - să se apere, deși eram destul de mare, fiind un lucru comic. Apoi, până la urmă, taică-meu avea de lucru chiar și cu bunică-mea, de care nu s-a „atins” până atunci, zicând că e harnică. Ca-ntr-o piesă de teatru, maică-mea întreba: „Și ea să iasă?” El zicea: „Și ea”.

Acum, după atâția ani, văd că totul a fost o mascaradă absurdă uneori, un joc fără rost, care putea să nu fie.

Desigur că uneori tensiunea scădea. Taică-meu, stând la masă, în camera mare, iar noi care pe unde. Maică-mea atunci intra în antreu și - sub motiv că vrea să prindă pisicile, se apleca să vadă prin geamul de la una dintre încăperi. Desigur că taică-meu vedea jocul și zicea: „ah, te apleci cu motiv că iei mâța să mă vezi pe mine!”

A existat și o prindere reală a pisicilor de către bunici; le prindea pe toate - vreo trei pisici colorate - la un moment dat, să le ducă să le bage-n grajd, peste noapte. În fața ușii grajdului, bunicul se oprea să deschidă ușa cu o mână și atunci pisicile îi săreau jos din brațe, eliberate de perspectiva de a petrece fortuit noaptea-n grajd cu vitele - și nu în libertate.

Pe de altă parte, mă gândesc la rezistența țăranilor de atunci: în fiecare zi aceleași gesturi, ritualuri - plus munca grea, o viață densă. Știau că așa trebuie să facă. Poate nu apăruse stresul, ca azi.

Cel din urmă pleca din casă, după ce mama se autoevacuase prima, iar eu rămâneam, cu mine nu prea avea treabă - dar de multe ori preferam să plec, pentru siguranța mea, deci pleca, apoi bunicul, care, de multe ori, dormea afară - cât se putea, în podul șurii, iar el rareori spunea „mă duc în pod, la blegul”, ultima pleca - în cele din urmă a avut treabă și cu ea, bunica - ea de-abia era la poartă, căci maică-mea era deja la râu. Bunicul o lua, văzând că nu-i chip de stat, înspre grajd, ori înspre șură. De fapt, la urmă, amândoi bătrânii se culcau cumiți, dar cu frica în oase, ca două păsărele, în iesle. Maică-mea trebuia să mintă, dacă era întrebată: „- sunt plecați dincolo, la soră-mea”. Vai de capul lor ar fi fost dacă i-ar fi descoperit acolo - și nu era vorba de un rău care n-ar fi putut fi stârpit - fără a stârpi și un bine - cum ai obliga pe un om să nu mai doarmă, căci în perioada somnului devine strigoi - căci el putea să fie și fără transa beției sau poate bea să facă scandal

– deși ceilalți, cu puținul curaj și respect de care se bucurau în fața lui, îi spuneau câteodată, când era treaz. Se rușina puțin, tăcea și o lua de la început.

Pare azi, când analizez totul, paradoxal cum, la aceste descărcări nu i-a lovit și nu i-a urmărit până în capăt. Cine știe ce lipsuri de personalitate, existente în străfunduri, încerca să-și compenseze prin această „scoatere” a lor din casă – dovadă și bețiile de la început – sub 30 de ani – când nu era vorba de „planul pentru căsuță” – beții rare, monstruoase, tocmai prin asta rămase de pomină.

Era, oricum, un dur. Cumpărase o bicicletă „Pegas 22” nouă, roșie, foarte frumoasă. Foarte scumpă, de lux, era și sensibilă. Nu mă dădeam cu ea decât foarte rar, duminica el pleca, uneori, cu ea, în călătorii foarte lungi, și se întorcea pe lângă... beat. Dar nu faptul că nu o prea foloseam, păstrând-o, era rău, ci faptul că nu îndrăzneam să i-o cer.

Pentru a se vedea cât de inflexibil era, voi da următorul exemplu:

Într-o seară, după ce am isprăvit lucrul, m-am așezat la măsuța mea – căci aveam o măsuță lungă și îngustă, un pupitru, mai bine-zis – cu bancă, ca la școală, din placaj albastru deschis, chiar lângă ușă, în stânga, cum intrai. Tot în stânga, față de el, era dormeaza, o dormeză lată, pe care un unchi, G..., ne-a întărit-o - arcurile, de fapt -, prin vara lui '77, cred. Așadar, așezat la măsuță, am vrut să-l rog să mi-o dea pentru circa o jumătate de oră. Aveam o senzație stranie, dorința de a o cere, gata pregătită, îmi urca până la nivelul gâtului, parcă, iar acolo se oprea. Emoția era mai puternică. Parcă eram tras în două părți. Aceste senzații alternau: când dorința bruscă de a vorbi, a o cere, când blocarea. Până la urmă am reușit, totuși, să o cer. Mi-a dat-o.

Și socrii greșiseră, pe undeva. În loc să meargă la poliție și să-l pârască pentru că a avut treabă cu ei, l-au reclamat pentru cu totul alte motive. Că sustrage materiale de la întreprindere. Până la urmă – dar asta s-a întâmplat mai târziu, cu circa un an – doi înainte de a pleca de la noi – și ce-a cumpărat n-a mai avut înțelepciunea să le păstreze. Veneau „clienții” noaptea, iar el le dădea pe fiecare nimica, bucuros că poate primi băutură.

Așa că, la primul control al miliției, nu mică le-a fost mirarea când au scos de peste tot tot felul de fiare, de piese bizare, desperecheate, de te mirai la ce-ar mai fi bune – iar taică-meu, ducându-le cu geanta, la miliție. Au găsit până și câteva bidoane imense cu vopsea, în „poiata”, acolo unde erau oile. „Numai socrul m-a pârât”, zicea el, „numai el trebuia să știe unde erau acelea” – maică-mea trebuia să se justifice și aici: „nu te-a pârât el”. După aceea a avut, într-adevăr, motiv de scandal. Dar nu s-a exprimat niciodată când era treaz – să spună clar și răspicat, în modul cel mai serios cu putință, care sunt neajunsurile. Doar când era beat – și atunci, de multe ori, ambiguu și confuz. A fost **maniac, nebun, obtuz și întunecat la minte**. Perioada când era treaz nu pledează pentru asta. Mai degrabă, prelungirea seriozității și a demnității, de când era treaz, și-a găsit corespondent, în mod paradoxal, în predispoziția pentru artag și răcnete, din timpul „criminalității” de când era beat. Erau ieșiri nebunești, geniale, căci cele două extreme sunt caracterizate prin abandonarea firescului – beția dusă la extrem, urletele, în cazul său.

Altfel cum era? Avea sentimente de tip părintesc – de afecțiune, pentru și ca orice ființă umană - poate că da – nu poate, sigur. La urmă, într-o seară, în desele lui halucinații, care acum erau mai puțin imperioase, intempestive – deci erau

ieșiri de scurtă durată - erau mai dese, continue, dar molcome, deci eu îmi făceam antrenamentul pe treptele casei – eram un adolescent de vis – prin gânduri, aspirații, mai mult decât prin trup, căci nu era și nici n-aș fi avut posibilitatea – și să fi fost – un lux al ținutei, atunci m-a îmbrățișat, sărutându-mă.

Eu aveam vreo 17 ani și 4 luni. A fost singura lui ieșire de acest gen. Și încă una, de nuanță puțin diferită. Odată, cam peste un an, a venit mai târziu acasă. Eu îmi făcusem o datorie și un obicei din a-i păzi pe ai mei de furia lui. Și, deci, fiind acasă, nu l-am lăsat să intre în camera noastră – a trebuit să intre în cealaltă. A doua zi, în timp ce-și punea câteva haine la spălat, în apă rece, într-o albie - covată, mai bine-zis – (declinul lui era în toi) mi-a spus, cu o undă de reproș și tristețe, în glas, treaz fiind, dar foarte abătut: „să nu poți dormi de fecior în casă...” Aș fi dat, atunci, orice, să fi fost totul altfel, să nu fi existat nicio discordie în familia noastră – să fi început să trăim altfel, dar, din păcate, mersul pe drumul ireversibil al destrămării familiei începuse.

Era un meseriaș bun. Spun asta fiindcă, pe lângă meseria de lăcătuș, mai deprinsese vreo două-trei, plus unele îndeletniciri profesionale, ca de exemplu mersul pe motoretă (l-am văzut o singură dată, venise cineva din oraș, se urcase pe acea motoretă foarte dezinvolt, făcând o tură până-n mijlocul satului, cu părul în vânt, privirea în sus, mândru, cum mergea pe drumul de țară, care ducea în sat, pe câmpia de pe marginea râului).

Avea o pseudo-cultură, pe care o luase din unele cărți și reviste, cum era „magazin istoric”, de exemplu, la care era abonat. Povestea, căci citise - unele articole aproape le învățase, în rezumat, și asta foarte bine – episodul invadării Rusiei de către Hitler – și, mai ales, descria, cu lux de amănunte, ultimele

zile ale nemților lângă Moscova. Povestea cu voce tare, răspicat, vorbind rar, lucid, parcă vedeam aievea scenele – de fapt erau episoade groaznice, care-ți opreau răsuflarea, mai ales cum le reda el. Și, fiindcă era și beat – când se descătușa cu relatarea, totul era cutremurător și simplu: înghețau nemții, când ieșeau din corturi, iar cisternele de vin, furat de nemți din Olanda, trimise soldaților pe front – să se încălzească, au pleznit. Dacă le era frig le-a trimis ordin Hitler: „luați hainele – smulgeți-le, pur și simplu, de pe camarazii morți”. Referitor la această dramă a nemților – sau la această secvență tragică a istoriei, a mai spus, l-am auzit o singură dată – poate atunci a mers cu gândul mai în profunzimi, ori poate și-a dezvăluit „problema” ce-l frământa, din cine știe ce motiv, spunând, așadar: „Napoleon și Hitler au încercat să cucerească Rusia, dar s-au împotmolit, bine ar fi dacă s-ar găsi un al treilea, care să îndrăznească să repete asta și să o cucerească, de fapt”. Nu știu cu ce popor ținea – dar cred că n-a spus-o din răutate față de ruși, ci ca o consecință, derulare logică a istoriei, cu cele două înfrângeri în față, în tentativa de cucerire a Rusiei – zicea, deci, că și așa ar putea să fie.

Atât despre el. Și, totuși, nu avea auz muzical. Mai degrabă, din ambiție încerca să imite melodiile, fals și fără rost. De aceea a vrut să-și spargă taragotul. La ultima percheziție în casa noastră, în '86, când eu eram deja arestat, porcul de sg. maj. Petrescu a vrut să i-l ia. Cu greu l-a putut smulge de la el (îl adusese cu această ocazie, pe taică-meu, din nou în U..., rămăsese de la el ceva material furat și trebuia justificat, de aceea le-au dus porcii de polițiști și toate sculele din casă).

Cred că semăna cu bunică-mea. Puțin rotund la față, șaten la păr, fără auz muzical prea bun, totuși mai bun decât al meu – putea întoarce limba să „flișcăiască” – să chiuiască cu limba. Însă de-a lungul istoriei s-a produs o defecțiune genetică. De altfel, sincer, spontan, privind inteligent adversarul direct în

față, priviri pline de energie și intenția de a face ceva.

*

Bunicul din partea mamei a murit, săracul, în 1982. Într-o toamnă, târziu. Era un anotimp sticlos, nefiresc de rece și geros, cum îi fusese și lui viața, în ultimii ani.

A dus o existență tumultuoasă – trecând din plin prin perioada războiului (o fotografie din campania anilor '40 îl arată tuns foarte scurt, cu fața rotundă, serios, impunând chiar un respect cazon, dacă pot să spun așa). A mers, apoi, cu frontul, până la 40 km de Viena – despre războiul din Răsărit nu știu să fi povestit nimic – după care s-a întors teafăr înapoi – deși taică-meu îl ironiza adesea: a stat ascuns în Valea Vii, când a venit ordin de mobilizare – venea doar noaptea, pe ascuns, acasă, să mănânce. Înseamnă că nu erau atât de drastice legile acelor ani, dacă nu se verifica, de facto, unde e ascuns un om.

În perioada colectivizării, se oferise să facă câteva servicii statului, comunismului de fapt – cine s-ar fi putut opune, atunci, tăvălugului roșu? – cu șanse reale, o dovedește soarta lui L. Pătrășcanu, nu trădase pe nimeni, era delegat sătesc, pădurile din „gestiunea” satului „căzuseră” altui sat, ca bun comun, al întregii societăți – cum le considerau comuniștii – ori aici, ori dincolo, la alt sat – că erau, fuseseră date, de stâlpi, altui sat, iar taică-meu îi reproșa, după gura lumii, și chestia asta: „porcu”, a vândut pădurea”.

De la un moment dat, bătrânețea a fost pentru el un chin. Dacă, după ce plecase de la „colectiv”, își găsisse câteva ocupații ocazionale (parcă era „un tânăr” care ținea cu tot dinadinsul să-și caute de muncă și să nu stea pe banii cuiva), găsisse de lucru, ca de exemplu într-o toamnă, cu niște muncitori forestieri, cât era de bucuros că reușise să stea câtva timp cu ei, la munte, și

„făcuse” și ceva bani.

Dar venise blestemul. Un singur lemn l-a lovit, dar năpraznic. Peste față. Și-a pierdut vederea. Nu total, dar destul încât viața să devină pentru el mai mult o povară decât o bucurie. Vedea ca prin sită. „Bunicule – îl întrebam – mă vezi?” (eu eram la 10 m de el). „Te văd – îmi răspundea – te văd ca prin ceață”. Așa a continuat să trăiască, să meargă în oraș. Și, când mi-am dat seama că vede mai rău decât încearcă el să ne spună, mi-a fost frică să nu-l lovească vreo mașină. Era groaznic. Cred că Providența – după ce-l *lovise* astfel, l-a ferit, totuși, de vreun accident (de mașină). A trăit, astfel, câțiva ani de zile, purtând diferite tipuri de ochelari, ba mai și cosea, iar taică-meu, când era beat, spunea: „Eh, cum nu vede, porcul, se preface doar că nu vede. Vede destul de bine!”

Astăzi pare paradoxal, totuși, cum a putut trăi toți acei ani cu această piedică, să umble ca prin ceață. Ce chin, ce efort extraordinar! – dar așa o fi fost.⁵⁶

Și cum o nenorocire nu vine niciodată singură, a venit și cealaltă. Paralizia. Bruscă, neașteptată, incredibilă, la fel ca primul blestem. Era o dimineată de iarnă, destul de friguroasă, pregătea mâncarea pentru porci și pușinul care-l avea, pentru el. În casă era frig. Făcea foc din ce putea, familia fiind dezorganizată, nimeni nu cumpăra lemne, niciunul nu s-ar fi interesat pentru celălalt. Și, dintr-o dată, acest blestem l-a azvârlit la pământ. Crud. Și ireversibil. Căci nu mai avea să fie niciodată – în cele 18 luni până la moarte – omul de dinainte. Dacă la 70 și ceva de ani arăta destul de bine, cu părul albit doar pe jumătate (nu fuma, chiar în anul în care împlinise 70, într-o

---

56 Chiar eu, cu un bob de fasole mare, aruncându-l, eram lângă casă, l-am nimerit chiar în sticla ochelarilor. Era lângă „colniță” – adică chiar acolo unde-l lovise deunăzi bucata de lemn, când tăia lemne. De aceea e bine a ține invers creanga, ruda, să nu poată sări partea tăiată, mai scurtă.

iarnă, fiindu-i rău, se aruncase, stătuse câțva timp întins pe jos, se lăsase, așadar, de fumat), putând trăi mult și bine. Când era beat era schimbat, vorbea cu o voce mai groasă, neinteligibil, se pierdea cu firul logicii – nu că ar fi avut foarte multe gânduri de spus, de transpus verbal, ci așa, pur și simplu – (era un fel de renunțare), la fel și acum, parcă era beat, iar uneori plângea, căci era și conștient, pe undeva, pentru ce ajunsese, deși – cum am spus, parcă era în mintea unui om beat.

Noi îl consolam, uneori. O să te faci bine, vei putea să umbli din nou. Dar n-a fost să fie așa. Ne-am dat seama că însănătoșirea pentru el e ireversibilă. Când îl ridica cineva din pat, cădea brusc, grămadă. De fapt, picioarele nu și le putea mișca. S-a stors încet, în ultimele zile de-abia mai putea vorbi și nu se mai putea mișca. Sufletul său s-a urcat la cer, sunt sigur, la fel de nevinovat ca al unui nou-născut de o zi, căci prea multe a ispășit, chiar dacă o fi avut greșeli în viață, ca orice om, Providența poate îi trimisese asta, pentru a se spăla de păcate. Taică-meu, din răutate, spunea: „Ah, a umblat la femei, de-aia l-au ajuns acum păcatele” și se îndrepta spre patul lui, amenințător. De altă dată, însă, îi dădea să bea; odată a vrut să-l lovească, bunicul a început să plângă și, disperat, să spună: „lasă-mă, că acum mă duc de aici”! (din patul în care zăcea, n.m.) Poate fi ceva mai strigător la cer și mai duios, totodată, dumnezeiește legat de divinitate, decât neputința unui om nevinovat de a fugi din fața răului – tendința lui spre fugă, spre o îndepărtare, înălțare față de rău? Eu cred că nu.

De el mă leagă unele amintiri frumoase, mai ales că provin de la vârsta când orice amintire ar trebui să fie astfel. Altele sunt dureroase, în schimb, deoarece familia ducea o existență tragică, supusă unor presiuni și conduite dictatoriale, din partea unui om care, însă, era victimă și el, fără să o știe, însă.

Dintre toți, bunicul se consuma cel mai mult, în sine,

căci nu prea avea cui și nici nu avea tăria să o spună. Când aveam 16 ani, într-o vară, am mers cu el la „oi”, după brânză. Nu era încă seară când ne-am oprit la un cireș. M-am urcat sus, am cules o pălărie de cireșe, pe care i le-am oferit cu dragoste aproape părintească, eu, copilul de 16 ani, bătrânului de peste 70. Atunci mi-a dezvăluit, la întrebarea mea – căci eu studiam istoria patriei și este primul meu jalon⁵⁷ – acea mărturisire, în drumul meu spre înțelegerea societăților care s-au perindat pe pământul acestei țări. Mi-a mărturisit, așadar, că, deși istoria a fost prezentată în defavoarea partidelor istorice, până atunci așa a fost, aveau influență, indiferent cât ar fi făcut bine și cât rău – la scară de întregi epoci istorice, m-a uimit, deci, ascensiunea prea bruscă a comuniștilor și astfel l-am întrebat: „Cum de au câștigat comuniștii alegerile, în '46?” „Au ars voturile celorlalți”, a spus. De atunci, cuvântul „ars” are în mintea mea semnificația de ceva grav, văd multă hârtie arsă, neagră, carbonizată. Altfel nu s-au putut arăta câștigurile taberei opuse, zicea cineva, ca și cum n-ar fi fost vorba de votat. Câteodată nu poți – proștilor, etc. – să impui o ideologie cu forța⁵⁸.

Pe bunicul, însă, fiindcă a spus adevărul, îl stimez – îi

---

57 Celelalte jaloane sunt: În 22 decembrie 1989, seara, fără să știu că poporul cerea interzicerea PCR, am strigat din toată inima, sincer, jur asta, ca o descătușare, - PCR nu mai există! Simțeam că o epocă se termină. Câștigasem sau pierdusem sub comunism – cine știe? Aveam să învăț mai târziu, după haosul și mizeria ce avea să vină – capitalistă, desigur – că a fost o excepție comunismul – dar luminoasă, în istoria țării. A treia oară, în 24 decembrie, fiind la VOD, paznic, în timp ce priveam munții de o frumusețe sălbatică, neschimbați de sovietizare, în timp ce se murea în țară – am știut că nici un fel de societate nu va putea niciodată schimba esența, brutul, ceva va rămâne neschimbat, asigurând continuitatea acestor pământuri. Dar urma să mă înșel – dacă țara n-a fost comunistă, niciodată, nereușind, aceștia, să-i schimbe esența existențială, o ideologie mult mai atroce, devastatoare, capitalismul barbar, a reușit, apoi, în 3 decenii, să o distrugă, în mare parte fizic și totalmente moral.

58 Eșecul unei ideologii, practic, n-o anulează - ca valoare. Invers, poate fi vorba de ceva bun și să n-o vadă poporul, să trebuiască impusă cu forța. Adică valoarea nu-i scade, prin impunerea cu forța armelor, mai ales la popoarele barbare.

păstrez, pozitivă, desigur, o amintire veșnică.

După aceea, într-o vară, ne-am chinuit să ducem o vițică pe imaş. Erau niște „canioane”, adică șanțuri adânci pe drum, iar bunicul a scăpat hățurile. Am remarcat că el se chinuia, iar eu trebuia să-l ajut, fiind bărbat de acum. Am simțit un sentiment de milă față de el.

Ne duceam în ultimele ierni după lemne. De fapt, erau trunchiuri verzi de salcâm, subțiri, care ardeau foarte greu, de la o vie părăsită, unde salcâmii puși inițial în gard s-au semănat, extinzându-se nebănuit de mult, peste ani și ani. Încercam să-l cruț, pe cât posibil, lemnele ducându-le eu. Puteam să fac asta. Eram de acum bărbat⁵⁹, aveam 17 ani. Oare ce destin nefast, ce forță malefică a decis asta, să trăiască din apucate, să doarmă în frig, să fie izgonit din casă, mereu cu frica în sân, să nu se poată bucura de ultimii ani de viață, cum ar fi fost firesc – de parcă el, bătrânul inofensiv, ar fi fost cel mai mare criminal. În rest, doar amintiri triste. Paralitic – când era – îmi era milă de el⁶⁰.

*

Și acum, câte ceva despre maică-mea. De statură medie, cu părul negru, fața prelungă, avea un profil frumos, mai ales după ce slăbise puțin, atât la față, cât și la corp – toate pozele de tânără o arată mai rotunjoară, atât al corp, cât și la chip – acum slăbitul îi fusese de bun augur. Oare cu ce-și menținuse aspectul

59 Această expresie ar trebui să mă facă să tresar mândru, la auzul ei, având în minte palmaresul femeilor cucerite. Dar nu e așa – mă pune și azi în fața unui fantastic complex de inferioritate: a fi bărbat ar fi presupus a fi viril, puternic, alături de o femeie goală. Deși aceste însușiri le aveam, n-am cucerit nici una. De ce?!

60 Pe de altă parte, n-a fost nici un avantaj, conform poeziei lui Coșbuc – să mori tânăr, dar liber – căci torționarul său, tăică-meu, ducând o viață destrăbălată, a murit la 51 – iar el, bunicul, la 76 – din punctul acesta de vedere, al libertății, nu.

frumos – până după cincizeci de ani – de la 46 o am într-o poză, avea un organism sănătos, rezistent, parcă se „blocase” așa – ca acei oameni, care, parcă nu mai vor să îmbătrânească, având și poftă de lucru – deși trecuse prin destul de multe necazuri și vicisitudini ale soartei, ea, o simplă țărăncă.

De fapt, cred că cel mai mare necaz al ei a fost divorțul. Nu simplul act, ci faptul că, în urma acestuia – căci nu a mers prima căsnicie, nu a mers nici cea de-a doua – dar pe care cu chiu, cu vai, s-a străduit s-o „ducă” la mal – măcar „fata” să aibă noroc, zicea ea, dacă tu n-ai avut. De aici i s-a tras și sfârșitul, căci, până la urmă, a rămas tot singură.

Dacă primul ei bărbat, adică taică-meu, nu avea o limită în ceea ce privește deprecierea cuiva, căci făcea scandaluri oribile, când era beat, parcă demoni nevăzuți se dezlănțuiau într-însul, în rest fiind foarte sobru și rece – cel de-al doilea nu avea limită în ceea ce privește băutura. Era fantastic cât de mult putea să îngurgiteze.

Pe de altă parte, avea calități; știa să cânte frumos, încât reușea „să prindă” o melodie o dată auzită la radio, de sărea ca arsă să noteze, pe ce-i cădea în mână, și textul – și nu se ducea lipsă de artiști, atunci, mai ales de muzică populară, autentică: Irina Loghin, Ileana Sărăroiu, Maria Ciobanu, Maria Butaciu etc.

Gândea destul de profund – ar fi putut, în alte condiții, ajunge departe – păcat că un astfel de destin i-a eșuat, lamentabil.

Cu avântul socialist s-au constituit numeroase școli în țară. O dezvoltare incredibilă - să compenseze ce n-a putut defuncta societate capitalistă (oh, de s-ar repeta istoria! - n.m. - 11 februarie 2018). O asemenea școală fusese la Carei - de contabilitate și tractoriști. Plecaseră mai mulți din sat - dar maică-mea n-a stat mult - dorul de casă a făcut-o să renunțe.

Eu lucram pe schimbul III, pe abataj, la 8 ore. Ajutor miner. Aveam 23 de ani. Era în iunie, '87. Trăiam în „gulag”, de exemplu. Îmi era destul de greu – mai ales fără minte – nu știam să cheltui. Maică-mea era în spital. Atunci a avut al doilea copil. O fetiță micuță, negricioasă, un boț de carne – soră-mea. A născut târziu, la peste 40 de ani. Ar fi trebuit să fie altfel acea vârstă. Și pentru ea, și pentru mine. Deși atunci lumea era mai dură, nu atât de sentimentală, ca acum, la vederea unui copilăș – cu căciuliță, micuți, neajutorați, cum îi vezi azi – te tulbură marele **mister** al venirii lor în existență, în primul rând – știința n-a elucidat asta – poate n-o va face niciodată – din ce profund mister și adânc Univers vine. Simplu și complicat, de fapt, acest uriaș angrenaj al vieții, al Universului, există oare Dumnezeu – îți pui aceste întrebări firesc, plus că ai face orice să-l protejezi, să nu pățească nimic, atât din punct de vedere al perpetuării viului, al speciei, instinctiv, dar și, mai ales, moral.

Alerg într-un suflet. Peste dealuri și câmpii. Până acasă. Apoi înapoi, la spitalul – maternitate din B.S. E acolo o asistentă brunetă extraordinară. Mă lasă să intru. Deja a început să îmbătrânească maică-mea. Are mâinile mari, cu venele pronunțate; cu toate astea a născut – cum am mai spus, o fetiță mică, negricioasă. Simt milă, bucurie și durere. Pentru destinele noastre frânte, pentru munca mea din mină și pentru viața ei neîmplinită.

Nu puteai să te revolți împotriva nimănui. Era un sistem atroce. Eram miner. Sistemul subjuga întregul popor – parcă pentru veșnicie eram condamnat la acea muncă grea. Mai grozav era că și peste ani – de la celălalt sistem, mult mai atroce, mizer și absurd, prin toate astea, erai condamnat la „munca de jos”.

Eram miner. Sistemul subjuga un întreg popor. Unii

găseau absurde dorințele de sistematizare ale conducerii. Deși modernizate, le găseam cam așa: urma să fim mutați în buncăre sordide, reci, impersonale. Dealurile, văile, cimitirele, satele – memoria noastră, distruse.⁶¹ Socialismul trebuia să învingă. Subjugarea trebuia să triumfe. În timp ce conducătorul își ridica un palat de marmură (pe care nu l-a dus cu el, n.m.) – cu buncăre perfecte sub el, într-un întreg cartier prezidențial, invincibil. Poporul urma să fie ținut totalmente în frâu. Urmau să fie considerați niște zei – ar fi avut tot dreptul – nouă conferindu-ni-se titlul de sclavi (Peste decenii, paradoxal, rămânând de la ei construcțiile nenumărate – apartamente, mai ales – păreau, împreună cu ele, utopici, îndepărtați – chiar niște ființe supranaturale. Epoca lor – sau una ca a lor – din păcate, nu se va mai repeta).

Ar trebui să nu uităm trecutul – răul unei societăți să semprăstie în patru zări – numai gândindu-te la el – orice subjugare adusă peste libertatea poporului – dar mă tem că acesta-i uituc și îngăduitor – nu-și ucide șefii rămași de la orice burghezie – vă descătușați, astfel, libertatea, mai mult e un avertisment, pentru oricine ar încerca să atenteze la demnitatea și libertatea voastră – nici un tânăr, nici o persoană a unei societăți viitoare să nu fie frustrat de ceva, să poată exclama mândru: – am totul. Asta numai dacă-ți place libertatea și demnitatea și nu-ți iubești călăii, popor de nimic.

*

Era adevărată zicala: „Cu cât omul se apropie mai mult de bătrânețe, cu atât este mai tandru, mai bun, necesitând

---

61 Zeci de ani mai târziu, trecând prin locurile devastate de capitalism – cu greu îți puteai *imagina* asta – dacă acolo trăiesc, într-adevăr, oameni. Atunci rămâne între-barea – stranie obsesie: „De ce capitalismul e mult mai spurcat decât comunismul?”

mai multă protecție. Un astfel de bătrân e nevinovat ca un copil. Bunica era o astfel de femeie. Ducea o viață destul de simplă, modestă, era uneori nervoasă, descărcându-și năduful pe animale, pe vite, mai ales. Cu toate astea, în momentele de odihnă, seara, de exemplu, era deosebit de blândă, zâmbea îmbujorată, iar când mă întorceam de undeva, întindea mâna, să vadă dacă nu i-am adus ceva, bomboanele plăcându-i nespuse de mult. Era ca un copil. Când vedea o pisică întorcându-se pe o parte, spunea: „Uite-o cum face semn cu capul, parcă ar vrea să spună «Vino, joacă-te cu mine!»”. Uneori recita frânturi de poezii pe care le mai ținea minte. Mai ales una, cu un porumbel care se „spăla” și era curat, asta a știut-o până la urmă.

Toate amintirile frumoase despre ea și despre bunicul aș vrea să le păstrez în inima mea, pentru totdeauna.

A murit în april, '91. Slabă, neștiută, modestă. A fost o înmormântare simplă. De fapt, nu atât asta contează; în fața morții toți avem aceleași îndatoriri. Și în fața zeilor. Ajung la înmormântare în ultimul moment. Renunț să mă mai tund la frizerul particular din orașul B..., căci văzusem două rudeni mergând cu coroane de flori înspre sat; dintr-odată mi se pare că s-a făcut foarte târziu. Alerg într-un suflet și ajung tocmai bine, când lumea era adunată pe lângă sicriu, înainte de a fi scos în fața casei și așezat cu fața spre Răsărit (Pe atunci, nefiind telefoane mobile, să ne certifice, din moment în moment, prezența – implicit și stres – am ajuns cum am putut).

Poate că de acolo vine, într-adevăr, lumina. Răsărit înseamnă viață – înseamnă veșnicie. Și nemurirea sufletului.

Privesc sicriul. Îmi aduc aminte de toate visele unei copilării îndepărtate. Nu pot să cred că s-a sfârșit copilăria și că pe bunica n-am s-o mai revăd niciodată. Izbucnesc în plâns – un plâns sfâșietor care mă cutremură și ușurează, totodată. Apoi

sicriul este dus afară, în curte, și așezat cu fața spre Răsărit. Stau cu spatele spre sud și privesc spre sicriu. Încerc să-mi întipăresc cât mai bine în minte imaginea moartei – cu sicriu cu tot. Copiii aduc flori, lalele roșii. Le presară peste bunica, ca ultim omagiu. Privesc chipul scăzut, pământiu, neomenesc, al bunicii.⁶² Și nu-mi vine să cred. Nu pot să înțeleg relația viață – moarte, deși am 27 de ani. Viața rămâne pentru mine o enigmă. În timp ce privesc trupul moartei, încerc să mă conving, să-mi demonstrez mie însumi – mai mult decât o pornire lăuntrică – că există supranatural, că există nemurire. Dacă nu aș fi păcătos, aș cădea în genunchi. L-aș chema pe Iisus. Dar nu se poate. Sunt un om obișnuit. În seara aceea, la întoarcerea în oraș, am jurat credință veșnică lui Iisus. El și Infinitului / Dumnezeu e Infinitul. E viu. Există. Dinspre toate **punctele** înspre toate **dimensiunile** acestui Infinit **răzbat** valurile Eternității. Și invers. Pentru totdeauna. Există Dumnezeu. Să cred mereu în asta – și-n nemurirea și veșnicia spiritului. A fost – Iisus – și este zeu. Se va reîntoarce. A promis. Cred în asta.

(Rescris 11 decembrie 2017, Ferneziu)

*

---

62 Cum aveam să privesc și la cealaltă bunică, cu un an și ceva mai târziu. Același chip încremenit într-o spaimă, parcă, și totală nemișcare, totodată și ireal. Doamne, suntem numai materie?

Cu învățătura nu stăteam tocmai rău, deși eram timid, puțin isteț, nu aveam o personalitate a mea, în măsura în care se putea contura la vârsta aceea, mai ales că fiecare dintre colegii mei erau isteți, inventivi și răi, impulsivi – cum sunt mai toți românii, încă de la vârsta aceea. Nu prea izbutiți erau cei trei „avortoni” ai clasei, în sensul că nu-i puteai, atunci, clasifica într-un anumit tip somatic – doar la făcut rău aveau acea inventivitate spontană; erau, cumva, rotunzi la față, ca niște fătălăi, de aceea zic că nu erau reușiți, genetic: unul, cu ceafa ascuțită, ca oul de coțofană și știu cum erau acele ouă – umblam, primăvara, „după cuiburi”, iar doi dintre ei nu aveau auz muzical – ceilalți doi aveau, totuși „vână” de țărani mutoși, cum se spune, enervându-se repede, puteau să-ți facă rău și să te batjocorească.

Despre ceilalți trei, ce să mai spun? Unul dintre vecini, slab, uscat, al dracului, „Manica” pe numele de ocară – după taică-său, nici până azi nu știu de unde provine acest nume, de la mânecă sau cine știe de unde – avea un auz muzical de excepție. Deși la școală părea timid, prost de-a dreptul – cu o privire pierdută, tâmpă, își rotea ochii pe pereți, căci nu știa nimic, când era ascultat, ridicat în picioare de învățători și profesori, cu câtă seriozitate vorbea cu unul din frații săi „probleme de lucru” – căci lucrau aproape zi – lumină, nici lecțiile nu și le făcea,

dar știa să șuiere, plin de mândrie, impulsiv, melodii pe toate tonurile. Taică-meu îmi arunca: „vezi cum lucrează ăștia”, iar maică-mea: „vezi ăsta cum șuieră”. Apăruse un cântec la radio, cred că de Irina Loghin, „*fetelor, mă ascultați*” – iar maică-mea zise: „vezi cum l-a și înregistrat, ieri a apărut, îl și șuieră”. Dar eu de unde să pot face asta? Auz muzical... „din părți”.

Unul dintre ei avea o alură nobilă, A... Blond, cu piele albă, distins, merita să ajungă poet. Oricum, fiind „tare” la matematici, peste timp, a ajuns inginer. Era, practic, mai serios și mai inteligent decât mine, deși la școală a luat premiul 2, iar eu 1, exceptând clasa a VI-a, când el a luat 1, Dana 2, iar eu 3. Am avut, totuși, noroc, căci în premiu se găsea cartea „Martin Eden” – devenită, mai târziu, pildă și reper pentru mine.

Cât despre șeful clasei, Dorel F., tipul respectat de toți, ce să zic?

Că nu exista compunere de „cel mai bun prieten”, sau „colegul preferat”, sau litigiu între colegi, la care să nu fie chemat și pus de judecător, căci era adulat și toți i se ploconeau în față, asta era adevărat. Acum îmi dau seama ce servili și lingușitori erau toți – deși se credeau grozavi, văzându-mă mai sensibil, să mă „hârăiască” sau „ciufulească”, cum mai era o altă vorbă țărănească, pentru cuvântul „a batjocori”.

Cu ce era superior? Negricios, slab, fibros, era tipul copilului de țăran ajuns mai târziu șofer sau mecanic și care cunoaște jumătate orașul – inclusiv „pusul bine” pe lângă autorități. Îndrăzneț, plin de inițiativă, îi trăznea cine știe ce prin cap, deși era serios, dur, uneori, nu-i era frică de nimic, îi plăceau filmele cu pieile-roșii.

Odată, seara, pe câmp, citisem o revistă cu indieni, cu benzi; vedeam cum îi scapără ochii, trăind efectiv narațiunea. Dar nu era chiar strălucit. Uneori se încurca vorbind, nu știa

cânta extraordinar, iar la școală învăța de 7. Atât că juca fotbal foarte bine. Dar era, totuși, adulat. Mai avea doi frați, la fel de simpli, de musculoși, indieni puri, dar mai așezați, mai serioși, pe undeva. Celui mai mare, E..., îi ziceam „Făt-Frumos”. Semăna cu chipul eroului luptându-se cu Miazănoaptea dintr-un manual vechi – clasa a IV-a – de literatură.

Se mișcau foarte natural, schimbau între ei replici, pe terenul de fotbal, pline de tâlc și seriozitate, mai abitir decât jucătorii adevărați.

Cei din clasele superioare mi se păreau coloși. Îngâmfați, masivi, inabordabili. Și pare fantastic – cât de puțin s-au schimbat – deși maturi acum -, de atunci. Parcă însușirile, *accentuate* în timpul adolescenței, le-ar fi fost gata *reliefate* atunci, ori s-ar fi născut cu ele majorate. De aceea erau atât de zeflemitori. Cine era mai slab de înger, dintre ei, cădea.

E greu - după atâtea ani - să creionezi o imagine exactă a lor; aș face doar, în acest sens, niște completări la ce am spus până acum. Colegii de clasă, așadar, cei doi cu capul ascuțit - ca oul de coțofană - atât doar că unul avea auz muzical, și încă bun, Manica, iar celălalt - Limbricul - deși cu ochii albaștri, nu-l avea.

Radu D., tot un abortat! Mic, negricios, nu se încadra nici într-o grupă genetică. Un auz poseda, de vreme ce lălăia - împreună cu Kadar Virgil - Manica - cântece pe drumul de întoarcere de la școală. Altul, Bîrda V. - văr cu Bîrda D., limbricul, la fel, atunci tot ca un abortat genetic arăta. Față rotundă - nu se încadra nici într-o categorie, deși mai târziu semăna - definitivându-i-se caracterele fizice, - cu Gheorghe Dinică, nici nu prea învăța sau ureche muzicală - nu.

Inutil să mai spun că - pe partea de Vest a satului, stăteau cei doi mai „nobil” constituiți. Chiar Artenie, blond, elegant - deși mai mulți frați - la ei în casă era o armonie desăvârșită și

Filipan D., cel mult adulat de toți.

Acum, voi descrie fetele: Chiver R., o țărancă pistruiată, cu cozi groase, ca nemțoaicele, ar fi fost valabilă peste ani. La fel, țărănoase arătau și alte două Farcaș L. și Rogojan Z. Numai Dobrican D. avea ceva nobil: cânta frumos și învăța binișor.

În clasele mici, colegii cu care, peste ani, mă voi întâlni, acum fiind maturi: veri, neamuri, unii cu auz muzical, alții fără.

În clasele mari, mulți laudăroși - îi vedeam atunci maturi. Unul, noduros, umbla cu uniforme strâmte; Rogojan Gh. - nu semăna cu nimeni din neamul său, se vehicula - asta mult mai târziu - că ar fi fost făcut cu taică-meu, căci nici unul din părinții săi nu avea nasul acvilin. Nici taică-său - un tremurici -, nici maică-sa din neamul „lumânărilor” din Șișești.

Sau câte o fată, unele cu figură de capră sau de vulpe, din clasele superioare.

*

În clasa a VI-a mi s-a întâmplat ceva urât. De Paști, ori după, în timpul în care mergeam cu oile pe dealuri, L..., cel cu capul ascuțit ca un gogoșar – teșit, mai bine-zis, sunt și astfel de gogoșari – fiind foarte inventiv, îmi propunea mereu câte ceva. Astfel, mai descoperisem ceva: în toate magazinele erau atunci lichioruri, în cantități enorme, așa că, la cooperativă, mai rămânea câțva în sticlele mari, burtoase, lichior de vanilie. Eu le

storceam pe rând, adunând ceva lichid⁶³ sub cerul de april, sec, curat, la orele amiezii, când magazinul era închis. Chestia a dat de bănuț. Fusesem observat. Gestionara m-a întrebat: „ce cauți acolo?” Eu, nu știu de ce, am dat vina pe cei doi: B.D.- alias L..., și B.V. – care erau și veri, fizicește, doi dintre cei trei cu figuri de fătălăi. Nu știam, de multe ori, cu care să-mi împart prietenia. De data asta, îi pun în cauză pe amândoi. Dar ei, pe undeva, erau străini de asta. Doar că vroiam să beau cu ei. Dar „storsul” sticlelor de la cooperativă se putea interpreta și altfel. Drept furt, B.D., nervos – și aici pot să spun că asta-i lașitate din partea țaranului român, lașitate amestecată cu îngâmfare de prost-gust, când spune: „am acasă, dacă-mi trebuie”, dar nu pronunță cuvântul literar, ci cam așa: „trebe”, ca și cum l-ar prinde pe dracul de urechi, sau pe o pisică, mai ales referindu-se la butoaiele din dosul semnificației cuvântului, că acea păstrare de „tonuri” – adică vase de lemn – cuvânt provenit, paradoxal, în limbajul țărănesc, de la francezul *tonneau*, la fel ca altul, pentru a-l desemna, un regionalism – tot de acolo – din franceza cultă: *ai*, din *ailles* – la usturoi.

Să nu mai vorbesc de o altă inversare de sensuri, la țărani: la fasole – mazăre – poate n-o fi existat decât fasolea, cândva, plus cuvântul care desemna mazărea, apoi – asta chiar că nu știu cum a izbutit s-o facă – la *șarpe* – deși acesta e lung, subțire, țăranul îi zice *gândac*, ceea ce i se spune și unei insecte, în general, total altceva, deci, scurtă și groasă; așadar, fără să se atingă de ele,

63 E ciudat și strigător la cer cât de mult oamenii își trag de la gură – amăgindu-se, doar „cuștulind”, adică gustând din ceva mult râvnit, în loc să facă o consumare pe cînste. Astfel trece și viața – fugă după iluzii, mereu proiectate înainte, niciodată ajunse. Atunci, poate, în acea lumină clară de april, a fost o primă încercare a mea de a sfărâma un vis. La fel și peisajul natural: verdele crud, pomii maro, desfrunziți, crengile, vlăstarele lor – nu evocă natura, ci continuitatea omului, deci, paradoxal, nu fuga – printr-un reflex invers – apropierea de binefacerile civilizației.

cine știe cât timp – însă, alergând atroce, să le agonisească. Așa și „Limbricul”. Mă mir, la vârsta aceea, cum putea să gândească și să vorbească ca unul mare.

Deși cu mulți ajunsesem chiar la bătaie, eram, totuși, fricos; frică izvorâtă dintr-o emotivitate exagerată, la momentele – cheie ale vieții. Aveam, poate, și motive. Erau niște draci batjocoritori, gata să sară la bătaie.

Odată, într-o primăvară, aveam vreo 12 ani, pe L..., l-am „pălit” cu o joardă, o rădăcină de viță-de-vie, groasă, peste mâini. Eram cu bunicul, undeva, pe țarini, sub locul „Piculeț”, unde aveam pământ, lângă dâmbul cu „acăstauă” – unde, cândva, erau spânzurați răufăcătorii – dealul se termina brusc⁶⁴, un fel de trunchi de con, ca o spinare, de jos, de lângă râu, pornea până în vârful lui. Chiar în vale se vedea șerpuind râul. Dintr-o singură lumină – urcând prin arini – prin anii ’50, se făceau mai multe, și iarăși una, zicea bunică-mea. Sufletele celor condamnați, poate, sub formă de strigoi, poate nu-și găsiseră odihna, se zicea atunci. „De ce nu și azi?”, zic eu.

Și bunicului îi era antipatic. Era un escroc. Eu nu prea cunoșteam oile, neavând „vână” de țăran, autentică, în mine, chiar de la acea vârstă, iar el, ca să-mi spună care-s, pretindea cine știe ce (să merg undeva cu el, cu un anumit scop – pentru el, desigur, sau dracu’ mai știe ce).

Poate că, la acea vârstă, fără să fiu adolescent, încă, eram romantic. O luam peste dealuri, cunoșteam fiecare vâlcică și pârau, mă bucuram sincer când ploua și creșteau, sufeream împreună cu ele, când era secetă și secau. Îmi întocmisem și o dispută între ele, pe etape, ca la fotbal, cu clasamente, plus

---

64 În vale, după anii 1760, în perioada de înflorire a mineritului, sub Maria Tereza, fusese topirea, iar sus, între cele două masive, Piculeț, mai prelung - ca un podiș - și dâmb, lacul „tăul cu gândaci”, adică șerpi – de unde, pe jgheaburi, canale, curgea apa atunci.

descrieri de zone, mai târziu, pe unde am mers să le văd. Când a venit adolescența, însă cu alte preocupări, am ars toate aceste caiete, în fața casei.

Mă fascinau țigările. Felul cum erau aromate. Aveam față de ele o atracție care echivala cu cea sexuală, față de femei. Măcar pe acestea le puteam gusta. Tot atunci am deprins primele apucături de acest gen. Aveam 9 ani. Ne plăcea foarte mult „Aroma”, iar mai târziu „Diplomat”. Era epoca țigărilor autohtone, „Lido”, „Cabinet”, „Litoral”, „Amiral”, dar și a celor importate: „Kruja”, „Rodopi”, „Arberia”, „Luna” – încă de atunci parcă mă vedeam singur în Balcani – imagini ciudate declanșau aceste denumiri în mintea mea, care caracterizau un loc, un popor – sau o etnie – cea slavă – o epocă. Fumam pe câmpii, seara, pe ascuns. Țigările „Aroma” – deși foarte aromate, nu aveau filtru original, din „păr de cămilă” – cum era orice filtru de la „Amiral”, în sus, dintr-un fel de vată presată, restul, de la „Litoral”, în jos îl avea din hârtie creponată, ca cea de la împodobiturile de la nunți – care se și desfășura în șiraguri, când desfaceai filtrul.

Când am descoperit asta – cumpărasem seara, câteva – era magazinul dincolo de drum, la casa gestionarei, situată în pantă, în camera din spate, tocmai se construia cooperativa nouă; iar a doua zi fumasem dincolo de casă, pe o câmpie sau miriște - eram foarte dezamăgit. O singură dată am descoperit „Carpați” cu filtru din păr de cămilă. Am fost foarte încântat de această excepție. Asta a fost în iarna anului 1978-1979. Serie de export, cică.

Erau trei „mari”, în vremea aceea, în satul natal. Unul, buzat, negru ca un african – iertate fie-i păcatele, s-a spânzurat la oi, prin anii '90, deși în '82, cu blugi strâmți pe picior, albaștri-deschis, arăta ca artiștii din ABBA sau Boney M. – de

ce nu?!; unul pistruiat, puțin roșcat, cu figură de modest, mai târziu, iar al treilea cu ten măsliniu, ciupit de vărsat, buze puțin întoarse – deși nu groase – semn al viciilor de mai târziu. Îi spuneam la acesta, al treilea, „chinezu”. Într-o zi de iarnă și-a scăpat țigările în apă. Deoarece iernile erau sănătoase și gheața, care cuprindea aproape tot râul, de mergeam de-a lungul lui, în susul satului puțin și în jos, până în sat, cu săniile și „țapinele”. Unde curgea mai repede, îngheța mai greu sau deloc. La flacăra chibritului m-am chinuit să i le usuc, pe gheață. Peste ani, la un alt vicios îi ziceam faza asta, de parcă și el ar fi putut să o facă în altă parte, indiferent de noi, în copilăria lui. Și poate chiar fumase – independent de noi – astfel de țigări.

Își expuneau sexurile. În stare de erecție, desigur. Cel negru, I..., îl avea foarte mare. Roșcatul puțin mai scund, dar foarte alb la culoare, iar „chinezu” avea un sex subțire și lung. Se masturbau. Vorbeau obscenități – îi vedeam maturi – aveau vreo 16 ani – îmi era rușine, plecam de acolo, unul din ei zicea: „așa o să fugi și de femei?”

Poate că-mi lipsea ceva, în acei ani, în afară de auzul muzical. Pe acela nu-l aveam, oricum, Eram timid și prostuț. Și uituc. Transpiram repede, când mă intimidam sau mă pierdeam cu firea! Nu aveam personalitate. De-abia după 13 ani am început să seamăn a adolescent, a cineva, dar nu dintr-o dată. Cu adevărat bărbat am devenit la 17 ani. Și sexual. Până atunci eram copil.

În clasa a VII-a – de aceea fusese un salt, oarecum – încep să umblu altfel, după fete (cu un an înainte, mă îndrăgostisem de o fată din S..., o țărăncă creolă, modestă, care semăna uimitor de bine cu Angela de mai târziu). Îl citisem pe Mark Twain – Aventurile lui Tom Sawyer – și credeam că ea e Becky, iar eu Tom. Nu se prea potrivea. Prietenul B.S. – alias Huck, chiar semăna

izbitor cu acesta. La geografie, eu fiind cu atârnatul hărții pe perete, mă întreabă: „Tom, pot să pun eu harta?” Un coleg din R..., Sabin, ironic, îl împunge cu acul în fund. Pe Lăpușan Maria o vizitez acasă, ultima casă înspre B... Era primăvara. Stau ascuns după un gard viu. E încă nepornită vegetația. Sunt zărit, cred, că așa îi spune unei femei mai în vârstă: „Ce-i acolo, un măgăruș?” O iau razna peste dealuri și plec.

Aveam o personalitate. Rula filmul „Tarzan”. Îl imitam. Știu să strig de minune, ca și el. Venim de la școală peste dealuri și câmpii și ncercăm strigătul respectiv. Fără auz muzical, îmi reușește cel mai bine.

Eram mici adolescenți. „Mâciocul” urcă pe acoperișul școlii. De pe una din muchiile piezișe, cade. Își sparge bărbia chiar sub buză, deși exclamase înainte: nu pot să cad, am sânge de mâcioc în mine. Ați ghicit, desigur, cine era. Nimeni altul decât adulatul, respectivul Dorel F.

Din Rus, unii colegi mai schimbau monotonia. Pop Sabin - dârz, înalt, parcă era din neamul meu - nu numai după nume, apoi Lupan Pavel, tuns chilug, buzat - „african de pe vremea secetei” - așa fusese poreclit, mort, săracul, la 46 de ani. Rămăsese și de vreo două ori repetent, ca un bivol, îl vedeam noi atunci - cel mai bătrân din clasă.

În schimb, Pop Grigore, poreclit „păgân”, „Păcală”, „Sbarcea”, belit în cap, ironic, zicea în felul următor: „do, si, si, la, do, si, si, la - mi-a mâncat dracul slănina” sau, la revenirea de la un concurs din Copalnic M., de la sanitariii pricepuți, când eram întrebați „de unde veniți”, el zicea: „din Mănăstur, tucune-ai în cur!” sau, referitor la Dorina din Rus: „Are Todor (tatăl ei, n.m.), două fete, amândouă stau să fete...” Pop Grigore era un tip șaten, slab, care nu încărunțește - asta mai târziu, cu foarte puține schimbări fizice, l-am văzut mai deunăzi (2018).

Tipul mecanicului auto - și nu numai - perfect.

Sau cele două surori, Babici - ambele slabe, din clase diferite. Una - tot din acel sat - poreclită „Mâța” - Cornelia în realitate, m-a dat în gât, în chestia cu stilourile - atâta a insistat, până s-a aflat adevăratul vinovat.

Erau două Dorina: una din Rus, care avea și o soră mai mare, Magda, căreia-i merse buhul că dă la toți, când eram într-a șaptea, era într-a cincea, băiețoasă, nu-mi mersese chestia cu Lăpușanca din Șindrești - o țărăncă - începură să vină clase de acolo - iar una, Pășcan Ileana, cred, cu figură de femeie bătrână și slabă, buzată, fantastic cât de mult maturizați din start pot să arate unii la o vârstă fragedă - total opusă celei de bătrânețe - direct și deplin bătrâni, tot îi transmitea ce-am zis eu. Dar ea-l iubea, cred, pe Artenie. Deh, amândoi blonzi, ochi verzi (peste ani - 2019 - aveam să văd o fată ca din familia Hohenzollern, parcă - cu un măscărici înalt, frunte pleșuvă, palton vechi - apoi, ca un câine de lesă, prin oraș. Diferență de înălțime, de vârstă - cel puțin 20 de ani etc.).

Apoi, Dorina din Șindrești - venită cu ultima tură - s-a desființat clasa lor - înaltă, păr castaniu, revărsat pe umeri, o frumusețe. M-am îndrăgostit de ea, mă tot uitam spre banca ei - stăteam în față, ea undeva la mijloc - dar n-a ieșit nimic. Mai mult, vreo 14 zile nu m-am autosatisfăcut - gândindu-mă doar la ea - semn că există un fel de iubire spirituală, pornită din realitatea fizică - pentru unele persoane.

Unii colegi aveau diferite înfățișări: „purcelu” puțin gras, apoi Buruian T., slab, chiar semăna cu o buruiană subțire, altul, zis „arendașul”, un comod; Pop O., cel cu sulă lungă, sculată sub pantalonii maro, de stofă, clasici, pe corp.

Sau Pop A., solid, plin de sine - fusesem cu el într-o tabără - mort, din păcate, la 34 de ani.

*

Îmi amintesc cât târboi a făcut chestia cu „stilourile” la sfârșitul clasei a VIII-a. Am cam întrecut măsura. Stilouri chinezești, stilouri care le imitau pe acestea, penare etc. Gluma s-a îngroșat. S-a dat sfoară în țară pentru prinderea făptașilor. Într-o seară de iunie, după ce am stat vreo 2 ore într-un lan de grâu, pentru a mă hotărî, le-am aruncat într-o sală de clasă, căci nu era nimeni. Doamne, ce frumos mirosea acel început de iunie! Deși femeia de serviciu le-a găsit, a doua zi cercetările au continuat. Făptașii trebuiau prinși. Și pedepsiți exemplar. Chiar dacă erau numai copii, trebuiau să plece de la acea școală. Tremur. Nu mă mai țin chiloții. Formal, particip și eu la luarea amprentelor (mi sau luat atunci, la 14 ani, pentru prima dată, la acea vârstă fragedă și, sper, pentru ultima, la 22). Par dezinvolt. Dar nu sunt. Parcă carnea-i opărită pe mine. Spre sfârșitul orelor - mai erau 2 zile (plus ultima, care numai întreagă nu putea fi), mă ia Moncea, escroaca, din clasa noastră, ducându-mă în cabinetul ei (era profesoară de zoologie) și-mi zice: „Pop, n-ai să-mi spui nimic?” Bâigui un răspuns vag: „Nu...” „Hai, spune, mărturisește că tu ai furat, știe toată lumea, se vede asta pe tine...”

Nu mai rezist. Izbucnesc în plâns. „Da, eu...” S-a comportat ca o fiară. A cerut pedeapsa maximă (ca și aici, altă ironie a Soartei, mai târziu, la arestarea mea), parcă ea ar fi fost Dumnezeu, iar eu Diavolul, dar un diavol mic, neputincios. Ca să vezi ce caracter! Înainte mă alinta, sărutându-mă, acum mă prigonea. Ce-o fi avut cu mine, oare, să-și reverse acest rău atavic asupra mea?

Dar nu toți profesorii erau așa. De exemplu, profesoara de franceză, G..., a plâns, la auzul veștii că eu aș fi făptașul.

Poate că în sinea ei mă iubea, ori poate era o simplă și rece admirație. Cert este că paradoxul a început de atunci. Eram cineva. Puteam să produc sentimente cuiva, dar societatea mă batjocorea. Îmi aruncă doar răul. Când scriu aceste rânduri – peste ani – mă întreb: „Câte au fost fetele pe care le-am sărutat sub clar de lună? Ori cele cu care m-am culcat, pornind de la un sărut, dominându-le? Niciuna. În direcția asta nu aveam personalitate – mi se cerea totul, dar nu mi se dădea nimic. Nu înseamnă că, dacă puteam să duc două tuburi de oxigen, simultan, în spate, eram în stare, ori meritam – după canoanele societății – să posed o femeie. Pe acestea le meritau oamenii de nimic, rahații.

*

Am luat 8 la purtare. S-a dus premiul I. Limbricul a luat 9, căci pe directoare o interesa un singur lucru: A cui a fost ideea? Limbricul mă îndemna: „- Spune că e a ta, pe mine mă bate Ionucu” – adică bădiuca, adică fratele mai mare care, tanțoș nevoie-mare, atunci umbla să se însoare. Ca și cum eu, la o adică, n-aș fi avut de la cine să iau bătaie.

O săptămână ai mei n-au aflat nimic. Dar, ținând cont ce spurcată este gura lumii, s-a dezvăluit, până la urmă, fapta.⁶⁵

Pe 22 iunie, maică-mea vine de la serviciu. Îi mărturisește asta bunicăi. Aud. Mă furișez afară din ogradă. O iau aiurea. Nu mă întorc decât seara. Nu mă bate nimeni, dar mi se cere să reușesc, măcar, la examen. Și am reușit. La liceu mi se

---

65 La fel cum, paradoxal, peste ani – cca 2015 – cineva-i va mărturisi cumnatului faptele de mai târziu, de la 22 de ani. Un om, un „binevoitor” din sat. N-am aflat – nici nu l-am întrebat niciodată – cine a fost. În 2016, la curățat parțial terenul „Piculeț”, mi-a dat de înțeles că știe și să-i relatez totul. Cuplate cu alte considerente asupra mea și asupra destinului averii noastre – mi-a dat de înțeles, practic, ce gândește, realmente, despre mine.

spunea „grasul” – deși nu eram foarte masiv, ori foarte gras, mai degrabă oase subțiri și puțin strat adipos. Mai ales unul, dintr-o comună vecină, înalt, athletic, Teodorescu, pronunța numele cu mare meșteșug – nu știu cum l-ar fi pronunțat, ca atâția alții, dacă mă întâlnea mai târziu.

Încep să citesc cărți serioase. Ca „Martin Eden” și „La răscruce de vânturi”, care m-a impresionat profund. Tot atunci începeam să tremur de emoție – deoarece, cel puțin în vacanțe – eram țaran get-beget – cum va fi primul mers seara la fete. Și primul sărut. Și la primul contact sexual – pe care, atunci, nici măcar nu mi-l puteam închipui, mă gândeam cu foarte mare emoție.

Taică-meu ar fi vrut să mă vadă elev la „Liceul militar” – nu știu, era o idee fixă a lui, pur și simplu, credea că sunt potrivit pentru așa ceva – ori vroia să răscumpere pierderea sa (după terminarea școlii profesionale, își făcuse toate hârtiile, totul, pentru o astfel de școală, dar îl căsăpise bine pe unul – de fapt, fiind în legitimă apărare, îi împluntase cuțitul adânc în piept, lângă inimă, și se pomenise arestat, căci nu putuse scăpa, deoarece – povestea el mai târziu, cu năduf – „dacă am fi dus fiecare câte un ol de palincă, eu am fost singur – era un singur ol, ceilalți fiind cinci, ar fi fost cinci oluri”). Vroia, astfel, să mă vadă înscris acolo, dar cred că era o manie de-a lui, până la urmă, căci doar când era beat tot rostea: „- Militar, ofițer, haină militară, ce fain ar fi!”

Dar eu nu aveam „stofă” pentru așa ceva. Eram molatic, timid și gras. Nu aveam nici „vână”, adică fire în mine, ceva mai acătării, specifică oricărui bărbat, și care se întrezărea de pe acum în caracterul colegilor mei de clasă. Eram „slab de înger”, cum se zice. Nu semănam cu nimeni. Nici la cele mai simple lucruri, cum ar fi întorsul din mers, la educație – fizică, nu

aveam experiență. Asta îi făcea pe colegii mei să râdă.

Și, iată-mă ajuns la Liceul Economic – care numai economic nu era, căci în prima treaptă făceai practică ca vânzător la „alimentară”, plus la haine, iar în cea de-a doua la electrice, plus casnice, dar, oricum, cred eu, era mai bine decât să tragi la șaibă – mai nobil decât acolo unde se duceau toți țărănoii.

Nu mă puteam imagina la munca de jos. Dacă învățam bine n-ar fi trebuit să ajung la „șaibă”. Odată, la o practică, la „Băimăreana”, cred, transpirasem tot, pus fiind să îndrept sârma. Aveam gesturi neîndemânatică - iar un maestru repezit, plin de sine - ca taică-meu sau, mai târziu, ca majurul Spiridon - se enervase, explicându-mi una, alta. De-abia am găsit atunci stația de la nr. 8 - dincolo de Turnul lui Ștefan. Nu cunoșteam atunci orașul, eram împreună cu Bârda V. - avortatul cu care am venit acasă, până la urmă.

La liceele modeste nu era nici mare concurența, dar mergeau cei care nu învățau. Dând, așadar, examen la Liceul economic, am reușit - printre cei din mijloc - dar n-am aflat niciodată cu ce notă am intrat. S-au citit listele în spate - pe terenul de fotbal - un profesor bătrân făcea asta - Cred că Matic - iar cineva a zis că la poartă, în față, erau și afișate rezultatele. Nu le-am găsit niciodată. Cunoscuților le ziceam că am intrat cu 8,50.

Cu un bloc de desen cât toate zilele sub braț, așteptam la intrarea secundară în liceu (nu știam dacă se face sau nu desen, de muzică știam precis c-am scăpat – spre ușurarea mea); unde peste câteva ore mă împrietenisem la cataramă cu unul, Munteanu ciungul, care avea să-mi devină și coleg de clasă și căruia, în acel scurt timp, îi înșirasem, datorită firii mele slabe, vrute și nevrute, încât știa aproape totul despre mine.

Era un liceu, prin excelență, de fete, destul de sever în

reguli și tradiții cazone; noroc că eram cazat în altă parte, altfel nu știu cum aș fi ieșit săptămânal în oraș.

Numeric, nu eram handicapat de prezența fetelor, ci datorită prostiei și nesiguranței mele – a ușurinței unora de a te lua în zeflema ușor – persoane venite direct de la țară.

Parcă trăiam sub o hipnoză a răului, batjocorindu-mă toate și aruncându-mi cuvinte grele, fiind în stare să mă și mănânce.

Bănuț – celălalt coleg, „chiorul”, mai în glumă, mai în serios, cum îi spuneam, uneori - era fiul unor ștabi din orașul Borșa și stătea cu mine în cameră. Fire inventivă, puțin leneșă, însă școlit cât de cât, era un ștregar, în fond; dar care, mai ales din partea mea (avea ochiul drept mic, verzui, tulpure, nu văzuse cu el niciodată – asemenea peștilor din adâncuri, care stau numai pe o parte – semn peste ani, la un moș - cel nevăzător era mic, dar albastru), handicapul și-l compensa printr-o răutate care țâșnea din el, uneori. În rest, în afară de înjurăturile de rigoare, ca între colegi, ne înțelegeam bine.

Cea mai umilă corvoadă a perioadei de internat nu era atât sectorul – cu toate că și acesta era sufocant, să-l faci dimineața, pe fugă - ci spălatul câte unui maldăr de haine de-a „veteranilor” – pacoste de care n-am scăpat nici în armată, față de ceilalți porci – veterani.

Și acum câte ceva despre administrația căminului. Unul dintre pedagogi, mic, aproape sfrijit, oltean, șaten (deunăzi l-am văzut, era neschimbat, ca și celălalt, de altfel), în contrast cu bolidul, omul important, omul de fier, pe care-l caracteriza o răutate aproape diabolică, în respectarea percepțelor programului – Laza, cu părul alb, însă părea culmea decenței (nu știu dacă o fi avut vreo aventură sentimentală care să-i infirme, pe lângă răutatea sa, decența afirmată și consolidată prin ținută. Semăna, pe undeva, la chip, cu Sadoveanu).

Safta nu prea avea autoritate. Izbucnea, uneori, în furie, la raidurile de dimineața, când nu prea vroiau să se trezească elevii. Curios, aceste deșteptări mi s-au șters din minte, spre deosebire de cele din armată, dar așa trebuie să fi fost.

Într-una din dimineți, dar aici era vorba de un „ciclu” ulterior mie, unul dintre pufani, intrând într-o „cabină telefonică” – mai din nebăgare de seamă, mai din răzbunare, poate, îl urinase peste genunchi, într-o dimineață, somnoros. Safta, pedagogul, era așezat pe closet. Iar unii dintre băieți, cu o generație sau două înaintea mea, îl batjocoreau, parafrazând versurile următoare, ale cântecului de absolvire:

*„In Venetum sigitur
Safta ne mușcă de cur...”*

Atât despre acesta. Cât despre celălalt, era mereu treaz, ca un vultur de pradă, ațintindu-și tot timpul ochii lucizi asupra noastră (ca un vultur la pândă) – asupra elevului intern, neputincios, pe care, însă, îl încercau tentații diabolice, de nerespectare a programului; te privea fix, așadar, închidea apoi un ochi, enigmatic, după care clipea mai des – vroia să te aducă pe calea cea bună, aplicând niște măsuri nu prea ortodoxe, cum ar fi, de exemplu, tunsul la zero sau interdicția de a ieși în oraș. Sunt sigur că acum pozează în dascăl înflăcărat pentru drepturile elevilor și un patriot – deși s-a purtat abominabil cu mulți – printre care și cu mine.

Chiorul – și asta poate din cauza spiritului său de aventură, dorinței de a nu sta într-un loc, conformându-se regulamentului – căci numai de asta păraseam clădirea sordidă a internatului, în fond, erau aventuri mărunte – susținea, așadar, că nu ar fi potrivit să stăm după-masa la internat, la

meditații⁶⁶. Și de unde, înainte, eram un fervent și asiduu client al orelor de studiu în internat, acum, spre sfârșitul celui de-al doilea trimestru, căci venise și căldura, era frumos să zburzi, să fii afară; căutam orice mijloc de a ieși și de a pleca! Odată am coborât pe furtunul de la baie, de la etajul 1, prin spate, și duși am fost. Veneam seara, târziu, intram direct la cantină, căci nu puteam la mediație – și nu stârneam nicio bănuială.

A venit cineva la mine – nu eram în cămin – și așa a început să se afle de plecările mele; deși mersesem la „sala de lectură”, în marea majoritate a timpului, având alibi, mă pregăteam pentru Olimpiadă – la istorie – pedagogul nu a vrut să știe de nimic. Ne-a dat două variante: excluderea din internat ori tunderea la zero și rămânerea acolo, ca și cum cea de-a doua ar fi fost o pedeapsă pentru profanarea renumelui internatului, cum lăsa să se întrevadă, comparativ cu prima, directă, strict punitivă. Îmi amintesc cât de amărât eram, trecuse un unchi de-al meu pe stradă, n-am avut curajul să apelez la el, să-l înduioșeze pe pedagog cumva, așa că ne-am tuns, spre ironia colegilor, mai ales a fetelor, care atingeau paroxismul, când „proful de mate” ne scotea la tablă și noi, neștiind prea bine materia, ne puneă să stăm acolo, în fața clasei, cu căciulile scoase, ca doi „luceferi”.

Îmi amintesc de-o altă întâmplare comică. Prinsesem gustul Țigărilor: atunci era pentru mine o delecție extraordinară, nemaiîntâlnită, nu atât gustul fumului, căci și atunci, cât și mai târziu, eram înverșunat, deoarece la aprinderea Țigării se pierdea mirosul specific, al „tainului” frumos așezat în pachet, ci faptul că fiecare marcă avea un miros aparte, ceva care-i conferea o fascinație deosebită, la care se adăuga și fascinația necunoscutului

66 Pare paradoxal cum, în nici o societate nu există mulțumiți total. Doar în paradis să fi fost, tot ar fi emis neajunsuri. Un pletos, buze întoarse, nu era mulțumit la cămin, într-un film sovietic! Ce i-a oferit, în loc, capitalismul?

proaspăt explorat la acea vârstă. Cred că delecția unui muzician în fața sunetelor avea ceva asemănător, ori a unui îndrăgostit în fața sexului frumos, gustând din fiecare tip de femeie – sau de plăcerea pe care o oferea.

De fapt, cred că dacă aş fi cunoscut, la acea vârstă, femeia, aş fi rămas cu amintiri şi gusturi de neuitat, „gustul” femeii blonde, al celei brunete, al celei înalte şi bine făcute – cu trup de trestie şi şolduri arcuite frumos etc., plus gustul buzelor, dimineata; seara - umede, mai uscate etc.

Aşadar, novici, neastâmpăraţi, testam aproape orice fel de ţigări, pe unde apucam, şi îmi amintesc că o mare căutare aveau ţigările chinezeşti, care erau din abundenţă, - dar erau făcute bine, aveau un gust dulceag, al calităţii.

Aşadar, într-o seară, ni s-a înfundat. Fusesem prinşi în sala de meditaţie de la etajul 1, noi doi, eu şi L..., de către pedagogul Laza în persoană. Cred că ne pârâse cineva. Oricum, a fost o mare îndrăzneală că fumam acolo, fie şi după orele de studiu. Aveam, câteodată, izbucniri de libertate şi îndrăzneală exagerate. Păcat că nu m-am ținut toată vârsta aceea de internat. Nu aveam nici o ieşire. În cealaltă zi, în camera pedagogilor, ne ţine „predică”. Eu, pentru a demonstra că nu sunt fumător, că a fost o întâmplare, ţineam tot timpul burta scoasă, aveam şi o helancă mulată pe pântelele rotund – ce mi-am zis, pedagogul îşi va zice, privindu-mă: băiatul acesta nu poate fi nici măcar un fumător de nivel mediu, dovadă faptul că e... gras!

La liceu eram în atenţia clasei. Timid, gras şi leneş, de fapt mai încet în mişcări, decât se pretindea atunci; de multe ori organismul meu funcţiona, în gesturi, invers. La educaţie – fizică, de exemplu, când mă nimeream în fruntea coloanei, nu făceam numărul de paşi cuveniţi – sau nu ţineam minte toate părţile componente ale unui exerciţiu, fiind, astfel, mereu în

contratimp. Când mi se făcea semn să merg să șterg tabla, nu „percutam” până nu ieșea colegul meu, care era mai rapid în mișcări.⁶⁷

În cel de-al doilea trimestru – spre primăvară – m-am dus, împreună cu B..., să mă înscriu la fotbal. (Pe atunci, simpatia pentru divizionara A, din localitate era în mare vogă, de multe ori mergeam să-i vedem la antrenamente, pe viu, pe următorii băieți, care făceau deliciul spectatorilor. Rozsnai, Koller, Ariciu’, dar și ceilalți: Deac, Borz, Condruș; dublura – rezerva portarului Ariciu era unul înalt, solid, roșu și rotund la față, dar... comod: Frank. Era fantastic să-i vezi așa, lângă tine – cred că atunci am făcut sau, cel puțin, s-a făcut, în subconștientul meu, prima distincție între normal și sărbătoare, între civil și cazon, între aparenta banalitate a relațiilor dintre ei, acolo, pe terenul de zgură și fastul aclamațiilor adresate lor, asemenea unor jucători – zei, în timpul meciului.

Un antrenor bătrân ne întreabă dacă am mai practicat atletismul, noi nu bănuim nimic, chiorul spune că da, că a luat locul 3 la campionatul liceului, iar eu locul 5 și ne pune, alături de alți sportivi, veterani, să facem turul stadionului. Eu nu am rezistat decât 3 ture, dar chiorul până la capăt, 8 ture, cred. La urmă, însă, am aflat că, de fapt, nimerisem nu la fotbal, ci la... atletism!

N-am mai mers niciodată la antrenamente.

Anul al II-lea l-am făcut stând la alt internat. Mai îndepărtat și mai sever. Eram și aici oaia neagră, căci pentru mine și alți câțiva, de treapta I, băieți năpăstuiți, era un infern, căci veteranii aveau mână liberă să facă orice, chiar și să urce, de la

67 Și azi – 2017 – peste zeci de ani, văd această grabă nejustificată a poporului român de-a ajunge undeva – prin această „sărire exagerată” – să facă pe placul unor șefuleți criminali, numiți patroni.

etajul I la etajul II, la fete, noaptea, pe scara de incendiu. Eu am fost singurul, din cei opt din cameră, care nu am fost (chiar și Chiorul și Costică, amândoi de „ciclul 1” fuseseră invitați). Nici nu mi-aș fi putut imagina să fac ceva acolo, dar cred că dorința mea de izolare și studiul – sau, mai bine-zis, prin studiul limbii franceze, pentru care a trebuit să mă adâncesc în cărți vechi, uitând de toți și de toate, m-a făcut, totuși, să pot îndura chinul.

Am ajuns atât de jos, să fiu atât de strivit în picioare, încât nu mai aveam ce căuta în cameră. Dar, pentru a vedea cum s-a ajuns la asta, să vedem cine erau persoanele – torționari și ceilalți colegi.

Cservenski Augustin. Un tip bine, serios, așezat. Avea deja 18 ani, scund, musculos, cu fața rotundă, dăduse deja dovadă de o bărbăție ieșită din comun (o „violase” pe una, la sfârșitul anului precedent, de față fiind doar unul de anul 3, mai tolocmac, Gherman); era puternic, așadar, și avea o foarte mare putere de a-și impune voința, așa că eu, când începusem anul 3, la rândul meu, și mă impusesem, cât de cât, încercam să-l imit, fiindu-i „sosie” fidelă.

Iuga. O nulitate de tremurici semi-intelectual, atunci termina anul 3, folosind din plin ironia, mai ales să scape din câte o „încolțire” pe care i-o aplica adversarul. Subțire, puțin înalt, cu părul tuns perie, în rest nu făcea rău la nimeni.

Semeniuc, cu mustața pe „oală”, privirea puțin blajină și piezișă, dar inteligentă, tipul comisarului ideal, era, totuși, șeful camerei și un băiat de treabă, la care puteai găsi chiar refugiu.

Cei doi colegi de „ciclu”, dintre care C..., un lungan care, dacă nu era el luat peste picior, lua pe altul. **Gherman,** tipul funcționarului de treabă, semi-naiv, parvenit uneori, dar provenind din păturile de jos, ori a tractoristului rămas la aceeași condiție, puțin dezghețat. Slăbuț, blând, era un băiat de treabă.

El a făcut afirmația, văzând un film SF, a cărei acțiune se petrecea în viitor, cu civilizații care-și făceau vizite la mari depărtări – intergalactice, poate: cum de, la acel nivel, mai cred în zei.

Acum voi mărturisi că e greu să fii mic - vioara a doua - la un liceu de „grei” - cum era Liceul economic al acelor ani. Oricât de mult ai crede că ești pe un nivel de sus - crezând că te comportai normal, nu erai băgat în seamă, bunăoară cum, mai târziu, la o unitate economică, la patronat, mai ales.

Dacă la Liceul de Științe exista unul, Marian - doctor peste timp, cu o oarecare prestanță, plus o cameră întreagă de tipuri și haimanale, la internatul primului an - așa îi și numeau ceilalți - lupii din 11 - nici nu puteai pătrunde la ei - erau din Leordina - totuși, unul, Marchiș, era mai „de treabă”; aici, la acest liceu și internat comercial, toți își dădeau aere. Unul Buda, zis

„closetul”, cu figură de senator, sulă cât o nucă, dar cu tupeu, se ștergea lângă dulapuri și fereastră când venea de la baie, un buzat, Otto, pantaloni pe corp, făcea și el haz de mine, uneori, plus ceilalți rahați ai liceului, deja menționați. Unii ca Mihai, împreună cu unul, Gavril - cel cu sula cât aluna, sau Apostol - deși masivi, maturi, erau totuși domni. Depinde de caracter.

Sau fetele. Masive, rochii pe corp, frumoase, pline de importanță. Unele - în schimb - de-a dreptul țărănci, diforme, fără nimic uman, sexual, adică, ca una, colegă la care i-am dat și eu cu Bănuț L. un mărtișor, o muscă și doi floci de păr, mărturisind că am iubit-o ca pe acea muscă înainte de a o ucide. Cu figură de oiță speriată - i-am făcut și un cântec. Peste ani urma să se ajungă căci, punându-se cu mâna pe carte, cu o altă molcuță, Timiș Maria, „umilită” - cum i se spunea -, devenise contabilă și se măritase cu un coreean.

Când mă gândesc la ce-am îndurat între acești tartori, mă apucă gândul răzbunării. Și pe drept motiv.

Camera nu-mi aparținea decât noaptea și dimineața. Apăream seara, la masă, urcam repede sus, îmi luam geanta, pe care o pregăteam când veneam la ora 2 (fără să bage de seamă porcii), uneori o ascundeam în cine știe ce beci și stăteam jos, în hol, ori în sala de mese, până foarte târziu, învățând și fumând (pe atunci, topul de opt țigări Carpați „fără” – 1 leu, era delectația noastră, înfășurate strâns, cilindric, într-o hârtie.) În vechiul centru al orașului era plin – la fiecare colț era un chioșc de unde le puteai cumpăra. Acolo era și biblioteca; și mă întorceam foarte târziu, când lumina era stinsă, strecurându-mă, totuși, cu teama în oase, să nu cumva să fiu „agățat” și dezechipat de către torționarii mei.

Și sunt sigur că, deși în lipsa mea ar fi spus, total dezinteresat, „ce dracu’ învață atâta”, ca și cum aș fi fost pe picior de egalitate cu ei, nu s-au dat, totuși, în lături de la a face cele mai mari mârșăvii cu mine, după cum veți vedea, în cele ce urmează. Intrarea în internat era în partea stângă a clădirii, iar camera noastră era ultima pe hol, în dreapta. Vizavi era scara de incendiu și apoi, în sens invers, baia. Nu știu ce aș fi făcut dacă nu ar fi fost atât de aproape de ușă aceste refugii. Penultima cameră era ocupată de niște băieți de la comercială. Dintre ei se distingea, prin escrocherie, căci preocupări mondene toți aveau, erau niște cai masivi – se distingea unul, **Ivașcu Gh...** care, cu degete osoase făcute pumn, îi plăcea să dea castane ori să sucească urechile până făceai ca motoreta. Nu știu dacă a participat la acea dezechipare în timpul nopții, dar la alte tentative, da.

Cum se întâmpla? Dacă uneori, în ciuda aparențelor pacifiste, stăteam în cameră – și furtuna se apropia brusc, era vai de capul meu, căci mă prindeau în plasă, chinuindu-mă. Atunci nu știu cum a fost, dar cred că au rămas toți la sfat, nu erau culcați, au sărit toți pe mine, în întuneric, să mă dezbrace.

Atunci, cu forțe ireale, m-am zbatut să scap din brațele lor. Nu le-a reușit, deoarece fie că nu se așteptau să găsească o rezistență atât de înverșunată din partea mea, fie că nu au fost prea hotărâți, de la început, să continue prea serios „activitatea”.

Totuși, încolțit de atâtea brațe, m-a cuprins o spaimă de moarte. Eram ca o căprioară pe cale de a fi sfâșiată. Mi s-a făcut negru înaintea ochilor și am răcnit, fugind din strânsoarea care slăbise. Nu vroiam să mă las – să-și continue **voința** criminală, să ajungă, mergând mai departe, la punctul terminus – dezbrăcatul total –, să le dau acea satisfacție. A doua zi, însă, întru apărarea mea, la reproșurile aruncate de conducerea școlii, nu am putut spune că „am fost atacat”, ci că am făcut-o așa, de capul meu, de derbedeu, și așa a rămas.

Odată, când făceam meditații la etajul II al școlii, era să fiu dezbrăcat, dar, după ce am fost târât pe bănci, am scăpat cu fuga. De atunci am luat obiceiul să stau la sala de lectură, ziua, iar noaptea, în sala de mese, jos. Dar am uitat descrierea criminalului, a apologetului și a exegetului fărădelegilor făcute mie și nu numai. Era **Tivadar I.**, din Rona de Sus. Înalt, suplu, destul de musculos, tipul țăranului bine, cu cărarea puțin într-o parte, blond, cu capul mereu pe sus, întruchipă ironia, îngâmfarea și sfidarea, la adresa celorlalți. Aproape că era tabu pentru mine să-i rostesc numele la pertu, cât și pentru celălalt, Cervenski. De o „acuitate” erotică pronunțată, spunea, arătând-o pe una, F..., azi vânzătoare la o bodegă ordinară: „ce buze dulci are F...” Atunci îmi inspira teamă, dar după ce l-am întâlnit, la terminarea armatei – eu eram în ultimul an la liceu – nu mi s-a părut decât un jalnic *evreiaș*, căci era poreclit „jidul”, cum îl numiseră cei din propriul său an, „ciclu” de liceu. Cum s-a întâmplat reîntâlnirea cu el, răsturnarea de valori, amenințarea din partea mea, toate la timpul potrivit.

Parcă era un dat – ca mai târziu în viață, în zilele bune puteam să ridic tonul, să fiu eu conducătorul, în rest, nu. Ce forță a răului drămuiește atât de drastic – a răului și a injustiției – cantitatea de putere oferită oamenilor, încât omul de rând, cu o exactitate dureroasă, arareori ia câte un pic, doar?⁶⁸

Dar, până atunci, el dădea tonul tuturor batjocurilor și degradărilor la care eram supus. Una dintre colegele mele, mai puțin deșteaptă, ca să nu zic altfel, scrisese pe un caiet: „Roman de chimie” – și cum era blândă, prostuță, exact ca o oiță neajutorată, era ținta batjocurilor noastre, căci eu și Chiorul îi făcusem fetei un cântec care suna cam așa: „Roman de chimie, roman de merceologie, / Roman trece Dunărea, cu oița după ea...”; necazul se răsfrânse, însă, asupra mea: jidul mă puneă să-l interpretez pentru el, de nenumărate ori, eu fiind batjocorit într-o triplă postură: compozitor, solist și instrumentist.

De fapt, ce-ar fi putut vedea băieții – dacă criminalii m-ar fi dezbrăcat? Un sex ca oricare altul, poate mai fin, mai alb și mai puțin dezvoltat. În rest, nimic deosebit. Dar pudoarea și înverșunarea pentru nelegiuirile care mi le pregăteau m-au făcut să nu mă las.⁶⁹

*

Erau erecții prelungi, dureroase, prin energia care o acumulam și care trebuia descărcată, ejaculări de vis, gândindu-mă la fetele extraordinare pe care le aveam în liceu și în cămin. De fapt, combinam plăcerea ejaculării cu excitația infecțiilor care-mi cuprinsese tot corpul, inclusiv sexul, infecții numite...

---

68 Și la unitățile de mai târziu, arareori, când mi se spunea Pop sau mi se cerea sfatul sau, în general, eram tratat cu seriozitate, în rest nu.

69 Acum, la atâta timp, mă gândesc care ar fi fost metodele să le ripostez. Să fi făcut, pe ascuns, sport și să-i fi provocat, apoi să-l fi ucis pe unul, noaptea, sau, pur și simplu, să mă fi dezbrăcat singur și să fi înjurat, răcnit etc., oferindu-le ceva de dulce. Dar n-am avut, atunci, inteligență și tupeu pentru așa ceva.

scabie și pe care am ascuns-o cum am putut de colegi, până am vindecat-o.

Dar care erau fetele alea extraordinare din liceul și din căminul acela, al anilor '80?

Atunci se purta o modă a pantalonilor din tergal sau stofă, strânși pe corp și tot ce posedă și prezenta o femeie era real și armonios – exterior, ca simbol, desigur – dar ajungea să-ți înceapă „derularea” spre posedarea totală, de tip sexual. Depinde unde te opreai. Era moda buclilor rotunde, a pielii fine, catifelate, creole ori albe, a taliei subțiri, a sexului cât mai „strâmtorat” – plin de mister – păcat că n-am ajuns mai în „adâncuri” cu cercetarea, a trupului sănătos, a acelei frumuseți simple, nescăpărătoare, remarcată prin suplețe și modestie, plus forme, mușchi, dar adevărată.

Trinca Valentina. Era o fată extraordinară, înălțime medie, părul șaten închis, fundul rotund, talie subțire și era... foarte frumoasă. Când apărea la gimnastică într-un chilot împletit în „ochiuri”, culoarea pielii se închidea spre interiorul picioarelor, în jurul sexului, devenind și mai excitantă.

Dragoș Sanda. Ce nume frumos! De aceeași frumusețe, doar că avea sânii puțin mai mari, și era albă la piele. Când am întâlnit-o, mai târziu, eram uimit de splendoarea frumuseții sale, ale părului fluturând în vânt, avea 21 de ani, era extraordinară.

Apăreau acum frumusețile brute, blonde, brune – tulburătoare. Noroc și cu acestea trei.

Melania P. Brună, înaltă, splendidă, creolă. Era extraordinară.

Melania din Ocna Șugatag. Blondă, fermecătoare, dar nu simplă – iar 3 litere, (de data asta indezirabile!) dar nu siluetă, străvezie, ci masivă, rotundă, perfectă, părea chiar Venus coborâtă din ceruri. Făcea sport și, la 15 ani, atinsese apogeul

dezvoltării sânilor și, mai ales, al coapselor. Despre sex, ce să mai vorbim? Cât de extraordinare erau rochiile de uniformă, cum se mulau în exterior coapsele, dar, mai ales, în interior, părea că moliciunea și rotunjimea buclilor nu se mai pierde nicăieri, ori vinețela și paloarea buzelor – și a feței, ci erau unice – senzualitate de carmin, s-ar spune azi, cum aș putea uita toate astea?

La fel stăteau lucrurile și cu cealaltă frumusețe, Mariana, care era exact la polul opus – neînchipuit de brună, cu sexul așijderea, era întruchiparea perfectă a femeii răzbunătoare, dar plină de seducție, totodată, venită din adâncurile Infernului, dar și ale amorului. Era mai suplă, mai sportivă, dar tot un corp de excepție. Sper să le mai întâlnesc vreodată – dacă nu, această descriere a existenței lor este un omagiu adus lor și o invitație de a mă căuta, dacă vor citi, cândva, această carte.

Mai degrabă despre cele două pedagoge, mi-ar face plăcere să vorbesc. Dacă prima semăna îngrozitor de mult cu o albină, cu o viespe, o furnică, cu talia sugrumată, părul de-un blond ruginiu, nu avea, totuși, nimic sexual. Asemănarea cu o asemenea insectă era atât de izbitoare, încât nu te puteai să nu te miri de asta.

Avea, însă, prieten, pe pedagogul Morușan, serios, cu mustață prelungă, campion la judo, pantaloni de catifea.

Cealaltă, **Mariana** - brunetă, față rotundă, nas cârn, pantaloni de catifea negri, pe corpul de excepție, prietena celui alt antrenor de atletism, Kovács. Acesta era cu nasul drept, păr într-o parte, pantaloni trapezi. Primul - deși de treabă, l-ar fi bătut pe acesta - care era cam scârțar, ziceau băieții. Dar ea, **Mariana**, chiar avea un corp frumos - Doamne, dacă aș întâlni-o acum, la aspectul de atunci - să te tot afunzi cu nasul și limba undeva, la ea. (Scriu acestea sub influența câtorva

„bucăți” văzute în oraș, zilele acestea - 18 februarie 2019 - cururi perfecte, trebuie, cât de repede, să ajung la unul astfel. Să-l sug, efectiv.)

La examenul de treaptă nu am dat la E..., nu puteam să stau la un loc cu unii din călăii mei, de fapt, aș fi fost altfel, eram și eu mare, dar am „dat” în altă parte, deoarece mă pasionau și „literele”. Nu am reușit, și prima noapte a trebuit să dorm în podul unui prieten, de frica maică-mii, care m-a controlat de chibrituri și țigări, după care mi-a urât „noapte bună”. Nici până azi (1993 – n.m.), maică-mea nu știe unde am dormit – crede că într-o claie de fân, pe tarlaua vecină.

(rescris la 19 decembrie 2017)

*

Treapta a II-a. Marea schimbare

Și a venit marea schimbare. Dar nu și izbăvirea. Căci toate calitățile existau dinainte, se ascundeau sub masca adolescentului perfect. Atât doar că visam mai des, mai puternic și mai îndrăzneț. În străfunduri eram același. Pe lângă asta, condițiile vitrege ale vieții mă urmăreau, în continuare. În ceea ce privește femeile, în acea perioadă, în afară de vise n-am avut nimic concret. Nici mai târziu. Doar iluzii, amăgiri și așteptări. Atât.

Campion de culturism n-am ajuns niciodată. Deși aș fi vrut foarte mult. Partea de sus a corpului îmi era extraordinară. Pielea albă, excitantă îmi era excepțională. Dar lipsea partea de jos și sexul. Nu era fantastic, deși era viril – tocmai asta mă complexa, dimensiunea sa în stare „normală” – care numai normală nu era. Atunci erau la modă sexurile „sănătoase” - ca dimensiune, desigur, cu locul unde era acesta, proeminent. Mă întrebam adesea: de ce nu a fost să fiu perfect, dacă tot aveam unele calități în acea direcție, plus ambiția de a fi – nu ca un țel irecuperabil – trăind o stare de regret, părere de rău, durere că nu o atingi, că nu o ai, ci, pur și simplu, chiar dacă ai fi avut-o, dorința de a întreține acea perfecțiune.

De ce am căzut mereu pe locul al 2-lea, deși îl meritam cu prisosință pe primul?

*

Și a venit explozia! Marea Schimbare! Dintr-o dată, deși nimic nu prevestea asta, mai ales că fusese o vară liniștită, trecusem în treapta a II-a la alt liceu, unde se formase o clasă doar „din renegați” – aveam locul firesc, acel de „veteran”, dorința de impunere era mare, urmele umilinței de la liceul precedent se șterseseră – și poate că tocmai în altă conjunctură trebuia să mă manifest din plin, ca personalitate, fiind și – sau mai ales – nebunia vârstei, pe deasupra.

Suflul creator și revoluționar al vârstei, care a măturat din cale totul, care a făcut dintr-un adolescent cu umerii înguști să mă transform într-un tânăr zeu cu trup chipeș și din privirea neclară să se nască o privire visătoare, oarecum, privind peste lucruri – dar limpede, totodată.

Din nesiguranță – stăpânire de sine; din noroi – stele, din mocirla Infernului – lumina Infinitului.

Marea Forță care angrena Materia în salturi și lovituri neîntrerupte, mă atinsese și pe mine.

A fost ca o explozie și descătușare a spiritului poetic, care se revărsa în valuri din creierul meu, cuprins de lumină, dovedind, prin asta, că spiritul nu e lut, măcar prin înțelepciunea și cultura omenească. Visele, frumosul și hazardul, adunate și amestecate într-un singur creuzet, cel al încrederii și al luminii viitorului. Privirea romantică și mândră – spre viitor, faptul că doar zâmbeam, niciodată încruntat, rarele izbucniri de mânie se topeau într-un ocean de lumină, viața ca o artă pe care o vedeam atunci, singura artă reală, ca un roman al împlinirilor și al izbânzilor perpetue și, mai ales, că-i acordam eu cursul pe

care-l vroiam, eu, singurul și marele actor, admirat și respectat de toți și – repet asta – multă, multă lumină, pe care o vedeam în viitor.

De fapt, cred că, la 17 ani, utopia există în noi toți. Și asta înseamnă încrederea în viitor, pe fondul unei lumini care străbate întreaga existență.

Minunea, deci, se produsese. Eram cel mai frumos și mai puternic adolescent. Mândru, cu părul pieptănat aproape perfect⁷⁰, zâmbind dulce fetelor de atunci, mă autoadmiram, jucând piesa pe care credeam de cuviință, în utopia care o trăiam atunci, pentru atunci, cât și pentru mai târziu.

Străbătusem un drum fantastic, în numai 4 luni, pentru ca brațele să-mi devină de oțel, trupul frumos dăltuit, să mă pot expune și să fiu admirat de toți.

După descrierea liceului și a întâmplărilor de acolo, voi trece la viața mea „rustică” povestind cum făceam antrenament, căci erau aici două existențe paralele, de care atunci nu-mi dădeam seama – pentru că nici una nu însemna constrângere, doar liniștea și optimismul acelei vârste – de fapt cred că nu a fost o pierdere această primă deviație din viața mea, de-abia mult mai târziu, făcând comparație, cântărind, de fapt, sorții ce mi s-au oferit cu cei pe care i-aș fi putut avea – mă complăceam în a mă întreba: care ar fi fost destinul meu pe cealaltă cale, aproape că, imaginându-mi atât de intens cealaltă variantă, trăiam două existențe paralele.

Însă (...) nu mult mai târziu, ascensiunii îi era impusă căderea, luminii – întunericul, frumuseții spiritului și „entităților” umane – mocirla și întunericul. De fapt, eram ca un măr frumos, pe dinăuntru, însă, putred. Căci întreg Universul meu,

---

70 Aproape perfect, cărare într-o parte sau pe mijloc, coafură aproape rotundă – semănam cu N. Giurgi, din prima sa apariție, în „Maramureșul” – aprilie 1979 – atât doar că n-aveam sexul și nici, poate, ambiția lui, nici auzul său muzical, desigur.

cu privirea, gesturile și cultura de atunci, fiind mereu bucuros, deși într-un mod naiv, poate – neștiind ce va urma – că viața poate să lovească, ce măsuri să iau, măcar teoretic, să fi avut în minte această schemă a complicării vieții – acestui soare, așadar, din viața mea, i se opunea întunericul și sabia de gheață a câte unui refuz.

De atunci a început să mă lovească sabia necruțătoare, de fapt adevărul ireal și pocit, dar dureros, al câte unui paradox. Cum se face că unui om plin de lumină, destoinic și frumos, i se refuză totul? Cum era posibilă această stranie împerechere: frumusețe – virtute – deși acestui tot logic, i se oferă refuzul, adică amarul, veninul – iar josniciei, mizeriei, lumina, adică satisfacția, bunăstarea. Vedeți că nu e același lucru – adică corelația nu e valabilă în sens invers. Toate acestea sunt valabile în plan erotic. Cei care sunteți năpăstuiți, voi, care destoinici fiind, ați pierdut totul, de mai multe ori, chiar verificați, vă veți convinge că așa este. Aveam să înțeleg asta mult mai târziu.

*

De fapt, Aneta mă refuzase. În acea nebunie a primăverii – anotimp al anului și al vieții – o cunoscusem, de fapt, întâmplător: avea buletinul în clasa noastră, îmi păruse atât de familiară și totuși atrăgătoare, pistruiată, păr lung, despărțit la mijloc, buze puțin răsfrânge, senzuale – și chipul ei. Așa avea să-mi (a)pară și mai târziu, când dur, serios, încadrat de părul lung, castaniu, cu un trup tânăr, puternic, musculos, zâmbind foarte dulce, însă de o simplitate dură, când mult mai fin, deși tot pistruiat, cu buze mai subțiri și dulci, cum era când am sărutat-o pentru prima și ultima dată, când i-am dat sonetul – Doamne, ce buze calde și dulci – o calitate deosebită aveau aceste două însușiri contopite – păcat că n-a fost nimic mai departe; când, „deposedată” de toate

aceste virtuți, cu părul scurt, legat într-o coadă la spate, nu mai părea femeia impozantă de dinainte, ci, cel mult, o ștregăriță neastâmpărată, care nu stă nici un pic într-un loc, cu atât mai puțin să o săruți și care nu promitea nimic.⁷¹

Cert este că, în singura poză pe care o aveam împreună, e extraordinară! Cu calitățile enumerate în primele două ipostaze, îmbinate perfect, fermecătoare, pare întruchiparea tuturor personajelor feminine de la Scarlett O'Hara și Tess d'Uverville, până la Florica din „Ion” și, personajul din „Poveste de iubire” a lui E. Segan: dar vai, un zâmbet de neîncredere pe față, nu vroia să o prind de mâini, poate am vroit o poză comună, poate să o sărut, cine știe – colegul L. ne-a surprins brusc, poate și o ironie a refuzului – a făcut ca personajul respectiv, perfect, de altminteri, să fie umbrat de efecte secundare „negative”.

O țineam de mână, pe holul clasei noastre, ea manifestând o oarecare împotrivire – ferestre moderne, lumină din belșug, spații largi – toate ale socialismului, datorate lui – așa s-ar putea traduce existența acelei poze, cât și numărul mare de ori când era – liceul fiind în formă de U – în partea cealaltă – și o priveam prin geamurile luminoase ori întunecate, uneori, când nu era aprinsă lumina – care-i făceau și mai vineții buzele și o vedeam într-o lumină ireală, prin sticla umbroasă, înșelătoare, a geamurilor. Mă țineam departe de ea, totuși, mă refuza, iar prin mulțimea ipostazelor și dispozițiilor pe care le avea, mă buimăcea și mai mult.

De fapt, a fost un joc nevinovat al copilăriei, parcă, constând din priviri pline de emoție, vorbe de iubire, șoapte spuse pe jumătate, la repezeală și câteva promisiuni, mereu amânate.

---

71 De foarte multe ori, aveam să constat mai târziu, un anume fel de vestimentație, felul cum o îmbrăcai, producea la femei, mai ales, o fantastică „cădere din ireal”.

În acest timp, deasupra mea, a îndrăgostitului, nu plana imaginea sexului, a iubirii vulgare – mi-l imaginam vag, adică pur teoretic – nu puteam, nu aveam curajul să fac nimic pentru **aprofundarea practică** a dorinței – ci imaginea – simbol a femeii – zeiță, a purității, (a) amestecului dintre imaginea – simbol, iubirea spirituală, adică, cu cea a femeii – dar ca singurul templu și cântec de lumină, în care se pot întâlni toate cele 7 arte.

Asta era ea, atunci, și imaginea mea despre ea. Mai târziu am dorit – și reușit, totodată – să o și ador; mă gândeam mai intens, materializat, dacă pot să spun așa, la ea, și mă gândeam: „ce i-aș fi făcut dacă aș fi căzut în genunchi în fața ei, să-i fi proslăvit și mai mult decât atât trupul sfânt...” Dar am pierdut-o!

În acea vreme făceam antrenamente acasă, începusem din entuziasm, credeam că un culturist are „pachete” de mușchi rigide, dar, datorită pasiunii și vârstei, mă dezvoltasem bine și repejor.

Cum aș putea să uit serile când se adunau toți - asta era mai târziu - și mă contemplau, cum puteam să ridic greutatea – eu fiind singurul în stare – nu știu cum de m-am „damblagit” în armată, încât ajunsesem foarte slab, ca forță, așadar, închipuiți-vă câțiva tineri, la iarbă verde, iar eu, printre cei mai tineri, singurul în stare, însă, să ridice 80 kg deasupra capului.⁷²

Tot în vremea aceea m-am îndrăgostit și de F... De fapt, am avut trei mentori feminini, spirituali, întru ale clasificării și formării pretențiilor pentru femei, aș putea spune:

Aneta, prima mare iubire, care, cum mai scriam undeva, constituia iubirea pură, inocentă. Florica, iubirea senzuală, a „cărnii” frumos alcătuite, dar și lascive, pe undeva; Doina, care întruchipa tipul desăvârșit al femeii intelectuale – dar care, pe lângă strălucirea spirituală, mai are și un corp frumos.

72 Mai târziu, chiar zicea cineva, o vecină cam credulă: „D... ridică 80 kg deasupra capului și nu poate lucra acasă”. Scena fiind în cooperativă, F... îmi lua apărarea.

Fiecare a(u) avut o influență aparte asupra mea, făcându-mă să le scriu poezii, slove de admirație și preamărire, foarte valabile la vremea aceea, după cum arătau, și multe obscenități, mai ales la adresa F...căi.

De fapt, așa cum aria de răspândire a unui popor nu corespunde cu limitele geografice ale țării locuite, așa s-au întâmplat aici.

S-au întretăiat, persistând încă un timp, până într-un anumit loc, după care efectul s-a stins, eu cred că trebuia umplut golul, izvorât dintr-o necesitate erotică - odată consumată, își pierdea farmecul, sursa care emisesse ispitirile și deliciile. O vedeam pe Flori din diferite unghiuri, în diferiți timpi ai zilei, spionându-i și admirându-i șoldurile imense, gândindu-mă ce-aș face dacă m-aș găsi între ele.

*

Îmi amintesc o întâmplare. Venise pe nepregătite, când eram în anul IV, „Jidul” în vizită, la Liceul de Științe, aflat mai sus cu un nivel. Eram la geam, când l-am văzut apărând în curtea inferioară, venind din oraș. A încercat să facă mișto de mine, ordonându-mi: „Ia strigă tu o dată «pe cai!»” (expresie cu care mă batjocorea la internat și pe care o luasem de la taică-meu, dar pe care n-o rosteam cu rigoarea cuvenită). Nu i-am răspuns deloc. Când a coborât, îl așteptam la intersecția culoarelor, pe scări. După atâtea pozări și evidențieri, în fața băieților nu-mi puteam permite să fiu jignit, tocmai de el, porcul, care mă batjocorise atâta în trecut. I-am spus, răspicat, să-și vadă de treabă. Nu m-a prea luat în serios. De abia după aceea, în oraș, strigându-i vorbe amenințătoare, peste șosea, iar odată, întâlnindu-l lângă piața mică, i-am arătat mușchii – eram cu o cămașă galbenă, strâmtă, pe corp – căci trebuie să

mărturisesc, nu toate hainele mă arătau bine; cu cămăși lungi arătam normal. Doar cele care „pușcau” pe mine îmi scoteau în evidență mușchii. Se nimerise, deci, să port în ziua aceea o astfel de cămașă. Îi spun: „îmi ești cel mai mare dușman, să mă eviți de acum înainte”! Mă uit la el. Pare slab. Slab și umil. Încearcă să se scuze. Acum, eu sunt puternic, cum de mi-a putut fi, atunci, frică de el? Și, totuși, acesta a fost adevărul. Nu puteam să dorm în cameră! Nici să mă bucur de viață. Eram chinuit. El dădea tonul tuturor batjocurilor. El și unul, Ivașcu (tras de urechi până făceam ca „Mobra”, care m-a pus, în spatele magazinului „Sportul” să strig pe cai, deși eram în anul 3 de acum, îmi fusese rușine de colegul meu de la celălalt liceu, care nu cunoștea istoria; porcul era cu cineva, de fapt aproape că trecusem pe lângă ei dar, recunoscându-mă, în ultimă instanță, s-a întors numai ca să mă batjocorească. Noroc că colegul meu a luat-o ca un decalaj de forțe, nu și ca o jignire din partea aceluia).

La orientare sportivă - la liceu - deși mă apucasem de culturism, eram slab - nu puteam fugi. Luat odată de val - la un antrenament - concurs, ajungem la stadion. Aici mă întâlnesc cu colegii de la economic - Liviu și Costică - cred că era o acțiune de amploare - care-mi zic de „Jidul” - care tocmai se „liberase” - era prin april - „că a-ntrebat de tine”. Vă dați seama că nu mi-a plăcut menționarea.

Mai degrabă de cei de la „Pedagogic” mi-ar face plăcere să vorbesc - nu că n-ar fi fost și aici concurență - dar emanau, totuși, ceva pozitiv. Eram și eu la nivelul lor - nici nu erau atât de drăcoși. Deși înzestrați cu calități mai bune decât ale mele - ca să nu-l menționez decât pe Mesaroș I., campion de lupte, siluet, blond, cu figură de actor, putea fi idolul femeilor. Sau Popan, șaten, serios, statură normală, tipul tociarului, al profesorului, al cercetătorului științific ideal, de mai târziu.

Sorin, filfizonul, înalt, slab, șaten - tipul sudistului cu vicii - inventase o teorie cosmogonică - a unui punct apărut, care se mișcă, se desprinde brusc de pe o axă imaginară a numerelor - se făcuse și o conferință, într-o seară, la liceu, pe tema asta.

Sau Năsu, tot de „peste deal” - Vișeu; Mesaroș - mai avea undeva, doi frați, fiind din Sighet - Năsu sfios, dar cam înalt, împreună cu Emil, un coleg mai mic, naiv, chiar, dar care, peste ani, va ajunge procuror, căsătorindu-se cu... Agneta, marea mea iubire.

Am pierdut atunci nenumărate fete. Frumoase. Căci frumusețea atunci era naturală și accesibilă oricui. Asta nu înseamnă că era pe garduri, ori că femeia era vulgarizată. Ce era nobil și frumos, era frumos. Moda rochiilor și a pantalonilor era pe corp. Statică. O astfel de femeie era reală și sigură. Azi se preferă mișcarea staticului. Masa și formatul de excepție, la femei, importă mai puțin. Predomină fardurile și iluzia. Deși sunt femei care le îmbină armonios pe amândouă, sau strălucesc, în ultimă instanță, azi, parcă o femeie e ceva nesigur. Nu pentru că nu ar trebui să se apropie de ireal, de utopie, fiind, de fapt, o artă, aproape de real, dar cu prelungiri dincolo, parcă o poți cuceri mai greu.⁷³

Dar, pe lângă farduri și mișcări, reale, să se respecte și armonia (simplă) a liniilor simple, dar sănătoase. De exemplu, rochiile strâmte ale trecutului scoteau în evidență „dedesubturile” trunchiului, unde exista, real, sexul.

Azi, moda largă, acei „șalvari” nefaști, purtați deopotrivă de femei jigărite, cât și de cele cu fese rotunde, pe care le

---

73 Hainele, moda și consignațiile mileniului 3 nu oferă nimic uman, cu vulgaritatea actelor de alimentație, sexuale etc., nu plăcerea în sine, a acelor acte, care constituie câmpul spiritual, suprapus peste cel material; e incorectă nerecunoașterea celui din urmă. Esențial(ul), fiind, dacă nu cauzatorul, cel puțin baza existenței „ariei” primului.

ascunde, însă, face ca toate să pară o apă și-un pământ. Până la urmă va prevala urâtul, slăbiciunea excesivă a corpului, formelor rotunde, frumoase. Va imita femeia perfectă, prin mișcări și haine de lux, care-i ascund formele slabe. Dar este o aparență – în asemănare – de prost gust. Se neagă însuși sexul.

Am un coleg, urât, lălău, care discută cu o fată frumoasă, pe care nu o merită. Deși știam că nu se va întâmpla nimic rău între ei⁷⁴, dar eu, sperând din tot sufletul să fie așa, i-am spus: „Dacă cumva ai de gând să te desparti, fă-mi mie cunoștință cu ea”.

Aș fi adorat-o, i-aș fi căzut în genunchi. i-aș fi sărutat picioarele, ca la atâtea altele⁷⁵ – la toate femeile frumoase, care ar fi trebuit să intre în viața mea. Dar n-a fost să fie așa. Dumnezeu, sau poate, pur și simplu, natura, prin acea coincidență, înșiruire nefastă, și-a bătut joc de mine.

74 Cred că există un Dumnezeu care a ajutat ascensiunea șefilor, în ultimele treimi de veac, precum există și un Dumnezeu – dacă nu același, care a ajutat ca feciorul lui cutare, care are, în podul casei, frumos orânduite, bidoanele cu pălincă, să ia, neapărat, pe fata cutare, și să meargă, de atunci, înainte, obligatoriu, bine, fără tulburări. Parcă ar fi fost căsătorită cu Făt-Frumos. Secole de obediență au mai hotărât ceva: teama de a desface o căsătorie nepotrivită, constituită pe avere, nu pe fizicul ori caracterul neghiobului. Îndemna, ca și religia, la supunere. Politic – totul s-a perpetuat, la fel, de la ultima clasă, acele stări de lucruri nefaste.

75 Poate dacă eram bogat și bine îmbrăcat – dându-le târcoale, aș fi avut trecere. Chiar fraierul respectiv îmi spunea: „Poți da mâna cu ea”. Dar de aici și până la a o avea, era cale lungă, irealizabilă, practic. Așa cum alți colegi, arătându-mi câte o femeie bună, mă întrebau: „Ce zici”, sau, mai profund, direct: „Ai f...te-o?” Întrebarea exprima o faptă utopică, căci există două impedimente care fac imposibilă realizarea tabloului care ar trebui să succedă întrebării: În primul rând, să ajungi la un consens cu gagica, să nu te privească ca pe un străin, adică cunoscută și dusă într-un loc intim, apoi erecția propriu-zisă. Căci una este un sex moale, flasc și unul rigid, între picioarele unei femei (să nu mai zic acum de celelalte instrumente, deget, limbă – dar să *ajungi* să le aplici). Așa cum există un drum foarte lung de străbătut de la femeia de pe stradă, ultraînțolită, ultraelegantă, care, practic, trece pe lângă tine ca și cum n-ar avea sex – acel mediu fugitiv, exact opus intimului, sentimentalului, îi împrumută pentru moment comportamentul până la a ajunge să-i privești tunelul, cu „sculele” gata pregătite. Asta-i utopie, în întrebarea de mai sus.

N-am avut în viață nici o femeie frumoasă. De ce?

*

Moda de azi, practic, nu mai reprezintă pe nimeni, oricât de moderni ar fi blugii numiți „piramidă” – de fapt, azi, aprilie 1993, când retranscriu aceste rânduri, au apărut jăgerii pe corp. Ar infirma cele spuse de mine mai sus dacă n-ar fi foarte strălucitori, dând femeii un aspect ireal și vrând, parcă, să infirme existența vulgarității sexului și a murdăriei găurii anusului, prin negarea însăși a obiectului care face posibilă purtarea și existența lor – trupul uman; apoi cămășile de blugi, care fac ca, din spate, trunchiul uman să semene cu un hoit. Întruna, masiv, fără proporție, cât de cât armonioasă. Practic, bluzele, chiar largi, ar trebui să arate că există și sâni și tinerețe, ca un tot unitar, deși năvalnic, pe undeva. Arată asta chiar dacă sunt largi, dar mai fugitiv și nu la îndemâna muritorilor de rând.

Ce am pierdut, în acei ani, deci?

Toate femeile frumoase, deci și sărutările lor. Plimbările cu ele – sub soarele verii – prin toate orașele socialismului. Locurile cu apă rece – iar trupurile noastre, înfierbântate, gustând din răcoarea verii și a tinereții. Să am dragostea tuturor adolescentelor acelei vârste. Să le admir, să le venerez, minunându-mă de ce anume a putut crea natura.

Și, totuși, viața nu e un circuit închis – oprit definitiv. Dacă n-am reușit eu asta, vor reuși alții. Viața merge înainte. Mă cutremur la gândul câte frumuseți feminine se vor mai naște pe acest pământ; pe unele le vor poseda cine se cuvine, pe altele nu. Câte frumuseți se vor mai naște, cu soare în priviri și tinerețe în suflet, cu trupuri perfecte, cu sex fierbinte, dornice de a face dragoste – înfiorate de voluptatea actului sexual.

Toți cei care nu merită – și posedă femei frumoase – ar merita să fie ridicați noaptea din așternutul pe care l-au profanat și duși într-o direcție necunoscută, iar acolo schingiuiți pentru tot ce și-au însușit pe nedrept de la acele femei.⁷⁶ Căci nu se poate concepe ca o zeiță să se culce cu un monstru. Atunci înseamnă că nu există artă. De aceea urăsc civilizația – cel puțin acel punct, acea parte nevralgică, slăbiciune a ei, care permite asta. A creat falsuri, legături bizare, nedrepte, care anulează conceptul de frumos, de perfecțiune, infirmă valabilitatea artei în existența umană.⁷⁷

Femei de lux... cui va ce nu merita câtuși de puțin. De aici aș putea dezbate o altă temă - pe seama „Existenței frumosului în artă și viața de toate zilele”. Transfigurarea și mutarea sa în artă și chiar asta - mit sau existență reală. Și voi concluziona - spre satisfacția tuturor - cu această afirmație: Nu există frumos, nu există artă. Aceste lozinci ar trebui să le poarte mulțimile ce vor intra în mileniul următor. Eu cred că am dreptate. Veți vedea când voi ajunge cu povestea vieții la momentul când am reușit - datorită pierderilor - să-mi finalizez această concepție, îmbrăcând-o în haina logicii și a firescului. Îmi veți da dreptate.

76 Lucru valabil și azi – decembrie 2017 – când o serie de bărboși, cerceiați, inelați, borâți cu burtă de 1 m, oameni de afaceri, pe nedrept crezându-se Dumnezeu, le acaparează. Și ele, scroafele, au vina majoritară. De morală nu poate fi vorba, la acești patronași, oricât ar susține politrucii capitaliști sau blegul, supusul om de rând.

77 De fapt, le urăsc pe acele femei „bine”, dame prezentabile, care tremură de indignare la știrea că există filme, reviste porno, uitând că înseși ele, cu o noapte înainte, au stat ca niște vaci delirând de plăcere, la „implementarea” penisului, acceptând niște realități, deci, pe care în societate le detestă, dând dovada unei ipocrizii fără seamăn.

*

Acesta sunt eu. Nici prea răzbunător, dar nici prea calm. De un temperament „latent”, uneori fricos, instabil, ori prea pripit, dar izbucnind la vederea atâtor mârșăvii și nedreptăți în țara asta.

Nu sunt egoist. Nici laș. Nici viclean. Dar urăsc șefimea. Și mizeria actuală. În toți acești ani n-am câștigat nimic. Am așteptat zadarnic schimbări. Și femei frumoase. Și iubita ce mi se cuvenea. Și raze de lumină. Am dat mai sus exemplul cu colegul lălău. Îmi ilustrează temperamentul. De nimic n-am avut parte aici – și ce a fost, a fost, sporadic, în această țară blestemată. De ce?

(rescris 27 septembrie 2017, Ferneziu)

*

Așa a fost perioada aceea de liceu. Plină de lumină și având, planând, însă, între incertitudini și speranțe, nu din nesiguranța firească a efectuării unor lucruri, și din prudența necesară în fața lor – ci din cauza greutăților de care m-am izbit, devenite din păcate, certitudini ale neizbânzii. Căci pot să spun că de atunci, de când din primul examen am intrat la croitorie, în loc de... filologie, destinul a încercat – puțin câte puțin – dar sigur și constant, să mă păcălească. Și dacă atunci nu am avut-o pe F..., ori pe Aneta, sau Adela, pot spune că mai târziu, unei alte F... sau Angele nu le-a fost dat să treacă prin mâinile mele. Și dacă o variantă ar fi exclus pe cealaltă (de exemplu, căsătoria de foarte tânăr), totuși, azi mă complac cu ideea – și-mi place grozav, ce bine ar fi fost dacă le-aș fi posedat câte puțin pe fiecare. Într-o zi, sper, le voi recupera, ca de altfel pe toate femeile pe care ar fi trebuit să le am; și nu datorită mie, ci unor

crude ironii ale soartei, au trecut, doar, pe lângă viața mea.

Atunci am început pierderile. Și, totodată, adâncirea paradoxului. Un băiat tânăr, frumos, să fie mereu dat la o parte. Cum era posibil asta? Au urmat apoi ani de Gulag – ani crunți, groaznici, când nu am mai știut nici ce înseamnă sărutul unei fete, ani în care duceam o existență mizeră și diabolică, pentru menținerea supraviețuirii. Și dacă unii îmi vor reproșa spiritul critic, ori sensibilitatea, ori insuportabilitatea la poveri, le voi da o replică pe măsură, amintindu-le trei lucruri: în primul rând, există o vârstă foarte tânără, la care ești sensibil, fiindcă te poți distruge într-un an de durități, mai ales dacă chiar ești un tip mai sensibil. Apoi, nu era(m) să suport aceste „asperități” (deși regula generală, izvorâtă din supunerea cvasitotală a proștilor era: au trăit alții și mai rău, trebuie să poți și tu să suporti).

În al treilea rând, pătura șefilor: în timp ce noi munceam pe brânci, huzurea. (Acum le-aș plăti asta, pedepsindu-i, pe drept, desigur). Așadar, de ce eram obligat să îndur toate astea? Nu eram obligat, dar șefii ne târâseră, pe unii, în noroi, pentru a duce ei o viață de lux.

*

Lumini și umbre. Injurii și frumusețea spiritului. Curățenia gândurilor și viața anostă de zi cu zi. De ce asta? Care era omul cel adevărat? Cel adevărat, în ființa terestră. Unui om normal, ducând o viață normală, cred că nu-i plăceau excesele. Dacă în partea de sus am putea situa visul, voia bună, receptivitatea la frumos, bucuria de a trăi, în general, la polul opus, adică jos de tot, am putea situa nevoia de a face rău, ura, pizma, dorința de crimă, chiar era să zic și de carieră – asta nejustificat, chiar nemanifestată frecvent, așteaptă doar

momentul oportun să izbucnească, căci altfel am fi toți criminali – ori n-am fi nici unul.

Setea, foamea, nevoia de îndeplănire trupească, le-am putea situa undeva, într-o altă extremă, dar firească. Când s-ar repeta, prea nejustificat, ar constitui extreme nefaste.

Dar sexul? Unde am putea situa acea dorință izvorâtă din străfunduri, captând întreaga noastră voință și viață, dându-ne senzații unice, trăiri sublime, ireale. Mai ales contactul între două ființe dragi, ca o atracție reciprocă, foarte mare, după ce ai alergat destul de mult după ea, pe care o zeifici. Unde am putea așeza, așadar, transfigurarea din timpul actului sexual? Care-i omul real? Pe care să-l credem? Cel de pe stradă, din viața de zi cu zi, șters, chiar – sau cel din timpul nopții, întărit din dorinți, posedând femeia iubită? Pe care să-l credem?

Ori pe cel care ucide, orbit de crimă? De ce această răbufnire de rău, din om?

*

Nu mi-am făcut niciodată iluzii. Timpul, vârstele de aur treceau: 20, 21, 23, 25, 27 de ani. Nu am ținut niciodată de mână o fată frumoasă, nici atunci și nici mai târziu, o fată îmbrăcată într-o bluză semitransparentă, moale, parfumată, frumoasă – desigur, cu buze dulci, extraordinar de atrăgătoare. Nu pentru că n-aș fi avut curajul. Fusesem mereu marginalizat. Viața-mi oferise neșanse. Mai precis, fusesem batjocorit. De ce?

La început nu mi-a venit să cred. Un tip înalt, solid, gras, un adevărat urs (chiar mi se părea foarte cunoscut, l-am confundat pentru o clipă cu un coleg), blajin, cu un început de chelie, alături de o femeie extraordinară, de lux, îmbrăcată foarte bine, frumoasă, cu haine stându-i perfect pe trupul superb. Și, totuși, trăiau împreună. El, ursul, diform, uriaș, cu

nimic nobil în fire, dezagreabil chiar, iar ea unică, (aproape) perfectă. Mi-ar fi fost greu să ghicesc ce erau de profesie. În orice caz, burghezi, după luxul și după faptul că aveau mașină. Mai ales că în păturile de sus există mai puține prejudecăți și mai e și un motiv. Nevasta tace, resemnată, chiar dacă bărbatul e urât, când a fost culeasă din păturile de jos. Unde sunt, așadar, regulile despre armonie, frumusețe și atracție reciprocă cauzate de acestea? Nu există! (Chiar azi, ca o ironie a soartei, am citit o poezie de Arghezi, în care se simte atrasă de masculul feroce, „numai păr”, cu palme mari, care nu numai că o ocrotește, dar mai face și imposibilul pentru ea, își îndoaie spinarea „ca un bivol” muncind în străfundurile pământului, atât de mult o iubește și face orice pentru a merita seara „blidul de ciorbă” și sărutul, amândouă gustoase.) Nu-i de mirare această acceptare din partea femeii a oricărui tip de mascul, fie cât de păros, cu palme și spinarea de bivol, cu gât de taur diform, în preajma ei. (Masculul aparținând burgheziei roșii nu va munci ca un taur, dar aspectul dezgustător în cazul de mai sus, rămâne).

*

Poate ar fi bine să repet și să iau învățăminte din încercările mele neizbutite de până acum de a mă afirma. La nici 19 ani, foarte tânăr, deci descinzând cu o trupă de artiști, dar în arta modelării corpului, în Bucureștii anilor '80, să-mi încerc norocul. Privesc asta cu nostalgie, aducându-mi aminte cât eram de ambițios și de naiv, totodată, iar mai apoi nereușind, pe lângă părerea de rău, m-a încercat și o revoltă, totodată, justificată. Destinul începea să mă arunce din rău în mai rău.

Apoi, la 24 de ani, descinzând a doua oară, de data asta încercându-mi șansele ca poet, în domeniul unei arte în care eram îndreptățit să-mi pot spune și eu cuvântul, iar dorința

și nevoia de afirmare fiindu-mi justificate. Nici din încercarea aceasta nu m-am ales cu mare lucru. Nu mi-a adus aproape nimic. Astfel că, dacă în viitor aş ajunge cineva, dar pe alte căi, s-ar putea spune și despre mine, mai ales dacă ar fi să greșesc, un poet sau culturist ratat, ca despre alte personalități care au greșit în fața istoriei (Hitler, Stalin).

*

Nu a lua dreptul de a vorbi. Ci de a ascunde și a nu recunoaște firescul și existența unor stări din multitudinea aspectelor care înconjoară terenul existenței umane, îmbrăcate sub o formă sau alta, necesități de supraviețuire ori supremație, în raport cu altele.

Un lux deșăntat pe același trup-cadavru, când altul putrezește ori nu are nimic. Un lux extraordinar, o îndepărtare de simțurile biologice a existenței într-un paradis utopic, când spiritul îți îndreptățește asta și te obligă să recunoști doar arta, luxul, arta frumuseții, care există ca un dar static, bucuria de a trăi astea pentru câțva timp, ziua, să nu recunoști altceva, pentru ca noaptea să te întorci la cele mai aberante și mai primitive gesturi animalice. Să îmbrățișezi cu bună știință ceea ce - cu câțva timp , dacă ai fi văzut pe stradă, pe terenuri goale, în locuri rău famate - chiar, ți-ar fi repugnat cu groază, condamându-l. Dar faci asta într-un decor de lux și miasme pentru ca animalismul și brutalul actului să dispară. Însă esența, gesturile, sunt aceleași.

Odată terminate acestea, te vei reîntoarce din nou la lumea străzii. Negând starea de animalism, combinată cu mizeria naturală și materialismul vulgar al existenței (procese în materie), iubind doar asta, elogiul propriei persoane, jocul de lumini și culori al părului, al cerceilor, mișcarea grațioasă, faldurile rochiei, nu separat, ci unificat în ceea ce s-ar putea

numi supremația mișcării, poftele îmbietoare, nu pentru cineva anume, ci așa, pentru sine. Iată cea mai cruntă, cea mai crudă, cea mai aberantă formă de totalitarism - nerezunoașterea unor stări și necesități ale propriei persoane.

De aici au început și celelalte forme de totalitarism.

(rescris în 28 decembrie 2017, Ferneziu)

Cum am început antrenamentele? Dintr-o simplă joacă și din admirația pe care, atunci, în mod deosebit, o simțeam pentru oamenii musculoși, mai ales pentru culturști. Și ar mai fi ineditul. Căci atunci, ca și mai târziu, credeam că mușchii sunt rigizi, adevărate pachete de carne, tari, ficși – adevărate „scuturi de protecție”, astfel. Cum aveam să văd mai târziu, însă, mă simțeam inferiorizat, în unele poziții, când făceam exercițiile cu capul în jos, ori cu mâinile deasupra capului, handicap firesc persoanei umane – însă, această imposibilitate de a valorifica masa și forma mușchilor, în acele poziții – dar care mă complexează și azi.

Spun dintr-o joacă, pentru că începusem a copia exercițiile dintr-o carte de culturism de la Biblioteca Județeană, făcând oamenii extrem de simplu și notând exercițiile de bază. Astfel m-am apucat de treabă. Dacă în primele luni făceam cu greutate mici – începusem în prima jumătate a lunii februarie '81 – soarele era sus, era și eram sigur de asta – ceva extraordinar și de bun augur – neîntrezărindu-se nimic, nu peste mult timp a venit explozia. Căci, la începutul lunii mai, mi-am făcut rost de două roți de vagonet mari. Atunci, mărturisesc, aveam un adevărat cult pentru astfel de roți, pentru greutate, în general, căci credeam că un adevărat culturist e acela care face antrenamente într-un mediu natural (fără medicamente și, desigur, cu greutate cât mai „naturale”).

Le-am adus de-a dura peste dealuri și câmpii, de la întreprinderea unde lucra taică-meu, împreună cu un prieten. După primele două luni de antrenament, în care inclusesem și două bări, mai mici, am făcut poze. Prima poziție era asemănătoare „dublului biceps”, dar cu mâinile mai jos, apăreau „primii dorsali”, cât de cât rotunjiți, „deformați”, cum ar fi zis țărani, care nu-i aveau deloc dezvoltăți, „dezvirginați”, adică să-i poată extinde și antrena; cealaltă poziție era o strângere a mâinilor peste piept, într-o încercare de scoatere în evidență a pectoralilor. Primei mele mari iubiri, Aneta, Agneta – cum vreți să-i ziceți -, i-am lăsat ca amintire două.

După alte două luni, timp în care precumpănea antrenamentul cu haltera mare, mi-am făcut din nou. Din față, cu mâinile pe șolduri, cum văzusem la N. Giurgi, la primul lui concurs, scoțând în evidență dorsalii. Și o „amforă”, destul de izbutită, deși strângeam cu toată mâna, aproape cu pumnul, talia, să se subțieze, dar care-mi scotea în evidență extraordinara reliefare de atunci.

Ambiția mea era să depășesc acele 2744 de tone ale lui Giurgi, ridicate în 4 luni, respectiv în 268 h, până la primul lui concurs – și reușisem, căci ridicasem 3771 de tone în 4 luni. Aveam o oarecare fibră, îmi „ieșiseră” dorsalii, eram deci „deformat” – cum spuneau cei ce nu se prea pricepeau la acest sport, țărani, mai ales – luându-și propriul corp slab, plat, ca referință a normalității. Eram proporțional și puternic. Trăiam într-o fantastică utopie. Într-o seară am ridicat roțile vagonetului de 17 ori deasupra capului. „Mi-ai depășit recordul”, a exclamat taică-meu, mirat și mândru, totodată. Într-adevăr, cu câțiva ani înainte le ridicase de 11 ori.

Câmpul din fața casei noastre era un adevărat teren de competiție. Dar singurul câștigător eram eu. Țărani – prietenii

mei, chiar se uitau, mai mult neîncrezători, decât să mă admire. Oricum, era o performanță ridicatul acelor roți. Marea greșală, pe care atunci am făcut-o și care, până mai târziu, mi-a adus necazuri, a fost că nu am făcut și antrenamentul pentru picioare, care mi-ar fi fost atât de necesar. Nici cu aparatul sexual nu stăteam prea bine. Acest fapt, împreună cu o inexplicabilă timiditate (sfială), mă făcea să stau departe de fete și femei și să nu parcurg drumul firesc, de la primul sărut la contactul sexual.

Spre toamna lui '81, alte poze. Mai mari, mai multe, invadate de lumină, strălucind, chiar, cu mușchii rotunzi, frumos constituiți și atrăgători. În toamna aceea, însă, trebuia să vină ceva foarte neplăcut pentru mine. Pregătirea pentru armată, „Recrutarea”. Îmi era teamă⁷⁸, nu atât pentru apariția goală, în fața comisiei, ci, mai ales, pentru faptul că va veni „acel nedefinit serviciu militar” de care nu aveam habar.

Am avut un noroc chior. Stăteam chiar în fața ușii, în sala de așteptare (în primul rând), deci, când, pe neașteptate, sunt chemat să-i ajut subofițerului la completarea fișelor de recrutare. Am recrutat, așadar, mai târziu. (Și cât mă speriasem! Trei săptămâni nici nu făcusem antrenament, să nu-mi deranjez sexul, să pară mai mare).

Toată personalitatea mea, de aici încolo, se putea desfășura în voie. Cei doi colegi de clasă erau aproape niște nulități. Primul, Lendeczki I..., avea degetele de la mână dreaptă boante, timid. Celălalt, Liviu P..., naiv, țărănos, neghiob.⁷⁹

---

78 Și azi, când mă apasă o stare grea sau știu că urmează să vină ceva greu pentru mine, încerc o retragere în mine însumi, o „disociere”, parcă, a spiritului de trup.

79 Ca o ironie a soartei, azi 1993 (la prima rescriere a romanului, n.m.), ambii au ajuns mai departe decât mine. Primul are casă proprietate personală, mașinist de extracție, la mină, deci cineva la aceeași mină cu mine. Al doilea, cu două apartamente, deși atunci părea timid, molatic, leneș. Dumnezeu l-a ajutat să posede 20 de femei.

Cât de frumoasă a fost acea „Epocă de aur” a mea! Nu pot decât să-i regret fetele, femeile, naturalețea comportamentului meu, curățenia și frumusețea acelei vârste.

Nu am întreprins, însă, nimic în domeniul femeilor, în mod paradoxal, deși șanse aș fi avut (fînețea pielii, frumusețea chipului, tinerețea, la urma-urmei). Eram dornic, însetat, căci le-aș fi sărutat, lins, f...t pe toate fetele de mîna întîi, de la liceul nostru. Din nefericire, le-am ratat pe toate. Nu aveam un plan bine-definit, duritate de caracter, luciditate, să duc lucrurile până la capăt. Și, ca o ironie a soartei, și azi, la 10 ani de la terminarea liceului, nu am avut, încă, o femeie – în adevăratul sens al cuvîntului (lins, sărutat, f...t).

Spre toamnă, mi-am adus alte roți de vagonet. La intrare în satul Groși am văzut un vagonet răsturnat, mai bine-zis pierdut, la marginea drumului, în șanț. (Socialismul, binecuvîntat fie-i numele, avea de unde – în Rusia, cîndva, rămăsese îngropat, se prăbușise peste el pereți întregi de abataj, un utilaj. Nu-i nimic, au ripostat autoritățile, un asemenea utilaj îl facem în cinci minute).

Mă pricepeam – ca un specialist în alte domenii ale științei și cercetării umane, la greutățile făcute din și cu roți de vagonet. Acestea erau mai ușoare, cu găuri mai largi; cu mașina schimbului „Herja” le-am adus acasă.

Utopia a început astfel: dezbrăcat până la brâu, mă contemplam minute în șir, cu părul perfect, rotunjit peste frunte, în oglinda liceului (toaleta părăsită și nu numai), închipuindu-mă perfect.⁸⁰ Eram prea timid la vârsta aceea, recunosc. Una dintre colegele mele, din aceeași comună cu mine, stătea singură (în cameră), în clasă, respectiv – până la

80 Încercam, din răspuțeri, să-l imit pe N. Giurgi. Dar îmi lipseau unele elemente esențiale – mărimea sexului, auzul muzical și, poate, și ambiția, consecvența.

venirea celorlalți colegi. Nu aveam curajul să cobor, să o sărut, să o mângâi. Era splendidă, o adevărată „Veneră”, a doua după Gabi, o „Veneră” blondă, din clasa mea. Pieptul frumos boltit, fundul rotund, pantalonii de trening supra, pe corp, extraordinară. Eram un ticălos, însă. Nu am întreprins nimic. Din lașitate. Sau, poate, o piedică blestemată mi s-a interpus în cale, brându-mi destinul. Cine știe?

La terminarea liceului, neoficial, am făcut o excursie la Bistrița⁸¹ – iar eu speram să pot rezolva ceva serios cu culturismul. În august urma să încerc același lucru la Satu-Mare. Bine că m-am despărțit de grupă, căci la Sighet s-au ivit niște francezi, singurul dolmecer aș fi fost eu – puteam să mă și fac de râs, pe parcursul călătoriei, însă nu am îndrăznit să dau un sărut uneia, apoi o slăbănoagă, cu acnee pe față, se ținea scai de mine, până în Bistrița. Ba mă mai și rătăcisem, un moșneag, îmbrăcat în port național, solid, vânjos, oprea mașinile, înclinându-se în față: la Năsăud – zicea el – fapt ce s-a repetat, oarecum, peste ani, în stație la Baia Mare, la IMMUM, cineva zicea: „du-i, du-i, du-i”, de perechea prezidențială, când nu oprea câte o mașină, la autostop. Gândul meu era la alta.

M-am întors foarte obosit, fără nici o șansă de a rezolva ceva acolo. De fapt, cum puteam eu, anonimul, să rezolv ceva?! Naivitatea și curajul vârstei m-au împins să cred, totuși, în ceva. Mi-a rămas întipărită, totuși, în minte, imaginea unei colege de liceu, brună, din B.S., cu corp splendid și sex lung. Nu am întreprins nimic să o am, deși ea-mi făcea avansuri.

---

81 Ce frumos sună acest cuvânt! Cât de prielnic pentru vise, sărutări, partide de amor, mai ales că într-o seară, la Sângeorz-băi, un complex măreț de hoteluri, o salbă întreagă, glorie socialismului, am făcut o discotecă în aer liber – colegul P... - de parcă ar fi fost cineva, umbra încoace-încolo, după muzică.

*

Erau multe refulări, rămășițe ale perioadei adolescenței: femei frumoase, fete, în toate orașele acelei republici și tu, adolescentul plin de vise, aspirând spre ele. Ce s-ar fi întâmplat dacă, atunci, o fată splendidă cum era Tania, de exemplu, ar fi fost a mea? Aș fi lins-o peste tot. Aș fi venerat-o. Pe una, blondă, bombată, păr ondulat, de-abia i-am dat un sărut, prăvălind-o peste pat, în cameră, atunci, la Sângeorz-Băi. Atât.

De fapt, am văzut și mai târziu, pentru nepretențioși, era extraordinar acel „totalitarism”. Puteai să te plimbi liniștit în timpul Revoluției, nimeni nu-ți cerea să te sacrifici – puteai să vezi câte femei poștești, apoi să stai liniștit, în fața televizorului, de fapt, zarurile se aruncau departe, de sus – după aceea să te ploconești în fața șefilor, ca mai înainte – dar acele femei niciodată nu vor fi ale tale.

*

Pe F... o iubeam foarte mult. La început, simțeam un fel de admirație mută față de ea; încetul cu încetul, acesta s-a transformat într-o iubire înverșunată, într-un fel de fanatism sexual. Căci, adolescent fiind și, mai târziu, chiar matur, o „prindeam” adesea, urmărindu-i toate mișcările, memorându-i pantalonii, hainele cu care era îmbrăcată și care-i scoteau în evidență formele „grosolane” ale trupului. Aveam, astfel, un adevărat cult pentru hainele respective, iar pentru trupul ei un fanatism nemaipomenit, care m-ar fi făcut să-i răscolesc sexul și cele mai îndepărtate și nebănuite ascunzișuri ale trupului. S-a menținut, până înspre 40 de ani, extraordinară, avea câteva perechi de pantaloni care-i scoteau în evidență corpul, curul

frumos și rotund, talia „sugrumată”, frumusețea buclilor, în general. Căci aveam senzația firească că, la un moment dat, nu pantalonii, de la sine, aveau să crape, ci buclile, pur și simplu, urmând, fiind extrem de încorsetate, – să năvălească – liber și splendid. Buclile ei sacre, care erau o realitate.

Aș fi avut o singură dată, într-o noapte, ocazia să o văd cum se dezbracă. Stătusem foarte multă vreme în spatele „căsuței de vară”, un du-te – vino neîncetat, până la casa mare și înapoi, iar eu, la fel, de câte ori se apropia de sârma de rufe care era între case. Avea lanternă și trebuia să fiu precaut, altfel s-ar fi dus dracului toată supravegherea. Într-un timp zăbovisc mai mult în cămara de la casa mare, dar eu n-am avut curajul să merg repede acasă după un scaun, să ajung la gemuleț. Sunt sigur că se spăla la sex.

Deși era îmbrăcată sumar – pantaloni „țîța”, plus helancă neagră, pe corp, după ce a mâncat prelung, s-a dezbrăcat, dar într-un stil ciudat, a dat jos, prima dată, helanca, de sub care a apărut un fel de maiou peste pantaloni, astfel că, atunci când aceștia au trebuit dezbrăcați, chilotul, împreună cu buclile, pe jumătate dezgolite, nu au apărut în toată splendoarea lor; dacă proceda invers – și dacă nu avea maioul, buclile ar fi năvălit libere – ar fi fost extraordinar. Dar așa mi-a fost norocul. Mă gândeam să revin, să o asist la îmbrăcare, dar, plecând la culcare, n-am mai putut veni, netrezindu-mă la timp.

Acestea s-au întâmplat în septembrie 1985. Soțul său tocmai plecase la jurământ la băiatul lor, în armată.

*

În concluzie, ce aș putea reproșa - datorită tuturor pierderilor – totalitarismului? Cel care ducea două tuburi de oxigen în spate era puternic, frumos aranjat, spălat pe dinți, nu

merita să strângă în brațe o femeie, sau să aibă o femeie de lux. Pe aceasta o merita un escroc, un rahat de om, care ar fi trebuit să mănânce din closet, care nu ar merita să le lingă femeilor cu care conviețuiește nici măcar excrementele, să nu mai zic că nici sexul – darmite să le posede. Nu vi se pare nedrept, strigător la cer, tâlharilor politrucii, care pledați pentru faptul că arta există, și faceți artă de dragul artei (soț frumos de dragul unei soții frumoase?!) Eram, de fapt, un fel de Martin Eden bizar. Nu că nu mi se recunoștea valoarea artistică ci, mai ales, nu mi se recunoștea nici propria viață, personalitate, dreptul la lumini, soare, mângâieri. De ce?

Armata. Colegii de acolo. Cadrele – Instrucția. Perioada foarte lungă, petrecută fără rost.

Am încorporat în luna ianuarie a anului 1983, pe data de 5, ajungând în Moldova pe un ger de crăpau pietrele – dar asta puțin mai târziu, căci de acasă plecasem pe o vreme caldă, cu zăpada topită parțial. De aceea n-am reușit să înțeleg acea regiune geografică și istorică a țării, căci am privit-o tot timpul prin răceala și cenușiul ei, cum eram atunci, speriați și buimăciți, la sosirea noastră acolo, când cârduri mari de ciori și corbi se roteau peste câmpiile înghețate, cu zăpada în spulberare, cu case joase, având acoperișurile teșite, făcându-ne și mai timizi și mai dezorientați decât eram; era de ajuns o privire piezișă, un răcnet ori o înjurătură mai neaoșă a cuiva, să ne ducem dracului, cu toată bruma de curaj pe care o mai păstram în noi, pentru întâlnirea cu viața cazonă.

La gară, doar maică-mea, fluturând mâna cu tristețe, în semn de rămas-bun, în acea seară mohorâtă de ianuarie. Porcul de M... promisese, dar nu venise. Am ajuns, apoi, așadar, în acea regiune unde urma să îndurăm suferințe – oare pentru acel pământ se luptaseră strămoșii – cu sacrificii inegalabile, de multe ori?

Țin minte din oboseala și lungimea drumului doar două lucruri: izbucnirea nespus de violentă a unui coleg de ciclu din comuna mea, un băiat blond, față de un „civil”, un necunoscut, care, pe deasupra, îmi mai era și rudă; vă închipuiți consternarea și rușinea mea când, mai târziu, dădeam ochii cu el prin unitate, din motivul umilinței la care eram supus(i). De fapt, timiditatea mea excesivă și nepriceperile într-ale milităriei, m-au făcut să fiu batjocorit de chiar proprii colegi de ciclu. Astfel, nu eram luat numai drept răcan, eram luat și de prost, ceea ce era mult mai grav pentru mine. Izbucnirea a avut loc în sala de așteptare Dej, în timp ce eram care pe valize, care de-a dreptul pe jos, unii picotind, alții bând, unii se opriseră din moțăit și stăteau tâmp, cu privirea pierdută. Dar cei cu „osul tare”, maramureșenii adevărați se respectau, bând pălincă autentică, trăgând duști zdravene, după care cântau de zor, vroind, parcă, să facă haz de necazul care-i aștepta.

Eu stăteam deoparte și eram uimit de această ieșire, căci îmi făcusem din decență și cumințenie literă de lege – fapt care mai târziu avea să mă coste, căci urma să fiu luat de toți, și întru toate – peste picior – considerat oaia neagră a batalionului, ca și cum aș fi făcut nu știu ce rău, ori ca și cum aș fi fost tocmai bun să-și încerce pe mine toate năzbâtiile și năzdrăvăniile care le treceau prin capul lor de soldați proști și răi.

Dar să nu uit și urcatul în tren. Un tip comod, puțin chel, subțire, funcționar, puțin gras, mergea undeva. Făcuse culturism cândva, vorbea de Arnold – stejarul austriac, Frank Zane și alți culturiști. Foarte deprimat eram când eu trebuia să merg, nu la concurs, ci în armată.

De fapt, atunci ca și mai târziu, într-o societate de rahat, de tip balcanic, ca și a noastră, vorba merge. Cât de mult te rogi

de cineva, ești sigur că ai și rezolvat-o - să nu spună la nimeni un lucru, o slăbiciune de-a ta, un secret divulgat, oarecum - dar până seara se și ajunge la celălalt capăt al cartierului. Dintr-un ou, o sută, dintr-un țăntar, un armăsar - sau ce nu știe bărbatul, știe tot satul.

Așa și cu mine. M-a durut sincer acea plecare - într-un timp nepotrivit - în armată. Un om - fost luptător, în Rezistența anticomunistă - Ionucul P.... acum între două vârste, se ducea la băi. Ne întâlnim cu el undeva, pe tren. Unde merge băiatul - era chiar înainte de plecare - iar maică-mea, săraca, răspunde: cu sportul, la concurs. Halal de așa concurs, care a durat un an și opt luni! După aceea, precis s-o fi aflat - dar maică-mea, rămânând singură - cu bunică-mea, de fapt, vroia să nu fie tracasată de acțiunile oamenilor. Popor de rahat, de câte ingeniozități ai nevoie pentru a-ți proteja un drept legitim: faci demersurile, te crezi la adăpost, când colo vezi că zidul de carton s-a năruit, datorită tertipurilor semenilor.

La fel, la întoarcere, curiozitatea era inversă: pe ce cale ar fi urmat să apuc: harnic, ordonat, cinstit sau bețiv, destrăbălat, escroc (ca taică-său, ar fi zis mulți). Ar fi avut prilej de vorbă, țărani.

Mai țin minte că un băiat înalt, slab, cu fruntea îngustă, semn de debilitate mintală, repeta într-una (sub influența lui Bachus, desigur): „eu nu merg în armată, mă duc la biserică!” Nu știi de ce fel de biserică ori ritual religios va fi avut parte la unitatea la care a mers (Regimentul Roman); oricum, se prea poate ca el, împreună cu mulți alții, să-și fi blestemat, mai târziu, și ziua în care s-a născut.

M-am mirat atunci de cât de multă țuică poate să consume un tânăr care merge sub arme, ca pentru o rezervă pentru perioada de abținere de mai târziu. Nu eram nici veseli

(nu puteam, oricum, să afişăm acea veselie prefăcută, amestecată cu nepăsare, a unora), ci, mai mult, eram speriaţi de ţinta şi punctul final care se apropiau pas cu pas. Unitatea militară la care, peste puţin timp, urma să fim daţi în primire, „vărsaţi” ca persoane „civile”, încă distincte, pentru a ieşi, puţin mai târziu, tunşi, îmbrăcaţi militar, trupe bune doar de carne de tun, de parcă chiar carnea noastră s-ar folosi în loc de obuze – așa sună expresia asta; oricum, prin măcelărirea de soldaţi şi trupuri – victime omeneşti, s-a „încetăţenit” expresia asta, referitor la armată – şi de ascultat ordinele comandanţilor.

Am ajuns spre seară în acel oraş, pe care nu l-am cunoscut niciodată cu adevărat, nici după aceea, după „Liberare”, şi pe care ar fi trebuit să-l străbat şi să mi-l apropiu sufleteşte, în clipele de răgaz, când puteam să ies în oraş, oricât de rare ar fi fost acestea. Dar mi-a rămas cu desăvârşire străin, iar puţinele repere şi noţiuni pe care mi le-am luat şi format despre el mi se învălmăşeau în cap, făcând un haos de nedescris (Doar când eram pe deal, la poligon, vedeam doar cum se întinde oraşul – unde e Estul şi unde Vestul – cu zona industrială într-un capăt, centrul cu blocurile noi şi aeroportul în partea cealaltă). În rest, nici o atracţie, nici o plăcere – să privesc măcar străzile, clădirile, să mă bucur de viaţă, mai ales primăvara, când acea bucurie sufletească, caracteristică anotimpului, în rarele clipe când tumultul existenţei spirituale şi lumeşti, totodată, trece dincolo de înguste tipare ale vieţii cazone, care era peste măsură de strâmtă şi unicoloră.

Dar nu era așa. În curând aveam să urăsc unitatea militară – astfel uram totul. Se pare că un duh rău, sau o uriaşă pată de venin acoperea totul, împiedicându-mă să văd şi părţile bune ale acestui colţ de ţară. După o bere băută într-una din cârciumile de cartier (unde aveam să beau, de altfel, şi la „liberare”, cu

ultimii doi prieteni rămași fideli) și unde, un coleg de leat, din aceeași comună cu mine, nu se sfia să ne dea ultimele indicații despre cum să te porți în armată, umflându-se în pene, făcând gesturi de o seriozitate exagerată, ca un curcan, acum, cu puțin înainte de „linia de sosire”. Era tipul țăranului cumsecade, serios, care, însă, nu se dă în lături de la a te amenința sau a se da la tine, căci sângele lui „aspru” și gândirea rudimentară îi spun să facă asta. În rest, era, cum spuneam, băiat de treabă (Câteva zile mai târziu, l-am văzut în companie. Arăta jalnic. Nu mai avea nimic din seriozitatea, duritatea și aroganța de la început. Parcă era un pui de vrabie zgribulit, cum arăta, cu hainele militare uzate, fără personalitate).

După aceea a urmat mărșăluirea spre zona cazonă – de prisos să mai spun c-am dat și câteva adrese la unii majuri, întâlniți acolo, pentru protecția noastră, de la unele unități din zonă, dar degeaba – unde erau înșiruite cazematele și buncărele ce ne așteptau, clădiri scunde și monotone, aproape ordonate, lucru ce nu putea să ne trezească nimic bun. Poate de aceea am și căzut într-o delăsare totală, „rupându-mi-se” filmul pentru un an și opt luni, până când am ieșit din acea temniță blestemată, numită „serviciu militar” sau „satisfacerea stagiului militar” în folosul patriei.

Era o mare de recruți în unitate, cum nu aveam să mai văd decât de două ori după aceea –un peisaj similar, deci, la jurământ și la „Eliberare”. O mare de chipuri pestrice, mai mult sau mai puțin atrăgătoare, care urmau să fie suspuși unei conduite și unui mod de viață unice.

Mai mult, trebuiau chiar și să fie îmblânziți, căci unul dintre noi (ei?), un pletos, răsturnase scaune și mese, în sala de triere, de față fiind comandantul și alte oficialități, fiind necesară ducerea sa la arest.

Eu am bâiguit cu voce speriată: știu puțină croitorie și, mi se pare, acel falimentar argument: „am făcut culturism”- întru propria mea apărare, iar caporalul Achiței, sânguincios, nota totul. Aceste două afirmații ar fi trebuit să le neg mai târziu, dacă mi s-ar fi amintit de ele, într-atât decăzusem, că nu mai semănam nici a croitor, nici a culturist (de fapt, caporalul Ariciuc, mai târziu, când stăteam în părculețul de lângă pavilion, paralel cu șoseaua care ieșea din oraș, îmi spunea: „Pop, croitor ai fost tu? Tu ai fost un borfaș în civilie, ai lucrat pe șantier”).

Cât mai eram civil, în sala de așteptare, fumam - viciu la care n-am renunțat nici mai târziu – de fapt, cum aș fi putut să fac asta, căci n-aș fi reușit să îndur clipele grele, care urmau să vină cu nemiluita, fără acest obicei dăunător, dar consolator, uneori, în cel mai înalt grad.

Comandantul stătea la masă, pe podium, înconjurat de alți ofițeri. Mic, negricios, i se spunea „țiganul”, avea ceva din demnitatea și duritatea marilor comandanți de oști, poate Napoleon, poate Ștefan cel Mare, mai ales că eram în zona lui – Moldova. Strigase o dată la un soldat înalt, cu ochelari, de ciclul II, cu figură de cocostârc, parcă acela împietrise, se făcuse mic, căci își schimbase brusc atitudinea, veselia. Era un furier. Asta era – sau urma să fie – armata. Blestemate locuri am nimerit! Mai târziu urma să o pățesc și eu – la fel ca alții, chiar la fel ca unele cadre bătrâne, colonei, în fața „țiganului”, eu în fața altor militari.

Gradații care erau în pavilion mi s-au părut ciudați, nefiresc de ireali, scunzi – enorm de scunzi – parcă erau niște insecte verzi (poate și de la lumina neoanelor) – dar impresie nu doar de primul moment, păstrată și apoi, mai ales că noi eram încă civili, înainte de a fi îmbrăcați militar(i) și duși, în cartier, de către subofițerul intendent al companiei, la tuns,

uniformizându-ne (aproape) complet. (Bine că nu am ajuns chilug, cum se obișnuia la alte unități).

După un somn tulburat, amestecat cu vise confuze - și multă ignoranță, ce știam noi ce avea să urmeze - oricâte plontoane ai fi făcut, nimeni nu ți-ar fi putut spune de la început câte vei avea norocul să nu faci – sau să faci, ne trezim, mai bine-zis ne trezesc ei și ne pun la sectoare. De fapt, e un mod de a-și bate joc de om și de a proba pe el toate „virtuțile” și efectele calomniei. Curățenia făcută „strună”, cu lux de amănunte, n-ar fi trebuit să nemulțumească pe nimeni, dar apăreau acele mărunțișuri și chichițe care dădeau câștig de cauză veteranului și făceau să poată să te f...tă aproape la nesfârșit, uneori turbând și făcând spume la gură, din nimic. Voi descrie scene de genul acesta când voi ajunge cu descrierea fiecărui „compagnon” și gradat în parte.

Deocamdată stau în penisul gol, tremur de frig și aștept să mi se întindă o pereche de izmene la serie, care nici măcar n-au nasturi, iar lt.maj., comandantul de companie Baci, urlă: „Ce stai în p... goală și te uiți la mine?” După asta urmează să coasem hainele civile într-un sac mare, de hârtie, și apoi să trecem la sectoare, cum spune tot dânsul: „Dați-le cârpe, că vor să se afirme!” Nu știam atunci, dar urma să aflu mai târziu, că nu asta era condiția esențială a afirmării, chiar dacă urma să frec de 100.000 ori pardoseala cu o cârpă umedă, și apoi să dau, tot de atâtea ori, lustru, executând fiecare mișcare decent, fără greș – cu toate că și asta făcea parte din bagajul minim de șiretenie și iscusință pe care trebuia să-l ai în armată – și pe care eu nu-l posedam.

Unul dintre oltenii companiei s-a „dat” la mine, expresie tipică de-a lor, căci „l-am tras în piept”, nedând lustru cum se cade, la porțiunea dintre rastel și paturi.

Celălalt, P..., deși din Maramureș, în prima seară, când am mers în cartier, la tuns – m-a pus să mă uit, stând afară, să nu vină cineva, el a mers mai încolo să se c...e. Aceștia urmau să fie doi dintre rahații companiei, leat cu mine.

Primele zile au trecut într-un „respiro”, condiție acceptabilă de acomodare, mai coseam câte un nasture, ori făceam câte o întoarcere la stânga, ori la dreapta, pe terenul de sport dintre clubul unității și parcul de mașini de luptă (Sper ca descrierile de locuri și puncte strategice să nu afecteze unitatea și să nu corespundă „operațiunii de divulgare de operații și secrete militare”⁸²).

Doamne-fereste, n-aș vrea să fac asta, oricât de mult aș fi urât armata, prostia, răutatea gradaților - astfel aș trăda țara, pe ei nu i-aș afecta, poate, deloc. În plus, acum, după atâția ani (1993, n.m.), răzbunarea poate îmbrăca alte forme, direct, la persoană.

În plus, sentimentul de nostalgie, de atracție fatală de viața cazonă, privită și prin prisma frumuseții, a farmecului pe care, totuși, îl are, ciudățeniilor ei, incluzând răul ca o chestiune înțeleasă și necesară, cu toate insuccesele personale, repet, datorate naturii vieții cazone, reprezintă specificul vârstei; dorința spre înfăptuirea de lucruri mari, spre perfecționare, iarăși proprii aceluia segment din viață erau extraordinare – ar fi fost prea „perfecte” dacă nu era răul și mizeria vieții de zi cu zi, fie ele ca josnicii, înțelese ca specifice și necesare, până la urmă, acolo, de aceea apare finalmente regretul pentru vârsta respectivă – privind totul, mult mai târziu, din viitor, de a nu fi fost altfel, mai pură, mai... ideală, conform idealurilor de atunci.

82 Chestiune valabilă, poate, încă în anii '90 – azi, 2018 – la ce ne-a făcut vestul – occidentalii – prin distrugere – nu cred că se pune problema.

Încep să fumez, să particip la grupulețele care se formează în pauze, dar, dezorientat fiind, sunt cel mai dezarmat și neajutorat om.

De luni urma să înceapă ciclul de instrucție și, deci, greul și neprevăzutul. În loc să țin pas normal cu lumea și, treptat, să mă dezgheț, cum ar fi fost firesc, nu mi-am mai revenit niciodată, pe parcursul celor 600 de zile⁸³, cât a durat armata, rămânând „oaia neagră a familiei”.

Spumeg și azi de furie sau, cel puțin, starea mea de nemulțumire, reproșurile care mi le arunc, peste timp, echivalează cu asta, că n-am putut fi altfel, mai vioi, inteligent, să-mi dau tot interesul, să nu mă trag de la greu. Mă eschivam din dorința de a contracara relele și silniciile, de fapt, absurdul la care eram supuși, fiind, cu alte cuvinte, o retragere sub propria cochilie, văzând că altfel nu reușeam să protestez – ori să scap de corvoade – și, deci, dând dovadă de eroism, spirit de sacrificiu etc. – în fond a fost invers – armata tot ar fi trecut, oricum – și așa a trecut – deși nu am fost cotate ca foarte bun soldat, am reușit, vorba olteanului, să-i trag în piept.

Bine, veți zice, dacă ai fost chiar atât de încuiat, cum ai făcut, totuși, față cerințelor? Trebuie, totuși, să ai un minimum de inteligență și rațiune, căci era de-ajuns un singur pas greșit să ieși din „formație” și să fii strivit, mai ales că ai făcut armata la tancuri, care este o armă grea.

Am făcut un anumit tip de armată, pe timp de pace. Nu pot spune că a fost ceva deosebit - doar diferit față de civilie, da. Cu toată batjocura colegilor, îmi intraseră în reflex multe - necesare traiului zilnic - nici nu se putea altfel, fără această sincronizare perfectă - eram, vorba lui Eriqre Marie Remarque

---

83 O armată de 300 de zile, cât s-a făcut apoi, ar fi fost normal. Și aici, poporul român îmi datorează ceva.

- „lecturi străvechi” - care, chiar dacă nu ne izmeneam în curtea cazarmii, dându-ne aere exagerate - eram, totuși, ultraobișnuiți cu varianta de armată prin care am trecut la urmă - la munci, era vară, iulie-august, 1984, având și timp, chiar ne părea rău după armată - și chiar dacă n-a venit nimeni să ne îndoctrineze în numele unei anumite ideologii - poate cea socialistă - cum văzusem într-un film că-ncercase un profesor bătrân, cu un tânăr de 20 de ani - era prin Africa, în legătură cu nazismul - totuși, cadrele nu mai întrebau, iar noi ne făceam proiecte de viitor.

Ei, bine, vă răspund, n-am fost chiar atât de prost, ori de „încuiat”, dar, la o oarecare nehotărâre în gesturi și tremur în vorbă, se adăugau și sarcasmul și ura colegilor, care profitau de fiecare fisură și lipsă de calități ale caracterului meu, - pentru a mă exploata și batjocori la maxim. Atunci mă pierdeam cu totul, nemaștiind ce să fac și, desigur, retrăgându-mă în mine, asemenea unui melc, eram „calul de bătaie”, căci, în acel moment, loviturile se înteteau, iar zăpăceala mea mă făcea să calc și în străchini.

În rest, și aici cred că m-a apărât și Providența, pe undeva, nu am omorât pe nimeni prin împușcare. Mănuiam armamentul chiar mai mult și mai bine decât strictul necesar, iar cu celelalte ale armatei „le aveam” destul de bine, atât doar că, mai sensibil fiind, păstram, totuși, un traumatism al sensibilității – dar toate ar fi fost bune, până la urmă, dacă nu ar fi fost destul ca proprii confrăți să mă știe cum sunt eu, tăbărând asupra mea, violând orice urmă a demnității umane, și atunci era firesc ca, în acele momente, să-mi pară curajul, să mă simt înjosit, să mai fac câte o gafă, în timp ce încercam să mă apăr și să fug, înjosit de pornirile lor.

Doar un singur exemplu vă voi da. La revenirea din concediul de odihnă, pe care l-am luat târziu, la 19 luni de

armată, revin la unitatea la care eram cazați, plin de teamă. Împreună cu un alt coleg, care, oarecum, era și el oaia neagră a companiei, dar nu era chiar într-atât supus batjocurilor. Bem o bere, ne distrăm la o cârciumă din orașul T..., ne semetăm puțin, căci, deh, nu mai aveam mult până la „Liberare”. Un colonel ne duce cu mașina, un ARO, la fermă; trebuie, brusc, să-mi schimb atitudinea, să redevin timid, căci reintru între tartori (vocea ascuțit – ironică a unui M..., țiganul, îmi readuce aminte că sunt la cheremul lor). Mă schimb complet, aplic poza de rigoare și de suferință și mă supun șicanelor lor. Deci, în tot acest timp, nu am încercat să-mi constituie o personalitate, căci orice izbucnire din partea călăilor ar fi făcut-o cioburi – dar poate că, inconștient, demnitatea umană din mine, și care există, cred, în fiecare om, începea să-și scoată antenele.

Am rămas, astfel, cuplat, teleghidat, cum mi se spunea când băteam pas de defilare, atunci când reușeam, totuși, să prind și să țin cadența, când, cu mari eforturi, țeapăn și privind mereu înainte, încercam să fiu în rând cu ceilalți.

Poate că veți condamna această stare, pe mine însumi, datorită nivelului scăzut de inteligență, datorită prostiei din cap, pentru că mi se spunea adesea că sunt prost. Poate că nu veți găsi pic de milă și îndurare pentru un nebun, sau poate că veți constata că e vorba nu de un nebun complet, ci doar de un laș, care nu a avut curajul să se ridice pentru apărarea propriei sale demnități, pentru propria sa libertate – preferând plecarea capului, înjosirea, decât să dea cu parul.

Nu e vorba de aceste două stări – împreună sau distincte, deși, la început, ele se regăsesc aproape la toți recruții; mulți își revin, mai târziu –, ci e vorba de o stare continuă de fals, de debusolare, în care nu ești tu însuși. Cele două stări – prostia (ca o încețoșare a minții) și lașitatea, dorința de a pleca capul,

se regăsesc aici contopite, ca și caracteristici fundamentale. Lipsa de experiență – dat fiind ineditul activităților militare, precum și tinerețea vârstei – caracterizată prin superficialitate, lipsă de rezistență – sunt încă un cuvânt greu de spus a acestei dezechilibrări. Era destul un singur strigăt ca să te pierzi cu totul, să faci gesturi nelalocul lor. Îmi amintesc cum majurul Spiridon, comandantul de echipaj, a răcnit la mine: „, - Cum dracu’ ai pus arma?!”, iar eu m-am zăpăcit de-a binelea, întârziind și mai mult aducerea ei la „piept”, până ce el, brutal, mi-a așezat-o.

Asta era în parc, lângă tancuri, în primele zile de armată (lângă un atelier mobil). Dar la mine era altceva, pe lângă timiditatea generală de la început⁸⁴, de aceea am rămas „cuplat”, adică ca și cum aș fi făcut pe prostul, parcă eram beat tot timpul (când, de o naivitate prostească, timid și retractat, „percutând” cu întârziere – alt neajuns, când, întârâtat fiind, cele mai ascunse și atavice resorturi ale neputinței și prostiei, plus ale demnității rănite – se trezeau în mine, făcându-mă să strig, să urlu și să fug, hăituit.) Cred că-mi erau puse la încercare slăbiciunile – de forța răului care zăcea în specia umană și, mai ales, în specia numită *soldat*.

Am rămas „cuplat” tot timpul armatei și datorită faptului că, la mine, era ceva special, am mers în armată într-o stare sufletească foarte grea, tulbure, și care m-a făcut să rămân astfel tot timpul serviciului militar. În contact cu civilizația dură, de tip nou, eu, un tânăr cu gesturi simple, nepriceput într-ale vieții, nimerind de-a dreptul într-un infern, unde ți se cerea o altă conduită, alte gesturi, implicit altă demnitate, toate erau

84 Specifică oricărui răcan, la început, care, asemenea lui Cain, tresare la un zgomot, la un strigăt, făcând gesturi nelalocul lor, fiind ușor de influențat și manevrat. Mai târziu – având loc acea „deschidere a ochilor și a logicii, implicit” – așezarea gesturilor e firească.

privite pe o altă lungime de undă. La ineditul și nehotărârea de a apuca pe un drum sau altul, se adăuga starea sufletească grea. Toate astea m-au descurajat, haosul și debandada m-au urmărit până la poarta unității când, 20 de luni mai târziu, m-am liberat.

Într-adevăr, tratatele de specialitate vorbesc despre antrenamentul făcut în anumite perioade ale zilei, intens, științific. Mai mult, alimentația adecvată, plus odihnă - toate calculate la fix. Și încă o condiție indispensabilă. Să fii brici, să fii tot timpul curat, să îndepărtezi impuritățile. Acum, poate, într-o civilizație a viitorului vor fi posibile toate astea. Interesant ar fi de observat și cum ar reacționa un organism la toate astea, aplicate perfect - dacă ar îmbătrâni - mai încet, dacă s-ar zbârci pielea, deci, când ar apărea ridurile etc.

În sens contrar - la un țăran care nu duce o viață perfectă - este de mirare cum rămân neschimbați, chiar dacă au îmbucac pe fugă, au sărit adesea peste mese, au muncit prea mult, în mizerie, chiar. Poate există o singură contabilizare - în interiorul organismului, indiferent cum și unde faci mișcarea și alimentarea: proteină, glucidă etc. îngurgitată, mișcare efectuată.

Asta nu înseamnă să stai în mizerie - sau să faci mișcare fără nici un rost, ca țăranii, o încâlceală de gesturi, activități, din care nu iese nimic, mai ales la ore nepotrivite.

Aceste circumstanțe îmi vor crea scuze – dar, pentru a lămuri originea acelei stări sufletești apăsătoare, deosebit de grele, să trec la descrierea nefastei toamne a anului 1982, producându-mi acel tumult și inedit – de elemente negative, desigur – durerea și tulburarea din suflet făcând să am acel comportament și „compartiment” aparte, distrugându-mi felul de a fi – și așa destul de șubred – făcând ca disperarea să țâșnească prin toți porii ființei, sufletește, când, cu câteva zile

înainte de a intra pe poarta unității, stau de vorbă cu N.G., multiplu campion la culturism, a cărui persoană și personalitate pur și simplu mă fascina, iar eu, în loc să pot face antrenament, pe nepusă-masă sunt chemat la oaste.

Strașnică lovitură pentru un tânăr care vroia să se dedice sportului⁸⁵! Mai târziu aș fi acceptat ca fiind firească și armata. Dar atunci, **numai atunci**, nu. Căci atunci mi-a bruiat cursul sufletesc al vieții fizice, implicit. Oricine își poate bine închipui: nu antrenamente pasionale, o viață sportivă curată, un oarecare profesionalism, susținut de energia și candoarea vârstei, ci marșuri, cadențe și pas de defilare. Nu fete și străngeri de mână, flori și primăveri, ci gunoaie, noroi și emanații cazone fetide. În loc de plimbări pe alei primăvăratice, culcături și salturi înainte, peste arătură, mai ales după făcutul bocancilor.

Iată ce mi-a demolat caracterul.

Dar, mai bine să ne întoarcem la acea toamnă nefastă a anului 1982.

După terminarea liceului, ca orice adolescent, cu elanul vârstei lor, totuși, nehotărât (există, la acea vârstă, ciudat, alături de hotărârea de a face lucruri mari, lascivitate și o stare de visare aproape inexplicabile – de ce, cred că matrița primului demers, cel al hotărârilor, nu imprimă destul de bine conținutul, să devină o obsesie, claritate în programul pe care să-l urmezi, neabătut – de unde cea de-a doua stare, cu ponderea ei – de aici, ca la un joc straniu al sorții, ce e dat, în ce proporție să „iasă”); doream să merg mai departe și mult mai sus. Deocamdată nu știam cum, mai ales că la orizont se contura armata – pe care aș fi dorit să nu o fac, ca unic susținător de familie, dar

85 A fost enorm tributul pe care **l-am plătit** experiențelor sociale ale acestui popor. Totul s-a rupt – toate fazele de existență – pentru mine, la jumătate. Tributul l-am plătit eu – și mai ales generația mea, sau numai câțiva – cum a fost cu armata, leatul, ciclul, din păcate.

„n-am umblat” pentru asta – și a rămas așa. Să fiu disponibil de încorporare. Îmi mai trecuse elanul primei adolescențe, când vedeam doar flori și primăveri, și urma să fiu aruncat în vârtoarea adevărată a vieții – nu știam exact, însă, când anume, cât de greu și de complex urma să fie⁸⁶.

După „expirarea” termenului de 2 luni de la terminarea liceului, mi-am luat repartiția ca „ucenic” la hala „Unirea”, unde predominau femeile și unde aveam să iau contact pentru prima dată cu normele și cadențele vieții de angajat al statului în societatea socialistă.

Uneori, la 13.55 se mai lucra, mașinile zornăiau, iar noi trebăluim de zor, căci se făcea anunțată, prin fire nevăzute, vizita de ultimă oră a șefului și venea plin de importanță, călcând apăsător, marcat de solemnitatea deosebită a momentului. Odată, venise cu un grup de nemți, personal l-am auzit, cum trecea pe culoarul mare, dând explicații în germană. În rest, n-am avut treabă cu el; când mi-a semnat lichidarea, undeva, jos, în birou, lângă intrare, mi-a zis: „Vrei să te faci miner?”. În rest, clădirea era situată în partea veche a orașului, dincolo de piață – azi, câteva clădiri-ateliere și coșuri termice, unele metalice, extrem de bine conservate, chiar din anii '50 și pe care-mi face plăcere să le admir – sunt pe un traseu de-al meu care-i fix, de plimbare, desigur – mai amintesc de glorioasa epocă a socialismului. Și, desigur, ceva mai încolo, ruinele fabricii de pâine și a unei fabrici de mașini-unelte.

Oare, asemenea altor lideri, de atunci – și, din păcate, din toate epocile – nu-și dădea seama că-i înscenare, că mun-

---

86 Ca și mai târziu, fiind pe șantier, pentru un salariu de multe ori de mizerie, trebuie să faci cca 1.000 de gesturi pe zi. Decent ar fi ca, într-o societate a viitorului – 2-3 ore de muncă, cu 100 – 200 de mișcări ale brațelor, la tencuit, zugrăvit, gletuit și, totuși, nu ai fi același din ziua precedentă, la fel ca într-o utopie, un timp în nemișcare, nederulare, încremenit.

cești cu sârg doar când trec ei, mai ales la o oră atât de târzie? - există unele legi ale bioritmului – nu poți să-l pui pe om forțat – dar în afară de faptul de a fi sadic – iar mai târziu, paradoxal și regretabil, capitalismul românesc, barbar, cum o fi făcut și fratele său occidental, la începuturi, a profitat din plin de acea „geografie economică a instinctelor”, obligându-l pe om, la cele mai nepotrivite ore, să fie productiv. De aprecierile eronate – asupra justeții activității economice patronale, să nu mai vorbim.

Aici nu am avut ocazia de a vedea și întâlni o femeie „bine”, de care să mă simt legat – poate că nici timpul nu a permis asta – să se înfiripe o idilă între noi (desigur că, la început aș fi fost mut de admirație, având privilegiul de a vedea-o de aproape), deși aș fi fost, inițial, de o decență și curtoazie exagerată, chiar și mai târziu sau, mânat de acea armă pe care ți-o conferă mediul – un anumit fel de apropiere – vecini de scară, de casă, de loc de muncă, o intimitate care devine brusc dominatoare, ca și când seara, când te întorci de pe stradă, unde ești un anonim, o piesă, un număr pe lângă care treci, devii brusc intim, familiar, pășind în mediul de acasă și cu altfel de cunoștințe, desigur, prilej propice de a aborda o retrospectivă asupra întâmplărilor zilei – și cu altfel de cuvinte, desigur – în anturajul potrivit; ori poate trivial, căzând în obscenități și expresii vulgare, bucuros că frumoasa respectivă nu e pe stradă, inabordabilă, ci aici, în mijlocul nostru, a plebei, o cunoaștem, e aproape egala noastră și ne putem permite orice, să o prindem chiar și de coapsele calde, rotunde, frumos arcuite; ori să-i mângâiem sexul bombat, pofcios. E și o descătușare – o nevoie de tandrețe – spre lucrurile și mediul care o pot oferi, aici – dar și o dorință de dominare, de răutate, din ființa umană. Un amestec din ambele, proporționat.

De fapt, pe stradă, efectul ar fi fost invers. Din ură că nu o putem aborda, dar știind că, totuși, nu aude, i-am fi aruncat aceleași cuvinte.

Munca era ușoară și ritmică, la început, monotonă, constând din a călca unele piese vestimentare. Nu știu ce s-ar fi întâmplat mai târziu, când ar fi trebuit să progrez și, mai ales, să iau pe umerii mei „construcția” unui costum de haine, să zic așa. Cred că de asta am și fugit de acolo.

În rest, era frumos; la celălalt etaj, 1, nimerise colegul P.... Ieșeam seara, târziu, plini de vise, era spre toamnă, eram tineri, pe alei cădeau primele frunze ruginii – nu știam ce urma să vină în viețile noastre – și nici în societate. Uneori îi mai făceam câte o vizită – azi îmi pare rău că n-am rămas la „căldurică”, acolo, să fi avut un destin linear -, ca orice țăran de rând – plus iubirea unei a doua persoane, a unei femei – scriu asta, rescriu, de fapt, azi, 5 ianuarie 2018 – îmi par foarte îndepărtați acei ani – nu perfecți, ci ca un izvor nesecat de potențe. Parcă mă văd atunci în fața vieții, în fața încercărilor ce urmau să vină. Societatea de atunci a fost bună – și, totuși, n-am avut noroc. Ce diabolice și instabile forțe, atât din interior, cât și din exteriorul ființei, ale răului, desigur, s-au ridicat să mă distrugă?

Era, totuși, o femeie mai de Doamne-ajută. Stătea cu câteva bănci mai departe de masa unde călcam și, cum era așezată pe scaun, creolă, păr creț, talie subțire, picior prelung, poate fund bombat, i se vedea chiar chilotul, deschiderea dintre genunchi, deci, la poziția respectivă. O chema Irina. Îi spun farsorului Mihali de ea, zice: „Prezintă-mi-o, vin cu o cămașă cu mânecă scurtă, să se vadă musculatura”. A motivat că este căsătorită, zicând nu.

Aveam niște pantaloni de catifea pe corp, galbeni, puțin uzați. Până la urmă, ceilalți călcători, cum luam masa la un singur etaj, m-au ironizat. În rest, era bine.

Într-una din dumineci, foarte dimineață, așteptam autobuzul, pe care doream din tot sufletul să nu-l văd venind, iar F... tocmai venea de la o nuntă. Mi-a rămas întipărită în minte forma frumoasă a corpului său, „elastică”, adică o rochie de lână care se mula perfect pe șoldurile-i late, care parcă se desprindeau din întreaga ei ființă. (Încă o dată, prin mai, înainte de terminarea clasei XI, am mai văzut-o pe autobuz, la nici doi pași de mine, puteam să ating bara de care se rezemase și i se băgase în fund, așa-i era de elastic și rotund corpul splendid).

Așadar, așteptam autobuzul – să merg la serviciu, nu să stau în pat, alături de o femeie cu șolduri tari și buze moi, ca F..., cum s-ar fi convenit la vârsta aceea. Dar și eu eram un prost și un timid: în loc să încep relația cu aceasta, de tip verbal, chiar dacă n-ar fi urmat nimic după aceea – măcar aș fi încercat – tăceam mîlc, mă blocam, iar „ocazia” mergea mai departe. Nu prea mi-a adus mare lucru acel „stat cu capul în nori”, că poate va fi cândva.

Autobuzul nu a venit, am luat 200 lei plată și am plecat ca miner.

Nu m-am angajat la mină decât înspre iarnă, doar ca să-mi fac cartea de muncă (de fapt, după ce-mi făcusem analizele, pe care le tergiversasem cât am putut⁸⁷, am primit ordinul de chemare – pe la începutul lui Decembrie, cam cu o lună înainte de a trebui să fiu la unitate)⁸⁸, dar, la vârsta aceea, fantastică epocă a energiilor nebănuite – nu m-am descurajat și m-am angajat, totuși.

87 Acum, 2018, îmi dau seama: există sezoane, epoci, când îți merge bine sau rău, chiar dacă binele e un simplu zâmbet, sau că te reprimește la muncă după câteva zile de absențe nejustificate, mai ales în socialism, când existau de toate – iar negativul invers.

88 Deoarece maică-mea lucra, nu cred c-ar fi ținut „vrăjeala” cu întreținător de familie, nici n-am „umbat” pentru asta, de fapt.

Cele două luni le-am petrecut acasă, savurând armoniile de toamnă, după ce prima nebunie a adolescenței îmi trecuse, făcând antrenament, sperând că, poate-poate acea „explozie anabolică” se va produce, pentru a primi și eu partea de mușchi care-mi lipsea ca să fiu, să mă aducă la nivelul celor buni ca Timiș, Bovnoski, de Giurgi ce să mai vorbesc. Nu s-a întâmplat așa, iar un farsor, pe care l-am cunoscut mai înainte, pe nume Mihali – și care rămăsese în locul lui Giurgi, a profitat de nerăbdarea și inocența noastră și ne-a dus la primul concurs din viața noastră.

Mihali Gh. era un farsor. Paradoxal, avea aceeași înălțime ca mine și Giurgi. Atât că, umblând tot timpul cu pantaloni pe corp, culoare închisă, bluze pe corp, părea mai înalt.

Atunci - în octombrie 1981 - când l-am cunoscut, privea și el, în centru, pe strada 23 august, în colț, la panoul sportiv, poza lui Nicu. Din față - tot corpul - aș da oricât să o am, acea poză - Nicu părea o statuie de aur. Mihali îmi relatează despre un concurs de milioane care va avea loc toamna aceea la Cavnic - ceea ce a și fost, la începutul lui decembrie, în Cavnic și Baia Mare, numit „Floare de piatră” - plus faptul că cel mai mare adversar al său e... părul. Mă chemase la o cafea, la Doina - era un bar-cofetărie pe 17 octombrie, iar eu credeam că e om serios. Când colo, nu, a luat locul doi - după unul de la Sibiu - căci era acasă. Mult mai înalt, cu piele vânăță, fără masă, se putea mândri cu un fizic de fibrare. Giurgi, da. Un tânăr zeu adulat de toți. Așeza trofee pe marginea scenei, blugi albaștri, helancă albă, păr blond - un tânăr zeu al acestor locuri. Nicolae Dicu l-a prezentat, premiat, apoi, după ce prezentase programul pe melodia „Marrakech”. Așa da manageriat, ca-n capitalism! La o întreprindere înfloritoare - Întreprinderea minieră Cavnic - era loc și pentru sportivi.

Eram, deci, nerăbdători și, deși nu eram atât de buni, doream să urcăm cât mai repede pe podium (eu aveam pe deasupra și un pic de strat adipos, ceea ce-l făcea pe Mihali să exclame, după ce spusese că suntem buni, exact contrariul: „ – Nu se știe de unde sare iepurele!...””) Era un băiat slab în trupă, foarte fibros, de fapt cum l-ai lua de pe stradă, Zahul, cu doar două luni de antrenament, nu foarte înalt, avea doar 14 ani, puțin „îmbulzit” – adică gheboșat, cum zice românul. Nu se știe pe ce căi nimerise apt pentru concurs. Era serios, precum și Duma, eternul Duma Gh., care-și făcuse din acest sport un crez, renunțând la multe vicii și plăceri ale acelei frumoase vârste a adolescenței.

Liceul Pedagogic era pe o stradă laterală care pornea de lângă „Platou”, mai bine-zis. În formă de U - între el și piață erau blocurile care înconjurau platoul și o clădire lungă, cu etaj, neterminată, o hardughie verde la culoare - din alte vremi. Acolo se vindea, pe vremuri, apă minerală. Clădirea și azi a rămas la fel (în fața ei, lângă liceu, Centrul de Proiectare - atunci enorm, modern, azi aproape o paragină; capitaliștii arhitecți și-au dezvoltat propriile afaceri. Socialismul a fost simplu și logic - dar omul, veșnic nemulțumit, a vrut altceva, o bățâială, un capriciu și totul s-a dus de râpă).

Între liceu și aceste două clădiri, o cărare, pe lângă gard, pe care se ajungea în strada Culturii și - de acolo - la celelalte licee din preajmă. În sens invers - parcă era o curte interioară - mai era și Sala de sport, acolo, pe lângă gard, iar trecând peste terenul asfaltat de sport - care forma acea curte, ajungeai la internatele liceelor din fund, trei la număr. Pe aici veneau elevii, sau pe o „cărare” care, direct de la primul internat, nemaitraversând platoul interior - da, direct în platoul mare, în oraș. Stând, așadar, pe geam, pe holul liceului, vedeai perfect în

acea curte interioară, elevii cum făceau sport, în recreație sau pe cei de la alte licee, cum treceau.

Acolo îl observ pe Duma - venea, cred, de la unul din licee - electrotehnic sau „mate-fizică” - mergând spre internat. Nu prea înalt, cca. 1,68 m, blugi sau pantaloni de catifea pe corp, chiar prea strâmți, robust. Mergea rigid, făcea antrenament ca la carte - exerciții la Clubul Tineretului, lângă Poliția Municipală, antrenor unul Dan - azi, 2019, acel antrenor face dializă, sărmanul. Dar nu avea nici un format muscular, nu se vedea, adică, de unde încep și unde se sfârșesc mușchii, gambe mici, chiar se îngrășase după „Cavit” - plus că era un țăran. Ironic, uneori, lucrase mult, pierduse vremea cu acele antrenamente, mă dusesese și pe mine să văd - dar așa i-a fost doleanța, crezul. A luat, însă, după armată, examenul la „farmacie veterinară”. A mai compensat pierderile (De o părere de rău similară a avut parte unul, la fel, înalt, robust, păros. Vroia să-l ajungă pe Arnold, făcea asiduu cinci antrenamente săptămânal - cum ar fi putut, căci avea fundul mai lat decât umerii (măsurați fără brațe, cum se consideră), plus că era grăsuț. A recuperat, reușind, și acesta, la... aviație.

*

În vara anului 1982 îmi făcusem un obicei „să ies”. De data asta Cavnic, Giurgi - deși plecase de acolo - lăsase o strălucire locului. Adică faima sa nu fusese încă eclipsată, în acel loc, prin plecarea sa. Plus că vroiam să ajung pe urmele lui. Tocmai îl cunoscusem pe Mihali Gh. - ce loc mai bun ar fi fost decât aici - să-mi duc la îndeplinire visele?! Deși personalitatea lui Giurgi, complexându-mă, ar fi trebuit să muncesc enorm. Dar s-a nimerit să am colegi, tovarăși de drum modești - unul Sorin - nu-i dădea de acasă bani de înghețată, trebuia să-i plătesc eu, în peregrinările noastre, situație perpetuată de câteva ori, apoi. Așa și la Mihali -

mi-l agățasem de cap, chiar fusese și la noi, în acea vară - toamnă, mersesem cândva în Cavnic, el nu era acolo, așa că am petrecut la un restaurant în centru. Mă așez la o masă - era o curte interioară plină de mese cu oameni, pur și simplu, parcă „zumzăia” locul - unde era tatăl lui N. Giurgi. Un tip - l-am văzut bătrân atunci - deși avea până în 55 de ani, slab, îndoit puțin, nu prea înalt, cu curea lată. Țăran sadea, mai mult, cioban. Dacă l-aș fi văzut în stradă - fără să-mi fi spus cine e - nu l-aș fi crezut. Semăna perfect cu vecinul, Ilia Filului - un țăran neaoș de la mine din sat, poreclit „manica”, tatăl a mai mulți copii, din care unul coleg de clasă, V. Și da, într-adevăr, la oi, în Cavnic. Îmi spune de Nicu, când aduc vorba, „băiatul meu”, apoi că „a făcut rău că s-a-ncurcat cu curva asta” (Dorina, n.m.), cu care Nicu cred că mai stătea, în acel an - era la Tg. Mureș.

Surprinzător, acel om a murit, în 1984, în martie, cred. Nicu fiind luat în armată, fusese lăsat la vatră ca susținător de familie. O poză-l reprezintă cu mustață, matur, cu mantaua, alături de o femeie - ofițer.

Altul, din Cavnic, tânăr, ochi albaștri, foarte izbutit la față, poate ar fi fost un actor perfect de film (Doamne, câte calități a dat natura unora, acolo unde nu trebuie!) - tot la restaurantul acela cunoscut, zice: „Am stat două ceasuri aici în Skanderberg, cu Nicu” - în poziție nehotărâtă, nulă - „și Nicu avea mușchi, nu glumă”, zice el, arătând cu mâna un biceps enorm de gros, ducând palma desfăcută, ca pentru a apuca ceva, doar până la vreo 10 centimetri de braț - ca și cum o energie emanată de acolo l-ar fi împiedicat să și-o mai apropie sau ca și cum distanța aceea ar fi fost destul să arate dimensiunea mâinii.

Sau femeia uzată - trening albastru deschis, păr blond - tutun, dinți stricați, îmbătrânită prematur, la 32 de ani, poate fumătoare înrăită, forme aproximativ spre acceptabil, de parcă

fuseseră și acelea scăzute, deformate prematur - eram în cofetărie - îmi povestește: „aici, la masa asta, mi-a cerut Nicu prietenia - mi-a arătat poze - l-am refuzat”, la care eu zic: „Cum, că Nicu arăta”... „Da, zice ea, dar să-l laude alții, nu el...”

*

Așadar, M..., farsorul, care, pe deasupra, mai era și fudul nevoie-mare, râdea foarte rar, era dur și mai mergea și aplecat pe spate, încât eu, așteptând să mă angajez la birourile „Unirea”, după terminarea liceului, mă fandoseam și îmbătoșam excesiv, căci credeam că acel comportament al lui M... e demn de luat ca model. Ba, mai mult, la vârsta respectivă credeam că un caracter e bun nu numai luat de la alții, copiat, ci chiar constituindu-se din bucăți luate din diferite alte caractere. Mi s-a făcut observație de către maică-mea, era și mama lui L..., un coleg din Ferneziu: „- Ți-ai dat niște aere...”, zise ea.

Mihali stătea comod, în vagonul acceleratului Baia Mare – București Nord, fumând, afișând o mină de om bine-dispus, care, de altfel, nu l-a părăsit nici restul timpului („ah, ce farsă le trag eu proștilor ăstora”, s-o fi gândit). Noi, puțin neliniștiți, dar încrezători, totuși, ne uitam pe geam, ca să mai treacă timpul, când un grup de băieți, de pe peron, ne face cu mâna - era unul cu mustață, slab, șaten, statură normală, peste ani l-am întâlnit într-un cărucior cu roțile, era el, mult timp rămăsese neschimbat, fizic, acum avea picioarele amputate; întrebându-ne din priviri, totodată: „Unde mergeți, băieți?” Răspunde Mihali, în locul nostru: „- Mergem la «Naționale», băieți!”. Apoi, după o pauză: „Ei bine, dacă veți lucra, la anul veți fi voi în locul ăstora, și ăștia în locul vostru. Adică invers”. Apoi tace brusc, reluând, la fel de brusc: „- Uite la băiatul acela de acolo, ce construcție osoasă are”, apoi direct lui: „- Măi băiatule, tu, dacă ai face...” ca și cum cel care era jos, de pe peron, și nu

pleca nicăieri, era valoros, iar noi, care ne cheltuiam puținii bani să vedem măcar un concurs de culturism, n-am fi buni nici măcar să concurăm... Cum s-a adeverit, din păcate, mai târziu, la concurs.

Acel Duma – culturistul, deși nu merită acel epitet, m-a sâcâit și indispus tot timpul, deși în viața civilă nu trebuiau atâtea gesturi și subtilități ca și în armată (unde te puteai pierde, la o întoarcere, la stânga-împrejur, cu formația, de exemplu); acest Duma – țaran, deci, mă făcea să-mi pierd firea, să turbez, chiar, avea un fel foarte subtil și sâcâitor de a intra sub piele, uneori era chiar indiferent, dar, oricum, era enervant, țaran în fond. Șiretenia prelua, totuși, asupra necioplitului pe care-l posedă – și-l făcea să fie arogant. În ceea ce privește sportul, nu era nici bun de culturism, nici de haltere sau box, era, pur și simplu, un hoit, se îngrășase de pe urma „caviturilor” și vitaminelor pe care se lăuda că le primește direct de la Giurgi.

Borcanul meu de vinete l-am înfulecat pe furiș, într-un compartiment de toaletă, după plecarea trenului, căci Duma spusese: „– Nu-i musai să știe Mihali toate astea”, cu vorba lui țărănească, domoală și plină de șiretenie. De fapt, el avea câștig de cauză.

Nu mi s-a părut atât de grandioasă capitala, la primul impact cu ea, deși vedeam agitație, linii de tramvai – ca-ntr-un oraș mare – mai ales mi s-a părut superbă viața de vedetă, alături de grandioarea civilizației.

Am considerat întotdeauna un lucru extraordinar să devii vedetă, să privești cu alți ochi lumea – să fii privit altfel, desigur, și, mai ales, să calci pe lauri, într-un orașel unde mai înainte nu erai cunoscut, fie el și Cavnic, ca în cazul lui Giurgi.

Colegii mei nu au fost primiți în concurs. Nu au participat la „zonale” și de aici le-a venit interdicția. Eu mai aveam o speranță: o poză fulger, pentru o legitimație – fulger.

Alerg nebunește până în centrul Bucureștiului, pentru niște poze „la minut”, unde cred că am ieșit frumos, cu părul rotund, catifelat, fața de asemenea rotundă, tip „Bobby” din Dallas. Spun *cred*, pentru că, nefiind admis, și aflând asta seara, nu le-am mai scos niciodată. Trebuia să mă vadă comisia, Szekély László în persoană. Mă dezbrac seara, eram câțiva în sală, uit maioul pe mine, plin de emoții, foarte alb, prezint cele câteva poziții obligatorii. Sunt respins, mai și tremur – zic colegii -, făcându-le. Păcat. Toată noaptea aș fi lucrat la „programul obligatoriu”, făcând imposibilul pentru a doua zi.

Mai păcat era de Duma, care se chinuia, rigid cum era, să facă „poziții”, abordându-l, oriunde erau, pe Mihali, cu expresia: „Mihali, niște poziții...”

Când s-a dezbrăcat în slip, am văzut, spre hazul tuturor, că avea niște gambe mici, păroase, nelucrate.

După ce, într-o după-amiază, a apărut Giurgi, impozant, cu bicepșii proeminenți - era într-o cămașă cu mânecă scurtă – cu o statură de zeu, atât ca bărbat, cât și ca sportiv, am intrat în vorbă cu el și orice considerație asupra caracterului său dur – idee preconcepută până atunci – mi-a dispărut.

De câte ori îl vedeam prin sală, îmbrăcat în superbul și clasicul - ca model – trening – al său, albastru, îl abordam cu „Nicule”. Avea ceva care te atrăgea puternic să fii dispus să-l tutuiești – un calm și o accesibilitate extraordinare. Și mai târziu l-am văzut tot așa.⁸⁹

Oricum, lui Mihali i-am tras o păcăleală bună. Nu l-am anunțat la ce oră se fac înscrierile și pierduse „categoria”, dreptul de participare. Oricum, când am ajuns la hotel, nu știa asta, se bărbierise, căci cu o zi înainte apăruse în fața juriului

---

89 Să nu mai vorbesc de faptul că, pregătindu-l pentru concurs, cineva-l ungea cu ulei, el se suise pe o bancă. Avea fese atât de rotunde și elastice, încât mi s-a ridicat „nivelul politic”.

bărbos, livid, cu fâșul meu galben, de împrumut – acum, însă, afișa și radia optimism, de parcă era chiar campionul categoriei.

Tot un atlet perfect era Timiș de la Borșa, pe care aveam să-l admir la noi în cameră, ba, mai mult, aveam să-i imit unele poziții, după plecarea din cameră, în timp ce Mihali și Duma făceau tot felul de glume pe seama mea, cum făceam „poziții” în fața oglinzii, în slip, referitor la mărimea sexului meu. Mihali avea 23 de ani împliniți și nu-și mai încăpea în piele. Eu, un adolescent ce fusesem purtat degeaba până la București.

După concurs, M... a încercat să obțină niște diplome în alb. Măria-sa trebuia să-și justifice sejurul și banii tocați. Bem ultimii bani în „Gara de Nord”, el nu scoate o glumă sau un cuvânt, deși bea pe banii mei, apoi ajungem în Baia Mare lefteri, doar cu un cuțit care se lăfăia în voie în geanta mea cilindrică.⁹⁰

Cu Jozsi urma să merg la primul și ultimul concurs – unde urma să concurez – la sfârșitul lui noiembrie, la Tg. Mureș, să iau puncte pe corpul meu.

Atunci, poate, am văzut și mai complet ce înseamnă să te afli în fața unui star, să fii copleșit de lumina ce o răspândește, să-ți dai, efectiv, seama, ce înseamnă luxul, bogăția, frumusețea și perfecțiunea unei vedete, ale unui om aproape desăvârșit – și din alte puncte de vedere, nu numai sportiv, ca om, ca tot uman, să încerci și tu după asta, nutrind cele mai ambițioase gânduri, să ajungi tot mai sus – să constăți, dureros, cât ești de imperfect și că, poate, nu-l vei ajunge niciodată.⁹¹

90 Diplome care erau contrazise de afirmația din ziarul local „Pentru socialism”: cei doi concurenți din Borșa erau singurii din Maramureș, dar trebuia să ducă ceva la mină, la conducere.

91 Azi, 2018, văd lucrurile mult mai complex, paradoxal, mai așezat. Un fizic acceptabil – „jonglează” între niște limite – iar „mișcarea”, în primul rând pentru sănătate, e mai bine să faci două antrenamente pe săptămână, decât deloc – chiar dacă vei reuși, sportiv, mari performanțe. Să te speli pe dinți, de exemplu, doar de două ori pe săptămână, e mai bine decât deloc. La fel, cu multe alte lucruri – peste o „linie de plutire”.

Mergând cu Jozsi, a trebuit să concurăm pentru „Aurul Baia Mare”, echipă care avea să ajungă „cineva” peste câțiva ani – împreună cu Duma și extraordinar de vascularizatul „Chițcan” care, datorită acestei calități, a fost copleșit cu laude și de către zgârcitul Mihali. Am fost cazați la „hotelul Armatei”, în Tg. Lăpuș, unde era și Nicu G., campionul în mijlocul acelei mulțimi care-l adora, îl alinta, iar el primea totul cu un surâs calm, ușor nostalgic. Era decent și atrăgător, în același timp, el, tânărul venit dintr-un sat maramureșean și pe care numai întâmplarea l-a făcut să ajungă acolo, foarte sus. Reprezenta apogeul trupului și spiritului uman – ajuns astfel prin șlefuire.

Cred că nici cea mai perfectă utopie nu ar fi putut zămisli un prototip mai frumos, mai ideal – (folosesc grade de comparație la cuvântul „utopie”, căci au existat diferențieri între variantele create de oameni – de-a lungul timpului și, alături de cuvintele care exprimă ele însele superlativul, dar așa accentuez mai bine ce vreau să descriu.) Puteam să mă delectez câteva zile cu imaginea acestui campion, spre deliciul meu, și nu al unui campion al unui sport oarecare, ci al unui sport ce reprezenta, el însuși, perfecțiunea umană, dacă aceasta există: culturismul.

Pe Sibiceanu, de la Pitești, l-am întâlnit în gara Războieni, noaptea, unde aveam schimbarea legăturii, peste linii. Îl atrăsese discuția noastră despre biceps, ne-am împrietenit repede, era sociabil. Ce m-a impresionat la el a fost dezvoltarea explozivă pe care a obținut-o în decurs de doar un an, o „rotunjire” a tuturor mușchilor, iar alături de această împlinire, o „îndulcire” a formelor expuse privirii, ceva ce l-a propulsat, dintr-un anonim, în pleiada culturiștilor valoroși.

Dacă la București Nicu venise cu o cămașă albă, cu mânecă scurtă, așteptându-l, în sală, printre rânduri, cineva întreabă – pe scenă era o Conferință, dl. Szekely László zice:

„datorită indicațiilor prețioase a tovarășului”, la care cineva, mai târziu, ripostează: „cum s-a făcut ceva în țara asta, când în vest sălile apar ca ciupercile după ploaie?” Unul din sală întreabă: „Aschilopatul de Giurgi a venit?” Duma, când aude, îmi spune: „Dacă lui Nicu îi zic așa, cum ne-ar zice nouă?” Apoi, cu trening albastru, aici, îl vedem prima dată în cameră. Se uita oarecum nostalgic, cu ochii săi parcă adumbriți de ceva, trist chiar, deci arăta destul de matur la 23 de ani neîmpliniți, ne prezintă crabul, cu pectoralii săi imenși, căci îl deranjam, în camera unde locuia, aproape tot timpul. Se plânge că nu prea are poftă de mâncare, arătându-ne conserva de pește, aproape neatinsă, pe marginea geamului, zice, apoi, că mai vine una la el, să-i facă mâncare și curățenie, Cristian Mihăilescu zice: „poate îți dă și p...zdă”, iar Nicu, brusc, ne arată picioarele. M-a impresionat vitalitatea și virilitatea lor – precum și o culoare neobișnuită, maroniu spre roz, la fel ca și carnea pusă în saramură sau, cel puțin, așa mi s-a părut mie atunci.

În rest, un slip de bumbac fin, alb, un sex frumos, într-o parte, cu tot arsenalul conturându-se sub el.

Sibiceanu îl întreabă: „Ai făcut armata, Nicule?”, iar el răspunde: „Nu, dar n-ai pus tu mâna pe p... de câte ori am pus-o eu pe pușcă”. În martie, însă, anul celălalt, 1983, era încorporat în orașul său – Tg. Mureș -, dar, murind taică-său, a fost lăsat la vatră, ca susținător de familie. Avea poze militar, cu mantaua – era iarnă -, cu puțină mustață, iar unele alături de o femeie – ofițer, cândva, apoi.

Uneori juca tenis, într-o sală a hotelului, în trening albastru. Pectoralii îi jucau sub bluză, la poartă era un halterofil mic, slab, aici făcea armata, Duma mi-a jucat niște feste, dar nu asta era important – urma concursul.

Pe scenă, Nicu a zburdat, dansând, pur și simplu, chiar dacă nu știa dansa populară, cum mai târziu mărturisea propria

soacră, o femeie modestă, slăbuță și, deși pozițiile erau de culturism, oarecum statice, față de balet, să zicem. Reporteri și ziariști se înghesuiau să-l fotografieze. Atunci am realizat, cel mai profund, deci pentru prima dată cu adevărat, poate, ce înseamnă omul – star, omul – vedetă, omul – zeu.

Deși în urmă cu un an îl văzusem la primul concurs din Baia Mare, pe viu. Blugi românești, de un albastru deschis, o helancă albă pe corp, așeza, cu grijă, trofee pe marginea scenei. L-a susținut și prezentat ing. Dicu, de la Cavnic. Și atunci a „zburdat” frumos, pe melodia „Marrakech”. Niciodată până atunci, și nici de atunci încolo, nu mi se păruse mai perfect în mișcări, în suplețea, în noblețea acestora, ajungând până la culmea interpretării.

Eu m-am trezit brusc în spatele cortinei, ungându-mă cu niște alifii reci, care m-au făcut și mai palid, și mai puțin definit (iar cămașa să n-o mai pot folosi, după aceea,) chinându-mă să mă încălesc, pentru a intra în concurs, onorabil. Nu știu câte puncte oi fi acumulat, dar știu că, pe un fond muzical, care nu era al meu, am smuls câteva aplauze. Totul mi se părea straniu și străin, rece și chiar prezența spectatorilor mă speria, mă bloca, la fel ca înainte de concurs și de venirea spectatorilor, când, lângă scenă, jos, în sală, întrebându-mă ce caut acolo, plin de spaimă, temeri și presimțiri rele.

Am ocupat locul V, adică ultimul, doar se specificase, de către crainicul din dreapta scenei, Dorin P. se află la primul său concurs, la fel și Duma, locul IV, adică ultimul la categoria sa, tot așa și „chițcanul” care, deși era foarte fibros și inventiv, făcând chiar și „crabul” în genunchi, de care se mira și Giurgi, în camera de hotel.

Despre acel oraș, ce să spun, era frumos, era ca un oraș din secolul trecut – XIX – care-și păstrase vivacitatea specifică

sau, ca și cum, pe modelul aceluși secol ar fi fost construite clădiri acum; asta despre partea centrală mai veche, pe care am văzut-o mai bine aprovizionată. Am mâncat de câteva sute cu Józsi, până „ne-am spart”, iar el îmi tot arăta un tip – eram într-o bodegă – tot de 19 ani, ca mine, la o masă vecină, cu blugii albaștri – „Ce grozav arată acela” – îmi zicea. Poate că avea o altă „stofă”, mai serios față de mine.

Poate că trebuie să ai stofă, așadar. Chiar pe scenă, un concurent cu mine, cu mustață, serios ca artiștii bănățeni, era imperturbabil. Îl întreb cu ce să-ncep, la poziții, s-a clasat mai sus – eu cred că cu „dublu biceps”; tot unul la fel, în toamna lui '84 mi-a suflat o față fermecătoare, pe autobuzul de Cavnic – Baia Mare. Avea un vino-încoace. Încet – încet, fata s-a tras înspre el.

Venisem în concediu - era vara. Îl lăsasem până aproape de sfârșitul armatei - deși ne mâncase aproape doi ani din viață - să nu mai avem mult după. Cum mă plimbam prin centrul Cavnicului - la femei experiență „ioc” - cum zice turcul - văd la un geam o gagică - doar bustul - perfectă. Nici acea frumusețe palidă a anilor trecuți - dar nici modernismul de apoi, cu buze senzuale etc. - ceva între. Păr creț, avea o față de fecioară. Mai târziu văd că coboară jos. Cineva chiar mi-o prezintă: Vera, deși cineva o invitase la cinema. Avea o rochie de lână împletită, pe corp - atunci erau la modă - plus că era destul de înaltă și neverosimil de frumoasă. Am știut că nu va dăinui relația - am mai văzut-o și pe autobuz, deoarece o chema ca pe maică-mea.

Să revenim la concurs. Cristian Mihăilescu era, atunci, un adevărat veteran. Cu nasul acvilin, mustață, mic de statură – dar foarte fibrat și serios, avea să dovedească și peste ani longevitate sportivă. O dată i-a „smuls” lui Nicu un titlu de campion național – erau la aceeași categorie, lucru rar – Nicu

se tot „balansa” pe scenă. Poate așa au vrut arbitrii. Mai târziu, la un „Grand Prix”, când Nicu avea 46 de ani – iar el 56 – în 2006, au concurat alături de Ronie Coleman, de 8 ori Mister Olimpia și Jay Cutler – imediat după marele concurs profesionist. Nicu a ieșit al 10-lea, Cristian după el, al 11-lea. Nu s-a putut niciodată compara cu Nicu. Acum, însă, la 32 de ani, avea deja vreo câteva titluri, dar spectatorii, obraznici, îi strigau: „tu, acela cu trompă de elefant” – aluzie la nasul său. Ca să abată subiectul, crainicul i-a prezentat palmaresul.

L-am văzut pe Crăciunescu, Campionul, cu câtă vervă se încălzea, de altfel pe toți marii, în cerc, în spate, așteptând deciziile. Și aveam să constat, mai târziu, în mină, și-n temniță fiind, că dorința de asociere la om e aceeași, indiferent de mediu și de treaptă socială. Această dispunere în cerc nu le știrbea cu nimic, dacă te uitai strict la ei, personalitatea, cel puțin Giurgi – și aici se purta cu siguranță, deși ușor șăgalnic – știindu-se admirat chiar de niște „bonzi”, ai juniorilor, înalți, de peste 100 kg.

Crăciunescu era ofițer – la București venise militar, cu trese de căpitan, a plâns la luarea titlului de campion. Aici, la Tg. Mureș, a sclipit Sava Șandor, un junior și încă un junior de la București, pe care-l pregătea o femeie, în culise. Desigur, toți eclipsați de aspectul persoanei lui Giurgi.

Ne-am întors și de aici, așadar, cu tolba goală. Duma luase și el ultimul loc, când s-au prezentat locurile: el al patrulea, a făcut un pas în față. Nu era cazul, s-au dat diplome doar la primele trei locuri.

Dar Duma a tras învățăminte din tentativa asta. S-a pus – după aceste două concursuri – să slăbească. A și reușit, încât nu-i mai rămăsese nici fund în pantalonii de trening; dacă la București era plat la piept, dar masiv, încât, neavând bilet, la intrare, în Casa de Cultură M. Eminescu – Sector 1, unde

se ținea concursul, un organizator a exclamat: „se vede”, iar Duma, continuând, sau, în replică: „Se vede, e scris pe piept!” – acum purta treningul tot timpul, căci așa-l văzuse pe Timiș, la București, care ieșise vicecampion, deși era campionul „entitre” al categoriei 65 kg, dar era înalt, față de un băiat care a luat locul I, mic, adecvat pentru acea categorie, din Sibiu, dar care, săracul, câțiva ani mai târziu, se va îneca, vrând să treacă Dunărea pe un tub de oxigen, cum făceau atunci transfugii. Dar Timiș, mai degrabă mergea pe vârfuri, legănat, pantaloni trapezi, pantofi ascuțiți, când era de gală, cam ca N. Giurgi, nu cu fularul sub bluza de trening, cum credea Duma.

Pozam îmbrăcat în sala de culturism a „Clubului tineretului”, de lângă Miliția municipală, arătam, totuși, destul de masiv, încercam să-mi conturez o personalitate, urma să mă angajez la E.M. Căvnic, pentru a avea sală și bani, ceva timp la dispoziție, când acolo, dintr-odată, a venit armata, care a spulberat totul.

*

Pe F... am văzut-o toamna aceea pentru prima dată într-un trening albastru care se mula pe fundul de excepție și care-mi dezvăluia, brusc, cât de extraordinar poate să fie domeniul încă neexplorat al femeii (am crezut atunci, așa cum cred și azi – 2018 – că femeia are acele zone tainice, începând de la genunchi, continuând cu rotunjimea coapselor și cu marea taină dintre ele, cele două găuri, urcând și incluzând sânii, iar pe partea din spate, cu împreunarea picioarelor și „bombastica” fundului, domeniul cel mai de nepătruns cu rotunjimea când lină, când tulburătoare, a buclilor.)

De fapt, rochiile strâns mulate sau pantalonii așijderea nu dezvăluiau decât exteriorul și convenționalul nepătruns, acel

„altceva” al lui Rudolf Otto⁹², rămânea de nepătruns și tainic, pentru mine – până azi – 1993 – inclusiv⁹³. Și odată va fi a mea, deși nu știm cum și, mai ales, ce demersuri să fac – să nu decurgă totul fără un plan prestabilit și, logic, progresiv, implicit – dar, îndeosebi, nu știam ce lovituri năprasnice îmi va da soarta, mai târziu – căci atunci, extrem de tânăr fiind, mă credeam merituos, iar acel „drept sacru”, numit femeie, îl credeam repartizat la cine se cuvine. Cât de mult aveam să mă înșel, urma să aflu mult mai târziu.

*

---

92 Sexual, desigur.

93 A fost o variantă – poate mai bine așa – că nu am văzut și interiorul, deci realul. Așa, nesatisfăcut, nefiind descărcate niște energii, am putut doar visa. Poate pe cealaltă parte m-aș fi săturat sau scârbit „din prima”, pentru o bună bucată de timp. Sau poate nu – cine știe ce alt curs ar fi luat evenimentele, odată având-o.

Până atunci, nu mai avusesem mort în familie. Moartea bunicului m-a zguduit mult. Nu atât atmosfera creată de această situație (care există, în orice casă, cu alergări încoace-încolo, tristețe etc.) ci, mai ales, ineditul situației care era reprezentat de ruptura ce s-a produs, care a făcut, dintr-o dată, să fiu altfel, să-mi dau seama de gravitatea situației, a acelei situații, realități incredibile dar care, totuși, exista, desigur, după unele momente de tristețe adâncă și tulburare amară care nu te făceau, momentan, să gândești lucid.

De fapt, amestecați sentimentul de tristețe, de spaimă, de resemnare în fața unei calamități, cu mirosul de tămâie, cu caracterul festiv al unei sărbători bisericești, fie el chiar funebru, cu sentimentul că cineva te supraveghează tot timpul, supranaturalul, poate, și nu mortul, care e în camera de dincolo – și care, oricum, material nu te mai poate supraveghea, această stare artificială - rezultată - a unui eveniment incredibil, deci – având un miros special, parfumat, nerăspândit, însă, în natură, de altă dată.

Apoi, apare sentimentul resemnării, odată pregătite toate în vederea înmormântării, o resemnare acută, când timpul se scurge enorm de repede, trebuie să vină deja preotul și mulțimea – chiar începi să vezi gravitatea situației, parcă o percepi în toată goliciunea ei – până atunci – parcă te-ai obișnuit cu acea stare – deși neobișnuită, inedită și ea, mortul alături de tine, ca două

șuvoaie paralele, apropierea cu fiecare pas de punctul fatidic și ultim al existenței defunctului aici, pe pământ.

De fapt, chiar ultimele scene, stări, precum și ore – cu senzațiile pe care le-au provocat, nu le cunosc. Le-am cunoscut doar mult mai târziu. Îi aduc bunicului scuzele de rigoare și un ultim omagiu.

De fapt, nu știu cum aș fi trăit într-o asemenea casă, în care să fi avut loc o tragedie, și o întâmplare bizară, de genul ruperii de o ființă dragă - precum și ceremonialul – prin grotescul său și prin acea teamă, plus sentimentul – și aici, da – mă exprim corect, de scârbă față de cel mort – oricine ar fi fost acela înainte. E ceva impur, spurcat chiar, așa-l considerăm pe cel mort. Josnicia materiei ne apare atunci în toată hidoșenia ei, dacă ne lăsăm târâți pe acea pantă a aprecierii juste a situației. Dar se îmbină – asta – cu sentimentele de milă⁹⁴ față de cel care pleacă, plus amintirile. Viața lui rămâne, doar, de aici înainte – teoretic – pentru cei care rămân vii.

Nu știu cum s-ar fi suprapus imaginea unui moment funebru peste imaginile succesive, monotone, chiar, dar reale, vii, ale omenescului care încearcă să-și reia cursul normal de fiecare zi. O imagine de spaimă, oricum, a unui sicriu, cu capacul deschis, purtat în spate în mijlocul mulțimii, ori într-o casă, pentru câțva timp schimbată de la destinația normală. De fapt, cred că nu numai asta m-a înspăimântat. Mai era ceva. Mult mai groaznic. Sufletul meu de adolescent nu era pregătit de asta. Credeam că ideea de moarte – realitatea ei, mai mult, nu putea atinge omul, nici măcar teoretic, cumva, darmite practic, pe cineva din jurul meu.

---

94 Trebuie, față de defuncți, ca niște adevărate ființe iubitoare, să avem sentimente de duioșie, milă, iubire – la fel ca față de toți cei vii.

După o lungă și grea suferință, bunicul a decedat. De fapt, fusese paralizat de exact 19 luni (fatidică cifră, pe care am testat-o și-n armată, doar că-n alte limite calendaristice, ianuarie - august).

S-a stins încet, într-o cenușie și nedreaptă agonie. De ce oare – mă gândeam, plin de uimire, nu a murit când a avut acel atac de paralizie, atât de brusc și de mișelesc din partea Naturii, sau a Providenței, căci, dintr-o dată devenise tâmp. Se schimbase cu totul, iar rarele sclipiri de inteligență îi apăreau brusc, când își amintea de ceva. Vorbea cu voce schimbată - cum doar vorbea înainte când era beat - mult îngroșată și nu se putea ridica din pat. Eram atât de mâhnit, mai ales că perioada aceea a mai coincis cu ceva. Căderea tot mai accentuată a moralității și decenței lui taică-meu, culminată cu plecarea lui definitivă, prin aprilie 1982. De fapt, cât de dureroase au fost toate astea, mai ales că se suprapuneau peste adolescența mea – perioadă a vieții unică și sfântă, pentru fiecare tânăr – ca om o ai o singură dată în viață, de aceea – care și așa mi-a fost adumbrită de alte temeri și nerealizări, dar, pe de altă parte, a fost caracterizată și de avânt și lumină, cum am descris-o la timpul potrivit.

O, dar de câte ori nu mi-a fost frică să n-o surprind pe maică-mea când îl îngrijea, în curte, afară, și când eu veneam din C... ori din altă parte și, pe nepusă-masă, puteam apărea cu M... ori cu altcineva. A fost un chin și o batjocură – și aici nu vreau să-i întinez cu nimic memoria, ca om și ca bunic, dar mă refer la martiriul lui și, mai ales, la grozăvia și mizeria suferinței umane, derivate din obscenitatea și josnicia materiei, apărându-mi atunci, nefast, viața.

*

Așadar, murise, iar maică-mea alergase ținând, frângându-și mâinile, până la șosea: „Vai, a murit tătuca!” La fel strigase, într-un februarie mohorât, ziua: „L-a paralizat pe tătuca!”, ca și cum niște forțe oculte – deși invizibile, reale, totuși – ar fi făcut asta. Atunci am văzut ce tainică poate fi legătura între ființele umane, cât de puternică poate țâșni manifestarea acestui sentiment, la trecerea în neființă a ființei dragi – când totul e OK – dragostea nu se manifestă exploziv, mai degrabă, prin acte, ritualuri sfinte, monoton. Când o parte a legăturii bipolare este spulberată, atunci se produce explozia: îți dai seama ce-ai pierdut; de aici cortegiul de manifestări ulterioare. Și aici voi fi recunoscător de mii de ori, în plus, zeilor, dacă îmi vor garanta că există certitudinea că, alături de viața veșnică – sau tocmai datorită acesteia, în cadrul ei, ne vom întâlni cu ființele dragi, dincolo.

Înainte de momentul final eram în casă. Venisem tocmai de undeva. Bunică-mea se căznea, văzând că-i vine sfârșitul, să-i aprindă o lumânare. Peste puțin, săracul, și-a dat duhul. Era în pat, în spatele ușii, de fapt acolo unde zăcuse în tot acest răstimp, în care fusese ținut la pat. Dintr-o dată s-a stins, suflând puțin mai tare, la urmă. Atâta i-a fost totul. Cred că lumânarea bunicii s-ar fi stins, în acel moment, dacă ar fi apropiat-o de gura bunicului, poate, pe lângă suflul din plămâni, terestru, ar fi ieșit și sufletul sau spiritul⁹⁵. Cine știe?

Fug, simt că ceva mă înăbușă, simt o dorință fantastică de a fi liber, de a ieși la aer. Încă nimeni nu știa asta – merg câțva timp, mă îndepărtez de casă, mă întâlnesc cu un prieten, e liniște și revin.

Atunci am văzut-o pe maică-mea strigând. Mă îndepărtez de casă, din ce în ce mai mult, în seara aceea, la „Clubul

---

95 Cele 22 gr. cât a fost cântărită această esență nematerială – dar bănuită, totuși, a spiritului.

tineretului”, am făcut „îndreptări” cu o halteră de 200 kg – 150 după alții. Eram cineva. Peste două luni urma să fiu un anonim, în armată, batjocorit de toți. Păcat. Bunicul era mort, oricum. Nu-l mai puteam salva.

Revin a doua zi. Mi se reproșează fuga și lipsa din seara precedentă. De aceea, după o unică noapte, plec și nu mai revin decât după înmormântare.

În acel tumult negativ, cauzat de acel eveniment nedorit, sigur că orice gest exagerat, sunet strident, lucru cât de cât nelalocul lui - ca și atunci când ești obosit - poate căpăta conotații nedorite. La fel și cu vărul Nicu - venise sergent, proaspăt, din armată, elegant, mănuși de piele, era cineva - plus o încăpățănare la adresa mea, răspunsul meu cine știe la ce remarci deplasate de ale lor, gen: „vezi-ți de treabă”, sau „te vom dirija noi”, azi nu mai știu cum a început altercația - dar lesne se poate irita totul - mai ales că mă așteptam să-și ia și partea din casă - astfel că am plecat - n-am mai venit până după înmormântare.

*

I-au pus bănuți⁹⁶ să-i acopere pleoapele, împreună cu ochii scufundați nefiresc de mult în orbite. E scăzut mult, la trup, bunicul. Pe față-i stăruie o paloare, o culoare, deci, ciudată, și o nedumerire, chinuită de neliniști, parcă. Îi stăruia pe față și o întrebare: Cum e dincolo? Oricum, cred că trupul mort, care urma să mai existe câteva ore, nu era expresia a ceea

96 Doamne, ce e omul pe pământ – realizez asta, azi, 15 ianuarie 2018 – după decenii de suferință – de ce ne mai războim, totuși, în toate modurile – nu ne ajunge iubirea? Ce-a fost viața mea până acum? Tocmai azi am recuperat niște proprietăți de la un unchi, care mi se cuvenea, pentru tatăl meu, mort tânăr. Ne învârtim în cerc, ajungem la același rezultat, dar fără iubire – o prăbușire finală, inerentă biologicului. Păcat.

ce se vedea dincolo, și a cărui protagonist era, în primul rând, spiritual. Știam că nu poate, dar, mai ales, nu vrea să-mi facă nimic. Era o atmosferă stranie în camera aceea, ca în toată casa, de altfel, eu trebuia să caut ceva, actele în camera mortuară, eram singur cu el, dar nu m-am speriat. Țin minte că, după ce le-am găsit cotrobăind într-un dulap, în sertarul de sus fiind, trecusem prima dată pe lângă el, acum, fiind cu spatele la mort, m-am întors cu fața la el, să fiu sigur că nu mișcă, am mai zăbovit puțin și, totuși... dus am fost!

L-am iubit întotdeauna și m-a iubit tot timpul, existând, din partea mea, și aici mă refer la faptul că mizeria a întunecat partea morală a existenței lui, ultima perioadă a vieții când, așadar, pe lângă indispoziția provocată de paralizia totală, era foarte schimbat, ca nivel de inteligență, cum am amintit mai sus, față de cum era mai înainte, încât pur și simplu nu te puteai înțelege cu el la aceiași parametri. Poate o să-l reîntâlnesc vreodată.

În seara de după înmormântare am venit acasă – peregrinasem prin oraș, prin Cavnic, la Mihali – simțind mirosul proaspăt al sarmalelor făcute în asemenea ocazii – și al mâncării, în general. La intrarea din vestibul – antreu, cum se zice prin acele locuri – sunt bruscat de unul din unchii mei (poreclit „uriașul”) și de aceea plec și nu mă opresc decât la Mihali, în Cavnic, unde mă simt în siguranță. De fapt, în ziua următoare revin, erau de toate, de-ale mâncării, adică eram, doar, la mine acasă. Mă odihnesc, mănânc și beau, alături de unul din unchii mei din oraș, solid, mai domn decât celălalt, care rămăsese să asigure ordinea.

Taică-meu, care tocmai plecase în vară de la noi, fusese și el la înmormântare. Îl întâlnesc prin sat, la o intersecție, era îmbrăcat curățel, cu un pulover de lână gri, pe gât. Purta doliu, care-i atârna „duios”, dacă acesta-i cuvântul potrivit – și-mi era milă și drag de el, atunci. E ciudat, cât de simplu ți se par, la

acea vârstă, detaliile, fie ele chiar și globale, care îmbrățișează totalmente un lucru și, totuși, cât de decisive și pline de semnificații, ajutând în a-ți aminti exact conturul și aspectul unui lucru, peste ani, plus generarea de sentimente, la fel de profunde și exacte, referitoare la aceste lucruri – peste timp. Amintiri ce s-au întipărit, atunci, de o simplitate exagerată, cum era cazul cu pull-overul cu care era îmbrăcat taică-meu sau cu scenele de atunci, înregistrate de mintea mea ca imagini succesive, clar conturate, extrem de simple. Nu știu cum a trăit el acel sentiment al morții socrului – dar, divorțat fiind, de maică-mea, știu că i-am spus să plece – să nu mai vină⁹⁷.

*

Crăciunul aceluia an l-am făcut între două plecări înspre și din Cavnic, unde fusesem la Mihali care, deși escroc, îmi devenise, totuși, familiar. Ba, mai mult, nu aveam încotro. Las deoparte faptul că mă trezea în zorii zilei, trimițându-mă la rând la lapte, căci „vine asta” la mine (cum spunea el) și, în timp ce-mi zicea vestea, era dur și tăios, pentru a nu avea, eu, nici o speranță că nu aș putea să-i îndeplinesc ordinul. Sau poate un instinct de conservare, unul de gelozie îl făcea să facă totul pentru persoana pe care o iubea. Scrisese pe un bilet: „Te aștept, ți-am luat și doi pui”. Nu știu care a fost finalul, ea fiind și măritată, el, sulos⁹⁸, dar știu că storcea de pe el.

Am petrecut, așadar, Crăciunul, visând în fața oglinzii, în baie, cu unul din puținele trofee în mână, care i se aciuase

97 Nu știu dacă am fost dur sau nedrept cu el. A fost, poate, o reflexie la ce a fost el, dur și neglijent. Comportament care a fost, pur și simplu, așa cum a fost. O variantă existențială.

98 Zicea, odată: „Și a mea e mare, dar când am văzut-o pe a lui Giurgi...” Într-adevăr, se vedea frumos conturată sub pantalonii negri, clasici, de stofă, pe corp.

prin casă – și care-i mai rămăsese, de fapt (sau poate-i rămăsese de la Giurgi). Țin trofeul în mână, îmi încordez spatele, ca la poziția „amforă”, atât doar că brațele-mi sunt libere, am părul pieptănat puțin cu breton, dar cu o „tentativă” de cărare într-o parte. Zâmbesc, înclinând și capul⁹⁹ într-o parte, așa cum văzusem că era fotografiat și Giurgi în unele ziare și, în timp ce zâmbesc, privind și la jerseul strâmt de pe mine, care, desigur, îmi scoate forma trapezoidală în evidență, exclam:

- Fie ca anul care vine să-mi aducă succesele necesare pentru ascensiunea visată!

Încerc să cred cu tărie asta, spre binele meu, deși peste o săptămână, după ce-l mai admirasem pe Giurgi, pe viu, având un palton negru și un păr galben, lung, făcându-l să pară și mai sobru și mai frumos – servindu-l cu vin de casă, adus de mine, într-o damigeană de plastic verde, de trei litri. Eram la Mihali în casă, de fapt, unde stătuse Giurgi – îl rog să se dezbrace; zice: „Nu mă dezbrac nici să mă f...ți”.

Așadar, după toate aceste „elemente civile” ale vieții, atât de reale și de plăcute, voi fi îmbarcat și îndreptat spre aproape doi ani de serviciu cazon, tuns scurt și îmbrăcat cu hainele statului. Un simplu soldat, necunoscut, batjocorit la sectoare și peste tot și nicidecum culturist – pretențiile de sport mi se scurseseră de la gura la care aveam caș de pufan, și nu aer de vedetă, de om independent. Mersesem, ce-i drept, cu acel jersey pe corp, roșu, dar, în prima dimineață de deșteptare, la îmbrăcare, de la ușa dormitorului, locotenentul-major Baciuc mă văzuse și se năpustise (verbal) asupra mea, arătându-mă cu degetul și zicând să-l dau jos.

99 La acea pseudoperfecțiune, ar fi interesant de văzut ce femei aș fi avut, ale acelor ani, la fel, perfecte – dacă aș fi avut timp și conștiință de umblat.

De aceea eram într-o stare sufletească atât de grea – în loc de sport, armată – de pe urma căreia nu numai că nu mi-a trecut dezorientarea „dobândită” de la începutul armatei, ba mai mult, spre nenorocul meu, am rămas astfel, ca și cum aș fi fost tot timpul supărat, cum aș fi făcut pe prostul – luat de fraier de ceilalți, toată armata. Iată de ce, cititorii, sper, mă vor ierta.

*

După introducerea în atmosfera vieții cazone, sper că și cititorii vor intra, pe măsură ce le voi descrie unitatea și derularea evenimentelor, în general, în acea atmosferă, a acelei vieți, cu specificul ei. Doamne-ferește, să nu le și trăiască cineva, undeva, la fel ca mine.

Prezentarea „veteranilor” voi face-o mai succint doar când voi avea de-a face cu ei; voi stăruie mai mult asupra colegilor „de leat” – cei cu care am stat aproape o „viață” - acei „țanțoși” care s-au comportat groaznic cu mine, deși au trecut prin aceleași încercări, de-a lungul armatei. Le doresc tot răul din lume (1993, n.m.) O merită cu prisosință.

T... Vasile, primul încărcător, al primului echipaj al plutonului unu al companiei. Când îi pronunț numele, îmi aduc aminte de surâsul ironic și de sarcasmul care se degaja de aici, stabilindu-i comportamentul, încercând să-și bată joc de cineva mai slab decât el. Spun mai slab deoarece avea un fizic deosebit de robust, ca și cum peste înfățișarea de țăran neaoș de la coada vacii, ar fi trecut un strat de cultură de câțiva ani, și de antrenamente pentru învigorarea trupului. Așa a și fost, desigur. Exercițiile de culturism și karate i-au asigurat supremația în companie. De statură medie – 1,68 m – cu fața rotundă, roșcovan (la față, nu la păr, unde era șaten), cu buzele puțin întoarse pe dos, dar cu mușchi, ceea ce-ar numi,

ca format, un specialist-culturist mediu. Râdea, cum am spus, puțin ironic, văzându-i-se dinții de sus ca la iepure. De fapt, era un conglomerat de istețime și prostie; de eleganță și bădărănie. Mare mai este – era – grădina Domnului!

Era stranie această combinație de istețime și inteligență rafinată, altoite pe soclul brut al necioplutului. Fizic se vedea că-i bădăran când mergea, aruncând picioarele înainte, cu vârfurile îndreptate spre interior.

Principală lui distracție era să-ți „clămpănească” una peste ceafă, ori să te amenințe cu o fentă de Jiu-Jitsu, ori să-ți spună, când nu-i convenea ceva: „ – „Nătărăule!” – cu voce apăsată, rânjind puțin gura. Era imposibil să-i adresezi ceva jignitor, de fapt asta echivala cu pătrunderea într-o zonă tabu, ca o „sinucidere” curată. Realmente, o frică atavică mă oprea de la asta. Imediat ți-ar fi „clămpănit” cu sânge câteva.

Își păstrase până la sfârșit condiția fizică – deși se apucase de fumat, iar uneori mai bea în exces, ținându-se de după cap, împreună cu celălalt călău, M... și lălăind, ostentativ, cântece.

Nu știam aproape nimic despre viața lui civilă, deși o bănuiam plină de lux și senzații tari. O carte de karate, în japoneză și engleză, precum și câteva dezvăluiri, privind invitarea unor gagici, forțat, la o distracție, e tot ce-am putut să aflu de la el. De fapt, nici nu l-am abordat vreodată în această privință¹⁰⁰.

Îi spuneam, totuși, Lică, căci era moldovean din Onești, fiind surprins că ei nu accentuează acest diminutiv, „Lica”, ca și prin părțile noastre.

100 Pe vremea aceea, ca la 25 de ani, eu nu avem simțul luxului, haine din stofă tare, culori deschise, calitate. Am fost surprins văzând pe fratele său venind la el, cu pantaloni călcați, mănuși de piele, parfumuri „din dulcea civilie”, la fel și pe fostul meu „încărcător”, la 3-4 luni lăsat la vatră, pe nume Herciu, la fel, elegant. Simțurile astea și forța, deplinătatea – plenitudinea – una psihică, cealaltă fizică, le-am dobândit mai târziu.

În trei situații viața mi s-a părut imposibilă, din cauza lui – să fiu, să ajung oriunde, numai să scap de furia și batjocura lor, cum voi povesti mai jos.

Pe mine și pe „Pateu” ne-au făcut cu pastă de dinți, odată, noaptea, pe la începutul armatei, era în plin ciclu de instrucție, eram obosiți, am fi avut dreptul la somn – căci era mare meșter în a batjocori pe cineva; țin minte stupefacția cu care m-am ridicat din pat, plus capetele lor rânjind, şuierând și chicotind, dispărând repede deasupra paturilor, la fel ca cele de viperă¹⁰¹. Era cu porcul de M..., ce era să le fac?!

De o mânjire similară am avut parte la „munci”. Nu mai aveam mult până la „Liberare”, ar fi trebuit să se nască între noi acea coeziune sufletească specifică celor ce trec în comun prin condiții grele – dar ei, ca niște criminali, au pătruns în camera mea, ungându-mă din cap până în picioare cu ceva asemănător pastei de dinți, dar mult mai lichidă. N-am știut cum să scap din mâinile lor și să fug departe, în spatele fermei, unde era o pompă de apă, la adăpostul tractoarelor, încercând să mă curăț, blestemând și ziua în care m-am născut. Las deoparte sentimentul de rușine, înjosire, ură, neputință – produse, toate amestecate, în acel moment.

De fapt, la magazinul unde făceam practică, în Iza, o măcelărie în Centrul Vechi al orașului, unul dintre cei doi măcelari, scunzi, îndesați, mi-a pronosticat, dovedindu-se un proroc foarte exact: tu în armată îți vei blestema și ziua în care te-ai născut! Nu „percutam” corect, nesincronizându-mi mișcările cu ale lor; aveam ceva ce-i întărâta asupra mea sau, mai bine-zis, îmi lipsea ceva, încât veneam noaptea târziu, la

---

101 La fel ca, peste ani, în raport cu patronii, când te cuprindea o furie cumplită, justificată, împotriva abuzurilor lor, parcă un zid nevăzut, din cel mai dur oțel, totuși, îți stătea în cale, neputând acționa. Se vede că miștocarii și patronii – izbucnind în atât de mare măsură răul din ei, sunt trimiși de diavol.

dormitor, ca un câine hăituit, la fel ca un criminal care fuge de lumina zilei, deși criminalii erau ei.

Ultima dată, înainte de Liberare, cu două sau trei zile, cred – ba nu, era penultima noapte -, ei erau treji, nu aveau chef de nimic, umblau prin unitate răcniind. Ba, mai bine-zis, aveau chef să-și bată joc de cineva, să bea, să facă orice, numai să fie corecți, nu. Mă pune să le fac masaj, la mișto, pe toate părțile. Ah, cât era oare T... de masiv, de mi-a fost atât de frică de el – și unde-i acum, când scriu astea (1993, n.m.), porcul – obligându-mă să stau pe lângă el toată noaptea. Tremuram de frică¹⁰², cum eram o simplă și neputincioasă unealtă în mâinile lor – să nu fi făcut mârșăvii totale cu mine, ca dezecchipatul în văzul tuturor, spre totala mea depersonalizare, de pildă. De fapt, de câte ori le-aș fi fost „câine credincios”, numai să mă lase-n pace, împreună cu izolarea mea, nu le-aș fi zis sau făcut nimic, cum, de altfel, nici nu le-am zis, dar ei nu vroiau asta, vroiau să se distreze cât mai copios și să-și bată joc cât mai profund, pe seama fraierului.

La acele întâmplări, care avuseseră loc efectiv, adăugați starea de tensiune, de veghe, neliniștea pentru a-i ocoli, pentru a nu le cădea în plasă, plus sentimentul de degradare a demnității în fața lumii și-n fața propriei mele demnități – ce-mi rămăsese.

Ah, era să uit! Odată era să mă dezbrace în dormitor, într-o seară de iarnă, după ce, câteva zile la rând, îi ocolisem - aceea stare tensională de descărcare, făcând ca apogeul nebuniei lor să se răsfrângă asupra mea. Foloseau, la un moment dat,

---

102 Cred că, odată pătrunsă în organism, frica, datorită și datorată viziunii excesive asupra prezenței și mișcării fizice a criminalilor și patronilor - la care se adaugă, poate, și mici favoruri, comoditatea ta, ca victimă etc. – te face să te inhibi, obișnuit cu asta, acest blocaj te face să nu declanșezi niște forțe psihice și fizice care, poate, mai tari decât ale lor, i-ar învinge – doar rar, în cazul unor răsturnări speciale de forțe, Revoluții etc.

expresii tip și tipice pentru îngustimea și prostia lor – spre hazul pe care-l stârneau, exprimând prostia și sadismul, dar care-i amuza de minune – că nimeriseră bine în armată, se simțea, reieșea de aici și bucuria de a trăi, de a fi părtaș la porcăriile astea, ca: „treci dracului ici-șă, nătărăule!” sau „taci dracului, țigane!”, adresate unicului țigan și transmisionist, totodată, puțin durduliu, negru-violet la culoare, scund și foarte molatic în mișcări. Și el era ironic, deși era persiflat tot timpul, răspunzând sau strigându-i, pur și simplu, de exemplu, unui caporal bucureștean, cu apelativul: „Bizboc”, făcând un semn cu degetul, imaginând un nas exagerat de mare peste propriul său organ olfactiv. De fapt, expresia completă era: „Bizboc – Năzboc”, iar cel de-al doilea nume se referea, uneori, la propria mea persoană¹⁰³.

Bătaia cu pernele, bârfa, toate-i făceau să nu-și mai încapă în piele. Toate astea au explodat, în acea seară. Eu cred că nu atât nebunia și cruzimea lor, existente în ei, în stare brută, gata de manifestare – ci, mai ales, timiditatea și stângăcia mea, au declanșat astfel de stări represive la ei, care au generat dezlănțuirea celor mai scabroase și infame instincte.

Era vorba de o complicitate firească, care răbufnea din cele mai ascunse cotloane, și dorința de crimă ale firii umane – pe un fond slab, la persoanele care urmau să fie „altoite”, aplicate, persoana – cobai.

La această defăimare a participat și „macul” care, în rest, vroia „să se dea” oltean de treabă și înțelept, nevoie – mare

---

103 Mai avea, acest țigan, puțin buzat, un sex de toată frumusețea, pe care și-l bălângănea, parcă era un popic, umflat la mijloc, ce românii numesc „țîțînog” – ce nedreptate, când te gândești că unul, făcos, lat în șolduri, buzat, din București – avea trei cercuri de piele, concentrice, cât o unghie, tot sexul. Stătea pe vine la baie, așteptând apa, să nu se vadă tărașenia. Nici asta nu era dreptate. Și, totuși, acela era căsătorit.

(pe undeva, semăna cu Mihali, era bun când îți cerea ceva), iar eu trebuia să stau la cheremul lor, când ar fi trebuit să mă bucur de ciclul doi de viață – în general – să-mi duc undeva, liniștit, veleatul, într-un colț, nu la cheremul bărbaților, pe care, întâmplător, îi numeam „colegi de ciclu”.

Medan – surdul sau „dusul”, cum tainic încercam să-i anagrammez numele, era al doilea încărcător al primului pluton. De aceeași ținută și înălțime fizică cu T..., robust, aducea cu acei țărani care colindă țara în căutare de lucru, cu pantaloni de tergal, cu părul într-o parte, și pentru care nu-i o pierdere dacă lucrează 16 ore pe zi. Aceștia sunt de obicei tractoriști sau muncitori cu ziua (M-a frapat faptul, mai târziu, în civilie, că, deși nu auzea, având totuși auz muzical, nu știu prin ce minune „le potrivea”, reușind să se învârtă după muzică, la „joc”).

Se pierdea în fața veteranilor, mai ales că, neauzind, nu putea „percuta” la fix, băguia scuze vagi, era „întruchiparea prostiei”, cum spunea caporalul Amăriuței Marius. Stând astfel, cu „storurile trase”, l-am numit „dusu”. Când fugea, la instrucție, parcă alerga într-o ureche.

Al treilea încărcător, Mîrcă, un țigan de prin părțile Mureșului, stabilit la Timișoara, de vreo 22 de ani, dar care arăta, practic, mai matur, ori fără vârstă, intrat în acel segment al timpului care părea să fie veșnic – era, practic, cel mai drăcos și mai de temut din toată compania.

De statură normală, nici slab – dar nici gras, nu se putea pune atunci problema umflării excesive, prin E-uri – nici a patronilor umflați astfel, mai ales (că nici nu exista clasa lor blestemată) – stătea uneori cu privirea pierdută, puțin visătoare, vorbind cu voce joasă, tremurândă, când spunea ceva, părea chiar băiat de treabă, pentru ca, mai târziu, să izbucnească, ironic și serios, de o brutalitate extremă, făcându-se foarte de

temut. Avea fruntea puțin teșită, părul aspru, tuns scurt, ceafa foarte neagră, neacoperită de păr.

Nas ascuțit, fața prelungă, fără buze, parcă, în desele lui izbucniri vorbea repede, chiar bâlbâit și mișca capul ca vipera – sacadat, într-o parte și-n alta, în draci. Exploda – și aici e foarte greu să descriu tot disprețul asupra ființei mele, care-l conținea expresia respectivă, spre sfârșitul armatei, când depersonalizarea și nulitatea existenței mele erau maxime, cu următoarele cuvinte: „Bu-bu-bu-lina, ce faci?”, „Bu-bu-bu-bu lina” și nu numai că era concentrat tot disprețul, dar eram ca și o insectă insignifiantă, iar el, ca și o reptilă, gata să mă strivească.

Și când te gândești că pâinea amară a ciclului unu am mâncat-o împreună. Ne povestea, pe scurt, la unele popasuri, că a luat pe una de nevestă, cu un „vițel”, apoi executa docil salturi, culcături, împreună cu noi, cei fără putere. Dar, ce să-i faci, așa-i omul.

Azi, însă – 2018 – dacă i-aș putea reîntâlni, nu chiar să mă întorc în timpul acela – aș avea impresia că am realizat o mare performanță, ca și cum m-aș întoarce mai departe în timp, să revăd o epocă „în viață”, a lui Mihai Viteazul, sau mai departe¹⁰⁴.

Iată, deci, „rechinii” primului pluton, sub greutatea și aroganța cărora eram strivit când făceam munci împreună, corvezi de la care nu puteam lipsi. Noroc, totuși, că nu eram la comanda companiei, la fel ca T..., să calc neîncetat pantaloni și să apar la ordine neîncetat, la cancelarie, ori să fiu certat pentru fiecare fleac (de către ofițeri).

Eram, așadar, la plutonul doi, echipajul doi, și azi mă mir cum de Pop S. era după mine – eram, totuși, eu, chiulangiul,

---

104 Indiferent că te întorci un an, o sută sau câteva milenii, în timp, cred că-i la fel de greu, sau poate chiar imposibil să intri în „fluxul timpului”.

într-un loc destul de central, dar a mai mers cumva, tot am putut să nu muncesc excesiv și să fiu frecat, efectiv, cum ar fi vrut ei. Poate acel „mijloc” mă și adăpostea. De fapt, ce conta această împărțire, când era vorba de unitatea de monolit în a batjocori soldatul.

Despre proprii mei încărcători, din pluton, ce să spun?! Primul, Tima Adi Csaba, un maghiar din Bacău, era slab, un nas mare, proeminent, râdea într-una, cu mișcări papagalicești. În primele săptămâni de armată, mânca fursecuri sub pătură, să nu le împartă cu nimeni.

Altul, Pomîrlean, cocomârta, cum îl mai „anagramam” uneori, palid, subțirel, mic de statură, însă rotund la față, luxos, și-a atras pilele și simpatia comandanților, de aceea stătea mai mult pe acasă, fiind din orașul cu pricina.

În rest, era ironic... un mers aplecat pe spate, bățos, avea o figură de „ciumeg”, cum îi spunea caporalul A.M. Asta pentru confirmare, pentru a arăta adevărata față a medaliei.

Cât despre mine, dacă încă nu v-ați făcut o părere, veți afla totul la sfârșitul acestei cărți. Aveți încă puțină răbdare. Nu vă va părea rău.

Cel de-al treilea de la pluton, „Popic”, maramureșean ca mine, cum eram eu nevoit să-i spun, cu o jumătate de gură, pentru a-l îmblânzi, parcă avea fiere sub limbă; cât de uniți ar fi trebuit să fim, dar nu era așa, deși nu avea motive să mă urască și să mă batjocorească, căci nu mâncase f...ai din pricina mea. Așa, molatic, cum eram – o scoteam, totuși, la capăt, atât cu dezechipările, cu marșurile, defilările și întoarcerile în front, la orice.

Nici măcar înțelegere față de slăbiciunea mea nu avea, să mă fi lăsat în pace. Era și parșiv, pe deasupra, intrase sub „protectoratul” veteranilor, deși-l „futea” Manole, „ochitorul”

lui, mai o conservă, mai o intrare sub pielea acestuia, subtil și verbal – și era gata împăcarea. În rest, era în anturajul celor puternici: Mărcă, Turluiianu, Macul și el.

Timid și molatic, adesea, mai ales la început, lucru care te făcea să-l crezi neajutorat, considerând că are greutăți, dificultăți în gândire, după felul cum se exprima la început, bâlbâit chiar, uneori, tăcând brusc – dar, până la sfârșitul armatei își revenise, mai ales când era veteran, calități pe care le avea, le manifesta, în a le etala în arta imaginației și a glumelor proaste, fiind posesorul unui limbaj pervers și savant, folosind o adevărată „inginerie” a ironiei. De statură medie, la fel ca ceilalți tartori, pistruiat, rotund la față, puțin creol, nu era nici musculos, nici umflat, ci, mai mult, ca fizic, subțirel, având, totuși, puțin strat adipos peste mușchii reduși – genul la care nu i se vede o venă, un format musculos¹⁰⁵ - dar păstra o anumită proporționalitate, deși îndoit ca o rămă, mai ales când sta în formație, care-l făceau să arate bine la costum. Sub haine nu se vede ce ai, doar forma¹⁰⁶. Avea obiceiul de a dezvălui totul. Arunca câte o pastilă – și aici era meritul lui: „A zis Pop – adică eu – că a fugit ieri în parc, ha, ha, ha” sau, dacă nu exploziv, atunci apăsător, cu vorbe repezi, totuși: „Du-te de aici, nu vezi că ești fraier?!” și atunci, încălzindu-se, era gata-gata să-ți și repeadă una, spunând, spre mai multă convingere: „Băga-mi-aș p...la în tine!”, gata, deci, să se repeadă la o încăierare, cum învățase pe bulevardele Băii – Mari, în trecutul său tumultuos de crai.

Căci era bărbat destul de bine, de viață mondenă, uneori povestind destul de cursiv, cu glas destul de subțire, plin de

105 O civilizație a viitorului ar trebui să vadă asta. Cât trăiesc musculoșii, cât ceilalți, ce înclinații au etc...

106 Peste ani – 2017 – l-am văzut. Puțin gras, serios, părea mai scund și mai cu „scaun” la cap.

ironie, însă, și veselie – totodată, câte o aventură cu prieteni. Alteori ofta după L..., iubita lui, căreia îi purta sub veston fotografia și, cred, și iubirea, neștearsă.

Dacă-l supărai, făcea urât și, pe nedrept, ai fi luat de la el câteva picioare peste piept, peste spate, cum luasem în primele luni de armată, în parc, când eram repartizați pe sectoare și nu-i convenise ceva, sărindu-i țandăra repede – s-a dat la mine.

Tot la început, pentru a-și dovedi agresivitatea și superioritatea, mă provoacă, arogant, la duel. Mă bat cu tine, Pop¹⁰⁷, când vrei. Mai târziu nu mai trebuia să-și justifice pretenția. Eram o fărâmă în calea lui.

Poate că era, totuși, pe undeva, și slab din fire. Nu a avut curajul să încarce cu proiectile de luptă, la Babadag. Lipsind de la instrucțiile preliminare, din poligonul redus, i-am explicat eu cum se procedează, a scăpat tot plutonul, atunci (la drept vorbind, și eu nu știu ce m-aș fi făcut și Pateu, care deși la alt pluton, mărturisise că îi este frică și fusese înlocuit cu un ochitor, Iordache). Era fantastică acea probă de foc, la trageri, peste praf și zgomot, parcă eram la luptă. Era, indubitabil, o probă a bărbăției; de fapt, veteranul Pașca – sau poate fratele său, V., mai molatic, nu așa drăcos –, un clujean sucit, îi aruncase lui P. St. Ioan afirmația răutăcioasă: „Dacă nu ești în stare să încarci cu proiectile reale, nu te cred că ai f...t-o pe Luci”. Poate avea dreptate, în ceea ce privește prima parte a expresiei, a adevărului cuprins în conținutul acesteia.

Încărcatul din mers cu proiectile reale, de 100, era o expresie profundă a curajului, a profesionalismului și bărbăției supreme, atât la 20 de ani, cât și mai târziu, căci rămâi incorporabil pe toată viața – și toată viața poți să dai această

107 Foarte puțini, de-a lungul vieții, mi-au spus pe acest nume, majoritatea în context pozitiv – zile bune etc., dar în momente rare.

probă. În ceea ce privește partea a doua a expresiei, din cauza asta am devenit ateu. Oare pe câți nu cunosc eu, și câți nu vor mai fi și se vor naște pe planeta pământ, blegi, nici măcar buni de băgători de seamă, care nu au încărcat nici proiectile reale, n-au făcut nici marșuri istovitoare, nici nu și-au dovedit bărbăția, lucrând din greu în mină, sau în altă parte – și-au avut numeroase femei, așa firavi cum erau. Unde-i Dumnezeu, atunci? - mă gândeam eu, revoltat.

Plutonul trei, mai puțin important pentru mine, poate și fiindcă era coada companiei, fiind și mai descompletat, mai defavorizat, de altfel. Aici era Dumitru S., un băiat frumos, inteligent, pe care, dacă ați văzut acele portrete din profil, destul de sumar și schematic făcute, de marinari, dârji, pe ilustratele poștale, ei bine, semăna perfect cu ele.

Dezinvolt, inteligent, a ajuns mai târziu șef de gardă la depozitul garnizoanei. Mi l-aș fi putut imagina cu greu în aceeași postură, el actorul, care semăna cu Florin Piersic, dar asta era situația. Uneori îl cicălea pe T... (erau din același oraș), retezându-i prostiile. Păcat că a stat numai puțin în companie. Mai erau la acest pluton – cum cred că v-ați dat seama, deja – Prodan (zis Macul) și Pateu. Pateu era al doilea cal de bătaie, dar într-o altă manieră, mai simplistă. Poate doar moliciunea din gesturi și faptul că era, câteodată, necioplit la vorbă, făcea să fie luat, uneori, peste picior, ori să fie și el sluga veteranilor. I se puneau și lui în brațe, asemenea mie, câte un maldăr de haine, la canal, mai ales, cu porunca scurtă, sacadată: „Spală-le, Pateu!”.

Avea la 1,68 m înălțime, puțin rotunjour la corp, doar fâlcile le avea ca niște pungi de grăsime, lăsate în jos, care-i contrastau cu restul corpului, „triunghi cu baza în sus”, (fund îngust, picioare tip „țepușă”), ochi albaștri, cu scânteieri de

ironie, când îl apuca cheful să râdă și el de cineva. La astea se adăuga un sex frumos, destul de lung și gros, mi-l puneă câteodată în mină, adică-mi ducea mâna la el, în glumă, când stătea în formație în spatele meu. Era, totuși, considerat „oaia neagră” a companiei, alături de mine. În rest, nu avea nimic neobișnuit, nu era amețit, bătea normal cadența, nu vorbea peste vorbele altcuiva, era de o istețime tipic țărănească, adică intervenea, aluziv, când se cuvenea; ba mai cânta și la acordeon, cu toate astea fusese luat în derâdere - de prost, adică. Cât despre sexul său, ar fi făcut fericită pe orice femeie. Și nu numai, se și căsătorise cu o fată drăguță, șatenă, cu blugi (moldoveancă), pe care o lăsase gravidă înainte de nuntă; venise pe la ei – numai ca să vezi cum se derulează unele lucruri.

Și pentru el am suferit de două ori. De fapt, intrase într-o cărdășie ciudată, căci am spus, poate că numai uneori era considerat prost, ori poate tot timpul – dar i se ierta acest păcat – din moment ce era prieten cu M. și T.; se resemnase să fie sluga lor¹⁰⁸.

Ultimul – și cu asta voi încheia compania ciclului, partea „bibani” – era Macul, Prodan Sorin, un oltean de prin părțile Severinului, mai precis din Strehaia, inventiv, gata să încingă oricând o discuție spirituală, pasionată.

Îmi amintesc cu câtă ușurință înfiripase o astfel de discuție în parcul auto, cu caporalul Lupu, un tip taciturn, brunet, serios, slab, cu mustață – și duse repede mâna la buzunar, după o țigară, pentru a fi mai plăcută discuția. Uitase, cred, unde se afla. Cu buzele puțin cam groase, iubea fotbalul, probabil că și alpinismul și turismul, muzica folk (fiind și la modă atunci), o

108 Chiar îmi băuse, cu cei doi, niște pălincă, motivând că s-a spart în vestiarul subofiterilor. Am aflat doar la „Liberare”. Câtă slugărnice!

țigară bună (fie ea și Carpați – atunci nu erau truate țigările). Se supăra ușor, spunând, însă „Fii atent!” și făcea schematic câteva gesturi largi, gen karate, să te „pălească”, fiind un pic și musculos – la cei 1,72 m, inspira frică. În rest, băiat de treabă, tipul olteanului tipic, pe care-l întâlnești pe stadioane, care are o profesie lejeră, vorbește în argou și pe la 40 de ani, adună și un pic de osânză, își umflă puțin obrajii în jurul buzelor – și așa, un pic, dacă nu groase, senzuale. Sau rămâne la fel, musculos, cu aceeași vârstă, între 20 și 40 de ani.

Două sunt întâmplările legate de el; pe lângă faptul că, fiind implicat în grupul celor 3+1, am vorbit deja de ei, apoi îmi otrăvea și el viața, zi de zi, mai mult. Odată s-a dat la mine, în fața dormitorului, pe hol, într-o duminică dimineața, iar eu, deși pocnit zdravăn, puteam să ripostez, ori măcar să-l ameninț. Nici măcar printre bâlbâieli și plânsete – că mă apucase plânsul, mai mult din cauza nervilor, dezordonat acționând, n-am fost în stare să-i arunc în față vorba usturătoare: „mi-o vei plăti”, chiar și fictiv zisă. Bâlbâiam jalnic: „Bine... măi... Sorin... tu ai vrut așa...”.

În al doilea rând, fapte oarecum negative pentru el, care-l depersonalizau. Tot spunea, de multe ori, că trebuie să vină „a bătrână” pe la el și, repetând asta de mai multe ori, Popic auzind, spunea: „Oh, ce bună ar fi acum, e ca o fată mare!”, crezând că e cât de cât de Doamne-ajută, dar, după ce aproape că și-o imagina pe mama olteanului, alături de el, într-un contact sexual, văzând-o într-o dimineață, exagerat de grasă, cu toiagul, traista la spinare – o ditamai ranița, venind din depărtări, la fel ca-n secolele trecute, o vestimentație gri-spălăcit, i-a mai trecut pofta să și-o amintească, zicând: „Băga-mi-aș aia în mă-ta!...”

În al doilea rând, sub pod la Basarabi, se zburlea, în urma unui conflict cu M., care erau atât de rare, încât mă întreb: cum de s-o fi întâmplat, parcă era un pițigoi alături de elefant. Mi s-a părut extraordinar de dur, M..., iar Prodan, o epavă jalnică.

Ce să mai spun despre ei? Pateu își trăgea numele de la faptul că, în primele săptămâni de armată, când aerul „civiliei” mai persista în dormitor, implicit și-n gesturi, mai ales seara, în loc să meargă la masă, mai bine desfăcea câte un pateu, din valiză, adus de acasă.

Popic, pentru a se vedea cât era de îngâmfat, când cineva, vreun cadru, întreba: „sunteți frați, rude, ori consăteni?”, răspundea înciudat, cu rușine, parcă: „nu”.

Atât și despre „Macul”, în rest, vorba lui și a oltenilor, în general, pentru care era ironizat de Pateu: să auzim de bine și: păzea!...

*

Voi trece acum la descrierea veteranilor de companie, care sunt mai „originali”, indiferent dacă mi-au făcut bine ori rău.

În plutonul doi, al meu, erau și gemenii Pașca Vasile și Pașca Ion, din județul Cluj, subțiri, lungani - deși nu exagerat. Primul, deși mai fin, degaja seriozitate și cumpănire, celălalt, cu nasul încovoiat și mai gros, năbădăios și drăcos. Mi-au dat alarme în prostie, nu știu cu ce greșisem, cred că în chestia cu bocancii, și m-am plictisit să tot urc la etaj, la pat, aproape până am amețit. Formula era: alarmă, soldatul Pop și, cred că, până la urmă, mă imaginam plecând de unul singur pe câmpul de luptă, luptându-mă împotriva unor dușmani imaginari, făcând gesturi bizare, pentru a mă întoarce înapoi, și a porni de la capăt, peste câteva secunde.

Despre țiganul Manole am povestit. Mic, puțin îndesat, mustăcioară, nas drept, se dădea un înțelept.

Voi trece acum la descrierea a doi veterani care, prin comportamentul lor, se situau la poli opuși existenței militare și umane, în general. Unul era inteligent, mult prea șiret, poate disciplinat în toate, milităros, deși nu-și făcuse din armată un crez. Uneori înjura groaznic milităria, spunând că „m-a bătut tata cu p... peste cap, să nu cresc mai mare, să vin să fac armata la tancuri, să mă chinui în halul ăsta!...”

Mic, pistriuat, numindu-se Ariciuc, parcă i se potrivea perfect acest nume. Era din Suceava și cunoștea perfect regulile vieții și conducerea tancului, dovedind multă iscusință și maturitate pentru cei 21-22 de ani, pe care-i avea.

De fapt, conduse tancul în aplicația de la Piatra-Neamț, în teren accidentat, atât ziua cât și noaptea, obținând calificativul f.b. Mă mira cum de, având obloanele închise, nu se dezorienta; pentru mine, asta ar fi echivalat cu tăierea legăturilor cu toate simțurile și m-aș fi răătăcit, neputincios, ca un copil „mutilat”, fără mâini și picioare, legat la ochi, căruia i s-ar porunci să umble.

Zâmbea și el, la început: „Măi, băieți, eu nu am nimic cu voi” – și părea, într-adevăr, așa, până într-o seară când, brusc, pe tema unor neîncadrări în program, ne adunase la intervalul mare, schimbase brusc tonul și începu să ne frece. Moroșan, prostul companiei – căci despre el, săracul, am uitat să povestesc, lua, în acest sens, porții suplimentare, căci veteranii nu-i înțelegeau neputința de a percuta la fix, ori, poate, dinadins. Deși îl bătuse cu mâna pe umăr, încurajându-l, acum Ariciuc îl avea în vizor – cum, de altfel – apoi, urma să mă ia pe mine. Și avea dreptate, oarecum.

Moroșan era tăcut, avea vreo 1,67 înălțime, robust, nas drept, mustață, stătea aplecat pe spate – o variantă nereușită a

artistului Ion Bocşa – şi percuta extrem de încet. Nu se prea omora cu nimic – trebuia să facă ceva simplu, să care stația radio, cât o cărămidă, un coş – şi cam atât. Noi, tanchişti, duceam greul, corvoada zilnică.

Fiindcă întârzasem la ieşirea din pavilion, în timp ce ceilalți erau afară, mă dusesse, de la rastelul de armament până în holul magaziiilor, ca pe un vierme, târâş, sub privirile pline de curiozitate ale transmisioniştilor – unde aveam, spre nenorocul meu, câțiva cunoscuți din civilie.

A doua oară, în părculeț, care era paralel cu pavilionul şi se întindea mult mai încolo, paralel cu clubul, până la „Parcul auto” – la locul de repaus, mă pusese să fac de nenumărate ori „culcat” pentru o vină imaginară, până nu am mai putut, iar a treia oară mi-a aplicat o lovitură puternică, balansată, peste fâlcii, când, la intrarea în pavilion, mai cordial, îl luasem cu mâna peste umeri, încercând să-i spun: „tov. caporal, ce mai faceți?” De altfel, la disprețul care-l avea față de mine, îmi spunea: „tu ai fost croitor”, „tu ai fost un borfaş, pe ceva şantier” – şi continua, de data asta mai răspicat: „Pop, dă o țigară”. Asta-l împiedica să mă f...tă normal.

De fapt, în acea perioadă de prostire şi robie, de la început, nu ştiu cum mi-au fost gesturile, ce comportament aveam, cum mă mişcam, dacă râdeam sau nu când trebuie, dacă aveam o alură de om normal; cert e că un fruntaş de la cealaltă companie, şi el foarte inteligent, pe nume Gică A – Păgân Păcală, un tip insuportabil – care avea un aer îmbâcsit, fiind un împuțit. De fapt, termenul s-a încetățenit şi a fost vehiculat mult mai târziu, referitor la astfel de oameni – o mustață galbenă, tunsă scurt şi o mutră de „bidon turtit” – îi spune lui Cotior, Tochior, cum i se mai spunea unui ceangău din apropierea oraşului: un tip cu părul blond – alb, prea deştept pe de o parte – dar prost de

da în străchini, pe cealaltă, mai bine-zis, excela prin neglijență, avea cămașa ieșită din pantaloni: ba murdar, cu pete pe haină, avea mâinile crăpate și știa prea multe - așadar, îi spusese acestui Tochior, oaia neagră a companiei a șasea: dacă te-ai vedea într-un film, cum ești, te-ai speria. Afirmatie valabilă și mie. Acesta era prea deștept – tot timpul comenta – pe de o parte, dar eu unde eram?!

Deși nu țin minte cum arătam, fizic, militar, adică tot începutul, eram amețit rău, prost, leneș, mâncău, nu le aveam cu tehnica tancurilor și tânjeam după odihnă – doream să nu mă afirm, să fac pe prostul... și am rămas așa. Mă treceau toate nădușelile când dimineața, după mâncare, aprindeam țigara și așa, îmbrăcat, trebuia să merg, cu tot harnașamentul, la WC. Dar cum mâncam? Mărturisesc că aproape din primele zile de armată până în ultimele, am servit tot două porții, din puținii cartofi scăzuți, care erau seara sau dimineața, de obicei. Apoi, mai ales ciclul doi, când aveam mult timp pentru asta, luam două feluri diferite – supă și felul doi – dublu, deci. Astfel încât, același Gică Arsenie a fost îndreptățit să afirme: „Caci cât o vacă!” Într-adevăr, poftă de viață aveam, dacă petreceam acei ani altfel, cu regret mă gândesc și azi -1993 – cum am fost nevoit – silit, chiar, să fac un lucru peste voința mea, și mai târziu, viața luându-mi un curs forțat, să ajung unde am ajuns.

Majurul Spiridon îmi spunea: „tu ai ales arma asta” – el, plin de sine și nepăsare, ștergea câte un vizor la tanc, iar eu crăpam de necaz, că trebuia să mă supun canoanelor, mereu aceleași, de curățire a „gorilei”, un lucru mizerabil, ba mai mult, să caut și puța tancului, așa-mi spunea, parcă să toarne și mai mult gaz peste foc, ca și cum, în România socialistă, alegerea armei, ori discutarea satisfacerii serviciului militar ar fi fost posibile.

Înainte de a trece la descrierea cadrelor, voi aminti pe celălalt veteran, demn de luat în seamă, Jelade. Un ardelean din Alba, care era prostul companiei, referitor la veterani, desigur, și, de aceea, lăsat în pace.

De fapt, era normal în toate, avea, însă, ceva extrem de lent în gesturi – parcă îi turnase cineva plumb în vene, și nu ar mai fi avut sânge, altfel era readus la normal, ca și un film turnat cu încetinitorul, parcă obosit. Avea legile lui de comportament și de aceea, neglijat, parcă nu se încadra niciodată în program. Mânca mult, era surprins la cireșe, comenta, uneori, în fața cadrelor și plutea asupra sa, acea anatema a condamnării, din prostie, desconsiderarea fiind, poate, cea mai puternică armă cu care se putea lovi pe cineva, de unde și zicala: „mai bine să mă înjure cineva, decât să mă ia de prost”.

Și, totuși, cu el am mers împreună pe tren - el mai mersese odată, în ciclul întâi, pe „neveu” – să-și aducă bani de acasă, pe când va merge în concediu, ce prostie – fără bani, de fapt aveam vreo 100, iar el 60, până la Războieni, când, două femei, după un consiliu tainic și fulger, desigur, în vagonul în care eram și noi – s-au milostivit față de noi cu 100, să avem de drum.

De către colegii mei, Mîrcă și Turluianu, era trecut în aceeași oală cu mine și Pateu – căci nu-i lua nimeni apărarea, dar el se obișnuise cu asta – și hainele pe el îi erau mai murdare, câte un nasture lipsea – și acum mă întreb – ca și atunci: de ce era superior - sau ce făcea, cum făcea acele gesturi, mai ordonat, sau erau, într-adevăr, în plus - acela care era tot timpul aranjat – iar cel nevrednic, cu ce era vinovat, dacă-și dădea toată silința și nu era în stare de mai mult?

Era un dat biologic ordinea excesivă, la unii – dezordine, lipsă de precizie, cu tot cortegiul de suferințe, neajunsuri, la alții. Cei care – chiar dacă nu erau un mecanism perfect, rigid,

genii binecuvântați de Dumnezeu, dar, totuși, se încadrau în imensa oală a normalității – repede își bat joc de semen, de neajunsurile lui; uită că, în loc să se considere fericiți – atât printr-un accident, repede ar putea și ei ajunge acolo. Așa e omul modern, românul, mârlanul, luați-o cum vreți.

Alți veterani erau – scotocesc azi, 24 ianuarie 2018, prin negura memoriei. Șerban, slab, nas puțin proeminent, cânta la chitară, plutonul 1, băiat fin. Caporalul Amărieuței, deja pomenit, scund, cap rotund, început de chelie, buzat, sex tip „ciot”. De la sfârșitul clasei a VIII-a, „f...tai la peul gol” - după propria-i declarație. Mai urla câteodată: „Ghem de limbrici ce sunteți, voi, bibanilor!” – făcând gestul de a ne arunca din părul său, cu ambele mâini. Se băga sub pătură, nemainteresându-l ce se întâmplă în companie, imediat după apel.

Huțan, un mecanic slab, nas ascuțit, zis „șochi”, apoi un fruntaș, Ciubi, care la 8 luni, când era deja veteran – așa da, noroc! – scrisese pe un foișor: să vină căruța cu hainele civile la veterani, Ciubi. Apoi, fruntașul Chelmuș Vasile, statură normală, buza de jos răsfrântă, frunte lată, brunet. Fiind bătrân – 25 de ani – era foarte sigur în mișcări. Cadrele vedeau în el – deși nu era caporal – comandant de tanc sau mecanic, doar un simplu ochitor – tipul militarului perfect.

Fruntașul Iordache – tuns scurt – nas cârn, figură de copil, cu sex frumos – avea expresia preferată „să-mi înmoi bibilica...”

Fruntașul Marin, din Prahova, scund, șchiop, buze întoarse, figură de electrician, deci, cum era unul pe la noi, Victor, chiar mai mulți, făcea pe înțeleptul, în rest dădea doar gaze fâsâite, stătute.

Și, nu în ultimul rând, fruntașul Mărieuță, de la plutonul al treilea, sfios ca o fată mare, șaten, roșu la față, dar cu un sex cât o alună.

Dintre „majuri”, cel mai deosebit, prin felul său de-a fi, caracterizat printr-un cameleonism – o duplicitate extraordinară, alături de un fanatism față de armată, greu de egalat – era Spiridon. Nu-i mai rețin celălalt nume – cred că Vasile, dar cred că ajunge atât.

Rotunjour, cu părul scurt, gura cu buzele supte, vorbind sacadat, scurt, avea o privire mongoloidă, pe sub sprâncene, însă uneori râdea, parcă, și din ochi, când era cât de cât dispus, parcă râdea „a bun”, ar fi spus orice bătrână neștiutoare din părțile noastre, dar era „la perfecție” îndrăgostit de armată și de „a f...te bibanul”.

Îi plăcea nespus de mult milităria, fapt pentru care se oferise benevol să meargă cu noi la o paradă, unde nu-l băga nimeni în seamă, fiind cel mai mic în grad, dar el se simțea bine, stând deoparte, în ținuta de oraș, de majordom, însă, cu epoleți lați, făcând și mai mare impresie asupra subalternilor, dar, deși voios, din prea mare dragoste de sine și pasiune pentru armată – gata să strivească.

Mi-a dat, în primele zile, la vestiarul lor, al cadrelor subofițeri, căci era câte o cazemată în dreptul fiecărui pavilion, de cca 8 x 8m, să-i lustruiesc cizmele, la ora 13.00, când plecau. Între timp mă cheamă comandantul de companie, un locotenent major, și a trebuit să plec – știți cum e în armată, deși pus în imposibilitatea de a te împărți în două – nu știi încotro s-o apuci – lăsându-le afară, noroc că nu le-a furat nimeni.

Se tot interesa de mine, mă instruia, îmi pretindea totul, fără să înțeleagă că eu nu am habar și nu mă interesează nimic peste măsură din pasiunea sa arzătoare.

Acel majur, Spiridon, era un împătimit de armată. La fel cum, mai târziu, la porcii de patroni, când mort-copt, trebuia să afli o sârmă, o bucată de lemn care să fi fost special pusă acolo, ca-ntr-un sistem ultraorganizat, nu ca-n unul al

instinctelor, la fel și aici: să fie totul strună, OK. Dar, totuși, mă trimite pe un câmp, să caut o sârmă - undeva, dincolo de remiza tancuri, până la gardul unității. La fel, în barem. Cum era de așteptat, numai în calea mea nu s-a pus acea sârmă - să o găsesc - datorită nebuniei acelui subofițer. Zic: n-am găsit-o; zice: mi-am închipuit...

*

Așadar, după cele două luni, în care eram un adevărat novice, am ajuns cu bine în luna martie a anului respectiv, înhămându-mă mai departe, la căruța companiei și a batalionului – compania 5, Batalionul 3, cum apucasem să scriu doar pe o scrisoare, maică-mii. Mi s-a spus că e secret – să nu mai menționăm, ajunge unitatea (01096) – atât – slujind pe mai departe patria și blestemând din răspuțeri clipa încorporării, precum – pe de altă parte, deși îndepărtată, așteptam cu nespus drag ziua „(E)liberării” – literar așa ar trebui să se numească, nu „Liberare” – când aveam să scap de toți acești tartori și criminali de aici.

Am rămas cu o amintire confuză – asupra acestor două luni – și, în afară de ce v-am descris, cele câteva întâmplări răzlețe, nimic coerent și clar n-am ținut minte, doar, poate, frigul și întunericul „alarmelor cu ieșire”¹⁰⁹, precum și batjocura veteranilor și a cadrelor. Cred că astea au constituit un tot unitar.

Nu că m-aș fi deșteptat, dintr-o dată, dar, de bine de rău, mă resemnasem, și mă târam și eu în urma celorlalți. Poate că, totuși, nu eram prost, dar ironia lor, împreună cu încetineala mea de a gândi, mai ales a lua decizii, ori a da

---

109 Văd, în ciudat, peste ani, într-o iarnă similară – 2018 – cât de drastic poate scădea barometrul energiei, a lucrurilor pozitive, a artei, a speranței, din păcate. Nimic frumos, uman, în activitatea, peste puterile omului – este un senzor, cum zicea cineva – indiferent dacă ești fumător, alcoolist sau nu, dincolo de care nu se mai poate (sau totul e foarte urât).

răspunsuri potrivite, în unele împrejurări, și la poporul român – care niciodată nu are vreme – nu puteam face „casă bună” împreună. Deși nu eram un as într-ale armatei, dacă m-ar fi pus cineva să montez o armă, așa cum mă pusese majorul Spiridon, alături de Mărtinaș, în primele zile, care spre norocul lui reușise în barem, așa era de isteț, eu nici cu patru baremuri nu m-aș fi descurcat, îmi era imposibil să fac asta, legat la ochi, cum eram. Iar majurul Spiridon mă pusese, căci din orgoliu personal nu admitea să aibă un „încărcător” la pluton, mai prost decât alții, dar nici „rezolvator” în barem. Oricum, mimam destul de bine antrenamentul de pe tanc, atât cât să nu-mi prind urechile acolo, iar cu cadrele și cu „micile cadre”¹¹⁰ puteam vorbi destul de deschis – căci, nemaispunându-i „tovarășe caporal cutare”, întrezăream o leacă de speranță, că în viitor, în privința instrucției și a programului, vor lăsa-o mai moale.

De fapt, în perioada de întuneric al primelor două luni, făcusem și mi se ceruse, de fapt, aproape totul, în această privință, pe alea ce ducea de la capătul pavilionului nostru, cuprinsă între terenul de sport și livadă – până la PML – parcul de mașini-luptă, iar eu la urmă, asta era spre seară, când orașul își etala toate viciile și ademenirile, dar noi eram acolo, necesar să îndurăm și să ne intre în sânge obișnuința altei vieți, eram amețit, nu mai țineam cadența – toți, inclusiv Pateu, se conformaseră, care nu era prost; avea toate gesturile sincronizate, atât doar că era cam țăran. Pe mine mă treceau sudori reci, ba mai mult – câtă deznădejde – eram cu gândul aiurea, căci la stația unității se dădea o melodie folk a lui Mircea Vintilă, pe care eu, cu puțin timp înainte, încercasem, în civilie, să pozez la culturism, adică programul liber ales, de etalare a musculaturii, pe fond muzical. Ciudat, nu mă simțeam în apele

110 Adică cu veteranii, după pretenția lor, de a fi considerați astfel.

mele, eram dezorientat, absent, căci acum trebuia să iau f...tai pe aceeași melodie care, în trecut, trebuia să-mi fi adus gloria.

Înainte de a trece la descrierea perioadei când am intrat din plin în viața cazonă, voi trece la descrierea unității, cum erau amplasate clădirile, parcul, platoul etc., pentru că, poate, nu voi mai avea de-a face cu ele, descriind mai mult fapte și întâmplări prea puțin raportare la acestea. Și, în plus, acest lucru se cuvine făcut la început.

Unitatea noastră era ultima, cum am spus, pe partea dreapta a șoselei care pornea de la Gara triaj spre ieșirea din oraș¹¹¹. Pe partea stângă era penitenciarul, celălalt fel de armată, prin care mai trece, uneori, omul, și despre care atunci știam atât de puțin, căci încă nu avusesem de-a face cu el.

Apoi, venea Școala TR, câteva clădiri, nu atât de masive și, în sfârșit, un drum o lua în stânga spre aeroport. Dincolo de el era poligonul redus și cota +3. La dreapta, de la gară spre ieșirea din oraș, se înșirau câteva unități militare, comenduri cu clădiri fie înalte, fie scunde, care adăposteau dormitoarele de soldați, toate vopsite într-un alb foarte curat. Unitatea noastră era ultima. În momentul în care drumul o lua spre aeroport, spre stânga, la fel, unul o lua spre dreapta, spre satul M... și mai departe, spre N. Cel principal, mergând tot drept, trecea printre două delușoare, formând un fel de defileu, ce urma să fie înzăpezit, într-a doua iarnă de armată – groaznic, pentru ca noi să dormim cu cazmalele sub pat, apți, la orice oră, de intervenție pentru dezăpeziri, după ce câteva tancuri înlăturaseră zăpada din trecătoare.

---

111 Deși după aproape doi ani, ceva rece – la fel ca și la firmele patronatului, mai târziu, m-au împiedicat să mă atașez de acea zonă, să o cunosc amănunțit, mai ales orașul, cum ar fi trebuit, atașat sentimental, să caut trăiri etc. De-abia așteptam să scap de acolo.

Drumul lăsa în dreapta depozitul „mascat” al garnizoanei, și tancodromul unde, datorită aerului curat și a liniștii, îmi plăcea să vin, ori de câte ori se cereau voluntari.

Intrând în unitate, în dreapta era corpul de gardă, drept în față Comandamentul, în fața acestuia – dincolo de el, cum veneai de la poartă, era platoul, vizavi cantina, iar în stânga și dreapta acestuia, așezate cuminiți, câte două pavilioane. Cel din dreapta, primul, al nostru, era așezat alături de unul gol – pentru rezerviști. În spatele cantinei erau depozitele și dincolo GAU¹¹². La stânga comandamentului, unde erau celelalte două pavilioane – inutil să mai menționez, celelalte două batalioane: 1 și 2.

Am spus unde era parcul, terenul de sport, clubul, la capătul pavilioanelor 3 și 4, erau primele două menționate, așa că beneficiam de o zonă mai liberă, chiar dacă aici era și dincolo de club, spre depozite, chioșcul alimentar al unității, plus Remiza pompieri.

Aici îmi desfășuram existența. Poate că nu luam în serios totul, viața asta impusă dar, totuși, instinctul îmi spunea clar: o singură dată dacă te-ai fript, s-a zis cu tine, lucru care se va vedea și din exemplele următoare. Așadar, după „dezgheț”, totul mai mergea cum mai mergea, însă departe de a fi ca ceilalți, căci iată ce mi s-a întâmplat...

În timpul unei alarme, eu, care dormeam jos, pe șirul de paturi din spate și care erau bietajate - căci mă obișnuisem așa, de la început și veteranul mă lăsase, sărisem buimac din pat, cu acea teamă nedeslușită față de arme, de moarte și de faptul că nu voi ajunge să ies prea bine și, îmbrăcându-mă pur și simplu, am înșfăcat primii doi bocanci ieșiți în cale. Eu nu prea am simțit, căci aveam de mers doar până la depozitul de muniție – tun,

112 Adică ferma de animale a unității.

dar vă închipuiți chin pe capul veteranului, când, agent în oraș fiind, a trebuit să alerge așa pe străzi, cu bocancii într-un picior. Și în seara aceea am mâncat o săpuneală. Și înainte de asta eram obiect de curiozitate, oarecum, iar P..., conjudețeanul meu, apoi, ori de câte ori i se ivea lui ocazia, îmi șoptea cu ironie: Pop, ai luat bocancii într-un picior. Mă avea, așadar, la mână.

A doua întâmplare este mult mai tragică, prin esența ei – și prin ce ar fi putut urma de acolo și cred că a fost apogeul nepăsării și neștiinței mele. Deși trăsesem încă din mers, acel gest necontrolat, datorită unei stăpâniri imperfecte a simțurilor, era să-mi fie fatal, curmându-mi chiar firul vieții, pentru totdeauna. Mă gândesc cu groază prin ce am trecut, parcă fapta se amplifică acum, după ce am ieșit cu bine din impas, prin nefirescul și grozăvia clipei de atunci, ca o imposibilă și halucinantă, ireală despărțire de viață – ce ar fi putut urma.

Ajunsesem la capătul pistei, în poligon la Gârleni, unde efectuam tragerile, eram deprins cu gesturile mecanice, simplă chestie de adaptare, marionetism și nu știință, dar chiar adaptare, pe un fond de nesiguranță, acesta era să mă coste, cât de fragilă a fost, totuși, sincronizarea: eram la încărcător, pregăteam muniția rămasă, ori trebuia numai să aștept pentru tragerea la întors, unde urmau alte gloanțe consumate, turela – de fapt tancul, trebuia întors în sens invers – dar, o dată cu deplasarea, spre punctul de întoarcere și atingerea ultimului obiectiv, un gest necugetat, a făcut să mă reped la oblon, ca și cum aș fi fost la capătul pistei, și ar fi trebuit să ies afară – ne aliniam lângă tanc, raportam și intram din nou înăuntru. Așa se face că, totuși, dându-mi seama și neapucând să ies, în momentul întoarcerii cutiei blindate, eram lângă turelă și nu pe placa rotativă, ori scăunel. Cutia blindată, prin fiarele ce ieșeau, m-a smuls din locul unde eram, târându-mă cu

ea, în sens invers, unde credeam că se învâрте (în realitate, ea rămânea pe loc), turela. M-am trezit cu piciorul stâng undeva, sub comandant, înspre locul unde, uzual, stătea mecanicul, cu jumătate corpul prins înăuntru, strâmtorat, iar turela tot icnea, neputându-se roti tot angrenajul (după cum au spus cei de afară). Vă închipuiți spaima mea, de fapt nici nu cred că am mai reușit să mă gândesc la ceva anume, în acele clipe, doar că instinctiv și sigur știam că se apropie ceva îngrozitor, poate sfârșitul. Când cutia blindată aproape se oprise în corpul meu, nemaiculisând – eram și cu salopetele de iarnă, groase – aveam ditamai piciorul, „vătuit” – cu asta am avut, poate noroc, comandantul de tanc care era deasupra mea, prin gesturi – și ele, disperate – a oprit, mai bine-zis a determinat mecanicul să oprească. Nu știu cum am ieșit de acolo.

Am fost – după această întâmplare – recunoscător Providenței, și niciodată nu s-a întâmplat să mă joc cu propriami viață. O săptămână atunci și câteva după, de la majurul care, cu această ocazie, se înverșunase și mai tare asupra mea - cred că ar fi trecut prin mine ca prin brânză, avea ceva sadic, criminal în el. Cu această ocazie îl voi descrie – să scap mai repede de el, cu toate că, încă o dată, în niște evenimente majore, de astă dată toată compania, ne-am încrucișat destinele. Nu știu unde e acum – 1993 și nici 2018 (n.m.) – dar pot să spun că, într-un regim al ascensiunii rapide, sub Stalin ori Hitler, ar fi ajuns cineva, prin cruzimea și dorința de tortură nemăsurate, ce-i stăteau în caracter. Dăduse de câteva ori, la „ofițeri”, avea, cred, 30-32 de ani, la 1,67 m, robust, cu fața rotundă, păr creț, blond, nas cârn, cu port-hartul atârându-i, nespus de lung. Era tipul militarului înăscut ori, mai degrabă, înveterat. Visul său era să ajungă ofițer „tancuri”. Nu înțeleg cum de n-a reușit, căci era un fanatic, nu al frumuseții, ci al disciplinei militare,

al degenerării și exploatării, care poate ieși – rezulta din prea multă ordine. Ne povestea că, în ajunul Crăciunului, săpase (la școala de subofițeri) amplasamente pentru tanc. Cred că privea acel lucru cu nostalgie. Îl chema Radu Ion sau Vasile - nu mai știu precis, dar cred că Ion, și nici nu știu dacă era prenumele ori numele de familie. De la acea întâmplare, de câte ori mă vedea, parcă trecând prin mine cu vorba, exclama: soldatule, ai vrut să mă bagi în pușcărie (ca și cum ar fi existat detenție pentru un tip ca el, care era însăși încoronarea represiunii și a stării totale de impunere a obedienței). Mai târziu, m-am obișnuit și trăgeam cu el.

*

Spre sfârșitul lui martie, am plecat într-o aplicație la Pietricica, un mare imaș, plus o poiană, înconjurată de munți, deasupra orașului – pe un platou destul de înalt care, de jur-împrejur, era înconjurat de o priveliște superbă. Ce fantastic ar fi fost pentru noi – admirând tot ce ne înconjura – prin splendoarea, „autenticitatea” naturii și istoricul pe care-l aveau aceste locuri. Nu și pentru noi, militarii amărâți, câte doi-trei la o conservă, la supliment, în timp ce majurii își etalau prânzul gustos și bogat.

În prima duminică, când eram mai liberi, nu făceam nici înviorare, eram undeva în afara „unității”, pe un teren de sport (căci aici totul se constituia ad-hoc, relațiile de subordonare – deși mai lente, oarecum – erau aceleași, cred că și un tribunal de condamnare la moare ar fi funcționat – așa, improvizat, fără greș, în mijlocul naturii.) Câțiva dintre soldați - mai precis cine alții decât Mîrcă, Turluiianu și Pateu – de la compania noastră, au trecut dealul și au mers în sat la P..., ajungând la bufet, după care, cu câte două-trei chile de vin la bord, s-au întors. Paralel, acțiunea lor a fost însoțită și de alte dezertări temporare. La

întoarcere, căci altfel nu s-ar fi descoperit nimic – au avut ghinionul să nimerească, - cum imașul era situat pe lângă drum - un teritoriu lunguiet - între acesta și șirul de dealuri - și corturile erau dispuse în linie, urmând terenul -, așadar, chiar la cortul comandantului, iar Turl – care, v-am spus, avea un aer de prostănac, a salutat cu capul gol, căci își pierduse boneta. Asta a pus paie pe foc. Comandantul de regiment, chemându-l cu glas pițigăiat pe comandantul de batalion: „Vino repede, Negoită, ai tăi sunt oamenii aceștia?” – a decretat stare de alarmă.

Adunați pe un mic platou la intrare, undeva în josul taberei, lângă un râuleț, care mai curgea pe lângă drum, am fost ținuți așa, până i-au găsit pe toți, în picioare, cu tot echipamentul în spate.

În picioare, Mîrcă, beat, bâiguia în neștire: „Nu mă loviți, tov. locotenent, n-am venit aici să iau palme”, și mai încasa câte una de la comandantul plutonului unu, locotenentul Mihai Dumitru.

După ce au fost găsiți toți – de la celelalte companii fugiseră și veteranii – am dormit cu capul pe sacii de „război” – gata pregătiți pentru un indicativ de luptă. Cei doi au dormit afară, în picioare, legați de un stâlp.

De a doua zi a început f...taiul. Greu, teribil, de nesuportat, cu astfel de chin nemaîntâlnindu-mă de atunci încolo decât o dată în viață. Când eram pe abataj, o dată, ca idee, fel al muncii – realmente, de multe ori.

Toate cadrele, de la comandant în jos, au fost obligate să-și pună masca. Imaginați-vă majuri grași, cu rânduri de osânză, încercând să iasă din unitate – spre locul de instrucție, în tempo-ul impus de legile războiului și de plămânii tot mai rezistenți ai tinerilor de 20 de ani¹¹³.

113 Se poate justifica: antrenament, să fii pregătit, dacă inamicul dă gaze, dar cât de des e bun acest antrenament?

Pentru asta ne-am luat porția noastră. Cred că toți majurii care aveau necazuri în civile, ori care vroiau să-și verse năduful celor zece zile de penitență și abstenență sexuală, se puteau răzbuna pe noi.

(Nu știi de unde venea puterea comandantului când a decretat asta, cred că și dacă l-ar fi delegat poporul și ar fi făcut-o pentru a căli niște oameni care trebuiau să oprească „hoardele imperialismului”¹¹⁴, n-ar fi trebuit să facă asta. Căci ordinul brut s-a transmis în jos, multiplicându-se prin mii de fire, păstrându-și însă greutatea și devenind de nesuportat. Câte cadre avea compania, atâtea bice ne loveau carnea și demnitatea, provocându-ne „arsuri” și leziuni incredibile.)

Căci azi, la atâția ani, pot să spun că atunci, la douăzeci de ani, am cunoscut fiorii Neantului, nu călătorind comod, ca un drumeț tihnit, savurând toate plăcerile și deliciile naturii, ci măsurând cu tot pasul, într-un ritm de instrucție infernal, tăvălindu-mă prin noroi, zbatându-mă în spasme nervoase, la capătul puterii, cu masca pe figură, fiecare cm² al aceluia teritoriu, orbecăind cu vizorii transpirați, opaci, prin noroi și văi adânci, urcând înălțimi și dealuri lunecoase, care păreau de neurcat, toate astea după alte urcușuri lungi și obositoare – la care se părea atunci că-mi va exploda creierul și, poate, inima, în mii de țandări. Și, totuși, am rezistat.

Primele zile de primăvară, când ne retrăgeam, odată scăpați din tabără, în dosul vreunui deal și, așezați pe tăpșan, numai instrucție nu făceam, uneori chiar dormind, bucurându-ne de prima primăvară când eram sub arme, iar mersul tancului îl imitam, în ritm monoton, la întoarcere, a venit calvarul. De câte ori am înghițit noroi, făcând spume la gură, , de-abia urcând câte un deal cleios, ori câteva stânci abrupte, care păreau

---

114 Vezi nota precedentă.

imposibil de escaladat, cu masca pe figură – zdrobeam câte o înjurătură printre dinți - și cu greu mă stăpâneam să nu-l arunc pe majur, să crape, cu capul de stânci. Nici unul din noi nu făceam asta, deoarece aveam 20 de ani, și ne-ar fi așteptat tribunalul militar.

Și, totuși, aveam noroc. Eram la plutonul doi, altfel nu știu ce s-ar fi întâmplat, „trăgând” alături de cei trei, care și-au luat, cu vârf și îndesat, porția, cărând orice în spate, făcând nenumărate antrenamente de flotări, cu mască, până nu mai puteau. Și ce să vedeți? Toate erau reale, vă voi povesti cum ne batjocorea acel sg. maj. Radu, care, pentru a nu se obosi în a ne mai striga - într-atât de departe ne alerga, ori el rămânea în vale, jos, noi luam cu asalt muntele - deci, să nu-și obosească plămânii, își făcuse, din răchita care tocmai înmugurea, un fluier: trebuia să-i răspundem la semnale. Noi am urcat un deal, am trecut dincolo de creastă și, într-un loc uscat, însorit, ne-am așezat și am mâncat jir, flămânzi și hăituiți, cum eram. Nu i-am auzit semnalul și, deoarece adormisem, a trebuit să se ostenească până la noi. Am mai mâncat încă un f...tai, nespus de greu, la ultima alergătură, pe deal, în sus, mi s-a răsucit furtunul de la mască – sau, în grabă, îl pusesem eu așa, răsucindu-l după ce am scos masca din cutie. Mai aveam câțiva pași. Din orgoliu nu voiam să o lepăd cum făcusem atâtea antrenamente cu ea, plămânii îmi erau buni – iar eu nu știam de ce nu primeam aer. Până la urmă, riscând să mă intoxice, am scos-o.

În cealaltă zi, am făcut un foc de tabără uriaș în poiana cu pricina, care a durat până după lăsarea serii; de fapt, era ceva omagial – comandantul ne-a vorbit despre frumusețea acestor locuri, eram chiar deasupra orașului Piatra-Neamț, patriotismul celor care au trebuit să le apere, mi-a mai venit inima la loc – deși le cunoscusem ca militar, nu ca turist, istoric etc., dar asta

numai până când toată splendoarea flăcărilor s-a transformat într-un morman de cărbuni banali, iar noi, în barem, a trebuit să-l stingem, cărând nenumărate găleți de apă. Cu cămașa learcă de sudoare, cu cartofi scurși din cea mai rea marmidă, pe care o cărasem, într-o zi, de la tabără până la trupă, printr-o vale aproape imposibil de urcat, sus, în poiană (căci Pop, care era cu mine, o luase pe cea mai bună,) cu praful de cărbuni pe ea - a trebuit să plecăm, seara, a doua zi, la unitate.

Și, fiindcă am vorbit de transmiterea puterii de sus în jos, cum se întâmplă în orice dictatură și în orice armată, vă voi vorbi puțin – mai detaliat – și de despre comandant. Scund, rotofei, călcând grav, dar ferm și rapid, totodată, cu pielea migdalată, nasul mic, cărn, avea ceva din acea prestanță și autoritate proprie marilor comandanți de oști; se enerva, uneori, și atunci vorbea cu voce subțire, dar nu-și pierdea cumpătul, prin gesturi nelalocul lor. De fapt, la experiența ce o aveam atunci în a desluși și cerceta caracterele umane, nu l-am studiat îndeajuns. Nu aveam acea stăpânire de sine, acea capacitate a creierului, acea lărgime de cunoștințe care te fac, într-o singură clipă și dintr-o singură privire, să cuprinzi totul și să faci, automat, instinctiv dar profund și corect, totuși, o apreciere, o clasificare a subiectului cercetat; maturitate și experiență, așadar. Altfel, cred că i-aș fi numărat și ridurile de la ochi, dacă le-ar fi avut – cum un om experimentat, stând de vorbă cu cineva, poate gândi paralel, observând în acel timp unele amănunte, trăgând concluzii. Cred că a făcut carieră – deși tânăr – sub 35 de ani, cu grad de căpitan¹¹⁵, iar din funcția de comandat de unitate,

---

115 Unii, parcă s-au născut direct sus, n-au săpat șanțuri, n-au prestat munci grele, înjositoare. Alții au rămas jos toată viața – la fiecare din cele două tabere, parcă **era predestinat** și se potriveau astea, din păcate, la fiecare fel de orânduire politică, cele două clase, plus, aceleași, ce-i mai grav, și la schimbarea regimurilor, cum a fost și în decembrie '89 în România.

am auzit mai târziu, că datorită unei afaceri cu porci, ar fi fost mutat la garnizoană.

Din toate fazele și ritualurile de atunci, țin minte doar pasul ferm, burta puțin ieșită și impresia care-mi întregeste părerea că semăna cu un mare comandant de oști. Altceva nimic. Totul mă obosea. Nu aveam habar despre întoarceri, despre ieșiri din formație, despre rapoarte, și mă gândeam cu groază ce m-aș fi făcut dacă aș fi nimerit la „regimentală”, unde s-ar fi învățat toate astea, individual, plus conducerea tancului pe timp de noapte, unde trebuia să dai dovadă de un extraordinar simț de orientare, iar eu eram, din contră, amețit și prost.

Altfel, era bine, o bucurie lăuntrică mă copleșea uneori – spun interioară deoarece era numai a mea și, după cum s-a mai întâmplat de multe ori în viață, eram fericit că, după o muncă grea, sau, după o anumită privațiune, puteam aprinde o țigară, rămâne singur, ori număra AMR-ul, în timpul plantonului. Să nu mai zic de fabulațiile, imaginațiile la care mintea zbura, plăsmuiri, proiecte de viitor etc.

De fapt, osul sclavagismului care mi s-a aruncat, era mios și te făcea să uiți repede unele neajunsuri. Altfel ai fi explodat – iar suflul ar fi distrus totul: și majuri, și subordonare, și tancuri... tot.

În aprilie, după venirea din aplicație, am efectuat primul serviciu de gardă, de fapt, vreo patru zile, în care am intrat de trei ori. După ce ni s-a explicat solemn și cu lux de amănunte, totodată, că e prima misiune – și singura, de altfel – de război, pe timp de pace, închipuindu-mi asta ca pe o oază de agresivitate într-un ocean de pace, așa cum îmi dădeam seama atunci, am plecat spre posturile fiecăruia. Nu-mi venea să dorm, era doar o amețelă care, deși îți fură vloga, îți ține încordate simțurile (mai târziu, pe abataj, ultimul picur se somn îmi era alungat de mânăuirea răngii, dar tot amețit trupește – însă treaz, psihic,

altfel mi-ar fi zburat creierii ranga mânuită fals), ori fumam, pe ascuns, câte o țigară, făcându-mi planuri de viitor, ca și atunci când, dacă ai timp, stai paznic, plătit, desigur, pe banii cuiva – simți, dacă nu chiar o dorință asiduă de a ieși din sistem, te întrebi și planifici ce vei face după. Așadar, făceam planuri, deși era librăriilor era departe, încă. Oricum, era bine, era călduț și-mi plăcea, dar într-una din seri am făcut-o de pomină. Comandantul gărzii și, cred, cu doi soldați ca mine, au venit în control, chiar cu Pateu, care mă ironiza mai târziu, datorită întâmplării, căci eu, buimac, neștiind prea bine regulamentul, în loc să-i somez – „stai, cine-i” sau „stai, că trag” – dacă n-ar fi răspuns și ar fi continuat să înainteze, am strigat, bâlbâindu-mă confuz: „Stai, unde mereți?”, iar ei – căci veneau dinspre parc, în stânga mea, pe drumul ce trecea pe lângă depozite și mergea la GA, la ultimul post, iar eu eram la postul de la depozite, în spatele cantinei, postul 6, deși îi zărisem, mă intimidasem, știind să spun – era prima gardă – doar atât: „Stați, unde mereți?” Din nou o probă de prostie, iar Pateu, apoi, îmi arunca ofensa drept în față, înecându-se de râs, gâlgâind, râzând, până ce i se pierdea în laringe, dar nu se îneca cu el, iar atunci ochii, care începuseră să-i strălucească, odată cu râsul, îi sclipeau și mai tare, parcă un fulger al ironiei trecea prin ei.

Venise vara, era iunie, iar noi lucram în tancodrom, mai curățam terenul, mai prășeam, câteodată, cu unii caporali ne permiteam să mergem după umăr – (deh! tot soldați, dar alt leat), iar asta, deși numai provizoriu, oricum, eram mai liberi, așteptam tragerile de luptă, de la Babadag, județul Tulcea. Am plecat într-o seară. Sufla un vânt călduț, dar care se întetea din ce în ce mai mult. Cerul se întunecase – astfel de seri sunt splendide vara – ne echipasem în grabă, iar eu îmi mai și murdărisem pantalonii proaspăt călcați, scoțând plasa de

mascare a tancului dintr-un beci de sub remize. Ce era să fac? Se nimerise ca tancul meu să plece în aplicație și, plecând, am luat contact cu tragerile de luptă.

Eu am tras de pe loc, noaptea. Tancul, puțin luminat, ca un monstru cuminte, mă aștepta, o nimica toată (...) Se vedea clar obiectivul, o luminiță, pe care cred că am nimerit-o, spărgând și becul țintei. De acolo, proiectilele au ajuns în mare – și pe mine mă mira faptul, din motive de securitate – dar ni s-a spus că nu e nimeni pe lacul Razelm, iar așa tot e mai bine, decât să tragă unii după alții, cum s-a-ntâmplat cu două tancuri „vrăjmașe”, primul zburându-i celuiilalt turela, din neatenție. S-a mai nimerit c-au fost doi frați ca și comandanți de tanc. Cutia blindată și acum era în poligon.¹¹⁶

De tragerile din mers, efectuate în faptul serii, după cum am spus, am scăpat. Am simțit o imensă ușurare. Nu eram laș, dar atunci nu aș fi fost capabil de așa ceva, iar odată, știind precis că nu voi mai încărca, puteam, de bucurie și nepăsare, să fac orice, ori la ce aș fi fost supus – atât doar că nu puteam să-mi exteriorizez prea tare bucuria, să nu fiu hulit de adversarii mei.

M-a impresionat, de fapt, asta – la tragerile din prima zi, căldura, praful, felul cum plecau tancurile, îndepărtându-se, și, mai ales, zgomotul. Eu m-am reîntors la tabără și, împreună cu un veteran (unul din frații Pașca, pare-mi-se), meșteream ceva, la un tanc, sub tun. Arsenie G. m-a făcut puturos, cred că aveam

ceva – plin de și țigări – care mă făcea să mă mișc, totuși, mai încet, eram amețit, după cum am mai spus – recunosc, dar azi aș fi curios să văd cum arătam atunci, în gesturi, în comportament, deci, și să mă decid asupra felului cum le-aș plăti acestor lepre și adunături, denumiți veterani, și colegi de

116 Măceluri – deși multe planificate, justificate în război. Pe timp de pace, nu, sunt ceva nefiresc și-apoi groaznic. De ce, oare?

leat, totodată, pentru escrocheria lor.

De acum puteam să încarc câte proiectile era necesar, la punctul de aprovizionare, unde lăzile verzi, mari de aproape 100 kg, așteptau să fie manipulate de noi. Plutonierul Florea, înalt, solid, tuns zero, ca și Jelade și Medan, soldații din echipajul său, nu mai știu cine le era subofițer – mecanic dar, oricum, erau mai deochiați, cu capetele chilug, strălucitoare, ducea singur lada. N-am apucat să-l văd, dar azi, totuși, nu cred – ori proiectilele, „purceii”, unul câte unul, prinzându-l cu grijă de focos – simpla mascare, cu mâna, a acestuia, nu era de ajuns, plana asupra noastră ceva nou, poate spaima de moarte, poate un instinct de trezire a tuturor simțurilor – căci urma să nu mai încarc din mers – era mai bine să hămălesc la PAM decât în tanc.

Urmând tancurile, într-un camion SRU – să vedem dacă sunt doborâte țințele, treabă nu prea primejdioasă, am fost somați, prin stație, să ne culcăm la podea. Ce se întâmplase: un tanc o luase razna și, în loc să meargă spre direcția X, drept în față, deoarece mecanicul primise coordonatele greșit, chiar atunci, prin cască, o luase cu 180° înapoi, spre punctul de pornire, întorcând cutia blindată, iar țeava, deși rămăsese înspre poligon – în căutare de obiective, din moment în moment putea fi îndreptată spre PAL.

Vă închipuiți spaima, ajunși la PAL, ne-am trântit în niște șanțuri, împreună cu generalii și coloneii care se aflau acolo, cât mai departe de muniția blestemată, iar un „lent” major – nu mai țin minte cine era – a mers în față, vreo 200 de metri, pentru a preîntâmpina tancul și a-i bara drumul, prin semne în X făcute cu lanterna. S-a reușit, până la urmă, salvarea de la o catastrofă, a întregii unități.

Alt incident neplăcut a fost că doi dintre cei trei – M, T și Pateu, nu mai știu care – dar cred că Pateu era unul dintre cei

doi, într-atât se înhămasse la căruța slugărniceii - adormiseră pe undeva, nefiind găsiți, spre dimineață, când se terminase totul, iar prin apropiere se vedeau urme proaspete de tanc; dar au scăpat cu viață – și cu o muștruluială zdravănă.

În drum spre gara din Babadag ni s-a arătat, pe o creastă, vestigiile unei cetăți grecești din sec. VII – stătea singuratică și falnică pe o stâncă, la marginea mării. Tare mi s-a făcut poftă să o vizitez, am rămas doar cu frazele unui majur, care făcea, totuși, apel la ținerea trează a patriotismului nostru și cu faptul că unul dintre plutonieri avea un ziar, „Sportul”, cu poza lui N.Giurgi, pe scenă, la ultimul concurs pe care-l câștigase. De-abia am putut să-l văd. El, campionul, în plină splendoare, civil, eu, slugă militară veteranilor – asta mă amăra foarte mult. (Doamne, cum aș fi făcut atunci – când totul era perfect – vârsta, desigur – era iunie 1983 – și nu vezi negativul, antrenament în civilie, în orașelul meu, Căvnic, unde mă angajasem și de unde firul existenței tihnite mi se rupsese prin acea armată. Dar, câte aveam să mai plătesc, mai târziu, pentru acel nevrednic și blestemat popor!)

Totuși, am primit o permisie. Am ieșit din formație, parcă călcam în străchini (cum îmi spusese Spiridon), am mers după hârtii, am mulțumit, salutând și am plecat la loc. Era valabilă odată cu ajungerea la unitate. Aici, altă poveste. Nu aveam bani pentru bilet de drum. Cu chiu, cu vai, am plecat, aveam 100 lei, nu singur, ci cu Jelade. Ce simțeam atunci, când, pentru o clipă, lepădasem hainele murdare, îmbrăcat „stoc”, călcat și liber, chiar și temporar, ce altceva decât mândrie, seriozitate și speranța în viitor, în timp ce-mi priveam chipul în geamul vagonului, iar vântul adia ușor, trenul mă ducea spre Maramureș. Era cea dintâi permisie din viața mea, precum și prima mea ieșire, militar, în săracul mediu unde trăiam în civilie

și poate urma o sărăcăcioasă, deși sinceră confesiune, puținilor prieteni devotați.

Oricum, deși interesantă, pe undeva, a fost o permisie banală, de data asta eram amețit de viața cealaltă, de care mă dezobișnuisem – aici, reintegrarea era senzaționalul – cu câteva ieșiri în orașul de unde plecasem, Cavnic, chiar plimbări, îmbrăcat militar, în rest nimic. N-au fost strângeri de mână, bucuriile revederii, sărutări, buze calde de femeie, romantismul și farmecul vieții la 19 ani, al revederii. Nimic din toate astea. O viață la fel de cenușie ca cea la care urma să mă întorc.

N-au fost nici măcar râuri de băutură – de bere și vin – care să compenseze, în puținul timp când aș fi putut face asta, aproape șase luni de abțință.

*

Poate pentru prima dată – deși în viață m-am integrat total, cu facultăți și răspunderi totale și, deci, cerându-mi-se, dar și având, cel puțin teoretic, iar practic, limitat – posibilitatea de a mi se da și răsplata – aveam, deci, dreptul, pe lângă îndatoriri – și cu mult mai târziu, de fapt, cauzate de răspunderi și de realul că existam, că parcurgeam un drum ireversibil, cu fapte care se „curmau” pentru totdeauna, cum sunt liceul, armata, și la recompense, plăceri, mai ales – ar fi trebuit să am acces – dacă nu răspunderi, în unele împrejurări (făceam de gardă, ca orice ofițer foarte serios), măcar pentru realul că existam alături de turmă, la tot ce putea oferi viața (cu sectoarele de existență: satisfacerea acestui stagiul militar de către toți, căci aceasta era „călătoria cu trenul”, unde făceam aceleași gesturi, toți, ale mele nu erau mai puțin firești); așadar, mi se cerea totul – să fac aceleași lucruri ca și avantajată soartei, eram obligat să fac totul, dar nu mi se oferea nimic în schimb. Cine era vinovat pentru asta, pentru perpetua condamnare la sclavagism și umilință?

Mi se cerea totul – atunci, la fel ca mai târziu, creierul meu trebuia să dea totul, concentrându-se la maximum, dând maximum de atenție, să facă ce face orice alt creier uman – din prejmă și de pe pământ, altfel nu aș fi meritat blidul de fasole - și, ce-ar fi fost mai grav – greșind, doar o singură dată, neconcentrându-mă la timp, aș fi pus în pericol, ori poate distrus, viața semenilor mei, cei cu care mi se cerea să seamăn, ajungând la înălțimea devotamentului lor (chestie nicicând lichidată în România. Junta de atunci conduce și acum: ce să mai zic de românul de rând, prost, modest, mizerabil: are toate astea, genetic, de milenii, în interiorul ființei, în felul de a fi).

Celălalt comportament al firii, materia, organizată în mod progresiv în corpul uman, reprezentat de fibre și mușchi, condus de minte, totuși, dar simplificat, reprezentat doar de munca brută și de plăcerile, la fel de brute, deși justificate, cum ar fi lipăitul străchinii de mâncare la întoarcerea – mort de foame – din poligon, ori, în atâtea alte împrejurări, nu trebuia să lăncezească, el, soldatul, să huzurească și să se desfete prea mult. Îți era îngăduit doar munca dură, aspră până crăpai, pentru ca atunci, ca mai târziu, să ți se arunce în față, cu dispreț, câțiva creițari – rodul muncii tale, prin vinderea vlăgii din mușchi, impropriu numită soldă – iar apoi salariu. Acest motor cu funcționare umană avea un singur drept, care se bifurca în dreptul existenței umane: să ceară și să ducă la bun sfârșit munca de îndobitocire. Atât.

Despre fața cealaltă a medaliei, dreptul la lumină, nu se pomenea. Nu aveam acest drept. Ce importanță avea, pentru tânărul soldat ori muncitor – înrolați, amândoi, sub faldurile societății care începea să stagneze – că undeva, departe, tineri ca ei erau mângâiați de valurile leneșe ale mării, ori că făceau dragoste cu femei extraordinar de frumoase, gustând

și îmbătându-se de dulcele drog al iubirii.¹¹⁷ Ce interesa că solda – ori retribuția – nu ajunge pentru cele două tipuri de soldați; nu interesa asta; bine că comandantul de companie, ori chiar sergentul – major (erau cadre, nu?!) își lua retribuția (denumită, ironic, tot soldă, ca o falsă punere pe picior de egalitate – de câteva zeci de ori mai mare ca a soldatului,¹¹⁸) că mâncarea lor la popotă era dumnezeiască – pe un preț de nimic. Fiind trimis odată, când aveam vreo 6 luni de armată, din tancodrom, jos, la popotă, după „suplimentul” cald al cadrelor, am gustat, la întoarcere, înainte de a ajunge sus, din ciorba lor, plină de frunze de pătrunjel, cu o culoare plăcută... Nici până azi nu știu ce fel de ciorbă era – firesc, oarecum, dacă nu mi-am dat seama atunci, ceva tip „ciorbă țărănească”, cred, sau poate chiar de burtă, dar eu, sătul de atâtea ciorbe cu borș, acre și, în general, de mâncare insipidă, cazonă, am avut senzația sacră că l-am prins pe Dumnezeu de picior, în momentul acela.

Ce conta, mai târziu, că șeful de sector avea dublul sau triplul salariului unui muncitor, mai ales dacă era vagonetar sau proaspăt angajat; asta, în afară de primele, pe care ca angajați și le auto-asumau, ajungând până la 30.000 lei, de director, deși producția depindea, în mare măsură, de minerul pârlit¹¹⁹; ce conta că birourile sunt pline de inși bine hrăniți, adevărate lipitori, cărora nimeni nu le-a pus, niciodată, problema competenței și, mai ales, a reducerii, printr-o mai bună

---

117 Mă doare capul când mă gândesc – peste ani (2018) – cât am suferit și-am dat pentru acest popor român.

118 Replica ar fi: trebuie să rabzi, dar cât, pentru acest popor și, mai târziu, pentru patronii săi.

119 Prăpastie adâncită periculos și total în capitalism. Se fură milioane de euro, de către politicieni. Pe de altă parte, toți îmbogățiii, bărboși, tatuați, buzați etc., s-au îmbogățit cras, dar având și un comportament ciudat, în lumea lor, te întrebi nedumerit: ce-ar fi făcut aceștia acum 1000 de ani, oare și atunci le-ar fi trebuit mașini, piscine etc.?

organizare a muncii,¹²⁰ printr-un barem, o normare – pe care, de atâtea ori, au pus-o ei, muncitorilor, de multe ori, fixându-li-se cote aproape imposibile.

Nu conta asta, bine că era o pătură bună de exploatat! Nu conta nici dacă cartiere întregi erau sparte, cu blocuri noi – și care, inițial, fuseseră trainice, făcute ferfeniță, cu acumularea puterii și a opulenței, într-o parte, a sărăciei lucii și a neputinței, de a te ridica, în altă parte. Puterea, sugăii, reprezentanții și lingăii săi, să agonisească cât mai mult, asta era important.

Ce conta că, pe timpul satisfacerii stagiului militar, de multe ori, dat pe mâna unor neciopliți care aveau o dorință nețârmurită de a face rău, iar aici, prin natura ierarhizării puterii umane, sadismul lor se manifesta din plin, sub pretextul instruirii pentru apărarea patriei; erai supus unor umilințe extraordinare și, în timp ce cadrele se lăfăiau, tu primeai derizoria sumă de 80 de lei, iar celelalte – masa, cazarea etc., nu valorau mai mult de 1.000 de lei.

Ce contau umilințele când un glonț, pe câmpul de luptă, ți-ar fi curmat viața, atât ca simplă așchie de fier, neînsuflețită, însuflețită pentru o clipă de luciditatea și diabolica sclipire, zvâcnire de inteligență, a dorinței de a face rău semenului, și aici – condamn tot ce e rău în ființa umană, când erai trimis la moarte sau executai aceleași ordine, nefirești, a unei puteri venite de sus; și care nu putea reflecta voința turmei imense, unei forme – nici măcar nu emana de la turmă – și, reîntoarsă ca un bumerang, să o lovească, de data asta. Era puterea urii și a dorinței de a face rău, care existau în om.

120 Oricum, chiar dacă nu există un mit al înțelegerii lor, Est-Vest, s-a dorit nu ajustarea, ci distrugerea sistemului economic românesc. Ce e mai dureros, că intenția și apoi aplicarea practică, a pornit din interiorul țării. Cu încuviințarea și a Vestului, desigur.

Descărcare a străfundurilor pline de ură, a celor mai obiecte, extrem de întunecate unghiuri ale ființei umane, ale „dictatorismului” și ale nebuniei, concentrate prin supremația unor pături – care nu puteau să reprezinte organizarea și mecanismul, docil și firesc, de transmitere a puterii care ar fi trebuit să aparțină tuturor;¹²¹ s-o spun astfel, „ordine militară”, pentru ca atacul ori o anumită acțiune să reușească, pentru a induce mulțimile. Dacă n-ar exista răul, n-ar fi decât o folosire pașnică a puterii. Nu în scop distructiv, și nu ierarhizat. Dar animalul din om nu a dispărut, încă.

Ce conta că, în civilie, ești simplu muncitor, iar alt semen de-al tău putea ajunge oricât de sus, înconjurat de o liotă de birocrați, să trăiască lejer, iar tu, cu hainele veșnic soioase, murdare de mineritul care-ți repugnă până în străfundurile sufletului, să blestemi faptul că trebuie să-ți câștigi astfel existența.

Deși nu ți se spune soldat – nu ești decât un simplu pălmaș, muncești din greu – vei face apelul, respectând, supunându-te unei corvoade zilnice – supunere unor legi asemănătoare cu cele din armată; să cutezi a da o palmă unui maestru, vei fi încadrat la „lovirea superiorului”, ori să ridici tonul împotriva directorului, s-ar putea să fii dat afară, de fapt, tremuri, chiar cu dreptatea în mână, nu îndrăznești să faci asta, iar chiar dacă ai greșit cu ceva, mai-marii, inginerul-șef, de pildă, te vor pedepsi, nu în numele colectivului, și nu semenii tăi te vor sancționa – (nu mă refer la o greșală cu repercusiuni colective) – ci el,

---

121 O societate a viitorului va stabili, desigur, cât va trebui să fie dezordine, cât distracție pură, cât ordine excesivă, într-un sistem. Azi, 1 februarie 2018, am vizitat ruinele Combinatului. Am trecut pe lângă ele, mai bine-zis. Covorașe puse la uscat vor exista în orice societate. Dincolo de poleiala marginală, la fizic și figurat, ateliere auto, pensiuni, există **mizeria de mijloc**. Dar care este proporția normală dintre toate astea?

inginerul-șef, tartorul, în numele puterii de care dispune și pentru apărarea, cel mult a lui și a clicii birocratice.

În cazul unui conflict armat – tot pentru apărarea sistemului, ți se va da o pușcă și cele trebuitoare, vei fi trimis, ca simplu muncitor, să lupți, motor-soldat, și invers, ce mai contează, când viața ta atâră de un fir de păr, iar pe scara existenței sociale, toți birocrății au luat o poziție imediat superioară ție, și tot mai sus, până la înălțimi amețitoare, responsabil cu aprovizionarea, șefi principali, adjuncți, loțiitori etc., apoi. Toți în locuri ferite, călduțe, iar tu, muncitor-soldat, sub pretextul apărării patriei, îți dai viața pentru ei, birocrății – întreaga încrengătură, șefi, acoliții lor.

Iată, deci, două dictaturi: cea a statului – civil, și cea militară. Demențiale mașini de strivit, simboluri ale animalismului uman, contopindu-se în una singură: dorința de a ucide semenul (odată dezlănțuite pasiunile, se ajunge la limita extremă, la curmarea de vieți, adică – așa că nu fac nicio afirmație exagerată, nici o caracterizare gratuită, când spun asta).

Dictatura militară și dictatura civilă – simboluri formând un tot unitar, de oprimare a mulțimilor, de către răul din om, veșnic valabilă.

*

Cititorul îmi va scuza această ieșire, dar azi, când rescriu aceste rânduri (februarie 2018) – sunt de o mare actualitate nedreptățile făcute în trecut ființei umane, valabile și azi – datorate escrocheriei și răului din om – om împotriva semenului, dictaturi care mutilează sufletește și sărăcesc fizic și moral – cine va fi pedepsit pentru asta – azi, bogății imense de-o parte, alții suferă în mizerie, jos de tot, societatea capitalistă e cea mai oarbă societate inventată de om – dezorganizată, mizerabilă, imperfectă, toate, din păcate. Patronii și alți câțiva profitori nu vor fi niciodată trași la răspundere. Statul e teoretic, doar. Parcă un blestem apasă peste popor – ca și cum clasa de sus ar fi tabu. Suntem veșnic condamnați la mizerie și la neputința de a acționa. Să vezi cât se fură și să nu poți face nimic, e dureros¹²².

Kanalul le părea comuniștilor grandios nu atât prin uriașa reclamă ce i se făcuse pentru a-i sublinia importanța economică și istorică și, totodată, rolul conducător al fűhrerului comunist, ci mai ales, prin teroarea care se degaja de sus printre toate straturile societății de acolo, ajungând prin tentaculele dictaturii până la ultimul soldat.

Ar fi fost sinucidere curată să nu execuți un ordin, ori să vorbești de rău conducerea țării și a partidului. Și, totuși, a fost un edificiu clădit pe supunerea, sudoarea, mizeria și

---

122 Vezi - peste ani, azi, 20 februarie 2019 - emisiunea „România, te iubesc”. Ce poți face? - parcă un blestem face ca totul să stagneze în capitalismul barbar.

îngenuncherea noastră de zi cu zi. Caporalii, niște brute, cadrele, majoritatea, așijderea, mâncarea, lături pentru porci, iar programul epuizant, de-abia ajungeam să ne spălăm căci, poc, apelul, nelipsitele „sectoare”, cele 6-7 ore de somn, dacă erau și astea intacte, asta în funcție de dispoziția veteranilor.

Mi-a rămas întipărită în minte imaginea acelei comune, Basarabi, cu vinurile extraordinare, pentru export, cumpărate seara, pe furiș, de la „particularii” ce lucrau sus, la crama pentru vinuri.

Strugurii foarte dulci îi furam ziua în amiaza mare, trecând dincolo de gard, nesocotind interdicția afișată în văzul tuturor, care-ți putea aduce plocon câteva luni de „batalion”, fugind de-a curmezișul printre rânduri, ca și cum nu ne-ar fi putut ajunge gloanțele.

Praful de cretă se depunea peste toate, era extraordinar de insistent, cred că dacă ar fi fost femei în locul nostru ar fi avut și-n vagin. Noi mâncam mai departe de primele rânduri ale viei.

Unul dintre „pufanii” companiei vecine uitase la el cheia camerei, când plecase în comună, la medic, și apoi în oraș, în Constanța, la consultații. Veteranul - coleg de dormitor - nu se putuse odihni seara în propria cameră, la întoarcerea de la muncă. Drept răsplată, „bibanul” luase câteva sute de genoflexiuni cu valiza în brațe, plus spălatul tuturor cearșafurilor din dormitor - pentru patru paturi - după ce trecuse mult de miezul nopții.

Luna noiembrie ne-a prins pe faleză, tremurând în haine subțiri, sub vântul rece și viclean, uitându-ne în depărtare, nostalgici, și așteptând nu „Liberarea”, ci întoarcerea la unitate.

Odată cu revenirea la unitate, am devenit și noi „veterani”, deși veteranii noștri nu plecaseră încă acasă, erau, cum se spune, cadeți III.

Asupra începutului de ciclu II n-aș vrea să insist prea mult, atât doar că nu mă prea bucuram de respectul cuvenit, până la urmă, nici din partea „pufanilor”, nici din cea a „veteranilor” care erau același „leat” cu mine.

Toate strădaniile mele de-a-i instrui pe „pufani”, de a-mi impune autoritatea în fața lor, recâștigând și răzbunând astfel ceva din prestigiul pierdut când eram în ciclul I, au dat greș. Veteranii, proprii mei confrăți în tras ale armelor, râdeau de mine. Când exclamam, gesticulând: „Pufanilor, bibanilor, soldaților, vă f...” sau - „Aviație inamică”, și astfel totul se ducea de răpă.

Până la urmă, am renunțat la asta și de abia așteptam să treacă AMR-ul. Am făcut foarte multe servicii, la poartă, la parc, la cantină, ca să mă pot gândi mai în tihnă la momentul eliberării, moment care n-a venit pe deplin, de fapt nici până azi, și de altfel să încerc să fac cât mai puțin efort în armata română. Răspundeam cu aceeași monedă.

Deosebit a fost Iașul acelor vremi - o internare pentru operația de apendicită. Răcisem pe unde umblasem toamna aceea. Un general cu grad de medic semăna cu un vecin unchi, Grațian. O blondă foarte sexi - asistentă - dar ce știam eu atunci, plus odihna, mesele bogate de acolo - după două zile mă îndopam în toată legea. Un bătrân - maistru militar - îi ziceam „tovarășul colonel” - îl respectau toți, gluma ținuse. Un cortegiu gălăgios trece pe sub ferestre. Scandau pentru calificarea echipei României la fotbal. Acesta a fost Iașul din punctul meu de vedere.

La unitate ne sosesc comandanții de tanc și mecanicii de la școala regimentală. Stăm pe hol, când intră în pavilion. Cu inima cât un purice îi aștept pe doi consăteni - dar nu, am scăpat, i-au repartizat în altă parte...

În schimb, pufanii sunt adevărate panarama: prea sensibili, prea lenți pentru armată. Unul, Săsăran, fin ca o domnișoară, puțin făcut, altul, Nistor, buzat, neputincios, dar tupeist, apoi unul „gogoasă mică” - chiar încărcătorul lui Pateu cel mare. Ce să-i faci, în armată ca-n viață, un ciclu e sânguinos, trage, își vede de toate - dar n-are noroc, pe când celuilalt, nepăsător, îi vin plească toate - la fel ca-n viață, cu generațiile.

*

Această carte nu are pretenția de a fi un roman de excepție; există două impedimente: ce redai și cum, adică câtă experiență ai acumulat, cum vei reda - și aici contează și faptele, nuanțele - frumos stivuite în minte. Dincolo de asta, există și o estompare, ștergere, datorate timpului și - iarăși tragic - poate, schimbarea mediului, atitudinilor politice. Ca o uriașă ruptură - părăsești un mediu, „îci” altul.

Dincolo de asta, nici în roman nu scapi de ambiția de a fi cel mai bun, a avea un cuvânt greu de spus - sau, dacă vezi cu mâhnire că nu te situezi chiar în vârf, să renunți. Dar de ce, oricum, poți să spui, să transmiți ceva - ori pe ce nivel te-ai situa, în urma factorilor de care depinde calitatea lucrării, enumerați mai sus.

E drept că dincolo de uriașele romane - cronici ale lui Balzac, Zola, sau amănunțimea descrierilor din romanele lui Gogol, Turgheniev, Dostoievski, Tolstoi, chiar e foarte greu să „stai în picioare”. Apare, apoi, romanul existențial: Hemingway, Huxley, Camus, Aragon etc. Mai mult, pretențiile de limbaj savant, abstract, chiar, al lui Joyce, Bekett - reprezentând o culme a gândirii, dincolo de pragmatismul celor mai înainte de

ei enumerați.

Apoi - adunând toate astea, ajungem la Proust - o încununare a analizei, observației, din toate punctele de vedere. O operă desăvârșită - mai mult nu poate face un om, decât el.

Dar, să nu uităm de-ai noștri. Dacă preferăm realismul, tulburător, desigur, dar necesar, îl vom lua la nesfârșit model pe Rebreanu sau Preda. E drept, prezintă - complementar - din punct de vedere diferit - dar cunoscător, țăranul român. De aceea vor figura veșnic în manuale. Sunt repere existențiale, poate doar raționale - operele lor și conduita personajelor din ele. Cunosc - nu numai pe plan rațional - scriitori care s-au legănat în dulcea iluzie că o singură operă e destul - deși majoră, calitativ - de la Humprey Cobbs - cu un excelent roman despre Primul război - la Emily Bronte, poate chiar până la Creangă al nostru - în 300 de pagini îi încapă toată opera - chiar și proza sexuală. Sau, în poezie, Rimbaud, Arghezi, Labiș - cel din urmă fortuit de destin să-și încheie prematur socotelile cu lumea asta. Sau chiar Ion Barbu. Alții - cel puțin o duzină - deși de valori colosale, nu au avut răgazul să fie aleși ca având un cuvânt de spus în literatura țării - i-aș numi aici pe Ștefan Pop Târnița, Ion Topolog, Ion Ruse, dar, mai ales, pe incredibilul Traian Filip - cu al său „Dansul focului” - ceva la nivelul lui Proust. Sau Fănuș Neagu, cu „Frumoșii nebuni ai marilor orașe”. Să nu uităm nici de D.R. Popescu și Eugen Barbu.

Cât de mult să fi scris - cât de majoră, dar, în primul rând, dreaptă civilizație să fi avut în România, să fie recunoscuți?

Ce m-a frapat, alături de aceste lait-motive: M. Preda, L. Rebreanu, H.P. Bengescu, Camil Petrescu - acesta în detrimentul altora, precum Gib Mihăescu, Anton Holban, plus alte repere: M. Sorescu, de clasicii Goga, Caragiale etc., nu mai vorbesc - e tronarea peste tot a patriotului Eminescu. Am

vreo 40 de cărți de critică; de la articole despre O. Cazimir, Ion Pillat, Ion Vinea etc., până la cei mari - nici unul despre V. Voiculescu. Dacă s-ar scrie despre el - mai ales despre practică - profunzimea, complexitatea ei - descrierea raportului om - divinitate, om - destin etc., atât de amănunțit, în atât de multe ipostaze, întâietatea lui Eminescu ar cădea. Un mare poet - la nivel de Shakespeare - oricum face parte din cei 12 - primii ai literaturii române - cum se recunoaște într-un comentariu la un volum de poezii de-al său. Dar atât. A-l descrie, a-l critica (realist, realmente, desigur) înseamnă a-i sublinia valoarea de excepție. Ori, noi - dincolo de umanul normal, care dă naștere de repere existențiale - slugarnici fiind, ca popor, avem nevoie de repere care să ne-ncătușeze și mai mult într-un traseu existențial în care n-am făcut mare lucru, de-a lungul istoriei.

De aici starea noastră, așa cum suntem azi: mizerabili, răi, perfizi, modești - în coada umanității.

*

A vorbi despre persoane, personaje, înseamnă a demonta un sistem și a-i prezenta părțile componente - n-ai reuși mare lucru. Doar culori fragmentate - dintr-un tot unitar. Dar, prezentându-le, unindu-le, apoi, poți parcurge drumul invers. Să vezi cum a fost, cum se ajutau oamenii între ei, pe fondul fluxului de civilizație, al unei societăți sănătoase. Pe lângă hărnicie, pozitiv, inclusiv distracțiile, desigur și ironia, întâmplările mai puțin plăcute. Au existat și acelea!

*

În partea de Vest a satului, sub dealul „Vârful Viii”, locuia „picioica”. Scund, slab, crăcănat, chel, cap rotund, Doamne, câte figuri s-au perindat de-a lungul istoriei peste tot - atât de

diferiți genetic - unii cu rol politic într-o anumită comunitate, alții fără. Acesta avea o familie mai deosebită - deși avea cinci copii - trei fete și doi băieți - o ducea bine: era responsabil cu „pălincia” - nu știu, particular sau doar în timpul liber, dar erau și-n comunism unele profesii rentabile. Unul din băieți - cel mai mare - coleg cu mine. Eram surprins cât de frumos i se adresa maică-sa, o femeie blândă în aparență, bisericooasă, dar cu simțul afacerilor. Eu nu eram scos din măgar, prost, de către maică-mea!

Să nu uit de un unchi de aici, tot pe acel deal stătea - acum, 2019 - nici n-aș ști precis unde, Iustin, slab, cu păr, plete albe ca un dac. Aveau o linie interesantă acei înaintași: alții doi, bunicul și Vasile, alt frate, deși bruneți, foarte slabi, cu mustață - nu se-ngrășaseră deloc - păreau să arate ca pe vremea dacilor.

Alt unchi, Gheorghica Istinchii - maică-sa fiind soră cu celălalt bunic - din partea asta cunoșteam mai mult decât cei trei din partea lui taică-meu, de ambele părți fuseseră mai mulți frați - chiar și la bunica - mama maică-mii - foarte dezinvolt la vorbă, avea o eleganță rustică. Sau o vecină de-a lui, Nastasia Filului, soră cu Ilie și Tanasie, fiii unui hămesit bogat de pe timpul colectivizării, Filu - care și murise de inimă rea, luându-i statul pământul. Zicea - de la el a rămas vorba - cuvânt de ordine la patroni, l-am mai auzit și-n alte părți: până stați de amiază și mâncați, să spargem niște brazde - blestemată fie-le amintirea; aceasta, Nastasia, aprigă - în rest taciturnă, avea un bărbat slab, îndoit, cioturos, neputincios. Se lua cu „moșii” mascați la Crăciun, când îi intrau în casă și-i făceau figuri.

Apoi unchiul, Teodora, bărbatul mătușii - sora lui maică-mea - care tot suga un pai, poreclit șarpele; și cinstit, glumeț - eu așa îl găseam, bunică-mea nu-l putea suporta, zicându-i: Teodora, rău fel...

Aproape de centru - pe acel drum principal în sus,

stătea Pișta pădurarul. Scund, gras, roșu la față, sfârșise tragic în pădure. Poate blestem - zic gurile rele - pentru viața plină de plăceri, pe care a dus-o. Avea ceva din prestața marilor conducători de oști. Sau un vecin de-al său, Nicolae al Petrii, un țăran cu jerseu alb, arăta ca un fecior la 70 de ani, cum zicea bunică-mea. A trăit până spre 90, sau chiar 91.

Sau vecinul său, scund, puțin gras, deși-l chema Ion Cherecheș sau așa ceva - lumea-l poreclise Kilomaș - adică cât o greutate de cântar mică, concentrată.

Tot din partea aceea de sat, să nu-l uit pe bietul Tomuca. Casa lor era la drum, aproape de intrarea în sat. Dar fiindcă era neputincios, păr și barbă lungi, îmbrăcat simplu - era ținut într-un bujdei, în spatele casei, pe țarină. Fusesse conceput în Sărbătorile de Paști ale Primului Război Mondial, maică-sa mersese să-și viziteze bărbatul la acea unitate militară. Ca blestem pentru blasfemia făcută, ieșise așa. Îl văzusem și eu - odată, la lumânare, în acea căsuță, odată pe drum, trăgea lemne, crengi verzi - nu putea lucra decât cu picioarele - făcea chiar greble - cu mâna doar ținea crengile.

Alt mut era - din centru cum urcai în sus, pe lângă râu - sus pe deal - Gaga. Scund, destul de robust, cu barbă, taică-său era diac, adică cantor la biserică. Un frate de-al părinților, mic, slab, cu mărgea în ureche, Gheorghica chiar era poreclit „mutuțu” - erau două case acolo, pe deal; în cea mai mică, de cca cinci pe cinci, stătea acel mutuț, bătrân, neînsurat. Repara, cică, ceasuri. De primul - Gaga - se zicea că a picat de pe masă, mic fiind - așa a muțit - le era rușine, poate, părinților să spună adevărul. Azi, acolo stă, paradoxal, o nepoată de-a lor, modestă, cu cinci copii, casa mare e în ruină, iar Gaga, în sat la neamuri. Cert este că atât unchiul său, mutul, cât și un alt mut - dar care putea vorbi - Adrian, situat cu ceva mai în jos de această culme,

chiar lângă drum - dar fără gard - aveau înclinații erotice. Primul cu una, Mărioara Pop, pe vremuri, al doilea cu una, Marinica, o fată puțin grasă și păr ondulat, încrezută, care se căsătorise puțin mai târziu decât de obicei - 33 ani - care stătea în partea dinspre Ș... a satului. Avea o soră, tot într-o dungă - trăiește și azi (2019), care a făcut o fată din flori - cu el nu s-a ales mare lucru, ca la mulți alții, cu „aventura” erotică.

Din vecini, mai reprezentativ era „uriașul”, cum îi zicea taică-meu, bărbatul Floricăi, cea pe care o admiram eu nespuse de mult. Mic, puțin gras, semăna cu Ceaușescu când a preluat puterea. A lucrat enorm - în timpul liber - la 53, în 1997, a murit. Atac de cord, căzând în curte. Nevasta - fidelă - nu s-a mai recăsătorit. Deși azi - la 70 - arată bine, ceva s-a stabilizat în organismul ei - e, totuși, o vârstă.

Sau frații Chiver: doar Gheorghe stătea aici. Slab, deșirat, rămase văduv de tânăr. Nevasta i-a murit subit în anii '70, după un chef. A mai încercat cu trei, apoi. Dar frate-său, Traian, n-a fost căsătorit niciodată.

Să nu uit de Puhu: prin extensie, căpătase numele socrului său, un om înalt - unul Văsălica - venise aici de ginere. Slab, buzat, trăise vreo 70 de ani, deși lucrase în topire. Vorbăreț, odată ce-ți intra în ogradă, nu se lăsa până nu-l chemai în casă.

Sau Raveca, bătrâna cu care culegeam mure, măceșe, coarne, în vacanțele de vară.

Pe Flory n-o mai descriu - atât că-mi pare rău că n-am avut noroc la ea, era splendidă. Dar cu tremurături, timidități specifice adolescenței, nu puteai face mare lucru.

În acel colț de sat, unde era o îngrămădire de case, erau câțiva oameni care ar merita descriși, dar, repet, nu știu dacă aș putea reda exact nuanța acelei epoci: Ilia Filului, slab, nas corioat, bodogănind mereu, mergând din partea de jos a curții

înspre partea de sus - avea terenul paralel oarecum cu drumul - dincolo de el, în raport cu casa noastră. De la casa veche, din lemn, albastră, la cea de sus - amândouă au fost demolate. Aici, chiar lângă drumul nou, care o lua pe lângă terenul nostru - și-au făcut vila. Începută în 1978, taică-meu zicea: „strâng și sămânța de piatră de pe vale, ăștia - să o pună în fundație...”

A murit la 72 de ani - și când te gândești că frate-său, săracul, Tănăsie, are peste 80 de ani - a lucrat în topire și mai trăiește. Sunt amândoi fiii lui Filu, unul peste măsură de zgârcit - om al deceniilor trecute.

Vecinul Petrea Petrii - cu frate-său, Păputea, nu era pe același calapod genetic - nu semănau - era decent, o coamă de păr alb, fusese miner. Scund și musculos, se zvonise despre el c-ar avea legături cu F. Posibil. Sau Gheorghica P., un alt bătrân, mă impresiona, îl văzusem prin oblonul luminat de lămpaș mulgând vaca - nu știuse să-și joace mireasa - prin anii '40 - o femeie care se bănuise a fi năbădăioasă, cu corp frumos, totuși, trăiește cu el, avuseră vreo cinci copii.

Dincolo de râu, Antonea lui B., cel care murise înecat, de care se zvonea că i se pusese inel pe sex, îl avea prea mare.

Tot în acel râu - paradoxal, nu când era mare, murise și o bătrână; dacă primul căzuse primăvara, apa era scăzută, bătrâna o luase razna, afară din casă, noaptea, iarna. O găsiseră primăvara, când se topise zăpada, puțin mai în jos de țărmul de unde căzuse.

Domnul Grațian, ciobanul, înclinat spre afaceri - de fapt toată viața avusese slugi, și o femeie neobișnuit de grasă - apoi Grigore, cel cu vorba repezită, de nu înțelegeai mare lucru din ce spunea, după aceea Iosif, bătrânul, tatăl său, care stătea puțin mai în jos, la bătrânețe se însurase dincolo de râu cu o văduvă - ținea țigara pe limbă, până când focul ajungea aproape acolo.

Mai făcea - cu acea văduvă - câte un act sexual, dar adormea imediat după - zicea el - în rest, nici un inconvenient la acea vârstă...

Aurel, unchiul, slab, arțăgos când era beat, nevastă-sa, în schimb, solidă, cu autoritate - taică-său fusese chiabur - clipea enigmatic din ochi, de fapt unul și-l ținea tot timpul închis. O botezasem în sinea mea: „Cleopa”.

Tot un bâlbâit era și Filip, săracul, cel de lângă biserică, cel care, uitându-și cutea de ascuțit coasa acasă, urma să și-o ascută cu s...la, vorba neveste-sii. Taică-său, un omuleț mic, gheboșat, trăgea clopotele și mai desfunda șanțurile prin sat, unde era nevoie - avea boala asta.

Sau Găla Petrii - frate cu vecinii sus menționați - Petre și Păputea - tot rotund la cap, cu auz muzical - cânta la acordeon, stătea chiar lângă școală și biserică, era neam cu Filip și cu toți mușii care au fost înaintea lor, ca Gheorghica Savetii, care afirmase la școală că cocoșul are un picior - așa-l văzuse iarna, de frig sta cu schimbul, pe câte unul, pasărea.

Tot el îngropase o cloșcă - cu pui cu tot - îi răspunde maică-sii, apoi: „- N-o căuta hiaba (adică degeaba), c-am îngropat-o-n gunoi...”

Să-l menționez pe unchiul Ilie, slab, creț, ofticos - dăduse naștere la o linie întreagă de descendenți numiți tot Ilie, în afară de un fiu care i-a murit la stropit pomii, la 17 ani - la 11 ani juca, deja în joc - îi pusese cineva otravă pe slănină. Bine că nu m-am născut să trăiesc acei ani - cum aș fi scăpat de obligația de a merge la „joc”?

Sau Mihaiu Botului - de la numărul 1 - înalt, slab, slab de tot - fusese miner. Parcă era un cal ciotăros - deși dăduse naștere și la un fiu cu figură de actor, gen Dan Spătaru - cum fusese miner povestea întâmplări din domeniu, amintind de

femei - vagonetar, colege de ale lui. A murit - zic unii - pe la sfârșitul anilor '80, chiar în satul unde stătea taică-meu, în șură la rudeniile acelea. Cine știe?

Înainte de asta, însă, avea „abonament” la cooperativă, împreună cu alții de seama lui, petrecându-și după-amiezele și serile. Era și asta un farmec al acelor vremi. Veneam cu autobuzul, liniște - nu fusese inventat stresul capitalist în socialism, n-aveai cum să te stresezi - intrai în sat, în mijloc era stația, dincolo de râu căminul, cooperativa, biserica, școala. Ți plăcea ceea ce vedeai, puteai să și participi - pe vreme aceea nu aveai preferințe anume, nici nu te durea nimic. Frumoase erau toate acele aspecte ale vieții - proiecte, dar pe care ar fi fost bine să le duci până la capăt. În rest, glume, activități interumane, mai mult sau mai puțin izbutite.

Această trecere în revistă e un elogiu celor care au fost - ființe vii, în primul rând - acolo, în acel sat; apoi, la fel de mult, epocii stabile, lipsită de griji și înfloritoare care a fost - cea a anilor '60-'80 - și dacă și eu am făcut parte din ea, puțin dezorganizat, neducând lucrurile până la capăt - au fost oameni care, având o personalitate mai ordonată, au reușit asta. Să nu menționez decât un aspect al vieții: sportul. Văd poze cu culturiști din Vest. Au acea detașare de ai noștri, care au tot „bătut apa-n piuă”, neștiind face antrenamente, s-au plafonat. În Vest - în acea epocă - a fost posibil. La noi, doar doi - trei au reușit. Ieșeam și eu seara pe străzi, chiar după ce începusem cu sportul. Nu eram țăran, fugeam de dans, de femei - neavând, în primul rând, înclinație, în al doilea, experiență. Dar la concursuri pe străzi - protejat de întunericul serii - participam. A doua zi, la școală. Eram un hibrid ciudat: nici țăran sau muncitor, nici orașean.

Încă o dată, glorie celor ce-au reușit în acea epocă, glorie socialismului care a construit enorm; contează ce se vede - orice

comparații și justificări sunt inutile. Dar poate că nu-i pierdut totul: mai avem o șansă să mai fim ce-am fost - dar într-un viitor îndepărtat, din păcate.

Acum, nici cât și din cât se poate, nu se face. E o ființă, un popor prea ahtiat după plăceri și rău, din păcate - la coșul de gunoi sau să ne ștergem la fund cu preceptele religioase și morale. În rest, țărani de atunci, măcar, credeau sincer în ceea ce fac. Lucru - cu succesiunea anotimpurilor, miros de iarbă cosită, praf, transpirație, dar și țărâitul greierilor, seara - toamna, cu fumul înecăcios, apoi primăvara, cu Paștele, iarna, colindele, frigul, tăiatul porcului - toate se integrau organic într-un tot. Urmau relațiile dintre oameni, cine pe cine și cât ajuta, obișnuința și căldura umană se degaja din toate, într-o colectivitate - și aici mai erau eschivări - prin armonia ce era, tragediile, apoi, presărate printre ani - poate nu s-ar putea fără ele.

Astfel treceau anii, exista și o latură nevăzută - numai vedeai că oamenii se-nsoară, femeile devin cu burta la gură, unii mor - în urma unor procese psihice și fizice ascunse, dincolo de ochii lumii, de convenționalul zilnic. Asta era viața.

Dar sistemele politice și moda se schimbau - pierdea cineva - până se putea chiar ajunge la sapă de lemn, după o perioadă de glorie părea neverosibil - cine știe ce forțe acționau, dar tot negativul din om ieșea la suprafață, ca peste multe locuri - dacă nu toate - din țară, cu tot ce implică asta: ordine, cinste, curățenie fizică și morală.

*

Toamna anului 1984 a fost extraordinară, O atmosferă luminoasă, dar melancolică, totuși, a sfârșitului de an, (e) liberarea mea, nerăbdarea cu care încercam să mă integrez în viața civilă, să recuperez timpul pierdut.

Au fost multe nunți în toamna aceea și am participat la toate, spectacolul ce le era propriu, adică tot arsenalul de lumini, din asemenea ocazii, tinerețea mea – muzica care te amețea, veșminte multicolore, legănarea dulce – amăruie, pe care o simțeam dimineața, după multiplele pahare de vin consumate și după „învârtelile” din timpul dansului, toate acestea te transbordau într-o lume de miracol, de vis, extraordinară – semănând atât de puțin, cu viața de zi cu zi, cu realitatea banală¹²³ a vieții la perforator, de exemplu, cu galerii întunecate și haine pline de ulei. Nu că uram viața din urmă, atunci nu putea fi vorba de așa ceva - trebuia să o accepți, ca mijloc de existență -, dar erau, totuși, două lumi diferite, în sfârșit, o nuntă era atât de deosebită de tot evantaiul de fapte reale, pe care viața ți le putea oferi, cotidian.

De fapt, era o luptă acerbă între cifrele planului de îndeplinit, care ne stăteau trufașe în față și îndeplinirea reală a acestuia, lupta fizică, măreția și satisfacția cu care priveam totul, la sfârșit de schimb, fără nici o urmă de ideologizare, însă mă simțeam mândru că am învins roca, stânca dură, îndreptându-

---

123 Varianta doar de sărbătoare a existenței, cum, peste ani, aveam să constat, stupefiat și dezamăgit, că o duc doar divele și patronii.

mă spre puț mândru, cu hainele ude, așteptam pe rampa puțului – acolo avea loc fantastica uniformizare ce o oferea mediul și hainele minerești – de data asta, aici, pot să spun, iau iar etalon viața de afară, obișnuită. Simțeam și atunci, deosebit de pregnant, însă, fără să mă inferiorizeze, încă – că viața de subteran nu seamănă câtuși de puțin cu cea de afară, obișnuită, așa cum nici atmosfera de la nuntă nu semăna – de data asta era vorba de polul opus – al muncii în condiții foarte grele, care însemna și înjosire, și măreție, în același timp, arătând până unde se poate coborî și urca, totodată, deoarece repetarea acestei vieți nu putea genera decât un astfel de sentiment față de cei de afară.

*

Imediat după „liberare”, fusesem dornic să cunosc cât mai multe fete, așa că am început cu sărutările smulse în pripă unei fete în timpul concediului, într-o seară. Se cam codise, iar eu, amenințând-o, mai în glumă, mai în serios, zicându-i: să știi că nu mai vin pe la tine (de parcă cine știe ce pierdere, pentru ea, ar fi însemnat asta), am făcut-o să cedeze până la urmă.¹²⁴

Îmi propusesem să mă las de fumat și reușisem - de fapt, în armată fumam rar, să-mi omor timpul, mai bine zis. Așa că tot timpul dichisit, spălat pe dinți, mergeam seara la fete – dornic de aventuri, deși, până atunci, sexual, nu avusesem vreuna. Voi descrie amănunțit scena cu sărutul, amintită mai înainte, detalii care vor face lumină în singura aventură nesexuală sau, până la un moment dat, de până atunci, pentru clarificarea senzațiilor.

---

124 Ceva bun la gust și răcoros se desprindea de pe buzele ei. Stătusem exagerat de mult – vreo jumătate de oră – când unul, ieșit primul din casă, „mâciocul”, de după o clăie, începuse să fluiera obraznic. Eram mulți în casă, fratele fetei, venind din sat, la un moment dat, chipurile, neavând loc, s-a pus direct pe podele.

Deși fata nu era extraordinară, era oricum drăguță, cu părul lung, șaten, pantaloni de catifea, corp, buze subțiri, destul de senzual, poate chiar genul meu. Nu știu dacă există o artă foarte rafinată în sărutat, sau dacă senzația de plăcere (con)stă în mod excesiv în reușita acestei arte, dintr-o încercare; dacă se tinde spre perfecțiune și aici, dar cred că plăcerea pe care am trăit-o atunci a atins apogeul și nu o voi mai trăi vreodată. Spun asta deoarece avea ceva deosebit, așa cum te-ai fi răcorit, scufundându-te într-o apă rece și întunecată, în timp ce o ameteală lină să-ți treacă prin tot corpul, să se intensifice din ce în ce mai mult, trăgându-te mereu mai adânc, spre necunoscut; mai târziu am simțit acea senzație transpusă la o altă parte a corpului, făcând baie cu apă perfect rece, după apă caldă, pe piept, umeri și ceafă, da, aveam aceeași senzație, transpusă într-o altă zonă, deci, dar fixă, fără excitație sexuală, să o amplifice, ca pe cea a sărutului. Spre miezul nopții m-am desprins din brațele acelei fetișcane (fusesem și fluierat, pe deasupra, de unul din colegii mei, care ieșise mai devreme, încercând să-mi tulbure liniștea, după ce, ascuns după un stog de fân, fusese spectatorul plin de invidie al comportării mele.)

Aici merită să fac o mențiune. Era o adevărată tragedie mersul și ieșitul din casă. Trebuia să fii autoritar și, instinctiv, să știi când să ieși din casă – adică când să te ridici de pe scaun – cu o fracțiune înaintea celorlalți, pe baza felului nativ de a fi, cum am zis mai sus, îți venea - și să părăsești încăperea. Căci nu era bine nici să ieși ultimul, dar nici să intri primul. De câte tertipuri și plus de autoritate trebuia să uzitezi aici, când efectuai un act al purității fizice și moral, plus un gest adus iubirii. De câte tertipuri uzita românul pentru a ieși, dacă vroia, nu cum trebuie, ci eschivat – apoi să râdă de cel care a căzut în capcană. La din astea – sau și la din astea – să râdă de unul mai

sincer, mai timid, a fost meșter de-a lungul istoriei. Păcat.

Unul dintre prietenii mei, Limbricul¹²⁵ – care, de fapt, și avusese o influență nefastă asupra copilăriei mele – prin bâiguieli și gesturi adecvate, îmi dăduse de înțeles că ar fi cazul să intru primul. De fapt, mă cuprinde o sfiiciune neașteptată și, la prima fată la care am fost, pe nepusă-masă, când am terminat anul I, nici nu știam ce să vorbesc, darmite să mai și încerc ceva, o îmbrățișare, un sărut, măcar.

La o altă ieșire (terminasem anul I, cred), fusesem cuprins brusc de o alergie, de o panică neașteptată, care pusese stăpânire pe mine, era undeva în partea de deal a satului, după ce ieșisem primul din casă, iar la adăpostul nopții priveam – mai bine zis auzeam – cum același L. o săruta pe fată, deci se auzea foarte tare, eram în josul curții și vedeam, la lumina becului, cei doi – erau țăcănituri specifice sărutatului instantaneu, dar erau, totuși, lungi. M-a cuprins, așadar, o mare spaimă – am fugit ca un nebun până la mijlocul satului, mințindu-l – da, acesta-i cuvântul – că am fost urmărit și de aceea am fugit brusc. De fapt, era o formă de ripostă împotriva inteligenței și norocului altora.

Acestea au fost două secvențe ale tinereții mele „erotice”. Nu știam ce să vorbesc, eram timid, în mod excesiv, nici vorbă, măcar de-o fărâmă din curajul necesar, în asemenea împrejurări.

Cât despre dans, eram un profan – mai neîndemânatic și mai neghiob chiar decât un urs din pădure.¹²⁶

De-abia după aceea, în treapta a II-a, ori după ce am venit din armată, entuziasmul cu care priveam șansele de reușită,

---

125 Poreclă pusă de bunică-mea, dar care oglindea exact caracterul lui de acapare. Mai târziu i s-a spus păianjenul.

126 Uneori, mă gândeam cu groază: ce s-ar fi întâmplat dacă mă nășteam cu o generație în față - cel puțin, când, mort-copt, trebuia să participi la „jocuri” în sat. Sau acum, delăsarea fiind mare, îndemânarea la „jucat” poate fi și o amprentă a epocii respective.

abordând cu nerușinare și curaj exagerat problemele. Ce folos, însă, că peste mine au căzut anii grei ai „Gulag-ului” – la care s-a adăugat și o superficialitate din partea mea. Dezordinea, lipsa de perseverență, seriozitatea lipsă... într-un cuvânt, au făcut ca răul, care doar atâta aștepta, parcă, să muște adânc din destinul meu, ori aruncându-mă în cu totul altă parte decât aș fi meritat. La asta s-a adăugat și dezavantajul, enorm, prins o dată la câteva zeci de ani – că am prins o „rupere de sistem” – de la ordine, construire, la haos, mizerie, presiuni, pasiuni dezlănțuite, în capitalismului barbar, încât cu greu puteai crede că aveai de-a face cu aceeași specie umană.

*

Fusesem angajat la un alt sector – la mina propriu-zisă. La un orizont foarte curat – 350, absurd de bine aranjat, chiar și pentru acei ani, în comparație cu haosul de mai târziu, de la o altă mină. Nu era o tendință de idealizare excesivă – poate că și acolo, la unele orizonturi mai vechi – să fi fost dezordine, dar eu așa am perceput zona respectivă, în acea toamnă: perfectă, mergea „ceas”, ca unsă.

După câteva luni de „întreținere” și transport, unde mă odihneam, dar mai și trăgeam, uneori - privind „la rece” mineritul, fusesem dat la echipă, pe „viu”. Aici, în miezul fierbinte al evenimentelor, nemaiaivând timp să stau, munceam ca un adevărat miner.

Era o căldură fantastică și un tempo ridicat de muncă. Trebuia să-ți sincronizezi perfect gesturile, în funcție de procesul tehnologic stereotip – nu tot timpul același, ca fapte, poate durata lor, dar care, prin desfășurare – duceau și asigurau producția. Mă uimea simplitatea minerilor, care eliminaseră orice gest inutil,

precum și uriașa risipă de energie, pe care o făceam, la acea căldură. Câte un gest, un fapt, dislocat din ordinea „încetățenită” – întrerupt etc., și care cerea o soluție imediată, te făcea să poți sau nu lua decizii pe loc. De aici și ironia unora, când nu „percutai” prompt.¹²⁷ Minereul curat, frumos aranjat, precum și galeriile tăiate foarte drept, au făcut o impresie bună asupra mea (poate că Providența a făcut să nu cunosc, atunci, și alte locuri de muncă, rele, mizere, de la orizonturi mai vechi, astfel, singura imagine frumoasă, trăită de mine, în realitate, despre mină, n-ar fi existat). Ieșeam uzi, transpirați, pe o galerie principală (transversală) lungă, întunecoasă, unde „trăgea” curentul de la alte galerii și unde, în „civile”, dacă ai fi nimerit instantaneu, ți-ar fi fost frică să mergi.

Și toate astea pentru a pași, dintr-o dată, în lumina curată a dimineții zilei, precum și a dimineții vieții, desigur. Nu sesizasem, încă, enorma diferență dintre cele două lumi, dar distanța dintre mină – viața civilă – nuntă, era, oricum, enormă. Poate mai târziu, ca o ironie a soartei, n-am mai avut parte de petreceri. Încă, deși făcusem armata, în care „culturistic” vorbind, nu făcusem nimic, mai speram să ajung cineva, în culturism. Ori știam precis că, asemenea lui Giurgi, ori, uneori, vag, mai simțeam în mine nevoia umană de ascensiune. Poate de aceea am plecat de acolo. Vroiam să fiu liber, deși, poate, dacă rămâneam pe loc, trăgând ritmic, punând bani la ciorap, m-aș fi ajuns. Un simplu gest, negândit, însă, dar care m-a făcut să-mi schimb traiectoria destinului – de fapt, a fost prima mea mare cădere, croindu-mi viața pe un calapod nemeritat, după aceea, decât cea planificată sau meritată. Căci nu Providența, cred eu azi, m-a trimis de acolo, dovadă mizeria care a urmat,

---

127 Un lucru dezechilibrat, de la ordinea lui firească, trebuia mort-copt să-l rezolvi, să-i găsești soluție. Această bătaială a nefirescului a luat, din păcate, amploare mult mai mare în capitalism. Trebuia să aduci – foarte repede, scândura de sub grămadă, să găsești, foarte repede, o sârmă în jur etc.

câțiva ani, plecării mele. Uneori, însă, când privesc și din punct de vedere al tragicului, mina, situația de acolo, mă gândesc că, totuși, și destinul m-a „îndemnat” sau măcar „favorizat” să plec de acolo. Lucru valabil și la ultima ieșire, definitivă, din sistem, deși fortuit, obligat de alții, prin ordonanțe, nu vorbesc de mârșăvia morală a celor care ne-au forțat să ne pierdem locurile de muncă – ci de scăparea de partea periculoasă a unui sistem. O singură „captoră” m-ar fi putut distruge pentru totdeauna.

De altfel, de „loc de muncă” nu am fost în stare niciodată, în sens adevărat al profesiei, să conduc, de exemplu, eu o lucrare, neavând îndemâna și spontaneitatea minerilor, prin gesturi, aparent simple, putând astfel duce tot greul. De fapt, așa cum, neavând talent muzical, mă chinuiam să cânt ceva, fiind pentru mine un chin – ce pentru altul era înăscut – oricât m-aș fi străduit, tot astfel, deși stăteam cu ochii-n patru, în spatele „rokomanului”, adică mașina de încărcat și a vagonetului, sincronizându-mi gesturile cu cele ale minerului, n-am putut progresa, deprinde mai mult decât strictul, acțiuni de muncitor necalificat – scoaterea vagonetului, nicidecum să-l manevrez eu.

Astfel, după o iarnă petrecută acasă (încercasem, cu chiu, cu vai, să-mi fac o sală de antrenament, dar, neavând apă caldă, era penibil să faci antrenament, rămânând transpirat)¹²⁸, m-am apucat să-mi curăț plopii, un șir foarte lung, pe lângă gard – înspre câmpia din fața casei. Erau foarte înalți, mă urcam până înspre vârf, legat sau nu, cu o centură, nu știu dacă azi – 1993 – aș mai avea curajul, iar după aceea să-mi caut de lucru. Gura lumii era foarte rea, veșnic întreba de mine, fără motiv, pe nepusă-masă și cred că răutatea lor ar fi fost atât de mare încât, fără motiv, ar fi pactizat cu miliția, denunțându-mă, darmite, Doamne-ferește – să fi făcut ceva.

128 Chiar și semințe de pepene porcesc, adunate pentru proteine, dar tot degeaba.

Urmăream o simetrie, influențat fiind de ascensiunea lui Giurgi; poate nu neapărat asta - să cred că fazele ascensiunii mele ar fi asemănătoare cu ale lui - dar vedeam că se poate, dacă el a reușit într-un orășel cum e Cavnicul să facă ceva, să „miște” autoritățile, desigur că și eu aș fi putut reuși în Baia-Spie. Avea, la fel, mină, plus că era și puțin mai mare. Dar nu știu ce resorturi, forțe trebuie să declanșezi, să le deranjezi din somnul milenar - ca să reușești - dar, neizbutind - fusesem pe la primărie, am rămas tot un ilustru necunoscut.

Mă pasionau bicicletele, la un moment dat, deși lucrul respectiv nu-mi aducea un venit considerabil, mai schimbam câte ceva la o bicicletă, omorându-mi, astfel, vremea.

Am găsit de muncă la IPEG sau PeGaUS, cum îi spuneam eu, unde m-am cramponat de munca brută, făcută în condiții proaste, și de îndărătnicia funcționarilor. De fapt, îți trebuia un curaj extraordinar pentru a îndeplini o zi de muncă la ei. Deșteptarea la ora 4.00, drumul pe jos, aproape 4 km, luam un anumit autobuz, pentru 12 km, după care venea duba, mergeam cca 2 km, mâncam la cantină, după care urma munca propriuzisă. Am muncit bine, în vremea aceea, banii nu erau tocmai puțini, nu știu cât o fi luat șefii prospecțiunilor, mai ales când dădeau câte un puț, ori câte o galerie, peste termen. De fapt, în sistemul de plată a valorilor, chiar și în societățile de stat, există o contradicție imensă: șeful de șantier lua, să zicem, 20.000 lei, primă la sfârșitul anului – pentru aporturi deosebite, ca și cum el ar fi proiectat și făcut totul pentru construcția puțului, ca și cum tehnicienii, birocratii, nu ar mai fi avut nici un rol, deci, în perspectivă, aceștia ar fi putut fi eliminați, fără prea mare tragedie pentru unitate. Realitatea a infirmat asta. Lovirea în privilegiile foștilor șefi ar fi trebuit să fie un țel al Revoluției din '89 sau, cel puțin, făcându-se astfel – nu s-ar fi batjocorit

martiriul tinerilor de atunci. Grotească se contura diferența enormă – în cazul unui cult nejustificat al liderilor, perpetuat și justificat în capitalismul barbar – dintre șefi și „prostime”, dintre patroni și pălmașul de rând. Astfel că capitalismul atroce a căzut ca o mănășă poporului deja îndobitocit.

Dar nu. Șeful de șantier, dacă nu, cel puțin directorul întregilor „Prospecțiuni geologice”, s-a auzit că ar fi milionar. De ce oare? Pentru ca noi să muncim. Să rămânem cu atât. Supunere și subordonare totală (Chiar și cel mai calic maistru putea să aibă puteri mari. Subinginerul Moșuț – Șonțu, cum îi anagramam uneori numele, îmi trântise lampa de carbid de pământ, căci îmi făcea figuri, stingându-se când trebuia să intru).

Am plecat și de aici, de pe Valea Borcutului, de fapt fusese nevoie de doi oameni pe Valea Lungă, și am plecat, pur și simplu. Îmi pusesem hainele de lucru într-un sac imens. De atunci începeam, deja, să am oroare de hainele spurcate și de incultura – să nu zic mai mult, a unora din ei.

Aici nu mă puteam împăca cu împinsul de vagoane în front (erau pe o platformă, pe o „dublă”, adică o linie ferată foarte strâmtă, trebuia să mă aplec bine, și nu prea le aveam pe astea, durându-mă șalele îngrozitor, de la antrenament. Chiar fusesem diagnosticat – la un anumit fel de film – radiografie, cu „spondiloză”, în acea primăvară.)

Aveam un „ajutor” mic, caraghios, rigid, în aparență, dar care era mai rapid decât mine. Mie nu prea-mi plăcea unde am nimerit, mai ales că se muncea în trei, câștigam mai puțin și, mai ales, faptul că nu știam nici cum să „prind” găurile, îmi însemna găurile prin puncte negre, cu lampa de carbid. Degeaba, lucram fără tragere de inimă. Am dus-o vreo 2 luni, cu învoiri, după care, nemaiputându-le prelungi, am dat faliment.

Am stat după aceea, clandestin, în căminul unității (oricum, fiind regim de șantier, nu am plătit, așa că nu aveau de unde să știe că, practic, eram lichidat), până la plecarea „dincolo”, la sfârșitul lui ianuarie.

Aici îmi permiteam unele mici luxuri, ca de exemplu sculatul mai târziu, ori spălatul cu apă caldă și fierbinte, mult, prelung, după antrenament sau, ori de câte ori vroiam, ca și cum aș fi scos din producție.

A fost, totuși, o toamnă a decăderii, a nebuniei, după unele infracțiuni, pe lângă nebunia vârstei, a plenitudinii forței, a dorinței de viață, a puținului pe care, de bine, de rău, mi l-a putut da societatea, precum și a incertitudinii zilei de mâine.

Îmi revine în minte, dureros, viața de atunci, deși unele nuanțe s-au șters, dar cred, totuși, că am fost demn, fără falsuri, cum trebuia să fiu, de fapt, la vârsta aceea.

Nu prea aveam ce face în tot timpul liber, așa că mergeam adesea la Nicu, căci, în căutarea unei personalități proprii fiind, mă fascina personalitatea lui. Îmi amintesc de un drum lung, într-o iarnă cu nămeți mari, autobuzul se opriase undeva, în pădure, toți pasagerii am coborât să împingem. Era și un ofițer MAN printre noi. Am ajuns, în sfârșit, după opt ore, la Târgu Lăpuș și, deși m-am întors târziu în Baia Mare, am avut timp și pentru odihnă.¹²⁹

De altă dată, pe același autobuz, fiind așezată o *fată foarte frumoasă*, cu părul lung, șaten, cu trăsăturile feței aproape perfecte – genetic, tipul meu potrivit – deși nu aș refuza nici o blondă sau brunetă. Și corpul îi era la fel. Deși a coborât la capăt, nu i-am adresat nici măcar un cuvânt. Și, datorită dorinței mele de a exagera sau, mai ales, de a-mi considera eșecurile

---

129 Fantastic ar fi fost, la acea vârstă, să am decența și ordinea – înnăscute la americani, pentru actori, artiști, scriitori și, implicit, și ordinea în viață, plus beneficiile.

împlinite, mai târziu am considerat-o prietena mea, când mă adresam, efectiv, colegilor mei de detenție. Una asemănătoare – ca frumusețe – am văzut într-o revistă germană. Idealuri de neatins.

Ar mai fi fost un drum la Tg. Lăpuș, cu bicicleta reparată de mine, un Carpați vechi, care aparținuse părinților, găsit în podul casei, cu o damigeană de vin de 20 l, pe portbagaj, în spate.

Era o toamnă în care trăiam mai din nimic; noroc cu cazarea. Vândusem unui culturist niște medicamente pe care le luasem pentru mine, de la Giurgi, aduse din Bulgaria - niște pastile mici, albe - tipul se numea Gabi, avea niște urechi mici, îmbrăcat regulamentar - adică în ținută de pază, își făcea serviciul la Spitalul Județean. O grămadă de ani, cât a făcut și antrenamente, nu se prea vedea nici un progres pe fizicul lui - dar nici bătrân nu arăta - dar, mă rog, asta e.

Bicicleta o vândusem unui țăran neîncrezător, făcea și el la Clubul tineretului, se uita la mine cum îmi priveam și măsuram brațul în oglindă - susținând că are 42 cm. Mă întâlnisem cu el la piața de vechituri - la gară, pe vremea aceea. Renovasem un Carpați vechi, arăta bine, zice: „de ce vrei să-l vinzi?”. Zic: „mă duc în armată”. Zice: „ai făcut-o”, iar eu, prins cu mâța în sac, zic: „da, dar jumătate...”

Închipuți-vă să urci „Pietricica”, un deal înspre depreșiunea Lăpușului, astfel că maică-mea a exclamat, la întoarcere: drumurile astea costă doar haine distruse, căci transpirasem grozav, hainele se rup, sub efectul transpirației, mai ales cămășile.

Iubeam o fată blondă, de la mine din sat. Nu cine știe cât de frumoasă. Sâni destul de mari, în rest, deși avea blugi pe corp, îi promisesem și eu o pereche – era „într-una”. Nu cine știe cât de izbutită, deci. Mai bine că nu a fost nimic între noi, altfel mi-ar fi fost drumul spre viitor. Nici nu-mi plăcea în mod

deosebit, atât doar că mă îndrăgostisem de ea, nițel – și aveam unde merge, seara, ieșind de la lucru mai repede, să ajung la ea. (O sărutare peste gard, iar cu o mână, emotiv, îi căutam sexul, pe care și-l rețrăgea, sfioasă, înapoi. Repet, a fost mai bine așa, că nu am obținut nimic de la ea). Noaptea, parcă eram omul-păianjen. Îmbrăcat ușor, ca pentru cățărări, așteptam să se stingă lumina, pentru a putea să-mi însușesc alimentele – proprietatea altuia. Slănină, brânză, smântână, cârnați... minerii mâncau bine. Într-o noapte, spre sfârșitul „libertății”, a trebuit să stau până spre dimineață, pentru ca paznicul să se culce, pentru a mă putea cățara pe scara de incendiu, pe acoperiș și, de acolo, cu un fier-beton, să trag pungile aflate la ultimul etaj, sus, pe acoperiș. Nu am reușit căci, chiar în momentul ieșirii, paznicul a fost cu ochii pe mine, în spatele meu. Brusc, am simulat o durere de șale, îndreptându-mă de spate - și bine a fost.

De fapt, căutându-l poliția pe unul care locuia acolo, îmi dăduse fiori numai simplul gând că aș fi putut fi și eu încolțit și arestat.

Slămina pe care, totuși, în ianuarie am reușit s-o îndosesc, am ascuns-o în țevile de la tribunele stadionului de la Grup școlar miner. De-abia așteptam să mă liberez, să ajung la ea. Dar, peste șase luni, aproape n-am găsit mare lucru. Fusesse mâncată - aproape toată - de viermi, viespi etc. Plus că era și râncedă.

*

N-aș putea trece mai departe fără a descrie câteva personaje de la acea „Întreprindere de prospecțiuni și explorări geologice” – pe hârtie sună frumos, în realitate, nu.

În primul rând, întreprinderea. O budă, pe lângă minele standard. O lampă de carbid – doar unii șefi, printre care și artificierul, subinginerul Moșuc – Moșuț, aveau privilegiul unei

lămpi electrice. Apă caldă nu era. Doar la chiuvete, nu și la dușuri. Apoi, locurile de muncă dezlânate – puțurile, trei la număr – 4, 5, 6 – au trecut, apoi, în posesia minei Baia –Sprie, unde, deși foarte cald, se câștiga foarte bine. În rest, slab. Două șantiere, Valea Borcutului și Valea Roșie, zisă și Valea Lungă. Pe Valea Borcutului s-a mai deschis galeria „Bartoșa”.

Un miner, Pășcuța, la întreținere, puțin înalt, puțin gras; e curios cum, după o anumită vârstă, slăbind brusc de puteri, desigur, țăranul, îi dădea la întreținere, artificieri etc... Unii, porcii, de la acele îndeletniciri extrem de ușoare, ieșeau la pensie, prematur. Peste zeci de ani, 2018, tabloul era neschimbat. Oameni-șefi de direcție la 5 oameni, salariu gras, griji puține etc. Exista, orice ai zice, oricum te-ai comporta, nu puteai să intri în ea, o pătură a șefilor.

Moșuc – Moșuț – Șonțul – porcul de artificier, menționat deja, la circa 1,67 m, musculos, păr arămiu, mustață, început de chelie. Fost boxer, era și șef, avea privilegiul unei lămpi electrice și violent, uneori.

Unul, Kovács, la 28 de ani, burlac, îi zice unul, Chețan, înalt, brunet, domnos, căci acesta nu era nici model sexy, cu urechi puțin clăpăuge: când ai f...tut ultima dată – era prin mai – să nu-mi spui că anul acesta, că nu te cred...¹³⁰

Apoi, minerul, care semăna perfect cu Hitler, mic de statură, cu un costum uzat, dar neschimbat peste ani: Țaca-paca, care zicea cam așa: la plecare, ța-ca-paca...

Un mecanic mic, roșu la față, care, impersonal, când se referea, totuși, la șefi, zicea: „bage-și, bage-și”, altă expresie pe care, în diferite nuanțe, am găsit-o apoi, de-a lungul anilor.

Curios este că cei trei șoferi, cu dubele de transport, erau

130 De aici știu și eu expresia asta, care se aplică, uneori, ironic, mai des, unora.

unguri: Franți, Korcsi, Bandi. Aici se adeverea zicala că nemții și ungurii erau mai „domnoși”, căutând profesii adecvate. Șefii li se adresau simplu: „fă dinamita”, „fă Valea Lungă” – adică să meargă după dinamită sau pe Valea Lungă (Roșie).

Niște mineri care ziceau „cine știe, știe și așa”, sau „f... taiul Veronichii”, expresie auzită, peste ani, de la unul din ei. Stătuse mașina la semafor, la Maramureșul, neobișnuit de mult, când să pornească, zice unul: „acum spune-i să oprească, să mă piș, dacă a stat atâta...”

Aici era și unul, Cămășuță, slab, copilăros, cămașă cu mânecă scurtă – nu cămașă, ar fi intrat doi, în locul lui, până acum câțiva ani l-am tot văzut, ca și pe Pittyu, înalt, cap rotund, puțin gras, mustăcioară tunsă scurt.

Maistrul Duma, artist de melodramă, slab, brunet, mustață neagră, desigur, cu destin banal – peste ani, la „comemorări”, aveam să-i văd poza. La fel ca la un fost miner și viitor zidar, Jóska.

Sigur că ne pare rău după el - vorba lui Putin - e fără inimă cel care nu-i pare rău după socialism, e nebun cel care crede că se va întoarce.

Acum, trecând timpul, nuanța, amprenta epocii se șterge; acum, dincolo de politic, de metoda de guvernare, trebuie să ne amintim de viața de toate zilele, de ordinea, aspectul economiei, al tuturor segmentelor vieții - fără îndoială, socialismul însemna echilibru - adică cât dădeai unui domeniu, atât și altuia; nu exista dacă vrea patronul, cineva - să nu existe șosele, de exemplu, numai până într-un loc, să nu existe școli, băi comunale, aglomerări de bogății imense, pe de altă parte. Nu că n-ar fi fost favoritisme de-a lungul epocii, ar trebui să-și publice șefii de atunci amintirile reale, cât și cei de după, din capitalism. Nebunia omului a contribuit și acolo la unele

acumulări - „burghezia comunistă”. În rest, inițial s-a pornit de la logică, echilibru - cantine, șosele, fabrici, școli etc. Balanță justă, logică.

Nimeni nu se gândea la câștigul imediat. Lenea putea fi lichidată. Pe fond de distribuție, a mers totul. De aici câteva decenii de dezvoltare. Se muncea. Acum, sentimentul, senzorial, mirosurile deosebite, de mâncare, de subteran, de ateliere vor face parte din caracteristica epocii care a fost; ce-a simțit fiecare, cum s-a descurcat - ce apogeu au atins performanțele în diferite domenii - căci a fost un vârf în orice domeniu - unde s-ar fi ajuns - toate, din păcate, aparțin trecutului. Un fel de-a fi, o civilizație a fost distrusă. Au plătit un tribut gras. Mai mult, instinctele, capriciile, șmecheriile au apărut în conduita umană. Nesiguranța implică și asta - capitalismul, deci.

Mai mult, fără socialism, România n-ar fi fost decât o îngrămădire de colibe. Cei treizeci de ani, din '89 până acum, au demonstrat de ce-i în stare o „societate liberă” lăsată la voia întâmplării, la un popor de barbari, mai ales.

Ce va fi, vom vedea...

*

Maistrul de pe Valea Borcutului fusese consătean cu mine. De aceea zic că nu e bine să ai colegi din același sat, în minerit, mai ales, cum era la exploatare. Îți numără până și f... ocii de la sulă, cum zicea cineva. Acesta a avut dezavantajul că nu-mi înțelege efortul¹³¹ – să-mi fi dat un cămin – el avea și apartament în Baia-Sprie. Fusese angajat și copilul său, Mitraș, tânăr, cu mustață, novice. La o petrecere ținută la casa lor, în sat, a participat și șeful de șantier, Șailic, grăsuț, între două vârste

131 Nebăgându-mi o foaie de boală, taică-meu a zis, întâlnindu-se cu el: „nu i-ai băgat la băiat foaia de boală, o să te bat cum te-am bătut cândva” etc. (citez după declarația lui taică-meu).

pe atunci, plus nevastă-sa, tânără (cca 35 ani), brunetă, zveltă. Copilul maistrului s-a lăudat la V..., prietenul meu, că a ieșit cu ea afară, a sărutat-o - între cei doi soți fiind diferență de vârstă – azi îi văd prin oraș – sunt amândoi doi bătrânei respectabili, cu pensie bună, mai ales el; dar V..., văzându-l în șanț, picat lângă magazinul sătesc, era gata-gata să-l „momească”, adică să-i ia banii, fusese într-o zi de salariu – zice: „nu cred c-a ieșit cu aia afară!...”

Tot atunci îmi arătase cineva, în ziar, poza lui N. Giurgi, cu o mână întinsă, parcă era o statueta de bronz - așa și scria - zice Moșuc: culturismul e un sport prostesc. În perioada aceea m-am întâlnit de două ori cu fosta colegă, Dragoș Sanda. Odată, în centru, m-a întrebat unde lucrez, apoi la gară, într-un început de toamnă trist, își însoțea fratele la plecarea în armată. Era foarte frumoasă – splendidă, chiar, dar eu, deși ea a zis „mă voi duce cu el, să-i țin pușca”, părea foarte sociabilă – n-am abordat-o.

Să mai amintesc de șeful Barna, nas ascuțit, bătrân, figură de funcționar. Deși avea o nevastă brunetă, drăguță (l-am căutat odată la apartament, a ieșit ea, în capot), el a zis, apoi: „problemele de serviciu, la lucru” – tot avea pe cineva: o blondă. Stătea la una din primele case, la coborârea de la mina de pe Valea Borcutului. Cineva a zis: să nu vă vadă blonda că coborâți mai repede, că vă spune la șefu’. „De ce?” – a replicat altul. „F...te șefu’ la ea”, fu răspunsul.

Acesta a fost IPEG-ul. Deși mă zbătusem, începusem chiar bine, participasem în iulie la Ziua constructorului, la o serbare câmpenească, la Ștrandul Baia-Sprie, pe Valea Chiuzbăii, luasem și o pereche de blugi – 1.000 lei – nu am mers mult în acest sistem. Așa se întâmplă, când nu ai condiții.

Și a venit clipa cea mare, cea neagră, chiar. Ziua când, aproape adolescent fiind, mi-am dat seama că viața poate să atârne de un fir de pai (păr?!), că era destul să se rupă firul respectiv, cel de care atârna totul, pentru ca să mă prăbușesc în Neant. Un singur denunț, ca în „obsedantul deceniu”, fără a se verifica temeinicia afirmației persoanei care-mi vroia răul, și viața, destinul meu au fost încătușate.

Cum s-a întâmplat totul? Venisem acasă, nu bănuiam nimic, „complicele” meu fusese prins – asta mi-ar fi putut da de gândit, de fapt nu mă simțeam cu musca pe căciulă, iar puținele chestiuni în care fusese implicat nu ar fi trebuit să mă sperie. Dar tipul se speriasse, spusese totul; la început, îmi negase amestecul, cum de altfel era și firesc, cineva, însă dăduse niște indicații milițienilor, ar fi bine ca și tipul X, adică eu, să fie implicat – iar milițienii au amestecat faptele, procedând la arestarea mea. Mai mult, lui V... i s-a promis eliberarea, mai ales că era minor, nu avea decât 16 ani. Nu bănuiam, așadar, nimic. Adormisem după-amiază (trebuia să chem pe cineva la lemne,) era o vreme închisă, urma să plouă, peste zăpadă, eram îmbrăcat ca o fată, cu o helancă albă, frumoasă, înainte de culcare mă admirasem în oglindă, de aceea zic că eram pregătit să-mi trăiesc cu intensitate vârsta de 22 de ani, dar destinul nefavorabil a vrut altfel, împiedicându-mă să fac asta.

Așadar, adormisem, când, deodată, maică-mea a exclamat, speriată: vin niște milițieni, vai de mine! Câinele

lătra, iar ei, în urma denunțului, se îndreptau nestingheriți spre casă, la sigur. Și au intrat! „Am venit să facem un mic control”, au spus. Prima dată am crezut că e vorba de niște mici rahaturi (rămase de la taică-meu), căci tot nu puteam să cred, încă, în arestare. Dar nu era asta, căci altceva căutau domnii milițieni. Și, rând pe rând, au început să descopere câte o lamă, câte un bilet de tren. „Notează, te rog, o lamă și un bilet de tren” – îl îndemna, sânguincios, șeful pe celălalt milițian, deși nu era vorba, încă, de grosul cantității. Au găsit două seturi mari de lame, un „Almanah al pădurii” și câțiva pantaloni. De fapt, Florică îi iubeam atât de mult sexul, încât i l-aș fi mâncat – iar îmbrăcămintea i-am fetișizat-o.¹³²

De unde, la început, vorbeam serios, foarte sigur - aveam și eu o personalitate -, încet – încet am început să mă înmoi, pe măsură ce descopereau alte dovezi, ajungând o cârpă în mâinile lor. Făcuserăm din aceste fleacuri o grămăjoară destul de mare (noroc cu chiloții, partea cea mai intimă a prăzii, îi ascunsesem în sură și, fiind singur la afacere, nu au dat peste ei), când șeful de post izbucni brusc: „Bine, bine, le-ai avut pe astea, le-am adunat aici, dar unde sunt celelalte? Unde sunt îngropate?”

Neg de câteva ori, după care blondul, adică ajutorul de șef de post, dându-mi indicații fixe (în livadă, în spatele șurii), mi-am dat seama că totul fusese dat în vileag, mă îndrept într-acolo, cu scule de săpat, în mâini. Vecinul – băiatul care azi e mort, adică spânzurat, îmi dă și el o mână de ajutor – deoarece treaba mergea încet. Cum să nu fii neîndemânatic, când îți sapi propria cădere?

---

132 Tocmai persoana pe care o iubeam atât de mult, idolatrizând-o, m-a denunțat – cum se întâmplă, uneori, în viață. Inițial, V..., prins fiind cu propriile afaceri, a luat totul asupra sa. Ea a zis milițienilor: mergeți, arestați-l și pe D..., adică pe mine. De-ar fi știut cât am iubit-o!...

- Ce mai minunăție de lame! a exclamat un vecin, când a văzut cartușele mari, frumos colorate, când ieșeau la iveală din sacii de plastic în care au fost izolate, ca pentru eternitate – și eu, care nu am avut o lamă să mă barbieresc! Într-adevăr, vecinul, poreclit Păputea, arăta bătrân, bătrân și păros, cum era, așa, nebărbierit de zile întregi.

Odată terminate toate astea, șeful de post spune:

- Băiatul vine cu noi, depinde cât va fi de operativ, la ora 9.00, chiar poate fi acasă - (se întuneca pe la 5.00, încă nu era seară, ar fi fost posibil asta), dar porcii încercau să o amăgească pe biata maică-mea și pe bătrână, care priveau trist și sfâșietor în urma mea.

Astfel, m-au luat - să nu mă mai aducă înapoi – și am plecat. Prima dată chiar la Florica acasă, pentru completarea cunoștințelor dobândite și pentru informarea părților vătămate. Am intrat în căsuța de vară, cum se spune pe la noi locuințelor auxiliare, preferabile pentru sezonul cald. Erau multe haine îngrămădite pe scaune, în cuiere, fără a fi dezordine, totuși, precum și un harnașament pentru cai. Ce m-a surprins prima dată a fost extraordinara intimitate dintre părțile vătămate și autorități, și nu datorită, să zic, cinstei cu care aceștia-și făceau datoria, ori aplecării spre partea vătămată, din compasiune, căci doreau să fie inflexibili până la probe concrete, asta încercau să-mi arate și mie – ci, datorită înscenării și numitorului comun cu care au pus la cale arestarea mea. Au fost serviți cu caltaboș tăiat felii subțiri, palincă, iar eu, cu un pix, să scriu tot ce știu.

Flori arăta intimă, prea intimă, chiar, pentru mine, cel care urma să plec în detenție, să n-o mai văd, poate, niciodată. Mai trist și rușinos era că-mi pătasem cinstea, atingându-mă de lucrurile ei. Din prea mare pasiune pentru ea. Oricine își poate închipui: cine fură lenjeria intimă unei femei frumoase? Și din ce motiv?

Se făcuse noapte, era târziu, chiar. Am plecat spre post – nu înainte de a mă dezvinovăți – Doamne, cum arăta Flori! Pantaloni de supra, destul de strâmți pe fundul ei bombat, ca un plasture i-aș fi pus gura pe gaura anusului, și nu numai – dar trebuia să plec – numai la o asemenea vârstă poți *suporta* acea cădere – totalul revers al unei stări de fericire strict pozitive; zic, pe lângă astea: voi demonstra contrariul - și Horia, Cloșca (și Crișan) au fost trași pe roată și... plecăm.

Am dat declarații după declarații. V... fusese și el adus acolo, pus într-o încăpere separată, până când șeful citise declarațiile mele și, văzând că nu concordă cu ale lui (nici nu aveau cum), m-a izbit năpraznic, de trei ori, cu „pulanul” peste palme, de am crezut că-mi crapă. Pe toți cei care vor să se apuce, mai devreme ori mai târziu, de infracțiuni, i-aș sfătui să renunțe. Durerea pricinuită la primirea „botezului”, acest obiect fiind atât de mare, încât nu merită acest lucru. Apoi l-a adus în cameră, spre confruntare. De fapt, la post nu venisem în același timp: eu mai târziu, cu șeful, iar V... cu cel mai tânăr dintre polițiști, după ce i se dă asigurarea că spre dimineață va fi acasă. Și iată cum a fost totul:

1. Părtaș la tâlhărie, e drept, una mai ușoară, în dauna lui Tima Adi Csaba, cum îl porecliserăm noi pe vecinul, mai prostănac, un burlac neglijent care, după o petrecanie, dormea, mort de beat, în fața casei sale, casa neavând garduri, era așezată pur și simplu lângă noul drum, care se făcuse între timp pe acolo. Nu erau nici măcar șanțuri – poate tot ar fi dormit și dacă erau acelea. (V... îi luase banii și-i pusese plicul gol – era vorba de plicul cu avansul – înapoi, în portmoneu. A doua zi, cu o mină tembelă, deznădăjduită, plângăreată, vine la mine și-mi spune: nu-i așa că cine mi i-a luat, mi-i va da înapoi? Slabă speranță (de fapt, T.A. a spus, la declarație: V... mi-a dat

bani împrumut când mi-au fost furați. „Tot dintr-ai tăi ți-a dat, prostule!”, i-a replicat șeful de post.

2. Furt de biciclete în dauna avutului particular, din fața unei întreprinderi băimărene. Cum se proceda? Înarmat cu un ferăstrău, se tăia cablul de la lacătul cu cifru, care era destul de solid, căci era mai convenabil să se taie câteva sârme, decât un fier mai gros; cifrul tăiat se arunca la dracu-n praznic. Se luat bicicleta, pe care cu viteza vântului se pleca de acolo. Vă imaginați reacția păgubitului când constata, la ieșirea din schimb, totul?... Dar, așa a fost să fie. Bicicleta se păstra. Se acționa de obicei când trecea câte o mașină grea, care făcea mult zgomot.

3. Furt în dauna avutului obștesc. S-a spart un chioșc de ziare din orașul X. Era o noapte de septembrie caldă, liniștită, bună de stat cu iubita în fân, mai ales la acea vârstă.¹³³ La trecerea mașinilor grele, cu minereu, care făceau un zgomot infernal, s-a acționat. O lovitură de pumn, atât. Geamul a cedat, făcându-se țândări. Unul din tipi, fiind mai suplu, a încăput pe jumătate înăuntru. La început, astfel vârat, a scos la iveală bunuri, după care a reușit să se vâre de-a binelea înăuntru, să deschidă ușa. Era o ladă mare, de metal. Ar fi putut ascunde mulți bani. Cel puțin 20.000. Cel mai puternic dintre cei doi a cărat-o în spate, de-a lungul râului, a trecut apoi apa, a traversat șoseaua, a mers de-a lungul căii ferate – până în pădure, într-o văgăună. Au ascuns-o până zilele următoare, căci putea conține bani mulți. Dar nu s-au găsit înăuntru decât lame. Câteva mii. Lame pentru toată viața. Au fost îngropate nu departe de casă, lângă un stejar, la marginea grădinii. În exact ziua arestării, am fost pus să sap.

133 Mă gândesc și azi, când rescru acest roman, 11 februarie 2018, ce blestem, ce năprasnice forțe ale întinericului m-au tot lovit și bruiat, de-a lungul vieții – să nu fac ce-ar fi trebuit, pentru un destin normal. Ce blestem a planat asupra mea și a poporului român, în același timp?

Am menționat asta mai sus. Oricum, când am văzut că sunt doar lame, am rămas stupefiați. Mă așteptam la bani, oricum, decât deloc. Și așa a fost bine. Ne-ar fi ajuns pentru toată viața.

*

La început mă speriasem. Nu mai avusesem de-a face cu legea, iar jongleriile șefului mă speriau și mai tare. „Declară totul – îmi spune – vezi că noi și așa știm. Poate, astfel, să iei minimul, ori chiar speciala, sub minim. Se va ține cont de niște circumstanțe speciale, ale sincerității tale”, iar eu, speriat, cu o slabă rază de speranță, strecurându-mi-se în suflet, întrebam: „Cât?” „Poate un an, poate 9 luni, poate 6... cine știe, spunea majurul, făcând gesturi misterioase cu mâna. De altfel, era foarte aproape de mine, chiar în fața mea, de cealaltă parte a mesei-birou, așa că atât gesturile „benevole”, în favoarea mea, cât și răcnetele și schimbările bruște de atitudine, care aproape mă făceau să intru în pământ, le prindeam.

- Hai, mărturisește, îmi spunea cu voce calmă, senină, apoi se ridica în picioare, luând o țigară din pachetul „Snagov”, pus pe masă și la dispoziția mea. (Mă apucasem de fumat, îmi pierdusem voința, devenisem o fleandură, cum v-am mai spus – deși pe drum, mai păstrând o urmă de demnitate, le-am spus: „Tocmai acum mi s-a întâmplat asta, când voiam să mă apuc serios de sport!” „Nu mai are rost”, mi-a explicat cel mai tânăr. „De ce?, am spus eu. Vârsta?” „Nu, altceva” – mi-a răspuns, fiind sigur de iminența condamnării mele).

Se ridică, așadar, de pe scaun, luând preocupat țigara din pachetul pe care-l ținea în mână, face câțiva pași prin cameră, pregătind țigara pentru fumat, ducând-o la gură, gata s-o aprindă, apoi răzgândindu-se brusc, în ultimul moment, o pune din nou în pachetul scos din buzunar, pentru a scoate

alta. E singurul om la care am observat trucul acesta. După ce am recunoscut cât de cât câte ceva din declarațiile lui V..., am fost dus la culcare. În primărie. Cu cătușe la mâini. Aici am observat, pentru prima dată în viață - sper și pentru ultima – cât de tăioase sunt, și cât de tare dor, intrând în carne la cea mai mică mișcare neglijentă, care putea fi și interpretată: „în scopul evadării”.

Ei, tablagii, împreună cu paznicii de noapte ai comunei, s-au cinstit cu vin¹³⁴. Mi s-au dat și mie câteva pahare. „Cine știe când îi mai bea, sărman de tine”, spune Almăjan, unul dintre ei.¹³⁵

A doua zi, a început reconstituirea pe teren. Precum și aducerea de noi probe. La intrarea în sat, una dintre profesoarele pe care le-am avut, diabolica Moncea, cea mai spurcată dintre ele, de fapt, îmi cere pedeapsa maximă. Cum stăteam la coborârea din mașină, trist, abătut, cu părul frumos pieptănat, dar pentru nimeni de acum încolo, îmi strigase: „Mă cunoști, Pop?” „Cred că da”, am răspuns eu. „Cum poți să spui că numai crezi, când te-am învățat, ți-am dat lumina cărții, de fapt?!” Iar apoi se adresează șefului de post: „Vă rog să țineți cont de el, a fost un elev foarte bun, au scris ziarele (?) despre el, țineți cont de asta, vă rog, e o garanție” – apoi rea, cu un alt ton: „Și, totuși, nu m-au avertizat faptele tale. Știam atunci ce fel de om

134 Atunci am observat ce-nseamnă să fii liber de orice răspundere, ca un pensionar încă tânăr, de exemplu. Dar mă tem – zic asta după zeci de ani (2018, 11 februarie), nu-mi va fi dat, în țara asta blestemată, să-mi văd, să mă bucur de roadele muncii mele, profesional și literar. Se bucură alții, în schimb, cu nemiluita...

135 Când am ajuns cu declarațiile la faptele din vară - ceva chei furate dintr-o mașină, la o nuntă, pentru care fusesem chemat la post atunci, acest plutonier cu mustață, păr creț, ca artiștii bănățeni, înverșunat, mi-a zis: „Și tu cum ai declarat atunci, că n-ai participat?” „Doar nu era să-mi tai singur craca de sub picioare”, îmi venea să-i dau replica.

ești. Nu trebuia aplanat acel conflict – exact așa a spus – nu s-ar fi întâmplat azi așa ceva.¹³⁶ Vă rog să-i dați pedeapsa maximă”.

Deși am venit în sat, în cea de-a doua zi, nu am putut reveni pe acasă.

În timpul reconstituirilor, normal că ai tangențe cu oameni pe care tocmai atunci ai vrea să nu-i întâlnești; îți vine, parcă, să intri în pământ de rușine - dar așa-i viața, bine nu ți-ar face nimeni, mai mult, sunt încetățenite, în toate epocile, doar fapte, relații care nu te favorizează cu nimic: te sature, până la urmă de ele.

Ajung, printre altele, la Vali, colegul de fapte, acasă. E și vecina - Maria a lui C. - pe acolo, cea foarte frumoasă și elegantă, în perioada de tinerețe; decăzuse, apoi, băutură, incest, cică - de muriseră toți trei: ea, fiul, bărbatul fiind rezistent, mai târziu, dar le făceau toți trei, într-o perioadă. Acum, însă, nu- mi este la îndemână că mă vede. Mai mult, părul îmi stătea foarte frumos, lins, parcă era o perucă. Tocmai a remarcat acest lucru Vali - dar la ce folos, îi răspund eu. Bunică-sa, gârbovită

- o chema Matrona - parcă era Baba-Cloanța, tocmai zicea: nu sunteți voi buni împreună și începuse să povestească o întâmplare asemănătoare, cu furturi „din timpul ungurilor”. Normal că, milițienii, crescuți fiind la școala comunistă, nu le-a plăcut auzind cuvântul „jândari”.

Cred că nici nu mai exista casa, figurativ vorbind, trăiam ca într-un vis, o existență ireală. (De fapt, arestarea mea a fost precedată de niște vise stranii, ireale, prin faptul că nu s-ar fi putut întâmpla niciodată, dar reale, totuși, prin clarul imaginilor pe care le vedeam acolo. Stăteam pe un pod, pe malul râului Lăpuș, în plin centrul orașului, dar parcă nu eram nicăieri, în

---

136 E vorba de chestia cu stilourile, la sfârșitul clasei a VIII-a, de parcă nu ea ar fi orchestrat, atunci, pedeapsa noastră.

loc distinct, cunoscut, vreau să zic. În jur țipenie de om, blocuri mari de gheață pluteau peste râul destul de umflat, sufla un vânt straniu, tăios. Mă gândeam – în vis – la strămoșii mei și la vremurile apuse, pentru ca, apoi, să visez acel râu înghețat. Era o gheață cenușie, iar cineva, de o parte și de alta a râului – arunca cadavre, ca și cum ar fi putut fi prinse de un capăt și celălalt, de către două persoane – peste toată lățimea râului – așadar cădeau la mijloc, se izbeau cu un zgomot sec, zgomot care, în somn, făcea asupra mea o impresie stranie, dureroasă. Visul a continuat cu un alt vis. Orașul era plin de intersecții, cu case mari, roșcate, la un singur colț o casă verde, iar eu mă plimbam prin toate acele intersecții. Ce putea să însemne toate astea, în ajunul arestării mele?

Și apoi, din nou la post. Ce este mai straniu, în toată această perioadă a anchetei, nu brutalitățile și strigătele obișnuite în asemenea împrejurări, ci faptul că ți-ar putea pune în cârcă, după ce ai mărturisit totul, și ce nu ai făcut! Starea de imposibilitate, căci, în momentul când șeful spunea: „avem dovezi clare, ai făcut opt infracțiuni”, iar eu, storcându-mi mintea până la refuz, am mărturisit cinci, de unde puteam să le iau pe celelalte? E ca și cum ți-ar porunci să fii în două locuri deodată, iar tu, omeneste posibil, ai încerca să le explici că așa ceva nu se poate.

Îți vine să-i cazi în genunchi, să-l implori să te creadă că-i spui adevărul, că nu mai ai de unde să scoți alte infracțiuni, dar el e foarte singur pe sine, și dacă cu o clipă înainte a fost zâmbitor, acum se întunecă brusc la față, se ridică de pe scaun, pune mâna pe pulan, gata-gata să te altoiască, amintindu-ți că ești la cheremul lui, depersonalizat, o simplă insectă ce poate fi strivită.

„Mărturisește!” îmi urlă. „Și grăbește-te, că avem de făcut un drum până în Copalnic și unul până în Tg. Lăpuș.

Și Giurgi e implicat, nu-i așa? Cred că-i vor încăpea cătușele, la încheieturi nu-i așa gros, spune, arătându-mi propriile sale încheieturi”. Porcii, au avut curajul să-i întineze numele. Ce Copalnic? Ce Tg. Lăpuș?

Perspectiva că Giurgi ar primi și măcar o jignire din cauza mea, și pe nedrept, mă îngheață. Cum aș fi putut arunca ceva pe el, zeul care-l veneram?! De fapt, spusese: un set de lame l-am dat lui Giurgi. Și de aici pornește totul. Șeful, bănuitor, mă iscodea mereu, încercând, pentru a afla mai multe – să exploreze în direcții necunoscute. De fapt, trebuia să justifice totul. De exemplu, pentru ca să mă creadă că nu-s prăpădit, îi spuneam că frecventez sala, iar faptul că nu aveam gagică îi dădea de gândit – cum aș fi putut să-i spun: „Păi vedeți, fac sport, deocamdată nu, poate mai târziu”. Așa și cu G.

A venit maică-mea pe la mine, aducându-mi ceva de mâncare, după care, întrebătoare, la privit pe șef în ochi: „E vinovat sau nu?” – asta voia să știe. „Da, doamnă, și el e autorul”, i-a răspuns șeful sec.

S-a năpustit și maică-mea cu un potop de înjurături asupra mea. Oricum eram arestat. Cîntea mi se dusesse pe apa sâmbetei. Vroia să mă mai înjosească, însă. Cad câteodată într-o stare de resemnare care mă face să fiu indiferent, trecând, ca prin vis, pe lângă toate. De fapt, cred că ăsta a fost liantul care m-a ținut tare la toate suferințele îndurate. Așa că îmi permit glume cu ei. Nu știu de cine să ascult. Unul zice „stai jos, câteva minute ești liber”, celălalt „nu, mai bine scrie cererea asta”. Nu știu ce să cred. Avea același grad. Sergenți majori. Totuși, șeful îmi spune, lămurindu-mă: „funcția doboară gradul...” „în armata română”, completează și serg.maj. Iulian.

*

În oraș, alte declarații. Era un căpitan de miliție – femeie, slabă, înaltă, deșirată, cu buze mari, tipul ideal al muistei de mahala, ce ar fi fost, în alte condiții, dacă nu ar fi îmbrățișat acea sacră profesie, de milițian. „De ce furi, mă?” – mi se adresa brusc, cu o voce răgușită. Apoi, adresându-se colegilor de birou: „Oh, țigările astea... am fumat azi aproape două pachete de «Snagov», dar o să mă las. Șezi, mă, jos, și scrie!”. După ce trebuie să scriu această ultimă declarație – rezumat, trebuie să dictez toate declarațiile ce s-au adunat majurului-șef de la mine din comună care, de data asta, se așează docil la mașină și face pe dactilograf. „Vă rog, faceți ce vreți dvs., cereți-mi orice pedeapsă, dar numai nu pomeniți numele lui Giurgi în declarație, și nu-l implicați și pe el”, le spun eu. Nu primesc nici un răspuns la această ultimă legitimă și fierbinte dorință a mea. Zarurile – în ceea ce mă privește pe mine – erau, oricum, aruncate. Mai mult, chiar, în comunism se spunea că pedeapsa era stabilită de poliție, odată declarațiile întregite.

E posibil așa ceva; oricum, asta i-am auzit spunând pe toți deținuții, ca, înainte de proces, cele două sisteme torționare, Miliția și Procuratura, să facă asta. Ce era un deținut în fața lor, fie și chiar de drept comun?

A urmat ducerea, spre seară, căci între timp mai fusesem și pe la procuratură – unde am fost interogat și anchetat de un procuror gras, cu profesionalism, la arest.

Azi mă gândesc că aproape toate procesele au loc în detenție, ca și cum ar fi siguri că asupra deținuților va fi totul așa cum s-a stabilit la început – imaginea acuzaților, sistemul judiciar nu a avut nici măcar bunul simț – atât erau de siguri de justiția și inflexibilitatea sistemului lor, încât, dacă s-ar fi

dovedit că ești nevinovat, să te dezvinovățească, pentru timpul petrecut acolo, pierderi morale etc.

M-a izbit dintr-o dată existența unei cârpe în dungi, dintr-un vechi costum de deținut, undeva, într-un colț, primul meu contact cu lumea închisorii, eu având să stau civil până la ducerea sus, la penitenciar. Asta era la arestul „Miliției județene”.

M-au băgat într-o celulă întunecoasă – era un hol lung – poate în formă de U – cu doar două paturi, pe patul din stânga, cum intrai, stătea un ins mic de statură, murdar, deși nu avea decât 29 de ani, arăta foarte îmbătrânit, cu început de chelie. Era necăsătorit, făcuse omor din culpă, trecuse cu autocamionul peste o fetiță de 3 ani – era șofer – peste craniul ei, mai precis, auzise cum acesta a trosnit, „ca un bostan”, apoi fugise de la locul faptei, nu mai știuse nimic. Acum îi părea rău după fetiță dar, mai ales, după pedeapsa care urma să o primească. (Și, ca o ironie a sorții, a stilului de condamnare al justiției, valabil în acel stat – și poate și-n altele - care vor veni, urma să ia mai puțin decât mine, deși curmase o viață. Doar doi ani, iar eu, care subminasem statul – comunist – luasem 3 ani).

După aproximativ o lună, fără să știu dacă acesta-i termenul sau altul, am fost dus „sus”, unde era pușcărie adevărată. Penitenciarul avea 7 rânduri de ziduri și porți - eram prea buimac să le număr, ceilalți deținuți îmi spusese – așa că slabă șansă de scăpare. De altfel, unde să fugi? Nimereai, din închisoare, tot într-un fel de închisoare. Carantina a fost singurul loc plăcut. La arest mai aveam pe unul cu furturi – părinții îi aduseseră haine bune – era de prin Oradea, tocmai aici, să vadă că am, „ca și cum aș fi furat mult”, zise el.

Nimerisem un pat curat, în fund, pe dreapta; îmi plăcea să stau întins, aducându-mi aminte de armată – poate tavanul în alb, poate unii colegi, poate unitățile militare prin care n-am trecut niciodată.

Era ciudat – un sentiment neverosimil te cuprindea – să mai faci odată un altfel de armată, după ce ai făcut-o pe cea îmbrăcat în verde kaki – semăna, doar, cu aceea. Doi dintre deținuți, unul cu cap rotund, chel, altul cu mustață, păr ca spicul grâului, semănau, genetic, cu doi dintre sergenții din armata propriu-zisă. Cu serg. Amărieștei Marius, compania a 5-a, a mea, și sergentul Iurașiu, compania a 6-a. Asta pentru întregirea tabloului. Un altul, puturos, blond, Leva, stătea tot timpul întins în pat: un bătrân cu picior de lemn, îi era nesuferit. Seara, Leva îi lua piciorul de lemn și i-l ducea în budă, de unde acesta-l lua dimineața. După asta am fost duși într-o cameră mare, „la zi”, de unde, noaptea, se vedea foarte frumos hornul de la centrala termică, ceva lumini – era, așadar, un pic de atmosferă care aducea cu cea dintr-un lagăr de concentrare, mai ales că era și primăvară, bătea un vânt uscat.

Pușcărie adevărată, cu „rechini” la fel. Dintre toți, D.G., fostul soț al unei artiste de muzică populară, avea 9 condamnări, în majoritate furt și spargerii de mașini, nu avea aerul unui pușcăriaș, deoarece era foarte galant – cca 33 de ani – curat, alb, păr șaten, deschis, ca actorii americani, părea mai degrabă un dandy al saloanelor decât al pușcăriilor, cum era.

Aproape în fiecare seară era spectacol. D.G. îi cerea unui țigan înalt, mustăcios, să-l imite, spunând:

- F...te betonul, așa, f...te betonul – țiganul trebuind să repete, la nesfârșit, cuvintele și gesturile unei asemenea acțiuni. După asta îi mai spunea:

- Trage-o jos, rupe-o, smulge-o, rupe-o, după care țiganul își apuca sexul și trăgea, într-adevăr, de el, gata să-l rupă.

În timpul unuia dintre ceremoniale, un țigan solid, ca un bizon, K..., îi aruncase mustăciosului o găleată de apă pe cap, de sus, făcându-l să urle, într-adevăr, foarte tare, neprefăcut.

Un alt deținut, tânăr, simpatic, semăna cu Alain Delon,

fusesse bătut, într-o seară, groaznic, pentru nu știu ce vini imaginare. Se întoarse în cameră, urlând de durere, strigând într-una:

- Cristosul și dumnezeii m...tii, mi-ai spart creierii din p...lă! căci fusesse lovit cu nemiluia și peste acea parte a corpului, sexul, cauzându-i dureri insuportabile.

Era frumos seara, la unele spectacole; dimineața, când beam ceaiul, nespus de dulce; vreau să spun că aveau un farmec acele zile, mediul, atmosfera – nu că era bine că erai acolo, la acea vârstă. Câte cărți necitite am pierdut, câte femei, distracții, mișcare. Așa a fost să fie. Fusesem întâmpinat de un deținut slab, cu un halat de Cruce roșie și o Biblie în mână. Un fel de amestec între doctor și preot. Noi eram bivoli, urma să fim cumpărați – în calitate de nou-veniți, până la urmă n-am fost acceptați, au aruncat biscuiți fărâmițați pe noi, cum ronțăiau – nu știu de ce – clienții. Pe cel cu Biblia îl porecliseră „Răceală”. Era de prin Sud.

Ce să mai amintesc despre acele 6 luni de detenție? Totala mea nepricepere, precum și greața, când vedeam uniforme și, mai ales, ferocitatea gardienilor. (La munci, pe șantier, era unul, Vulpe, înalt, roșcat, fascist sadea; care, pentru o simplă glumă, pe care am adresat-o unui deținut, a fost în stare să-mi dea patru lovituri năprasnice de baston, peste palme, de-am văzut stele verzi. Iar apoi, în aceeași zi, să ne târască, ca pe niște viermi, prin praful șantierului. Azi – 1993 – și sper că-l voi întâlni vreodată – l-aș arde încet, de viu, pe rug. Azi, 2018, zic: își trăiește, undeva, liniștit, pensia crasă. L-aș băga 10 ani în subteran, gratis, în condiții grele – să vadă cum se câștigă banul.¹³⁷

---

137 Umanismul meu, în legătură cu orice fel de porcării umane, nu a crescut; să iei viața nu e bine, nu tu i-ai dat-o, nu ar mai suferi, apoi etc. Trasul în jug, pentru tortionarii pe nedrept, patroni etc. Nici măcar de trupul lui – direct – să nu te atingi. E destul să „tragă în jug”, pe nimic, încet-încet, să-și schimbe concepțiile. Și să-i spui de ce l-ai pedepsit.

Erau doi deținuți: unul, cap ascuțit, tuns zero, normal. Ce forță îi propulsa și aici – ca-n orice sistem, pe unii să-i scutească, sistemul, de corvoade, înjosiri etc. Oare meritau asta? Desigur, nu. Destinul e orb și rece, mai ales în capitalism. Celălalt, consăteau cu el – erau de prin Sălaj, Poiana Lupului, pe primul îl și chema Lucuț, cunoștea pe cineva care lucra cu maică-mea. O vreme am și corespondat, după; cel de al doilea, înalt, brunet, lent, cap rotund – semăna cu personajul principal din „Dreptate în lanțuri”. F...tuse pe una bine, după care o luase de nevastă, fortuit. Nu mai văzuse p...izdă până atunci, zice primul, inventiv.

Unul, Ambrozie, un moș vioi, mic de statură, slab, fâlcos, căruia îi ziceam: nectar, dat fiind asemănarea dintre cele două băuturi, tovarășe bune, deoarece le beau și zeii Greciei antice. Unii mureau de ciudă. Nu știau de cine e vorba. Furase niște hamuri – la 60 de ani – nu era fapta lui, el doar le-a dus mai încolo.

Sau M., șef de cameră, 29 de ani, puțin gras, 1,75 înălțime, tuns scurt, foarte puternic. Fost miner, când vorbea de nevasta lui, zicea: „indianca mea, mânca-i-aș pizda!”

Era unul, tot mai în vârstă sau, cel puțin așa arăta, mic, foarte slab, dar buzat, cu o față de broscui; când era strigat, după numele părinților, la mutarea dintr-o cameră în alta – sau ori de câte ori se făceau ceva verificări, zicea: Lăcătuș Teodor și Kovácsi Ecaterina. Aici i se dădea să curețe, să spele cu motorină, mai precis, buloane. Ce-ar fi putut face, la puterea lui? Eu ziceam: domnul Kovács e la buluri, la ne-buluri, adică buluri negative (De la romanescul bul, cur)

Interesant este - la un popor naționalist și mărginit - nu atât ideile pe care cu prejudecată - o concepție inflexibilă, cine știe de unde izvorâtă, în urma căror raționamente fixată așa

cum e - înverșunarea față de străini, obediența față de șefi, pe de altă parte, ci, mai ales, dorința de a nu împărtăși nimic din ce-i străin. Asta i-ar schimba, însă, conduita - parcă ultralegitimă și pentru vecie fixată în creierul său: ura față de străini. Așa se face că vei găsi unguri, țigani, ucrainenii care să știe vorbi două-trei limbi - de-ți vine să crezi, te simți impulsionat și fizic să-i cauți celelalte două creiere - că, pur și simplu, are trei capete sau unul, dar cu trei minți distincte, în el. Vezi că nu-i decât un simplu om. Unde-o fi ținând, însă, celelalte două limbi, în timp ce vorbește pe una din ele? Las la o parte faptul că între ei - aceste etnii - au existat înțelegere: un ungur, Robert, căsătorit cu o ucraineană. A existat, deci, o înțelegere, iubire perfectă. Ce naționalitate o fi avut copilul născut? Are vreo importanță?

*

Am cunoscut un țigan: mic, slab, cu mustață neagră. Aducea a pasăre. Știa trei limbi, lucra în construcții - se mai și lăuda. M-a ironizat, zicând: „tu ce nație ești?”, încercând să vorbești maghiara? Mai sunt și uscături printre ei, lucrăm la Spital - cu firma lui Blaga, atunci - el poate nici nu obosea, la capacitatea pe care o afișa, crezându-se zeu; l-am lăsat în pace.

*

Așa-i cu românii: ți-ar da-n cap, să te audă vorbind altă limbă: proști, naționaliști, e bine așa cum e: șefi, lucru, țigări și băuturi ieftine.

Deținuții fără funcție erau tratați egal, chiar dacă, în civilie, fuseseră cineva. Un fost inspector de finanțe, debil fizic – din categoria oamenilor slabi, cu ochelari, îmbătrâniți brusc, pe la 45-47 de ani – de parcă, prin aspect sau comportament, ar aparține unei alte epoci – după ce fusese destituit din funcția

de șef de cameră, trebuia să muncească efectiv. Dar mai mult se chinuia, săracul, să tragă cu „forcepsul” traversele grele. Atunci, ca mai târziu, energie cheltuită degeaba, pentru statul român. Șeful de cameră – căci chiar nici eu, care aveam o cămașă galbenă, pe corp, gesturi calculate – nu puteam ușor să le ridic, de unde mă ironiza, sadic fiind, acel Mihai, menționat mai înainte, zicând: „f...tu-ți mușchii tăi, sportivele...!”

Și-a venit decretul, grațierea. Mai înainte de serbările oficiale – 1 mai și 8, 9 mai – credeam că se va da ceva. Dar nu s-a dat. A venit apoi meciul. Cel al câștigării „Cupei campionilor europeni” de către Steaua București. Toți, până la unul, am sărit în picioare, aclamând; deși deținuți, în zeghe, eram, totuși, oameni. Patrioți.

Și-au dat-o. Au „dilit-o”. Dileaua. La începutul lui iunie, pentru noi, cei care greșiserăm prima dată. Nu-mi vine să cred, dar, totuși, seara, la televizorul de noapte, la care televizorul ne este adus în cameră, se anunță, oficial, a doua oră. A fost cea mai mare bucurie din viață, de până atunci, cred. A doua zi apare în ziar. Dar continuăm să lucrăm. Iarăși nu-mi vine să cred. Atât de aproape și, totuși, atât de departe, mediul în care urma să mergem, unii. Deși, după ce „majurul” ne citește „eventul”, oficial, plin de importanță, și apoi lasă ziarul pe masa lunguiață, din baraca – sală de mese, la îndemâna oricui, ne dezmeticim cu greu.

Ultima noapte, apoi, fusese deosebit de frumoasă. Chiar nimerisem planton, trebuia să dau deșteptarea, timp în care, nesatisfăcut și nepăsător, m-am și autosatisfăcut sexual, o masturbare pe WC de toată frumusețea. Deh, tinerețea...

Răutăcios, dimineața, cu traista lângă mine, deoarece nu le-am lăsat-o foștilor tovarăși, Mihai, fostul șef de cameră, eram acum în curte, îmi face cu răutate semn, din cameră, învârtind

degetele mâinii ca o morișcă: vii înapoi cu 5 (ani), asta vroia să însemne gestul său...

Cu o sarsana, adică traistă în dungi verzi, pe spate, cu hainele șifonate, necălcate din iarnă, tuns chilug, avusesem șansa, cu vreo două săptămâni înainte să fiu tuns - mai bine-zis neșansa – cu ochii în pământ, luând-o peste imașuri și pășuni, ajung acasă. Îmi propun, ajungând în vârful care delimitează hotarul municipiului de zona rurală, să nu mai ajung niciodată acolo. Jur asta.

Șeful de post mă întâmpină a doua zi, când trebuia să mă prezint la „Miliție”, cu o mină care se vroia, în fond, indiferentă, dar care era răutăcioasă.

Vreau să-i spun, ca un fel de replică, triumfător: vezi că am scăpat – nu vedeți, nu era, atunci, atâta fandoseală în a respecta pe cineva, chiar escroc, situat, însă, social, mai sus, cum a fost cazul prin 2018 – când vrând-nevrând trebuia să respecti vârsta porcilor parlamentari, patroni etc., ei pe tine, omul de rând, nu – știam că voi scăpa de acolo – dar nu îndrăznesc – cine știe ce i-ar mai trece prin cap și cum ar interpreta bucuria și revenirea mea în „civile”.

Așa că tac din gură, până îmi întocmește alte fișe și îmi ia, din nou, amprente. Vrea să plece undeva, așa că mă scoate afară din post, mă pune să aștept dar, ca să nu stau degeaba, îmi ordonă: „Apucă-te, te rog, și plivește grădinița aceasta!”, după care pleacă. Avea, în lateral față de post, undeva, spre gardul din apus al curții, vreo 50 mp de ardei și roșii. La întoarcere, peste circa o jumătate de oră, ieșind și nevastă-sa din casă, îmi poruncește brusc să las lucrul: „Nu mai plivi, e sărbătoare!” Nu știu pentru cine era, pentru el, ateu, ori pentru mine.

Acasă îmi era puțin rușine. Satul – așezat pe lângă râu – de ambele părți, de la biserică este străbătut de o șosea și pe cealaltă

parte, până la ieșirea spre satul vecin. Pe partea noastră, aceasta urcă, făcând o curbă bruscă, spre oraș. Chiar din zona casei noastre, se făcea o curbă și acea urcare. Acum și de acolo în sus, căci după câteva case, acestea răbindu-se brusc, începea țarina, cu două-trei case răzlețe, de-a lungul șoselei. Acum e plin și aici de „căsioie” de vacanță, a generației care a furat pe rupe, spărgând comunismul, de-a lungul drumului, până în vârf, spre oraș; mai mult, la urcarea pantei, cum ieși din sat, un olandez a făcut vreo 10, toate în terase – priveliștea e încântătoare, dincolo de sat, spre apus, un alt bazin hidrografic,¹³⁸ nu cel al Văii Podului, care e pe dreapta, pe lângă șosea – dincolo de el fiind munții, văzuți foarte sus, brusc, accentuându-li-se grandoarea, semeția. De pe culmea pe care urcă șoseaua spre oraș, în față orașul, așadar priveliște bună pentru acțiuni turistice. Spun asta pentru că, până la casa noastră, locul de pe lângă râu fiind astfel, mai drept – era și „vatra satului”. Deși ultima casă fiind a noastră, „pe drept” – maică-mea a obținut atunci, timp de un an, un an și ceva, poate – să preia lapte, în antreul casei. De două ori pe săptămână. Îmi era rușine de femeile care veneau cu vasele pline – nu știu cum se descurca când era pe „1” la lucru – cert era că mai plecam, câteodată, și cu șoferul. Tuns zero. Asta era. La sosire am băut vin „de an”, adică rămas de anul trecut, cu un vecin buzat, pensionar. Maică-mea a fost, inițial, fericită că mă revede.

După asta a urmat o vară neagră, mizeră. Nu aveam un ban în buzunar. Maică-mea îmi dădea doar cât să am de autobuz și de un corn, două. Odată am ajuns să nu mănânc toată ziua decât pâine neagră, 125 grame. Și aceea a trebuit

138 Cu dealuri pierzându-se în depărtare, spre Apus, străbătute de bazine hidrografice și linii de înaltă tensiune, între sate și zona orașului. Destul de pitorești zone, în orice caz.

s-o împart cu taică-meu, căci îmi făcusem un obicei din a-l vizita, mai ajutându-l la una, la alta. Decăzuse și el, invincibilul, imbatabilul, căutând de lucru; de unde se confunda, înainte, cu ageritatea și îndemâna profesională, acum căuta orice, numai munca în mină nu. Și avea dreptate. Zicea: „nu-i om cine nu-și poate câștiga pâinea la suprafață”. Tăiasem niște copaci, pe o vâlcică, aproape de casă, la el în sat, în B..., niște arini. Am luat o bucată mare, foarte grea - putea să aibă până la 180 kg – și am dus-o foarte repede peste câmp, acasă. Am aruncat-o, brut și brusc, jos, fiind foarte grea. A ținut minte episodul, relatând, mai târziu, când veni vorba de el: când a dat, odată, cu el...

Destinul a făcut, nu peste mult timp, să ne despărțim, eu intrând la mină, prin niște neamuri, el nu.

Nu aveam nimic în vara aceea, nici măcar încălțăminte. Căci maică-mea mă trezea dimineața, trimițându-mă să-mi caut de lucru, adresându-mi următoarele cuvinte: „Du-te, porcule, și-ți caută de muncă, nu sta pe spinarea mea!”, iar eu luam în picioare niște ghetete de iarnă, cumpărate în perioada mea de glorie, la Căvnic, trainice, nimic de zis, dar de iarnă, totuși, nu pentru căldura verii.

Spre toamnă m-am angajat subteran și cred că aici a fost marea mea pierdere, nu pentru că nu ar fi fost normal să fac asta, ci pentru faptul că a urmat o decădere, neputând să țin pasul cu ritmul din subteran, poate și pentru asta – deoarece încercam să muncesc, să mă odihnesc, să mă instruiesc – să rezist, cumva, dar mai ales datorită faptului că nu m-am autocontrolat, eram spontan în gesturi, nu foarte ordonat – deși încercam, pe parcurs, să elimin negativul. Eram conștient de asta – dar contează, de multe ori, ca la orice întreprindere anevoioasă – nu numai să dorești, ci să și poți face, în cât mai mare măsură, dacă nu total, asta. De aici depinde succesul, a spune, apoi:

„am reușit” sau nu, la multe afaceri în viață. Dar piedici mari, obstacole numeroase, nevăzute, parcă, se tot interpun între tine și țelurile propuse; la cele pornite din interior, și la care, poate, pe moment, găsim-le dintr-o judecată eronată și superficială, justificare, cedându-le – se adaugă și cele exterioare. Fără aceste nereușite, totul ar fi liniar. Mulți ar putea exclama: „A fost greu, dar simplu” sau invers: „Am reușit!”...

Nu știu, așadar, cum arătam, în vara celui an; cum eram la față, slab, gras, alb, roșu, cu sau fără riduri,¹³⁹ cred că neglijența mea mi-a fost fatală, dar cert este că, până prin martie a anului următor – 1987 – am ținut pasul cu toate, cum a fost, greu, ușor – fiind cât de cât grijuliu, dar totuși inconștient, deoarece nu mă priveam în oglindă, intenționat, să urmăresc în mod special ridurile. Astfel, ar fi fost un stimul în plus pentru menținere, odată conștientizarea acestui lucru existând sau, dacă deja aș fi avut riduri – un semnal de alarmă tras – să fac orice să nu mai progreseze, analizând brusc totul, unde am exagerat cu munca, reducând activitatea etc. Și a urmat decăderea. Acea uriașă și fantastică decădere care, în câțiva ani, m-ar fi putut distruge complet, dacă nu ar fi fost o trezire a conștiinței și dorința de a ieși, urgent, din acel „infern” blestemat al dezordinii și abuzului. Căci a fost destul un an de zile, an în care m-am distrus total. Slăbisem enorm, căpătasem o altă culoare a pielii, nesănătoasă, îmi apăruseră riduri în jurul ochilor (de fapt, nu le-am zărit și conștientizat existența decât mai târziu, în toamnă, dar totuna era, erau acolo).

Ridurile porneau adânc, radial, la ochiul stâng, uniform, în partea laterală a ochiului, pe când la cel drept erau piezișe,

139 Un neajuns, o neglijență fatală e-n nu numai aprecierea eronată, menționată mai sus ci, pur și simplu, faptul că nu luăm cunoștință de necesitatea facerii unui lucru sau al existenței altuia, care ne-ar putea pune să luăm măsuri, un semnal de alarmă, fiind, acel negativ – spre folosul nostru.

mult mai adânci, iar unul cobora sub ochi până aproape de nas. Nu știu cum au apărut, dar atunci, când le-am observat și apoi, desigur, am înțeles că nu voi mai fi altfel, niciodată. Acum parcă erau un blestem. Mă priveam apoi, conștient fiind de existența lor, de foarte multe ori în oglindă, să văd dacă nu cumva mai progresează. Uneori nu mi se păreau grave. Erau, parcă, pline de ceva și păreau, atât cât se vedeau, firești. De altă dată, însă, păreau adânci, nefirești și infame, ca și crăpăturile pe scoarța terestră. Din momentul în care mi-am dat seama că le am, n-au mai progresat.

A fost un gulag nemaipomenit, o temniță diabolică. Patru ani în care nu am avut o femeie, nici măcar un sărut, plus timpul, de aproape un an, de dinainte, când vagabondam, mizer și gol, nu prea aveam șanse la așa ceva. Patru ani de muncă asiduă, uneori pe degeaba, de alergat pe galerie, de transpirat la locul de muncă, de multe ori sub supravegherea inutilă a șefilor, plin de mizerie, înverșunat pe strâmba ordine din țară¹⁴⁰ care era atunci.

Și toate astea cu speranța, cu crezul că va fi, cândva, mai bine, că-mi va veni și mie apă la moară (erau doar vise vagi, căci nu mi-aș fi putut închipui că, peste 10 ani, ca rod al muncii mele cinstite, schimbându-se nivelul de trai, m-aș fi putut realiza total.) Și nici azi (1993) – din păcate nici într-un fel azi, mult mai târziu (2018), când transcriu aceste rânduri – nu cred asta. Continuăm să trăim în sclavagism. Din motivele arătate la note,

---

140 Oricât de bun ar fi fost socialismul, a greșit major, cu unul din factori. A „um-flat” sistemul nepermis de mult. Luând dintr-un loc, echilibrând, nivelând în altul, și-a permis „șomajul mascat”. Democrația iar nu l-a lichidat prompt, să meargă pe principiul rentabilității întregului sistem – doar pe cel al patronului, considerat Dumnezeu. Altfel n-ar fi fost posibile vilele, piscinele, două-trei rânduri de mașini, situație – tip pentru parveniți. Ar fi fost plătite sporurile de noapte, concediile etc. pentru angajații de rând.

suntem considerați „țigani Europei”, însuși cuvântul „boss”, alături de țigănescul, indianul, mă rog, „baștan”, desemnează asta. Mizerie, lene, instabilitate, furt, înșelăciune - la toate păturile; deasupra, însă, pătura de rahați, de șefi, parveniți, cei mai mulți, zeificați pe nedrept, amatori ai tuturor privilegiilor posibile, considerați astfel de pătura incultă, jechoasă, nu mai puțin barbară, dar obedientă, a omului de rând.

Spre sfârșitul primei părți a Gulagului, m-am îndrăgostit de o fată cu ochi albaștri, pertinenti, senini, dar, totuși, de o îndrăzneală nemaipomenită. Aveam mai mult timp și-i făceam curte. Era în mai 1988. Făcea parte dintr-o familie bună. Nu mi-a reușit cucerirea ei. Păcat.

În general, în toată perioada acestui Gulag, în mină, nu era totuna să lucrezi ca simplu muncitor, pe abataj, suitor sau înaintare, icnind anonim, lovindu-te de greutate, sau să-ți pună Dumnezeu, alias directorul, mâna în cap și, pe lângă alegerea locului de muncă, să-ți dea și un ajutor substanțial, în materiale. Astfel creștea substanțial și „brutul”. S-au văzut astfel de echipe și, implicit, familii ridicate peste noapte, cu echipa de filmat și telefoane pe abataj. Sau măturatul utopic, la locul lor de muncă, lemne stivuite și alte materiale, așteptând zile întregi, doar pentru ei.

Dar, ce să-i faci?! Asta nu se poate întâmpla fiecărui miner, și aici ideologii societății românești, de orice fel, îmi vor da dreptate, spunând „da, așa e”, e adevărată teoria selecției naturale, al valorilor, al celui mai bun. Așa ar fi fost, dacă s-ar fi ridicat fără ajutor. Chiar dacă o familie astfel sprijinită posedă calități naturale native, remarcabile (ochi pătrunzători, autoritate în voce, mă îndoiesc că ar fi ajuns unde a ajuns fără sprijin fățiș din partea autorităților). Sau ar fi ajuns enorm de greu. Căci în anii aceia, și după – țărani, deposeați sau nu de

pământ, veneau de la distanțe destul de mari, inclusiv iarna, în mașini descoperite, în bătaia vântului, să câștige un ban, iar alții munceau, cu ajutorul directorului, favorizați. Nu era drept, dar, dacă până la urmă, aici ar fi fost mâna Providenței, sau a selecției naturale, așa a fost să fie, înseamnă că a fost și corect (cum nici azi nu sunt împăcat cu ideea de ce nu și-au primit foștii șefi răsplata sau de ce au ajuns în vest, după Revoluție, cine nu merita, sau de ce un prieten de-al meu, leneș, autor de moravuri ușoare, având garsonieră și nenumărate femei, a găsit o fată de lux, cu două apartamente).

M-a frământat mult, atunci, ascensiunea unei familii, într-un timp chiar doream să le scriu cronica, erau în atenția tuturor, și pe mine, datorită avântului și zburciului tinereții, mă frământa dorința de a intra în lumea bună, de aceea încercam să forțez ușa destinului.

Nu am reușit. Fata se ținea departe de mine. Îi trebuia ceva ce nu-i puteam oferi. Câteva flori de mină (gips), aduse din străfunduri, nu erau de ajuns. Visa un cântăreț, un bărbat desăvârșit. Nu un neghiob neputincios ca mine, care nu putea îngâna o melodie. Avea ochi albaștri. Frumoși și reci. Glaciali. Atunci mi-am dat seama că este o culoare pură. Singura culoare nobilă. Nu și-a luat un artist, până la urmă. Dar măcar un bărbat cu ochi albaștri (eu mă tot chinuiam să fiu sculpitor, îmi vopsisem părul negru, dar, deși scriam poezii, nu aveam, nu mă plasam în acea sculpire, strălucire pe care ți-o dă talentul muzical.)

Era un altfel de artă, poezia. Nu puteam să fiu la înălțimea celei muzicale, adică un Elvis perfect – tocmai văzusem câteva filme cu marele cântăreț – era, din postura sa, enorm de ușor să cucerești o fată. Ca o ironie a sorții, chiar de bărbatul găsit, până la urmă, acel subinginer minier, uscățiv, cu ochi albaștri,

totuși, s-a despărțit până la urmă. A urmat unul chel, puțin gras, instalator, cu ochi verzi. Avea – zice lumea – o relație paralelă, apoi cu acesta a rămas. N-ar fi fost atât de greu nici pentru mine – de la verde la căprui e un pas...

Și, ca să vedeți până unde mergea falsul cu sprijinirea unor anumite echipe, conducătorul minei a afirmat unor reporteri de la „Luceafărul”, într-un număr din august 1988 – că acel miner de onoare, simțindu-se abătut, de la o vreme, neavând urmași care să-i încălzească sufletul, într-ale mineritului, căci era, nu-i așa? – și aici, la mină, o familie, a fost povățuit să-și ia doi gineri (căci avea două fete, tocmai bune de măritat) și să rezolve problema, de parcă el, recordmenul în producție, omul-zeu, ar fi fost de o naivitate crasă, neștiind ce să aleagă, respectiv gineri pentru el și soți pentru fete, mai ales, când era vorba de transmiterea „diamantelor de Maramureș” și a – sau tocmai prin – planurile de supradepășire a producției. Să vezi și să nu crezi! Recordmenii de azi, strategii într-ale mineritului, care au preluat ștafeta lingușirilor și a avantajelor acordate de către conducere celor protejați, da, adevărați gineri în familia necinstei și a mafiei clanurilor ilicite, înjghebată și consolidată acolo.

E greu de schițat o tipologie a minerului dincolo de epoca respectivă. Acel specific a existat, însă. Dovadă munca brută - realizările imense - apoi pretențiile izvorâte din comportamentul unei societăți ordonate. Dacă societatea era serioasă și gesturile, hainele erau la fel. Nevoia de igienă - nu mai mult decât trebuia - era la locul ei. Nu exista acea clasă care să nu facă chiar nimic - trăind în lux exagerat - să se refugieze, obsesiv și absurd - dincolo de orice ar implica realul, banalul, monotonie - de fuga de dispariție, neînțelegere, ce să mai zic?

Se făcea în fiecare zi același lucru - rezistența era și ea alta - poate că și morala - nu poate, sigur; era o limită până

unde se mergea cu abuzul de mâncare, de parfumuri, de a nu face nimic. Poate și analiza unor lucruri în Orient aplicate în viața de zi cu zi, ca „despre miturile din societate”, „despre viața de apoi”, „despre dusul unei vieți perfecte”, „despre eliminarea generală a uzurii” etc. - nu existau. Acum nu știu; pe măsură ce organismul avansează în perfecționarea unor sisteme tehnice, de exemplu - să fie necesar și progresul capriciilor - câte o haină pentru fiecare zi a săptămânii, de exemplu - sau câte un concediu în fiecare continent etc. - analizele, profunzimea lor - spre binele unui segment de societate ar fi folositor - restul, doar capricii exagerate, cu doza lor de util, mai mult sau mai puțin necesară. Nu exista acea profunzime a gândirii, care te făcea să combini cine știe ce alimente, să citești printre rânduri - gen „Codul lui Davinci” etc., deși atunci erau necesare.

Unele, așadar, ca descoperirile medicale, au servit umanității - altele ca libera inițiativă, au putut naște monștri. Ce să mai zic de parfumuri. Dacă - parafrazându-l pe Marx - omenirea a scos-o, cândva, la capăt fără funduri bombate și miresme exagerate, la fel, poate o va face în viitor. Depinde cât, așadar, din fiecare, pentru popor.

*

· 15 ·

Toamna '88, la mare. Scurtă prezentare a poziției funcționarilor regimului, plus a intelectualilor din socialism, a vieții de huzur a unora. Prezentarea femeilor lor. Aversiunea mea pentru ei.

O iubeam pe fata aceea. Am plecat – în august '88 – pe litoral, cu imaginea ei în minte. Am fost șocat de ineditul acelei călătorii, tot ce vedeam, prin câte treceam, și-a pus o amprentă deosebită asupra mea, fie ea chiar provizorie. Un grup de adolescenți, la coborârea din tren, seara. Lămpile ardeau pe peronul gării Constanța. Ei, foarte zburdalnici, cântau „Prințisorul”, pe lângă muzica ce răzbătea din casetofoanele lor, aceeași melodie a „Prințisorului”, de fapt. Tineri ai acelor ani – veneau din Capitală – un monument, un vestigiu, o mărturie a acelor timpuri. Oh, dacă i-aș vedea acum, cu specificul de atunci, cu aspirațiile lor, neliniști, frământări, speranțe etc., care le impregna, poate, toate denotau o anumită nuanță. Alta, inconfundabilă, la următoarea generație, alta, desigur – dacă va fi fiind vreuna, la generația de azi. Pечеți, efemere imagini, în scurgerea timpului, totuși.

Se îndepărtează de mine, a fost primul șoc, după aceea a fost cel de-al doilea, când am văzut marea, când am auzit-o – mai bine zis, vuind surd și zărind o masă imensă de apă, gri spre negru. Mi s-a părut a fi sărată și imensă.

Pe străzile Constanței m-am întâlnit cu un tip - căci mergeam să caut un loc la hotel - care mi-a fost călăuză, cu care

am plecat, chiar în acea noapte, spre Eforie Sud. Înalt, uscățiv, cu cămașă albă, modest ca aspect, părea trecut prin viață. Un fel de Zorba grecul de-al nostru. Era ardelean, ca și mine, dar lucra în Tulcea. Avea circa 36 de ani, fiind tipul aventurierului, omului neîncorsetat de nici un regim, care și-n socialism preferă să lucreze ici-colo, câștigând, astfel, libertate în dauna ordinii.

Am petrecut de minune. Mâncare cu nemiluita. Am petrecut câteva zile și, pe plajă, odată, am adormit până după-amiază, după o sticlă de vin alb, sub soarele arzător al verii, care ne săgeta nemilos, adormindu-ne. Serile ni le petreceam în localuri. Atunci, sub influența acelei femei cu ochi albaștri, vedeam peste tot albastru, natura mi se părea mai vie, mai sensibilă. Eram fascinat de personalitatea lui Elvis, nu mi-o conturasem încă pe a mea, de aceea purtam pantaloni negri, cămașă albă și-mi vopsisem părul negru. Singurul inconvenient era că nu aveam auz muzical. Poate de aceea nu am reușit să o cuceresc.

Atunci am constatat, în periplul meu marin, sub soarele verii și al tinereții, ce fantastic e să fii liber. O libertate absolută, restricțiile și normele vieții de zi cu zi rămânând undeva, departe, practic nemaexistând, nu mai exista nici civilizația - deși o utilizam din plin acolo, doar partea distractivă, ideală a ei. Și-am constatat ce fantastic e să fii, nu atât liber, ci, mai ales, liber și bogat. Liber și iubit de cineva. Liber și vedetă. La difuzoarele unui local se cânta: „voi pe mine mă-nșelați, gura dulce mi-o luați”. Ce fantastic ar fi fost, în atari condiții, să rătăcești cu ființa iubită pe nisipul mării, prin apa sărată - și să o simți, mai aproape ca oricând de tine, contrar afirmației din cântec. Nu mi-a fost dată o astfel de bucurie, deși vârsta de atunci ar fi revendicat și asta, încet-încet aș fi deprins totul, cum să o săruți, cum să o ții de mână, cum să răspunzi gesturilor, acțiunilor ei - și celelalte.

Nuanța și trăirea deliciilor iubirii și a trăirii timpului liber neîngrădit totalmente, purta amprenta tinereții și a epocii respective, socialiste, desigur. Altfel ai putea simți totul - e **chiar vorba de un gust al trăirilor** - în altă orânduire sau la altă vârstă. Erai, totuși, atras de corpul femeii - care se mula, cu principalele grupe de mușchi frumos formate - rod al sportului și, deci, a civilizației - sub pantalonii de trening, de bumbac, de fâș. Poate că în alte epoci n-ar fi fost nici materialul hainelor - să nu mai spun de forma corpului. Cine ar fi știut - chiar la început de secol XX - despre un fund bombat, de declanșările de hormoni pe care le produce în creier sau de lipsa totală de inhibiții de atunci, dar, mai ales de mai târziu, tot pe fond de aptitudini dezvoltate excesiv - datorită civilizației - când zici, pur și simplu: „Doamne, ce-aș linge-o”, fără nici o barieră, când îți imaginezi cum te-ai vedea cu capul între picioarele unei frumuseți excesive. Repet, în secolele trecute n-ar fi fost posibil asta - cu toți hormonii care și atunci existau. Bariera lipsei civilizației era totală.

Apoi și tu, ca tânăr, trebuie să fii conștiincios și să vezi toate acele posibilități - dorințe. Încet-încet, omenirea a ajuns la ele, așa cum, la fel, s-au constituit toate accesoriile care ne fac viața mai logică și mai ușoară. Treptat, șosele, școli, cluburi, mașini etc. Un drum spinos a fost urcat și aici: ce fel de băutură e bună, când să te relaxezi, ce pantalon scoate în evidență ceva etc. Eliminând ce e rău, păstrându-se ce e bun.

*

Oare îi uram cu adevărat pe intelectuali? Pe cei care-și croiseră o existență nedeviată, neîmpotmoliți în mlaștina nici unei ratări în mizeria terestră și, poate, firească („necazul pe oameni umblă”) – da. Pe cei care avuseseră o viață perfectă,

cunoscuseră doar partea însorită, ca scenariul unui film idilic sau idealizat. Căci totul se derula, în cazul lor, după un scenariu de dinainte programat, eliminându-se părțile rele: liceul în condiții bune, facultatea cu destui bani, cu tot farmecul vieții de student, întâlnirea unui partener de sex opus, cu care a dus o viață ideală, și pe acest „tărâm”. Scurgerea acestei vieți bune, într-un ritm lent, dar sigur, ca și cum doar un intelectual ar fi fost obligat să aibă un apartament luxos, mașină la scară, funcție bine plătită,¹⁴¹ iar un muncitor, nu.

Dar ce să spun despre femeile lor? Se împart în două categorii, indiferent câte tipuri și subrase umane am cerceta. Sau, chiar dacă un bărbat mic, sfrijit, dă naștere unei femei înalte, nobile, contează el, care e de calitate inferioară. De fapt, erau delimitări clare: volumul muscular, felul mișcărilor, forma mușchilor, la care se adăuga, firește, frumusețea. (Și câți țărani nu și-au tras de la gură, sfrijindu-se, pentru ca fiii lor să poată intra, falnic și năvalnic, în protipendadă?!)

Există o regulă generală. Verificați toate femeile primarilor, a prefecților și șefilor de poliție, a patronilor, mai nou. Majoritatea – cel puțin 55%, vor fi înalte, bine făcute, cu corp unduios, ori suple, având, în ambele cazuri, un corp extraordinar, mers de panteră. La astea se adaugă, bineînțeles, binefacerile lumii materiale: bani, apartament, mașină. La polul opus, pot să spun că o femeie mică, rotofeie, aduce a slugă ori bucătăreasă, femeie de serviciu sau vânzătoare la „Alimentara”, ceea ce-i tot una; ori una lungă și deșirată, șleampătă, la fel, servitoare ori țarancă (După Revoluție s-au mai inventat și

---

141 Avantaje fixe, din păcate extinse, nebănuite de mult, și bătute în cuie, parcă pe veșnicie, în capitalismul barbar. Chiar azi – 19 februarie 2018 – aud confirmarea, desigur, a faptului că un asociat, cu pensie grasă, de la firma unde sunt, are și afaceri la Drusal – curățenia orașului Sighet. Când e vorba de un muncitor, se uită la două-trei zile să le plătească, porcii.

celelalte tipuri de profesii, a nu face mai nimic. Agenții, haine de lux – vândute în magazine la fel, cluburi etc. În toate cazurile, hainele de firmă, parfumurile, ușurătatea traiului le fac utopice, pe „scroafe”. Să nu mai menționez băncile și birourile de lux, cu personal la fel.

Deci, cam atât despre femeile lor. La 40 de ani, bine întreținute, se vede că n-au depus un efort fizic consistent de-a lungul vieții. Liniștea și seninătatea le invadează sufletul. E firesc. Nu vor avea niciodată mâinile mânjite cu ulei, nu vor alerga, bezmetice, prin oraș, să prindă ultimul și unicul autobuz sătesc, nu vor tremura, aproape niciodată, în fața unui șef. Au timp berechet pentru toate. Mai mult, au timp și pentru stat la rând, dacă trebuie, totuși; multe, multe povești și plimbări, apoi. E splendid să fii funcționar în orice fel de orânduire – atât la stat, cât și la patronat. Pentru puținii funcționari, cu înalte calități tehnice ori morale, care muncesc cu sârg și parcă se simt vinovați că nu sunt în străfundurile Terrei, la muncă grea – toată stima. Mulți au decăzut, însă, acceptând compromisuri și locul comodității, ca simpli funcționari, astfel când spunem funcționar ori intelectual, tot una e.¹⁴²

*

Nu mă simțeam bărbat. O femeie mi se părea ceva străin și îndepărtat. În primul rând, pentru că nu avusesem un contact adevărat până atunci. Apoi, ori de câte ori treceam pe lângă o femeie, mă simțeam înjosit, din trei motive: mă refuzase

---

142 Proportie înspăimântătoare, la corupția de după '89. Se tot bate apa-n piuă – joc de copii – nu știu ce capricii, ce energii nefolosite îi face să fure enorm și să se tot denunțe, când să-și retragă părele, când să se lovească reciproc. Într-un joc absurd – un balcanism blestemat prin toate – furt și mascaradă – înjosesc demnitatea omului de rând.

o femeie, în plenitudinea existenței mele, apoi treceau pe lângă mine - o colectivitate întreagă - și doar atât – pentru mine fiind ca niște marionete nevii; apoi, eu eram îmbrăcat minerește, deci jegos, iar ele, civile, de oraș, net superioare¹⁴³. Ce conta că peste câteva clipe urma să fiu civil, *atunci* nu eram ca ele, nu putea fi vorba despre un contact, dacă prin absurd ți s-ar fi cerut – lăsând la o parte barierele de mediu geografic, social – să-l faci atunci, fiindu-mi, așadar, superioare din motivele arătate mai sus, la care se adaugă faptul că, dat fiind specificul orânduiri socialiste, oficial nu se vorbea despre sex, ca și cum n-ar fi existat. Nici lumea, societatea - făcând abstracție de tipul de orânduire politică – nu era prea libertină în așa ceva. Până la acel nivel se ajunsese: o rigiditate, o fixitate, nici nu se vorbea și nu se nici afișa debordant fizicul la femei, să trezească unele dorințe, așadar evantaiul nu era complet. Nu auzeai, la tot pasul: „aș linge”, „aș suga” etc., cum se auzea mai târziu. În capitalism, deși libertatea de exprimare a evoluat, tocmai datorită acelei conștiințe a posibilităților tuturor variantelor satisfacerilor sociale – piedicile erau de altă natură: financiare, ierarhice și, nu în ultimul rând, un blocaj al instinctului de conservare sau de ce natură o fi fost, te făcea, uneori, să exclami – deși totul ar fi fost pregătit – „mai târziu...”.

De fapt, mă întâlneam adesea cu femeia pierdută. Asta mă înfuria și necăjea, totodată, o simțeam ca pe o mare pierdere,

---

143 Bine, veți zice, și corpul lor e tot proces în materie. Da, dar nu l-am văzut în vulgaritatea lui. Poate pe un mare star, văzându-l eliminându-și fecalele, i-ar scădea din prestigiu. Dar i-am văzut numai partea utopică, ideală a existenței. O gagică, când m-a refuzat, a spus: „am admiratori de vârsta mea”. Pe o anumită scenă, în timpul unui spectacol, se spune: „pentru toate fetele, pentru toate florile din lume, ca și cum aceste fete n-ar merge niciodată la WC, n-ar avea ciclul etc. Iată josnicia, iată partea ideală a existenței, folosită doar pentru avantaje. Nu e rău că se arată doar frumosul, dar nu cum fac unii – pentru locuri, avantaje, înșelăciuni.

îmi strecurase o mare doză de nebunie în suflet, plus ura față de conducerea societății, dar și față de proștii acestui popor.

Cum să nu-ți fi venit să înnebunești, ori să-i urăști pe mitocani, când zilnic, în vârtejul treburilor profesionale, vedeai în fața ochilor numai fraieri, jegoshi, mizerie; numai elemente cazone. De un cazon mizer și absurd, însă, care te făcea să turbezi.

Despre civilie, distracții, aproape nimic. În primul rând, banii nu ți-ar fi dat posibilitatea. Apoi, despre sex, nimic. Ca și cum n-ar fi existat – sau nici n-ai fi avut nevoie de el – știam că instinctul de conservare e mai puternic, funcționează pe fiecare „metru-pătrat” al existenței, dar nici așa... Aveam 23 de ani și nu-mi venea să cred că acesta există. Când mă voi vedea cu o femeie goală, frumoasă, într-o cameră, singur, să mă bucur de binefacerile ei?

Dar nu era așa. În cel mai bun caz, erai „invitat” să mergi să o cauți, ca și cum ai fi fost doldora de bani, bine îmbrăcat, iar prima necunoscută valabilă ți-ar fi sărit în gât, ca-n Occident.¹⁴⁴

Nici nu erau bordele. Nici nu erau bani - și să fi fost. Era - la câțiva ani de la Revoluție - comunism sadea. Să mai spună cineva că nu sunt o victimă a Gulagului!

*

Vroiam să-mi demonstrez mie însumi că puteam să învăț germana. Dar nu cu săli moderne, profesori buni, studii luminoase. Nu. Singur. Între două intrări în mină. Fantasticul s-a produs. Dacă la început mi se părea enorm de grea, încâlcită,

144 Definesc, prin termenul acesta, libertatea prostituției din Vest, multitudinea formelor ei de exprimare și felul libertin de a fi, al femeilor de acolo. Când scriu aceste rânduri – aprilie 1993 – încă în România nu apăruseră femei cu tăblițe la gât, ca-n Budapesta, la poporul pe care-l admir mai mult decât propriul popor. Și sunt aici fete drăguțe – ori au cu ce trăi – ori se țin prea fudule. Până când?

inabordabilă, după ce am „pătruns” bine în ea, am constatat, uimit, că este foarte ușoară, mai mult chiar, simțeam nevoia, dacă cumva treceau mai mult de două zile și nu citisem nimic în acea limbă, să citesc, memorând cuvinte și texte întregi, pentru plăcerea mea și a creierului.

Erau atât de frumoase sonoritățile și compozițiile gramaticale, mai ales prepozițiile în fața cazurilor, încât îmi venea să le mănânc. La urmă, dicționarul german-român l-am făcut ferfeniță de atâta studiat pe de rost, practic. Mi-am demonstrat mie însumi că se poate.

*

În vremea aceea, când nu-mi conturasem, încă, personalitatea și, mai ales, căutam idealul feminin, care să-mi umple golul erotic, influențându-mi viața, fiindu-mi la îndemână personajul transpus (în) ideal, făceam adevărate orgii, bând nebunește, în neștire, vin artificial, roșu, delirând, chemând-o pe Doina. Aveam impresia că trebuie să-mi aparțină, figura ei idealizată mă urmărea pretutindeni. De fapt, ale unei femei perfecte, pornind de la contururile trupului și feței ei. Asta până am văzut-o cum arată de aproape. Cu fața zbârcită, cu fire albe. Îmbătrânise brusc, trecuse în acea categorie, urcase sau coborâse acea treaptă care desparte tinerețea de bătrânețe, utopicul de comun, de vulgar, chiar, vârsta energiei nestăvilite de cumpănirea, banalitatea, chiar, a gesturilor, comportamentului de mai târziu. M-a costat și pe mine acea fantastică alergare după o himeră, cum s-a dovedit mai târziu, câteva zeci de litri de vin, băut abuziv, desigur, o maturizare bruscă, la 23 ani arătam ca de 30, mi se spusese, dar partea bună a fost că, la fel, pe lângă câteva zeci de poezii, scrise după detenție – câteva – jumătate – se refereau la Doina. În vreo 10, am „prins” ideea,

iar forma, sonoritatea, lirismul, sunt toate de o măiestrie greu de egalat. Voi cita doar una din ele, o singură poezie.

Chip de femeie

*Iubito, tu porți nume de baladă și de țară,
În inimă ascunzi nebănuite frumuseți de vis –
Te-ai născut dintr-a pământului întindere milenară
Și ți-ai răpit frumusețea din straniul Paradis.*

*De aceea, eu sunt îndrăgostit de ochii tăi frumoși
Și de toată frumusețea straniului tău corp,
În jur se găsesc toți zeii, din sufletu-mi scoși –
Căci frumusețea ta, în adâncuri mi-o îngrop.*

*Și să te iubesc, astfel, neîncetat, pe tine,
Frumoasa mea, găsesc că nu este păcat,
Deși farmecul tău m-ar distruge pe mine –
Căci nici de pământ, pe veșnicie nu-s legat.*

*

Pasiunea mea pentru Gabi era extraordinară. De statură medie, creolă, frumoasă la față, avea un corp splendid. Era foarte proporțională și armonioasă. Când am văzut-o prima dată, am urmărit-o – de la Casa de Cultură, până aproape acasă, în Cartierul Săsar. Eram mâhnit că, pierzând-o din vedere, nu știam unde stă. Apoi, întâmplător, am văzut-o departe de blocul respectiv. Am urmărit-o la întoarcere. O supravegheam îndeaproape, fără să știe, de foarte multe ori. La timpul potrivit, voi povesti cum am văzut-o, în ce ipostaze, cum era îmbrăcată. Acum e tot acolo. Aș vrea să-mi fie nevastă.

*

Există momente cruciale - foarte rare - la fel cum există și persoane - fizic și psihic - de excepție. Cine știe ce potriviri de energii, mișcări, fapte pentru ca să se întâmple ceva deosebit - splendid sau catastrofal - în viața unui individ. Adevărat că tipul de societate determină de multe ori frecvența acestor șanse. Dincolo de asta și oportunitatea individului de a (re) acționa, când i se ivește șansa.

La fel, persoane cu fizic sau intelect de excepție sunt rare. Ne atrag din cine știe ce rațiuni care înclină spre armonie, performanță, durabilitate - din creierul nostru - mai mult sau mai puțin rod al instinctului sau dobândite. Vom prefera o femeie cu corp de excepție uneia „șterse”, veștejită fizic, apoi, la fel, vedem performanța în artă, literatură - care separă net lucrurile de valoare de cele slabe: acel nestemat rar, ieșit din uniformitatea realității, ori de ce natură ar fi - el se simte, ne încântă. Nu știu de ce sunt rare - le-am dori mai dese - poate există o frecvență, o lege a naturii care le determină.

Roxana era una din ele. Să vezi o „rupere în figuri” când știi că chiar excepțiile nu trec de un anumit șablon, e ceva extraordinar. Acea paranteză e unică: Tinerețea. Zbuciumul. Fantastica declanșare de hormoni la vederea acelui corp - alergatul, lupta pentru a ajunge la el, nedumerirea, apoi, văzându-l atât de rar, mai ales în perioade când - pe multiple planuri - ai trecut prin mari greutăți, - cu tot cortegiul de imagini - referitor la ce-ai face cu persoana iubită, cum ai lua-o-n brațe, ai săruta-o etc... oare nu-i vorba de două persoane distincte, care seamănă - fiindcă le-ai văzut în două zone diferite ale orașului - deși ca sursă, izvor comun - același cartier?

Două dureri, izvorâte din aceea situație: de-a nu putea ajunge la ea și de a nu ști dacă nu cumva sunt două persoane

asemănătoare, să mai aibă o soră, ceva.

Gabi, la fel. Statură medie - frumusețea „se spune”, se citește din proporțiile desăvârșite ale corpului, n-ai nevoie de alte indicii. Atât doar că brunetă, dar o excepție. Păcat că n-am abordat-o la timp.

*

Drumul la întoarcere – de la mare, trecea prin București. Urma să-mi încerce norocul, duceam un manuscris pe care-l consideram o izbăvire, pe care-l terminam la sfârșitul „perioadei militare” care mi se încheia în august. Alături de o pregătire temeinică în învățarea limbii germane, mă pregătisem și din oarecare cultură; făcusem și nițel sport, firește, în timpul liber, să-mi revin. Era un ritm dens, halucinant, era și foarte cald, nu-mi venea să cred că vor trece, cumva, zilele de vară. Dar au trecut. Mi-am luat concediu, mi-am promis un mic chef, cu 3-4 prieteni, la restaurantul „Carpați” și am plecat.

După câteva urcări și coborâri de scări, prin Casa Scânteii și ezitări, când apăream, în fața birourilor, ducând aproape involuntar, mâna la geanta unde aveam câteva flori de mină, ca mituire necesară, nu pentru a influența apariția poemelor, căci asupra calității nu puteau decide câteva mici daruri, ci pentru a accelera data apariției lor, credeam eu atunci.

Ajung la revista „Flacăra”. Un domn înalt, bine făcut, de la rubrica cultural – sportivă m-a îndemnat spre revista „Luceafărul”, nu înainte de a-mi spune, citându-mi două poeme lungi, cu pregnantă nuanță filozofică: „Rugă pentru alți zei” și „Imagini sfărâmate ale zeilor”: „tu ai talent, ai și un cuvânt de spus, dar mai trebuie să te cizelezi”, poate referitor la stilul mai abrupt de a versifica, a spune problemele, lucrurilor pe nume, în anumite poezii. Ajung, așadar, la secția critică-poezie a d-nei Negrean G. – iertată fie-i țărâna. Deși entuziasmată la început,

a fost, totuși, evazivă cu mine – căci, prin anii nouăzeci și ceva – poate la începutul anilor 2000 – pierzându-și postul de la revistă, s-a aruncat de la unul din etajele de sus ale unui bloc turn. Am văzut un articol cu chenar negru – în Poesis – despre ea, așa am aflat chestia.

Era o doamnă bine, înaltă, talie subțire, coapse masive, frumos arcuite, care merita, la afirmația dânzei: „Arăți bine, deși ești miner”, să-i răspund: „și dumneavoastră sunteți extraordinară, aș face o partidă de sex (cu d-voastră)”. I-am sărutat, ceremonios și simplu, totodată, mâna – avea vreo 35 de ani. După ce mi-a luat dosarul, promițându-mi că va face tot ce-i sta în putință, pentru a grăbi publicarea lor, mi-a oprit câteva, pentru revistă, printre care poemul „Distrugerea limbii” care, într-adevăr, era foarte frumos, și de care a fost, pur și simplu, uimită. L-a publicat în primul număr din luna septembrie a revistei „Luceafărul”. Din păcate, doar la „poșta redacției”.

Nu înțeleg nici azi de ce există reținerea asta, de a nu spune lucrurilor pe nume, de a nu ajuta pe cine poți, mai ales dacă i-ai promis persoanei respective.

Ah... era să uit. Poporul român – alias geto-dacii, n-au făcut nimic de-a lungul istoriei. Romanii, ungurii și austriecii, mult mai târziu și rușii – în a doua jumătate a secolului XX – și, covârșitor, au făcut totul. În rest, dacii, grecii, turcii etc., de-a lungul secolelor, patriotism, continuitate etc., vax, egal cu zero. Și nici americanii, francezii, vesticii acum, mai nou, au distrus.

N-am fost ajutat, deși la ea și la un domn din sală, apoi – mă prezentă și poetului George Bălăiță (?) – am dat câteva flori de mină; zice: „are 24 de ani și scrie bine”. Apoi: „ar fi potrivit să scrii și un roman, la vârsta asta”. Îi spun despre un viitor roman, cu mineri, cu o rupere de baraj, ceva tragic. Rămâne entuziasmată de idee.

Înainte de a intra la „examinare” – căci abia la ora 11.00 veneau „domnii”, am zăbovit, plin de emoție, pe marginea lacului Herăstrău, având acel simțământ straniu – de teamă și ireal, totodată, când te afli în fața unei mari încercări în viață – și când, parcă, neprevăzutul, primejdia, ineditul, parcă te smulg(e) din rădăcini, îți răstoarnă tot sistemul de valori stabilit, obișnuite. Putea să fie o primă – destul de importantă – reușită, dar viața, ori poate societatea de atunci, n-au oferit mare lucru – să merg mai departe, așa cum s-ar fi cuvenit.

A doua oră a fost în ianuarie – după aceea toamnă de vis, nebunie și beții, când cred că am atins punctul culminant al operei mele poetice – din august până atunci am scris, trecând printr-o experiență unică, a refuzului și a încercărilor disperate de a câștiga o iubire, a priori pierdută – scrisesem enorm, la o calitate nemaiegalată până atunci – nici de atunci încolo. Simbolismul – într-o atmosferă fantastică, ultraluminoasă – totul, gesturile, trăirile, decorul, deci – imaginar, dar extrem de bine redate literar. Așadar, mi-am mai încercat o dată norocul. Altă dată nu m-am mai dus. Poate trebuia să duc damigene de palincă, dar dacă reprezentanții acestui mizer popor considerau - sau, pur și simplu, n-aș fi avut noroc – să nu trebuiască să mă ajute, n-aș fi reușit.

Dar cum fusese (cu) toamna aceea?

Avusesem pretenția să fiu iubit de fata pe care o iubeam – eu o iubeam la nebunie, romantic, tragic și dureros, totodată; de aceea așteptam să-mi răspundă la iubirea mea. Și aveam dreptate, deoarece foșnetul frunzelor, culoarea gălbui-arămie a toamnei, toate-mi strecurau în suflet o neliniște și o durere mare, pe care nu le puteam opri – și care mă făcuseră să-mi pierd cumpătul – apoi să-mi înec necazul în băutură.

Așa am atins cote nebănuite ale „adâncurilor” inspirației poetice, delirând apoi, deoarece erau zile în care beam în „flux continuu”, iar poate că această stare, plus beția acută, îmi stârnea inspirația în mod fecund și calitativ, desigur.

La sfârșitul lui Decembrie, după sărbători, am „pus-o jos”, altfel mă puneam ea pe mine, cum se zicea în popor.

Dar cum se manifesta, mai precis, starea sau stările acelea halucinatorii... Simțeam acut nevoia să beau – în acel anotimp al deznădejdei, nu putea fi decât toamna, pe lângă asta vedeam doar albastru – culoarea ochilor ei. Refuzul a fost dureros, a atins numeroase coarde sensibile ale sufletului – și inspirația a fost enormă și calitativ, sensibilitatea mea, a naturii – toate au fost redată la înalte cote poetice. În rest, eram dezorientat, dar trăiam o deznădejde continuă, inversul „bucuriei continue”, poate; ciudat, acel fel de energie negativă m-a inspirat. Am ajuns să beau și vin de sfeclă, să beau și cu niște femei modeste, pe marginea râului, apoi la cineva acasă – la o familie – mai erau 12 ani până la încheierea mileniului, a remarcat gazda cu părere de rău, apoi a băut niște sodă. Beat fiind, tot îi reproșa nevastei că nu e al său copilul de vreo doi ani; cele două femei cu care eram, una slabă, mai în vârstă, tipul femeii de serviciu, cealaltă brunetă, înaltă, avea o rochie plisată, roșu cu negru, la modă atunci, puțin „șasiu”, mă îndeamnă să ne luăm tălpășița, cu spumosul și parizerul și, implicit, și cu geanta mea, căci eu tot ziceam, lucid și speriat fiind: „Dați-i lapte!”

La garsoniera lor – undeva, dincolo de calea ferată - îmi închide ușa în nas. Vroiam să mă culc cu tânăra. Ajung spre dimineață acasă – un coleg, student, Pișta, când îi povestesc, zice: „asta numai ție putea să ți se întâmple”...

Lipseam de la lucru, când mergeam nu suportam – eram în criză – zice un coleg, Feri – „mergeai în primul vagonet, de-a

lungul curții, cu pieptul desfăcut, parcă erai Cristos, în curte toți șefii – dar asta a fost”.

Și a venit marea surpriză. Marea schimbare. De pe drumul prăpastiei, al decăderii, al ireversibilului, de la cădere și reumatism, la splendoare. De la slăbiciune și haos spre tărie și lumină.

Făcusem câteva lipsuri – eram obligat să ajut, în ajun de sărbători, la revizii. Acolo m-au băgat în seamă șefii, luându-mă la „materiale”. Până atunci făcusem parte din sector, dar la transport – nu reușeam, datorită băuturii și reumatismului, să fac față. De aceea spun: efectiv, a fost un miracol totala mea revenire. Nici nu știu, la momente de răscruce, când crezi că ești prăbușit, de unde are organismul resursele să-și revină brusc. Partea bună e că le are – partea rea e că nu știi, de fiecare dată când ești vlăguit și-ți merge prost – dacă-ți vei reveni sau nu.

Dar cum arătam? Părul îmi era castaniu; dacă până acum era spălăcit – în afară de faptul când l-am vopsit, în august – desigur, tunzându-l scurt și aplicându-i un negru intens, uniform, a arătat altfel, până s-a decolorat; altfel și apoi, dar rău.

De ce spun că „miraculos”? Deoarece, de data asta, undulațiunile erau mari, naturale, scliepau. Corpul mi se împlinise, totul mă făcea să arăt altfel. Dacă, cu un anotimp înainte, cineva îmi spusese: „prea te exteriorizezi, se vede pe fața ta”, acum cineva mi-a zis: „dacă n-aș ști ce vârstă ai, ți-aș da 19 ani...”

În acest context a apărut femeia vieții mele. De atunci și de mai târziu, poate potrivire genetică, instinctivă. Șatenă, ochi căprui – pe varianta: extremele se atrag, dar și asemănările, de data asta.

Mi s-ar fi potrivit astfel. Eu aveam 25 de ani, ea părea tot de atâția – de fapt, știind-o de mai înainte, prinsese și ea o perioadă de glorie – tocmai faptul că și-a tăiat părul, căzându-i

acum foarte orânduit, în valuri pe umeri, o făcea să pară foarte modernă, semn al ascensiunii sale, plus în contrast cras cu neorânduiala părului ei de mai înainte – dar vai, apoi și semn al răcelii, al îndepărtării ei de mine, după aceea.

Fața îi era cam ca a Monei Lisa, nasul puțin cârn, de fapt asta o deosebea de Gioconda, apoi gura, cu buze destul de subțiri, arcuite puțin, cât să-ți vină să le săruți, uneori crăpate, uneori mai închise, tot atrăgătoare, în toate ipostazele.

Avea sânii rotunzi, perfecți, de vis, chiar (o văzusem cândva, după prăbușirea mea, în octombrie 1990, cu o bluză violetă, puțin largă, sânii-i jucau năvalnic, rotunzi, perfecți, incredibili.)¹⁴⁵ Din spate, talia îi arăta extraordinar, o suplețe și o armonie continue, care făceau ca și șoldurile și fundul, în întregime, să pară desăvârșite. Cu un asemenea corp ar fi sădit în mine cultul iubirii fără moarte și al respectului veșnic pentru extraordinara ei frumusețe.

La început – căci a existat o asemenea perioadă – ea a fost cea care m-a acostat. Am trăit într-un avânt și vis continue. De fiecare dată când o vedeam, mă impresiona profund – cum mergea, dreaptă, cizme înalte, pe picior, corp de excepție, dar, vai, mai târziu, refuzul, răceala ei n-au putut semnifica, când o priveam fizic, decât „cizma de război nazistă” (sau a oricărei alte opresiuni).

Dinspre viitorul contactului nostru - nu chiar aproape, îl vedeam uneori neclar, - totuși, venea o lumină intensă, parcă ar fi fost o certitudine, deși eu, care nu știam cum se „mănâncă”, implicit, nici cum se începe un act sexual, cu toate demersurile, poate și șmecherii, chichițe de rigoare, căci poate nu era un tipar de fiecare dată -, nici nu mi-am pus întrebarea:

---

145 De fapt, atunci, cu soțul și copilul mergea la mașină. Tihna familială răzbătea din felul lor de-a fi. Începeam să învăț ce înseamnă răceala unei femei.

când va avea loc, spontan și dezorganizat fiind, la acea vârstă, ca-n multe alte domenii. Nu încercam, sistematic, să întreprind nici puținul pe care-l știam, spre progres, pentru o întâlnire – două, materializate cu ceva concret; care luminează m-a făcut să pot munci intens, căci, pe deasupra eram și foarte îndrăgostit.

După asta a urmat o perioadă de stagnare a euforiei – neștiind și nefăcând nimic să o abordez - ura și iubirea trebuie să fie alimentate de ceva! Radiațiile, de la persoana iubită, desigur, pozitive, scad, încetul cu încetul. Trebuie altceva – practicul; poate imaginea unei statui îndepărtate, de gheață, dar scilpitoare – strict pozitivă, la care vei ajunge vreodată sau deloc, poate, nelimitat, să-i influențeze doar pe fanatici. De fapt, poate faptul de a nu vedea deznodământul, zădărniciia alergării, negativul, materializate, desigur, prin eșec, nereușită, aceste lucruri ne fac, de multe ori să ne continuăm cursa, ca și cum ar fi vorba de ceva sigur, pozitiv, câștig. Ceva, deci, să nu se cupleze – sau decupleze – sec, ca o ghilotină, să taie sursa entuziasmului – de asta-i vorba, așadar, nu atât de cantitatea și rezistența aplicării energiei, entuziasmului – să nu fie decuplat.

Aici a fost, însă, complexul de inferioritate care m-a făcut să pierd. Era prea luminoasă, prea rece, prea orbitoare. Emitea, astfel, o lumină ucigătoare. La fel ca o substanță – oricare ar fi ea - care, dincolo de o anumită limită, e dăunătoare, nu mai e benefică.

Mă gândeam cu câtă ardoare își așteaptă bărbatul – mai ales că trebuia să-i aducă produse străine, la care se mai adăuga și natura intimă a relațiilor conjugale, stabilite deja între ei. Mai ales că, uneori, mă vedea și îmbrăcat de muncitor – totul convergea spre pierdere, spre o lume inaccesibilă mie, din păcate.

Astea m-au handicapat. Deși înainte de sosirea lui i-am propus, într-o seară, ajutând-o la bagaje, să-mi acorde plată,

venind cu mine. Mi-a dat de înțeles că nu m-ar refuza. După aceea a venit „fraierul”, căci aici a fost marea pierdere. Și azi mă întreb: de ce a trebuit, chiar atunci, să o cunosc, să ajung să discut între patru ochi chestiile astea, pentru ca mai târziu să-mi facă „draci” și sânge rău, bătându-și joc de mine?

Căci, a doua zi după această propunere, am apărut în fața ei, frumos îmbrăcat, bărbierit, era superbă – cu fața radiind de fericire, eu însumi trăiam în extaz, mina însăși mi se părea luminoasă. Ca după o așteptare a unui lucru mult râvnit. Nu-ți vine să crezi că-l vezi aieva.

După aceea, însă, mi-a întors spatele. Eram la piață. Aștepta autobuzul. Am invitat-o la Satu Mare. M-a refuzat. De atunci a început să devină pentru mine o stea din ce în ce mai îndepărtată. Și mai rece, totodată. Și mai vulgară – poleiala se stinge.

Suntem la „Maramureșul”. O urmăresc la coborârea din autobuz¹⁴⁶ și pe traseu, până în fața intrării. Spune să o las în pace. O aștept la coborârea din lift. Magazinul mi se pare străin. Trece pe lângă mine, nepăsătoare. Traversează bulevardul. Trebuia, disperat, să o strig. Dar nu fac asta. Pleacă pentru totdeauna.

E octombrie. O toamnă fantastică, prin durerea și monotonia ei, stridentă, chiar, această durere – nu mai aveam impresia, de data asta, că natura e încă verde și plânge – cum, cu un an în urmă, avusem, pe platoul de așteptare al autobuzelor de la mină, privind pe cealaltă iubită pierdută pentru totdeauna. Părea, astfel, că toamna ruginie durează veșnic, cu fiecare frunză îngălbenită, căzând încet, monoton, continuu, strecurându-mi mai multă amărăciune în suflet. Mai mult, era la modă un cântec – „Dor și dor, cu mine călător”, pe care, când îl auzeam, îmi sporea durerea și senzația că femeia e, într-adevăr, ceva ireal,

---

146 Făcusem de multe ori imposibilul, încercând să fiu în două locuri deodată, urmărind-o. Și pentru ce – oricât de perfect, superior aș fi fost altora, prin aceste efortări aproape supraumane, n-am reușit. În altă ordine de idei, nu se poate face armată toată viața.

de neatins, mai ales când o vedeam cu ciorapii cu nervuri pe picioarele splendide și corpul perfect, acesta din urmă ascuns sub halat, știind că nu va fi niciodată a mea.¹⁴⁷

Trece prin curtea minei. De fapt, nu dualitatea: haine civile – haine proletare – cum era ea și cum eram eu – căci, dacă m-ar fi iubit, lumina iubirii ei ar fi învins uleiul și rugina de pe mine, ci faptul că era dură și glacială. Și mai era un fapt. Nu atât curățenia hainelor, luate „individual”, pe bucată, ci monumentalitatea femeii, cu aceste haine, fac ca un bărbat slab de înger să se sperie, șovăind în fața ei.¹⁴⁸

Urma să coboare niște scări mai dosnice. Trebuia să-i vorbesc. Gâtul îmi era sugrumat de emoție. Reușesc, totuși, să îngân: „Angela, diseară trebuie să vin la tine”. Mă înspăimânt cât de fals și de străin îmi sună glasul. Îmi răspunde, plecând impasibilă: „Du-te dracului!” M-am înecat, astfel, în ridicol și-n neputință. Dar, mai repet o dată, umil, dorința. Mă trimite din nou în același punct final. E foarte glacială. Are (așa credeam eu atunci) 27 de ani și va deveni, grație bărbatului ei, bogată. Nu pot să pătrund în viața ei, să însemn ceva pentru ea. Ar fi nefiresc. Două alte legăminte ale civilizației o leagă de altcineva. Căsnicia și banii. Ce ironie a sorții! Calmă, lucidă, vopsită, sigură de sine, trecea pe lângă mine uitându-se în altă parte, expunându-și profilul rece, fără vreun gest deplasat ori

147 Femeile au arme puternice – contează ce se vede, expus cu ostentație; destinul final, biologic, precum – pe baza acestui fapt – alcătuirea noastră abjectă, materială, nu le dă de gândit, la fel ca pe oamenii de afaceri, politici etc.

148 Nu faptul că femeia e altceva, o lege a prohibiției, pur și simplu, îl oprește pe bărbat, făcându-l timorat și înfricoșat în fața ei, ci chiar această superioritate izvorâtă din monumentalitatea ei - constitutiv și calitativ existând ambele însușiri - răzbat din toate: gesturi, tocuri înalte, sclipind toate, ruj, lacuri, parfumuri, ireal pe care un bărbat nu-l are și pe care-l îndepărtează, acest lux exorbitant. La fel cum, fantastică ar fi fost cucerirea unui asemenea monument, stările de bine, superioritate, izvorâte de acolo.

cât de cât o mică atenție pentru mine, călcând cu tocurile înalte sec, calculat, cadențat chiar, simbol al totalitarismului de orice natură – ori, ținând de braț – aici ironia sorții a atins o culme inaccesibilă multora – să le vezi pe amândouă, pierdute pe vecie, la braț – plocon, teoretic, doar - pe Gheorghina, nu v-ar fi venit să înnebuniți? Noroc că vârsta de atunci mă făcea, pe undeva, și superficial, exploziv, atât în manifestări ale bucuriei, ale trăirilor pozitive, cât și a supărărilor. Sufeream cât și cum sufeream, apoi plecam mai departe.¹⁴⁹

Prăbușirea și umilirea mea în fața ei a venit după Revoluție. Nu pentru că nu mi-a adus mie, această „Revoluție”, nimic¹⁵⁰, nici că a venit fraierul înapoi, ci pentru altceva. Mașina. Acest uriaș salt pe scara materială și morală, din păcate, putea însemna, dacă nu totul, în orice caz, foarte mult. Căci toți anii de chin, suferință, se uită, dispăreau pentru „țăranul” cu mașina gata de drum. Oricât de lungă ar fi fost așteptarea, merita efortul. Plus că social, erai cineva. De altfel, văzusem lângă „Semilună” un țăran cu un „Aro” roșu, proaspăt cumpărat. Oprise brusc, pentru a desface capota de la motor. Era mic, slab,¹⁵¹ inteligent însă. În drumul de la volan până la „botul” mașinii, am putut citi totul: preferințele, lipsurile, ascensiunea pe care o voia cât mai firească, mașina cumpărată după ani grei - nedreptatea care

---

149 De fapt – și aici sper ca religia să nu mă acuze de imoralitate – nu atât pierderea lor, ca **anume** ființe, m-a afectat, când chiar credeam c-am găsit persoana ideală, a doua jumătate etc., ci pierderea oricărei femei, a unei ființe de sex opus, a Universului acesteia, firesc să-mi fi oferit ce era normal, necesar la vârsta aceea, m-a afectat.

150 Doamne, câți se mângâiau cu ideea, atunci: în sfârșit, Libertate, meritul va fi al celui mai harnic – raportat la „libera inițiativă”. Despre negativul din om, numit capricii, lăcomie exagerată, dorința de a face rău, nimic. E greu, însă, de crezut că tot negativul, folosit în sistemele totalitate ca represiune – și să fie așa – ar dispărea în capitalism, undeva.

151 Deși încă nu era vremea îmbruișărilor de după Revoluție, acesta era unul din „garda veche”, tot un „zgârie-brânză”.

se strecura aici – n-ar fi trebuit să fie, deoarece mașina venea, la mulți, după un sacrificiu, era justificată și bucuria, avantajele – dar toate decurgeau apoi în mod exagerat. Pe acesta cred că-l chema Horváth.¹⁵²

Nu știu cum i-am văzut prima dată cu mașina, care a fost primul tablou. El numai în mașină, ori amândoi. Dar șocul a fost atât de puternic, încât s-a prăbușit cerul peste mine, iar eu m-am simțit umilit, mult mai înjosit și umil, totodată, ca atunci când, în octombrie, mi-a zis „du-te dracului!” Și atunci am simțit ce mare diferență este între un bărbat în erecție - să ajungi acolo cu o femeie, să te accepte, adică – și unul nul, obișnuit. Iar pentru o femeie care te-a refuzat, nu ești decât un vierme care nu are sex și voință, deoarece n-ai ajuns la autoritatea și starea de bărbăție supremă, în fața ei și pentru ea.¹⁵³

Să-ți amintești, cu durere, că ai fost un nimic, neavând-o, că ești un „impotent” pentru ea, nerecunoscându-te niciodată ca bărbat, să-i stăpânești trupul falnic și psihicul de femeie.¹⁵⁴

M-a rănit de mii de ori, văzând-o la braț cu o nulitate, parvenit social. Am jurat să-mi iau revanșa. Dar nu în România. Această țară nu-mi va da niciodată prilejul să-mi cumpăr o mașină. Dezastrul produs de schimbarea regimurilor politice mă împiedică să fac asta. Trebuie să plec.

152 Cred c-ar mai fi nevoie încă de o „comedie umană”, referitoare la societatea de azi, pentru a reda totul.

153 La care se adaugă, cum am mai menționat, cândva, că omul trăiește din extreme. Chiar și pentru cineva intim, ori obișnuit cu sexul, pe stradă, de exemplu, îi va repugna asta – e altcineva, decât cel din pat, aici nu e momentul – dar, totuși, o legătură cu acea stare există. Plus mândrie, siguranța de sine pe care i-o dă faptul că a ajuns până la sex.

154 E ceva monumental o femeie. A stăpâni înseamnă a fi cineva. Aici a fost complexul decăderii mele psihice. Chiar și azi, după ani, când văd două persoane de sex opus alături, femeia mi se pare net superioară. Fină, utopică, parcă nu transpiră etc., un „val” de ireal trece, parcă, peste și prin ea.

El ar fi rămas cu un noian de amintiri și impresii extraordinare din acea fantastică primăvară a vieții, când împlinea 25 de ani, întâlnind-o pe acea femeie unică care-i tulburase atât de mult destinul.

Ca o mare de lumină, ca o imensă pată de lumină concentrată, se dezlănțuia viața asupra sa, după fantasticul periplu prin lumea adâncurilor, când, iată, soarta-i grea schimbată, și pentru aceasta era capabil să dea totul, atât fizic, prin efort intens, cât și ca atașament pentru o ființă care l-ar fi iubit cu totală dăruire. Ar fi oferit totul: tinerețe, energie, inteligență, forță creatoare. Totul.

Nu părea depozitat de aureola de Lumină și de vis care-i dădea încredere în sine: stătea în Lumină, ca un concurent avantajat de asta, într-o competiție cu forțele întunericului, iar o singură privire aruncată de ființa iubită, de speranță, doar, îi putea da resurse inimaginabile.

Această revigorare, explozie de tinerețe, îl făcuse să uite tot ce a îndurat – era și o vârstă extraordinară, 25 de ani – ca o bătaie a valurilor, venind din toate părțile, spre același țarm, căci citise cândva, nu cu mult înainte, într-o toamnă a nebuniei, însă, că: „Nordul e un punct de unde pleacă Sud și numai Sud”. Așa și cu tinerețea, ori ideea de desfășurare a Infinitului.¹⁵⁵ O căuta în cele mai deosebite momente ale zilei, îi simțea organic lipsa, dincolo de munca pe care o făcea, foarte dură și până

---

155 Acum, când transcriu aceste rânduri, azi, 2 martie 2018, constat că e grea singurătatea; nimeni nu m-a iubit cu adevărat, din persoanele pe care le-am iubit eu enorm. Că am făcut și greșeli, că a fost, a priori, un blestem, ori că am nimerit, pur și simplu, pe o cale negativă, e foarte greu să nu te aștepte, să nu te iubească nimeni, cu toată recuzita de sentimente, gesturi, stări, care s-ar declanșa de aici. Îți vine să-ți urli singurătatea.

la zvâcnirile erotice, pe care le simțea cu voluptate, dar totuși dureros, în lipsa ei.

Femeia era o artă unică, reală și totuși schimbătoare, cât de mult avea dreptate, cineva, când spunea: „femeia e ceva real și prezent, trecutul unei femei nu te mai poate pune pe gânduri, pe jeratic, ca o ploaie care a trecut, de care nu mai trebuie să te adăpostești”.

Ar fi fost splendid alături de ea. Dar, în loc de asta, l-a așteptat umilința și monotonia, în continuare. Oricum, stăpânirea unei femei implică bărbăție. Mai ales a unei femei extraordinare și îndelung râvnite, totodată.

El a(r) (fi) meritat asta, mândru s-a așezat pe soclul frumuseții masculine – dar soarta l-a lovit ca și cum n-ar fi fost vrednic de ea.

Fiind țaran la origine, putea să evalueze la justa valoare o femeie, nu atât dintr-un instinct materialist exagerat sau prost-înțeles, ci ca instinct răsfrânt aici, că o femeie reprezintă o valoare, unică, constatare „vie”, referindu-se la EA și la toate însușirile reale, existând în ființa ei.

Ar fi dus-o de mână, ca pe un trofeu superb, mai mult decât atât, ca pe o parte integrantă și inestimabilă a propriului eu. Ce ar fi simțit el atunci, în urma acelei cuceriri?

Cuvintele sunt sărăcăcioase pentru a reda asta – cum se întâmplă de multe ori în istorie, spațiul locativ, bunurile materiale, femeile frumoase sunt date, de multe ori, anumitor persoane care nu le-au știut prețui, dar care nici nu le-au vroit, în mod expres. Destinul e orb, astfel.

În acea superbă vară, regimul aniversa o Revoluție a Eliberării, dacă putea fi vorba de așa ceva, numită când „insurecție”, când „act insurecțional” – dar nu asta era important - prin parăzi și spectacole militare, la care participa și el, cu tot avântul de care era în stare. Ar fi încercat și el să rupă niște

lanțuri ale încătușării, să aibă parte, în sfârșit, de o „Eliberare”, dar nu putea fi vorba de așa ceva; ea îi apărea foarte efemer, fugitiv; toate femeile aveau să fie foarte grăbite în viața lui – sau, pur și simplu, l-au luat pe „Nu” în brațe. De ce, oare?

Se scufunda într-un cenușiu al vieții, la limita nebuniei. De ce asta? Era oare un blestem?

*

Prima dată era îmbrăcată aproape neglijent, cu o cămașă cu guler înalt, ca în secolul trecut – XIX – ori, apoi, cu o cămașă neagră, care-i contura personalitatea desăvârșită.

Trupul era dăltuit în marmura munților Firiza, de unde venea.

Totuși, ea era extraordinară. A realizat că poate să devină astfel, tăindu-și părul, care-i scotea și mai impetuos în evidență proporția desăvârșită a trupului, plus alte nimicuri feminine, semn al unei vieți tihnite, în comparație cu neorânduiala de până atunci.

Și, dintr-o dată, a survenit schimbarea. Refuzul. Ca o spargere de ape și oglinzi întinse. A devenit răzbunătoare. Pentru ce? Arunca sulii otrăvite înspre el. De ce?

El era gelos și pe cele două călătorii făcute de ea în orașele SM și S..., cele două extremități ale unui imens L, cu unghiul drept în orașul său. Cât de straniu s-ar fi plimbat cu ea de mână, „departe de lumea dezlănțuită” – cât de bărbat ar fi fost, posedând-o acolo, cât de înflorită și senzatională ar fi fost viața! Așa cum văzuse în „Adio, arme”, o aventură veșnică, alături de ființa iubită, mai ales dacă acea ființă mai e și interzisă, cu senzația că muști din fructul oprit. Ar fi făcut un paralelism, astfel, până la confundare, între cele două orașe, între cele două vieți, de proscris, în propriul oraș și de exilat într-un altul, străin, alături, însă, de ființa iubită.

Dar nu s-a întâmplat așa. Zeii i-au luat-o. De fapt, nu i-au dat-o niciodată. Spunea adesea, și atunci a început aversiunea și ruperea cu credința, care avea să-l urmeze de atunci înainte: „Destin sau zei blestemați, vă urăsc!”

Când a crezut că poate să aibă ceva șanse la ea, a hotărât să devină pentru ea, desigur, cel mai frumos și cel mai puternic bărbat. În acea dimineață de august, când aproape că-l acceptase, așadar, ea avea buzele palide. El acorda o atenție deosebită buzelor unei femei. Atunci totul era extraordinar la ea, un adevărat deliciu, așa cum o priveai. Ar fi dat un imperiu, să o aibă, nu să-i aducă ea o întreagă împărăție; oricum și ea i l-ar fi adus, prin tot ce ar fi fost ca femeie, persoană, personalitate umană.

Îi zâmbea trist, amar cumva, cu buzele care, dacă i le-ar fi sărutat, ar fi avut același gust „de cireșe pietroase”, poate. Le-ar fi sărutat de nenumărate ori.

A urmărit-o, într-o zi toridă, puțin înainte de aniversarea „Eliberării” prin toți munții și văile Maramureșului, mirându-se cum de au putut pătrunde până aici, în acest Nord îndepărtat, cele două religii: comunismul și creștinismul.

Flirta cu el la geam, la lămpărie, uneori, nu dormise bine, o întrebase și pe ea ce face, îi răspunse: „am dormit, ca tine”, aluzie la faptul că era „pe noapte”, iar el dormise acasă. Ce mult ar fi dat atunci să o aibă, într-o astfel de noapte, fie și numai de veghe, lângă ea.

Ar fi făcut dragoste cu ea la nebunie – de fapt, au fost pierduți pentru totdeauna acei ani – oricare ar fi fost femeia pe care nu a strâns-o în brațe, după o zi grea de muncă. Dar a fost să fie așa. Absurdul s-a strecurat în viața lui. A pierdut enorm cu „nelegiuirile” astea.

Cui avea, însă, să-i reproșeze? Vieții, destinului, lui însuși?

Nu știa nici el. Oricum, durerea, chiar sub formă de depozit odată închis pentru totdeauna, la fel ca deșeurile radioactive, în adâncuri, cu lespezi grele, rezistente, deasupra – lăsând la o parte că, paradoxal, în ciuda acelor îngrădiri de forță majoră, putea(u) să explodeze, prin ele, rupându-le – rămânea, însă, în suflet. Mai succint, rană cicatrizată, ce mai!

*

1991. Două încercări desperate de a ajunge în străinătate. Două deplasări pe degeaba la București. Multă căldură, transpirație și bani cheltuiți degeaba. Două întâmplări memorabile, de atunci, le voi menționa aici.

În prima călătorie, după o zi toridă, sufocantă, eram cazat la Grivița, un hotel ce sta, singuratic, să se prăbușească, într-o clădire din alte vremi. Intrând în cameră, mi s-a ridicat sexul dintr-o dată. Am trecut la satisfacerea lui, introducându-l. Dar unde? În așternutul patului. Tot timpul, până la momentul suprem, am trăit acea senzație stranie, care însoțește „actul”, iar în momentul orgasmului, încă un val de satisfacție supremă a trecut peste mine. A fost printre cele mai extraordinare orgasmi din viața mea.¹⁵⁶

Parcă se decalota până în străfunduri, de fiecare dată. Infinitul se dispersa, parcă, prin mine, dându-mi satisfacții de nedescris.

Cealaltă întâmplare plăcută... În Gara de Nord am întâlnit o fată foarte frumoasă. Adormisem întins pe o bancă, era o după-amiază liniștită, cu soare blând – parcă toată tensiunea,

---

156 Prost și modest mai eram atunci! Dacă actul sexual e același – ori cu femeia viselor tale, ori „la mână”, cum zicea cineva, ești mândru și demn că o „faci” cu o femeie, apoi cortegiul de necesități ale celorlalte organe: limba, gura, mâinile, pipăind, mirosind, lingând etc. Nu aveam încă niște necesități boierești dobândite care, paradoxal, dar legic, totodată, apar la oamenii culti și cu experiență. Ca în orice domeniu, și aici se cultivă unele calități adormite, latente etc.

activitatea de până atunci sau destins, când un spectacol foarte ciudat mă trezi. O nebună își dădea foc, obsesiv, hainelor și chiar și sexului, iar fata privea și ea.¹⁵⁷ I-am spus, ridicându-mă de pe bancă: „Nu e un spectacol prea potrivit pentru o fată ca tine”. Era frumoasă, părul creț, pielea fină, rochie de blugi, nu prea înaltă de statură, poate de aceea n-am mai căutat-o. Era cu maică-sa, veniseră după ceva materiale pentru casă, din orașul Făurei, de lângă Brăila.

S-a așezat lângă mine, îi spun de unde sunt, zice: „Ah, cu pălărie și costum popular, îți plac și fetele, sunt fete frumoase pe la voi...” Ah, cum aş vrea să se întoarcă acei ani! Ce superficial am fost, în toate aspectele vieții de atunci și ah, cum aş vrea să trăiască și părinții, ca atunci! – mă gândesc azi, 3 martie 2018, când finalizez acest roman.

O însoțesc la tren, îi zic: „Te iau și te duc în Maramureș”. Zice maică-sa: „Așa departe... îi promit că o voi căuta”. Îmi dă adresa: Lenuța, pe strada Fabricii... dar nu am trecut pe acolo niciodată.

*

Ce mai aștept acum, după cele văzute în Ungaria? Urăsc România, societatea de aici. Urăsc prostia și răutatea, sădite în sufletul românului. Îi urăsc pe cei care, deși ar putea fi buni – și asta-s majoritatea -, sunt altfel.

*

---

157 Mai încolo, alt spectacol grotesc. „Nu dormi tu pe jos, ca vagabonzii” îi zice un angajat unui bărbos-boschetar. „Eu nu sunt vagabond”, ripostă el, ofensat. „Dar cine?” întreabă celălalt. „Bărboșii”, zice el, făcând cu mâna un gest în aer.

Care ar fi motivele plecării mele?

În primul rând, faptul că nimeni nu și-a primit pedeapsa, din cei care au contribuit, de-a lungul timpului, la propășirea sistemului – au subjugat poporul, cum ar veni. Ca la orice schimbare politică, de la primar în sus, de la director și secretar de partid – pe comună, oraș, întreprindere. Cu excepția disidenților – foarte puțini, de altfel, după o perioadă de închisoare, concomitent cu darea unui set de legi – general umane – nu atât ancorate împotriva unei ideologii – căci totul se reducea la profitul unui grup în dauna altuia – plus aplicarea lor – totul ar fi luat un alt făgaș. Generația de profitori, în speță cei născuți între 1950 – 1957, n-ar mai fi avut, perpetuate, averile. S-ar fi făcut un capitalism mai așezat, nu pornind cu o mână de profitori de tip feudal – vezi înverșunarea de peste ani a puterii, de a le da tot acelora privilegii nebănuite, pensii de câteva ori mai mari ca la omul de rând, escrocilor care s-au crezut veșnici și n-au mișcat un pai.

Nu voi insista asupra unor pedepse inumane, de Ev mediu sau lagăr nazist, dar cred că, la -10°C, să ducă, dezbrăcați, bolovani pe pantă, să sape 12 h pe zi șanțuri, cu mâncare puțină – ar fi în concordanță cu alte pedepse: arderea pielii cu un fier înroșit, presărarea de sare pe pielea desfăcută, făcutul băii la peste 80°C, spargerea timpanului etc. sunt prea inumane, dar azi (5 martie 2018), după trei decenii de capitalism barbar,

pornitor de instincte inumane, simt că s-ar potrivi, ca o mânășă, aceste enormități, patronilor de orice fel. Au un talent de a declanșa criminalitatea, cele mai perverse instincte umane, atât ca violență, cât și ca lăcomie. Când încep să înghită în sec, când le ceri ceva sau când, îndreptând lancea cererilor, justificate, a dorințelor umane spre ei, încep să se lungească – să nu le atingi eul, la fel ca spiritul care încearcă să iasă pe gaura cheii sau din lampă. Dacă i-ai tăia atunci, este interesant de văzut ce ar curge din fizicul lor împluțit, numai fiere, bănuiesc. Chiar și atunci când halucinează de fericire, gen: „o să fie și ce facem noi aici – referindu-se la (un) viitor tot în detrimentul maselor și-n favoarea lor, nu cred c-ar curge miere. Ceva comic tot ar fi necesar: puși să mănânce fecale sau așezându-li-se un guler metalic – un cerc pe lângă cap, pe după umeri, astfel ca nimic să nu curgă în jos – o oală cu fundul spart, de fapt, alții – poate chiar dintre ei – să defecheze pe capul lor.

Dar nu s-a întâmplat așa – poporul este laș, fricos, ușor manevrabil. Chiar în timpul Revoluției, I. Iliescu a venit cu propunerea de „reconciliere națională”. Adică împăcare. Eu să mă împac cu fostul șef comunist, care încă mai reprezenta un sistem fix, de stat, dar care, oricâte păcate ar fi avut – cei din trecut – au devenit, alături de burghezia istorică, și cea care s-a ridicat apoi, contrabandiștii, dușmani ai poporului?

S-au acumulat bogății enorme – cele trei ramuri, pe care le-am menționat – pe spinarea poporului, în loc să fie invers – ce pot avea eu comun cu un patron care nu a plătit, să zic, timp de un an, 100 de cărți de muncă. Dau un exemplu – așa că nici sintagma, lansată mai târziu, de așa-zisa dizidență împluțită, prin Doina Cornea, Ana Blandiana, care a adus la putere burghezia istorică – „să ne iubim”, nu are valabilitate. Ce am eu comun cu răceala criminalilor de afaceri en-gros?

De ce toate astea? Unde-i dreptatea? Cum să mai pot răbda una ca asta, Dumnezeuule? Țasta-i testamentul meu politic (1993 – n.m.).

*

Oh! Adunătură de tâlhari! Blestemata religie a resemnării spune să fii bun, pentru fiecare palmă și injurie primită, să răspunzi cu pâine și zâmbete. Nu poți, însă, și nu trebuie să fii așa, din două motive: atât în raport direct cu semenii, de zi cu zi, formând microcosmosul tău de existență, cât și cu societatea, cu conducerea, cu țara, cu nivelul ei de trai și de legi de nimic.

Și acum, ascultați ce mi s-a întâmplat.

Urlau după mine pe rampa puțului, și oriunde mă vedeau. Ce rău am comis, l-aș întreba pe Dumnezeuul bunătății și al dreptății, încât mă hulesc așa? Doar n-am ucis pe nimeni. Să trăiesc tot cu frica în sân, să tresar că voi fi reperat, hulit, batjocorit. De ce? Pentru că am mai fost hulit așa o întreagă viață, de niște blestemați colegi, mai mari, prima dată copil fiind, de către fii, dintr-o blestemată specie de țărani ironici și cruzi? Ori la liceu, ori în armată, tot de urmașii demni ai acelorași români buni și cumsecade și care credeau în Dumnezeu. În care Dumnezeu? A venit perioada de reclădire morală, la ieșirea din subteran, iar astea s-au cam uitat. Dar a venit o nouă hulă,¹⁵⁸ tot pe nedrept sosită din partea unui blestemat fiu al fariseilor, dar care, chiar dacă ar fi fost motivată, așa cum insinua, adică labagiu, tot n-ar fi meritat să-mi fie aplicată, deoarece...

---

158 Voi descrie o altă hulă, din prima perioadă a mineritului, tot la sugestia, o vorbă aruncată la întâmplare de un netrebnic, fiu al acestui popor, un netrebnic escroc, criminal. Poate nici el nu și-a dat seama ce vâlvătaie a batjocurii urma să aprindă. Am fost acuzat pe nedrept, mai mult, ironizat că fur găini. Să vezi ce cor de netrebnici, la urcarea coliviei, având o singură țintă: eu, în loc să le pară bine că vor vedea iar soarele.

1. O făceam, dacă o făceam, din cauza societății.

2. Fapta nu merita să fie făcută publică, pentru ca să fiu batjocorit eu, după aceea. Ba, mai mult, revenirea mea la același sector a întezit toate astea.

Ies din mină, după o zi de muncă îndârjită. Pe lângă faptul că nu am ce mânca, mi se mai aruncă și ofense. Dureroase. De ce? Unde-i dreptatea, Dumnezeuule atotputernic și bun? Cu ce ți-am greșit de m-ai pedepsit într-atât?¹⁵⁹

Apoi e uriașa mizerie în care trăiesc, prețurile exorbitante și nesiguranța zilei de mâine. Pe lângă asta – vechii și actualii șefi s-au pricopsit – nici vorbă să le fie mai rău în noua orânduire, cum ar fi fost de așteptat, măcar ca un act de justiție logică, o schimbare spre bine. Acesta e macrocosmosul existenței și suferinței mele de zi cu zi.

Și mai e ceva: celelalte ironizări, la care am fost supus, pierderile erotice. Într-adevăr, e foarte greu să mai crezi în Dumnezeu după ce, în țara ta natală, în zece ani, acel Dumnezeu ți-a aruncat, necăsătorit fiind, o singură femeie, o singură dată, și aceea o stârpitură.¹⁶⁰ Cum ai mai putea ține la țara, poporul și la Dumnezeul acelei țări, chiar dacă acolo se odihnesc strămoșii tăi?

Câtă răutate zace în acel popor, creștinat în urmă cu aproape două mii de ani – zic unii – de fapt, el știe asta: să se supună, lucrând, să creadă în Dumnezeu, prostește, și să facă rău celui din jur. Atât.¹⁶¹

159 Totul doare: ură, mânie bruscă, rușine, neputință se-mpletesc într-un tot unitar, din păcate.

160 Modeștii vor zice: „și aceea are tot p...dă”. Nu e chiar așa. De ce nu lingi, sugi etc., nu ești atras, într-un cuvânt, de ce nu e estetic, atunci?

161 Când transcriu aceste rânduri – 5 martie 2018 – niște țărani nu stăteau la rând la analize. Vrând să intru în față, unul, cca 48 de ani, tipul mecanicului cu un surâs seducător, dar rece și hotărât, mă pune la punct: ai greșit, mie mi se cuvine intrarea, ar vrea să zică. Dacă ar penaliza și marile greșeli politice ale țării, așa ușor, acest popor, ar fi ceva!

Am greșit eu cu ceva? Am fost cândva cu gura mare, dar nu atât de tare încât să fiu supus oprobiului general. Te urăsc, popor blestemat! (1993 – n.m.).

Trăiesc într-o mizerie continuă. Când voi avea apartament în Y? Niciodată. Locuiesc într-un cămin sordid unde, pe holul neterminat, bătrânul din camera vecină își face nevoile în „gura mare”, „mitraliind” de se aude până departe. De ce-s obligat să ascult toate astea? De ce, Dumnezeu bun și al dreptății? Cât să mai fiu batjocorit și întinat? Cu ce am greșit Dumnezeului numit Dumnezeul poporului român?

*

Cum să nu urăști zeul suprem al aceluia popor, când la toți țărani și neisprăviții le-a dat auz muzical, iar ție (pe) care l-ai fi folosit în scopuri nobile, nu. Era destul să-l ia Dumnezeu de la un om mort, de pildă, ca idee, și să ți-l dea, dar n-a fost așa.

Faci armata câțiva ani, dar nu poți să faci armată toată viața; iar în România, un viitor pentru mai bine nu există.

Nu cred în Dumnezeu. De ce nu a lichidat burghezia roșie care – împreună cu noii parveniți – continuă să-și bată joc de popor?

*

Păcat că nu am pus mâna pe Any, pisica cu ochi verzi, picioare musculoase, înaltă și inteligentă. Ce sex o fi având?¹⁶² Cum e, oare, când face dragoste? Poate voi recupera o femeie asemenea ei, în Vest.

Gheorghina are buci rotunde, picior frumos, piele foarte albă. Doamne, ce-aș face cu ea!

---

162 Peste ani, săraca, arată deplorabil: zbârcită, gârbovită... o băbucă. Acesta-i mersul lumii.

De ce mi-a fost dat să nu le am niciodată pe aceste două femei?

Aș fi fost în stare să iubesc pe toate femeile frumoase ale acelei țări. Păcat că am fost atât de ghinionist.

*

După ce anume îmi va părea rău când voi pleca din țara asta?

După viața de mizerie pe care am dus-o timp de șapte ani, ca miner?

După cei doi ani de chin, umilință și batjocuri îndurate, când am fost militar în termen – slujind regimul socialist de stat, de atunci – indirect sau, poate prea direct pe acest popor, cu dublă țință de ironie, atât din partea ostașilor, cât și dintr-a unor „porci” de cadre, ofițeri intransigenți, precum și „majuri” cu trei rânduri de guși – cum îi caracteriza cineva -, îndrăgostiți de profesie, cu un fanatism diabolic în oase, gata să te batjocorească ori chiar să te strivească la „sânge”, la fiecare pas?

După cele patru luni de detenție, căzând nevinovat într-un moment în care, dacă nu o femeie întreagă, pe veci dăruită mie, ar fi trebuit să am o fată, sau chiar mai multe, să le sărut, măcar, în fiecare zi (nu chiar ca acel polonez, din filmul „Nu vreau porno”, prezentat fiind, un evantai întreg de femei, din punct de vedere al constituției fizice și al feminității, cu gingășie, extraordinar, constituind apogeul civilizației și al erotismului), dar, oricum, meritam mai mult decât mi s-a dat.

N-a fost așa, eram un deținut nătâng, speriat, pus în lanțuri – care, de fapt, m-au fript - de puterea dictaturii, de puterea statului – care nu ierta ori tolera vârsta (dacă aveai 20 –

prea tânăr, sau 60 – prea bătrân), cum din păcate făcea, luându-se după instincte, aberanta dictatură capitalistă, mai târziu (un infractor tânăr, găinar, fusese iertat: la judecătore – care, precis mirosea a parfum exagerat și visa mai mult decât îi putea da societatea – îi fusese milă de tinerețea lui. Unul luase marele premiu la „Românii au talent” pentru un cântec, de fapt un recital rap, pentru că nu avea unde dormi. În ambele cazuri, subiectivisme capitaliste).

Poate îmi va părea rău după banii pe care nu i-am luat niciodată de ajuns, ca diferență între salariul mizer și cel pe care ar fi trebuit să-l iau; ori, fiindcă am atins una dintre coardele mele sensibile, pentru timpul petrecut în subteran, muncă lipsită de orice căldură și intimitate – cu cizme spurcate, care făceau legătura între oasele noastre – care nu se prea puteau împotrivi pătrunderii reumatismului în organism – și infernul de afară). În treacăt fie spus, unul dintre ciracii conducerii – care nu vroise cu nici un chip să-mi aprobe o pereche de cizme, deși aveam celelalte semnături – fiind nevoit să umblu, încă câteva zile în șir, cu „manșoane de legătură” sparte și un echipament de protecție adecvat, bălăcind prin apă și noroi, așadar, întru slava pătrunderii reumatismului în organismul uman, e mort acum (1993, n.m.). Dumnezeu să-l ierte, sau despre morți numai bine, dar spun următoarele: escrocul să nu aibă niciodată odihnă și: aș face ceva pe mormântul lui, ca pe al atâtor alți porci care, profitând de funcție, au înșelat, batjocorit pe omul de rând.

De familia lui se leagă încă ceva hazliu: Aveau o fată grasă, poate chiar diformă, iar tatăl unuia dintre colegi – cel care-mi dăduse mie, întâmplător, porecla – știți cum sunt oamenii, e destul să audă un cuvânt și pac, îl iau ca pe un rahat în gură, pentru multă vreme – îl cunoștea pe acel șef, împreună

cu familia, „de acasă”, cum se zice. Îi băteau apropou-uri, cu bătaie lungă, dar colegul, deși intuia avantajele unei astfel de căsătorii, zicea: nu pot, e prea urâtă. La fel sunt eu azi – 2018 – cu o vecină care a venit înapoi, cu coada între picioare, la maicăsa, după vreo zece aventuri, încercări nereușite, din care trei, mai solide și de durată, s-au soldat cu copii. E, la fel, diformă. Dacă nu mă atrage.

Ar putea să-mi pară rău după cei șase ani în care nu am cunoscut femeii, iau ca punct de plecare terminarea liceului – de atunci, fiecare, în mod normal ar trebui să treacă prin asta, chiar fără bordeluri de-a gata etc. E incredibil, grotesc și inuman – dar așa s-au petrecut lucrurile. Acei ani vor rămâne pentru totdeauna stigmatizați cu puterea rușinii și a neputinței ascensiunii dreptății în fața batjocoririi demnității umane.

De fapt, ce-aș fi putut să fac?

După august 1986, proaspăt eliberat din penitenciar, nu aș fi îndrăznit să mă arăt în fața lumii, să intru, de fapt, în vâltoarea ei (folosesc această expresie foarte potrivită, echivalând cu a trăi din plin, nestingherit, eu neputând asta, neavând haine, apoi fiind tuns chilug, dar mai era faima mea, care se dusesse ca pelagra, mulți dintre cunoscuți privindu-mă pieziș (și știți cu toții ce simț al ironiei și al farsei ascuțite a „primit” țăranul român sub comunism, și ar fi exclamat doar atât, după ce m-ar fi întrebat, c-o doză de dispreț și neîncredere, mai întâi: „Al cui ești, mă, din X” și apoi „A, tu ești ăla care ai spart...”).

Era, așadar, o poreclă – considerare asupra mea, răspândită ca fulgerul în perimetrul satelor unde locuiam, ducând la clasificarea mea mizeră: tâlharul. Dar nu pronunțat static, literar, ci cam așa: tâlhar, și care înjosea un om la culme. Nu știu de ce asociez această poreclă, chiar cu numele de Talpoș, și-mi închipui un individ înalt, mergând – fugind chiar – săltat,

cu pași neregulați și gânduri necurate; asta rezulta, practic, din pronunția numelui și a numirii de tâlhar).

Tot un fel de rahat luat în gură, de data asta pentru foarte mult timp, de către român, e și faptul că la el prevalează numai răul, în aprecierea globală a unui individ. Chiar dacă, după greșeală, ai fi făcut de sute de ori mai mult bine, ce conta? Nu-ți erau șterse păcatele, nu erai cel care ai scris 10 cărți, ai salvat pe cineva de la înec, de exemplu, ci cel care atunci a spart un magazin. În cazul meu nici nu era așa.

Așadar, din aceste motive majore, nu puteam să mă afișez în societate nici atunci, nici mai târziu căci, deși îmi crescuse părul, haine și bani nu prea aveam, căci era tot timpul *penalizare* – la mină, unde mă angajasem prin intervenția cuiva, de parcă nu ne-am fi adus aportul, cu vârf și îndesat, la dărâmarea socialismului – după cum mergeau treburile, dar așa era, trebuia să-i ții pe șefi și pe birocrați, iar toanelor venite de sus nu te puteai împotrivi.

Vroisem să merg la o nuntă, așadar, mai înspre vară, după „Liberare”, dar având părul scurt, nu puteam. Cineva a zis: „unii se tund zero de șmecheri, așa că nu-ți fie rușine. N-ar fi știut lumea de ce-s chilug, dar așa eram eu, emotiv, parcă mi se citea pe față – deci răzbătea în exterior tot ce gândeam, stări, emoții etc., dictându-mi gesturile, conduita – cineva mă citea ca pe o carte; am pierdut mult cu asta.”¹⁶³ Apoi, în toamnă, la o altă nuntă, am trimis doar bani. Două plicuri, zicea maică-mea că o să fie: unul, Iprodcoop, unde lucra ea, unul, Herja. Iarăși un traiect dinspre munca brută, până la momentul distracției, când totul, inclusiv instituția unde lucrezi, capătă aura perfecțiunii – varianta cea mai de sus a vieții – specifică doar vedetelor.

---

163 Mult mai târziu, în străinătate, neplăcându-mi faptul c-am rămas la urmă cu cineva, un porc cu gesturi și vorbire spontană, „nefiltrată”, nemeritându-se afacerea la sugestia lui, el zicea: „Vrei să pleci acasă, te citesc ca într-o carte”.

Vedetele au viață frumoasă, deși obositor, pe undeva. Menționez că e vorba de un anumit nivel de oboseală; nu e vorba de acea surmenare, extenuare aproape totală, cum e la cosit, sau la săpat șanțuri, de pildă. Așa cum zugrăvitul e mai ușor ca încărcatul de bolțari, de exemplu, fiecare muncă va avea avantajele ei și, implicit, gesturile, priceperea și oboseala pentru care trebuie să trudești - mai degrabă rezultate din acea activitate. Un cântăreț e și el obosit de atâtea drumuri - cu trenul sau mașina - îl doare puțin capul - dar e frumos.

Astfel mărturisea N. Sabău unui nepot, înalt, încrezător, al anilor '90. Tipul corespundea cu el - îi citisem o scrisoare - stăteam cu el în cameră - dar mă supăraseră că dintr-un ziar în limba germană - Neuer Weg - îmi rupsese o bucată să înfășoare săpunul. Negase - eram și eu mai vehement atunci - până i-am găsit săpunul înfășurat cu acel petic de ziar.

*

Nici nu știam cum arată o femeie goală, pe viu. Toate imaginațiile și plăsmuirile din capul meu se reduceau la imagini sterpe, reci, statice, seci. Căci una era să vezi pe perete un tablou, fie el chiar în mărime și redând cât mai bine naturalul – ori chiar o revistă porno, cu sexul chiar desfăcut, unde o stimabilă „suge” chiar – adică redare fidelă a aspectului natural, plus acea intimitate a acțiunii, pe care, vai, nu vei vedea-o pe stradă; nu erau decât simboluri reci, încremenite, partea ideală a unui lucru. Deși aveam nevoie de ele – de la ele începeam acțiunea în orice întreprindere, la ele ne raportam când „dăltuiam” materia – să vedem cât de mult am greșit – sau cât de fideli am fost originalului, totuși, nu erau – oricât de mult, zic, am fi avut nevoie de aceste jaloane, pe parcursul întregii vieți – decât niște lucruri reci. Simțeam nevoia de viu, practic, căldură biologică,

îmbrățișări, bucurii, așa cum aveam nevoie de apă, mâncare, cu gusturile lor, deosebite, desigur – așa cum și mai ales formelor biologice, materiale, li se cerea și esteticul – materializarea idealului nu a însemnat pierderea aspectului.¹⁶⁴

Aș fi dorit, astfel, să mângâi o statuie sau poză perfectă, să o sărut, să o ling, să-mi afund limba ori sexul în ea. Vroiam, astfel, să ajung tot la viu, la real, la căldura umană, plăcere etc.

Despre importanța cuceririi din punct de vedere a mândriei și a capacității de bărbat, nici nu mai vorbesc. Nu înseamnă, oare, a cuceri o femeie, a cuceri un imperiu, cu tot ce e plăcut, ademenitor, frumos și bogat, într-însul? Dar, nu.

Dumnezeu m-a privat de aceste bucurii. Poate că imaginația ori talentul meu de a reconstitui din memorie starea mea de atunci, plus mizeria acelei vieți, sunt prea sărace, dar, oricum, cred că aceste cuvinte simple, realiste, vor transmite esențialul:

fundamentul unei stări de rușine, dat de mizeria și neomenia societății de atunci. Și ce dovadă mai diabolică și dureroasă poate fi decât următoarea: așa cum memoria mea muzicală păstrează o pată albă – exceptând melodii simple, pe care nici nu știu dacă

le-am reținut, din punct de vedere al notelor, corect, ori mai degrabă întunecată, căci nu am auz muzical, și licăresc într-însa doar vagi, aproape șterse – dăre de „lumină” ale melodiilor pe care de-abia le-am reținut, însă fals, neputându-mă bucura de un creuzet plin cu melodii și sunete neasemuit de frumoase, pe

---

164 Astfel că, până la urmă, am putea declara, invers de ce-a considerat Platon, că lucrurile ar fi copii imperfecte ale ideilor – ceea ce-i adevărat – numi acum, în epoca calculatoarelor vedem ce diferență enormă e între un lucru pe calculator, imaginea lui perfectă și transpunerea lui reală, o clădire, de exemplu. Ideatic, rămâne ideea de sferă, de exemplu, care, sigur e perfectă, astfel exclamăm: „ideile nu sunt decât copii palide, reci, ale lucrurilor pline de viață.

care să-l am acolo, în străfundurile creierului¹⁶⁵, tot astfel există un alter-ego, o pereche diabolică a acestei lipse: goliciunea trăirilor sexuale, până la o anumită vârstă; astfel că nici memoria mea erotico-vizuală nu păstrează nici o imagine, nici o dâră luminoasă, care să reprezinte femeile cucerite sau iubite, cu tot ansamblul lor de gesturi, stări, farmece, întâmplări – acolo unde ar fi trebuit să se imprime astea, firesc, în memorie. Dar, nimic. Nimic din toate astea. Aceste neajunsuri – nerealizări, de pe soclul pe care stăteam singur, la nivelul bărbăției împlinite și al responsabilității maturității, m-au aruncat, împreună cu celelalte umilințe ale prigonirilor societății de atunci, într-o prăpastie fără fund, a potenței și senectuții, la sfârșit, după ce nu-mi încărcasem memoria, cum ziceam, cu nici una din sacrele priveliști ale cuceririi femeii. Soclul din existența și mintea mea, pe care ar fi trebuit să stea zeița numită femeie, era gol.

De ce, Dumnezeule, de ce?¹⁶⁶

Poate că îmi va părea rău, așadar, după toate femeile pe care nu le-am avut, după toate femeile după care întorceam capul pe stradă, care arătau perfect, eu le cerșeam măcar o privire, dacă mi-ar fi acordat-o, aș fi căzut în genunchi, după aceea, sărutându-le chiar și sexul – nu cu conotație sexuală, desigur – dându-le propria mea viață, dar ele treceau mai departe, imperturbabile, reci, frângându-mi inima, pentru ca

165 La împlinirea vârstei de 25 de ani, pentru a arăta cât de ingrat a fost Dumnezeu sau soarta cu mine, am căzut în genunchi, rugându-mă să capăt auz muzical. Credeam că, dacă a fost un blestem, până la acea vârstă, ajungea. În plus, era și o cifră rotundă. Cum era de așteptat, nu l-am primit.

Altă dandana, referitor la acea vârstă. Unii nici nu au cunoscut femeia, printre care și eu, până la acea dată, și statul le trăgea bani pentru „sulă”, neavând copii.

166 Unii vor replica, „românii”, în general. Bine că ești întreg și nu ești bolnav, vezi alții cât suferă. E adevărat, dar handicapării majori – fără mâini, picioare etc., sunt puțini; în rest, oamenii au acces la bucurii normale - destinul comun, la care au acces majoritatea zdrobitoare a populației.

eu să văd atunci un mare adevăr: strada e doar locul unde se circulă, se spun povești lapidare, la întâlniri – fulger, mai ales la un popor de bâțâiți, veșnic în criză – sau locul unde se moare, la revoluții sau, pur și simplu, nu și unde se cerșește sau se face dragoste(a), la români. De altfel, continuând să exist în cercul acela strâmt, vorba lui Eminescu, aș fi avut o șansă la un miliard ca, de exemplu, în centrul orașului să văd doi făcând dragoste, poate nici atât.¹⁶⁷

Atunci mi-am dat seama ce aberantă formă de totalitarism ascunde civilizația, aș face orice să o dăruiesc – cel puțin așa cum e clădită acum, cu constrângerile nejustificate, exagerate, de multe ori – și că femeia de pe stradă nu e totuna cu cea de acasă, mai mult, cu cea din pat. Aș rupe, sfărâma, nimici civilizația, aș face orice să o dăruiesc – neajunsurile ei – sau și ele – să piară cu ea dar, până atunci, nu sunt decât un depozitar al soartei și mă întreb: până când?

De multe ori, văzându-le atât de frumoase, mă gândeam: frumoaso, ți-aș linge sexul ori anusul – (auzisem că aceste două prime acțiuni, urmate și de altele, desigur, provoacă delicii nebănuite unei femei). Sunt sigur, însă, că dacă așa, pe nepusă-masă, le-aș fi spus asta, m-ar fi privit nepăsător, ori ironic, ori m-ar fi considerat nebun. (Cu toate că, cineva, văzând o femeie foarte frumoasă, moartă după un accident, zise: „chiar dacă era bogată și o înfumurată, datorită frumuseții, dacă cineva i-ar fi spus, înainte de accident – dacă te culci cu un om simplu, scapi de moarte – asta să fi fost condiția, ar fi făcut-o”. Sau, poate, ultravopsitele din capitalismul barbar, cine știe?)

---

167 Actul pur, deliberat, l-am văzut o singură dată, la poale de codru, pe versantul unui deal, de la cca 2-3 km, între doi tineri de atunci – 1979. Specia umană ascunde ceva – tabu-urile nu s-au stins – mă refer la exagerări ale ținutei, locul unde se face sex etc.

Trebuia găsit mediul propice pentru asemenea declarații și acțiuni; o femeie „leneșă”, după o baie, întinsă neglijent pe un pat, ar fi acceptat aceste acțiuni, dacă un cap de bărbat, cu limba scoasă, ar fi apărut acolo, între picioarele ei, ba, mai mult, ea însăși l-ar fi îndesat acolo (fiind mediul firesc pentru așa ceva – starea în și din acea atmosferă ar fi declanșat instinctele, plăcerile și gesturile prin care acestea se declanșează și manifestă).

Dar eu, ticălosul, n-am fost capabil să pătrund în intimitatea unei femei, cucerind-o să fiu mândru de palmaresul meu și de farmecele ei, desigur.

Au rămas pentru mine doar „statui vii”, frumuseți glaciale care pleacă, sunt sătul de atâtea picioare care se îndepărtează, cu ciorapi impecabili, de atâtea trupuri înalte, perfecte, care-și poartă trufaș pecetea feminității la vedere, pe cea a sexului, la urma-urmei, emanând parfum. Până când această suferință, zeule suprem?

*

Politic, după ce-ar fi să-mi pară rău? Că trebuia, de fapt, să fie o Revoluție adevărată și, astfel, am fi avut ocazia să ne răzbunăm (nu ar fi fost acte de cruzime pe nedrept, ci o justiție crasă,¹⁶⁸ care și-a făcut, atunci, loc în inimile noastre – ne-ar fi îmboldit la asta.) Astfel că, dacă niște tartori ar fi atârnat pe la răspântii, spânzurați – alții ar fi fost întemnițați să sufere, ei înșiși ar fi dovedit acestui popor că nu sunt, la final, decât niște hoituri împruțite, care și-au luat pedeapsa. (O întreagă mascaradă se petrece și acum, în România: patronii nu vor fi nici ei - cei de după '90 - care au făcut abuzuri, bătându-și joc

168 Asta înseamnă „Revoluție” – schimbarea puterii – plus pedepsirea celor vinovați – nu pentru că gândeau altfel, ci pentru că au greșit moral, material. Vezi cazul „Ungaria 1956”.

de omul cinstit - știți cât de instinctiv și sadic, ironic și inuman e capitalismul - niciodată pedepsiți; mai mult, se promovează favoritismul cras etc.: un pensionar, a doua zi după pensionare, își continuă munca la firma respectivă – pe care, poate, o cunoștea din timpul când era „de stat” – ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic – deși banii îl dau afară din casă; în acest timp, tinerii umblă în baruri, cu cercel sau barbă de trei săptămâni, cabluri în urechi, fumează țigări albastre și beau Jack Daniels, împuții.

După ce altceva ar trebui să-mi pară rău?

După porcii de țigani care bântuie țara și încearcă să ne domine pe noi, albi majoritari? Folosesc aici apelativul *alb* nu din considerente rasiale, altfel aş fi avut de furcă și cu „minoritățile albe” din țară, care, oricum, sunt civilizate, ci împotriva doar a acestor porci fără educație.

Sub dictatură, românul a continuat să fie leneș, prost, neîncrezător, murdar – le-a amplificat la maxim, profitând de sistem; posturi odihnitoare, să-și poată face lucrul acasă, furtul de la locul de muncă etc. Toată delăsarea s-a văzut și după '89 – cât îi păsa lui de Socialism, de binefacerile lui, incultul și nespălatul – și, totuși, paradoxal, având de toate, în Socialism, mai ales baza, locuința, ei sunt cei care au transferat utopia de pe pământ – cea socialistă – în cer, cea religioasă, construind foarte multe biserici. Cu burta goală – sau de pe marginea șanțului, nu cred că le-ar fi „scăpat” să facă asta.¹⁶⁹

---

169 A trecut, din păcate, socialismul peste ei, ca gâsca pe apă. Dovadă ciupercile dintre blocuri, unde „bat” cărțile la nesfârșit – și acelea făcute din lemn, de când s-au închis minele – și urmărirea emisiunilor cu modești, cu fețe schimonosite de lene și modestie, care abandonează copii, violează, părăsesc soții etc. De aici până la a fetișiza răul și a face orice pentru nepoți, copii, depravați, nu-i decît un pas. Și orice pentru șefi.

Deci e vorba de un țăran, șofer, miner, constructor, topitor, deci cei care fac cele mai grele munci, și sunt și cel mai prost plătiți. Însă românul, dacă a devenit un pic de șef sau șefuleț, cu trai decent ori decentă în gesturi, pentru el binevenite, ar fi în stare, la fel, să le mănânce. De fapt, nu știu dacă ați observat cum introduce un șef banii – rest în buzunar, ori cum manevrează cheile de la mașină în mână, cât de „îmbirocratizat” posibil, făcând aceste gesturi, fiindu-i, parcă, frică să nu se murdărească. De altfel, nu-l veți vedea niciodată primind rest. El nu face cumpărături ca restul lumii. Nu mănâncă în „taverne mohorâte”, cu plebea, poate că nu se nici ca...ă.

Nu va purta, așadar, haine mototolite, o geantă roasă pe umeri, necălcate de luni de zile (hainele). Mișcările îi sunt rezezi, mai complete, ori de-o seriozitate debordantă. Toate astea fiindcă are timp.¹⁷⁰

Astfel că o mare parte din populația țării sunt tâlhari. În categoria de jos, enunțată mai sus – ori în cea a burgheziei: ingineri, tehnicieni cu speciala, șefi de direcții, ingineri-șefi, inspecții etc., apoi cadre superioare ale armatei, procuratorii, cei din serviciul de informații, pentru care nu e criză – mai ales că au deja de toate.¹⁷¹

În mijloc trăiesc cei din muncă cinstită, prinși într-o menghină, care nu pot păși pe calea progresului.

170 E foarte curios, la acest popor de barbari și jechoși, cum, stând câte 100 pe mp, adică claie peste grămadă, ajungându-se, au pretenții de saloane imense, cu scări în spirală, alei și parcuri imense, plus case de nunți, la fel, enorme. Cazul a doar două orașe din Nord – Negrești-Oaș și Sighet e elocvent. Ajung doar cei care au o genă a luxului, a exagerărilor - numite desfrâu – sau gena există latent și se declanșează, împreună cu nebunia adiacentă, de-abia când are prilejul.

171 Toți „bugetarii” numiți astfel în capitalismul barbar – care n-ar face nimic, dar avantaje – cât de multe. Conform unei emisiuni TV – februarie 2018 – Ministerul Agriculturii avea 14.000 angajați. Tot felul de direcții – poate și subdirecții – departamente, birouri etc. La cinci oameni într-un birou, șeful avea cca 50 mil. – bani vechi – salariu, deși nu știa precis ce fac(e).

Delimitarea nu e perfectă. Nu se poate stabili, totuși, exact, unde începe fiecare clasă. Un paznic cu 9.000 lei pe lună – 1993 – e, totuși, un burghez; nu face aproape nimic pentru banii aceia. Păzește – veți spune. Dar nu, stă la taclale. Cât despre el, poate să ardă tot, PAL, GA și celelalte. Astfel că, și în funcție de ce face, de cât ia un miner, e bine plătit.

Un birocrat, să nu spun un profesor de liceu, după noile reglementări – 2018 – este un îmburghezit, de zece ori mai avantajat decât un miner. Cât ar merita, atunci, un muncitor de la munca de jos?

Am luat ca punct de referință minerul, pentru că viața lui e cea mai aspră, prin inumanul, adică carcera și mizeria la care-i supus zilnic. Dacă nu credeți, d-lor intelectuali care pledați pentru propriile drepturi, cu unghii vopsite, să coborâți odată în străfundurile pământului – sau să mergeți o zi, o singură zi, să săpați șanțuri. Numai atât.

Bine, veți zice, desfășurăm muncă intelectuală, calcule, cifre, zeci de ore printre hârtii¹⁷²; chiar dacă e o muncă intelectuală, chiar făcută în virtutea obișnuinței, cere, de la un timp, efort – astfel și sapa sau perforatorul ar deveni obișnuință.

Da, vă voi răspunde, perforatorul însuși devine obișnuință, dar ridicarea lui cere efort. Minerului îi scad puterile, de la o zi la alta. Într-o bună zi, nu va mai putea perfora. Și mai este și anturajul. Constituie toți o mică familie, cu glume, înlesniri și avantaje reciproce. Toate astea pentru un salariu consistent. Nimic nu le umbrește existența.

---

172 Câteodată, plimbându-se prin curte cu câte un dosar sub braț, mai ușor ca la liceu. În capitalismul barbar, unde se tot cere – cât despre recompense, „mai zică și altul”, vorba țiganului – nu zic că n-ar fi supuși stresului – dar nu e acel pressing nebunesc, la care-i supus muncitorul, de-i vine să intre în beton, numai să îndeplinească nebuniile – imposibilități ale patronului.

Și mai faceți un experiment: să nu mai vină o zi, sau mai multe, șeful unui birou, la serviciu, să vedem, va scădea producția sau chiar se va opri? Nicidecum! Ar rămâne bani pentru muncitori. Vedeți, astfel, câtă nevoie e de satrapi – în orice societate – care, pe lângă avantaje materiale, se adaugă acelea ale puterii de a comanda, a domina, în general – căci pentru el, muncitorul e un nimic – putându-l, oricând, strivi – acea teamă colosală, care paralizează, pur și simplu, transmisă de sus în jos, ei – mai ales patronii – considerându-se zei (O societate modernă – umană, pe deasupra, nu va lichida structurile tradiționale; important e ca o societate să fie ghidată după logică: ce fel de muncă e mai grea, cuantum pentru fiecare, câtă birocrație etc. A gândi cu mintea, nu cu inima – vorba lui Montesquieu. Cu cât logica, aprecierea valorilor, „fuga” de negativ – vor fi majoritare, societatea va avea de câștigat.)

Ați văzut după ce-ar putea să-mi pară rău? Ori după vechile structuri, rămase intacte?

Plec. Mă voi întoarce să zdrobesc societatea nedreaptă. Știu cum să procedez.

*

Dar n-am plecat atunci; mai bine-zis, n-am putut să rămân în Ungaria. Mă întorceam înapoi, ca un general fără oști, de pe câmpul de luptă. Cum să nu fie dureroasă această întoarcere, când un prieten de-al tău a rămas acolo, sub ochii tăi, dar datorită faptului că nu știai limba să nu poți rămâne, după ce te-ai delectat din plin cu o parte din frumusețile și bunătățile vieții occidentale?

Mergeam țanțoș prin metroul de la Budapesta, de fapt avusesem noroc cu un băiat care vorbea românește, îmi spusese să mă cobor la stația a 8-a, nici nu știu cum am avut curajul să iau metroul, după care, pe autobuz, un bătrân – căci îl

întrebasesem în germană – mi-a explicat unde-i Gara de Vest. Eu l-am întrebat: „Wo ist der nördliche Bahnhof”, dar el și-a dat seama de eroare, explicându-mi altfel. Trebuia să nu mă arăt străin față de eventualii borfași care circulau pe acolo; ajuns aici, am răsuflat ușurat. Eram ca și acasă. În ultimul moment, am agățat o tipă, se tot învârtea pe acolo, o urmărisem când intrase într-un magazin, pe peronul deschis, era creolă și avea un corp de excepție, cu rochie albă. Și tot uitându-mă la ea, eram în spatele liniilor mai lungi, a venit ea la mine. Nu știam ce să-i zic. Un translator, singurul posibil, dormea cu capul pe o bancă, mort de beat. Am reținut-o să nu se urce într-un tren, în ultimul moment, credeam eu – și am încercat să o sărut. Mi-a dat adresa, pe care am scris-o pe dicționarul german – maghiar, pe care l-am luat din gară, chiar atunci, căci mă și pusesem pe treabă.¹⁷³

Ce-ar mai fi de menționat din Ungaria?

O curățenie, chiar și-n zonele carbonifere, cu iarba mare, verde, plantată artificial, desigur, până la silozurile de încărcare ale cărbunelui – iar „Casa benzii”, trecând peste o parte din oraș – nu avea nici un ochi de geam spart. La noi nici la puțuri, ori la orice pupitre de comandă – nu s-au păstrat – iar repararea lor s-ar pierde în bâlbâieli și bâiguieri și bâțâieli capitaliste – până s-ar lua decizia, dacă s-ar lua.

În Budapesta țin minte că, pe o bancă, chiar la ieșirea din Gara de Vest, lângă un masiv Áruház – „Scala”, erau așezați pe o bancă doi tineri asiatici, se giugiuleau, iar eu răsfoiam niște reviste porno. Au zâmbit, când s-au uitat la mine și i-am observat

---

173 Stătea pe strada Rákoczi, undeva, de la gara de Vest. Mi-a cerut sandale – era măritată – dar n-am mai revenit niciodată.

și eu, țin minte inscripția foarte insistentă, care se stingea și se aprindea – „Népi szabadság” de pe vârful unui bloc. Nu știu dacă se referea la libertatea socialistă sau la cea liberală. Mai trebuie să menționez cele două fete frumoase din Oroszlány și Tatabánya, prima blondă, lascivă, înaltă, cu șolduri mari, stătea la masă cu niște băieți, bea vin, pantalonii alb-gălbui îi erau băgați în sex, iar cea din T. era foarte frumoasă, șatenă, o fată de vis, îmbrăcată în costum de blugi, cu o bluză albă sub jachetă.

Am revenit acasă cu dorința să mă întorc.

*

Antrenamente făceam și nu prea, mai ales după decăderea morală și fizică, cu dublu substrat: fizic – căci îmi apăruseră în lateral de încheietura genunchiului drept vene, câteva, o rețea, legate între ele, plus unele vase din față, ale fluierelor picioarelor, deveniseră proeminente și vineții. Aveam colesterol negativ în ele. Iată un salt în timp. Devenisem, dintr-o dată, aproape bătrân; iar al doilea aspect, care mi-a zdruncinat încrederea în viitor, a fost faptul că țara mergea prost – iată: îmbătrânești, astfel poți să ai și 80 de ani pierduți aici, degeaba, și nu-ți dă nimeni nimic. La piciorul stâng mi-au apărut (lateral), apoi, în anul următor, plus câteva chiar la mijlocul coapsei – în exterior. Acum, când scriu aceste rânduri (aprilie '93), beau ceai medicinal. De slăbire. De slăbire și pentru a îndepărta colesterolul depus prematur în corpul meu. Poate voi reuși să reîntineresc.¹⁷⁴

Cum desfășor antrenamentele? Am locuri fixe, în munți,

174 Interesant cât poate să reziste organismul neschimbat, apoi brusc, un rid, o venă în plus, o îmbătrânire bruscă. De le-am putea elimina.

încărcate de nostalgii – fug, ridic pietre, urc în pantă¹⁷⁵, până nu mai pot, urmăresc torențele vijelioase până se pierd – firicel de apă, unele, în mlaștini negre, altele se unesc, devenind râuri în toată legea! Fac toate astea cu pasiune, îmi pun tot elanul, și cu seriozitate, căci nu știu dacă mă voi mai întâlni, cândva, cu viața asta.

În '89 am fost de câteva ori la Lăpușel, era extraordinar, de fapt, atunci, pe fondul transformării calitative a vieții mele – mi-am dat seama ce înseamnă o civilizație majoră (cu o țară bogată, cu vestigii uriașe, cu mijloace de legătură și comunicație ultramoderne, și cât de mult am pierdut că în copilărie – neavând, mai bine-zis, apoi faptul că n-a rămas impregnată în mintea mea imaginea unui râu mare, imens, major – luați-o cum vreți, cum era Lăpușelul – ci imaginea unui râu îngust, care aproape seca vara și nu avea plaje largi, cu pietriș bogat, curgere lină – altă perspectivă, deci, cum era Lăpușelul. Astfel, orice element al civilizației poate fi minor sau major. Un sat mare, o stradă populată, o instituție cu numeroase femei și posibilitatea de acțiune și alegere sunt pe măsură. Dacă nu, rămâi frustrat, de ce ar fi putut să fie și n-a fost.

Dar trăiam totul – așa cum puteam – intens, profitam de viață, deși nu puteam să înțeleg de ce durerea se „cățărase” pe pedestalul existenței umane, dacă acum bei ceva, un deliciu, peste câteva secunde poate să-ți intre ceva în picior, rănindu-te și durându-te foarte tare. Sau să te jignească cineva, să pierzi o persoană mult iubită – după care ai alergat foarte mult s-o cucerești. Astea erau complexitățile și contrastele vieții. Trebuia să le înțeleg așa cum sunt.

---

175 Ar putea constitui o probă într-un concurs al viitorului, alături de ridicatul de greutate, alergatul cu greutate, lovituri pe sec, la carate; nu ce folosesc borății de azi – steroizi – plus alte probe.

Nu voi mai povesti mutatul din căminul în care am stat patru ani – care şedere mi-a însoţit dezvoltarea personalităţii mele – în timpul primei tinereţi. Acea fantastică răbufnire de rău, după ce seara, nişte adolescenţi de la un cămin vecin îmi ceruseră protecţie, eu, amintindu-mi de toate pierderile din perioada propriei adolescenţe, am acceptat, iar apoi, noaptea, în urma unei altercaţii cu nişte vagabonzi – care mi-au cerut găzduire – am fost nevoit, a doua zi, să părăsesc, precipitat, căminul. Ce absurd! Dintr-o dată, orizonturile mi s-au „întunecat”. Unde s-o fi luat, în noaptea de vară? Noroc cu prietenul meu de la etajul III – la care am găsit adăpost. De ce tocmai şi numai atunci, după patru ani de şedere, când m-am ridicat împotriva nedreptăţii – unde-i justiţia divină?

Lăsasem pe un tâlhar cu o fată mică, ştearsă, să doarmă la mine, ea făcuse la început nazuri, după aceea am auzit cum el „munceşte”, erau pe unul din paturile din celălalt capăt al dormitorului, după care cineva venise să-l caute. A spart uşa, după care s-a culcat. Eu am izbucnit: de ce aţi spart uşa?! Cel care era cu gagica – îndesat, brunet, a sosit, brusc, spre mine. Nu l-am lovit atunci, căci sosise şi blondul – cel care venise după, un ţăran înalt, blond, lovindu-l pe acesta din urmă, pe când l-am lovit pe celălalt cu piciorul în piept – intensitatea loviturii a scăzut. Pe ţăran l-am văzut a doua zi la baie – plasându-i o lovitură, o „directă” de stânga, puternică, la ochi, avea ochiul umflat, vântat, telescopic, ca la peştii de acvariu, cu un ochi scos în afară, cu însuşiri speciale – numit telescopic. Celălalt, deşi i-a cântat pieptul a gol, ca şi cum ar fi fost de tablă, ca la extratereştri – n-a păţit nimic. N-a pomenit – primul, blondul – nimic, dar, deşi acea epocă şi tinereţea te făcea, a doua zi după, să uiţi totul, trebuia să plec, totuşi. M-au găsit sus – eu înşăfacasem un cuţit de bucătărie în mână, așa urcasem scările –

le-am spus: dacă eu sunt vinovat, beau cu voi până ninge. N-au fost de acord. La acea mutare – deși o făceam într-un imobil vechi, nu vedeam atunci diferența, am pierdut o casetă cu flori de mină - un cuarț ca un stâlp și o potcoavă, chiar așa - zinc curat ca două pete verzi, erau înăuntrul, plus o carte despre N. Stănescu. Mi le-a luat porcul de taximetrist, nu avea altcineva – cred că și atunci poporul era într-o „dungă” – nu vedea decât pe ale lui, negativul, din păcate, în ambele cazuri, prevalând.

*

Am urcat de două ori pe Igriș. Masivul, sub forma unei balene uriașe, cu capetele puțin boante, spinarea arcuită – în rest, asemănarea e izbitoare, e un vulcan stins. Înspre capătul de Vest, spre baraj, chiar sub, dar pe o suprafață destul de mare, e o adâncitură rotundă – locul unde a fost craterul.

De erupt cred că n-a erupt în timpurile istorice, altfel memoria populară ar fi înregistrat evenimentul. În cealaltă parte, căci până ajungi la muntele propriu-zis, mergi printre o serie de dealuri, mai mici – așadar spre Est, sau descoperit fosile din epocile îndepărtate ale zonei, plante, animale, imprimate în solul de atunci. Mai mult, se mai spune și de niște clopote îngropate tot pe acolo, de aur, fiind zonă minieră, căci asemenea altor ținuturi – unde s-au mai născut povești asemănătoare – în timpurile trecute, țărani de aici trebuiau – în loc să-și lovească cotropitorii definitiv, să fugă, lăsând totul. Acesta a fost poporul.

M-au impresionat, urcând, stâncile mari, de lângă drumul de centură – care înconjurau masivul propriu-zis, dincolo de dealuri, era o pantă, circa 200 m, la începutul urcușului pe munte, unde erau numeroși bolovan prăvăliți, sub care susura apa; ceea ce mă făcea să cred, apoi, că Igrișul e

gol, precum și imenșii pereți de stâncă, în stânga, când începea muntele, cu dungi în relief, verticale, care păreau a fi fost făcute de mâna omului. (De fapt sunt doi asemenea pereți, unuia îi spune „Lespezi”, celălalt are forme mai neregulate, colțoase, rotunde, uneori ieșite în afară din corpului muntelui, încât, privind de jos, din cartier, nu știam dacă am trecut printre ei sau prin afara lor - neurmărind marcajul, care era mult în dreapta, până sus.)

Aproape de vârf, unde este un fel de Coloană a Infinitului (de fapt, sunt mai multe), dar aceasta, fiind așezată pe o bază foarte îngustă, seamănă, într-adevăr, cu o coloană - poate cu cea a marelui sculptor, Brâncuși. E un colos uriaș. Ignișul - și când te gândești că a erupt ultima dată acum câteva milioane de ani, poate. Unde eram noi atunci?

*

A doua oară când am fost în Ungaria, am pierdut o mie de forinți. Doamne, câte resorturi ascunse, ale perfidiei, posedă ființa umană!¹⁷⁶ O unguroaică împuțită - și de atunci nu pot să suport, mai ales vorba mieroasă, dulce, parcă înmuiată în zahăr, a unor străini, mai ales maghiari, scoasă, prin care - zboară de pe niște buze unsuroase - m-a întrebat: n-ai 1000 de forinți? Se juca alba-neagra, în piață la Debrecin, eu fusesem cu marfă, cu cineva - nu se merita, era obositor, până la urmă am vândut hainele en-gros, blugi și cămăși - un cățeluș cu 100 forinți, la urmă, iar eu mă uitam hipnotizat. Scot, tot ca hipnotizat, banii. Dar pierd. Jocul își reia „tirul”. Nu-i mai primesc înapoi.

Doamne, ce explozie de rău! Mai tot beau câte o bere - să mă mângâi cu pierderea, la sticlă, Borodi Sör - și vin, apoi, acasă.

176 Chiar azi, 21 aprilie 1993 - citesc „Istoria conchistadorilor” și văd de ce cruzime au fost în stare, în trecut, oamenii. De ce n-ar fi la fel și azi?

Păcat, atunci am văzut vreo cinci fete frumoase, cu talii subțiri, buci rotunde, cu pantaloni strâmți, bronzate, excitate. Cum le-o fi sexul?

*

Cum am trecut acești doi ani ai neplecării mele? Greu, foarte greu, ca o armată absurdă. Jurnalul meu – atât cât l-am ținut, de atunci, arată cu prisosință asta. Dar cred că totul trebuie să aibă un început – și un sfârșit, desigur. La fel și statul meu aici, în această țară blestemată. Ce caut eu printre acești oameni – unde sentimentul autoculpabilității e extrem de puternic? Am început să urăsc totul: religia, societatea, civilizația, țara. Mă simt un fel de paria. Ce crudă și ironică a fost soarta cu mine! Din toate punctele de vedere. Măcar dacă nu mă nășteam în Europa, atunci aș fi înțeles să visez utopic. Nu numai să mă expun cu femei frumoase în societate – civilizația ar fi trebuit să-mi acorde asta – să mă bucur, astfel, de „roadele civilizației aplicate mie” ci, mai ales, poziții voluptuoase, nu neapărat obscene. Nu în poziția „capră”, „echer”, ci, culcată pe burtă, iar eu să ling. Să-i simt elasticitatea - care nu prea vrea să cedeze - a buclilor. Vă iubesc, femei valabile din toată lumea!

De fapt, aici este marele contrast. Cu cât o femeie va fi mai frumoasă – intimitatea rămânându-i, va primi un transfer de estetic de la corp; omul va avea porniri din instinct, în primul rând, să le venereze pe amândouă.

Îi va plăcea – tot atât de mult – să vadă un chip frumos, cât și să admire un sex extraordinar, „bine plasat” între niște picioare superbe, ori niște buci splendide, tocmai bune de făcut dragoste cu ele.¹⁷⁷

---

177 Nu sunt deprinderi dobândite, cum spunea Freud, ci valențe instinctuale (picioarul ori tocul încălțămintei femeii simbolizează penisul. Nu, sunt și porniri strict primare, genetice, sexuale.

Ființa umană, dezlănțuită, iubește extremele. Ca și actul sexual, ori linsul din pasiune. Dar unui om normal - sau în stare normală, îi vor repugna toate astea. Trecut în intimitate, va face apel la extremele erotice. Doar când i se va „răci” sângele, ar putea deveni o brută – condamnând firescul existenței umane.

*

Cred că se apropie căderea coloșilor perioadei comuniste. Și, pentru a mă justifica, am să dau un exemplu: în primul rând, un pădurar, consătean de-al meu. A murit instantaneu, A căzut o creangă uriașă pe el. Poate murea și altfel – era gras - de inimă, de exemplu, și avea peste 50 de ani, mai precis 55.

Al doilea: azi, când scriu aceste rânduri, unul dintre somitățile satului, economist principal la ferma partidului și, în continuare, la aceeași unitate, remaniată după „Revoluție” – a decedat, de asemenea, fulgerător. Criză de ficat. Scund, gras, bonom, 42 de ani.¹⁷⁸ Tânăr, oricum. Cert este că cei doi – și mulți alții, au murit relativ repede, *după perioada socialistă*, subliniez asta, în timpul căreia a început pentru ei declinul, însă erau foarte puternici, neputându-i dărâma brusc – factorii de tot felul, foarte variați, ai delăsării. Pentru ei, apogeul a fost atins în anii '70-'80. Atât biologic, cât și social. Pentru ei a fost mai bine, atunci, deoarece în comunism – și care s-a nimerit să fie epoca tinereții lor– aveau, desigur, 30 de ani, iar acum, poate, sunt morți. La fel, pentru oricine, care atunci era în floarea vieții, și dacă asociază acest adevăr biologic¹⁷⁹ asupra scurgerii vieții, la epoca respectivă, are dreptate. Va mai trebui să treacă

---

178 Când vezi așa ceva, cât de repede se degradează organismul – trecând de jumătatea vieții, te hotărăști brusc: sport, toată viața, o utopie continuă, să nu ieși din niște tipare, pentru binele tău.

179 Adică peste toate să planeze utopica pasăre a tinereții, cum a spus cineva.

o generație, țara să înflorească, deci să nu existe motivul socio- economic, iar tânărul de atunci să poată exclama: „E mai bine acum, decât în epoca trecută!” În epoca trecută nu eram născut, pe când acum am 20 de ani, sunt în plenitudinea forțelor mele – dar toate astea pe fundalul unei prosperități economice – astfel vei blestema epoca în care te-ai născut,¹⁸⁰ fiind nostalgic după altele, indiferent dacă le-ai trăit sau nu, dacă au fost bune sau rele.

*

De câte ori văd în filme, ori în reviste, tineri care au trăit în anii trecuți – mă întreb: viața lor a fost reală, atunci aveau toate calitățile umane, bune, chiar, au avut un destin acceptabil, s-au bucurat de soare, femei frumoase, nu au avut tragedii în familie, au fost, să zic, ofițeri sau șefi de birou. Totuși, viața lor e apusă, tinerețea, mai bine-zis; când ar fi trebuit să trăiască: atunci ori acum? Mereu în real, mereu în prezent, veșnic tineri?

Până una-alta, m-am decis să colecționez toate revistele porno ale anilor '70 -'80, sunt niște dame perfecte acolo, trupeșe, care oglindesc realismul și moda societății acelor ani.

Văd o dramă, poate. Un tânăr de circa 25 de ani, înalt, cu păr ondulat, ca semn al tinereții, virilității și inteligenței, având toate calitățile, deci și bogat. O tânără la fel. Cei doi se întâlnesc, se plac, fac dragoste. Asta se va întâmpla mereu, în toate țările și-n toate timpurile; personajele parcă seamănă între ele și totuși sunt distincte. Parcă le-am mai văzut undeva. Alături de parfumul și tinerețea lor. Unde? În marele ocean de suflete al lumii. Este o curgere de valuri neîncetată. Totul e să profiți de ea.¹⁸¹

180 De fapt, inevitabil, odată cu trecerea timpului, se formează un spațiu gol, în urma ta. Vrând-nevrând, îl privești și-l critici: depinde cum l-ai trăit, ca să-ți pară rău sau nu după el – plus motivul enunțat la nota precedentă: nostalgia.

181 Chestiune accentuată azi, 12 martie 2018 când, fiind la o înmormântare, la dl. Arnold – senior – o tânără a zis: „Cum să nu trăiești la maxim viața, când după moarte ești nimic.

Cât despre mine, ce să spun? Dacă la început, neavând decât 20 de ani, eram foarte entuziasmat, până la urmă am fost profund dezgustat – nu atât de specificul muncii – deși era și asta un motiv, ci pentru că cineva ne fura munca, și eram conștient de asta. Și cum să nu fie așa, dacă în vechiul regim, în fața șefilor, nu puteai să crâcnești – te cuprindea o teamă intensă, paralizantă, la gândul că ai putea greși – era destul să ți se arunce un răcnet, urma demisia, datul cu piciorul în fund, dacă nu și mai rău. Doamne ferește, căci puteai ajunge la miliție sau securitate, ca sabotor (stare de lucruri – prin specific și metode, folosită și azi, la patroni, din păcate. Acum, aceeași zeificare excesivă a puterii, aceeași supunere oarbă în fața patronatului, a șefimii, deci).

Munca era primitivă. Și regret nu atât efortul fizic, cu toate că și acesta, conjugat cu mizeria și aerul insuportabil din unele locuri (WC-uri subterane) ci, mai ales, faptul că nu semăna cu nici o activitate de la suprafață. Despre peisaj, deci, ce să spun? Puteai să ai 20, sau 40 de ani, în acel mediu. Arătai la fel. Îmbătrânit, uscat iască, cu sufletul ca hârtia. Da nu puteai să rezști o veșnicie. Au fost de ajuns doi ani – doi ani să mă transforme într-o ruină. Slab, cu picioarele scăzute, plin de vene și reumatism. Doi ani de crâncenă alergătură pe galerii, de

urcare pe abataje, de eforturi supraomenești și subalimentație. În acest timp, burghezia, alias birocrăția, huzurea.¹⁸²

Iar burghezia începe de la portarul – paznicul care stă dezinteresat, pe scaun, 24 de ore din 24, pentru a aduna cât mai multe „duble” – întru majorarea brutului, lățindu-și fundul, mai ales dacă e femeie, durând-o-n cot de restul lumii – și mai ales de minerii de pe urma cărora ia banii. Continuă, trecând pe la confrății întru ale delăsării, oamenii de la vestiar, care lasă „buzile” înfundate cu lunile – îmi amintesc de un WC – chiar după „Revoluție” - de-al bărbaților, cel al femeilor se deschidea greu, cu cheia. Nu avea acces oricine la cheie, femeile de la lămpărie, îmburghezite și ele, dar să fie, oare, femeia, superioară? Așadar, nenumărați „omuleți”, unul lângă altul, înghețați, chiar, iar un sudor, foarte conștient de ce face și absent, parcă, de ce se petrece și vede în jur, tăia și suda cu aparatul de sudură.

Mai lipsea o partidă de sex – alături de toți acești rahați. Sublimul extrem, forme etc., alături de vulgaritatea excesivă, a materiei. Și urcă, urcă mereu, cuprinzând, pe axă, toți paraziții sociali ai burgheziei, ajungând până la straturile superioare.

Aceeași vină pentru dezinteresul manifestat apasă asupra tuturor.

Cât despre mineri, erau niște sclavi. Ajunsă la starea asta, datorită lipsei culturii, în primul rând, și apoi datorită programului monoton, diabolic de greu, la care erau supuși zilnic. Îmbătrăniți înainte de vreme, supuși exterminării, înecându-și, de multe ori, necazul în băutură, erau, împreună cu constructorii, topitorii și țărani, toți trecuți de 40 de ani –

---

182 Dicton valabil și azi – 12 martie 2018: văd atâția, la tot pasul, bărbați și femei, ultraeleganți, încât mă întreb ce fac, cu ce se ocupă, de nu se murdăresc deloc? Nimeni n-ar face nimic, în capitalism, doar profit enorm și rapid, dacă se poate.

clasa pe care s-a sprijinit - și se va sprijini, mereu, societatea.¹⁸³

Bine, îmi veți reproșa, și în Germania există diferență între salariul unui ministru și al muncitorului necalificat, sau miner, chiar. Da, vă voi răspunde, dar între ei nu e interpusă atâta birocrăție – apoi – și cel de jos trăiește decent. Pe când la noi, clasele care muncesc cîstit, au fost și sunt în budă.

Clasa de mijloc - de care se face atâta caz în Vest, începând, cel puțin de la Oliver Goldsmith – adevăratele producătoare de bunuri – adică cei care-și văd de „sulă” – transpusă, sintagma, în realitățile de la noi – și care ar mai avea și pretenții, după înhămarea zilnică a producerii bunurilor – poate chiar scrieri geniale – care ar merita susținute de cineva – nu poate trăi de cei de sus – care sunt delăsați, datorită huzurului și de modeștii săraci, cantonați în „sărăcie neactivă” (citez din același Goldsmith).

Viața de muncitor e grea – insuportabilă pentru un om cîstit – adică normal. Că proștii de azi – 1993 și 2018 – sunt puțin pretențioși, datorită tembelismului care le-a fost inoculat secole de-a rândul – să nu zic milenii – geții erau puturoși din cale-afară, simpli, modești. Apoi celelalte seminții, plus că ne tragem din mercenari romani etc., asta-i altceva! Așa că le invit pe toate hoiturile politice, care cred că muncitorul nu merită mai mult – să coboare odată în mină sau să sape șanțuri. A doua zi nu va mai intra – o proporție covârșitoare din ei - în mină sau la șanțuri. Poate vor găsi cererile muncitorilor justificate. Dar ce-i cu această pătură de parveniți, începând de la zâmbetul primului președinte incapabil, Ion Iliescu? Jos cu gerontocrația de orice natură! Până când să vi se perpetueze privilegiile, moșnegi ramoliți? Ce va fi cu viitorul acestei țări?

183 E o tendință proastă, dorința, impulsul inițial de a contracara o extremă prin alta. Muncesc din greu, urlă, mă supără șeful, după asta, deși pericolul a trecut – mă duc să beau. Important e – la „valul” dorinței, pornit din creier – orice lucru e teorie, imagine, idee, la început – să stai ferm, pe poziție, ca stâncă nemișcată-n valuri.

Moarte generației născută între 1 ianuarie 1950 și 31 decembrie 1957 – și nu numai – tuturor care au furat cras, în numele liberalismului, distrugând țara asta după 1990.

Să nu creadă cineva că iau parte muncitorilor. Departe de mine așa ceva. Mai ales că și eu, la standardele mele de civilizație – și cât aștept de la dâșii – îi urăsc. Îi urăsc, așadar, pentru incultura, prostia și răutatea lor. Aceste calități negative irup continuu din firea lor. Încercă, astfel, să se răzbune pe cei din jur, mai fini, mai sensibili. Energia trebuie cheltuită cumva: nici vorbă, însă, să-i strângă de gât pe șefi. Sunt – cum i-am descris mai înainte – plus că și-au cam terminat conturile cu viața desfătării, chelind și îmbătrânind prematur, pe la 40 de ani. Atât în ceea ce privește sănătatea lor fizică și a spiritului.

Corifei ai demagogiei capitaliste: puteți dormi liniștiți și exersa capitalismul fără grijă. Masele inculte, necioplite, vă vor apăra.¹⁸⁴ Nu se vor ridica împotriva voastră. Li s-a inoculat, de-a lungul secolelor, acestor barbari, numiți întâmplător români, un sentiment al temei, al servitudinii, al lenei și mizeriei, să nu mai zic al furtului, devenit exemplar. Ați merita, șefi criminali, să fiți zdrobiți chiar de masele pe care le subjuugați.

*

Asta era starea de spirit în țară. Ultimul an după „Revoluție” mi-l petrecusem într-o tensiune maximă. Nerăbdător, șomer, la început, plictisul și starea mea de anxietate atingând culmea. Mă săturasem de toate. De abia așteptam să plec. Pentru mine, țara era un ciclu încheiat. Și era firesc. Era

---

184 Când văd cât și pe ce hârtie s-a tipărit, între 1960-1990, câte opere literare, mă întreb: cum de-au desfășurat editurile o asemenea activitate și pentru cine era destinată acea culturalizare excesivă – pentru poporul de barbari, când vezi cum e privită azi cultura.

o mare ipocrizie la mijloc. Se tot vorbea de criză, de situații fără ieșire,¹⁸⁵ dar aproape pe niciunul nu-l vedeai să se plângă, efectiv, în particular. Se descurcau cum puteau, mai ales tâlharii. Greul rămânea pe umerii fraierilor, adică ai celor cinstiți, a celor neperversiți întru ale răului - fie că nu le stătea în caracter - fie că nu aveau cum, acces la matrapazlâcuri. Aveam impresia că făceam o prea lungă, absurdă și nedreaptă armată. Și dacă prima armată o făcusem oarecum pe nedrept, cca un an și opt luni, pe asta n-o mai găseam firească; nu pusesem umărul la distrugerea țării, de ce să-l pun atunci la reconstrucția ei? Mai ales că principialii vinovați - șefii de după '90 - care au putut să impregneze orice curs ar fi vrut economiei țării, în general - n-au plătit. Și nu vor plăti, în vecii-vecilor.

Așa cum în Baia Mare - și mă întorc mereu cu gândul la acel fantastic oraș al tinereții mele - un cartier întreg zăcea, atunci, distrus de mârșăvia Țiganilor - deși s-a reconstruit, plus blocuri noi, ale oamenilor cu bani, dar - notați asta - în trei decenii, pentru un cartier, nu se știa ce turnură va lua civilizația, culori deschise, sensibilitate, lux - dar mult inumanism la unii - o zonă a unei întreprinderi imense, Combinatul Phoenix zăcea în paragină. Mizerie, peisaje grotești, cârpe atârând în poziții imposibile, peste tot - plus romi, extrem de murdari. Ce tribut atroce și aberant trebuie să plătim zeilor, naturii, vestului; oare acei de acolo nu sunt și ei oameni? Cine va plăti pentru distrugerea de până azi? Mă tem că nimeni, niciodată? Oare ce blestem apasă asupra noastră, de ne merge atât de prost?¹⁸⁶

Așa și cu țara. S-au spurcat pe ea toate lichelele și rahații

185 Cine știe cât au încasat pentru închiderea unităților economice. Altfel, la ce bun - doar n-a fost grija pentru popor, căci în mijloc n-au pus altceva, poate piața de desfacere vest-capitalistă.

186 Acest popor blestemat ar trebui să se mai nască o dată, altfel, totalmente schimbat. Atunci, poate toate ar fi „calitate”.

păturilor conducătoare, iar acum fraierii, adică oamenii cinstiți și obișnuiți, în general, trebuie să spele rahatul lor. De ce? Nu puteam progresa deloc. Banii, cât să nu mor de foame. Mă cuprinsese o înverșunare fără seamăn, căci viața devenea din ce în ce mai scumpă; nu mai puteam suporta. Faci armată un an, doi, trei, dar nu poți face toată viața. M-aș fi întors vreodată să-mi răzbun tinerețea netrăită, umilințele îndurate. Atât.¹⁸⁷ Căci, dacă mâine s-ar discuta mobilizarea generală, n-aș participa. De ce să lupt pentru o cauză străină? Pentru cine să lupt? Pentru toate femeile pe care nu le-am avut în acea țară blestemată? Pentru imensul gol din inima mea, sădit în mine, în mod nefast, acolo?

*

Poate veți zice că sunt un veșnic nemulțumit. Căci, de fapt, sunt un mare ghinionist. Căci, de la prima femeie, pe care n-am avut-o, la 17 ani, prima de care am fost îndrăgostit mai serios – și sincer, desigur – și pe care am sărutat-o o singură dată, când i-am înmănat sonetul, asta la sfârșitul perioadei „lumești” – pe care avusesem s-o petrec cu ea, poate după terminarea liceului, doar în cer sau în altă existență să ne mai întâlnim, și până la acel drastic refuz de la 25 de ani, când, în deplinătatea facultăților mintale – o femeie mi-a spus: „du-te dracului”, făcând să se cutremure pământul sub mine, șirul de insuccese și suferințe confirmă asta (N-am avut curaj, ca acel miner la 56 de ani, care arăta foarte bine, să zic: mă cac în p... zda unei femei – în fond, asta ar merita toate).

În acel timp le-am pierdut pe toate femeile valabile, trecând pe lângă mine ca potențiale amante – una ar fi eliminat

---

187 Poate lovind pe capete, poate înființând un partid politic sau, pur și simplu, sfidându-i și eu, cu bogăția mea, pe alții. Nu s-a ales nimic din toate astea.

variantea cu cealaltă, dacă aş fi avut-o, dar pe cele la care s-ar fi materializat dorinţa. Frumoase, înalte, cu fund rotund, sex apetisant şi talie sugrumată. Tremur de indignare şi neputinţă la gândul că n-au fost ale mele.

În schimb, pe aproape toate le posedă nişte fraieri. De ce?

*

Poate că eram prea pretenţios. Şi prea timid, totodată. Căci îmi creasem numeroase complexe de inferioritate, care prelungite în eşec – ori poate datorită acestuia – făceau să se îndepărteze de mine din ce în ce mai mult, icoana dorită. Îmi amintesc cât de trist am fost când am văzut, în vara lui '88, că fata îndrăgită nu a reuşit la examen, suferind alături de ea, simţind un fior neplăcut, ca şi cum ar fi fost, deja, a mea. Nu i-am spus asta şi niciodată nu m-am apropiat mai mult de ea. A rămas pentru mine aceeaşi: o străină. De fapt, când am venit la Institut – să văd rezultatul, am avut acea stare de duioşie şi de reverie nemaipomenită, aşa cum, de altă dată, trecând pe lângă acelaşi institut, am avut, datorită căldurii, senzaţia ieşirii din timp.

Câte astfel de senzaţii de încremenire a timpului, de intrare într-o altă dimensiune a acestuia, ori poate chiar în alt timp, am avut, în lungile veri de atunci când, întorcându-mă de la muncă obosit, nu ne puteam permite un concediu cu femei de lux; în jur tăcere şi plictiseală.

Toate aceste pierderi, în legătură cu femeile, m-au făcut să-i spun¹⁸⁸ – tot ca pe o pierdere, însă un fantastic revers al acesteia – în demnitatea mea, dând, mai bine-zis demnitate înfrângerii:

- Jur că am să te iubesc toată viaţa! Chiar dacă ar fi să

188 E vorba de o puştoaică – şi aceea pierdută pentru veşnicie, dar, Doamne, cât m-a inspirat atunci – şi ce energie ai, să o porţi, la vârsta aceea, veşnic în inimă – Andreea.

ajung dictator – sau chiar dacă ar fi să nu te mai văd niciodată, de acum înainte. Jur că mi-aș da viața pentru tine (Vorbă fără acoperire, din două motive: poate n-ai face-o și, la ce, dacă nu tresare pentru tine, e foarte rea – dar așa-i tinerețea, se umflă-n vorbe mari, câteodată). Heil! Așa să-mi ajute zcii.

Când am văzut-o țâșnind din bloc, cum am mai spus – nu am reușit s-o ajung din urmă. E vorba de Andreea, puștoaica de la bazinul de înot. Am revăzut-o seara, lângă gardul metalic de la „Ursus” – stătea cu capul aplecat, era foarte feciorelnică în felul de a fi – deși nu de o timiditate excesivă, jenantă – prin grație sau finețe, mai bine-zis. Aștepta pe cineva, a trecut pe lângă mine, apoi, uitându-se cu coada ochiului înspre masa mea.¹⁸⁹

Și a urmat marele tur de forță al dovezii mele de iubire. Rămas la bazin, până seara târziu, după ce pleca ea, făcând zeci de ture de bazin - pentru ea, sau stând sub soarele arzător - tot pentru ea, indiferent unde eram, privirea îmi era îndreptată doar asupra locului unde se găsea și, implicit, asupra ei. Asupra femeii iubite. Ori că înota, elegant, ori că era într-un grup restrâns, pe țărm, cu copii - și atunci aproape că (a)părea o copilă¹⁹⁰, cu părul natural, revărsat până pe umeri¹⁹¹ - mă privea uneori brusc, posesiv, sau cu mirare. („Chiar mă iubești atâta” - ar fi dorit să mă întrebe?)

Într-o zi și-a schimbat costumul de baie – venise de la toaletă cu unul galben, dar nu-i stătea nici pe departe atât de bine ca și cu cel roz.

Am rămas, așadar, până după plecarea ei, excepție o

---

189 Cât de mult divinizăm femeia – am face orice pentru ea, profund îndrăgostit, deși totul nu-i decât materie superior organizată – cu aspecte negative ca: fecale, urină etc., oricâtă splendoare ar avea – pe cealaltă parte. Lăsăm la o parte și înșelăciunile morale care ni le aplică.

190 Iar eu ultramatur - o altă „greșeală” a rigidității sistemului de atunci.

191 De fapt, o vedeam și udă, cum aveam s-o văd și mai târziu, sau cu o singură coadă - dar iubirea mea pentru ea nu scădea - dimpotrivă, se amplifică și mai tare.

singură dată când, fiind deja târziu, a mers împreună cu alte câteva fete să înoate – și îmi amintesc ce vulgar părea că sar, atunci, în apă, cu picioarele depărtate, îndoite - ținându-se de mână, și nu atât din pasiune, ci luând act ca de ceva foarte ușor, așa cum cineva ar privi viața fără griji.

A plecat, așadar, înaintea mea, trăgându-și cât mai sus pantalonii scurți și luându-și tricoul roșu. Mi s-a părut – deși foarte naturală – și puțin matură, așa cum se îndepărta. Continuam să mă uit după ea – când, urmând să o ia după bazinul vechi, face un semn, ridicând, pur și simplu, mâna sus. Cui să-l fi făcut, mie, răsplătindu-mi așteptarea? Oricum, mai erau câțiva copii în incintă, însă care nu fuseseră cu ea.

O iubeam. Eram nebun după ea. Într-o zi – și asta a fost marele meu avantaj – și aici cred că Dumnezeu a ținut cu mine – a dus într-o cască apă, să ude un copil – sau o fetiță mai mică. O altă fată din anturaj, a întrebat: „Unde-i casca?” Cineva a răspuns: „A luat-o Andreea”. De aceea spun că zeii au fost cu mine, așa am aflat cum o cheamă - altfel cui și cum aș fi adresat aceste rânduri? Unei necunoscute, în orice caz, fără nume.

Mai păstra ceva copilăros în gesturi. Și când se ștergea cu prosopul, și cum, împreună cu o fată mai mică, cu care era și care cred că-i era soră, își ascundeau capul sub prosop, ca într-un Univers numai al lor, copilăresc, bucurându-se de „repedea clipă ce trece”.

Dar era serioasă. Și rece. Și inteligentă. Un băiat, coleg de-al ei, cred, stătea pe marginea bazinului. Într-o fracțiune de secundă – țâșnire de inteligență – venise de pe partea opusă și-l aruncase în apă.

Poate c-au impresionat-o stăruințele mele, mai ales după ce mă refuzase cât se poate de categoric, verbal. Stătea pe una

din băncile dinspre bulevardul ei,¹⁹² cu părul acoperindu-i fața. Ies brusc din apă și-mi vine, cum eram, într-o parte, diametral opusă – să mă îndrept spre ea, s-o prind în brațe. A sesizat asta. Aș fi iubit-o pentru totdeauna.

Și a venit toamna. Alte ipostaze în care am văzut-o. Blugii prespălați – îi erau puțin cam largi – dar tot i se vedea prin ei, când nu avea șoldurile acoperite, forma ciudată a coapselor. Într-o după-amiază mergea o puștoaică înaintea mea, cu pantaloni negri, bluză roză, de mohair, mâncând înghețată. M-am gândit: „Ce bine ar fi dacă ar fi ea”. Seamănă cu ea, cu pantalonii și sexul strâmt, chiar își întorsese puțin fața spre stânga, uitându-se înspre vitrină, brusc, în partea cealaltă – am văzut că e ea. A tresărit, observându-mă în spate. Părea o pisică mare, bună de făcut dragoste cu ea.

Au venit, apoi, acele trei momente extraordinare, când am văzut-o, femeie în toată puterea cuvântului, și care mi-au întipărit-o pentru totdeauna în sufletul și inima mea. Prima dată a fost ziua când am văzut-o la bazinul de înot, transformat în patinoar. Ce fantastică succesiune de anotimpuri – venise iarna – minunate și acele improvizări pentru distracția omului, și cât de mult se bucura această ființă, care părăsea copilăria, de toate! O căutam cu privirea – cum stăteam dincolo de gardul aceluiași bazin de înot transformat în „derdeluș” – printre alți copii, grațioasă, cum mi-o imaginam când, după ce revin, după-masă, o văd. Era cu blugii negri – strâmți și cu un pulover de lână, cu model, carouri mari, alb-roșu, și acela pe corp. Și

---

192 Doamne, de câte ori mi se rupea sufletul, trebuind să plec ori fiind în dilemă. Dacă știam precis că nu e în bloc, fiind plecată, mai avea valoare acea clădire pentru mine – prin ea – căci ea dusesse cu ea întregul câmp energetic (fluidic, spiritual) al ei, unde era spiritul și ea, de fapt, nu în blocul rămas pustiu. Oricum, strada primește, simbolic, o încărcătură și o lumină spirituală, datorită existenței ei. Nu numai strada, poate nici orașul, țara – n-ar avea valoare pentru mine, dacă n-ar fi Ea.

acela strâmt. I-aș fi mâncat corpul. Părul îi cădea, lung, de astă dată, desfăcut, avea parcă ceva lasciv în gesturi, pantalonii, în schimb, crăpau pe ea. Mă duc iar, până lângă gardul de sârmă – să o privesc, ea vine până aproape – o strigă pe o fetișcană de pe stradă, Oana¹⁹³, serios, mă zărește, dar nu pleacă, eu sunt acela care mă întorc cu spatele. „Nu pot ieși, e îngrădit - spuse ea, dar de ce?” A pronunțat această expresie așa cum se pronunță pe la noi: *gy ce?*, foarte dulce. Doamne, cum o iubeam atunci! Mai târziu, soră-sa a căzut. Ea a mângâiat-o puțin. Și eu aș fi mângâiat-o și iubit-o, toată viața, pe ea.

După ce, după masa, destul de devreme, a mers înăuntru, am așteptat-o la intrare, înghețat de frig, dar n-a mai venit afară.

Doamne! Cât de reală și de prezentă e o femeie!

Ce are că azi, puștoaică fiind, s-a sărutat cu cineva?

Felul cum a zis, în sâmbăta de Paști: „Uită-te, na, ce te uiți”, și felul cum era, accesibilă, puțin modestă, totuși, o făceau să fie mai prezentă și mai bună de îmbrățișat decât oricând.

E greu azi să mai găsești o fată naturală. Adică nevopsită. În lumina realizării luxului și a comodității izvorâte de aici - sau invers - femeilor le-a dispărut aspectul uman. Adică au o sclipire aparte. Dacă în anii '50 - și mă tem că e totul ciclic - la fel, un sclipit, o utopie naturală părea că le învăluie, apoi, prin anii '60 - parcă erau mai serioase, mai puțin ireale. Apoi, iar, la început de deceniu opt, la fel, tinerețea le dădea un aer de vis, parcă erau ceva fantomatic coborât printre noi. Nu se vedeau treninguri pe corp, cel puțin încă nu la noi. Poate și gesturile, faptele erau impregnate de acea aură a irealului. A venit iar căderea cu picioarele pe pământ - anii '80, haine pe corp, mușchi etc. Din păcate, iar - mai ales că a căzut și politic acel sistem - s-a trecut

193 Totul azi: firmele, reclamele luminoase, luxul, numele de femei, cu personalitatea lor, mult mai puternică și mai curată decât a bărbatului – indică o utopie fantastică. Depinde, însă, pentru cine e această utopie.

la căutări de drumuri, instabilitate, utopic. Azi - deși pantalonii sunt iar pe corp, fetele fac sală, scot ceva în evidență - pe de altă parte, vopselele excesive, hainele ultramoderne, emoția debordantă - din prea mult stat - le îndepărtează de real. E o fugă obsesivă de negativ, de cotidian, parcă, cum am mai spus. Rar vezi o fată cu haine care nu sclipesc, nevopsită, serioasă, ca-n anii '80 - *să te atragă sexual* prin forme, mușchi, dar și naturalețe. Când o vezi, se produce fenomenul acesta - când nu, la vopsele n-are cum - nu că ai fi ipotent sau n-ai avea apetit sexual. Dar luxul îl îndepărtează pe om de esența sa - umanul.

Andreea de la bazin era naturală - și aici voi menționa că culorile care nu sclipesc, gen albastru pentru blugi - deschis sau închis - roșu, galben, albastru - normale toate - la tricourile de bumbac, la fel, să nu strălucească. Jersee pe corp, păr nevopsit, ca-n „Hoțul de cărți” sau eroina din filmul „Bahar”. Din păcate, puținii funcționari care rămân astfel, sunt poate, impregnați de alte gusturi eronate.

Andreea avea cărare pe mijloc - păr nevopsit atunci, în '92-'94 - fuga de real nu răzbătea prin toți porii și din fiecare fir de păr, ca azi - și, din fericire, atunci, din păcate azi - nici dorința de a nu face nimic, a te mulțumi cu locșorul călduț.

Corp de excepție, chiar avea - jăgerii de bumbac negri chiar accentuau halucinant asta, blugi pe corp - dar nu exista clasa parveniților, ca azi, câteva femei le poartă - aceste haine - mai în sus de buric, cu telefonul la fund, pentru orice eventualitate - dar și pentru hoți - dar unele mai poartă și blugi albastru-închis, mai ales strâmți pe gambă, în primul rând - de parcă numai acel segment al organului locomotor ar vrea să-l arate - ca și greierul, care are organul auditiv pe picior - brusc, o importanță exagerată și nejustificată acelei zone. La asta se mai interpune și răceala poziției sociale și a banului, mai ales, vorba lui Balzac.

*

Dacă la bazin mi se părea destul de matură, apoi am văzut-o în două ipostaze unde apărea femeie în toată firea. Atunci, la gară, cu pantalonii negri, pe lângă proporții, vigoarea și rotunjimea trupului tânăr de femeie – cum i se-mpreunau pantalonii acolo, între picioare, la sex, și prin impetuositatea cu care mergea. Așa ceva nu există – aș fi exclamat – sau, dacă există, atunci există și Dumnezeu. E un cortegiu întreg de lucruri, gesturi, sclipiri etc., o femeie, care o fac deosebită; păcat că nu pentru cel care o merită.

Ultima dată, cu jăgerii albaștri, mi s-a părut din nou femeie, o femeie în toată firea, prin trupul său puternic și frumos, prin mersul puțin grăbit, zbuciumat, dar mândru, totuși.

Când am văzut-o cu câinele, mi s-a părut că e o copilă; la fel și ultima dată, în sâmbăta de Paști, dar o copilă mai mare și puțin vopsită. Totuși, ea e unică. E una singură și atrăgătoare, Andreea. De aceea o iubesc. Și pentru adolescența mea pierdută, pe care, cândva, aș putea-o trăi cu ea. De fapt, atât îl rog pe Zeul suprem, fulger care străbate veșnicia: să mi-o dea pe ea, într-o altă viață!

Zilele astea îi voi scrie numele, la intrarea în blocul ei. Oare cum va reacționa?

ANDREEA, ți-am scris numele în stâncile tuturor munților acestei Republici. Te iubesc.

- 1993 -

În loc de încheiere

Aș vrea să trec aici în revistă o altfel de descriere a vieții, deși la fel de obiectivă, din punct de vedere al înălțărilor și al sublimului la care e supusă ființa umană și la care, mai ales eu, am fost supus din plin.

Așadar, iată-mă descriindu-mă pe mine, nici mai bun și nici mai rău decât alții, dar având, totuși, prin tot ce mi s-a aruncat, în mod nedrept, merit de recuperare a pierderilor. Spun asta deoarece: 1) Am fost, totuși, mai bun decât mulți care au primit pe nemerit și 2) Tocmai prin pierderile unei perioade, Dumnezeu ar fi trebuit să se dovedească rațional și să mă recompenseze, după aceea, tocmai prin pierderile nejustificate de la început. Dar n-a fost așa. Am pierdut cu duiumul și, în mod nejustificat, ani buni din viață. Cine o să mi-i mai dea înapoi?

Eram sensibil, bineînțeles, la frumusețile naturii. Adoram femeia. Dumnezeu, însă, nu mi-a trimis în cale pe nici una. E greu de crezut asta. Și, totuși, acesta-i adevărul gol-goluț. Am mai spus undeva, în această lucrare: E greu să crezi în Dumnezeu atunci când, timp de zece ani, îți trimite o singură femeie, pentru o singură dată, și aceea o stârpitură. Nu din milă a trimis-o – căci putea atunci mai multe, oricum, un singur contact e, totuși, un handicap – ci din ironie. Ca, la o adică, să

nu pot să-i reproșez: „Vezi, nu mi-ai dat nici o femeie”.

Mai deunăzi, coborând de pe Igriș – azi, 9 mai 1993 – priveam o șopârlă pe care am prins-o întâmplător, ca să privesc viața care pulsa în ea. Am fost uimit și înduioșat – nu atât de superba organizare a materiei din ea, ci de identitatea destinului organismului ei cu cel al omului. Am privit-o în ochi – cum se gândea ea, sărmană ființă, la mine? Am jurat să nu iau viața nici unei ființe vii, de acum încolo. Mai târziu, duioșia, raportată la orice ființă vie, mai ales la cea umană, datorită destinului final al tuturor – s-a amplificat, alături de dorința de a nu face rău chiar deloc. Dar e greu să fii atât de bun când șefii – alias patronii, să nu mai vorbim de șefii tuturor regimurilor anterioare, care au rămas nepedepsiți – la schimbarea acestora: meritau pedepsele din două motive: 1) Ideologic, fiind în contradicție cu regimul care venea, dar, mai ales, făcând abuzuri – referitor la persoanele care, ca la orice schimbare de regim, și după, au căzut nevinovate.¹⁹⁴

Dar poporul român – o mare parte – găsea justificată perpetuarea și existența unei clase de șefi care făcea abuzuri crase și trăia cras, pe spinarea sa. De aceea îl urăsc.¹⁹⁵ Mai mult, maică-mea insinua, acum nu mult timp – poate „pruncul” e curat. Da, la 20 de ani ar fi trebuit să fiu așa. Există două variante optime de viață: căsătoria la o vârstă tânără, monogamismul, deci, sau burlăcia, dar cu chefuri și femei. Dumnezeu nu mi-a dat-o pe nici una. Mai mult, de ce mi-a dat-o, pentru ca cineva să-mi poată arunca, sfidător: „Ești curat” ca și cum ar fi zis „ești

194 Nu mai insist acum asupra mecanismelor și motivelor ideologice ale unei Revoluții. O voi face de altădată.

195 Doar pe aceia. E un popor ca oricare altul, atât că lichelele și, pe de altă parte, proștii, predomină. Plus o conjunctură și un mediu nefavorabile. Destul.

neputincios, ești sclav, așa trebuie să fii, în vecii vecilor”. Altul e bogat, e plin de femei, așa trebuie să fie, Dumnezeu a lăsat asta. Care Dumnezeu și de ce? Astfel, m-am dezis de religie.¹⁹⁶ Asta referitor la trecut.

În ceea ce privește viitorul, voi fi neutru – nu fără mențiunea că, dacă aș ajunge, cândva, la putere – nici cea mai fantastică minte n-ar putea inventa batjocurile la care i-aș supune pe patroni și nu numai.¹⁹⁷

Dumnezeu nu mi-a dat auz muzical. Și câtă nevoie aș fi avut de el! Putea, foarte bine, să-l ia de la un om mort. Dar nu, acela mai bine l-a dus cu el în mormânt. Iar eu am rămas în continuare afon, de răsul lumii.

Acesta a fost un aspect al pierderilor mele. Altul a fost armata. Am făcut la „porci” – pentru acest popor, un an și opt luni. Ciclul după mine a prins un an și patru luni. Și, Doamne, de câte ori după aceea s-a putut totul, doar pentru unii! De fapt, dacă ai puterea în mâini, orice e posibil. Poți să nivelezi un munte, chiar. Dacă nu într-o zi, într-o perioadă mai lungă de timp, tot o faci. N-aș vrea să amintesc aici milioanele de morți din țările subdezvoltate. Ei în numele cărui ideal mor? Am trecut pe lângă toate bucuriile adolescenței pe nemerit, ca și cum aș fi fost un handicapat. Aș putea construi un harem cu toate femeile frumoase cu care, verbal și ca circumstanțe, am intrat în contact. Ce dulci amăgiri!

---

196 Dar câte stări contradictorii implică acest cuvânt! Ură, răbufniri justificate la adresa in justiției și speranță, crez, încălzire sufletească – pe de altă parte, necesare pentru a merge înainte; fac parte din firescul atât de complex al omului.

197 Șefi sadici, încrezuți, oameni de nimic care au înșelat, au mințit, te-au amăgit la nesfârșit. O ripostă sadismului capitalist.

După Revoluție nu mi-a fost dat să părăsesc acea țară blestemată; de ce? Să văd cum vechii șefi rămân nepedepsiți. Oare Dumnezeu e capitalist?^{198, 199}

*

Totul a fost absurd – de-a-ndoaselea, în această țară. S-a curmat o societate – după război, dar s-a modernizat – poate forțat, o țară – apoi recăderea în capitalismul barbar, cu prețuri uriașe pentru omul de rând. De aceea trebuie să plec. Pentru un român și când i se va pune piciorul pe gât – sau va lucra în lagăr – pentru nimica toată, va fi bine.

*

---

198 Așa cum credeam, de nezdrunecat pe veșnicie, comunismul, așa avem acum impresia, că o forță statornică, de neclintit, ține cu patronii. Orice putere strivește.
199 Cum am mai spus, resping ideologia subordonării individului față de ceva care, pe nedrept, l-ar putea distruge. Resping ideologia în numele căreia, cineva, ierarhic, să organizeze o activitate pentru ca societatea să nu fie anarhică; face abuz, astfel de putere și bogăție, iar oamenii de rând trebuie să i se supună. Nimeni nu poate fi sclavul nimănui sau pentru cineva să îndure privațiuni, batjocuri etc. Nimeni nu poate ascensiona, material etc., pe spinarea altuia, mai ales pe spinarea celor ce muncesc. Oricine va putea reproșa: orice putere naște abuzuri – e drept, dar trebuie, în primul rând, să existe lege și apoi să fie aplicată. Ce conține legea și dacă se aplică, depinde de conștiința celui în cauză – tipul poporului care poate fi echilibrat, uman, curat etc., sau haotic, barbar, cu mari neajunsuri, discrepanțe morale etc.

Sfârșitul la „Punct Autobiografic”

Nu voi exclama, asemenea unui mare deznădăjduit, ar fi bine să trec dincolo – chiar dacă asta nu implică nimic raportat la ce era dincoace de neființă – mulți ar fi curioși să afle, cu un minut mai devreme, cum este această neființă totală, non existența absolută – este un nimic absolut – sau e, totuși, ceva. Crâmpoșele din asta – prin somn, ne-ar putea da o imagine. Odată vom ajunge toți să vedem asta – chiar și Universul – raportat, deci (la) Nimicul la scară universală, majoră, ar putea să fie înghițit de Neant – unde să nu fie nici o dimensiune, nici o scurgere a ceva – etc. Nimicul total. Exprim ceva mult mai actual, mai dureros, mai uman:

- Ce se va întâmpla cu țara asta? Cu minciunile, neseriozitatea, haosul politic și zilnic – încotro? Mi-e milă de copilașii mici, măcar ei să aibă un viitor luminos. Dar nu știu dacă va fi așa. Poate dacă se va mai naște o dată, altfel, acest popor.

Cu speranța într-o lume a viitorului plină de iubire, fără ură, fără rău, un Paradis strict pozitiv, referitor la toate popoarele, chiar închei acest roman.

Ferneziu, 20 martie 2018

volumul al II-lea

Teroare în capitalism

Prefață

Acest volum ar trebui să descrie o lume total opusă primei părți, din păcate toată istoria și-a schimbat brusc direcția, spre capitalismul atroce și barbar. Cine avea puterea – prin conjuncturi strict aleatorii și nedrepte – fura intens, de la lemne tăiate ilegal până la fonduri europene, de unde răsăreau proprietăți imense. O clasă fără Dumnezeu stăpânea totul, strict izolată – ca avere și concepții – de omul de rând. Viitorul va stabili dimensiunea dezastrului și unde ar fi putut ajunge țara altfel; pe moment, parcă o conjunctură, un consens tacit aprobă nedreptățile de orice natură.

De la câteva descrieri ale stării societății din anii '90, după primul volum, adică a ceea ce-am relatat acolo, voi plonja iarăși în negura timpului, de data asta în mizeria și haosul capitalist, trăite pe viu. Figuri de mici patroni, escroci, ruperi de sisteme etc. trăite realmente, nuanța epocii și durerea desprinse și trăite de acolo. Și învățămintele, sper.

O societate în degringoladă – deși nu se știa până când –, sper să fie reușit și literar, totul. Așadar, un omagiu, dar, în primul rând, un avertisment pentru toți oamenii cinstiți și, implicit, pentru viitor: Oameni, urâți-i pe patroni! Loviți-i fără cruțare! Inventati și aplicați o ideologie doar a cinstei și a dreptății omului truditor și corect, care să permită asta.

Sper că, dincolo de acest „testament“, eu fiind trăitor și martir al unei epoci corupte, viitorul să fie altfel. Cu speranța asta scriu cartea de față.

Doru I. Pop,
Baia Mare, 17 iunie 2018

Perioada postrevoluționară. Considerațiuni. Despre mine

Cine sunt eu și de ce mă mai aflui în această țară, la patru ani după așa-zisa „Revoluție“, unde un miner trebuie să lucreze două zile pentru un kilogram de salam de Sibiu? Și, totuși, atunci nu bănuia nimeni dezastrul – sistemul părea că merge oarecum, schiopătând, înainte. Mai un fond, mai o reducere de personal.

Lovitura a venit mult mai târziu: ordonanțe de răs, derizorii, apoi mai consistente, pentru profitorii sistemului; oricum, tot desființare s-a chemat.

Privit din profil sau poate chiar și din față, mai înainte de a mă îngrășa puțin – de fapt, făcusem culturism în serii, cu întreruperi, doar astfel îmi permiseseră condițiile –, făcusem o bună masă musculară, dar mă rotunjisem și la obraji, aveam fața rotundă și, când eram foarte tânăr, semănam cu Elvis Presley, nu prea mult, dar și mie îmi cădea o şuviță rebelă pe frunte. Aveam gura – și aici altă deosebire – mică, tăiată brusc, dar câteodată buzele îmi erau puțin cărnoase sau așa apăreau când mă priveam din profil în unele oglinzi sau geamuri, când chipul îmi era însoțit de acea sfiiciune feciorelnică și castitate ca și chipul Giocondei.

De fapt, semănam mai bine cu Mona Lisa decât cu Elvis. Nu aveam nici auz muzical fin, iată de ce – de-a lungul timpului – am tras destule ponoase, mai precis n-am obținut lucrurile pe care le meritam. De altfel, nici nu încercam să mă

avânt în cucerirea, de exemplu, a unor fete care mi-au spus, de pildă, că le plac artiștii sau, cel puțin, persoanele cu auz muzical, așa că știam, din capul locului, că nu voi avea succes. Pe frumoasa Gheorghina am pierdut-o astfel, căci îmi pusese – printre altele – condiția asta. Și, de fapt, chiar să nu-mi fi amintit fata nimic în privința asta, dacă aș fi avut auz muzical, l-aș fi prezentat eu, ca un atu în plus. Nu știu de ce Mama Natură m-a omis de la împărțirea acestui dar. Ca o mamă duioasă și bună, nu trebuia să facă asta. Tocmai că n-aș fi fost afemeiat – este o variantă însă –, căci, întâlnind pe prima foarte frumoasă femeie, m-aș fi legat de ea – acceptându-mă, în cazul posedării auzului muzical – la nunți, botezuri etc., petreceri în general, prilejuri ar fi fost. Posibil, deci, în acea variantă a stabilității, să nu fi curvăsărit de atunci încolo. Nici să fi preacurvit, nici doar să fi curvit – ambele sunt păcate, cum zice religia. Așa, însă, va trebui să le fac de acum înainte, să recuperez terenul pe nedrept pierdut. Cărările acestei vieți sunt atât de întunecate și lipsite de sens - că am și renunțat, de multă vreme, să mă mai întreb: de ce sunt așa?

Dar nu vă voi plictisi mult cu descrierea mea. Atât doar voi spune că – însetat de perfecțiune –, Dumnezeu îmi dăduse totuși un element perfect în alcătuirea mea: urechile. Căci, dacă în ceea ce privește formatul feței, când mă priveam din profil, de exemplu, îmi spuneam: Dacă nasul mi-ar fi fost mai scurt, căci, deși drept, ascuțit, frumos, era prea lung sau poate nu era disproporționat, atât doar că bărbia era cam scurtă, iar gura puțin – doar cu o idee – prea mică. Așadar, chiar dacă aveam un profil frumos, iar fața toată-mi era acceptabilă, nu mă puteam numi un bărbat urât, totuși ar mai fi fost loc pentru ceva ca să pot exclama: Sunt perfect!

Deoarece perfecțiunea feței ar fi de dorit să o posezi din naștere, altfel, dezavantajat genetic fiind, era foarte greu, dacă

nu imposibil, să-ți îmbunătățești formele prin explozii bruște – ale adolescenței, ale sportului – mai târziu. Erau rare aceste „umpleri“ ale liniilor perfecte, mai ales prin sport – artificial provocate, cum a fost cazul lui N. Giurgi –, la mușchi și la față, o transformare miraculoasă, apărută într-un an.

Și chiar dacă din profil – armonios fiind –, proporțiile erau aproape de perfecțiune, din față, cum am spus, deși trebuia să fie invers – se vedea și nasul puțin prea puternic, gura prea mică pentru un chip perfect, iar bărbia, prea scurtă, „suferea“ de același lucru.

Las la o parte faptul că, uneori, vedeam că semănam, cu capul puțin lăsat pe spate, cu părul tuns scurt, cu un soldat roman, când mă priveam în unele geamuri semitransparente, în penumbră. cu capul puțin ridicat. Câte divagații pe tema originii mele latine! Într-un moment greu al vieții mele, ieșit din penitenciar, având părul foarte scurt, tuns aproape la zero, maică-mea a exclamat: „Parcă ești din ăia care l-au răstignit pe Cristos!“. Ce dovadă mai elocventă ar fi trebuit? Cât despre origine, s-a păstrat în mod miraculos până azi – sau poate perfecțiunea umană este universal valabilă, universal fiind răspândită și există mai multe tipuri de armonii, de estetic, desigur – față prelungă, păr creț, buze groase etc.

Așadar, Dumnezeu îmi dăduse un element perfect, pe care îl voi fotografia cât de repede și care compensa, în parte, pierderea urechii interne, lipsită de auz muzical.

Așadar, aceasta era fața mea. Părul șaten, ondulat îl purtam pieptănat cu cărare pe mijloc când eram adolescent, acum își făcuse cărarea sa proprie, pe partea dreaptă. Avea și unele fire galbene, naturale în el, dar mai tot timpul anului era decolorat.

În față, acea șuviță care cădea când părul nu era prea mare și care, când eram tuns „reglementar“ sau când era părul prea lung, căci atunci tot era „o apă și un pământ“, adică încâlcit,

șuvița nu era.

Cât despre corp, ce să spun? Și aici finețea pielii, precum și faptul că nu aveam nici un fir de păr, decât acolo unde trebuia – la sex, și câte unul rătăcit, ici-colo, pe lângă gaura anusului, dincolo de buclele splendide – cum văzusem mai târziu la o splendidă gagică blondă, din tipul „Donose“, nas cârn, ochi albaștri, buci ascuțite și bombate în același timp sau, invers, o gaură strâmtă, estetic conturată, cu părul de rigoare – ici-colo câte un fir –, îți venea să i-o sugi direct – pledează pentru faptul, așadar, această alcătuire a mea, fină și armonioasă, că în trecutul îndepărtat al neamului meu ar fi putut exista un tip perfect.

Perfecțiunea s-a degenerat, împrumutând elemente de la alte tipuri umane și, de câte ori vedeam acel ceva ce lipsește de la o fată, de la un bărbat ca să fie perfecți – tocmai rezultat al acestor amestecuri. Dar aveam piele fină, un trup tip mezomorf¹ – după clasificarea culturistică –, dar destul de lat în umeri (prin exerciții, mai mult mușchii îmi erau lați, pieptul rotund, destul de bombat și dorsalii mari). Coapsele – destul de înguste, practic drepte, iar fesele erau rotunde, mai ales în spate – și aici este cazul să spun că-mi făcusem un fund cum puține femei aveau (vedeam grația și suplețea lui când seara mă priveam în unele geamuri și, afară fiind întuneric, se vedea în relief parcă). Iar spinarea – puțin încovoiată înăuntru din cauza antrenamentelor cu greutate – dădea buclor o curbură lină, frumoasă. În unele oglinzi îmi apăreau mai ascuțite – aproape ai fi zis că încape palma între ele, pusă în lung. Oricum, era greu, chiar și la o femeie, să se formeze astfel.

Despre picior, ce să spun? Arăta destul de bine, atât doar că coapsa nu era exagerat de mare. În schimb, gamba, atât ca

---

¹ Cele trei clasificări sunt: endomorf – cel dispus pentru îngrășare –, ectomorf – cel uscățiv, slab, muscular, ca definiție – și cel mezomorf – umeri lați, șolduri înguste, tipul cel mai potrivit pentru masă musculară.

sportiv, dar mai ales ca pentru un neculturist, era perfectă, ca formă; se știe doar ce pretenții în vascularizare, separare, definire musculară au culturistii – acest sport implică toate astea, duse la extrem.

Aveam, totuși, două extreme – două elemente perfecte în corpul meu muritor: urechile (mai ales cea dreaptă) și gambele. În mijloc trona majestuos fundul. Dar perfecțiunea există oare? Despre celelalte părți ale corpului nu pot spune că erau prea izbutite. Bicepsii nu erau mari, nici prea ascuțiți. Pieptul, deși bombat, nu era „fibros” și nici mare.

De prisos să menționez că aveam înălțimea medie a oamenilor serioși din comunism: 1,72 m. Mai mult, chiar și concursurile de culturism – pentru a dovedi ce lume așezată era –, erau împărțite pe categorii, astfel: sub 1,65 m, între 1,65-1,72 m și peste 1,72 m. Toate, în acea vreme, înălțimea oamenilor, hainele, gesturile, comportamentul, denotau seriozitate. Nu apăruse încă – nu avea cum – epoca borâților rași în cap, tatuați, cu burta de 1 metru la 30 de ani, între 1,80-1,90 m. Sau a bărboșilor cu teniși în picioare, subțiri la statură, sau a cerceșilor, sau a rahanților cu câteva luni de sală – plini de proteine și ăștia –, cu ochelari pe frunte, cămașă cu pense, mulată pe corp și cu mulți bani, gândindu-se doar la afaceri.

Așadar, azi, avortonii unei societăți bolnave arată astfel. Inutil să mai adaug că eu, având acea înălțime medie a unei epoci cumpănite, aveam exact înălțimea lui N. Giurgi și a lui Mihali Gheorghe, farsorul (unul – multiplu campion național de culturism, celălalt – doar antrenor). Stăteam în garsoniera lui M. – care a fost a lui Giurgi –, în ianuarie '83, când mi-au „divulgat” înălțimea zicând unul către altul, cred că Nicu către M.: ești mai înalt ca mine?

La torace aveam 100 cm după primele șase-nouă luni de antrenament, dar nu suficient. Nicu avea 120 cm – mi se părea

o limită de neatins, iar bariera de 100 cm de nedepășit. La braț, Nicu avea 43,5 cm în februarie '81.

*

Acum, câte ceva despre caracterul meu. În copilărie fusesem timid, mai mult decât atât, chiar prostuț, rușinos și naiv. Pe lângă aceste noncalități, se mai adaugă și faptul că nu aveam rapiditate – și era firesc să fie înlănțuite cu această stare de caracter –, la fel ca și la ceilalți țărani, copii și consăteni de-ai mei, acea minte dezghețată care ar fi permis, în toate epocile, de la copil la adult, când vede un lucru, o situație, să-și imagineze – având schematic în minte descrierea – desfășurarea, ce să facă, ce să vorbească. Asta se numea istețime, inteligență. Căci așa cum îi văd pe copiii de azi ai țăranilor, au acea viclenie, istețime și rapiditate specifică firii lor și pe care, cu vârsta, le vor amplifica, devenind meseriași extraordinar de fini, oameni pricepuți la toate: zidari, mineri, mecanici, șoferi..., uneori bețivi, notorii, chiar. Că au o îndemânare de mici, în sensul civilizator, nu ar fi fost nimic, dar pe lângă asta, mai posedau – ceea ce prelua – o viclenie și o răutate, specifice, cred, firii umane, azi amplificate la maximum în capitalismul barbar.

Pe undeva, însă, aveam noroc. Unii dintre ei erau nereușiți, niște avortoni, nu aveau în întregime caractere ascuțite sau ultraechilibrate, deși sclipiri de inteligență aveau, vorbind uneori ca oamenii mari – serios –, seriozitate peste care nu puteai trece, dar dat omului de la natură.

Pe de altă parte, având și prostie, ezitări, copilării, nu eram cu mult mai prejos decât ei; poate lipsa anturajului acasă, poate lipsa preocupărilor în acest sens m-au făcut să nu fiu serios, matur. Participam, totuși, la jocuri cu ei, dar aveam acel ceva care mă făcea să le fiu inferior – mă separa de ei, așa cum un om lipsit de auz muzical nu poate fi cântăreț.

Deși de mic eram atras de fete, de jocuri, de aventurile copilăriei, de fapt aveam trei stări de a fi: starea decenței totale, pe care cred c-am atins-o doar de foarte puține ori și asta în momentele înălțătoare, când mă consideram cineva, când vorbeam cu fetele sau nu numai, poate și cu alte persoane. Mi se acorda importanță – poate ca unui om mare, cine știe ce răbufnire de energie, de inteligență avea loc de ambele părți –, așa ar fi trebuit să fi fost considerat tot timpul. Din păcate, banalul și batjocura prevalează la român.

Aceste stări erau ceea ce numim azi zile ale unui bioritm fantastic, strict pozitiv. Deși nimeni nu auzise de el în acei ani, nici nu se saluta cu „o zi bună“ – cum se face azi –, parcă am forța pozitivul să predomină, asta era.

Starea de rând, când trebuia să-mi chinuie caracterul cu treburi mărunte, ca mersul cu vitele, măturatul curții, culesul fructelor, când, pe lângă monotonia lucrărilor respective, eram adesea bruscat și de „sângele iute“ al țăranilor la moșmondeala mea, apoi starea de rușine când, din cauza caracterului lor aprig, eram luat peste picior, deoarece, desigur, acționam sau și reacționam la situațiile ivite mult prea încet, unde se cereau rapidități înăscute și dezinvolve: la jocul Popa-Prostul sau, de exemplu, la unele glume pe care nu le înțelegeam. Dar nu era vorba de tâlcul unor probleme, căci aici aș fi zis că merit batjocura, deoarece nu am rapiditate, la fel ca și colegii mei, țăranii – căroră le umblau scăfârliile de minune, deși la școală nu se pricepeau să memoreze, să învețe din cărți. Și fac aici o paranteză peste timp (1993 și 2018), vorbind ca un om matur, constat și concluzionez: vor exista țărani cât timp va exista această țară – nu atât oameni incuți, în sensul civilizatoriu al cuvântului; poate să știe cine a fost Mihai Viteazul, de exemplu, dar datorită opticii cu care vede lumea, căci spune, la urma urmei: „Îmi bag p...la în ele filme“ sau „Pe mine nu mă

interesează cine a cucerit populațiile din lumea nouă“. Ei bine, astfel de oameni trebuie să dispară, la fel ca mizeriile din curțile lor (găini pe trepte etc.). Sau sintagma: e meseriaș, dar bețiv, lucratură cu țigara în gură, cu haine de lucru și adidași rupte și împruțite, dorința de a înșela, cu orice preț... sunt rămășițe ale secolelor trecute. Plus fudulia de a face nunți colosale. Sau obediența față de șefi, considerați dumnezei. Probabil că și răutatea din sufletul lor poate contribui la privirea cu invidie a individului care încearcă, ordonat fiind, să se ridice, prin merit, deasupra turmei, având și preocupări mai nobile. Astfel că înaintașii pot dormi liniștiți: mizeria, dezordinea, grosolănia, țărănismele, în general, se perpetuează cu bine în întreaga lume românească.

Deci, oricum aș fi fost, mă luau la „mișto“ prin răutatea lor instinctivă. Și dacă, în clasa mea, majoritatea erau hibrizi, în clasele mari era cu totul altfel. În anul imediat superior mie era unul – pe care-l numisem „Făt-Frumos“ – care era aproape zeificat de colegii lui și chiar de mine, la fel ca și fratele lui – „Mâciocul“ – din clasa mea, acesta din urmă, deși urât, era deosebit prin îndrăzneală și inventivitate. În rest, de acesta din urmă, de fizicul său nu era mare lucru, intelectual era o nulitate, chiar bâlbâit. (Ca o ironie a sorții, poate, erau trei frați, în trei clase consecutive: cel mai mic era cu un an mai mic decât mine, semăna leit cu un indian din Lumea nouă, păr lung, musculos, poate un sex pe măsură, dar, în rest, nu avea treabă cu nimeni, era un gentleman.) De fapt, fusesem – de către cel mijlociu – ținta atacurilor pe această temă, a mărimii sexului; îmi era foarte rușine, încercam să mă apăr din răspuseri atunci, iar la libidoul meu de 13 ani, care încerca să se formeze, vedeam acuzația care mi se aducea ca fiind ceva nepotrivit și foarte grav. Dar pe țaran îl interesa nu frecvența, ci mărimea, din păcate, referitor la sex.

Fiind o lume clasică, așezată, și pretențiile asupra dimensiunilor și existenței sexului erau normale, cumva. Adică, fiind pantalonii strâmți, pe corp, acesta trebuia să se vadă, real, proeminent, tot timpul acolo. Mai ales prin pantalonii de catifea, de culoare deschisă se putea vedea asta. La doi – la unul Grigore (controlor auto în perioada de după '90, cu mustață, brunet, purta jersey „pan american“, parcă era un artist bănațean) și la Gusti (și el purta mustață, avea față rotundă, frate cu F.) – ieșeau în evidență în acei ani. Or mai fi fost și alții, desigur, eu cu ăștia am avut tangență, ei mi-au rămas întipăriți în minte. Aveam și eu astfel de pantaloni – umblasem o vreme cu ei, întreg anul IV și după terminarea liceului, la croitorie, dar, deși-mi stătea într-o parte, nu se vedea mare lucru din el.

Odată, la practică, la început de an – eram printr-a șasea, cred –, undeva dincolo de Dumbrăvița, în niște livezi - erau niște teritorii și bazine hidrografice imense, linii și stâlpi de tensiune care treceau pe acolo – să tot cazi de pe ele, cum văzusem într-o revistă când eram prin clasele mici, căzuse unul de pe un stâlp, un copil care se urcase să ia niște pui de cioară, iar altul, care-l sfătuisese să nu urce, zisese – văzându-l cum cade (erau desene cu text, la fel ca benzile desenate): „Nu sunt vinovat și nu fug, poate reușesc să-l prind...“. Așadar, la practică, era profa de franceză cu noi – tânără, frumoasă, cu nas drept, proporționat –, zice Gheorghe, unul din Rus, devenit apoi tractorist: „Nu te teme, dacă ar fi cu atât mai mare...“ – arătă, punând degetul arătător la marginea mânerului secerii ce-o ținea în mână - ca margine strict reală a dimensiunii care ar mai trebui adăugată la un sex ca să fie de ajuns la o femeie, de parcă 10-12 cm, „beton“ n-ar fi de ajuns. Așa se gândea atunci, însă de aceea „Măciocul“ – tot la o livadă, la practică, mă dăduse de gol: „Ți-e cât degetul arătător, ți-l măsurai la râu, te-am

văzut“, zise el în public, să mă defăimeze.

Dar în clasa cu doi ani în fața mea erau câțiva hojmalăi, tari de caracter, dintre care unul nici acum nu-i căsătorit. Să nu vorbesc cu păcat, unul dintre ei, Antone, cu care am fost într-o tabără, la Vârtejul, lângă București, în 1972, de mult timp e oale și ulcele, de circa 20 de ani (vezi volumul 1). Cât erau de serioși și de maturi atunci! Parcă erau constituiți într-un zid de platină! Așa au fost și mai târziu, bine că nu m-am nimerit în clasa lor, porcii!

Așadar, pur și simplu, răutatea lor te lua peste picior, punându-ți piedici, batjocorindu-te. Poate că timiditatea – deși nu am meritat să mă ducă la desconsiderările și pierderile de mai târziu – a fost de vină. Și azi îmi vine greu – deși cultura și experiența vieții mi-au schimbat enorm felul de a fi – să vorbesc cu o femeie, să o abordez, mai bine zis. Întotdeauna lipsește ceva! Ba banii – care sunt o problemă în această țară blestemată, ba altceva.

Chiar acum, când scriu aceste rânduri – sfârșitul lui ianuarie 1994 –, mă gândesc ce-ar fi să scap de această viață ticăloasă, să uit totul, să plec departe. În fond, nu am ce pierde, decât lanțurile, probabil. Trecutul să nu mă mai obsedeze, dar să-mi fie învățătură de minte. Oricum, până pe 15 martie, voi vedea ce voi mai putea face fizic până la plecare. Luna pe care o închei acum, ianuarie, a fost așa și așa; am început-o tumultuos, dar au fost și poticneli. Sper ca anul acesta să fie de bun augur.

În fond, de ce mi-aș repeta de mii de ori obsesiv: cine sunt eu?, asta generată și de situația existențială a omului în fața marilor probleme ale vieții, în fața necunoscutului și, mai ales, de specificul vieții fiecăruia, pe care l-am dus până acum.

Și apoi, tot ca o continuare firească a întrebării: De ce a fost dat să mi se întâmple mie toate astea? Timiditatea, împreună cu neexperiența vieții și cu neșansa pur și simplu au făcut să pierd atât. De fapt, nu mă voi mai lamenta în continuare.

Prezint – în această a doua parte a cărții – toate analizele

din punct de vedere subiectiv, sau mai subiectiv decât în prima, care, pur și simplu, a fost o înșiruire clară, extrem de lucidă a vieții, deși, peste timp, destul de bine „înveșmântată“ literar și cursiv, calitativ așadar. Dar abordez totul subiectiv pentru a-mi dezvălui caracterul și pentru a vedea unde am greșit referitor la trecut, dar și pentru a se vedea că, referitor la epoca mai recentă, am avut un caracter nobil, dar Dumnezeu nu m-a învrednicit cu o femeie așa cum mi-am dorit – în detrimentul unui porc, care n-a meritat-o.

Să încep cu copilăria așadar. Bunicii mei au fost oameni modești, poate chiar prea „lăsați“, cum era o vorbă din popor. De amintirea lor simplă se leagă și imaginea mea simplă de atunci, fără blugi și zorzoane, nici nu erau încă – plus că eram și băiat. Nu erau, așadar, bunicii răi, nici pretențioși față de viață, „lăsați“, cum am mai spus, iar cuvântul acesta cuprindea totul. Într-o poză – de prin 1976 – cu niște oi pe câmp, vara, bunică-mea avea o haină de lână ruptă, toată ferfeliță, „gubă“, cum se numea prin partea locului. Nici nu știu cum ar fi putut-o purta în alte condiții, atunci nu erau atâtea pretenții. Nu știu cum o fi fost înainte, în tinerețe. Erau dintre cei care nu fac istoria – sau poate doar colectiv, nu individual – și nu sunt foarte duri în viață, anonimi fiind, în relațiile cu semenii. Și cum să păstrezi un dram de demnitate când taică-meu, beat fiind, îi poftea să părăsească „localul“ –, parcă o forță a răului, ultraîntunecată și totală, care nu admitea împotrivire – s-a abătut asupra lor?

Ce fărâma de demnitate ar mai fi putut să aibă apoi, când, paralizat fiind, pe pat, bunicul trebuia să-și facă nevoile sub nasul nostru aproape? Și de câte ori, oh! demnitate rănită a existenței umane! povestea cu noi, cât putea de lucid să fie în acea stare, cot la cot cu noi așadar, ca și cum ar fi spus: primiți-mă și pe mine în conversație, nu vă fie rușine că sunt aici, sunt și eu om. Era om, dar ce jignire adusă demnității umane prin descoperirea timpilor

tainicelor necesități de față cu ceilalți semeni de-ai săi, care eram noi. Noi, ceilalți membri ai familiei, trăiam acel acut sentiment de rușine, ca și cum, paradoxal, noi am fi fost descoperiți, ne-am fi făcut necesitățile în fața lumii, printr-un paradoxal sentiment de percepție inversă a acelei stări. Așa cum – și ce înjosire ar fi?! – când pe o tânără fată ai pune-o să-și facă necesitățile în mijlocul străzii, pur și simplu; poate sunt firești, necesare și aceste priveliști, dar treptat, ca o prelungire a celorlalte aspecte ale vieții, însă legate strict de estetic, când la o fată ultrafrumoasă, după un timp, ai dori să o vezi și în această postură – făcându-și necesitățile (strict legat însă acest act de celelalte părți ale existenței ei estetice și umane).

Sau ce demnitate mai puteai avea când, pe rampa puțului sau în orice „parte“ a proletariatului român, care –, cu cât era mai static, cu atât era mai batjocoritor –, te făcea de răs în cadrul întregii colectivități, care, chiar dacă ar fi fost total decăzută și ea, îți era rușine că-ți rănea demnitatea în fața unor oameni, totuși. Și parcă o rușine imensă se ridica din adâncuri, ca și cum ai fi stat dezvelit în fața mulțimii, ceva nelalocul firescului era prezent – care genera asta când cineva se uita la tine parcă-ți citea această față scoasă în evidență de cel care te batjocorea, neoficială până atunci. Această stare de lucruri nefirească – cum ai fi fost dezvăluit brusc ca hoț, nevoiaș sau orice lucru urât, negativ, al neputinței –, în neconcordanță cu aspectul oficial a ce se știa despre tine, genera rușinea.

O teorie a mulțimilor batjocoritoare și a individului, care, la urma urmei, o compune ar putea suna altfel: cu cât sunt mai mulți și se odihnesc mai profund – să nu apară alt eveniment, precum venitul coliviei sau o impunere de sus, șeful sau o comandă și mai directă sau un cataclism, de ce nu? –, cu atât sunt mai periculoși. Sau, luați individual, fără coeziunea colectivă și fără, poate, a subiectului inspirat de cineva (de

batjocură), sunt acceptabili, liniștiți, de „învins“ astfel.

Cred că există deci o patologie a sadicului și a umorului negru la român, care trebuie să răbufnească cu orice preț. Altfel nu-mi pot explica, deci, comportamentul lor – batjocură cu orice preț.

Dar așa a fost să fie. Au fost batjocoriți ei, oamenii moi, și nu altcineva. Dar mai ales bunicului i se întâmplase asta. De ce oare? La început fusese lovit de un lemn peste frunte, vedea ca prin ceață, ochelarii (de fapt de soare, fumuriu-închis) nu-i ajutaseră la nimic. Încă un chin suplimentar. Apoi paralizia. A meritat-o? Era, așadar, bun – și le port o recunoștință firească bunicilor, deoarece nu s-au purtat brutal cu mine în acei ani ai copilăriei. Bunicul fusese doar de vreo două-trei ori supărat pe mine și asta înspre adolescență, când, făcând și eu ceva – lucru țăranesc – nu-mi ieșea bine una-alta, neavând îndemânare și experiență. Odată a plâns toată noaptea – mi-a mărturisit după aceea... eu mâncasem niște sarmale – eram prin anul întâi de liceu (după episodul cu tunsul, făceam naveta) –, mâncasem, așadar, ceva ce-mi picase rău, mă văietasem toată noaptea, mi-a trecut apoi, dar el a plâns auzindu-mă.

Bunică-mea a fost și mai minunată. Deși avea personalitatea ei, înjura de mama focului când vaca nu dădea lapte sau când se lovea de ceva, erau însă înjurături simple, curate, mai mult o descărcare a nădufului, a spaimei de moment, cel mai adesea: „Bată-te Dumnezeu!“ – omenirea nu ajunsese la subtilitățile și complexitatea de mai târziu a înjurăturilor – sau striga tare, apostrofând când ne jucam stricându-i ziua: „pușcam“ cu carbid în ajun de Paște, o speriam de după colțuri, chiar ne bucuram văzând efectul, spaima și apoi riposta sau cine știe ce. Cu toate acestea, mi-a rămas întipărit în minte, de când eram tânăr, după adolescență, chipul ei bun, mai ales când era puțină și scăzută la trup. De multe ori mă întreba duios: „Ce mi-ai adus?“.

Oh, naivitate și curățenie sufletească a copiilor și a bătrânilor! Dacă aș ști că există Dumnezeu, i-aș dărui lui

această viață. Dacă nu există, atunci la ce bun mireasma florilor, surâsul unui bătrân, al unui copil, bunătatea și nevinovăția amândurora? La ce bun viața, de altfel?

Bunica s-a stins neștiută, în patul ei, nederanjând pe nimeni. Într-o viață ulterioară acestei vieți, voi încerca să fiu perfect. Dar, de fapt, perfecțiunea unei vieți la ce mi-ar folosi, scurtă sfidare a haosului, atingerea sublimului prin asta, oricât de desăvârșit ar fi acest act, acest lucru - dacă după viață nu urmează decât întoarcerea în haos?

*

*   *

Despre părinți, acum. Dar cine erau ei și cum arătau atunci, în acea copilărie îndepărtată – și, totuși, apropiată, reală –, care și acum îmi stăruie în minte? Îmi revine, vrând-nevrând, în minte, imaginea pe care mi-am întipărit-o atunci, o contemplam cu mintea mea foarte puțin profundă, necoaptă, a copilăriei, intuind că va deveni cândva un clișeu al unei realități dureroase, a trecerii oamenilor pe acest pământ. Stăteam pe dormeză, sub geam, în partea opusă mesei, seara mai ales, citeam sau cine știe ce ocupații nesperioase mai aveam, iar biata maică-mea, în scurtul răstimp de armonie familială – de fapt, la țărani și la oamenii incuți de foarte puține ori este înțelegere, adică acea lumină izvorâtă din înțelegere, care să planeze peste o familie fericită permanent, ca o stare de fapt – azi merg la biserică, iar mâine își crapă capul cu securea, pe ogor, din păcate, sau, de multe ori, ani întregi îl chinuie pe câte un bătrân sau o persoană nevolnică prin nepăsare, înfometare, vorbe de ocară, dorindu-i moartea². Am dat doar un exemplu, sadismul și sarcasmul lor pot atinge orice altă persoană, un copil, neajutorat față de ei, iar apoi când, brusc moare, îl plâng în

---

² Caz întâlnit, din păcate, și la francezi (vezi. E. Zola, *Pământul*).

hohote, realizând deodată ce legătură imensă s-a rupt dintr-odată și ireversibil, cu toate traumele ce decurg de aici, dar care a fost neglijată, de parcă până atunci n-ar fi existat nici sentimentele de stimă și respect față de bătrânul respectiv. Așadar, mama, în acel răstimp de așa-zisă armonie familială, accentuată poate, uneori, și de căldura din sobă, precum și de lumina becului, care dădeau un aer de intimitate, stătea în picioare la masă și tăia cârnatul în porții egale, pentru a-l distribui tuturor, în farfuria fiecăruia. Făcea munca asta cu pricepere și, dincolo de asta, deoarece nu era urmărită de priviri lacome sau neînțelegeri, pot să jur cu mâna pe inimă asta, deși discuții ulterioare, nemulțumiri s-ar fi putut ivi, trebuia să fie și ar fi putut fi, dar, din păcate, numai pe moment un simbol al belșugului și al înțelegerii în familie. Dar, regretabil, nu a fost să fie așa. În primul rând, din cauză că, așa cum am spus, perioadele de acalmie erau foarte rare, apoi deoarece, câțiva ani mai târziu, structura familiei s-a rupt definitiv. Au venit apoi decesele. Dar cât de neavenit și nedrept a venit cataclismul când pionul principal, taică-meu, nu mai avea aproape nimic din puterea și din aroganța de la început, mai mult – îl puteam birui. Oricum, din cauza stării de lucruri de atunci – familia ar fi putut aluneca ușor spre prăpastie –, se consumase tot ce era de consumat, la fel ca o stea, care, consumându-și toate resursele, urmează colapsul stării respective, transformarea în altceva, prin alte reacții, implicit și alte stări rezultă de acolo. Spun că-l „birussem“, adică nu numai supremația fizică asupra lui ar fi fost un avantaj, ceva care ar fi putut stopa degringolada, trebuie să fie și celelalte: optimismul de a apuca pe un drum comun, acțiunile în acest sens, munca, banii cheltuiți cu grijă, în folosul tuturor. Acea unitate de nezdruccinat vizibilă la unele familii, care face să le meargă atât de bine, dar care uneori putea merge până la exagerare în

agonisire, restricții asupra copiilor etc. De prea mare curățenie nu putea fi vorba. Aceasta-i binevenită oricând, însă la român cam lipsește. Dar aici era vizibilă acea somnolență indecizie în a lua hotărâri când răul și-a strecurat coada deja, a fost o altă cauză a agoniei familiei, dezordinea amplificându-se ca bulgărele de zăpadă. La fel ca un om care urăște foarte tare un loc de muncă, care nu i se potrivește, deoarece e greu, nu-i aduce mare câștig etc., dar pe care nu-l schimbă și se macină din cauza asta ani de zile.

Așadar, de ce aceste scurte perioade de acalmie? Pentru a răspunde la asta, ar trebui să pătrundem în sufletul omului de rând, dur, necioplit în caracter. Și azi prevalează la țăran – alias omul de rând – această capacitate de a jigni, de a fi din „topor“, direct la a spune vorbelor pe nume, dar cu un scop: acela al jignirii semenilor. Nu știu ce s-ar face dacă aceste înțepături ar fi întoarse asupra lui. În plus, azi, din nefericire, și sensibilitatea e mai mare – cea fizică – la mirosuri neplăcute, de exemplu, plus cea psihică – la stres, jigniri etc. Așadar, un caracter năvalnic și care, deși îți spune foarte repede ce are pe suflet, totuși, spoiala de cultură – dacă o are – îl face să se dedea la acte de egoism, lașitate, violență, fapte necugetate. Un om imperfect, ce mai!

De ce spun asta? – pot jura că nu am cu nimeni nimic, la fel ca-n oricare din cărțile mele – fie ele cu tentă politică –, dar acesta-i adevărul. Un om, chiar foarte cult, la beție, aruncând cultura, nejustificat, dobândește instincte și comportări animalice. Mai greu însă, în funcție de caracter, acesta depinzând de cultură. Sau care, la câteva vorbe mai „fierbinți“, scoate cuțitul. Un mare țăranoi ar trebui să facă asta – pentru cei corecți dintre țăranii noștri îmi cer scuze –, restul – gunoaiile, majoritatea adică – mai tot timpul sunt ironici, duri, insensibili, într-un cuvânt: nepăsători la frumos, artă, odihnă –

adică nevoile unui om elevat. Pentru ei, unica rațiune de a exista e „lucrul“. Dar ce fel de muncă? O muncă abrutizantă, istovitoare, animalică. De multe ori, pentru te miri ce! Le-a intrat în reflex. Și mai grav este că, în grosolănia lor, îi condamnă pe cei care tind spre liman, adică civilizație, lumină și frumos. Vizitați un oraș, nu neapărat capitală de județ... pe câți oameni – veniți după cumpărături de la țară – nu-i veți vedea în criză de timp sau sărăcăcios îmbrăcați, deși ar fi putut să nu fie așa sau să-și pună problema: de ce niciodată nu-mi ajunge timpul?

Așadar, poate dincolo de nota obișnuită, taică-meu era un dur. Deși de statură medie, poate un pic cam scund, impunea respect. Nu fusese luat peste picior de către unii colegi și nu numai din mediul său, poate și datorită faptului că, știind câteva meserii, toți cei din anturaj, dintre care unii descinși direct de la coada vacii, îl priveau cu admirație și înmărmurire. Și azi, la firmele capitaliste există obiceiul ca muncitorul calificat – sudor, electrician etc. – să fie Dumnezeu, scutit de corvoade, de munca de jos, rămasă pentru proști. E o altă trăsătură de caracter a plebei: de a se ploconi în fața șefilor.

Pe lângă asta, exista specificul: câte locuri de muncă, în atâtea feluri se putea tencui, de exemplu, suda sau orice alt lucru care purta nuanța specifică locului respectiv. Apoi, dacă nu-i nimeni mai bun decât tine, dacă sunt respectuoși, cinstiți colegii, iarăși va fi și-n funcție de astea, coloratura mediului.

Ciudat este că, văzând în poze colegi de-ai lui, după ani, ar fi interesant de văzut cum se comportau, ce preferințe aveau, ce dimensiuni la mușchi, cum făceau unele sporturi, cum erau îmbrăcați, unde-și petreceau concediul și așa mai departe, adică ce apogeu și ce specific a atins societatea respectivă. Sau interesant și justificat ar fi fost o comparație cu Vestul – cel atât de ordonat: haine pe corp, străzi măturate, timpul fix și

judicios împărțit.

Pe lângă asta, seriozitatea – așa cum am mai spus – făcea să nu aparțină acelei categorii a oamenilor luați peste picior, să-i zică cineva, la o adică, pe nepusă masă, „măi, p...lă“ – expresie a unui limbaj atât de trivial, folosit între oameni de aceeași categorie socială și spre cei mai în jos, mai ales asupra unora neajutorați fizic. Nu conta vârsta, pregătirea, respectul pur uman pe care-l poți oferi semenului, de aceea spun: nu era importantă pregătirea, valoarea omului în sine, dacă te puteau terfeli, o făceau, adică făcut cocină de porci – asta era satisfacția lor. Atât. Dar poate că-n anii aceia – '70 –, când totul era mai spontan și mai cinstit, nu erau asemenea scăpări. Subtilitățile au venit mai târziu, zăceau latente în memoria acestui popor de porci.

Asta nu înseamnă însă că și-n ochii tuturor a fost văzut ca un mic zeu, cum îl consideram noi, familia, care nu-i ieșeam din cuvânt, temându-ne de el; și că nu a fost pentru adversari imposibil de abordat. Dar chiar când unii consăteni au sărit la bătaie la el, direct sau nu, am mărturie despre vreo două-trei cazuri, au făcut-o – zic eu – de pe poziții egale, cu sentimentul respectului reciproc. Respect plus ură, altfel n-ar fi izbucnit scandalul. Nu cred că dușmanii – chiar cu dorința firească de a-l doborî – ar fi zis: ăsta-i un om de nimic, un fraier, îi trag câteva, mă piș pe el... Fusesse unul Cornea, nu prea înalt de statură, mort apoi la 51 de ani. Undeva, pe câmpul din fața casei, s-au întâlnit, fiecare venind din altă parte. Taică-meu era pilit. Eram dincolo de râu, privind împreună cu cineva. Dintr-odată l-am văzut pe taică-meu făcând giumbușlucuri: era pe vine, ca și cum ar fi încercat să-l prindă pe acela. Rezultatul s-a terminat indecis.

Cândva, la un joc, era militar, la o altercație, cineva i-a smuls gradele – tresele de caporal. A doua zi dimineață a venit și le-a aruncat în curte. Avea aversiune față de familiile cu

numele Dobrican, chiar dacă aceia nu erau rudenii între ei; mai înainte de asta, cu pădurarul Pișta, când săriseră vreo cinci pe el – așa-și justificase apărarea – și apoi cu vecinul din spatele casei, Păputea, la un joc (prin 1970), care se ținea pe câmpul din fața locului unde a fost casa veche, adică dincolo de drumul vechi, care tot trece peste râu. În rest, nu știu să mai fi fost alte altercații.

Dacă-i știam de frică – și pot să mărturisesc cu mâna pe inimă asta –, de fapt mă temeam și de un vecin, copil, cu câțiva ani mai mare, care s-a spânzurat apoi, la circa 30 de ani, cum să nu mă fi temut de un om matur, de care nu aveam scăpare, făcând parte din familie atunci? Acest sentiment se amplifică atunci când venea beat, când îl vedeam pur și simplu, dar, de multe ori, dacă-l ocoleam sau nu se-ntâmpla nimic până adormea, era bine. Când era treaz, în schimb, deși nu atât de „mohorât colorat“, cum mi se părea în postura beției, când treaz fiind, așadar de o seriozitate ireproșabilă și mult mai repezit, spaima mea lua proporții, până în a mă face așa timid și cum să nu mi se întâmple asta?! – cum eram față de alți băieți, chiar s-o iau razna, neîndemânatic.

Deși avea ceva nobil în el, ca un meseriaș trăit la oraș – era doar lăcătuș –, în fond era tot un țăran cu „sânge iute“, cu idei puține, dar limpezi în cap, care se enerva repede. Plus că ținea morțiș la lucru, vedea doar aici – într-o activitate susținută, aproape fără pauză – valoarea supremă a vieții. Nu ținea cont că eram, totuși, doar un copil, de exemplu atunci când mă puneă să stau lângă el până noaptea târziu, mai ales la împletit sârmă de aluminiu. Își făcuse un fel de masă-suport în fața casei, iar eu trebuia să urmăresc firul, pe care cred că-l „torcea“ cu o mașină, în zig-zag, până la celălalt capăt. Frânturi din acel gard de plasă mai există și azi – în 2018 – acolo, la țară, căci împrejmuiseră cu el curtea înspre drum și înspre câmp. O sfidare în calea devastatoare

a vremii rămasă din partea lui, la fel ca un tei, lângă crucea de la ieșirea din sat de pe lângă râu, spre Șișești, o cruce de pe la 1890, înaltă, din piatră, care arăta ca un fragment dintr-o coloană, din trei „cocoloașe“ parcă; teiul fusese plantat în vacanța mea de primăvară a anului 1979, în prima marți, cred.

Avea o inventivitate spontană. În structurile de țevi pentru viță-de-vie de prin curte și grădină care rămăseseră de la el – văzute de celălalt, taică-meu vitreg. Poate că azi, în capitalismul complex al instinctelor – de cele mai multe ori negative –, al capriciilor nejustificate, n-ar face față.

Odată venise la internat cu maică-mea; avea câțiva pomi tineri, pe care-i cumpărase. Un coleg, Ungur, îl văzuse – eram în anul I –, zice că „e șmecheros“ – cam așa se exprimase –, „cu mustață, taică-tău“.

Sau, arătând la unul Gavrilă, zis Găla Petrii, cum se taie pomii; eram toți trei pe terenul „după terti“. Precis, azi totul – inclusiv tăiatul pomilor – este mai complex și se cere mai mult.

Când transcriu aceste rânduri – 31 septembrie 2018 –, se apropie data de 4 octombrie, când se face un sfert de veac de când este mort. Dumnezeu să-i odihnească pe amândoi – și pe maică-mea; n-au avut, harnici cum au fost, destulă minte să biruie greutățile. Îl apucă, așadar, dorul să lucreze pantagruelic, eu aș fi vrut să fac altceva – sau nimic. De aceea, îl condamn, oarecum, azi. Lipsa de respect față de „clasele mici“. Să fi zis: tu ce vrei să faci, să mănânci etc.?, cu o cât de mică undă de respect.

Acum, la țară, însă pătrunde haosul. Fiecare face ce vrea, copiii țipă, urlă – și nu numai la țară, chiar și la oraș –, plângând ore în șir, pe o lungime de undă monotonă, nespus de lungă, dând drumul la personalitatea diabolică pe care le-a implementat-o capitalismul și diavolul. Mai există, poate, totuși, un procent din ierarhizarea din timpul copilăriei mele,

amestecat cu democrație, care supunere nu e bună – deși profund democrată, zic unii –, face parte din mersul lucrurilor: copilul să se supună părinților, fie chiar excesiv, căci nu mai poți să-ți acorzi timp pentru odihna, cultura, educația, supravegherea copiilor, la care potențial ai avea dreptul.

Și pentru a vă ilustra și mai bine cum la țărani nu conta decât cuvântul lor și munca brută: un coleg, violonist, măcinat de aproape aceleași tare ca și mine, îmi mărturisește: – Într-una din zilele de lucru, taică-meu a strigat la mine: „Fir-ai al dracului să fii, nu știi să ții plugul ăsta!“, după ce, cu câteva zile înainte, un profesor mă lăudase: „Ce bine cântă băiatul ăsta!“. Cât de rău mi-a căzut, deoarece eram, totuși, cineva ca tânăr violonist și apoi eu, numai pentru că fusesem înjosit prin duritatea și grosolănia expresiei, prin nedreptatea ei, nesocotind talentul artistic, mai presus decât o blestemată tinere a coarnelor plugului, fie ea o tradiție trimilenară; mai ales prin faptul că, la o adică, puteam trăi din artă – și atunci acuzația că neglijez munca la țară nu era deloc justificată.

Dar așa erau ei. Sentimentele ancestrale (violența, bineînțeles, pe prim-plan, generată de lipsa de cultură, în primul rând, plus celelalte, amplificate și perpetuate mai târziu – mizeria, lașitatea etc.) îi făcea să acționeze astfel.

Dar eu, ca și copil – și aici cred că există starea de entropie, care, cum spuneam, se întâlnește mai des acum, în democrație, dusă până la absurd, cu unele pretenții – și la țară exista, totuși, atunci numita liberate. Astfel îmi permiteam să stau la rău sau oriunde în altă parte, să mă joc cu colegii, fotbal mai ales, pe câmpia din fața casei (oh, copilărie, cât de pregnant ieși acum în evidență!), dar eu nu ieșeam din vorba lor, nici măcar nu cutezam să-i înfrunt până hăt târziu, la circa 15 ani, și nu pe amândoi. Respectul familial, plus o anumită teroare pluteau asupra mea.

De ce oare? Pe lângă caracterul lor, mai era și nepriceperea mea. Cum aș fi putut să-mi dau și eu cu părerea, naiv cum eram, într-o problemă oricât de simplă pentru ei, dar de neînțeles pentru mine, deși „scurtă“, poate, impunea o chibzuință sănătoasă, profundă? Și când mă gândesc că soră-mea (vitregă), cu care m-a pricopsit natura destul de târziu (la 23 de ani), are posibilitatea de a-i contrazice, de a le explica, de a se amesteca în vorbele lor, neținând, desigur, cont de vârstă. Cum s-a mai întors lumea!?

La astea se adăuga – ca sentiment special și specific la ei – îngâmfwarea. De fapt, de unde apărea aceasta? Din puterea lor, din judecata limpede și din disprețul față de cei mai slabi, mai mici, care gândesc mai încet etc. Aceste însușiri brute se transformă într-o stăpânire de sine perfectă, într-o privire de sus a lucrurilor și a oamenilor. Așa că nu dădeau doi bani pe cei din jur. Comunicaau extrem de repede, într-un cod de semne doar de ei știut. Aroganța îi caracteriza!. De aceea erau repeziți. În plus, maică-mea folosea acest liant pentru ca el să vadă că se potrivesc și că sunt pe-o mână. Să nu-l scape din mâini, cum s-ar zice. Și să nu-l vadă beat. Putea sacrifica orice din cauza asta.

Vorbeau între ei atunci cu respect, de la egal la egal, la fel și taică-meu cu frații lui. Era considerat matur, înțelept, puternic. Maică-mea, în schimb, deoarece țărânismele s-au extins nebănuat de mult, vorbește altfel cu mine acum. Așa cum un vagonetar sau un constructor, mai târziu, în sistem privat, un nimeni, om din sistemul de stat, intrat în aceleași condiții cu el, mi se adresa anulându-mi cultura și studiile: „Măi, p...lă! Nu te băga-n seamă!“. Are țăranul un stil de a pronunța acest cuvânt – când se adresează acelui nimeni de lângă el –, gros, așezat, chibzuit, știe el ce știe, lumea din care face parte nu s-ar prăbuși astfel, parcă e veșnică. Chiar el zicea repezit odată,

când nu puteam așeza niște butoaie pe terasa de pe trepte, să mătur sub ele, neavând dexteritate: „Măi, p...lă de om!“. Cât despre țărani, pronunță cuvintele astea de parcă raportul el-tu, cu înălțimea pozițiilor persoanei lui și a ta – mai joasă –, ar fi veșnic, iar patronii, șefii în general, dumnezei. Țăranii mai zic uneori și: „Măi, p...lică“, adică o sulă mai mică, dar, în fond, același lucru.

Tot n-a câștigat mare lucru maică-mea din asta. Tot n-a respectat-o, bând excesiv, degringolada familiei producându-se, plus prăbușirea ei finală până la urmă. Dar seriozitatea de atunci, siguranța gesturilor, rapiditatea lor mă impresionau – poate și copil fiind –, părându-mi matur, „crescut“ fizic. Azi știu, privindu-l din mijlocul adolescenței, căci a trebuit să vină marea mea transformare – cu antrenamentul fizic –, că nu era robust și că-l depășisem cu mult în ceea ce privește forța. Nu era, așadar, nu știu cât de puternic, deși îi intrase asta în cap, la fel ca multor țărani, care se prăbușeau sub două simple roți de vagonet, pe care le-am pus pe umerii lor, sperând să le ridice, considerându-se „tari“. Unii motivau neputința prin faptul că „nu au poziție“, ca și caii la tras. Târziu, după antrenamente, peste ani, am văzut și pe alți escroci, colegi de liceu, înguști în umeri, nevolnici, deși cândva îmi inspirau teamă. Ar fi trebuit să mătur drumul cu ei.

De ce seriozitate? Din ignoranță și îngâmfare, în primul rând. Așa cum beția – deși beția era ceva cu totul diferit, în comportament, vorbea mai gros, până la delir, răgușit (exclud fazele de început ale acesteia, ale beției succesive, căci erau serii, și-l aminteau pe cel treaz, dar puțin mai dezlegat la limbă). Ambele, însă, vlăstare ale aceluiași trunchi, spiritul. Și mai era ceva: azi, fiind mort, jur cu mâna pe inimă că n-am intenția să-l acuz pe nedrept. Urăsc, de fapt, aroganța și răutatea lui, nu și pe el; poate un paroxism izvorât nu atât din

cele menționate mai sus, ci dintr-un talent neînțeles, din energia ce clocotea în el și care nu a putut fi valorificată – doar prin unele meserii, pe care, deși sporadic, le practica din ce în ce mai bine, dar la beție – prin izbucniri neașteptate, căci pe lângă talent, mai ai nevoie și de libertate și conștiință. Oare cum și-ar fi putut manifesta plenitudinea talentului dacă făcea o instituție de învățământ superior și, pe lângă asta, cum l-ar fi modelat pe el acest fapt, cult fiind, să lase la o parte o serie de apucături, gesturi rele. Este o luptă cu destrămarea – viața – a unui sistem ordonat; puțini o duc până la capăt – să nu bea, să nu se deformeze. Câți vor fi înțeles pe deplin sensul libertății și al relațiilor umane ? Dar n-a fost să fie așa. Ar fi fost, probabil, un bun organizator – conștiința, plus cultura l-ar fi făcut să fie astfel, poate că n-ar fi cedat vicisitudinilor vieții –, dovedind acea energie până la capăt, care-l face pe un om și la vârste înaintate să fie organizat, curat, plin de vervă; cinstit, desigur, ar mai trebui să fie - încât despre un astfel de om să se poată exclama: are toate atributele civilizației, are toate atributele viitorului! Ordine dusă până la capăt – asemeni unei case, asemeni oricărui alt sistem –, îngrijirea e esențială. Poate un gest, o simplă sclipire de gând etc. te face să te prăbușești, la greu, abandonând totul – sau invers – să capeți energii nebănuite, ridicându-te din șanț. A murit anonim, sărac și bolnav, deși relativ tânăr – raportat la cât poate în mod normal să trăiască un om –, în vara vieții, deci la 51 de ani.

Pe cel din ultimii ani, deși mai păstra – deși cred că mecanic, pornite din subconștient – apucăturile bețiilor din trecut, îl iert. De fapt, în ceea ce privește trecutul meu, mai am o singură dorință, deși fantastică, imposibil de îndeplinit. Să mă mai întâlnesc încă o dată cu taică-meu aici, pe pământ. E o dorință fierbinte, pe care o adresez lui Dumnezeu.

Dar de ce și unde am început să pierd în viața mea? De unde am început să pierd în copilărie și adolescență? Câteodată, deși n-a fost plin de lipsuri, întregul trecut – care se referă la copilărie și adolescență – nu e decât un gol, un fel de gol nostalgic, semiobscur, prin care fulgeră la fel de dureros de nostalgic aducerile aminte ale neîmplinirilor. Tot nostalgic, în această uriașă sferă a trecutului apar și întâmplările, atâtea câte au fost, sentimentale, încărcate de emoții. Însă cele foarte plăcute – trăite intens, pozitiv – apar ca deosebite aduceri aminte, dulci și, desigur, nedureroase.

În copilărie, ca orice copil, încercasem o serie de aventuri de un deliciu deosebit. Mă „înghăitase” cu colegii – puși pe jocuri minunate –, jucându-ne „de-a pistoalele”, „de-a bandiții” etc., cu o vervă nemaipomenită. Și ce era bun – și așa mi-a rămas până azi întipărit în minte – era faptul că, deși copiam unele personaje, ca Brett și Denny, Mannix etc., ne consideram mici eroi, cu o personalitate deosebită, buni, drepti și mândri. Trăiam intens clipele, relațiile dintre noi, de multe ori cordiale, parcă eram adulți, eram îndrăzneți cu fetele și chiar dacă n-am ajuns – ca acel erou din romanul lui Méliusz József, *Orașul în ceață* – să mă culc cu o fată tânără, totuși ne comportam cu ele firesc, îndreptățiți de asta ca niște oameni care am fi avut în spate zeci de experiențe, nu niște simpli și neștiutori copii și adolescenți apoi, până la urmă. Sigur că seriozitatea din noi, în creștere desigur, plus fixitatea societății, plus filmele văzute ne făceau să ne credem maturi, serioși, cu experiență în multe domenii și morali, desigur. (Dar cum avea, mai târziu, valul adolescenței să măture totul, reclădind încă o dată personalitatea mea, punând-o pe noi trepte – superioare – cu

toate calitățile care le aveam până atunci!)

Uneori fumam unde prindeam ocazia. În clasa a III-a, am ajuns chiar și în fața învățătorului. Eram în spatele curții școlii, spre Pârâul Morii, și fusesem chemat. Eu rămăsesem ultimul, să mărturisesc – doar două chiștoace de pe scrumieră, de acasă, atât am avut, am spus eu. Totuși, faptul de a fi interogată în legătură cu fumatul denota că suntem cineva – credeam noi atunci.

Apoi eram influențați de filme, ca *Tunelul timpului* și *Pierduți în spațiu*; le iubeam și pe femeile care jucau acolo, cu pasiune și disperare totuși, căci nu eram mari, iar oricât ne-am fi visat astfel, asta se făcea și-n „interpretarea” acelor filme – până am ajuns iarăși în fața învățătorilor din cauza biletelor obscene trimise între noi, în care făceam aluzie la cele trei eroine din *Pierduți în spațiu*. Scriam, așadar: „Te-ai f...tut cu Judy, Penny și Skindey sau Shidey“, nu mai știu azi exact al treilea nume, dar trebuia să spun că te-ai sărutat cu... Doamne, cum le-aș iubi acum – în 1993 – la o posibilă întoarcere în timp, pe femeile acelor ani!

Așadar, totuși copilăria a decurs în limite normale, cu mici neajunsuri aferente acelei perioade, cu toate că modestia hainelor de zi cu zi (nu mă refer la cele de sărbătoare, inerentă unui copil de la țară) lasă un gust amar, deși atunci nu consideram tragic să umblu pe stradă cu pantaloni rupți, cârpiți, murdari.

Mai mult, pot să spun despre pubertate că n-am luat startul cum se cuvine. Aici vreau să fac o precizare. Straniul caracter, compus din teamă și curaj, din sublim și neîndemânare, m-a făcut să fiu o persoană introvertită, nechibzuită – nu treceam de o anumită barieră, nu aveam curajul s-o fac, așadar nici șansele practice nu se prea iveau. Pe lângă astea, s-au suprapus, de-a lungul întregii vieți de până acum, neșansa, necazul, batjocura

cauzate de alții. Parcă un destin care voia cu tot dinadinsul să fie față de mine strict negativ îmi cauza toate astea. Ca și cum, dincolo de numărul mare de persoane negative din jur, care îmi făceau rău, dincolo de „evaziunile“ mele de la normal, parcă era scris: doar negativ! Parcă Moirele destinului scriseseră asta – a priori – referitor la destinul meu și acum stăteau undeva și se distrau văzându-mi zbaterile, chiar și atunci când în caracterul meu – ce depindea de mine – a prevalat maturitatea, lumina. De aceea spun c-a fost, parcă, un dat al sorții. Altfel spus, a predominat noroiul aruncat de alții... pe nedrept. Încearca să fii drept – niște porci, pretutindenți în jur, în poporul român, te duceau la josnicie, la pierderi.

*
*   *

Dar la mine, în forul interior, luminat de primăvara tinereții, văd în jur copilăria copiilor de atunci și chiar de azi, destul de banală și nu pot să pretind nici eu mai mult. Rămân însă și aici unele mici neajunsuri – firișoare de durere peste timp. Dar hai să zic, copilăria mai treacă-meargă, dar adolescența a fost mai neîmplinită și mai ales prima parte a ei.

Nu voi insista mult asupra neajunsurilor de atunci. Atât doar pot să spun că a nu lupta, a nu-ți folosi întreg potențialul fizic și intelectual, plus a te lăsa păcălit înseamnă, în mod sigur, moarte curată. Negativul atâta așteaptă – să pătrundă în viața ta. Apoi, nici nu e logic, având, să zic, talent la limbi străine, să nu înveți nici una sau să nu pictezi etc., adică a-ți folosi întregul potențial fizic, intelectual. A fi ordonat este o altă condiție primordială a calității și fericirii vieții. Să știi ce vrei – dar calitativ, plus a fi organizat duce la o treaptă mai sus decât animalismul, spre care, parcă, mai repede se-ndreaptă omul.

Poate chiar cu constrângere se pot realiza astea, acolo unde-i necesar și este, mai ales în unele societăți care proclamă libertatea excesivă.

*
*   *

Eram leneș, superficial, emotiv. Poate nu aveam cum să fiu altfel la vârste tinere, dar m-a costat. Puteam, de exemplu, să pun bani deoparte, să o ademenesc pe una dintre frumusețile de atunci. Sau pe alta, dacă cu aceea nu mi-ar fi mers. Spun numai de o variantă, dar nu mi-a mers mintea până acolo. În ceea ce privește sportul, ordinea în general, iarăși n-am fost consecvent până la capăt. Apoi, dincolo de asta, se adăuga un sentiment de automulțumire: adică o idee care-mi lumina pentru o clipă mintea, optimistă, o promisiune, un zâmbet de-al cuiva mă îmbucurau și-mi dădeau aripi mai mult decât o simplă speranță. Dar numai pentru moment. Din superficialitate și prostie, mie-mi ajungea și atâta. Azi consider: a te mulțumi cu o simplă privire, cu un zâmbet, oricât de încărcate de promisiuni ar fi, e curată nebunie.

La fel, a alerga toată viața după o iluzie, după false promisiuni sau chiar un timp mai lung este curată nebunie; cât ar fi bine, nu știe nimeni, poate două-trei propuneri, dacă din partea opusă nu apare nici o schițare de intenție, darmite o materializare. Semnele refuzului sunt sigure. Nemții au un avantaj: propun, îmbie o singură dată. Dacă apar scăpături, e bine să refuzăm, altfel dăm apă la moară ticăloșilor. Din orice domeniu. Ființa umană este ahtiată după înșelăciuni.

Așa a fost: de la o primă mare iubire – Agneta –, care-și folosea zâmbetele și cuvintele – țâșnite spontan – să-și ascundă gândurile, până la cele care m-au înșelat profesionist, escroace cu diplomă; mult mai târziu au avut din partea mea cauza: tergiversarea unor măsuri decisive de către mine. M-au costat scump aceste ezitări.

Starea economică și politică postrevoluționară

Așadar, Revoluție, soldată cu răsturnarea unei dictaturi, cu tot cortegiul de schimbări pe care l-a adus actul respectiv.

Din sistem organizat, economic, politic și, implicit, social, în viața fiecăruia s-a trecut la grupe, insule de interes. Spun asta pentru că nu era lună să nu fie câte un miting, câte o manifestație, deși fusese dictatură înainte, bine pusă la punct, în ceea ce privește retribuția, oricum mai echilibrată decât în sistemul ce urma să vină, însă nu era atins încă nivelul de trai din vest, de unde și adunările muncitorești. Se promiteau minerilor standarde din Vest; zice P. Roman ....„eu sunt căpos, degeaba insistați voi“. Mai putea fi și un reflex la despărțirea în interese de grup, în separări capitaliste ale puterii economice.

De fapt, epoca maselor, comunismul s-a terminat odată cu înfrângerea minerilor, a acelor răzmerițe, cât de spontane și slab organizate au fost, fără plutoane, arme, grupe de asalt, dar izvorâte din realitatea care se ducea de răpă - ... la Costești, în ianuarie 1999, sub criminalul regim țărănesc al Convenției Democratice, al prim-ministrului Radu Vasile, cu președinte Emil Constantinescu, după care n-au mai fost alte mineriade. Ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi ajuns minerii în Parlament, trecând peste tancuri? Greu de spus, n-au ajuns deoarece n-au

avut o strategie de luptă, arme, cutezanță.

Voi enumera pe câțiva dintre mahării, criminalii, șefii de dreapta de atunci, care, conform ideologiei capitaliste a proprietății private, și-au luat partea groasă (să amintim doar de D.T. Remeș, cu casa sa cât un hotel din Baia Mare), lovind în interesele poporului, luând mită pentru închiderea, vinderea de întreprinderi, hale, fier vechi etc.

Așa cum menționam undeva, într-un eseu, nimeni nu a scos un tratat – dintre cei care idealizează capitalismul cu „libera inițiativă“, aceeași pentru toți – despre cum s-au îmbogățit, practic, unii, ci doar ideatic, subiectiv, cum să te îmbogățești. În orice caz, s-a furat en-gros.

Așadar, Valeriu Stoica, D.T. Remeș, R. Vasile, V. Ciorbea, Vasile Lupu, Ion Diaconescu, Varujan Vosganian, Mircea Dinescu, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, E. Constantinescu și, poate, alți porci, ca I. Mureșan, originar din Firiza (Baia Mare), ministru al Agriculturii. La tot ce-au făcut, pe baza liberei inițiative, neîngrădită de nici un drept, s-a adăugat o ură atroce față de clasa muncitoare. Tragic și grav este că veneau în fața poporului cu crucea lui Hristos în față și cu sintagma: „Să ne iubim“ – vezi cazul lui I. Alexandru, Ana Blandiana și Doinea Cornea. Cum să mai ai încredere în religia numită creștinism? Toți desidenții, plus parveniții, gen Șandor, Cozac, manifestau asta, dinăuntrul luxului lor. Și azi – octombrie 2018 – este același lucru: o clasă arogantă, superioară, în fond aceeași, își permite orice. Nu mă mir că un apartament costă 66.000 de euro, dar să și-l permită și omul de rând!

Dar de ce a câștigat, deși greu, Convenția Democrată, unde țărăniștii, fostul partid istoric, avea ponderea cea mai importantă? Lumea se săturase de I. Iliescu și de băjbăielile lui. Ar fi trebuit – văd acum, în 2018, când privesc retrospectiv – să fie trei variante, pe care să fi apucat poporul român. Dar nu! Primul oblăduitor al

sistemului era I. Iliescu. Cu zâmbetul pe buze, pregătea cârdășia între șefii comuniști și cei istorici. Știa el ce știa!

1. A capitalismului de stat, cu ajustările de rigoare, adică dacă 10% ar fi fost șomaj mascat, adică oameni în plus, reducerea necesară, nu total – adică închiderea unității.

2. Capitalism intern, tot pe principiul rentabilității, dar și a echilibrului între patronat și salariați, a utilităților și calității serviciilor.

3. Capitalismul extern, dar tot pe aceleași baze, condiționate de statul român, garantând seriozitate și pe fondul unei legi bune pentru investiții, dar și al aplicării legilor (țării), în caz de fraudă.

Dar n-a fost așa! Un capitalism haotic, al șefilor, de fapt:

1. Generația născută din 1950 până în 1957 a distrus țara, atât șefii, preluând fragmente de întreprinderi pe cont propriu, cât și muncitorii, spărgând băile, conductele de irigații etc.

Orice apogeu are și o cădere, orice civilizație – un sfârșit, zicea cineva, mai ales că socialismul a fost impus fortuit. Libertatea – nesupunerea face parte din natura umană. Da, dar nu excesiv, zic eu. Pe de altă parte, ar putea fi o mângâiere faptul că și la prăbușirea altor sisteme, în alte timpuri s-a revenit la tradiții, adică la ce-a fost inițial, chiar dacă era primitivism – vezi cazurile Spaniei, Angliei, Germaniei, României (Daciei) după retragerile romane. La fel se va întâmpla și-n viitor cu capitalismul – sunt curios ce va veni după, în afară doar dacă nu-i cumva predestinat de Dumnezeu să fie veșnic, adică până la sfârșitul civilizației pe Terra.

2. O jumătate de vină poartă și generația născută din 1940 până în 1949, căci și aceasta este o generație care a primit totul, plească și n-a știut ce să ofere când s-a pus problema continuității sau a „ruperii” sistemului.

În 1991, în august, conservatorii din Partidul Comunist al

Uniunii Sovietice, în timp ce Gorbaciov era la mare, au încercat să-l înlăture. Un grup de funcționari rigizi, șterși, la o masa lungă n-au avut puterea și personalitatea s-o facă. Boris Elțin, cu personalitate, a intervenit și a năruit totul. Spun asta deoarece cred că totul era predestinat, pentru ca să cadă sistemul comunist organizat. Sau cine știe? Dacă da, trebuia să se facă într-un an, un an de studiu al reducerilor în vederea noilor organizări, economice mai ales și apoi reducerea necesară o singură dată, nu câcăială, cum s-a întâmplat și în minerit, câțiva ani vedeam același număr de funcționari. Când s-a întâmplat, s-a întâmplat în serii, din ce în ce mai mari, primele (bănești) de plecare, reducerile din ce în ce mai mici. De fapt, capitalismul e în stare de așa ceva, să-ți dea bani să ieși din sistem, dar nu aceiași la toată lumea; trebuia o singură reducere de personal, bine gândită și o singură primă, la fel, gândită.

Capitalismul a fost în stare și de o altă escrocherie – Caritas –, un joc de noroc la Cluj, inițiat de unul Stoica, care, după prăbușirea lui, a ajuns la bloc, cu chiria și taxele neplătite. Dar atunci când era în vogă, mii de oameni au mers cu bani acolo, unii au apucat să scoată – unii parlamentari zice-se că – mai repede. S-ar putea verifica – așa, pentru curiozitatea proștilor. Stăteau oamenii cu grămada, unii își făceau necesitățile într-o holdă, pe un deal din apropiere, apoi, prin octombrie, a început o întârziere a plății, se publica pe listele din ziar, plus îndoiala, degeaba se mângâiau unii că un joc asemănător în Germania a mers mulți ani. Eu n-am pus, că – risipitor cum eram – nu aveam, în acel moment. Au apărut și Caritasuri-satelit, cum era cel de la Clubul Voința Baia Mare. Intrați în curtea clubului, un șir lung de la poartă până la un subsol – la mijlocul clădirii în formă de U –, iar undeva în mijlocul curții stăteau doi tipi: un țigan cu păr sârmos, scurt,

nas lung, îmi amintea de un fost coleg de armată(Mîrcă), care te aborda: „Vreți să depuneți?“ –, la care, dacă răspundeai afirmativ, colegul său, mic, blond, cocoșat – Voicu –, de prin părțile Lăpușului, răspundea, uitându-se la tine de jos în sus, la fel ca diavolul din picturile flamande, care era reprezentat sub formă de câine, lângă Adam și Eva: „Știți, am pe cineva în față.“ Noroc că nici tărașenia asta n-a ținut mult. După câțva timp aud c-a murit acel Voicu, la circa 34 de ani. A făcut cu cineva o șmecherie cu apartamentul în care stătea și a rămas fără el. Acestuia nu i-a ajutat Dumnezeu până la urmă... de s-ar întâmpla cu toți porcii la fel!

Așadar, „Țapul“, adică președintele ales în locul lui Iliescu și care, în campania electorală, promisese cu voce de cocoș scalpat, cum zicea cineva, adică pițigăiată: că va lupta împotriva corupției. Promitea 100 de zile de refacere – apăruse la sfârșitul „domniei lui“, cred, o carte intitulată *Timpul distrugerii, timpul clădirii*, dar care clădire? Mine închise, în special amăgire. Mineriadele, care începuseră sub vechea conducere, a lui Iliescu și care însemnau deplasarea minerilor de la Valea Jiului și Gorj la București, s-au sfârșit atunci, în '99. Fusesse, cred eu, o reacție la capitalismul primitiv, nesigur, ce avea să vină și care, la dispoziția bunului plac al patronilor, făcea din oameni ce voia. Așa a și fost, după câteva mineriade au urmat câteva ordonanțe, concedieri masive. Dar de ce?

În general, toate firmele patronilor au urmărit profitul imediat, 1. prin tipul de produse fabricate și 2. prin sustragerea de la taxe și prin plăți mici pentru muncitori, în lipsa unei legislații privind investițiile și plățile, impozitele către stat și retribuirea muncitorilor. Este de ajuns să spun că se aducea alcool în Nord de la București, cu două-trei prețuri în lipsa celor menționate mai sus, așa s-au putut îmbogății unii ca Zvunca, Balog etc.

Dacă tot vorbim de trecut, pe care l-am simțit dureros, ar fi bine să vorbim și de viitor. Există mai multe scenarii ale distrugerii acestui popor, dar, mai întâi, descrierea caracterului acestui popor ar fi eminamente necesară. În primul rând, când spun „capitalism“, mă refer la cel din țara noastră, strict negativ. De aceea are o conotație enormă cu caracterul poporului, care-l permite. Iată, așadar, însușirile poporului:

- lipsa de imunitate psihică;
- durutul în cot, bătutul din gură sau, mai pe românește, durutul în sulă, bătutul din pizdă, vocația începutului;
- dorința-predilecție de a sta în mizerie, de a nu face nimic, a „călări“ – profita de cei din jur.

Astfel că această stare de lucruri va putea fi răsturnată doar de:

1. o revoluție internă, pe fondul unei gafe majore a puterii – ar fi mai mult o revoltă, în lipsa unei puteri organizate;
2. un partid născut din mizeria zilnică, conștient fiind de schimbare – obținută prin lovitură de stat sau alegeri;
3. o forță externă.

Nu pun la socoteală un cataclism natural – acesta nu schimbă sistemele politice, făcute de oameni, oricâtă distrugere ar provoca, rămâne distinct de distrugerea, schimbarea socială.

Ultimele două ar putea avea orice nuanță, pe lângă cea a unor imperative economice, de înfăptuit.

Neexistând o lege a investițiilor, după distrugerea coloșilor socialiști, echilibrați, care asigurau organizat necesarul populației, adică atâtea apartamente, mobile etc., s-au trezit târziu, totuși, cu unele investiții, cum ar fi casele de locuit și care s-au făcut, fie cum, sub blestematul imperiu al câștigului rapid.

Dacă AGECOM, Trustul de Construcții-Montaj etc. s-au distrus în '95-'97, cel târziu, nici o casă, fie strict particulară, fie prin fonduri de stat, nu s-a construit mai repede de 2006, adică de firme specializate pentru executarea și vinderea lor, fără să se cunoască dinainte – să nu fie proprietarul cel care construiește. După care a venit criza financiară, după distrugerea economică a sistemului socialist.

După Convenție a câștigat iarăși I. Iliescu, adică stânga. Nu prea mare diferență în fapte, apoi, două mandate la rând, poporul și-a uitat istoria votând iar dreapta, de data asta pe liberali: Partidul Democrat al lui Traian Băsescu, care va deveni și Președinte, și Partidul Liberal al lui V. Stoica, fost în Convenție, împreună cu V. Vosganian. Toți s-au întors spre liberali, de parcă toți ar fi fost din sulă de miniștri. Partidele liberale reprezintă interesele burgheziei, cum să ia de la această clasă – este chiar o contradicție! – și să dea la muncitori?! Dar lumea nu știa. Totul a decăzut din ce în ce mai mult, până când, în 2012, a câștigat zdrobitor, cu peste 50%, stânga lui Victor Ponta, stânga primenită, fără I. Iliescu, retras, A. Năstase – discreditat pentru o moștenire fabuloasă din partea unei mătuși, Tamara, chipurile și arestat. După domnia „țapului“ a crescut și fenomenul naționalist – prin Partidul România Mare al lui C.V. Tudor, el chiar fiind un candidat serios în turul al doilea, în 2000, cu I. Iliescu, la alegerile prezidențiale. Dar ideea sa naționalistă, la care adăuga ura față de unguri, mai ales, posibil alături de neperformanța economică a ideilor sale, plus ghinionul pur și simplu, să nu-i fi adus noroc, astfel că, în 2012, a coborât sub 5% la alegeri, timp în care s-a ridicat un partid care promite: Partidul Poporului, al lui Dan Diaconescu, pentru început cu 11% locuri. Să vedem, deși mi-ar fi plăcut și

puțină ordine de la C.V. Tudor – sau unul ca el – dacă ar fi ajuns.

Peste ani – în 2018 –, iarăși corupție crasă și-n stânga eșichierului politic. Pentru un straniu echilibru, după ce dreapta, un ministru-femeie – Elena U. – furase cu geanta, efectiv, un altul de stânga, Liviu Dragnea, furturi de proporții. Omul de rând – dincolo de gafele politicianilor – tot mai ține cu partidele, în funcție de ideologie. Dar, la fel ca-n trecut, aproape toți merg cu dreapta, cu regele, cumpărând cărți despre cei de dreapta, aruncând doar asupra stângii noroi, de parcă nu toți ar fi pătați. Acestor oameni inconștienți am să le-o „arunc” eu:

– Ți se pare, cumva, că Decebal Traian Remeș a furat mai puțin decât Dragnea? Cu asta sper să le închid gura.

Totul se scumpește, totul se degradează pentru că nu există legi să fie aplicate corect, patronii, adică chiaburii anilor '90, fac ce vor. La asta se adaugă un fel de admirație sacrosanctă a săracilor față de ei. Eu cred că atunci când nu se va mai fuma Kent 8 și nu se vor mai asculta manele, va merge bine în țară. Dar ce-s astea? 1. Kent 8 este o țigară cu gust de hârtie, pe care nebunii și bâțâiții anilor de azi o pufăie în neștire, fără să știe dacă e bună sau nu, c-au văzut la alții. 2. Manelele sunt niște cântece, lălăituri orientale, amestecate cu țigănești, inventate acum opt ani, care sunt fără număr de multe, dintre care 1% sunt bune. De fapt, pe lângă simplitatea liniei melodice, tema este împărțită în trei la cântecele de senzație de azi, la care „pun botul” tinerii. Astfel: 1. E șmecher și are dușmani că s-a realizat și are femei; 2. „Vino înapoi iubirea mea, căci nu pot trăi fără tine”; 3. Am fost plecat departe, dar, deși bogat, mă gândesc și mă întorc în țară.

Tema numărul 3, cu predilecție întâlnită la cântecele de petrecere, cu slabă nuanță populară, bănățeană, la artiștii de nunți (cum e Florin Pistrilă, Puiu Codreanu, Tinu Vereșezeanu), celelalte

două teme erau întâlnite la cântece de maneliști. Așadar, ideea „prinde“ într-atât încât la Negrești, în județul Satu Mare, în acel oraș răsfirat pe câmpie, cu un centru ceva mai aglomerat, există chiar săli de nunți din sticlă și nu numai, chiar și-n alte orașe – Sighetu Marmăției, de exemplu –, unde artiștii sus-menționați vin să cânte pentru cel puțin 1000 de euro pe noapte, căci românul fudul, ajuns și el prin furt sau, poate, chiar cel mizerabil, în restul timpului, aruncă cu bani. Interesant, nici unul dintre împutuți care cântă cele trei tipuri de cântece nu cântă cântece strict patriotice; ar trebui, deoarece în țara asta, poporul îngăduitor plus regimul capitalist barbar îi ține în picioare. Cântă unii – Puiu, Tinu – cântece cu vag iz de iubire părintească, pentru bunici și asta raportat la sentimentele, trăirile propriei personae, la trecerea timpului, dar, în general, nu că ar avea sentimente pentru gloata de rând.

Starea mea profesională

Încet-încet, după două perioade de vagabondaj, am început să mă integrez din nou în minerit. Ajunsesem – în primăvara lui '91 – să fac baie la mina Săsar, după ce plecasem de acolo, de la cămin, încă nu se rupsese sistemul. Umblam, tânăr fiind, la depozitul de hârtie, după operele marxiste. Găsisem *Capitalul*, le-am dus la țară, plus trei omagii de toată frumusețea, care-l preaslăveau pe Ceaușescu, la biblioteca minei, de unde, paradoxal, mult mai târziu, în 2012, aveam să iau cărți frumoase, când era pe cale să se surpe chiar clădirea care o adăpostea.

În perioada de început a restructurării am dus-o greu, parcă era un făcut – după o perioadă de glorie a urmat o perioadă de pauză, de șomaj – decembrie 1990 și martie-aprilie 1991, după care, încet-încet, mina și-a dat drumul, cu producție, investiții, până în 1993-1995, o perioadă bună, ce mai! Spun asta pentru că s-au betonat canale pe lângă drumul minei, mergea trenulețul cu minereu de la Mina Baia Sprie până la Flotația Centrală, se excavau orizonturile de jos la mina Herja.

În legătură cu acea perioadă, atât de diferită prin cele două aspecte, pot concluziona următoarele: în primul rând, e bine să ai stocuri bănești. Nici nu știi când are loc o cădere, o criză. Și doi: deși totul era, paradoxal, revigorat, atât de frumos, după o stagnare înflorea producția, cu tot ce implică de acolo, nimeni n-ar fi bănuیت în acea relansare dezastrul definitiv ce va veni.

Nu s-au temut, a lovit în economia românească o mână de criminali la îndemnul Vestului. La fel, noi ar fi trebuit, azi și-n viitor, să nu ne temem, să-i lovim pe patroni. Definitiv!

Un inginer, Trufan Ticu, care semăna cu Florin Piersic, m-a reintegrat în sistem, cât despre P. Ion, consătean, prietenia cu el s-a rupt, iar *Omagiile* mi-au rămas la el, în schimbul unei viitoare sponsorizări, care n-a mai venit niciodată, idee care mă „freca” și când am intrat – în ’97 – în sistemul particular.

N-am prea avut parte de câștig în această parte ultimă a mineritului, deoarece m-am încurcat cu cineva, o femeie materialistă, cu care, în banii de azi, am cheltuit circa 40 de milioane în 2 ani și jumătate. Degeaba m-am gândit apoi cum trebuia să procedez, faptul a fost consumat.

Lucram cu mineri ca „Zama”, se excava la orizonturile de jos mult minereu, îmi aduc aminte de o sedință cu șeful de la Centrală, eu cu o cască nouă, bluză galbenă, tot nouă, el zicea: „Pun bani deoparte fără să știe soția”, plus alte probleme, să avem răbdare cu unele neajunsuri.

Totul – după atâta timp – pare utopic, figurile, gesturile de atunci, dar parcă, într-un timp atemporal – dacă pot să mă exprim așa –, încremenit. Mai ales că nu vor veni niciodată în existență; în primul rând au trecut acele lucruri, apoi, poate nu va mai fi niciodată comunism, măcar c-ar fi necesar (vorba unui pocăit: a fi pocăit nu-nseamnă a merge la o anumită biserică sau alta, a merge mai des, ci a-ți părea rău după sau pentru răul făcut. Nu-nseamnă, așadar, a trece de la ortodocși la pocăiți – măcar c-ar fi necesar). Văzusem undeva – tot un moment-cheie –, în timpul grevelor din ’77, o fotografie neoficială. Ceaușescu era la tribună, o curte plină de mineri, unii cocoțați care pe unde, cu câști, dar tineri, având utopia tinereții întipărită pe față. Pe toți, însă, îi va înghiți – pe cei care erau în instantaneul foto, vreau să zic – aceeași utopie a

Nimicului.

Era la modă A. Tămaș, cu *Tună, Doamne, ce-i tuna și De-oi muri, m-ar pune-n groapă...*, pe care le cântam la chefuri cu minerii, căci mergeam cu un grup de prieteni, mai ales că fusesem propus lider de sindicat și-mi plăcea să se discute pe tema aceea când mă întâlneam cu ei.

Apoi, ca un trăznet, a venit Ordonanța, în august '97. E drept că primăvara se vorbea de una mai mică, se și afișase lista, nu eram printre cei propuși pentru plecare – muncitori care absentau masiv. Doamne, de ce istoria nu a mers pe varianta aceea, mai „dulce”? Mi-ar fi făcut plăcere să plec pe șomaj, să pot scrie și citi noaptea, o mai făceam din când în când, dar asta a fost ca un trăznet. Dar o sumă de mizerie – 9-12-16 milioane, circa 8-9-1000 de dolari, față de ultimele trei ordonanțe, de circa 10 ori mai grase. Iar șomajul de după – de mizerie!

Stăteam deja în Ferneziu, eram haotic, dar nu simțeam, oarecum, lipsa confortului, căci într-o noapte avusesem o altercație în Săsar, la bloc, cu niște vagabonzi, pe care-i lăsasem să doarmă la mine. Plecasem de trei ori în Ungaria să-mi încerc norocul, pierdusem la alba-neagra 1000 de forinți, am mers prima data să caut de lucru la Tatabánya, apoi cu marfă la un bazar în Debrécen, apoi în Nyiregyháza, pe cont propriu. Eram amenințat să plec și din cămin, mergând pe Ordonanță. N-am plecat, dar un schimb dezavantajos tot am făcut: două camere pe una, plus flori de mină mari, frumoase pe nimic date unui țigan, dar asta mai înainte.

Până una, alta, e august, mă duc acasă să ajut la cartofi, îi promit la maică-mea un milion; bătrânul – care mersese și el pe Ordonanță de la flotația Baia Sprie – zice că nu-i dă, atunci și-a terminat baia în căsuța părinților, casă trainică, de beton, chiar și beci mare. Ajut și la consolidarea unui zid la casă. E un

anotimp ploios, mă spălam încă în râu. Murise prințesa Diana, în accident, a apărut știrea seara, la TV, dar mă supăr brusc – la niște vorbe de-ale lui maică-mea, referitor la relația ei cu bătrânul și cu mine („să nu dai toți banii la curvă“ sau „ce grijă ai tu pe unde umbă el“, căci am zis: „lasă-l să meargă și pe schimburi la lucru“) – și plec. Nu mai dau un an pe acasă și intru în sistemul privat, blestemat fie!

Referitor la minerit, desigur, îmi pare rău după el. Este ca și cu comunismul sau ca și cu el, plus cu chestia cu Uniunea Sovietică, vorba lui Putin: nu e om să nu-i pară rău după ea, însă e nebun cine crede că va veni înapoi.

Păcat că n-am fost mai ordonat, timp aveam, mâncare..., rămânea de ordonat totul în stil practic: de la măturatul în casă la numărul de pahare băute – orice –, cheltuieli etc. În orice caz, a fost ceva grandios, dovadă stau blocurile construite, pe acelea n-au curajul cei din Vest să le demoleze – la fel ca fabricile – românul, oricât de răbdător ar fi, neavând unde locui, poate le-ar sări în cap. Deși cu capriciile capitaliste – de genul: casă de vacanță, intimitate, blocuri cancerigene –, nu-i mare lucru o autodemolare din partea poporului român.

Sistemul privat

În sistemul particular, în construcții mai ales, sunt tot felul de împruțiți, de bătați, de oameni de nimic. De ce oare?

Dacă undeva la începutul anilor '70, li s-a spus oamenilor: „Trebuie făcut!“ și dintr-odată au sărit în sus, mărinind producția, să zică de la 5 la 15 tone de minereu pe schimb, chiar cu utilaj neadecvat și în condiții foarte grele, tot la fel și acum. Patronul fiind considerat Dumnezeu, la un simplu gest de-al lui, oamenii au sărit pe pereți, să dovedească că pot. S-a păstrat spiritul de turmă din comunism, venerația față de șef, oricare ar fi el, de neclintit, la care se adaugă și paranoismul fiecăruia, pe un sol prielnic – să ducă comanda mai departe, că se poate.

Spun asta deoarece, după o perioadă de șomaj mizerabil (nu ca la ultimele „generații“ lichidate din sistem, care au primit „gras“, numai să iasă din sistem – deja se vedea ce înseamnă disponibilizarea, iar oamenii nu mai voiau să plece), în care aproape am murit de foame, la urmă, nimeresc salahor – după ce-mi vând *Enciclopedia* în patru volume, din 1966 – la N. Șandor, pe strada Progresului – o casă cu etaj, cu acoperiș ondulat, inițial galbenă, apoi albastră, garduri, alei, drumul de acces, piscină, pe care o făcea la urmă firma la care urma să plec eu, apoi, întâmplător.

O muncă grea, timp de un an și jumătate, pentru circa 7-8 milioane (în banii de azi), cam 160 de euro. Nu-mi permiteam decât haine de import, uzate, care, după o spălare, „oboseau“ brusc, dar erau bune, căci cele de calitate erau atunci circa

prețul pe o zi – un pulover, pe două zile – o geacă de pânză (200 lei geaca), prețuri care și azi, când salariile sunt de 4-5 ori mai mari, au rămas la fel. Țin minte că, doi ani mai târziu, când eram deja la firma Mynthos, la salarii nu prea grozave, în zona Semilună, când au avut loc atentatele din 11 septembrie, am mers la un astfel de magazin și-am văzut prețurile acelea.

Zugravii de la dl. Nelu Ș. „o băteau în cap“, adică lucrau foarte puțin pe zi, pe unul, zis „Guriță“, l-a și lichidat, tot cobora la fumat, dar erau trei frați, unul zidar, zis Suru, schiop, unul slab, cu mustață, zis „Moartea“, marmurier, iar al treilea – „Guriță“. Furau, de stingeau, marmură, pe care o îndoseau în fundul curții, în bălăriile și rahaturile pe care le țineau românii pe lângă blocurile din anii '50.

Deși putea interveni pe lângă proprietar în legătură cu salariul meu, bogatul domn G.Ș., șeful de echipă, Nelu Ș., n-a făcut-o, căci eu vorbisem cu G. și l-am supărat deoarece n-am vorbit și cu el, în cadru oficial.

Un an și jumătate, din iunie, împreună cu Tuba cel bătrân, un bâțâit nebun, care ziua în amiaza mare fura beton cu roaba pe stradă – „Îl duc mai încolo“, îi zicea proprietarului. Cu Tuba S., „al lu' Tuba“, cum îi ziceam eu, cu Flaviu, care zicea – când îi spuneam: „Am o rugăciune“ (nu o rugămintă) – „Fă-ți-o!“.

Iarna următoare, în Blidar, la același „domn“ Gusti, la renovat o casă de vacanță perfectă, în pantă, chiar lângă păstrăvărie, sub munți. Ce frumos loc! Un frig și-o zăpadă pe cinste... pentru 5-6 milioane pe lună. „Când va fi mai mult, vom avea mai mult“, zice rigid și filosofic Nelu Ș. Aici vine și Huțan S., cel cu expresia: „merge din țiplă“, referindu-se la gletuit camerele, care stă o săptămână pe lucrul la un tavan și bea tot sucul lui Șandor G. din bucătărie și care, pe perete, trage brazde în loc de glet, căci, zice el, am mai gletuit în noiembrie undeva și proprietarul a și avut pretenția să se usuce.

După el, Alois, cu barbă bogată, cu gesturi largi, face într-o zi și tavanele. Eu îl ajut pe Nelu la ferestrele de la mansardă, mici, triunghiulare. Doi faianțori, cu tot ce pică, adică să nu pice, dar vorba vine, cu mortar tare, cu pietre, recuperat de pe jos, tencuiesc pereții. E frumos peisajul acolo sus, brazii, zăpada etc., dar banii puțini. Nelu, cu mâinile rapide, dar rigid oarecum, ne întinde banii, la Alois mai mulți, deși îi dăduse și împrumut pentru nuntă câteva bancnote. Acum i le dă puțin răsfirate, să se vadă totuși cât e, dar să nu vedem noi, să nu ghicim suma.

Era foarte frig, împingeam, câteodată, mașina până la o curbă, unde era biserica, în satul, cartierul acela de munte, nici nu știu cum să-l numesc. Atunci am început a realiza ce-nseamnă o locuință modernă, la căldură, confort, afară să fie oricât de frig, mai ales că fostul proprietar de acolo – Ioan Pop – fusese un om de modă veche – pereți netencuiți, țevi din fontă. Deși fusese scriitor, modest fiind, și casa i-a fost la fel. Peste toate a venit tăvălugul modernismului capitalist. Pentru viitorul proprietar doar. Cu niște lucruri – farfurii, cuțite, ziare – tot m-am ales de la acel loc de muncă.

Visam o bicicletă atunci, roșie, dar nu mi-am permis-o. O primă de circa un milion, la urmă, când Nelu ia primă o „Leganza“ nouă de la unchiul lui. „Ce mutră a făcut Doru când i-am spus!“, zice Flaviu în fața casei, căci n-am vrut să accept realitatea la aflarea veștii, strâmbându-mă de necaz.

Nelu lucrează și la casa sa în paralel, la placări de polistiren. Circa 21 de saci de adeziv în prima zi de muncă. Trei mese nouă. Atunci, neînțelegându-i pe pocăiți, îmi vine să râd, căci nu făceau cruce când se rugau sau binecuvântau mâncarea înainte de masă. Acum înțeleg că crucea e un simbol al durerii.

A doua zi, două mese, a treia zi rămân doar eu, nici o

masă. Zice: „Tu nu-ți aduci de mâncare la lucru? Apoi, nu te las să faci baie, că miroși a îmbâcsit.“ Cu niște cărți și lucruri, m-am ales la el atunci, la o curățenie generală.

Sunt pus în ziar, iar el zice: „Dacă doar ici-colo câte o poezie, vom ajunge cu barba la genunchi până s-ar publica totul!“, deși fratele său, Ghiță, mi-a dat 50 lei (circa 200 azi) să-mi tipăresc ceva. Eu, care voiam să-i explic evoluția poeziei moderne!

Atunci mă pasionau cenaclurile, festivalurile mai ales. Fusesem la „Vasile Lucaciu“, unde salutam ca legionarii, cu mâna sus, la melodia lui D. Dobrican *Noi suntem români*, dar tot degeaba.

Acest Nelu Ș., în perfidia lui, plătește slab, dar cumpără două biciclete la fete, primăvara, motiv cu care chiar cumnatul său pleacă de la el, un pocăit, puțin curvar. Aici am tras ca bivoul, am început să văd pe viu ce-i capitalismul: să faci capriciile patronului, să ți se permită întinderea păturii cât vrea el, să dorești și să aplici doar pozitivul – la orice vorbă aruncată nelalocul ei, justificat sau din greșeală –, supărând pe cineva, s-ar putea rupe sistemul. Acesta-i capitalismul: trebuie să-i cureți și rahatul, la propriu – cum făceam pentru câinele parvenitului, din țărcul care-l avea lângă gard, în mijlocul curții. E drept că, o dată, drept pedeapsă, a curățat Tuba S., pentru că lipsise neanunțat. Dar, vă rog să mă credeți, câinele căca gros, bogat și insuportabil la miros – după atâtea bomboane, porcării artificiale și capitaliste. Era unul, Arthur, bâțuit, zugrav – îmbătrânit prematur, fără stare. Deși pocăit, fuma, dar nu suporta alcoolul – maică-sa murise în timpul unui revelion cu sticla de vodcă în față. Era tocmai bun de model – ca rapiditate – pentru nebunii de patroni.

Epoca Mynthos

Vorbeam de nespălații și tremuricii din construcții... Ei bine, la firma Mynthos erau din belșug. Și nu pentru că în 6 ani, fără 3 luni – cât timp am stat acolo, prima dată – s-ar fi perindat circa 30-40 de inși, pe lângă nucleul de bază (la un moment dat, la Remeș acasă, când lucram doar niște ajustări cu unul Begu, le-am calculat numărul), ci pentru că așa e spiritul de turmă în construcții, amestecat cu lipsa de cultură, plus bravura.

Să-l amintesc pe Ariton, cu un singur ochi (cel beteag și-l pușcase cu o capsă la Filatură, vrând să le sperie pe niște femei - le-a tot speriat, ciudat! - care avea culoare albastră, deși celălalt era căprui); era mic și nelalocul lui, cum era - ochiul - iar el urla cam așa: „Hai, hai, handicapaților!“, după care, câțva timp, te lăsa în pace.

Se aciuase pe la firmă unul blond, creț, puțin înalt, Tomiță, de prin Căvnic, un pierde-vară. La Radu, pe deal, în spatele spitalului TBC, cum în spatele casei era o grădină în pantă, acolo lucra la beci și echipa „Luceafărului“, un tip slab, musculos, mort la 45 de ani – tot de-o hârtoapă. În una din gropi era un șobolan mort. Când am mers să iau apă, i-am văzut ochii: unul era de un albastru neverosimil, la fel ca al moșului – poate fusese și el lovit. Spunând asta, a auzit și Tomiță; mai târziu, m-a spus în public, la moș – se putea altfel?

Apoi un fierar-betonist, Mișu, cu mustață, rotund la față, puțin solid, bâțâit, nebun.

Să nu-l uit și pe Aurel, solid, rigid, cu barbă uneori, un țăran din zona Lăpuș, care de-abia își trăgea pe picioare ciorapii de lână vara.

Apoi, Porteka, unul dintre frații P., foarte rapid, repezit, parcă era o ciocănitore mare, în contrast cu frate-său, Imi, slab și lent.

Apoi, Adi T., un „bulan“ slab, creț, care-și ținea gura închisă, nemișcată, la fel ca Rocky, deși la volum nu prea aducea cu acela și care cânta: „Bun e vinul, dar mai bună-i dragostea“, hit pe atunci la modă, în 2000. Acesta mai avea o vorbă: „ce, ce, ce bulan“, cum era dințos, parcă scuipa vorbele.

Am nimerit în Firiza, la o lucrare puternică, la niște nemți, betoane trase cu funia... o serie de nespălați și aici: unul, Ioniță, cu mustăți bogate, galbene, cu moacă de ungur, care, în timp ce stătea pe terasă, vorbind cu proprietăreasa de sus, dădea gaze, vorbind tare, să nu se audă.

Salariul meu era mic, ne conducea un inginer cărunt, cu figură de senator, care se luase gură-n „sulă“ cu patronul de la instalații, Ambrozie. Târziu, după trei-patru ani, mi s-a mărit acceptabil, de la 55% din salariul unui dulgher sau faianțor bun, la circa 70/ 75%, cu care am reușit să mă mai descurc.

Era un maestru, Achim, cu figură de activist comunist, care se avea „per tu“ cu patronul, se enerva repede, în rest era om de treabă. Se zvonea că ar avea 800 euro salar. Nu știu de ce se rup în figuri firmele care de-abia-și plătesc muncitorii, să dea, pe nemerit, foarte mult unora.

Tot aici m-am îmbolnăvit de două ori: o dată de hepatită, iar a doua oară mi-a intrat beton în cizme, făcându-mi niște tăieturi urâte.

Pentru a vedea îngustimea sistemului capitalist, este destul

un singur lucru: patronul – deși exact după un an, cu totul întâmplător, în cazul unui accident real, pe care nu ți-l poți alege sau premedita, poate iese cu totul altceva sau, mergi fictiv pe „boală“, atunci așa a fost în cazul meu, rănirea cu betonul intrat în cizme. N-a sesizat că e un an între „foile de boală“, văzând că e a doua, a întrebat: „Ce, iar ești pe boală?!“, până i-am explicat ce s-a-ntâmplat, iar picioarele arată foarte urât, ca la boschetari, am zis eu.

Am rezistat la șanțuri, cărămizi, betoane, muncă brută, până când, la urmă, lucrând „pe Negrești“ și apoi la Carei, în detașare, deși mergea treaba, firma a preluat-o Dorin, bâțâitul, când s-a rupt în două. De aici a început degringolada mea.

La Carei, „moșul“ desena pe beton ori pe asfalt cercuri, ca Arhimede, la prima oră a dimineții, zorindu-ne până ne enerva. Apoi, la o lucrare în oraș, dă după mine cu un dreptar, pe care-l țineam drept, dar el, dând nivelul strâmb, era logic să fie înclinat.

Alte personaje: un Viorel, bâțâit, zugrav, de treabă, cu salariu mare, dar care a plecat după câțva timp. Romi, țiganul, care și-o scula (avea o sculă strâmbă, cu pete roze, parcă ar fi fost vulcanizată). Doamne, cum râdea unul Gheorghe când ziceam așa. Un mutulică rigid, Roli, a avut ocazia să vadă două scule, într-o zi, a lui Romi și a mea, a lui Romi sculată, a mea culcată. Să nu uit de frații Mandeia, dintre care Claudiu, mai dezghețat, Romulus, apoi ultimul Romică, care dădea gaze de se simțea la 100 m, bubuia de prostie.

La acea firmă m-am îmbătat puternic, adică am fost, de către colegi, la început, de vedeam dublu și am dormit în pivniță. Romi, țiganul, a dormit pe WC, la bar, tot o jumătate de zi, în Firiza.

Despre Man, cel cu care m-am certat sau despre Viorel, șeful de echipă, cu salarii frumoase, lucrând la casa „Koller“,

ce să mai vorbesc? Au fost și-au trecut. Greu a fost c-am răbdat atâția ani salariu mic, până m-au adus, cât de cât, la „adevăr“. Am fost prost, evaziv, laș, neglijent stând atâta timp la o firmă cu salariu mizer. De fapt, patronii sunt niște zei cu picioare de lut, nu sunt liniștiți, poate nici sănătoși – ca orice muritor de rând – dacă nu se spijină existențial pe ceva. Se agață de ceva. Fie chiar fals acel ceva, o societate imperfectă va naște valori imperfecte. Numai noi îi vedem ca pe niște zei, pe ei care sunt niște porci; poate fug de moarte mai abitir decât noi – au și de ce: pierd enorm plecând în lumea umbrelor, pierd bunuri materiale, chiar agonisite strâmb.

*
*   *

Patronul, cărunț, cu figură perfectă de funcționar, pleoape, gene scoase în evidență, când te privea, parcă te întreba din aceste două părți ale ochiului – părea foarte inteligent atunci, am mai văzut asta la un croitor din zona mea –, a murit la vreo 50 de ani, după ce slăbise hăturile firmei.

Celălalt, bărbos, slab, la fel, nu peste mulți ani și-a încheiat conturile cu viața, tot prematur, din cauza viciilor. Fumător, și acesta, înrăit, nu a luat cu el bunkerul pe care și-l făcuse – o casă cu excesiv de mult fier-beton în ea. A murit în drum spre Cluj, pe „salvare“.

M. Dorin, cel care preluase „construcțiile“, fost merceolog, înalt, cu nas drept, puțin bățuit, purta numele nevestei – Mutter – conform principiului: s-a măritat și nu s-a însurat și din prea mare dragoste față de nevestă, dar nu în ultimul rând (ori poate i-a fost rușine de numele său de familie), pe care o iubea sincer. Ea era fumătoare înrăită, el renunțase la un moment dat. Era însă un escroc: se oploșise pe vremea aceea acolo, la firmă,

unul Ciorbea, un prostănac cu ochelari. Fiindu-i milă de el – deși nu avea meseriași –, nu-mi făcuse mie contract în favoarea lui.

Gyula – un șofer cu figura lui Hitler și vârsta acestuia (mă refer la perioada de glorie a lui Hitler, după 45 de ani), era slab, fără personalitate – se tutuia cu patronii.

Doamna R..., slăbuță, arhitectă de birou, era tipul de femeie care trăiește mult. Poate fi întâlnită în orice epocă, atât doar că-n trecut ar fi avut hainele mai spălăcite, căci așa ar fi fost culorile atunci; în rest, siluetă neschimbată de-a lungul anilor.

Despre dulgheri... mai merită menționat A... (chiar dacă mă repet – l-am mai menționat – o fac pentru a scoate noi aspecte ale lor), solid, șaten, cu mustață, figură de artist de muzică populară – i se spunea „pruncul“. Un mut în dungi – mut sadea. Peste ani, nici nu mai semăna cu el însuși. Gras și cărunt, sur – adică gri la culoare –, emana parcă acea culoare persoana sa.

Desigur că numeroși pierde-vară s-au perindat prin firmă; poate că pe unii i-am menționat în jurnal, pe alții nu. Pe unii îi voi mai pomeni în cele ce urmează – „peisajul“ uman, însă denotă că sistemul capitalist este cu „mână largă“ când e vorba de escroci, nevolnici, boschetari și, mai degrabă, plătind unele capricii față de aceștia: nu vede, nu aude, are o inimă de fier față de cel care ar merita. O imperfecțiune crasă, pe care am întâlnit-o de câteva ori în firmele acestui blestemat sistem. La fel – ca să parafralez o cunoscută întâmplare din *Biblie*, referitoare la distrugerea celor două orașe Sodoma și Gomora, care erau pline de păcătoși –, dacă Dumnezeu ar fi găsit zece oameni cinstiți, nu mai mulți, le-ar fi cruțat. La fel și eu, în sens mai larg – din circa 30 de patroni cu care am avut de-a face, doi-trei buni mi-ar fi fost de ajuns să nu condamn sistemul. Aș

fi zis că din zeci de răi – la mii de oameni –, i-am găsit doar pe ei și nu imensul procent de buni – doar pe cei doi-trei, semn că există undeva și majoritatea pozitivă.

Ar fi fost și muncitori harnici, gen Neamțu', dar care era instabil – pleca și venea din firmă. Sau acei tineri încadrați de batjocură, aproape de nivelul salahorului, gen Ionel – zis Poprica, zis și „musca”; mic, negricios, pomădat, semăna ca două picături de apă cu unul Victor, electrician, un farsor de prin anii '80.

Sau Pop S..., „Buzilă“, cel care s-a împiedicat de-o floare, care molfăia nu fumul, ci țigara.

Frații Manda: dintre toți, cel mai mare, Claudiu, era mai dezghețat. Nevastă-sa, Claudia, recăsătorită, avea un frate tot Claudiu. El avea doi frați: Remus – mijlociul –, cu șuviță pe frunte, tip Bănescu, mai era cum era – pusese doar patru bucăți de gresie într-o zi, doar o completare la o intrare în cameră. La ora 16 – la fel ca lui Arhimele cercurile de pe nisip –, soldații romani – cei care aduceau parchetul – le-au călcat, deranjându-i-le. La care, el, zbuciumându-se, bâigui următoarele: „Mă, mă, mă...“.

Cel mai mic, Romică, însă bubuia de prostie. La un hotel în renovare, pe hol, iarnă fiind – într-unul din capete – era, de fapt, chiar parterul, dădu-se un gaz, o beșină atât de împutită că s-a simțit până în celălalt capăt. Era de anul trecut, stătută, cum era început de an, trebuia să scape de ea, s-o elimine din stoc.

Sorin Bunicuțul – slab, gârbovit – molfăia fumul, avea, de fapt, un tic nervos, care-l făcea să pară așa. Un dulgher mic, puțin gras, țaran, tânăr pe atunci, dar peste ani aproape neschimbat, era poreclit „Găunul“ (viespe – popular).

Un altul, șchiop, cu o șapcă cu cozoroc, avea și o poezie în legătură cu trasul cu tunul, care suna cam așa: „Fochistul trage cu chistul,/ fochista trage cu chista“, adică un tun cu țevă foarte lungă. Avea o șapcă cu cozoroc, pe care scria „Arizona“ – îl

poreclisem așa; apoi, șchiop fiind, mi-era rușine să strig după el astfel. Când se referea la premiul de Crăciun, pe care urma să-l primim, mânca semințe, parcă mușca sau rupea cu mâna, dintr-o bucată de premiu – care ar fi fost o lipie uscată, la fel cum, cândva, un dulgher de mină, mai pămpălău, mâncând semințe pe mașina minerilor, arăta un carnet de CEC – poate de 100.000, în bani socialiști – câștigate în mină, cinstit.

N-aș putea trece mai departe fără să-l menționez pe dulgherul Liviu, care se ținea puternic. Era el îndesat, dar nu înalt. Un zidar, Liviu S., cu adevărat solid – îl lua pe sus, în spate, cu picioarele în aer, încât acela începuse a se bălăngăni ca o păpușă. „M-am lăsat“, fu răspunsul. I se mai spunea și „neagra supărării“, după un personaj de la ei din sat – acești țărani-dulgheri erau din zona „Candela“ – mă duce cu gândul la un candelabru imens, cuvântul acesta - de prin Groșul românesc, adică Groșii Țibleșului. Sau îi mai ziceam: „mămucă, adu batista din jebul buzunarului“ – cum zicea, încurcând cuvintele, unul de la noi din sat poreclit Hoște pe vremuri (de la maghiarul „hallgass-te“ – „taci, ascultă“ – joc de cuvinte, confuzie chiar; apoi zseb în maghiară fiind buzunar. Românul l-a preluat în vorbirea proprie, mai zice și așa la buzunar).

Dan Mureșan – poreclit Muri mic –, tânăr, șaten, 18 ani, pe vremea aceea, lucra la Firiza împreună cu taică-său. Acesta din urmă era înalt, siluet, păr alb ondulat – 49 de ani –, avea o decență de funcționar. Tânăr fiind, sărea ca o vrabie, de colo-colo, își făcuse o pasiune din a-l întărâta pe „Găunul“, care se lua după el.

Să-l mai menționez și pe Tomiță, un farsor din Cavnic, pe frate-său, Bogdan, mai calculat, acesta din urmă avea o prietenă de excepție, care purta blugi albaștri, pe corp. Apoi, desigur, pe Joska, zidarul, care a plecat și-a venit din firmă –

prima dată cu un Nicu Ciubotariu, ajuns mare șef de echipă la Sepultura, plus cu unul Doru, negricios, poreclit „Maimuțel“ – amator de țigară și alcool, ca orice român (la un chef, la „Cocoșul de aur“, îmbătându-se brusc, cânta: „De-oi muri, să mor sătul/ Și de pizdă, și de cur.“). Adevărat, nu peste mulți ani, la 50 și ceva, a mierlit-o, nu prea bătrân, deci.

Șeful de echipă, pe vremea aceea, fusese Man. Înalt, slab, creț, circa 45 de ani, semăna cu un domnitor – oricare ar fi fost – din trecut. Își ieșea din fire – fusese un porc – nu avea copii –, mă alungase de la echipa aceea – n-am auzit când m-a chemat, eram la poartă; toți au mâncat rahat – erau pe schelă, neobiectivând nimic. Peste ani – mai exact în august 2018 –, mă întâlnesc cu el. Trece pe lângă un bloc, eu tocmai ieșeam, cască ochii mari de mirare, mimând sincer surpriza că mă vede după atâta amar de vreme sau, pur și simplu, rămâne cuplat într-o mirare prostească, o mască pe față – de protecție – să nu-l apostrofiez pentru ce-a fost. Până la urmă, furând materiale „pe rupte“, a fost dat afară. Și când te gândești cât de bine a fost văzut la început!

Aș mai menționa aici pe următorii: Vale Vasile, un dulgher plin de energie, care exploda pe loc, uneori, în rest calm, era un mut. Mai târziu a paralizat parțial. Frații Porteka – Imi era calm, calculat, avea o idee fixă: fetița, zeița lui, e bolnavă, are ceva la cap. Era în stare să lucreze enorm ca program, în timp, să-i dea bani zeiței lui. Deși credincios, păcătuia sexual. Frate-său, Petre, avea o moacă perfectă de ciocănitoare, cu nas scurt, deși nu gros, instabil fiind cum se bățuia la fiecare pas. Să-l mai menționez și pe Ciorbea, acel funcționar ratat, cu ochelari. Deși-l păștea gândul morții („Pe mine, frate-meu mă va îngropa“ zicea), de aceea făcea donări de bani la copilul acestuia – deh, ca orice român slugarnic; acesta trăiește și azi. Când striga „Moșul“ (adică dulgherul Ariton, cel cu un singur ochi) la el, aproape că

intra-n pământ, făcea gesturi nesăbuite (voise să bage niște suportți de fier, popici, în celula electrică, deoarece Moșul îi urlase: „Bagă-i înăuntru!“ fără să specifice că-n casă).

La instalatori erau: Johnny – șeful, cu un mers rapid, aplecat pe spate, fuma „Carpați“ fără, în rest țăran sadea, neschimbat peste ani – avea un frate, Călin, slăbuț, cu părul legat în coadă. Paradoxal, acesta s-a îngrășat, nevoit fiind să se lase de fumat. Primul îl avea slugă pe Petre – unul îndoit, măcar că nu era bătrân, cu mustață stufoasă, fumător înrăit. Servil, îi ducea aceluia geanta cu scule. Peste ani l-am întâlnit pe acest Petre – e „om de afaceri“, zice el.

N-aș putea încheia fără să-l menționez pe Pleoapă, zis și „Clipa“ – slab, fin, îndoit și el, cu mers de hârciog. Peste ani, aveam să întâlnesc unul care era genetic la fel ca el – îi ziceam Clipa, Pleoapă, Cămila, Curcanul, Cocoasa, Gogoasa, Dromaderul, Gâscanul. Semăna cu primul ca două picături de apă, atât doar că mai tânăr.

S-au mai vânturat și pe la acea firmă unii ca: Vasile, slab, un țăran, la 47-50 de ani, poreclit „Mîciocul“. Sau „Moșul“ – unul înalt, de 49 de ani, cu figură de actor american, puțin gras. Sau copilul lui Vasile, un tânăr, cu ochii albaștri, nu prea înalt, necalificat, la care striga Moșu’ – dulgherul cu un singur ochi.

Am fost prost sperând atâta timp acolo într-o majorare de salariu – iar teroare, era cât încape. Trăiam cu speranța, deoarece mă îndrăgostisem și de două gagici, opuse genetic: Rodica, frumoasă ca o indiană și Lily, cu nas drept, corp de statuie grecească. Păcat că n-am avut noroc la ele. Acea perioadă, caracterizată printr-o răbdare excesivă, a fost, totuși, deși lungă – am câștigat vechime –, negativă per total. Câteva bravuri merită menționate chiar cu riscul de a mă repeta la unele, fac aici un rezumat. M-am îmbătat criță de două ori: o

dată în Firiza, de-am dormit în beci, după pălincă. La fel, vreo doi ani mai târziu, în Tăuții de Jos – tot după pălincă. În ambele cazuri, prânzul a fost „subțire“ – slănină și, respectiv, margarină. Bolnav de două ori: hepatită acută – aproape două luni de concediu medical, apoi infecție la picioare – de la beton – la exact un an după. Îngustimea sistemului n-a vrut să mă vadă bolnav. O ciorovăială majoră cu unul Man. La fel, eu am fost cel vinovat, căci patronul, în zilele acelea, mă văzuse „plimbând“ o cârpă. În rest, tot felul de nespălați și sadici, plus muți, ca la orice firmă, care – mai mult sau mai puțin – cântă în strună puterii prin nepăsarea, obediența lor.

Rezistență n-aveam, poate de aceea aveam salariu mic. Fumam pe vremea aceea, plus că țineam legătura cu Pașca L., un fost coleg, pe care azi îl văd strict negativ. Capitalist sadea. În sistemul meu dualist de valori, nici nu poate fi altfel.

Era vremea casetelor; cumpăram cu duiumul, chiar și bune, când am început să-mi permit, pe serii, mai ales selecții de populară și de nuntă – manelele apăruseră mai târziu, așadar muzică pe plac. Și eram îndrăgostit de cele două femei frumoase: Rodica și Lily. Fie că am avut ghinion, pur și simplu, fie că n-am intervenit la timp, n-am avut noroc la ele.

Era unul Romică, cel care-și scula sexul prin hală ori partere de case, oriunde lucram. În rest era băiat decent, pieptănat într-o parte, ca Arnold, purta costum de blugi, elegant. Îi ziceam, câteodată, referitor la o figură de karate: „Hai să facem un *om cuminte*“, cum îl vedeam așa aranjat – și nu *om kumite* – iar el zicea: „Facem!“.

În rest, avea pasiunea alcoolului și a fumatului – aceasta din urmă excesivă.

Venise unul, Mugurel, înalt, blond, slab, purta costum de haine ca un fel de blugi și geacă verzi, pantalonii până la genunchi – îl pusese „Moșul“ să facă ceva – el începuse să mângâie niște mustăți de fier-beton. Mersese până în piață, apoi

venise – eram lângă gară, la un apartament –, mănâncă la amiază ceva ca niște bucăți de portocală – am crezut că mănâncă portocale cu portocale, căci mai înainte desfăcuse una, acelea erau mai mari, acestea erau ca niște viermi groși, galbeni – era pâine cu ou; l-a dat inginerul Achim afară. Zice Vali V., dulgherul: „A avut firma tot soiul de oameni, dar ca ăsta n-a avut. O să ia mai repede bani de aici decât de la Aramis“, de unde venise.

Rodica era o indiancă, cu chip perfect. Nasul puțin drept, părul pe spate, un corp de excepție și o frumusețe nu mai prejos decât a reginei Nefertiti. De câte ori nu mi-o imaginam așteptându-mă seara - era taxatoare - la unul din capetele traseului – sau, pur și simplu, eu să urc pe autobuz, să mă desfăt cu ea, undeva în intimitate, dar n-a fost să fie.

Lily era la polul opus: corp musculos, blugi strâmți, nas drept, păr șaten, corp de excepție – avea ceva ultra clasic în ea: o frumusețe nealterată de civilizație. Nici cu ea – deși era afectată de faptul că o așteptam dimineața în stație – întorcea capul după mine uneori (oh, prostii ale vieții, cum n-aș vrea să vă mai repetați – doar ocaziile din care ați izvorât –, cum aș ști atunci să fructific totul!), urcând în autobuz – se înfiripase o dragoste pe care n-am știut să o fac practică intervenind, ducând-o mai departe, astfel că totul s-a stins.

Trecutul

Incursiune în trecut de pe o insulă din capitalism. Primul aruncat de undiță în „Marea uitării“ – sistemul de stat și mineritul, în particular, în mic ca descriere.

Dacă te gândești bine, răscolești amintirile, ceva, mă refer la nuanță, urcă la suprafață. Altfel, tinerii de azi n-ar ști nimic. Poate, nici n-ar avea nevoie. Tumultul datorat unei activități adevărate poate avea o anumită intensitate. Poate fi ordine totală, să cuprindă o activitate, o țară, o regiune sau numai parțială – o uzină, un oraș. În ambele cazuri, sistemul ordonat va fi mai echilibrat decât unul lăsat la voia întâmplării, mai logic, mai complet, Acum depinde de unde au pornit toate – cât de genială a fost mintea care le-a gândit.

N-am citit *Republica* lui Platon, nici cele ale lui Campanella sau Thomas Morus, de mult mai târziu. Sigur că se referă la ceva mai bun decât societatea sclavagistă și, respectiv, decât cea a Evului Mediu târziu. Dar – oricât de bine gândite ar fi – acele societăți inventate poartă pecetea epocii, în primul rând. Poate fi vorba de o școală publică sau o baie publică, dar nu și despre o stație de telefoane publică – așa ceva nu exista atunci. Ideea este ca bunul să fie public, să aibă acces toți la el. Dacă ar fi fost cunoscut betonul, s-ar fi zis: clădiri publice din beton, nu din piatră – un element nou inventat și aplicat în folosul tuturor. Totul din dorința de a corija societățile de atunci. O grupare individuală perfectă – dacă ne referim la ceva

mai redus, – ar fi folosit totul echilibrat la nivel de oraș sau grup de oameni: toți cizmarii – de exemplu – să-și pună bunurile în comun, să aibă pe baza acelor avuții tot ce doresc și-i necesar, în primul rând școli, spitale, băi. Acumulări nejustificate într-o singură direcție n-ar fi existat. Dar acest lucru, redus la o comunitate, n-ar fi putut fi oglinda unei societăți: cazuri izolate s-au văzut de-a lungul istoriei, de societăți echilibrate, mai mult sau mai puțin perfecte.

Dar cea mai amplă experiență a fost comunismul, deși nu a forțat factorii excesiv: alimentația perfectă, toate canalele betonate, de exemplu, toate șoselele, șanțurile, baie zilnic etc., ca într-o halucinantă și perfectă utopie a viitorului. Totuși, experimentul a fost vast, nemaintâlnindu-se la asemenea cote în istorie și, desigur, grandios. S-au pus în comun bunurile: centrele de producție în special, dar și celelalte: școli, dispensare, spitale, băi comunale. S-a vrut să se vadă cum ar acționa omul – ca și forță de muncă etc. – dacă n-ar fi existat acea acumulare nejustificată într-o singură direcție. Dacă la început avântul a fost enorm, schimbând fața țărilor respective, apoi, încet-încet, sistemul a început să se apropie de un punct mort, la fel ca o navă cu pasageri izolați – dincolo de ea totul a înflorit, plus că n-a mai ajuns la țintă. Mai trebuie să ne ghidăm și după capriciile umane – poate că până în cele mai îndepărtate cătune și conștiințe n-a ajuns nici socialismul; întotdeauna omul – nu se știe precis de ce – va mai păstra porcăriile, capriciile nejustificate, lucrurile josnice în suflet. Din acest punct de vedere, socialismul n-a fost perfect - ca primă fază a orânduirii propuse. Plus că – tehnologico-calitativ – a reflectat performanțele unei epoci. Nu putea să fie conceput, aplicat cu realizările viitorului, deși – cum am menționat – organizatorico-moral era ceva superior capitalismului.

După „Revoluție“ însă, tot negativul – mai ales la

popoarele barbare – a izbucnit cu o neobișnuită forță la suprafață. Mizeria, lenea, ascultarea oarbă față de șefi, care justifică sistemul inegalităților – capitalismul –, iar pe patroni îi face niște zei, au arătat – în cazul poporului român – ce-a fost în istorie: nimic. Un pensionar jucând cărți în timpul liber, chestie perpetuată de-a lungul timpului – vezi Dinicu Golescu – în dauna unor activități nobile: plimbare, emisiuni TV – documentare etc. denotă micimea sufletească a acestora.

În socialism, nefiind nici ele toate roz, am mai avut de-a face cu bârfe, beții, crime etc. Poate a fost doar la suprafață acea transformare – schimbări masive au fost: industrializare, colectivizarea agriculturii etc., poate altfel mulți nu s-ar fi născut dacă nu erau acele „mișcări“ de natură economică, socială, apoi, izvorâte din politic.

Voi descrie astfel persoane din trecut, întâmplări, sisteme. Oricum, amprenta unui alt tip de societate a fost hotărâtoare asupra destinului uman. O activitate vastă, febrilă – la numărul de locuitori, de unități economice, etc. și-a spus cuvântul: s-a construit cât pentru zeci de generații. Din păcate, omul n-a fost perfect compatibil, capricios a fost chiar și atunci, în socialism.

Poate mai era bună puțină constrângere a micilor lucruri care scăpau de sub control, dar care, la scară națională, puteau fi hotărâtoare. Poate nu s-ar fi perpetuat în cealaltă orânduire, cea capitalistă. Ar trebui ștersă pentru totdeauna din mintea românului ideea de lene, de furt; așa cum știe că trebuie să mănânce, să știe că trebuie să-și plătească aproapele, dar vede doar interesul propriu, prin jonglerii - dacă se poate.

*
*   *

Când eram copil, mai existau bandiți, socialismul nu stârpise filmele gen de aventuri, cu crime, nici cele cu cowboy, cu bandiți în general, unde era prezentă lupta, dualismul bine-rău. Mai mult, chiar noi ne jucam „de-a pistoalele“, mimând acea luptă – astfel de jocuri poate erau necesare pentru farmecul copilăriei, dar nu aplicate-n viață. Undeva, într-o tabără a anilor '70, la Vîrteju, lângă București, se zvonea că ar fi chiar bandiți. Nu știu cum ar fi arătat, poate cu blugi, cămăși de supra, chiar în carouri, pletosi, tineri.

*
*   *

Nici cu bețiile nu era mai bine. Oamenii beau din plin, după activitatea zilnică, erau bufete și restaurante peste tot, mirosea a urină înăuntrul lor, pe holuri mai ales, dar – de aceea spun că fiecare societate este o oglindă a timpului său – nu erau pastile de clor puse în pișoare. Nici sensibilitatea nu era atât de mare ca azi. Erau haine de supra, azi lumea nu le-ar putea suporta, fiind iritante.

Exemplul cel mai elocvent de beție l-am avut în familie. Taică-meu se îmbăta adesea, făcând scandaluri de proporții. Nici lumea nu era atât de sensibilă – altfel nu l-ar fi suportat –, plus că era și mai proastă, nebăgând în seamă atâtea. Dar asta era!

*
*   *

Ironie exista și atunci. Este destul să-mi aduc aminte de stricta ironizare, plus putere de dominație, pe care o exercitau

cei mai mari – și nu numai. Unul, cu figură de infractor, adică nas întors – gen regele Carol al II-lea – mi-a zis, deoarece întârzasem, ca și copiii, undeva departe de casă, dincolo de Valea Vii, spre alt sat: „Ce, trebuie să te mulgă?!“. Erau ironii pe care eu nici nu le-aș fi știut sau aplicat. Izvorau brusc, pe loc, dintr-o sclipire și agerime a minții native, la fiii românului. Din aceștia ies oamenii fără defecte, de mai târziu, dar cu un destin comun, din păcate: tractoriști, șoferi, lăcătuși.

Este destul să amintesc aici ironia „Miciocului“ când mă defăima în public, referitor la sexul meu, la mărimea lui, să râdă toți. Sau ironia la adresa faptului că eram gras, că aveam „țâțe“. Cei mai tari aveau un adevărat cult: se știa cine-i mai tare într-o clasă, într-un sat etc. Erau adevărați lideri: unul – Anton – mersesem cu el într-o tabără, chiar în aceea de la Vîrteju, era foarte încrezător în sine (peste ani a murit, la 34 de ani), era masiv, serios, mulatru la figură. Avusese probleme cu fiara.

Sau feciorii: unul Nicu, de statură medie, puțin aplecat, musculos, va deveni peste an țăran sadea, vecin la noi la țăară – despre el se știa că-i cel mai tare. Nu știu ce-ar fi zis de mine, cu sportul meu, căci ridicam mai mult decât el..., dar așa-i lumea.

La liceu, la fel: treapta întâi și treapta a doua. Dacă printr-un genetic de excepție erai puternic, se dezmințea regula. În rest, făceai sector, adică șmotru... dacă erai la internat. În armată însă o luai de la început, după cum bine remarcă și cu năduf unul în armată – eram la spitalul militar Iași: ești cineva în anul IV, apoi, dintr-odată, armata, iarăși biban, adică un nimeni.

*
*   *

Există un mers, o angrenare, determinate de roțile dințate ale existenței, încât orice am face, cred că-i – deocamdată – în zadar. Dacă peste zeci de ani ne-am trezi de undeva și am vizita o societate, am vedea că – eterogen – e compusă din indivizi cu roluri diferite, dar posturile, ocupațiile lor par că ar fi firești: atâția mecanici, atâția cerșetori, atâția oameni bogați, plus cei comozi, în posturi călduțe – toți pe locurile lor parcă de când lumea – firesc să fie așa – și, încă o veșnicie, s-ar părea că mai trebuie să le ocupe. La fel și tragediile. Nu-i sat sau epocă să scape de ele: câte un incendiu, câte un înecat sau cine știe ce altceva. Ca și celălalt senzațional, pozitiv – geniile –, unul ultradotat la nu știu câți locuitori, rare însă, din păcate. Și să nu uităm capriciile!... sunt și vor fi...

Furturile iarăși erau obișnuite. Nu m-am putut nici eu abține, elev fiind, de vreo câteva ori, nu atât dintr-o pornire atavică a răului, de a face rău apoi, ci mai ales de-a realiza ce proporții ar avea viața altfel, cu acel câștig, fie necinstit – asta te determina, fie și copil, să faci asta. Orice morală, însă, se reglează de la sine. Azi nu m-aș atinge de un fir de păr de ce nu-i al meu și nici n-aș strivi o muscă, n-aș fi făcut-o nici atunci, dar poate nu le gândeam la fel de clar.

*

*   *

Sacrificii, rău existau și atunci. Să ne gândim doar la armată: cât trebuia să lași din munca ta pentru stat?! Sau o făceau toți? Nu existau și posturi călduțe, de furieri, unde cei cu înclinații de comercianți să se ascundă? Când mă gândesc cât am suferit pentru șefii sau patronii de mai târziu, în general pentru poporul român, mă apucă groaza. Cine mi le va da vreodată înapoi?

*
*   *

Dintr-un punct de vedere – dar numai unul – era logic ca tu, cel nou venit la liceu sau la armată, să faci muncile de jos, pentru că „veteranul“ le-a făcut la rândul său. Logic ar fi fost, însă, să nu fi fost acest obicei, atunci fiecare și-ar fi făcut partea sa - sau să fie cazați separat, pufanii, nu cu veteranii, dar cică pentru călire. La fel și cu instrucția prin noroi și altele, în caz de atac al inamicului. Dar dacă nu era cazul? Cred că mobilul era, în primul rând, răul din om, să poată fi aplicat.

*
*   *

Ce-i drept, tragediile se întâmplau mai rar, dar existau – dacă ne referim la răul extrem. Ba o crimă, ici-colo, auzeam că cutare l-a ucis pe cutare, cine știe de la ce; cutare s-a curențat, s-a înecat etc. Nu știu de ce au loc aceste rele majore, ce forțe le determină, urcă brusc la suprafață, dar există, răbufnesc, din păcate, dincolo de crusta existențială.

*
*   *

Modești au fost și vor exista, poate, atâta vreme cât va exista neamul omenesc. De aceea spun că socialismul n-a fost complet – unele metehne, deprinderi ale omului n-au putut fi eradicate. Vorbim de lovituri de soartă în cele mai multe cazuri – în toate tipurile de societăți, din păcate. Oameni pe care-i pasc necazurile, îi pândesc răul tot timpul vieții – parcă

dinadins și-ar căuta neșansa, sărăcia etc. Dar la unii parcă e o cădere proprie, adică așa ar trebui interpretat totul – mai ales la cei care nu prea au pretenții materiale din start – la care mai trebuie adăugată și dulcea delăsare, lene, apărută sau poate accentuată cu vârsta. Am întâlnit deunăzi un om înalt, avea spre 50 de ani, brunet, cu mustață, poate că fusese un zdrahon de om, chiar o variantă de Hitler. Boala și veniturile modeste l-au făcut să se retragă sub o carapace proprie, încât umbla cu haine vechi, uzate, peticite, mai ales pantalonii. În plus, dorințele i s-au redus treptat.

Unii stăteau în case modeste – de 5 x 5 metri pătrați – și nu era departe de adevăr această afirmație: mă mir cum de-au trăit, totuși, aceștia, cum de nu s-au îmbolnăvit – sigur se spălau greu, rudimentar, din an în Paști.

Era unul în Cavnic, Bovnoschi – doar am auzit de el, îmi spusese Mister-pasăre despre el, stătea tot singur, într-o căsuță, bătrân, poate neam cu culturistii Bovnoschi –, apoi unul la noi, Mutuțu – repara ceasuri – paradoxal, casa sa mică i-au folosit-o o urmașă cu mulți copii, căsătorită cu groparul satului și nu casa de alături, ambele situate pe o coastă – ale neamurilor mai avute – cantorul satului, unul Ionașul lui Pavel; pe aceasta au distrus-o ploile.

Sau mușii – doar asta poate depășește, în trecut, epoca socialismului: Rinta, Nătucu (de la Ignat) și Manoilă, Florea, Gheorghica Savetii, care afirmase la școală că cocoșul are un picior. Sau vecinul Tima Adi Csaba – adică Crișan Adrian, plus o mătușă, Anuca, rămasă bătrână, nemăritată, își trăiau viața singuri. Poate de invidiat, poate nu. Precis erau și singuri, și modești.

Mie nu-mi plăcea această modestie, într-un fel, dar dacă mă născusem fără auz muzical, normal că nu puteam participa la nunți din plin. Cel puțin un handicapat nu-i obligat să meargă.

Din când în când, mai apărea pe stradă câte un țăran mirosind a brânză – desigur, acești oameni trăiau în universul lor. Totuși, progresul a fost mare, dar nu peste tot se putea lepăda la fel de ușor un fel de a trăi, niște obiceiuri lipite, parcă, de piele. Mai ales dorința de a acumula toate gunoaiile în jur, pe lângă casă și a nu face curat – a grebla, la propriu, totul – și a ține doar lucruri de valoare. E doar un exemplu spre perfecțiune.

*

*   *

Industria a oferit cea mai puternică schimbare: fabrici, utilaje, șosele, căi ferate, mine – toate ieșite ca din pământ. Se lucra efectiv – desigur, nici nu s-ar fi putut altfel, poate față de anii 1900 sau de anii '40, '60, alte repere din trecutul industrial al țării –, totul luase o amploare nebănuită. Deoarece totul fusese judicios împărțit – atâtea firme de construcții, atâtea magazine per cartier, atâtea școli etc., sigur că avea de lucru toată lumea. Nu că n-ar fi existat chiulangii, dar, vrând-nevrând, mergeai înainte. Rezultatele s-au văzut: zeci de cartiere de locuințe, răsărite ca peste noapte. Dacă partea activă, care le-a generat – fabricile au fost distruse, locuințele au rămas totuși în picioare la suflul capitalismului barbar. Atât ar mai fi lipsit: cineva să fi decretat, peste noapte, că blocurile – un mod de a viețui în comun, care ne amintesc de comunism – trebuie distruse odată cu nebunia capriciilor individuale. Deși cei care le posedă se pot fâli și lăfăi azi în nebuniile societății libere – din fericire n-a fost să fie așa.

Deși morala oficială prevedea să nu-ți bați joc de aproapele tău – o altă fațetă a moralei creștine –, totuși românul nu era așa. Strâns cu ușa batjocurii colective, aproape te sufocai când nimereai într-o mulțime dezlănțuită – să vezi ce răi sunt oamenii. Am nimerit de două ori așa. Instinctul de a batjocori – o formă de manifestare a răului – exista în om a priori față de

alte însușiri, nobile poate.

Exista unul la Cavnic, Feri, un ungur de statură normală, rotund la față, deși nu gras, cu mustață. Când trecea colivia cu mineri, dar mai ales când aceasta se oprea, se pișa, pur și simplu, pe nivelul de jos.

Sau altul – Gyula –, care striga la cei rămași pe rampă: „Hinca, hinca, pătârășii!”. Drept era că și el își lua partea: niște țărani roșii la față, în putere, îl prindeau și-i făceau „mustăți“. Așa e românul: de două mii de ani ironic și creștin – sau invers.

Unul dintre primii colegi ai minei Cavnic – mic de statură, blond, cu părul plin de cârlionți, te-ar fi dus cu mintea la vremea lui Daniel Defoe, de o incultură crasă însă, îl chema Băbuț – era foarte serios la vârsta aceea, de 22 de ani, în timpul liber frecventa niște vecine pentru dialog - greșisem față de el cu ceva, o pâra la vreun maestru, iar supărat, îmi spusese: „Îți trag una de te împrăștii prin pireag“ (minereu, n.m.). Iată tăria de caracter a românului!

Oameni serioși, duri erau toți care depășeau planul – ajutați sau nu de puterea oficială; poli de putere existau și aici. Peste toate plana însă puterea oficială. Dualismul exista: un om serios, șef de brigadă, putea fi și ironic – nimic nu-l împiedica să se manifeste și această latură a sa și – precum mai târziu în capitalism –, nimeni nu lua nici o măsură. Parcă erau ținuiți locului. Și, totuși, azi, când eu am depășit demult vârsta lor, îmi pun întrebarea: cum a fost posibilă, la acea vârstă, seriozitatea gesturilor? Dacă privești imagini cu ei – la fel ca și cu conducătorii Germaniei naziste, ai Rusiei sovietice sau a altor țări din trecut, când oameni tineri, dar serioși, au trebuit să dea, au fost capabili de decizii majore. Privind fața lor, tinerețea lor în raport cu tine, parcă le lipsea ceva, erau „superficiali“, o „umbră“ sau, mai bine-zis, o lumină a tinereții plana peste fețele lor.

*
*   *

Este foarte greu de trecut în revistă pleiada de persoane mai acătării care au lucrat în industrie și cu care am avut tangență: poate un Tima Adi Csaba – tipul perfect al muncitorului necalificat, zdrențăros, bețiv – nu va băga la cap nimic, niciodată. Poate cancanurile din jur și situația personajelor – schema lor, mai bine-zis – dintr-o instituție ar fi mai ușor de prezentat. Poate decența doamnelor de la birou, poate conștiința unor muncitori ordonați de la strung – erau și din ăștia –, poate veșnicul muncitor – meseriaș cu țigară în gură, până a sfârșit răpus de cancer, deci fără prea mari pretenții de la viață. Sau Neluțu, cel care făcea ca taragotul, zis și: Mîcioc, pe cine-i trecută casa? – un om cu adevărat fără griji. Sau cei cu chefuri-monstru în timpul liber, oricare ar fi ei, le aduc un pios omagiu.

*
*   *

Țăranii acelui regim erau și ei echilibrați. Poate credeau sincer într-un ideal. Poate că nu știau că doar trebuie să robotească și cât. Altfel, între naștere și moarte – un imens interval între Răsăritul și Apusul Soarelui lor existențial –, încercau, totuși, să-și facă un rost în lume.

Deși la unele activități, „băteau“ prețul jos (gest care ar fi fost condamnat de Lenin, care spunea: capitalismul naște ceas de ceas exploatare), ca de pildă la cărăușie sau la defrișări prin țară, unde mergeau mai ales cei din „tribul cu pălăriuțe“ – oșenii –, care încercau să strângă bani, să facă nunți onorabil,

case la copii, mai înainte la ei, desigur. Nu spun că n-au fost organizați, uneori lucrau și-n parte pământul de la C.A.P., iar dacă mai aveau și de unde procura lemne, plus alte bunuri, aveau gospodării aranjate fizic, dar, totuși, de atunci exista la român tendința de mizerie, lene, lăcomie, să nu mai spun și lașitate. Altfel nu s-ar fi putut perverti toți, în masă, după „Revoluție“.

Ca o supremă scuză pentru nereușita societate capitalistă ni se aduce ca justificare moștenirea lăsată de comunism. Plus traumele morale – în sens mai larg – făcute la început de către Marele Vecin de la Răsărit. Să nu-i credem pe niște porci și beșinoși de moși, precum Ion Rațiu, Ion Diaconescu și „disidenții“ Paul Goma, Doina Cornea, să ne amintim ce a fost țara sub celălalt capitalism și ce este acum. Celor care nu văd „calitățile“ negative ale acestui popor le-aș replica două lucruri:

1. chiar dacă ar fi așa, comunismul a trecut, după orice fel de catastrofă, să punem umărul ca să refacem țara;

și 2. dacă nu era comunismul, nu erau nici zecile și sutele de mii de apartamente – dacă nu milioane; încă ar fi fost colibe peste tot. Cei treizeci de ani de capitalism denotă asta, împreună cu un popor de nimic. Nu ne interesează pe noi ce-a fost în Olanda, Suedia etc., la noi capitalismul a eșuat din două motive: sistemul propriu-zis și poporul căruia i s-a aplicat.

Munca grea, dar vasele cu băutură de casă, cârnatul în pod, consumat când îi venea vremea, mersul la fete, relaxarea când trebuia – toate făceau parte dintr-un ritual împletit cu cel al muncii; acestea dădeau coloana existenței de zi cu zi a românului. Chiar și hainele fiind pe corp – chit că oamenii erau mai silueți – denota un apogeu și un grad de seriozitate atins de acea societate. Cuvântul era cuvânt. Azi nu mai auzi așa ceva, totul se clatină, se bââie, instabilitatea e crasă – blestemat fie capitalismul și patronii în vecii vecilor!

Vorbeam ceva de ritualuri... Fiindcă totul era de amploare și serios, se umbla cu colindul până în zori, la fel era mersul la fete, seara. Acum – nu că n-ar fi fost și aici ironii –, cei mai tari și cei mai sadici având prioritate, era un ritual corect, poate, făcea parte din existență. Viața, grijile estompau, mai târziu, tot farmecul vieții. Românul se neglija, chestiune amplificată enorm și-n capitalism: sunt însurat, pot să mă neglijez, cine să mă mai dorească? – pereche cu alte prostii: fumez, dar din ceva trebuie să mor etc.

Acum constat o revenire a clasicului doar la femei; despre bărbați, bărboși majoritatea, nu poate fi vorba. Femei cu pantaloni închiși la buric, pe corp, haine cu nasturi, încheiați toți, gesturi mai serioase parcă, deși parfumul, luxul exagerat există încă. Deh, fiecare generație progresează, dar eu, văzând modestia generațiilor trecute – haine sărăcăcioase, șterse ca și colorit, poate chiar pătate cu ulei, cu toată tinerețea celor ce le purtau, mă întreb: unde era atracția sexuală în acel caz?

*
*   *

Este imposibil de spus că n-am fost îndrăgostit, deși n-am avut noroc și n-am dus problema până în capăt, măcar una din ele, adică de la început n-am făcut demersurile necesare: propuneri, strângeri de mână, insistențe; altfel, toate s-au dizolvat. Mai mult, poate n-am găsit nici persoana potrivită. Este lesne de văzut asta. Totul a căzut de la sine – nu era obligată cea căreia-i făceam propuneri să „riposteze“, deși oarecare afinitate reciprocă trebuia deci să fi existat.

Când eram îndrăgostit – în două mari cazuri, situate la interval destul de mare –, am scris. Am trăit, dincolo de emoții, o stare de vis, de beatitudine continuă și-o extraordinară

efervescentă creatoare. Măcar prin asta aş fi recunoscător zeilor, căci pe plan erotic am pierdut.

De alte ori, nimic nu s-a declanşat – din punct de vedere creativ –, pur şi simplu. Femeile sunt şi capricioase, nici nu au simţul esteticii şi nici al iubirii, în sensul de dăruire totală, adică şi ea să răspundă la „explozia” din partea opusă. Ar fi o simbioză deplină, firească. Ele iubesc de cele mai multe ori nişte escroci sau persoane urâte, fizic, pe care mie unul, pus în postura lor, nu mi-ar trebui nici să mă spele pe picioare. De multe ori se cred doar iubite, iubind sau trăind alături de nişte persoane şterse, caricaturi.

Poate cu ele am încheiat – sunt şi profitoare – printr-un ciudat reflex, eu stând – coloană existenţială, în mijloc, ele profitând de mine, atât în tinereţe – una mai în vârstă –, cât şi recent (anii 2013-2015) – una mult mai tânără, persoane fără suflet.

Unele, nişte „mute”, folosind termenul clasic al cuvântului care desemnează şi un om cu betesuguri mintale – retardat, mai bine zis –, m-au refuzat a priori, fără să stea de vorbă, să vadă ce câştigă sau ce pierde, la afacere, material şi spiritual.

Altele, puţine, s-ar fi dăruit sincer, dar poate n-am ales eu varianta, iar ocaziile se răzbună.

*
*   *

Voi trece iar la ţăranii din epocile trecute, mai bine zis la români. Sistemele erau serioase, nici nu te puteai juca cu Miliţia, Securitatea. Totul colcăia de activitate. Oamenii îşi vedeau de treabă, civilizaţia atinsese un anumit nivel – calitatea, dar şi cantitatea; şi azi mă uit uimit cum au putut atunci să apară cartiere întregi, oraşe de-a dreptul – de blocuri. Mai simple la început, din ce în ce mai stilate, mai armonios

așezate față de peisajul din jur, față de ele însele, în ultima parte a comunismului. Oricum, s-au urmărit necesitățile oamenilor, era o societate care gândea cam așa: dacă-i dăm omului de toate, îi și pretindem de toate. Nu cred c-ar putea fi leneș, vagabond, criminal sau cu capricii nesăbuite. Dar în mod fatal, acestea au izbucnit la suprafață, după „Revoluție“. Chiar lenea, mizeria, lăcomia unui întreg popor, capricii neobișnuite la om, ca tatuaje pe tot corpul, păr albastru vopsit etc.

Este greu de spus unde ar fi ajuns socialismul dacă n-ar fi fost acel incident blestemat de la Timișoara, cu acel pastor îndărătnic, László Tökes. Poate s-ar fi rezolvat definitiv problema lipsei acestora, construindu-se încă câteva mii de locuințe – problema aceasta, a lipsei lor, căci e chestiunea cea mai importantă, baza existenței, într-o societate. Dacă omul are unde locui, celelalte vin de la sine sau ar trebui.

Desigur că existau și-n comunism lideri, persoane influente. Dincolo de conducerea superioară a țării, la care se făcea referire peste tot – poate mai puțină propagandă și mai multă constrângere fizică pentru oile îndărătnice n-ar fi stricat –, erau șefii locali: un director de fabrică, un secretar de partid, un lider de sindicat etc. Puterea lor era mare, desigur, dar oamenii nu mergeau la ei eclipsați de renumele lor, ci ca să primească ceva, să li se facă dreptate. Nu exista ruperea în figuri, de genul: eu sunt numărul unu, șmecher, bogat etc. Între ei și popor era o strânsă legătură. Practic, distribuiau și vegheau la asta – la menținerea judicioasă a împărțirii venitului țării. Poate că fără un astfel de inimos șef n-ar fi fost posibilă ascensiunea și menținerea în topul valorilor a culturistului N. Giurgi, animat de directorul Nicolae Dicu de la mina Cavnic sau a echipei H.C. Minaur, de alți inimoși sprijinitori ai sportului și artei, apoi, căci totul, echilibrat, a înflorit în acea societate.

Pe de altă parte, popoarele de barbari au nevoie de chingi de fier să fie ținute în frâu; s-a văzut, odată scăpați, după '89 – deși până atunci erau constrânși la lucruri bune –, ce-au realizat după aceea.

*
*   *

Îmi duceam, așadar, existența în ultima parte a socialismului. O femeie pe care o iubeam – nu prea fidelă (cheltuisem o groază de bani cu ea) –, mai aveam vreo două-trei pe care le iubeam fizic, doar – toate aveau un corp de excepție –, dar la ultimele n-am pus eu suflet, păcat, m-aș fi ales, dincolo de iubirea de moment, poate și cu altceva. Dar cum arătau acestea din urmă?

Zamfira, o fostă sportivă de performanță, avea nasul drept, părul castaniu. Și-l vopsise blond și așa am știut-o majoritatea timpului. Avea un „șasiu“ atât de grozav, buci bombate, șolduri curbate în afară, picioarele puțin depărtate când mergea, încât ai fi făcut orice s-o ai, deși în acel timp dragostea nu era atât de totală ca azi, adică mai erau unele inhibiții în a aplica perversiunile sexuale unei femei și invers.

Dacă ai fi putut băga palma – din lateral – între buci fără să se vadă, sexul frumos avea o culoare maro-închis. Odată stătea lateral pe o laviță, eu i-am tras încet pantalonii. Dincolo de bucle perfecte, un sex frumos ca un vultur mi se înfățișa. Sau, altă dată, tot culcată, pe burtă, gaura din spate, între două dealuri luminoase, rotunde, la fel ca razele de soare, căci crețurile-încrețiturile orificiului porneau din interior și unul lângă altul. De altă dată, într-o poziție „capră“, în patru labe, avea un fund frumos, cât o valiză, de sex nu mai vorbesc. Păcat că – în timp – am iubit-o destul de puțin.

Semnificativ cu Zamfira este un episod: avea o colegă solidă, de 45 de ani, care, deși avea forme, era o țărancă. Aceea mă aprecia zicând: „Tu și la 50 de ani o să fii frumos!“. Copilul îi murise într-un accident în mină. Când îl văzusem mort într-o poză, semăna izbitor cu Labiș – întins pe catafalc. Știam asta, aveam o carte despre poet, scrisă de Gheorghe Tomozei. I-am adus-o, arătându-i-o și spunând – cu dorința de a nu accentua durerea: „Asemănarea e izbitoare!“. După aceea, ne-am pus la băut – era finala campionatului european – vizavi de stație, în pădure. Aveam la dispoziție o ladă de bere. Cum se întâmplă în asemenea cazuri, eram euforic – mă aștepta și o partidă de sex bună după aceea. Dar, dintr-odată, totul a scăpat de la cotele speranței și a certitudinii, mai bine-zis; nu s-a clintit nimic practic, totul era la fel ca înainte, atât doar că toate au fost sortite să-mi fie potrivnice, deoarece a venit bărbatu-său cu mașina după ea. Capricioasă, ca orice femeie, și-a luat tălpășița. „Bea – zise bătrâna – măcar cu asta să te alegi.“ Ocazia sexului – chiar în acel loc – s-a ivit mai târziu, tot într-o seară, bătrâna chiar învelindu-mă pe spate, să nu răcesc. Doamne, cât m-a iubit femeia aceea! S-a și vopsit într-o vreme roșcată, în rest, era blondă – auzise că-mi plac roșcatele, dar eu n-am mai revenit la ea.

Cealaltă frumusețe, deși rustică, era vecina Angela. Stilul „Donose“ – după clasificarea mea, adică nas cârn, deși puțin alungit, fața rotundă, ochi albaștri, păr blond spre șaten. La fel, avea un cur bombat, pielea albă, Zamfira o avea galbenă, avea niște buci la fel, ascuțite, încât dacă ai fi băgat degetul arătător drept înspre gaura anusului, nu cred că, ajungând cu vârful doar la orificiu, ar fi rămas mare lucru din el afară. Strâmtă, cafeniu-deschis la culoare, estetică, ici-colo avea câte un floc ca niște copaci – ca orice fel de vegetație rară, bântuită și aplecată de furtuni - îndoiți puțin – era ceva splendid la privit. Sexul așijderea, căci dacă se apleca brusc, apăreau toate în evidență,

dezvăluite privirii. Curat, roșu spre roz la culoare. De câteva ori, de Ziua Castanelor și odată la despărțire, gagica a plecat dincolo, am făcut sex, apoi l-am lins. Chiar și din față, când stătea în picioare, se vedea crăpătura; asta în perioadele timpurii ale relației, mai târziu gagica „pusese” pe ea ceva, nu că n-ar fi fost atrăgătoare, dar unele forme se estompează puțin, doar din anumite poziții, mai radicale, să spun așa, ies în evidență.

Doamne, cât le-aș iubi dacă le-aș avea acum! Cât aș profita de întâlniri, contactul fizic – în primul rând –, sursă nesfârșită de plăceri, apoi și partea sentimentală. Dar atunci a dat dracul sau soarta să se interfereze pe drum altcineva, Cristina, o escroacă în toată puterea cuvântului. Deși matură, cu doi ani mai mare decât mine, cu trei copii, era o perversă. Ultimul copil îl făcuse cu Milu, un tip înalt, solid, după aceea îl știam slab, ridat, slăbise brusc, dar pulos; conform mărturiilor ei și ale lui, pe acesta nu-l putuse stăpâni, îi oferea ea bunuri.

Era perversă, curvă – avea mulți admiratori –, pe mine nesocotindu-mă, împreună cu sentimentele mele, dacă acordăm acest cuvânt sensului de om, femeie necinstită.

Frumusețea, prin escrocheria caracterului de dedesubt, înșală. Cristina era așa: o profitoare, nu avea timp niciodată, dar bani cerea cu nemiluita. Iubea ea pe alții mai sexy. Și acum pot spune că femeia-i lipsită de caracter, deoarece peste ani – printr-o ciudată simetrie –, o alta, tânără, căci Cristina era mai în vârstă decât mine, Andreea C., o frumusețe izbitoare, a procedat la fel când era vorba să înșele, a folosit toate tertipurile să ajungă la bani, dar și să-și justifice ofertele ei – dar într-un viitor îndepărtat, nu atunci. Să nu zică cineva că femeia nu-i diavol, „izvorâtă” din caracterul acestui barbar popor – până la oamenii cinstiți?! Când te gândești cum m-aș fi putut folosi de ele în sensul bun, adică să mă bucur de viață, să

le văd goale, să fac sex cu ele, statui ale iubirii – ar fi fost justificată distracția prin tot ce am oferit și eu acelor scroafe perverse.

La sex era frumoasă – era șatenă –, atât cât am apucat să-l văd, de puținele ori când a venit la mine și am făcut ceva. Când a venit într-o primăvară și era uscat, plus gaura anusului, de un maro închis, ambele parcă idealizate oarecum, la fel ca lumea ideilor, adică în reviste.

Păcat, la fel ca o alta, mult mai târziu și mai tânără, că și-a bătut atât joc de mine. Spun și eu ca și Schopenhauer: femeia nu-i om...

Capitalismul

A venit brusc Marea Rupere: îmi amintesc cât de amărât eram după câte o nereușită pe lângă C... – mereu mă amâna, aproape plezneam de furie pe atunci, dar și multă răbdare am avut să nu recurg la violență. Ce să fac? Asta a fost să fie! La muncă – deși mă obișnuisem, colegii erau și ei cum erau: batjocoritori, strigau după mine în fel și chip, din „labagiu“ nu mă scoteau, de trebuia să-i evit până și la baie – noroc că-mi găsisem un vestiar separat, căci altfel cum și-ar fi imaginat pe unul care o lua la mână cu sex mic, în stare de dormire. N-aș fi putut să le explic pentru mintea lor obtuză, care judeca instantaneu – n-ar fi avut nici o valoare acestea – păi să vedeți, la scolare, e mult mai mare și mai gros, contează cât e când e sculat și – referitor la „cadența de tragere“ – să fie doar tare. Batjocurile ar fi curs lanț, nestăvilite de nimic – așa e acest popor, de două mii de ani creștin: sadic!

Așadar, când ne era lumea mai dragă, a venit capitalismul. Venise, oficial, cu Marea Farsă din '89, căci cine mai văzuse Revoluție fără lichidarea unei clase și trecerea puterii în mâinile alteia și a bunurilor, desigur? Încă mai existau zone întregi, socialiste, nedistruse. Dar, ca un uragan care se apropie transformând și distrugând totul, nimic nu urma să mai fie ca înainte – atât doar că pe noi nu ne atinse și nici nu știam că-i posibil ca, la comanda Vestului, să se distrugă o civilizație, iar profitorii să fie o mână de oameni.

Poate că la bază – pe lângă ideologia liberală, neîngrădită

de nici o lege –, neoliberalismul a izvorât mai târziu în Vest, poate în mintea unor oameni mai luminați, oricum era în țările civilizate sau, probabil, să preîntâmpine eventualele răzmerițe sociale, de pe urma cărora ar fi avut de suferit toată societatea sau, poate, ca învățătură de minte, la ce a fost în istorie. Nu știu. Cert este că la noi sau – invers – ca o cruntă răzbunare la ce-a fost în anii '50, când burghezii au fost băgați în lagăre comuniste, s-a trecut la lovirea economiei de stat și a poporului român de către o clică de așa-ziși liberali, adepți ai capitalismului fără nici un Dumnezeu, fără nici o milă față de poporul căruia îi luau pâinea de la gură. Capitalismul e dur, într-adevăr. Poți să te scalzi în parfumuri, haine, lucruri de firmă - dacă reușești, sau să fii coborât de pe culmea aceleași bunăstări, să dai faliment. Depinde ce noroc ai, destinul – vorba grecilor – e orb. La asta se adaugă însă perfidia clasei conducătoare, care și-a luat măsuri pentru ea. Un dispreț crunt se manifestase atunci pentru omul de rând. Au existat manuale de istorie – făcute alternativ și acelea – care nu menționau răscoala de la 1907, dar o anumită prezentatoare TV – Andreea E., măritată după un bogătaș american, care avea yacht, supusă însă și ea îmbătrânirii – era considerară o zeitate locală.

În general, cu poporul de jos se putea. Tacit și implacabil, un raport de forțe pentru Veșnicie parcă și-a făcut loc prin masa societății, înaintând sigur, la fel ca un spărgător de gheață: îmbogățiri, baștani – cuvânt împrumutat de la indieni, alți țigani și puturoși veritabili, pentru a arăta pe șefii îngrășați peste noapte, și la propriu, fizic, cu un metru de burtă în față, plus jeep, Mercedes, Toyota, argintii de obicei, piscină în curte, case cu trei-patru niveluri. Mai nou, pe lângă patronii vechi, cele trei tipuri mai noi, adică tatuajii chei, cu burtă imensă în față, cei cu barbă de trei săptămâni, slabi și cu teniși în picioarele întoarse, ca de insectă, plus cei cu ochelari pe frunte,

haine clasice, care au făcut și ei un pic de sală, plus împutitele, borâtele cu buze întoarse și cercei de o palmă în urechi.

Asta se putea cu românul: jecmănirea totală, iar ei, escrocii, cei care au distrus comunismul, în primul rând, toți șefii de aprovizionare, directorii de depozite etc. erau considerați niște zei.

Eu nimerisem de la sistemul de stat – fără griji – la cel în care nu era bine: ce vorbe scoteai în fața patronului sau dacă-i călcai un fir de iarbă în grădină! La primul la care am lucrat, Augustin Ș., deși se ocupa de valută și marfă adusă ilicit, împreună cu unul Drăgan, dar nu țiganul Drăgan, plângeam de necaz că nu puteam, la circa 200 de euro salariul lunar, să-mi cumpăr o bicicletă din economii, dorință amânată la nesfârșit. În schimb, pe nepotul de frate, Nelu Ș., un escroc cu figură de actor, gen Gheorghe Dinică, care încerca să-și justifice poziția de privilegiat al sistemului și căruia îi făcuse soacră-sa casă, o vilă simplă, dar destul de mare, îi dăduse o mașină destul de scumpă pe vremea aceea, o Leganza.

Lucram cu tot felul de nespălați, un bătrân nebun, fără astâmpăr, Tuba U., care fura beton ziua, în amiaza mare, care avea pantofi de oraș mai vechi ca și cei de lucru sau invers, adidașii de oraș – erau undeva în spatele unei buzi, voisem să mă piș pe ei când mă atenționează despre ce-i vorba. Sau câțiva zidari, care furau pe rupte gresie din garaj dând-o peste gard – era un cartier cu blocuri vechi, plin de verdeață. Păcat că n-am intrat și eu în cârdășie cu ei.

După aceea, în sistemele de firme mai mari, dar tot obtuze, imperfecte: Isai, Danco, cu tarife de mizerie pentru unii. Luaseră o sculă de ici, una de colo, astfel încât și-au încropit afaceri. Regulile se perpetuau zeci de ani, cu bune, cu rele, cu oameni alcoolici, ascultători de șefi. Sau câteva luni la Doru M. – „Cămila“, un lungan care lucra la casa lui Bizo, porcul cu

cofetăria modernă din buricul târgului, unde orice funcționar care se respectă intră să cumpere ceva. Tot salarii de mizerie, deși am stat câțiva ani – aveam, totuși, la Danco drept de foaie de boală, concediu, atât că eu beam, fumam, n-am fructificat timpul când era, poate, mai lejer, chiar și pentru o mișcare fizică. Firma „rupându-se“ – lucrasem și la Remeș acasă, la piscină, dar nu eu –, promisem apoi o detașare la Carei, la abatorul lui Ciceo, diurnă, mâncare, vreo 4 luni – se și vedea la scule – lucruri cumpărate, de aici a trebuit să plec.

A urmat peregrinarea, nestatornicia inerentă capitalismului, o greutate pentru mine. După asta, în țară – o oază de speranță, dar parcă trebuia să te supui capriciilor lor de a nu plăti, de a te amâna etc. Parcă o forță malefică te ținea de ei să nu le poți zdrobi capul.

Dacă la primul – la Șandor Gusti – eram sărac, tocmai atunci fuseseră opriți minerii la Costești – ce putea fi mai elocvent, din păcate, atunci cu acea ultimă mineriadă se sfârșise, poate, oficial, socialismul, deși se părea că o limită distinctă n-ar fi existat niciodată. Îndrăgostit de două – Rodica și Lili –, am fost refuzat. E drept că la Lili am intervenit tardiv.

Când peregrinam – vreo doi ani –, mi-a murit mama; e dureros să fii orfan și sărac, dar asta a fost.

În țară, în prima fază, deși începeam să am bani, mi-a murit tatăl vitreg – iarăși pierdere. Apoi, într-un interludiu – la firma lui Isai, a doua oară acasă – mi-a mers prost. A trebuit să las „cele“ lumești. În rest, bani cheltuiți. Apoi, la Caparol 1 și 2, din nou se părea că se zăresc zorii unei noi vieți: sport, ordine, fără vicii, o fată blondă la orizont, tânără, frumușică; îmi făcusem chiar un univers al meu, o lume strict determinată de lumină, de pozitiv. Centrul era ea sau, mai bine-zis, eu, ea, sportul. Geografic, îmi făcusem traseu în oraș – al luminii –, cu multă verdeață și clădiri vopsite în culori deschise, care emanau pozitiv. Plus, în țară, o alcătuire a unui posibil imperiu

al viitorului – referitor la poporul român –, muzica, comportamentul, căci trăisem și-n Turda, loc al unui naționalism pe care-l vedeam strict pozitiv – socialism mai bine-zis. Dar n-a fost să fie, deși foarte tânără și de-o frumusețe răpitoare, s-a dovedit o profitoare, ca atâtea altele de-al lungul istoriei, încât exclamam: „Femeia-i dracul!“.

Prima firmă mare, la care am ajuns, după lucru ici-colo, într-o vară a fost „Caparol“. Câștigul ar fi fost, dar nu puteam să-l pun deoparte decât după o anumită perioadă – întârzierile cu plata erau din cauza unor cine știe ce afaceri ale patronilor, toți sub 30 de ani atunci, cum emfatic se exprima cel mai mic, Nicu, „Piticu“, dar tot degeaba.

În rest, perfidie câtă încap. În alte regimuri ar fi fost tortionari – cum plastic se exprima tot același Nicu, care semăna ca două picături de apă cu Mircea Lucescu junior. Nu și la caracter.

Oamenii erau din toate părțile: moldoveni repeziți, alcoolici, maramureșeni care băgau mâna în buzunarul altuia – de ce nu? – i-am dat unuia mic, brunet, 4 milioane împrumut, zicând că-i bolnavă maică-sa, el juca „păcănele“ (moarte capitalismului!). Colegul lui a mers la dormitor să restabilească ordinea și mi-a mai luat dintr-o geantă 3 milioane.

De dl. Pasăre, zis și Mister, de Salim – Țapul, de Toma S., cu figură de lăcustă, am mai pomenit în jurnalul meu. Nu voi face decât să menționez că unii erau porci în relațiile cu colegii, alții nu, dar toți țineau cu patronii – atitudine tipic românească. Sau Cornel, cel foarte decent într-o lume stricată, apoi Fantoma Fantomovici, pe numele adevărat Ciobăniță, apoi Chelea, cel care s-a-mpiedicat de-o chiuvetă, tăindu-se la picior, sub talpă de aceeași chiuvetă, făcută țăndări pe loc – asta numai un moldovean poate să reușească. Avea – acest Chelea – o nevastă blondă, înaltă, cu fund bombat, carne tare pe ea; păcat că nu i-am făcut o

propunere – numai ei sau lui în legătură cu ea. Aș fi dat vreo 5 milioane să fac sex cu ea, atât era de grozavă – purta pantoaloni cu dungi, de culoare deschisă, peste corpul de excepție. Fratele ei era unul Mitru, zis Buiac, a lucrat apoi și la Caparol 2, cu unul „Cucu“, mic de statură, chică pe spate. Îi plăcea să i se spună „Iepure“, dar, ziceam eu, cum să ți se spună „Iepure“ când, cu chica aceea, parcă ești o pasăre mare – să o iei, să o apuci cu o mână și să o pui mai încolo.

Apoi unul, țăran sadea, slab, spre blond, din Cluj. A furat o hotă, iar din momentul acela i s-a spus: Hotea Ion din Hoteni.

Sau unul Fabian – avea tot un nume din așa rar, Novian, de fapt eu îi ziceam așa după eroul unui roman unguresc, nu mai știu care, poate *Întâlnirea* lui Fábian Bálint.

Sau Butoi, nepotul mare al patronului, frate-său era mai tânăr, mai mic de statură, practicant, dar becisnic, se înhăitase la Cluj cu unul Alin, scund, puțin grasuț, cu barbă ascuțită ca la statuile descoperite la incași.

Dintre moldoveni, de remarcat era unul înalt, Cipri, zis și „Nebuna“, deși avea figură de bucureștean. Venise aici de la Caparol împreună cu „țapul“ Salim.

Cei doi Vio – unul fals, dar de treabă, celălalt adevărat, dar becisnic, amândoi cu haine, salopete albastre.

Apoi Golanu’, chel, fost pușcăriaș, cică. Îi ziceam „domnu’ Golanu’“, deh, se boierise. Avea un frate – alt „butoi“ –, pe „Petre Roman“, siluet, semăna bine cu fostul lider.

Apoi unul Sandu, serios, înalt, solid, avea circa 40 de ani, cu figură de polițist. Avea un nepot de soră aici, pe „nea Costică“, de 19 ani și jumătate, cu nas cârn, fața rotundă, simpatic. Se îngrășase după niște injecții; era printre puținii băieți din acel stil întâlniți, adică fără barbă fiind, să păstreze aspectul rotund al feței, stilul „Donose“ – în clasificarea mea –, ca o gagică; avea un fund rotund, tare, de toată frumusețea. Ar

fi trebuit să-i fac ceva propuneri.

Apoi Cosmin, un tânăr din Mediaș, cu figură de student din anii '50, care vorbea la telefon în budă, să nu aud eu, era vorba de prietenă-sa.

Am fost, totuși, fericit la firmele Caparol, mai ales tura a doua. Îmi cristalizasem o ideologie sportivă, strict ordonată, plus studiu, deși patronii n-au fost prea darnici, știam ce voiam. În țară ai și condiții, totul este – mai ales în condițiile date – să te ții de treabă și acasă să te aștepte cineva. Astfel, utopia va fi totdeauna dincolo de noi – dacă nu e o proiecție în viitor – a dorințelor actuale, imposibil de atins, măcar o strădanie spre un trai decent, aici și acum.

Acasă, iarăși mizerie, suferințe, datorii. Încet-încet, am ieșit din ele, dar poporul se îndreaptă spre viitor cu pași de melc; mai mult, totul e încremenit în neputința de a acționa, doar pe moștenirea materială a trecutului se mai sprijină țara; în rest, nimeni n-ar face nimic. Nu știu ce vor face, va fi vai de cei care vor veni după noi. Dacă nu se va schimba la caracter, acest popor va dispărea de pe pământ. Adevărul nu-i cel vehiculat azi, la 100 de ani de la Unire. Până și acei de atunci au fost mai patrioți, mai simțitori.³

N-am reușit nici cu Roxana, marea iubire, deși oricare ar fi putut să fie centrul universului meu, dar, după cât am iubit-o, m-a refuzat.

---

³ Vezi I. Lungu, *Viața politică în România. 1918-1944*, București, 1984.

Tipuri de patroni întâlنيți de-a lungul timpului

Primul patron întâlnit a fost Gusti Șandor, în iunie 1998. Auzisem de ei până atunci, că aveau clădiri cu multe camere – cu televizor în fiecare – sau că au afaceri proprii, cu angajați, dar nu avusesem de-a face cu ei, veni-le-ar hirul⁴ pe sărci⁵ sau vestea pe coada de la coțofană, cum o duc păsările, ca purtată de vânt.

E drept că nici cu acesta nu avusesem direct contact – își făcea o casă somptuoasă, pentru acele vremuri, pe strada Progresului și o cabană model rustic, o renovare mai bine zis, în cartierul Blidari, lângă pădure și lângă un pârau, loc pitoresc. Cărunt, la 50 de ani, uscățiv, elegant, foarte serios, de cele mai multe ori venea la costum, cu o umbrelă imensă de multe ori, semn că banii nu erau o problemă pentru el. Așa arată și azi, după 20 de ani. Avea un cumnat, Gheorghe, cam țărănos, care, în schimb, a mierlit-o.

Aveau un farmec zilele lucrate la el, pe strada aceea destul de modernă și liniștită, la doi pași de marile blocuri din centru. Dar nu el decidea în privința salariilor, ci șeful lucrării – nepotul de frate, Nelu Șandor.

Inițial, erau toți trei frații: Nelu, Ghiță – cel care semăna cu o vulpiță și care murise la 36 de ani, în timpul unui act sexual –

---

⁴ *Hir* – veste, înștiințare; de la maghiarul *hir* – veste, *hirdetni* – a vesti.

⁵ *Sarcă* – coțofană; de la maghiarul *szárka*.

spun gurile rele (nevasta lui Ghiță, ca într-o fantastică și perpetuă utopie, i-a luat verigheta și a pus-o pe deget lângă a ei, atât de mult l-a iubit; deși tânără, drăguță, nu s-a mai recăsătorit, nici nu s-au auzit vorbe de ea) – și Relu, cel care avea o nevastă drăguță. Al patrulea, primul cronologic – Vasile – avea firma lui. Se rupsese și de credința penticostală, devenind „iehovist“. Nelu era un îngâmfat rigid, semăna cu actorul Gheorghe Dinică – voia să pară altceva. S-a opus lui Gusti, să-mi majoreze salariul. Un împuțit, de altfel. Asociatul lui Gusti – cred că singurul –, Drăgan Doru, serios, cu barbă, tipul omului de afaceri perfect și mă-ntreb: oare unui anumit tip genetic îi este predestinat să ajungă ușor bogat, iar altul, orice ar face, nu reușește?

Nimeresc – pentru două luni – la Isai, în primăvara lui 2000. Era tot ca acum, poate mai tânăr ca aspect general, cu părul însă cărunt. Dacă-l vezi pe om treptat, nu-i sesizezi schimbările, poate doar pe cele bruște. A-l vedea rar, având o anumită imagine la despărțire, la revedere, după o bucată de timp, vezi schimbarea. Cum un clișeu, o formă s-ar suprapune pe una diferită. Diferențele – desigur – ar ieși la iveală. Avea ca asociat pe unul Dan Zaharia, de circa 33 de ani, tipul funcționarului, blond, cu nas drept, cu ochelari, părea din Vest mai degrabă, dar nu era tocmai cinstit. Ulterior s-au despărțit. Doi zugravi – unul înalt, solid – Zaharia –, altul – Mitică (nici nu se putea să-l cheme altfel, parcă era un hopa-mitică) – scund, puțin grasuț, arăta copilăros, chiar tânăr, cu breton, roșu la față la cei aproape 50 de ani; se tot mutau de la unul la altul.

Și aici – era primăvară –, zilele aveau un farmec aparte, specificul locului, lucram la Coruia; o gagică cu corp de excepție, cu pantaloni albaștri, locuia în apropiere.

De aici, peste două luni, am nimerit la Doru Michiș – „Cămila“ –, cel care lucra la Bizo, cel cu cofetăria de lux din

buricul oraşului, unde fusese restaurantul „Pietrosul“.

Capitaliştii fac doar lucruri de câştig imediat şi de lux, deci fragile, hainele, încălţămintea, maşinile lor. E destul să amintim de încălţămintea „Leonardo“. Bizo îşi făcuse o serie de case lângă râu, dincolo de Muzeul Judeţean şi cumpărase maşini de lux. Şeful lucrării era unul din Ferneziu, un lungan cu ochelari, cu figură de găscan, blond – Doru Michiş. Lucra împreună cu unul Dan – brunet, serios, nu chiar atât de înalt, dar care avea un păr sârmos, foarte tare, de un negru intens. Peste ani, la Oradea, am întâlnit pe unul Adi care semăna cu el. Paradoxal, cei doi se cunoşteau. Doru Michiş era şi el un hămesit. Câştiga circa 2 milioane pe zi, în comparaţie cu salariul nostru – de 60-70 lei zilnic, sumă pentru care el zicea că nici nu pornea maşina.

De aici am ajuns la firma Mynthos, unde am dat de doi patroni ideali: Danco, cel cu construcţiile, cărunt după 40 de ani, care făcuse piscina lui Şandor – de acolo îl cunoaştem; lucrase acolo cu nişte nespălaţi, plus Doru, şofer tânăr şi Gyula. Tipul funcţionarului ideal, când ridica spre tine ochii, parcă te-ntreba ceva din priviri – deşi nu era cazul –, avea o privire inteligentă. Deşi serios, avea vicii – fumatul şi se zvonea că trăieşte cu nevasta celuiilalt patron, Nelega Ambrozie. Acela avea barbă, slab, înalt – tipul artistului ideal – vorbea porcos uneori. Deşi serioşi, la ei la firmă erau ca peste tot, oameni cu datorii mari, nemeritate, băgători de seamă etc.

În rest, ce să spun? Fiecare loc – sau aproape – dintr-un oraş, dintr-o anumită zonă are farmecul lui, specificul acestui „şarm“ e în funcţie şi de anotimp, desigur. Activitatea imprimă şi ea o notă aparte. Să luăm, de exemplu, o amiază de iarnă, cu zăpada moale, apa picură din streşini. Te-ai bucura să fii la o bibliotecă, să te delectezi cu o carte bună sau chiar să o cumperi. Vezi tumultul străzii, un du-te vino necontenit, te

bucuri că faci parte din civilizație, că vezi o femeie frumoasă, elegantă. Te bucuri de binefacerile civilizației - într-un cuvânt.

Sau într-o după-masă de primăvară, doar spre asfințit să cobori în oraș. Să nu mai zic: să te întâlnești cu o femeie frumoasă, să valorifici totul etc. La fel, te-ar putea bucura aspectul străzii, unul care pulsează aici, lumina de pe stradă, tu să fii odihnit.

De asemenea, tihna, confortul, civilizația le-ai putea simți și dimineața, la un ceai fierbinte, să fii spălat, bine dispus, să citești undeva la adăpost dacă e frig sau vara, pe o bancă, când, ca o victorie a vieții, a luminii, a frumosului, primele raze de soare ajung la tine. Vara e ca un om tânăr.

Pe lângă asta, mai trebuie să ai și noroc, pensie la timp, nu după ce mori, dar poporul de rând nu înțelege un lucru, că există în orice societate profitori, deși de secole s-a pus problema, oamenii n-au realizat dezideratul acesta: toți să se bucure de lumina culturii și a civilizației aici, în această viață.

Propun o schemă de pensionare:

- bărbații – la 55 de ani, după cel puțin 15 ani de muncă foarte grea (mină, topire), 30 de muncă ușoară, 25 de muncă grea (șantier, agricultură etc.) sau la 60, cu doar 10, 15, 20 de muncă foarte grea, restul.

- femeile – la 60 de ani, hormonii lor fiind mai lenți, consumul biologic mai redus: după 20 de ani de muncă grea, 25 de muncă ușoară cel puțin, 30 – foarte ușoară.

Raportul de pensii să fie de 1 la 3.

S-ar stimula munca pentru vârstele tinere, nu vagabondajul, lenea. Am adus vorba în treacăt, foarte succint, despre acest aspect social. Va fi nevoie de chestiuni înăsprite în a acorda omului, a-i da ce merită, dar și a-i pretinde. Săli de sport, azile etc.... să primească, dar și să dea.

După perioada Mynthos am nimerit la porcul de Gîscă. Nu arăta mai mult de 48; era brunet, cu ochii verzi, la circa 1,75 m.

Și acum e aproape neschimbat, îl văd uneori prin oraș. Când aducea vorba de bani, tremura. Și când te gândești c-a făcut o pensiune de lux undeva în Parcul Mare.

Herzeg, cel cu dalele, proprietarul unui motel care și azi stă neterminat, acolo unde au fost birourile carierei (Doamne, ce vremi erau în anii '80!), plus o clădire mai mică în față, unde voia să facă – a și făcut câteva, de probă – dale. Era tipul omului înalt, deși puțin gras și cărunt, la peste 40 de ani, avea ceva copilăros în gesturi. Fetele descendente din tipii respectivi ar fi avut nasul puțin obraznic, ridicat în sus, păr blond, de o frumusețe răpitoare, din stilul „Păcală”. Chiar în zona aceea am întâlnit-o pe una Sandra, care, întâmplător, stătea acolo, adică în acea zonă, având stilul respectiv.

A urmat apoi Stan Daniel. Herzeg – voind să fac prea mult – se apropia toamna, era de Sf. Maria mică, simțeam vântul rece bătând din munți, în față era peisajul selenar al vechii cariere, poate era numai efectul psihic, la terminarea verii, dar am plecat. Patron, cu vreo 20 de angajați, Stan D. își făcea o casă cu coloane în față, deși nu prea mare, în „Livadă”. Înalt, cu păr scurt, brunet, ochii de mongol, buze subțiri, de becisnic parcă, căci chiar dacă era serios, el, împreună cu taică-său, tot m-a bușit. Mai avea slăbiciune și pentru unii puturoși – deh, așa-s relațiile împământenite într-o firmă –, gen zugravul cu care am plecat dincolo apoi, poate nu voia să vadă realitatea.

Aici l-am cunoscut direct – după trei săptămâni m-a luat, la recomandarea unui țigan, V..., farsorul, escrocul, găinarul de proporții, Minu. Avea doi frați, unul bețiv, mai țărănos, celălalt mai fin și mai domn – nea Ionică. El, escrocul, făcuse „sală”. Fiind din generația împutuților de după 1 ianuarie 1968 (generație de împutuți până la 31 decembrie 1980), avea, în loc de înălțime normală, încă 3-4 cm în plus, care, împreună cu masa musculară, îl făcea să nu se teamă de cei din generația

noastră, care, la 1,72 m, sunt normali ca înălțime. În rest, tot timpul amabil, părul puțin creț, dar de o ipocrizie crasă, te bușesc râzând. A trebuit să aibă unu-două incidente cu natura ca să devină mai cinstit.

În timp ce-am plecat și am revenit de la acești doi – era un făcut: reveneam de unde plecasem, căci fusesem bușit, plus că, inițial, plecasem de la „firma veche“, fostul Mythos, pe care-l „luase“ - construcțiile, adică, Mutter Dorin –, tot Donco conducea firma (se numea Dantec – de la Donco Tehnology, de parcă ar fi putut fi vorba în construcții de nu știu ce tehnologie complicată și avansată). În acest timp am întâlnit un patron pe care l-am servit o singură zi – firma Kom Construct (peste ani, aveam să întâlnesc Col MTX Construct, nici cu aceea nu am avut noroc), căci ar fi dorit să știu de toate. Făceam apartamentul unui tip din silvicultură – ce bine-i să te bucuri de civilizație, când mai simți asta, să fii tot timpul elegant, parfumat, să duci o viață ușoară, mai ales ca profitorii, cum ziceam înainte.

A urmat Caparolul: Huban Vlăduț Marian, blond, înalt, cu cap ca de șarpe, sadic – l-am descris cândva. Celălalt – fin, brunet, înalt – Bîrle Ionuț, zis „Limbă“, parcă era o domnișoară, dar de oameni a știut să profite. Al treilea – Pop Nicu – mic, tot escroc, pentru înălțimea lui. Să-l amintesc pe Tinu – de la Caparol IV (în clasificarea mea: Huban – Caparol 1, Limbă – Caparol 2, Nicu – Caparol 3, asta după ce s-au despărțit), pe care l-am cunoscut la urmă – un tartor și un escroc bătrân, care credea că lui i se cuvin toate; avea doi fii: George – fin, cu figură de tânăr american din anii '60 – și Ilie – subțire, puțin țărănos, căutător de aur în timpul liber –, care își justifica numele (n-am văzut niciodată un Ilie cu burtă).

Isai – cu moacă de Hitler – urla la muncitori, suferind cu nervii. Nu știu ce nu-i ajungea.

Blaga – înalt, șaten, cu mustață, poate nici n-aș fi suportat oamenii cu ochi albaștri, nici ca patroni – făcuse box sau volei. Nu s-a dovedit atât de serios până la urmă și veți vedea de ce.

Adi de la „Sepultura“ (erau trei – al doilea era unul Sorin, al treilea, unul Gusti, cel cu instalațiile) – cel principal –, era neschimbat din adolescență, pe vremuri făcusem „sală“ cu el, la Clubul Tineretului, era slab, purta cămașă în carouri, avea circa 1,67 m înălțime, gură ascuțită, de porc, deși părea „omineț“ (cumsecade) când îl vedeai și dădea mâna cu tine, precis avea fixitatea și apucăturile clasei lui – cea a patronilor. Al doilea – Sorin, slab, cu cap mare, tot la 48 de ani – se vedea că provine dintr-o familie modestă dacă nu părinții, o generație, cel puțin peste prima, adică bunicii ar fi fost săraci, în orice caz, un aer de sărăcie lucie parcă emana, se simțea în preajma lui. Al treilea – Gusti, blond, vreo 36 de ani, serios, avea moacă de culturist, cu geacă de piele – nu era nici el prea darnic.

Matei – mare, plin de vervă, zgârcit – nu putea să treacă, vorba lui Marx, de limitele clasei sale. În rest, cinstit, cu puținul ce ți-l oferea; fusese un „omoc“ mare, solid, cu păr negru în tinerețe, vorba țiganului V., care-i furase niște fazani, din ARO, poate doi, se temuse să ia mai mulți când venise pe deal la „Pipa“ – un alt escroc, farsor. Se ținuse numai de potlogării sau poate îi agrease pe cei care făceau asta în tinerețe. Îi ziceam „boanghina“, adică un om mare, dezordonat, un personaj negativ în orice caz. Auzisem și eu cuvântul acesta. Am lucrat însă – profitase de mine – două toamne (simetrice prin sărăcia, inechitatea lor, din punct de vedere capitalist): în 2014, când eram proaspăt venit din țară și în 2015, după ce o rupsesem cu „Sepultura“. Nu a oferit mare lucru la lucrările din fonduri europene pentru două hale. Nu știu dacă sunt gata, cert este că nici nu-i pomenesc fiului său – Marius-Boby – de cărțile scoase, m-ar fi putut ajuta el sau colegii lui din cercul

micilor oameni de afaceri în care se învârt(e)a).

Urmează patronul Vasile Ciocotișan, pe care-l numeam (nu știu de ce) „Tătaru“, deși nu era agresiv. Slăbuț, copilăros, deși avea 47 de ani, făcea „sală“ cam în aceeași vreme cu directorul de la „Sepultura“. Deși foarte zgârcit – nu-i mersese afacerea cu o pensiuine, pe bani europeni, desigur –, era un slugarnic, în sensul că dacă fiică-sa telefona că are de mers 200 m pe jos, mergea să o ia cu mașina. Până nu va încerca acest popor să iasă din tiparele prestabilite ale mizeriei și obedienței numită pupatul în fund, nu va fi nimic de el, la nivel individual, cât și național, vom linge curul la alții, gratis.

Cei doi frați de la „Zira“ – István și Robert – erau amândoi cu barbă; István, cel principal, era slăbuț, cu față prelungă, ca într-o reclamă cu mici, cred că una de la Kaufland, adică avea cam aceeași constituire genetică. Celălalt, Robert, avea față rotundă, tot timpul chel, dar cu barbă, alt tip genetic – de unde expresia (îi zisese cineva, poate, acum eu repetam, valabil și la copilul vecinei): „Robert, când dai barba jos?“. Deși le repetam de multe ori, despre corectitudine, profit cinstit, țineau tot felul de nespălați, neproductivi, deși ar fi trebuit să se gândească la asta.

Raul – patronul de la MTX Construct – un „rahat“, desigur, deși nu-l văzusem personal, știam că are vreo 45 de ani, casă pe Vrancei, în sud-estul orașului, acolo unde fusese cândva zona Combinatului. Zicea cineva că era musculos, că nu-și arăta vârsta, fibrat mai bine-zis; sponsoriza concursuri de motociclete (avea și el una performantă) și că era de treabă.

Toți sunt cumsecade, atât doar că lasă firma pe mâna a tot felul de împuțiți, incuți, copii, șefi de echipă, care, neavând o viziune realistă asupra situației, te zoresc să faci treabă „hurdu-burdu“, cum zice țăranul, care numai bine nu iese. La asta se adaugă și încrederea, și teama oarbă față de patroni.

Aici la firma Oberhauser Invest sunt trei patroni: unul aviator retras, de circa 57 de ani, cu mustață, brunet, un favorizat al soartei. Unul Cosmin, de circa 37 de ani, înalt, cu ochelari, tipul funcționarului ideal. Tatăl celui principal, deși părea om așezat – Liviu –, până la urmă, intrând în „menopauză“ (mai grav la bărbați), și nu andropauză!, începea să-și piardă răbdarea, să urle, să le tragă toate după el. Fiu-său, slab, serios, demn în mișcări, îmbrăcat clasic, parcă era un handicapat, un rahitic. Semăna ca două picături de apă cu ministrul propagandei naziste, J. Goebbels (să fie asta un avantaj?) Ajunsesse – din casă în casă vândută – tot mai bogat, până au făcut blocuri. De sponsorizare nici nu putea fi vorba.

Dar să nu uit: tot o zi am lucrat și la patronul Popa Ciprian, pe care-l chema ca pe cel menționat mai sus – un nesătul, avea circa 38 de ani. Și acela se încredea în oameni – și invers –, cei vechi, încât a trebuit să plec. Plus în bețivi, care, la un moment dat, au plecat toți, încât umbla să caute oameni prin intermediul unuia Viman, fost patron, gras, băgător de seamă acum.

Să nu-l uit și pe unul Szilágy, un porc, care avea o echipă pentru renovări, chiar școala ungurească, fostă ajutoare. Avea o artă deosebită în a promite, a minți și a-l amâna pe om.

Acești rahați – spre necinstea lor – m-au bușit în felul următor:

Nelu Șandor – primul cu care am avut de-a face, porcul –, deși îmi dădea salariu de mizerie, circa 10 euro pe zi, n-a vrut să-mi majoreze, după un an, salariul, deoarece n-am apelat direct la el, ci la unchiul său. Cerusem majorarea de la 5 lei pe oră, cum ar fi azi, la 8 lei, dar nu s-a putut, deși ținea niște zugravi cu 10 lei la oră, care mai mult o „băteau în cap“, dovadă că pe unul din ei, din prea înceată activitate, îl dăduse afară (era vorba de „Guriță“). Plus că unchiul său avea tranzacții necinstite. Paguba la el (în banii de azi) – numai câte

un milion să fi fost pe lună, până la 3 – se ridica la 18-50 milioane, plus neplata contractului (eram la negru), vreo 35 de milioane.

La Doru Michiș, două luni cu 60 lei pe zi, munca a fost grea, fără contract. La fel – vreo 5 milioane, plus încă 5 contractul.

Prima tură la Isai, tot atunci, la fel – 5 cu 5 milioane. Ajung la Mynthos. Tot timpul cât am stat acolo, în loc să am circa 70 lei pe zi, cât ar fi meritat un muncitor necalificat, iau la fel: 50 lei pe zi. Socotiți, timp de 6 ani, și vă va ieși circa 100 de milioane. Plus faptul că eu, refuzând a băga cartea de muncă în octombrie, când am băgat-o, în februarie, a ajuns prin iunie. Iarăși, deși eram din august, vreo 6 luni pierdute la contract, adică vreo 15 milioane. Bine că a putut să bage-n fund la alții, gen Ariton. Aceștia aveau dublu – cel puțin un milion pe zi –, de parcă numai ei ar fi lucrat. Plus că acolo și lucram mot-à-mot, în ceea ce privește regulamentul, activitatea fără pauze. Oare cum am putut fi atât de prost? Acumulam o oboseală imensă. Vorbeam undeva de locuri și fapte pitorești, ei bine, aici, pe un platou în centrul cartierului Firiza, unde aveam o lucrare, era, lângă asta, o gospodărie destul de simplă, de țărani. El – la circa 55-60 de ani atunci, slab, cu un singur dinte în gură, m-a chemat odată la cărat de căpițe, era dimineața, l-am refuzat. Altă dată, cu un glas obosit parcă, nevastă-sa zice: sunt niște găleți și apă prin ele, ici-colo. Eram eu ultraobosit, ce bine ar fi fost să am o singură cameră într-o casă, la etaj, curată, să mă bucur de binefacerile civilizației și să mă odihnesc. Dar n-a fost să fie așa.

Era Stan Daniel – a ținut vreo 5 luni, în cele două ture cât am fost la el. Asta a însemnat vreo 15 milioane cu totul: contractul plus, poate, vreo „ciupeală” de la salariu.

La fel, era lui „Milu” – plus vreo 3 milioane pe care nu mi

le-a dat odată, plus scăderea pe vreo lună, cu vreo 2 milioane: motiv că vine iarna, deși afară era ca vara, plus contractul vreo 5 milioane. La Mutter din nou - prima dată am stat 3 luni fără contract, din noiembrie – fusesem luat la 1 octombrie – până în februarie. Niște bonuri lăsate la el, de circa 1 milion, plecasem dincolo.

Să nu uit străinătatea: acei doi porci de patroni – unul mic, țigan pocăit, celălalt chel, alb, român, patriot, escrocul. Acolo am pierdut – în 6 luni – cel puțin 3000 de lire, plus contractul. Tot îi auzi pe patroni: „E greu“... moarte lor și sistemului lor, care, nereglat cum trebuie, permite matrapazlăcurile pe spinarea proștilor de rând.

La Mutter – netrebnicul –, din nou 4 luni și jumătate, fără contract, deși știa ce-am pățit dincolo: circa 10 milioane.

Apoi anul fără contract la „Caporal 3“ – 30 milioane lei.

Salariul mic de la Isai – vreo 10 milioane scăzute.

Salariul mic de la Caporal 1 – când merg înapoi la criminalul Huban, eram pe șomaj – vreo 6 milioane.

La „Limbă“ – circa 10 milioane, că n-a plătit contractul – eram pe cont propriu, de-a face „pensie de boală“, plătisem eu asigurările, mă „înghăitasem“ cu porcul de Isai – doctorul –, care a și crăpat, din nefericire pentru mulți.

La Matei, în cele două ture, consider că am fost păgubit de circa 5 milioane, plus contractul pe 4 luni, minim 10 milioane. Iată că și acesta și-a luat „porția“ de profit în acea scurtă perioadă.

După Matei a urmat rahatul de Vasile C., cel cu salariul minim pe economie, cum se întâmplă adesea la marii ghinionști – am luat doar 7,6 milioane, „minimul“, la tot felul de munci pe care le făceam; dincolo de asta, nu peste mult timp a urcat la 10 milioane. Nu c-ar fi bine în țara asta, dar prețurile n-au galopat așa repede în sus, 10 milioane de azi sunt mai

mult decât 7 de atunci; circa 2 milioane pierdere.

La Blaga n-am pierdut nimic – totul a fost OK: cartea de muncă, cât și tariful pentru România (acum 3 ani), atât doar că a plecat pe nepusă masă dincolo, închizând firma; peste câțva timp, n-a vrut să mă ducă – prejudicii, lovituri morale.

La Alba Iulia – la fel: „carte“ pe 2 luni – am stat 2 săptămâni, era tarif bun, dar nu am fost cooptat pentru tura a doua; nebuni și bârfitori cum erau, sigur că n-a ieșit lucrarea bine, dând vina pe noi, n-am isprăvit-o din două ture, la finisaje, când e la mintea cocoșului că orice tură de material în plus acoperă imperfecțiunile rămase.

La Hunedoara, la fel, fără contract, din capul locului, dar tarif scăzut cu 30%. Asta a fost și mobilul plecării mele. Dar iarăși lovitură psihică – prin această scădere a trebuit să plec. Acum iată totalul pierderilor pentru mine, personal:⁶

Nelu Ș. (20 luni): 50 milioane + 50 milioane (la stat)

Doru M. (2 luni): 5 milioane + 5 milioane (la stat)

Isai – tura 1 (2 luni): 5 milioane + 5 milioane (la stat)

Myntos (6 luni): 100 milioane + 15 milioane (la stat)

Stan D. (5 luni): 5 milioane + 10 milioane (la stat)

Milu C. (4 luni): 5 milioane + 5 milioane (la stat)

Mutter D. (3 luni): 1 milion + 7 milioane (la stat)

Străinătate (6 luni): 3000 lire + 15 milioane/ 1500 lire (la stat)

Mutter (tura 2 – 4 luni) – 10 milioane (la stat)

Caparol 3 (1 an): 30 milioane (la stat)

Caparol 1: 6 milioane

Caparol 2 (4 luni): 10 milioane (la stat)

Matei (2 ture – 5 luni): 5 milioane + 10 milioane (la stat)

Vasile C.: 2 milioane.

---

⁶ La valoarea leului în martie 2018.

Dar să nu uit, înainte de a face un total, la Isai, în tura a doua, pot să zic c-am mai pierdut 5 milioane la salariu, plus pierderile psihice, prin teroarea pe care o emana.

Clasamentul:

- vechime în muncă, ani pierduți: 73 luni (6 ani și 1 lună)
- suma în bani: 3000 lire plus 183 milioane lei
- suma pierdută de stat: 1500 lire plus 157 milioane lei.
- plus suferința psihică.

Frumos le șade acestor șarlatani, acestor criminali cu piele de om să facă astfel, spre rușinea lor veșnică, să nu aibă odihnă nici în infern, căci de rai nu poate fi vorba, doar chin veșnic, desigur, dacă există astea. În ceea ce privește aici, pe pământ, i-aș pune să sape, să sape, să sape să le iasă fumurile și escrocheria din cap, să trăiască în ruine, la fel cu boschetarii și să umble iarna desculți. Să vadă ce-i la antipozii luxului și al minciunii! Moarte lor!

Ce să mai cred, ce să mai sper în această țară de rahat?! Trudesc din greu la redactarea operei, măcar asta mă mai mângâie: cum a zis cineva, un scriitor din Asia Centrală, cândva (în Abai – autor: I. Auezov): cine știe în ce grădină a viitorului vor înflori ideile mele; aș fi fericit să știu că, peste decenii, cineva, citindu-mi scrierile, îmi va da dreptate, ba chiar mai mult: va analiza obiectiv epoca de azi, ba chiar va purcede la alcătuirea unei formațiuni politice care să-i zdrobească pe patroni. Zic asta deoarece îi urăsc atroce: dacă, din 30 cu care am avut de-a face, la fel ca în Biblie, când cu Sodoma și Gomora, să se fi găsit măcar zece curați în fața Domului, s-ar fi salvat cetatea, la fel și eu: dacă trei ar fi fost corecți, aș fi zis că cei 27, deși în număr mare, ar fi fost cei răi din societate, la un procent mai mare de oameni, pe care, întâmplător, i-am nimerit eu, adică am nimerit – deși minoritar – doar răul dintr-un

sistem. Dacă vor mai fi, în aspectul de azi, căci azi nu se poate asta, toată lumea ține cu ei, cu proprietatea privată, deși e o iluzie – oricum nu se pot îmbogăți toți. Mai e la mijloc și mizeria fizică și morală a românului, lașitatea, lenea – ce-am fost în istorie iese în mod pregnant în evidență. Nu ne mai trebuie carte de vizită.

Intelectualii țin iarăși cu puterea; viitorul însă va stabili dimensiunea dezastrului, poate va fi o optică a timpurilor ce vor veni și a oamenilor de atunci. Poate. Până atunci, eu doresc poporului tot binele din lume, dar va trebui să se schimbe: să fie harnic, echilibrat, cinstit. Atunci, nu mai departe, respectând doar cele zece porunci, va fi cu adevărat creștin și-n rândul lumii. Până atunci, bisericile numeroase, palatele celor bogați, propaganda n-au nici un rost. În fața lui Dumnezeu, dacă acesta există, nu vor putea justifica nimic.

Închei acest roman cu speranța că așa va fi...

Doru I. Pop, 29 septembrie 2018,
Ferneziu, Baia Mare

Cuprins

Volumul I - Trecutul unei iluzii	
Prefață.....	5
Post Scriptum.....	7
1. Ura! Suntem liberi!.....	9
Tiranul a căzut! Dictatura a căzut!	
2.....	23
3.....	34
4 - 1991.....	40
5.....	52
6.....	79
7 - Treapta a II-a. Marea schimbare.....	106
8.....	124
9 - Armata. Colegii de acolo. Cadrele - Instrucția. Perioada forte lungă, petrecută fără rost	132
10.....	165
11.....	174
12.....	216
13.....	229
14.....	245
15.....	271
16.....	298
17.....	325
În loc de încheiere.....	338
Sfârșitul la „Punct Autobiografic” volumul I.....	342
Volumul al II-lea - Teroare în capitalism.....	343
Prefață	344
1.Perioada postrevoluționară. Considerațiuni. Despre mine...	345
2. Starea economică și politică postrevoluționară.....	373
3. Starea mea profesională.....	382
4. Sistemul privat.....	386
5. Epoca Mynthos.....	390
6. Trecutul.....	401
7. Capitalismul.....	420
8. Tipuri de patronic întâlniți de-a lungul timpului.....	427